

O relatare provocatoare și controversată a vieții lui Isus Cristos semnată de Jose Saramago, laureat al Premiului Nobel pentru literatură în anul 1998.

„Chiar dacă ar fi scris doar acest roman, Saramago și-ar fi câștigat un loc în biblioteca universală și în memoria umanității.”
The Nation — mr

„*JSvanghelia după Isus Cristos* este iluminată de o inteligență feroce, de pasiune și poezie.”
Los Angeles Times Book Review

„Cel mai polemic roman al lui Saramago, care pornește de la un eveniment abominabil din Evanghelii: uciderea pruncilor. După cum se știe, avertizat de un înger despre planul lui Irod, Iosif fuge împreună cu Maria și copilul Isus în Egipt. Oare ce am fi făcut noi, simpli muritori, în locul lui Iosif? se întreabă Saramago. Ceea ce lui Iosif nu i-a trecut prin minte: ne-am fi anunțat vecinii despre masacrul care urma să aibă loc... în jurul vinii și responsabilității unui om devenit sfânt, care nu încearcă nici cel mai mic regret, Saramago își construiește unul dintre cele mai frumoase romane ale sale.”
Magazine littéraire . ”

EDITURA POLIROM

:828

om.ro

Seria de literatură universală a BIBLIOTECII POLIRCM este coo
donată de Denisa Comănescu.

Jose Saramago, O Evangelho segundo Jesus Cristo

© Jose Saramago e Editorial Caminho SA, Lisboa, 1991. Published
by arrangement with Dr. Ray-Gude Mertin, Literarische Agentur,
Bad Homburg, Germany.

© 2003 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B dul Copou nr. 4 , P.O. BOX 266, 6600 București, B-dul I C.
Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O P 37, P.O. BOX 1-728, 70700

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

SARAMAGO, JOSE

Evanghelia după Isus Cristos Jose Saramago; trad. și postf. de
Mioara Caragea - Iași - Polirom, 2003

456 p., 18 cm (Biblioteca Polirom. Proză XXI) ISBN

973-681-282-0 I. Caragea, Mioara (trad. și postf.)

821.134.3-31=135.1

Printed in ROMANIA

Jose Saramago

Evanjhelia după Isus Cristos

Traducere și postfață de Mioara Caragea

POLIROM 20U3

Jose Saramago s-a născut la 16 noiembrie 1922 la Azinhaga (Ribatejo) într-o familie de obârșie modestă. În pofida vicisitudinilor, destinul său scriitoricesc a avut o traiectorie uluitoare, încununată de recunoaștere internațională, prin decernarea titlului de *doctor honoris causa* de către numeroase universități și a unor prestigioase premii, culminând cu Premiul Nobel pentru literatură (1998). După debutul din 1947 cu un roman renegat ulterior de scriitor, urmat de o tăcere de aproape două decenii, Saramago a publicat volume de poeme, cronici literare și politice, nuvele, piese de teatru, nenumărate traduceri (peste 5.000 de pagini de literatură, istorie, estetică, filozofie), revenind la roman abia în 1977 cu *Manual de pictură și caligrafie*. Romanul *Ridicăt de la pârunt* (1980) îi aduce recunoașterea în spațiul lusitan și impune fraza și punctuația care vor constitui de acum înainte marca inconfundabilă a stilului său. Celebritatea internațională o dobândește cu romanul *Memorialul mănăstirii* (1982), care inaugurează seria narativă cu tematică istorică, scriitorul acordând o atenție specială „originii și identității portugheze”: *Anul morții lui Ricardo Reis* (1984) și *Istoria asediului Lisabonei* (1989).

O cotitură în universul tematic romanesc al lui Jose Saramago o constituie seria de ficțiuni ucronice și alegorice începută cu *Pluța de piatră* (1986) și urmată de „trilogia involuntară”, cum o definește autorul, alcătuită din *Eseu despre orbire* (1995), *Toate numele* (1997), *Caverna* (2000), serie pe care Editura Polirom o va oferi integral cititorilor săi în 2002, Saramago publică *Omul duplicat*.

Cel mai polemic roman al lui Jose Saramago, *Evanghelia după Isus Cristos* (1991) reconstruiește o viață apocrifa a lui Isus și se axează pe tema vinii și a responsabilității. Deși fusese înștiințat că se pregătea masacrul pruncilor, Iosif își salvează doar propriul copil, devenind, prin omi siune, complicele crimei lui Irod Inseparabil de diavol, umbră și acolitul său Dumnezeu nu ezită să-și condamne la moarte unicul fiu pentru a-și satisface nemărginita sete de putere care, după sacrificiul lui Isus, va cere noi și noi vărsări de sânge: martiri, victimele Inchiziției, nenumărate asasinate d*n timpul războaielor religioase.

Pentru Pitar

„Fiindcă mulți s-au apucat să alcătuiască o istorisire amănunțită despre lucrurile care s-au petrecut printre noi, după cum ni le-au încredințat cei ce le-au văzut cu ochii lor de la început, și au ajuns slujitori ai Cuvîntului, am găsit și eu cu cale, precinstite Teofil, după ce am făcut cercetări cu de-amănuntul asupra tuturor acestor lucruri de la obârșia lor, să ți le scriu în șir unele după altele, ca să poți cunoaște astfel temeinicia învățăturilor pe care le-ai primit prin viu grai.”

LUCA, 1, 1-4

„*Quod scripsi, scripsi.*”

PILAT

oarele se ivește într-unui dintre colțurile superioare ale dreptunghiului, cel care se află la stînga privitorului, reprezentînd, astrul rege, un cap de om din care țîșnesc raze de lumină ascuțită și flăcări sinuoase, precum o roză a vînturilor indecisă încotro ar trebui să arate, iar acest cap are o față care plînge, crispată de o durere fără leac, scoțînd pe gura larg deschisă un strigăt pe care nu-l vom putea auzi, căci nici unul dintre aceste lucruri nu este real, ce se înfățișează ochilor este hîrtie și vopsea, nimic mai mult. Dedesubtul soarelui vedem un bărbat gol, legat de un trunchi de arbore, cu șalele încinse de o pînză care-i acoperă părțile pe care le numim rușinoase, iar tălpile lui stau pe ce a mai rămas dintr-o creangă laterală tăiată, deși, pentru mai multă siguranță, ca să nu alunece de pe acel suport natural, două piroane le susțin, înfipite adînc în carne. După expresia chipului, care arată o inspirată suferință, și după direcția privirii, îndreptată în sus, trebuie să fie Tîlharul cel Bun. Părul cîrlionțat este un alt indiciu care nu înșală, știindu-se că așa îl poartă îngerii și arhanghelii, iar criminalul pocăit, după toate aparențele, este deja pe cale să se strămute în lumea creaturilor cerești. Nu va fi cu puțință să verificăm dacă acest trunchi încă mai este copac, adaptat numa: prin mutilare selectivă, la rolul de instrument de supliciu, dar continuînd totuși să se hrănească din sol prin rădăcini, căci toată partea lui inferioară este ascunsă de un

bărbat cu barbă lungă, în veșminte largi, bogat împodobite, care, deși își ridică privirea, nu se uită la cer.

Această postură solemnă, această tristă față, nu pot fi decât ale lui Iosif din Arimateea, căci Simon din Cirene, fără îndoială o altă ipoteză posibilă, judecînd după corvoada pe care a fost silit s-o facă, ajutîndu-l pe condamnat să-și poarte crucea, conform protocoalelor acestor execuții, s-a dus la treburile sale, mult mai preocupat de consecințele întîrzierii pentru afacerea pe care o stabilise decât de ucigătoarele chinuri ale nefericitului ce-avea să fie răstignit. Or, Iosif din Arimateea este omul acela înstărit și bun la suflet care a oferit cu dragă inimă un mormînt care-i aparținea pentru ca în el să se așeze corpul principal, dar generozitatea nu-i va fi de mare folos în ceasul sanctificărilor, nici barem în acela al beatificărilor, căci nu are, împrejurul capului, decât turbanul cu care iese pe stradă în fiecare zi, spre deosebire de femeia pe care o vedem aici, în plan apropiat, cu părul despletit peste spinarea curbată și îndoită, dar încununată de gloria supremă a unei aureole, în cazul ei migălită precum o broderie lucrată în casă. Fără îndoială, femeia se numește Maria, căci dinainte știam că toate femeile ce se vor aduna aici poartă acest nume, numai una dintre ele, numindu-se în plus Magdalena, se distinge onomastic de celelalte, or, orice observator, dacă are cît de cît cunoștință de datele elementare ale vieții, va jura, de la prima privire, că numita Magdalena este aceasta, pentru că numai o persoană ca ea, cu un trecut destrăbălat, ar fi îndrăznit să se înfățișeze, în ceasul tragic, cu un decolteu atît de răscoit, și cu un corsaj atît de strîns, încît îi ridică și îi reliefează rotunjimea sinilor, motiv pentru care, inevitabil, atrage și captează privirea avidă a bărbaților în trecere, cu mare prejudiciu pentru sufletele lor, atrase astfel spre pierzanie de trupul infam. Este, totuși, plină de o îndurerată tristețe expresia chipului ei, iar abandonul trupului nu exprimă decât suferința unui suflet, desigur ascuns de carnea ispititoare, dar căreia se cuvine să-i dăm atenție, vorbim de suflet, bineînțeles, femeia ar putea fi complet dezbrăcată, dacă astfel ar fi vrut să fie înfățișată, însă noi tot trebuie să-i arătăm respect și cinstire. Maria Magdalena, dacă într-adevăr de ea este vorba, ține, și parc-ar vrea să sărute, într-un gest de compasiune ce nu poate fi tradus în cînte, mina altei femei, aceasta într-adevăr prăbușită la pămînt, ca și cum forțele ar fi părăsit-o sau ar fi fost rănită de moarte. Numele ei este tot Maria, al doilea în ordinea prezentării, dar, fără îndoială, cea dintîi ca importanță, dacă înseamnă ceva locul central pe care-l ocupă în regiunea inferioară a compoziției. Cu excepția chipului înlăcrămat și a mîinilor fără vlagă, nimic nu se poate zări din restul trupului, acoperit de cutele mult ple ale mantiei și tunicii, legată peste mijloc cu o cingătoare a cărei asprime e ușor de ghicit. Este mai vîrstnică decât prima Mărie, iar aceasta e, probabil, o bună explicație, deși nu singură, pentru desenul mai complex al aureolei sale, cel puțin și s-ar considera autorizat să gîndească cel care, nndispunînd de informații precise despre precedentele, nivelurile și ierarhiile în vigoare în această lume, ar fi obligat să formuleze o opinie. Totuși, luînd în considerație gradul de difuzare, prin artele majore și minore, a acestei iconografii, numai un locuitor de pe altă planetă, presupunînd că acolo nu s-a jucat

niciodată, repetată sau poate chiar în premieră, această dramă, numai o astfel de ființă, în fond de neînchipuit, ar ignora că nefericita femeie este văduva unui tîmplar numit Iosif și mama multor fii și fiice, deși doar unul dintre ei, dir porunca destinului sau a celui care-l guvernează, ajuns să prospere, modest în timpul vieții, mult mai mult după moarte. Înclinată spre stînga, Mana, mama lui Isus, omul la care am făcut adineauri aluzie, își sprijină antebrațul pe coapsa altei femei, și ea îngenuncheată, și ea numită Măria, și poate, de fapt, deși nu-i putem vedea, nici bănuie decolteul, adevărata Magdalena. Precum prima din această treime de femei, ea își arată lungul păr despletit, revărsat pe spate, dar pletele ei par bălaie, dacă n-o fi fost o simplă întîmplare deosebirea de linie, mai subțire în acest caz și lăsînd spații goale între șuvițe, lucru care l-a ajutat evident pe gravor să lumineze tonul general al capului reprezentat. Prin asemenea considerații nu vrem să afirmăm că Maria Magdalena ar fi fost, într-adevăr, bălaie, ne conformăm numai curentului majoritar de opinie care se încapăținează să vadă în blonde, atît în cele naturale cît și în cele vopsite, cele mai eficiente instrumente de păcat și pierzanie. Fiind Maria Magdalena, așa cum știm cu toții, o femeie atît de păcătoasă, pierdută ca nimeni alta, este de așteptat să fie în plus și blondă pentru a nu dezminți convingerile, pe drept sau nedrept dobîndite, a unei jumătăți din specia umană. Totuși, nu pentru că această a treia Mărie pare, prin comparație cu prima, mai deschisă la chip și la plete, insinuăm noi și propunem, împotriva zdrobitoarelor mărturii ale unui decolteu adine și ale unui piept ce se dezvăluie, c-ar fi ea Magdalena. Altă dovadă, de astă dată foarte grăitoare, întărește și afirmă identificarea, și anume că pomenita femeie, deși sprijinind-o ușor, cu o mîină distrată, pe istovita mamă a lui Isus, își ridică, într-adevăr, privirea spre înălțimi, iar această privire, care este de autentică și înflăcărată iubire, se înalță cu o asemenea forță, încît pare a trage după sine întreg trupul, toată ființa de carne, precum o radioasă aureolă în stare să facă să pălească nimbul ce-i înconjoară fruntea, împrejmuintu-i gîndurile și emoțiile. Numai o femeie care a iubit atît de mult cît ne imaginăm că a iubit Maria Magdalena ar putea avea o asemenea privire, drept care, în sfîrșit, s-a adeverit că ea nu poate fi decît aceasta și numai aceasta, și nimeni altcineva, excluzînd-o așadar pe cea care îi stă alături, a patra Mărie, în picioare, cu mîinile pe jumătate ridicate, într-o pioasă demonstrație de evlavie, dar cu o privire vagă, l'acînd companie, în această parte a gravurii, unui bărbat tînar, ieșit de curînd din adolescență, care cu grație căutată își îndoie piciorul stîng, așa, rlin genunchi, în vreme ce mîina dreaptă, cu palma deschisă, arată, cu o atitudine afectată și teatrală, npre grupul de femei căruia i-a fost dat să repre .nte, pe sol, acțiunea dramatică. Acest personaj, așa de tinerel, cu părul buclat și buzele tremu- .itoare, este Ioan. Precum Iosif din Arimateea, și •1 acoperă cu trupul trunchiul copacului care, sus, 111 loc de cuibare, ridică în văzduh un al doilea bărbat gol, legat și bătut în cuie ca și primul, însă acesta are părul drept, își lasă capul în jos pentru a privi, dacă mai poate, pămîntul, ar chipul lui, sl'ib și tras, inspiră milă, spre deosel ire de tîlharul din partea opusă, care, chiar în acest moment li nai, de suferință agonică, încă mai are suficientă obrăznicie pentru a

ne arăta un chip pe care, fără rentate, ni-l imaginăm rubicond, îi mergea bine pe vremea când fura, deși acum culoarea i s-a stins Slab, cu părul neted, cu capul aplecat spre pământul ce-l va înghiți, de două ori condamnat, la moarte și la infern, acest hoit mizerabil nu poate fi decât Tîlharul cel Rău, de fapt, un bărbat >arte cinstit, căruia conștiința nu i-a îngăduit să 3 prefacă a crede, sub acoperământul legilor divine și umane, că o clipă de căință e de ajuns pentru a răscumpăra o viață întreagă de răutăți sau un simplu ceas de slăbiciune. Deasupra lui, jeluindu-se și țipînd ca și soarele care îi stă în față, vedem luna cu chip de femeie, cu un incongruent cercel împodobindu-i urechea, licență pe care și un artist sau poet nu și-a permis-o înainte și e îndoielnic că și-o va permite după aceea, în ciuda exemplului. Acest soare și această lună iluminează pământul în mod egal, însă lumina ambientă este circulară, fără umbre, de aceea putem vedea atît de limpede tot ce se află la orizont, în fundal, turnuri și ziduri, un pod mobil deasupra unui șanț unde lucește apa, niște metereze gotice, și, în spate, pe culmea ultimei coline, aripile încremenite ale unei mori. Ceva mai aproape, grație iluziei perspectivei, patru cavaleri cu coif, lance și armură își cabrează bidivii în figuri de înaltă școală, dînd însă de înțeles c-au ajuns la finalul spectacolului, salută, cum s-ar spune, un public invizibil. Aceeași impresie de sfîrșit de petrecere este sugerată de soldatul de infanterie care schițează un pas de retragere, ducînd în mîna stîngă ceea ce, de la această distanță, pare o pînză care atîrnă, dar care prea bine ar putea fi o mantie sau o tunică, în timp ce alți doi militari dau semne de nervozitate și de ciudă, dacă este posibil, de atît de departe, să descifram un sentiment pe minusculele chipuri, precum acela al unui ins care a jucat și a pierdut. Deasupra acestor banalități, ținînd de miliție și oraș fortificat, plutesc patru îngeri, doi se văd în întregime, plîng și protestează și se jeluiesc, cu excepția unuia, cu profilul grav, care așteaptă, absorbit, să curgă într-o cupă, pînă la ultima picătură, suvoiul de sînge care țîșnește din partea dreaptă a pieptului Răstignitului. În acest loc, numit Golgota, mulți sînt cei care au avut acest destin fatal și mulți alții îl vor mai avea, însă bărbatul gol, cu mîinile și picioarele pironite pe cruce, fiul lui Iosif și al Măriei, pe nume Isus, este singurul căruia viitorul îi va conferi onoarea majusculei inițiale, ceilalți vor rămîne întotdeauna doar niște răstigniți minori. El este, în sfîrșit, cel pe care îl privesc Iosif din Arimateea și Maria Magdalena, col care face să plîngă soarele și luna, cel care adineauri l-a lăudat pe Tîlharul cel Bun și l-a disprețuit pe cel Rău, neînțelegînd că nu e nici o deosebire între unul și celălalt, sau, dacă există vreo deosebire, ea nu se află aici, căci Binele și Răul nu există în sine, fiecare este numai absența celuilalt. Are deasupra capului, strălucind cu mii de raze, mai multe decît soarele și luna la un loc, o inscripție, scrisă cu litere romane, care îl proclamă Regele Iudeilor, și, încingîndu-i fruntea, o dureroasă coroană de spini, așa cum poartă, și n-o știu, cli iar și cînd trupul nu le sîngerează, oamenii cărora nu le e îngăduit să fie regi în propria ființă. Isus nu are parte de un reazem pentru picioare, așa cum au tîlharii, întreaga povară a trupului ar atîrna, suspendată de mîinile pironite în cuiele înfipte în lemn, dacă în el nu s-ar afla încă un strop de viață, atîta cît să-i țină

încordați genunchii țepeni, viața care însă repede se va sfârși, continuând nîngele să curgă din rana de la piept, așa cum am mai spus. între cele două pene care țin crucea în picioare, introduse ca și ea într-o neagră crăpătură din sol, o rană a pămîntului la fel de nevîndecat precum orice mormînt omenesc, se află un craniu, și, de asemenea, o tibie și un omoplat, însă craniul ne interesează, pentru că asta înseamnă Golgota, craniu, un cuvînt nu pare a spune același lucru ca și celălalt, dar am observa deosebirea dacă în loc de a scrie craniu și Golgota am scrie golgotă și Craniu, Nu se știe cine a așezat aceste oseminte și în ce scop va fi făcut-o, dacă este doar un ironic și macabru avertisment pentru nefericiții executați asupra stării lor viitoare, înainte de a deveni țărîină, praf și nimic. Unii însă afirmă că acesta ar fi craniul lui Adam, urcat din negura profundă a straturilor geologice arhaice, iar acum, fiindcă la ele nu se poate întoarce, condamnat pe veci să i se aștearnă în fața ochilor pămîntul, unicul său paradis posibil, pentru totdeauna pierdut. în spate, pe aceeași cîmpie unde cavalerii își execută ultima voltijă, un om se îndepărtează, aruncîndu-ne o privire peste umăr. în mîna stîngă duce o găleată și o trestie în mîna dreaptă. La capătul trestiei există probabil un burete, de aici e greu de deslușit, iar găleata, mai c-am pune pariu, conține apă amestecată cu oțet. Acest om, într-o zi, iar apoi pentru veșnicie, va fi victima unei calomnii, că, din răutate sau batjocură, i-a dat lui Isus oțet, cînd a cerut apă, deși adevărul este că i-a dat să bea din amestecul pe care-l duce, oțet cu apă, băutură răcoritoare excelentă pentru a stinge setea, așa cum, pe vremea aceea, se știa și se practica. Pleacă, nu stă pînă la sfîrșit, a făcut ce-a putut pentru a alina cumplita sete a celor trei condamnați, și n-a făcut nici o deosebire între Isus și tîlhari, din simplul motiv că toate acestea sînt lucruri ale pămîntului, care vor rămîne pe pămînt, și din ele se va face singura istorie posibilă.

oaptea mai are încă viață lungă. Opaițul de ulei, atîrnat într-un cui lîngă ușă, este apiins, msă flacăra, vibrînd ca o mică migdală luminoasă, u grpu reușește, tremurătoare, nstatr ă, să reziste masei întunecate care o înconșjară s i umple casa de sus pînă jos, pînă în ultimele unghere, acolo unde beznele sînt atît de dese, încît par a fi devenit solide. Iosif se trezi tresărînd, de parcă «,ineva brusc l-ar fi zgîlțuit de umăr, dar va fi fost iluzia unui vis risipit de îndată, căci, în această casă, nu trăiește decît el și femeia, caie nu s-a mișcat și doarme. Nu-i stă în obicei să se trezească astfel, ni miez de noapte, în generai nu se deșteaptă pînă nd larga crăpătură a ușii nu începe să răsără (ini întuneric, cenușie și rece. De nenumărate oi 1 H< gîndise c ar trebui s-o astupe, nimic mai ușor pentru un tîmplar, să potrivească și să bată în cuie o simplă scîndurică de lemn care a prisosit de la o lucrare, însă era atît de obișnuit să dea cu ochi de cum îi deschidea, de acea fișie verticală de lumină, vestitoare a zilei, încît ajunsese să-și imagineze, fără să-i pese de absurditatea ideii, că dacă i't ar lipsi, poate n-ar mai fi în stare să se smulgă din beznele somnului, ale trupului său și ale lumii.

răpătura ușii făcea parte din casă, ca și pereții și i.ivanul, cuptorul sau podeaua de pămînt bătătorit. In șoaptă, ca să nu-și trezească femeia, care dormea iii continuare, rosti prima binecuvîntare a tilei,

cea rare trebuie spusă ori de câte ori ne întoarcem din misterioasa țară a somnului, Laudă ție, Doamne, Dumnezeul nostru, regele universului, pentru că, prin puterea mizericordiei tale, astfel îmi restitui, vi și aici omă, sufletul. Poate pentru că nu-i erau la fel de treze toate cele cinci simțuri, în măsura în care, în epoca despre care vorbim, oamenii nu erau cumva încă pe cale să se inițieze în unele dintre ele sau, dimpotrivă, să le piardă pe altele care azi ne-ar fi de folos, Iosif se vedea pe sine însuși ca și cum ar fi vegheat, de la distanță, lenta ocupare a trupului său de către un suflet care revenea încetul cu încetul, precum niște fire de apă care, înaintînd șerpuitoare de-a lungul unui — jheab, ar fi îmbibat pămîntul pînă la cele mai adînci rădăcini, transportînd seva, după aceea, înăuntrul tulpilor și frunzelor. Și văzînd cît de anevoioasă era întoarcerea și privindu-și nevasta culcată lîngă el, se simți tulburat la gîndul că, astfel adormită, ea era cu adevărat un trup fără suflet, căci sufletul nu e prezent în trupul care doarme, altfel ce rost ar avea să-i mulțumim Domnului în fiecare zi pentru că ni-l înapoiază în momentul trezirii, iar atunci o voce dinăuntrul său întrebă, Ce visează în noi tot ce visăm, Poate că visele sînt amintirile pe care sufletul le are despre trup, își spuse el după aceea, iar acesta era un răspuns. Maria se mișcă, poate că sufletul ei se afla pe aproape, pe undeva prin casă, totuși nu se trezi, erau numai frămîntările somnului, și, după ce scoase un suspin profund, sugrumat ca un oftat, se apropie de bărbatul ei, cu o mișcare unduitoare, deși inconștientă, pe care, trează, n-ar fi îndrăznii o niciodată Iosif își trase velița groasă și aspră pînă la umeri și se așeză mai comod pe rogojină, fără a se îndepărta. Simți cum căldura femeii, încărcată de mirosuri, ca un cufăr închis unde ar fi stat ierburi la uscat, pătrundea încetul cu încetul prin țesătura tunicii, adăugîndu-se căldurii propriului trup. Apoi, închizîndu-și încet pleoapele, cu gîndurile deja uitate, cu sufletul desprins de trup, se lăsă pradă somnului ce revenea.

Se trezi din nou numai cînd se auzi cîntatul cocoșului. Prin crăpătura ușii se strecura o culoare cenușie și imprecisă, de acuarelă murdară. Timpul, dînd dovadă de răbdare, se mulțumise să aștepte ..!' obosească forțele nopții, iar acum pregătea lumea l>(ntru sosirea dimineții, ca ieri și ca întotdeauna, t. e de adevărat că nu ne mai aflăm în fabuloasele iii» cînd soarele, căruia îi datoram deja atît de mult, și-a împins bunăvoința pînă la a-ș opri, de isupra Gabaonului călătoria, dîndu-i lui Iosua rAgazui să învingă după plac pe cei 1 ic regi care n asediau orașul. Iosif se ridică în capul oaselor, dădu la o parte învelișoarea, și cl. ar atunci cocoșul ciuta pentru a doua oară, amînîndu-i că era în itîrziere cu o binecuvîntare, cea care se cuvine meritelor ce i-au revenit cocoșului atunci cînd (reatorul le-a împărțit între creaturile sale, Lăudat (i Lu, Doamne, Dumnezeul nostru, regele universului care î-ai dat cocoșului nteliența de a deosebi ua de noapte, spuse Iosif, iar cocoșul cîntă a treia oară. De obicei, la primul semn al zorilor, cocoșii din vecini își răspundeau unii altora, dar astăzi n maseră muți, ca și cum pentru ei noaptea nu se terminase încă ori de-at „i începuse. Nedume î, Iosif privi trupul femeii, mirîndu-se de somnul ei f;reu, ea care se trezea la cel mai ușor zgomot, ca o pasăre. Era ca și cum o forță d* 1 afară, coborînd, ori plutind, deasupra Ma ei,

i-ar fi lipit trupul de pi nînt, totuși nu cu atîta putere încît s-o mobi'i • >ze complet, se observa chiar, în ciuda penumbrei, că era străbătută de subite tremurături, ca apa unui "ieșteu atinsă în răspăr de vînt. I-o fi rău, se întrebă, dar ată că un semnal de urgență îi mută gîndul de Iii neliniștea incipientă, o nevoie grabnică de a urina, și ea foarte neobișnuită, căci la el, aceste necesități se manifestau de obicei mai tîrziu, și niciodată atît de intens. Se sculă, precaut, să nu simtă femeia ce-avea să facă, fiindcă e scris că prin toate mijloacele trebuie păstrată demnitatea bărbatului, doar dacă e absolut inevitabil, și, deschizînd încet ușa care scîrțîia, ieși în curte. Era ceasul cînd crepusculul dimineții presară cenușă pe culorile lumii. Se îndreptă spre un șopron scund, care era adăpostul asinului, și aici se ușură, ascultînd, cu o satisfacție numai pe jumătate conștientă, zgomotul puternic al urinei pe paiele care acopereau pămîntul. Măgarul își întoarse capul, sticlindu-și în întuneric ochii bulbucăți, apoi își scutură cu putere urechile păroase și își băgă din nou botul în iesle, pipăind cu buzele groase și sensibile resturile tainului de mîncare. Iosif se apropie de vasul de abluțiuni, îl înclină, dădu drumul apei să-i curgă peste mîini, iar apoi, în timp ce și le ștergea de tunică, îi aduse laude lui Dumnezeu pentru că, în nesfîrșita sa înțelepciune, a format și a creat la om orificiile și vasele ce sînt necesare vieții, căci, dacă unul dintre ele s-ar închide ori s-ar deschide, fără trebuință, moarte sigură omul și-ar afla. Iosif privi cerul, și inima i se umplu de uimire. Soarele e în întîrziere, în tot spațiul ceresc nu există nici cel mai palid indiciu al tonurilor rubinii ale zorilor, nici măcar o tușă ușoară de roz sau de cireasă care dă-n copt, nimic, ci numai, de la un orizont la altul, atît cît zidurile curții îi permiteau să vadă, pe întreaga întindere a unui nemărginit plafon de nori joși, care semănau cu niște ghemotoace turtite, toate la fel, o singură culoare violetă care, începînd să vibreze luminoasă în locul de unde se va ivi soarele, se întunecă treptat, pînă devine una cu ce a mai rămas încă din noapte, în partea opusă. Niciodată în viață, Iosif nu văzuse un cer ca acesta, deși, în nesfîrșitele conversații ale bărînilor, nu erau rare poveștile despre fenomene atmosferice prodigioase, toate dovezi ale puterii lui Dumnezeu, curcubeie care acopereau jumătate din bolta cerească, scări ameteitoare care cîndva au legat firmamentul de

trnt, ploi providențiale aducătoare de mană, i ir niciodată această culoare misterioasă, care **de** „potrivă putea fi din cele dinții sau din cele d n urmă, plutind și zăbovind deasupra lumii, un pod îlcătuit din mii de nori mărunți care aproape se atingeau, presărați în toate direcțiile ca p etrele n deșert. Inima i se umplu de spaimă, își închipui i a venit sfîrșitul lumii, iar el era singurul martor ol sentinței finale a lui Dumnezeu, da, singurul, o

cere absolută a pus stăpînire pe pămînt ș. pe (j-r, nici un sunet nu răzbate din casele vecine, harem un gias, un scîncet de copii, o rugă une sau

o imprecăție, o boare de vînt, un behăit de capră, latratul unui cîine. De ce nu cîntă cocoșii, murmură, și repetă întrebarea, îngrijorat, ca și cum în

1 ntatul cocoșilor ar fi stat cea dm urmă speranță de salvare. Atunci, cerul începu să se schimbe, încetul cu încetul,

aproape imperceptibil, violetul «> colora și se lăsa îmbibat de un roz pand pe luată cupiinderea acoperișului de nori, înroșindu-se apoi și dispărînd, a fost a c. acum nu mai e, și iiii jdată spațiul explodă într-un vînt luminos, se multiplică în lănci de aur, lovind în piin și străpungînd norii, care, fără să ști i de ce cînd, crescuseră, formidabili, corăbii gigantice arborînd pinze incandescente și navigînd pe un cer în sfișit eliDerat Se liniști sufletul lui Iosif, acum eliberat d< teamă, ochii i se dilatară de uimire și venerație, cum se și cuvenea, mai ales că fusese singurul spectator, iar gura lui rosti cu glas răsunător laudele datorate creatorului operelor natur* , cînd eterna maiestate a cerurilor, devenită pură expresie a inefabilului, n-așteaptă de la om decît cuvintele

le mai simple, Lăudat fii tu, Doamne, pentru asta, pentru aia, pentru ailaltă Le rosti și, în aceeași clipă, murmurul vn.ții ca și cum glasul său l-ar fi convocat, oi i brusc ar fi intrat pe o poartă deschisă larg de cineva care nu se gîndi=e prea mult la consecințe, puse stăpînire pe spațiul care înainte aparținuse tăcerii, lăsîndu-i numai n ri teritorii ocazionale, suprafețe infime, precum băltoacele minuscule pe care pădurile fremătătoare le înconjoară și le ascund. Dimineța urca, se răs- pîndea, și într-adevăr era o viziune de o frumusețe aproape de nesuportat, două mîini imense elibe- rînd în văzduh ș în zbor o scînteietoare și imensă pasăre a paradisiului, desfăcîndu-și într-un radios evantai roata cu mii de ochi a cozii de păun regal, făcînd să cînte, în apropiere, simplu, o pasăre fără nume. O adiere de vînt chiar acolo născut atinse fața lui Iosif, îi agită perii din barbă, îi scutură tunică, iar apoi se roti în jurul lui ca un vîrte.i traversînd deșertul, sau poate nu era decît amețeala provocată de o subită tulburare a sîngelui, un frison sinuos care îi cobora pe coloană ca un deget de foc, semnalul altei nevoi mai stăruitoare.

Ca și cum s-ar fi mișcat înăuntru rotitoarei coloane de aer, Iosif intră în casă, închise ușa după el | i stătu acolo rezemat un minut, așteptînd ca ochii să i se deprindă cu penumbra. Lîngă el, opaițul pîlpîia pa. i, aproape fără a iradia lumină, inutil Maria, întinsa pe spate, era trează și atentă, privea fix un punct din fața ei și părea că așteaptă. Fără a rosti nici un cuvînt, Iosif se apropie și îndepărtă încet vîlînța ce o acoperea. Ea își întoarse ochii, ridică puțin partea inferioară a tunicii, dar abia o ridicase peste pîntece, că el se și aplecase, pro- cedînd în același fel cu propria-i tunică, în timp ce Maria își desfăcea picioarele, sau și le desfăcuse în vis și rămăsese așa, fie dintr-o neobișnuită indolență matinală, fie din presentiment de femeie căsătorită care-și cunoaște îndatoririle. Dumnezeu, care se află pretutindeni, era și aici de față, dar, fiind ceea ce este, un pur spirit, nu putea să vadă cum pielea unuia atinge pielea celuilalt, cum carnea lui pătrunde-n carnea ei, și una și alta create ocmai în acest scop, și, probabil, nu va mai fi aici ini sămînța sacră a lui Iosif se va fi revărsat în sacrul interior al Măriei, sacre amîndouă pentru că sînt izvorul și cupa vieții, e adevărat că sînt lucruri pe care nici Dumnezeu nu le înțelege, deși hiar el le-a creat. Ieșînd deci în curte, Dumnezeu n-a putut auzi sunetul agonice, ca un hîrcăit, care a scăpat din gura bărbatului în clipa crizei, și cu atît mai puțin foarte ușorul geamăt pe care femeia n-a fost în stare să-l reprime. Doar un minut, ori ni li atît,

se odihni Iosif pe trupul Măriei. În timp ce ea își trăgea în jos tunica și se acoperea cu velița, ascunzându-și apoi fața cu antebrațul, el, ui picioare în mijlocul casei, cu mâinile ridicate, uitându-se la tavan, rosti binecuvîntarea, cea mai cumplită dintre toate, rezervată bărbaților, Lăudat fi tu, Doamne, Dumnezeul nostru, regele universului, pentru că nu m-ai făcut femeie. Numai că, în acest moment, Dumnezeu trebuie să fi plecat și (lin curte, căci nu s-au cutremurat și nu s-au prăvălit pereții casei, și nici pămîntul nu s-a căscat. Dar, pentru prima dată, s-a auzit Mana, spunînd cu un glas umil, așa cum se așteaptă întotdeauna de la femei, Lăudat fii tu, Doamne, care m-ai făcut după voința ta, or, în aceste cuvinte și celelalte, cunoscute și aclamate, nu er.istă nici o deosebire, luați aminte, lată roaba lui Dumnezeu, facă-se în mine voia ta, e evident că cine a spus un lucru îl putea spune, la urma urmei, și pe celălalt Apoi, nevasta tîmpiarului Iosif se sculă de pe rogojină, o făcu sul împreună cu cea a bărbatului și împături velița comună.

răiau Iosif și Maria într-un cătun numit Nazaret, un loc neroditor și cu oameni puțini din ținutul Galileii, într-o casă aproape la fel ca toate celelalte, semănînd cu un cub strîmb, construit din cărămizi și lut, săracă între săraci. Fantezii de artă arhitectonică, nici una, numai banalitatea uniformă a unui model la nesfîrșit repetat. Pentru a face economie de materiale, o clădiseră pe coasta dealului, rezemată de stîncă înclinată, scobită pe dinăuntru, creîndu-se astfel un perete complet, cel din fund, cu avantajul suplimentar de a se ușura accesul la terasa de pe acoperiș. Știm deja că Iosif este tîmplar de meserie, destul de priceput în meșteșugul lui, deși lipsit de harul perfecțiunii dacă i se cere vreo lucrare de mai mare finețe. Aceste neajunsuri n-ar trebui să-i scandalizeze pe nerăbdători, fiindcă timpul și experiența, fiecare curgînd cu ritm domol, n-au fost încă îndeostulătoare pentru a îmbogăți, atît cît să se bage de seamă în munca de fiecare zi, priceperea meșteșugărească și sensibilitatea estetică a unui om care de-abia a împlinit douăzeci de ani și trăiește într-un ținut atît de zgîrcit în resurse și încă și mai zgîrcit în nevoi. Totuși, necuvenindu-se să măsurăm meritele oamenilor numai după etalonul competențelor profesionale, se cade să spunem că, în ciuda vîrstei tinere, acest Iosif este dintre cei mai cucernici și mai drepti bărbați care pot fi găsiți în Nazaret, punctual la sinagogă, riguros în îndeplinirea datoriilor, și deși n-a avut atîta noroc încît să-l fi înzestrat Dumnezeu cu o elocvență ce l-ar putea deosebi de muritorii de rînd, se pricepe n| lege bine frazele și să facă comentarii potrivite, mai ales dacă se brodește să introducă în discurs vreo imagine sau metaforă legată de meseria lui, de exemplu, șarpanta universului. Totuși, pentru i ;H i-a lipsit dintru început bătaia de aripă a unei imaginații cu adevărat creatoare, niciodată în scurta sa viață nu va reuși să producă vreo parabolă memorabilă, vreo vorbă de duh ce-ar fi meritat să i imînă gravată în memoria oamenilor din Nazaret și lăsată moștenire urmașilor, cu atît mai puțin una dintre acele pilde ce merg drept la țintă și a căror lecție exemplară se percepe de îndată în t ransparența cuvintelor, atît de limpede, încît, mai tîrziu, ea va respinge orice glosă băgăreată, ori,

dimpotrivă, suficient de obscură, sau de ambiguă, pentru a deveni în viitor alimentul preferat al erudiților și altor specialiști.

Cît privește darurile Măriei, le-am descoperi deocamdată doar căutînd foarte mult, și nici atunci n-am găsi altceva decît e legitim să așteptăm de la cine n-a împlinit nici șaisprezece ani și, deși femeie măritată, nu e decît o copilă fragilă, cum s-ar zice, un mărunțiș de femeie, căci, alții fiind hanii în vremea aceea, mărunțișul totuși nu lipsea. Deși mărunță și slăbuță, Maria muncește la fel ca celelalte femei, deapănă, toarce și țese rufele casei, coace în toate zilele sfinte pîinea familiei în cuptorul casei, coboară la fîntînă după apă, apoi urcă coasta, pe cărările abrupte, cu un vas plin pe cap, un ulcior rezemat la șold iar, mai tîrziu, la căderea serii, cutreieră aceste drumuri și pîrloage ale Domnului, culegînd vreascuri și smulgînd coceni, ducînd și un coș unde va strînge baligi uscate de vite, precum și ciulini și scaieți, care abundă pe povîrnișurile Nazaretului, dintre cele mai bune lucruri inventate de Dumnezeu pentru a aprinde un foc și a împleti o coroniță Tot acest calabalic, pus claie peste grămadă, ar însemna o povară tocmai bună pentru a fi dusă acasă în cîrca măgarului, dacă acesta n-ar fi în exclusivitate menit să-l slujească pe Iosif și să transporte lemne. Desculță merge Maria la fîntînă, desculță merge la cîmp, în veșmintele ei sărăcicioase care, la muncă, și mai mult se murdăresc și se uzează, și pe care tot timpul trebuie să le spele și să le cîrpească, stofele noi sînt pentru bărbat ca și îndatoririle cele mai însemnate, femeia trebuie să se mulțumească cu puțin. Maria se duce la sinagogă, intră pe ușa laterală, pe care legea o prescrie femeilor, și dacă, e o simplă presupunere, ar întîlni înăuntru încă treizeci de femei din Nazaret sau chiar tot neamul muieresc din Galileea, ele tot ar trebui să aștepte să vină cel puțin zece bărbați pentru ca serviciul religios, la care vor participa doar ca spectatoare pasive, să poată fi oficiat. Spre deosebire de Iosif, bărbatul ei, Maria nu este nici evlavioasă, nici dreaptă, totuși nu ea e vinovată de aceste neajunsuri morale, vina e a limbii pe care o vorbește, dacă nu cumva a bărbaților care au născocit-o, căci, în ea, cuvintele drept și evlavios pur și simplu n-au feminin.

Or, s-a întîmplat că, într-o bună zi, la vreo patru săptămîni după dimineața de neuitat cînd norii de pe cer se coloraseră în violetul acela extraordinar, Iosif se afla în casă, era ceasul asfințitului, și își mîncă cina, așezat pe pămînt și băgîndu-și mîna în farfurie cum era pe atunci obiceiul general, iar Maria, în picioare, aștepta să isprăvească pentru a putea și ea să mănînce, făcînd amîndoi, unul pentru că nu avea nimic de spus, celălalt pentru că nu știa cum să spună ce-i trecea prin minte, s-a întîmplat așadar că a bătut la poartă un cerșetor sărman, ceea ce, nefiind o raritate absolută, era puțin frecvent, dată fiind modestia locului și a majorității locuitorilor, fără a mai pune la socoteală istețimea și experiența neamului milog, ori de cîte mi lirlniie să recurgă la calculul probabilităților, iiiimu! in acest caz. Cu toate acestea, din lintea i i cupa tăiată mărunț și din tercj al de năut care hi n m să-i fie cina, Maiia puse într-o strachină o Im11 ii zdravănă și se duse să i-o dea cerșetorului, I NH > MC așeză pe jos să mănînce, dincolo de poartă, il ni c .. ei prag nu trecuse. Maria nu trebuise să 11 II . n glas tare permisiunea bărbatului, cb.ar n «'..duse

voie sau i-o poruncise cu un semn din |), căci se știe că vorbele sînt inutile în aceste viiiiri cînd un simplu gest e de ajuns pentru a ni nli¹. MU a lăsa să trăiască, așa cum se întîmplă în lucrile de circ cezarii arată cu degetul mau' în jos sau în sus. Deși diferit, apusul era o hiimusețe, cu mu de scame de nori risipire pe Imli \ roz, sîdef, somon, vișină, sînt moduri pămîn- Irnc de-a vorbi pentru a ne putea înțelege, cîn in i ste culori, și toate celelalte, n-au primit, din (li știm, nume de la cer. Fără îndoială, cerșetorul nu mincase de trei zile, asta e foamea adevărată, i, în cîteva minute, a curățat și a lins farfuria, yi uite că acum bate la poartă pentru a înap a . rachina și a mulțumi pentru caritate. Mari[^] ieși ii deschidă, cerșetorul stătea în fața porții în p uiare, însă părea neașteptat de mare, mult mai înalt decît i se păruse mai devreme, e adevărat deci ce se spune, că e unașă diferența între a avea Iurta plină sau goală, căci acestui bărbat 1 strălucea fața și îi străfulgerau ochii, iar straietele ce le l>urta, vechi și zdrențoase, se agitau bătute de o pală de vînt care nu se știa de unde vine, cont inua lor mișcare tulbura vederea, astfel că deodată zdrențe ^ se preschimbară în stofe fine și somptuoase, lucru pe care, doar fiind de față, îl crezi. Maria ..itnse mîinile pentru a primi strachina de lut, care, în urma unei iluzii optice cu adevărat uimitoare, provocată poate de lummile schimbătoare ale cerului, arăta de parcă ar fi fost transmutată în aurul cel mai curat, și, chiar în clipa cînd strachina trecea dintr-o mînă într-alta, cerșetorul ros^li cu o voce tunătoare, căci pînă și glasul amărî- tulin se transformase, Domnul să te binecuvînteze, femeie, n să-ți dea cîți copii își va dori bărbatul tău, dar să nu vrea Domnul să ajungi să-i vezi așa cum mă vezi acum pe mine, căci nu am, oh, viață de o mie de ori dureroasă, unde să-mi odihnesc capul. Maria ținea strachina în căușul palmelor hpie, o cupă pusă în altă cupă, de parcă 1 ar fi așteptat pe cerșetor să pună ceva înăuntru, și el așa făcu, fără să dea vreo explicație, se aplecă pînă la pămînt și luă un pumn de țărînă, iar apoi, ridi'-înd mîna, îi dădu drumul să se scurgă încet pr. ntre degete, în timp ce spunea cu o voce surdă, dar răsunătoare, Țărîna se întoarce la țărînă, pulberea la pulbere pămîntul la pămînt, nimic nu începe fără a se sfîrși, tot ce începe se naște din ce s a sfîrșit.. Se tulbură Mai ia r întrebă, Ce vrei să spui, .ar cerșetorul se mărgini să-i răspundă, Femeie, porți un fiu în pîntece, și acesta-i unicul destin al oamenilor, să înceapă și să se sfîrșească, să se sfîrșească și să înceapă, De unde știi că sînt gravidă, Pîntecele încă n-a crescut, însă pruncii strălucesc deja în ochii mamelor, Dacă e aevarat, bărbatul meu ar fi trebuit să-mi vadă în ochi pruncul pe care în mme l-a zămislit, Poate că el nu te privește cînd tu îl privești, Dar tu cine ești, de n-a trebuit s-o auzi din gura mea, Sînt un înger, dar să nu spui la nimeni

În aceeași clipă, straietele strălucitoare s-au preschimbat din nou în zdrențe, omul care semăna cu un gigant titanic scăzu și se chirca ca și cum l-ar fi lins o suti;ă limbă de foc, iar prodigioasa transformare se petrecu la țanc, slavă Domnului, urmată de îndată de o prudentă retragere, căci Iosif se apropia de poartă, atras de murmurul de glasur ma surd decît e firesc într-o conversație permisă. dar, mai ales, de exagerata întîrziere a nevastei, Ce mai voia de la tine milogul, întrebă, ui Maria, neștiind cu ce cuvinte proprii ar fi putut 1

răspundă, nu reuși să spună decît, Că țărîna se ii 'oarce la țărîna, pulberea la pulbere, pămîntul l.i pămînt, nimic nu începe fără a se sfîrși, nîmi no se sfîrșește fără să înceapă, Asta a spus, Da, și ii mai spus că fiii bărbaților strălucesc în ochu I.'meilor, Uită-te la mine, Mă uit, Mi se pare că văd o strălucire în ochii tăi, acestea au fost cuvintele În Iosif, iar Maria răspunse, E fiul tău. Amurgul devenise albastrui, se înveșmînta deja în prima iloare a nopții, acum se putea vedea că dinăuntru nl.rachinei iradia un soi de lumină neagră, care li'sena pe chipul Măriei trăsăturii pt care nu le avusese niciodată, ochii ei păreau să aparțină cuiva mult mai bătrîn. Ești gravidă, întrebă, într-un I h /.iu, Iosif, Da, sînt gravidă, răspunse Maria, De ce nu mi-ai spus pînă acum, Voiam să ți-o spun Hstăzi, așteptam să sfîrșești de mîncat, Și atunci a sosit cerșetorul, Da, Și ce-a mai spus, căci a avut i ăgazul să spună mai multe, Să-mi dea Domnul >ți pruncii pe care ți-i vei dori, Ce ai în strachina de strălucește așa de tare. Țărîna, Huma e neagră, argila e verde, nisipul e alb, din ele numai nisipul strălucește dacă e bătut de soare, iar acum e noapte. Sînt femeie, nu mă pricep să explic, cerșetorul a luat țărîna de pe jos și a pus-o înăuntru, zicînd, Țărîna să se întoarcă la țărîna, Da.

Iosif se duse să deschidă poarta, privi într-o parte și într-alta. Nu-l mai văd, a dispărut, rosti, dar Maria se îndepărta liniștită spre casă, știa că cerșetorul, dacă într-adevăr era cine anunțase, doar de-ar fi vrut s-ar fi lăsat văzut Puse strachina pe plita de la cuptor, scoase din spuza vetrei un tăciune cu care aprinse opaițul, suflînd în ei pînă cînd reuși să aprindă o flăcăruiie pîlpîitoare. Iosif itrâ, avea un aer interogativ, o privire nedumerită și bănuitoare, pe care încerca s-o ascundă mișcîndu-se cu o încetineală și o solemnitate de patriarh, care nu-i stătea bine, fiind el atît de tînăr. Discret, străduindu-se să nu bată la ochi, se apropie să examineze strachina, pămîntul luminos, afișînd o expresie de scepticism ironic, totuși, dacă încerca să facă o demonstrație de bărbăție, efortul era inutil, Mana stătea cu ochii aplecați, părea absentă. Cu un bețișor, Iosif scormoni prin țărîna, intrigat că se întuneca la culoare cînd o răscolea, recăpătîndu-și apoi strălucirea, deasupra luminozității constante, parcă amortită, șerpuiau rapide scînteieri, Nu înțeleg, aici se ascunde cu siguranță un mister, ori poate chiar el a adus pămîntul și tu ai crezut că l-a luat de pe jos, sînt scamatorii de magician, nimeni n-a văzut vreodată strălucînd pămîntul din Nazaret. Maria nu răsDunse, mîncă puțînul care-i rămăsese din lîntea cu ceapă și terciul de năut, însoțindu-le cu o bucată de pîine, unsă cu ulei de măsline. Cînd a rupt pîinea, a spus, așa cum scrie în lege, însă cu tonul modest care-i stă bine femeii, Lăudat fii tu, Adonai, Dumnezeul nostru, regele universului, care faci să iasă pîinea din pămînt. Mîncă în tăcere, în vreme ce Iosif, lăsîndu-și gîndurile să se înlănțuie ca atunci cînd comenta în sinagogă un verset d n Tora sau cuvîntul profetilor, reconsidera fraza pe care o rostise femeia și pe care el însuși o recitase făcînd același gest de a rupe pîinea, și încerca să-și închipuie ce soi de orz ar fi acela care ar răsări și rodi dintr-un pămînt ce strălucește, ce soi de pîine ar da, ce lumină am purta înăuntru nostru, dacă din ea ne-am hrăni. Ești sigură că cerșetorul a luat țărîna de pe jos, întrebă el încă o dată, iar Maria răspunse, Da, sînt sigură, Și înainte nu strălucea. Pe jos, nu

strălucea. Atîta fermitate ar trebui să zdruncine atitudinea de sistematică neîncredere pe care trebuie s-o arate orice bărbat cînd se confruntă cu

spusele și faptele femeilor în general și a lui în particular, dar, pentru Iosif, ca pentru toți bărbații împului și locului, era o doctrină foarte pertinentă ■a care definea bărbatul înțelept ca fiind omul care cel mai bine știe să se păzească de șiretenia viclenia Feminină. A le vorbi puțin și a le asculta nică și mai puțin, aceasta e deviza oricărui bărbat prudent, care n-a uitat avertismentele rabinului lozafat ben Iohanani, cuvinte înțelepte între toate, i t ceasul morții, bărbatului i se va cere socoteală pi îtru fiecare conversație inutilă pe care a avut-o cu nevasta lui. Iosif se întrebă dacă această conversație cu Maria putea fi socotită din numărul celor necesare, și, ajungînd la concluzia afirmativă, avînd în vedere caracterul singular al ewnimen- lului, își jură totuși că nu va da uitării niciodată sfintele cuvinte ale omonimului său, rabinul, trebuie)us că lozafat e totuna cu Iosif, pentru a nu avea tardive remușcări în ceasul morții, să vrea Domnul să fie liniștită. Și, în sfîrșit, întrebîndu-se dacă ir cuveni să-i înștiințeze pe înțelepții sinagogii despre suspecta întîmplare cu cerșetorul necunos- it și țărîna lui luminoasă, se hotărî că așa va ice, pentru liniștea conștiinței sale și pacea căminului său.

Maria termi ă de mîncat. Duse afară străchi- irle ca să le spele, dar, e inutil s-o spunem, nu și De aceea din care mîncase cerșetorul. In casă pîlpii au ai am două lumini, cea a opaițului, împotrivindu se a greu nopții care se înstăpînise, și cea aureolă luminescentă, vibratilă, dar constantă, ca a unui soare care nu se decide să răsară. Așezată pe pămînt, Maria își aștepta încă bărbatul să-i adreseze din nou cuvîntul, dar Iosif nu mai are nimic să-i spună, acum se străduiește să-și compună în 111 ite frazele discursului pe care mîine îl va rosti i fața sfatului bătrînilor II enervează faptul că nu știe cu exactitate tot ce s-a petrecut între femeie și cerșetor, ce alte lucruri își vor fi zis unul altuia, dar nu vrea să întrebe, căci, nefiind de crezut că ea ar avea de adăugat ceva nou la tot ce-i povestise, el ar fi nevoit să accepte ca adevăr o poveste spusă de două ori, și dacă ea, de fapt, îl minte, el n-o să poată ști, însă ea, în schimb, va ști că minte și c-a mințit, și va rîde de el pe ascuns, așa cum avem motive întemeiate să credem că Eva a rîs de Adam, desigur, cu și mai multă discreție, căci, pe atunci, n-avea unde se-ascunde. Ajuns în acest punct, gîndul lui Iosif făcu următorul și inevitabilul pas, și iată că și-l zugrăvește pe misteriosul cerșetor ca pe un emisar al Ispititorului, care, cum mult s-au schimbat timpurile și fiind oamenii azi avertizați, n-a mai fost atît de naiv ca să repete oferta unui simplu fruct natural, mai curînd pare a fi venit pentru a aduce promisiunea unui pămînt diferit, luminos, servindu-se, ca de obicei, de credulitatea și viclenia femeilor Iosif își simte capul în flăcări, dar e mulțumit de sine și de concluziile la care a ajuns. La rîndul ei, neavînd habar de meandrele analizei demonologice în care se vîrîse mintea bărbatului, nici de responsabilitățile ce îi erau puse în seamă, Maria încearcă să înțeleagă strania senzație de carență pe care o simte de cînd și-a anunțat soțul că e gravidă. Nu e o absență interioară, desigur, pentru că ea știe prea bine că este, de acum înainte, și în sensul cel mai exact

al termenului, ocupată, ci, dimpotrivă, e o absență exterioară, de parcă lumea s-ar fi șters sau s-ar fi îndepărtat deodată, își amintește, dar ca și cum și-ar aminti de altă viață, că după ultima masă a zilei, și înainte de a întinde rogojinile pentru dormit, își găsea mereu câte ceva de făcut, așa își trecea timpul, însă acum se gîndește că n-ar fi trebuit să se miște de unde se află, așezată pe pămînt, uitîndu-se la lumina care o privește pe deasupra marginii străchinii și așteptînd să i se nască fiul. Să precizăm, din respect pentru adevăr, că gîndul nu i-a fost chiar atît de clar, gîndul este, m fond, așa cum alții au zis-o sau poate n-a fost ili-cît unul singur, precum un mare ghem făcut ilmtr-un singur fir răsucit, slăbit pe alocuri, ori nl.rîns pînă la sufocare și gîtuire, e aici, înăuntru minții, dar e cu neputință să-i cunoști întinderea întregă, ar trebui desfășurat, întins, și, în fine, măsurat, dar asta, oricît am încerca, sau ne-am preface că încercăm, n-o putem face fără ajutor, i ineva va trebui să vină într-o zi și să spună în ce loc trebuie tăiat cordonul ce leagă omul de buricul sau și cum se înlănțuie gîndul de cauza ce l-a născut.

A doua zi de dimineată, după o noapte agitată, l.rezit tot timpul de un coșmar în care se vedea i ăzînd iar și iar într-o imensă strachină răsturnată, care semăna cu cerul înstelat, Iosif se duse la sinagogă să ceară sfat și soluții cărturarilor. Povestea lui insolită era atît de extraordinară, el însuși ignorînd în ce măsură, lipsindu-i, cum știm, miezul istoriei, și anume cunoașterea esenței, încît, dacă n-ar fi fost excelenta opinie pe care o aveau despre el veteranii din Nazaret, ar fi trebuit poate să se întoarcă pe același drum, izgonit, cu urechile în flăcări, auzind, ca pe un răsunător dangăt de bronz, sentința Ecleziastului cu care aceștia l-ar fi fulminat, Cine crede cu ușurință are o inimă ușuratică, iar el, sărmanul, înarmat cu același Ecleziast, dar fără destulă prezență de spirit pentru a răspunde amintindu-și de visul ce-l bîntuise toată noaptea, Oglinda și visele se aseamănă, sînt precum imaginea omului pus față în față cu sine. Odată terminată povestirea, bătrînii s-au privit unii pe alții, apoi cu toții l-au privit pe Iosif, iar cel mai bătrîn dintre ei spuse, traducînd într-o întrebare directă discreta neîncredere a consiliului, Ceea ce ne-ai povestit e adevărul, întregul adevăr și numai adevărul, iar tîmplarul răspunse, Adevărul, tot adevărul și nimic altceva decît adevărul, Domnul mi-e martor. Bătrînii au discutat îndelung între ei, în timp ce Iosif aștepta de-o parte, și, în sfîrșit, l-au chemat pentru a-l anunța că, persistînd diferențele de opinie asupra procedurilor celor mai potrivite, se hotărîseră să trimită trei emisari pentru a o interoga personal pe Maria cu privire la straniile evenimente, ca să se lămurească cine era, în definitiv, cerșetorul pe care nimeni altcineva nu-l văzuse, cum arăta, care erau exact cuvintele pronunțate, dacă venea cu regularitate în Nazaret ca să ceară de pomană, aflînd delegația în drum și informațiile pe care le puteau da vecinii despre misteriosul personaj. Se bucură Iosif în adîncul inimii, căci, deși nu voia s-o recunoască, îl intimidă ideea că trebuia să-și înfrunte singur nevasta, cu ciudata ei purtare de acum, cu ochii plecați desigur, așa cum poruncește discreția, dar și cu o expresie provocatoare, imposibil de ascuns, expresia cuiwa care știe mai mult decît are de gînd să spună și vrea să se observe. Adevăr vă spun, viclenia femeilor e fără margini, mai ales a celor mai inocente.

Au pornit așadar emisarii, cu Iosif în frunte, arătându-le drumul, iar ei erau Abiatar, Dotaim și Zahia, nume pe care le înregistrăm aici pentru a pune stavilă oricărei suspiciuni de fraudă istorică, și care ar putea, mai știi, să persiste în spiritul acelor care cunosc aceste fapte și versiunile lor prin intermediul altor izvoare, poate mai acreditate de tradiție, dar nu și mai autentice. Acum am enunțat numele și am dovedit existența efectivă a personajelor ce le-au purtat, îndoielile care cumva au rămas își pierd mult din forță, deși nu și din legitimitate. Neîntimplându-se așa ceva în fiecare zi, au ieșit în stradă trei înțelepți emisari, așa cum o arăta demnitatea particulară a mersului, tunicile și bărbile care le fluturau în vânt, curînd se strînseră cîteva copii în jurul lor, care, dedîndu-se exceselor proprii vîrstei, cîteva hohote de rîs, țipete, alergătură, îi însoțiră pe delegații sinagogii pînă

În rusa lui Iosif, pe care zgomotosul și denunțătorul iDili-giu îl scotea din sărite. Atrase de zgomot, Irmrile din casele învecinate s-au ițit pe la uși și, în 'simțind noutatea, și-au trimis fiii să afle ce ia cu înghesuiala de la poarta vecinei lor Maria. A lost zadarnic pentru că n-au intrat decît bărbații. Ușa se închise cu autoritate, nici pînă în Mia de azi femeile curioase din Nazaret n-au reușit ■ i alle ce s-a petrecut atunci în casa tîmplarului Ic if. Și, cum trebuiau să-și imagineze ceva pentru a și hrăni curiozitatea nesatisfăcută, au făcut din cerșetorul, pe care nu-l văzuseră niciodată, un |iTuitor de case, mare nedreptate, căci îngerul, dar nu spuneți la nimeni ce era, ce-a mîncat n-a furat ț. pe deasupra, a lăsat și un zălog supranatural.

i toate astea pentru că, în timp ce înțelepții mai înaintați în vîrstă o interogau în continuare pe Maria, cel mai puțin bătrîn dintre cei trei, Zahia, ne duse prin vecini să adune amintiri despre un i i rșetor așa și pe dincolo, după semnalmentele date de nevasta tîmplarului, dar nici o vecină n-avu nimic de spus, nu, domnule, ieri n-a trecut pe aici na i un cerșetor, și, dac-o fi trecut, la ușa mea n-a l>at.ut, o fi fost vreun hoț în tranzit, care, găsind casa cu oamenii în ea, s-a prefăcut că e un sărman milog și-apoi și-a luat tălpășița spre alte meleaguri, e un truc știut de cînd e lumea lume.

Zahia se întoarce în casa lui Iosif fără nici o veste despre cerșetor în clipa cînd Maria repeta pentru a treia sau a patra oară ceea ce deja știm. Se aflau cu toții în casă, ea în picioare, ca un acuzat de crimă, strachina pe podea, și înăuntru, insistent ca inimă care pulsează, pămîntul enigmatic, Iosif lîngă ea, și, așezați în fața lor ca niște judecători, bătrînii, iar Dotaim, cel mijlociu ca vîrstă, spunea, Nu că n-am vrea să credem ce ne povestești, dar uite că ești singura persoană care I ai văzut pe acest om, dacă o fi fost chiar un om, bărbatul tău i-a auzit doar glasul, iar acum Zahia ne spune că nici una dintre vecinele tale nu l-a văzut, Voi fi martoră în fața Domnului, el știe că adevărul grăiește prin gura mea, Adevărul, da, dar cine știe dacă e tot adevărul, Voi bea din apa încercării lui Dumnezeu și el va arăta dacă sînt vinovată, încercarea apelor amare e pentru femeile suspecte de infidelitate, n-ai putut fi infidelă bărbatului tău, timpul n-a fost suficient, Minciuna, se spune, e totuna cu infidelitatea, Alt fel de minciună, nu asta, Gura mea e la fel de fidelă ca și mine. Luă atunc' cuvîntul Abiatar, cel mai bătrîn dintre cei trei moșnegi, și spuse, Nu te vom mai întreba, Domnul te va răsplăti de șapte ori pentru adevărul pe care-l vei fi spus ori te va pune să plătești de șapte

ori minciuna cu care ne-ax înșelat. Tăcu și continuă să tacă, apoi rosti, adresându-se lui Zahia și lui Dotaim, Ce vom face cu Dămîntul care strălucește, aici nu trebuie să rămînă, așa ne sfătuiește prudenta, căci se prea poate să fie o capcană a demonului. Dotaim spuse, Să se-ntoarcă în pămîntul de unde a venit, să fie din nou negi u ca înainte. Zahia spuse, N-am aflat cine e cerșetorul, nici de ce a vrut să-l vadă doar Maria, nici ce înseamnă cînd un pumn de țărînă strălucește pe fundul unei străchi: ni. Dotaim spuse, S-o ducem în deșert și s-o risipim acolo, departe de ochii oamenilor, și vîntul s-o împrăștie în imensitate și ploaia s-o stingă. Zahia spuse, Dacă acest pămînt este un lucru bun, nu trebuie luat de unde se află, iar dacă, dimpotrivă, este un lucru rău, să-i rămînă supuși numai cei care au fost aleși ca să-l primească. Abiatar întrebă, Ce propui atunci, și Zahia răspunse, Să fie săpată o groapă aici și strachina să fie pusă la fund, acoperită ca să nu se amestece cu pămîntul natural, binele, chiar îngropat, nu se pierde, iar răul va avea mai puțină putere departe de ochi Abiatar spuse, Ce părere ai, Dotaim, iar acesta răspunse, E just ce propune

Zahia, să facem cum a spus. Atunci Abiatar îi mise Măriei, Retrage-te și lasă-ne să ne vedem ■ Io treabă, Unde să mă duc, întrebă ea, iar Iosif, iprins de o neliniște subită, Dacă îngropăm stra- i luna, să fie afară, nu vreau să dorm cu o lumină îngropată sub mine. Abiatar spuse, Așa să facem, iur Măriei, Tu rămîi aici. Bărbații ieșiră în curte, Znhia ducînd strachina. Curînd se auziră lovituri li sapă, repetate și seci, era Iosif care sapă, și, după cîteva minute, glasul lui Abiatar spunînd, Ajunge, e destul de adînc. Maria se uită prin crăpătura ușii, își văzu bărbatul astupînd strachina o un ciob rotmrit de ulcior, iar apoi coborînd-o, îi de adînc îi ajungea brațul, în interiorul gropii, m ifirșit se ridică și, luînd din nou lopata, începu MU împingă pămîntul înăuntru, bătătorindu-l apoi ii mcioarele.

Bărbații mai rămaseră cîtva timp în curte, vorbind și uitîndu-se la pata de pămînt proaspăt, de pm că tocmai ar fi ascuns o comoară și ar fi încercat ■ și fixeze locul în memorie. Inșă, desigur, nu It'spre asta era voi ba, căci deodată se auzi, mai put.t-rnic, glasul lui Zahia cu un ton care părea de iu II rare surizătoare, Zău, Iosif, ce fel de tîmplar mă 3ști și tu, că nu ești în stare să faci un pat, iu un cînd femeia ta așteaptă un copil. Ceilalți i im-ră și Iosif împreună cu ei, cam încurcat, precum ■I care a fost prins pe picior greșit, dar nu vrea o arate Maria îi văzu îndreptîndu-se spre poartă III îi-șind, iar acum, așezată pe marginea sobei, își huea ochii prin casă, căutînd locul unde ar putea »rt pună patul, dacă bărbatul se va hotărî să-l facă. Nu voia să se gîndească la strachina de lut, nici la l'imîntul luminos, și cu atît mai puțin dacă i i-rșetorul a fost cu adevărat un înger ori un glumeț vi-nit să se distreze pe socoteala ei. O femeie, dacă i se promite un pat pentru casă, trebuie să se mdească la locul unde va sta cel mai bine.

oate astea s-au petrecut la trecerea din luna Tamuz în luna Av, cînd se culegeau strugurii în podgorii și primele smochine coapte începeau să se rumenească în umbra verde a viței aspre, întîmplări, unele curente și obișnuite, precum faptul că un bărbat s-a apropiat carnal de femeia lui și că, la timpul potrivit, ea

i-a spus, Port în pîn-tece copilul tău, altele de-a dreptul extraordinare, precum faptul că cel care a făcut primul vestirea a fost un cerșetor în trecere, care, stînd strîmb și judecînd drept, n-avea nimic de-a face cu această poveste, fiind totuși autorul minunii, pînă azi fără explicație, a pămîntului luminos, cu neputință de atins și cercetat din pricina neîncrederii lui Iosif și a prudenței moșnegilor. Vor sosi în curînd căldurile cele mari, cîmpurile par jupuite, numai paie și iscăciune, Nazaret este un sat cafeniu, înconjurat de muțenie și singurătate în sufocantele ceasuri ale zilei, așteptînd să sosească noaptea înstelată pentru a auzi răsufierea pi sajului ascuns în întuneric și muzica pe care o scot sferele cerești alune- cînd unele peste celelalte. După cină, Iosif se ducea să se așeze în curte, în dreapta porții, la aer, îi plăcea să simtă cum îi adie peste față, răsfirîndu-i barba, prima boare răcoroasă a amurgului, După ce se lăsa întunericul, Maria venea și ea și se așeza pe pămînt, ca și bărbatul, însă de cealaltă parte a porții, și stăteau amîndoi fără să vorbească, ascultînd murmurele din casa vecinilor, viața familiilor, ceea ce ei încă nu erau, neavînd copu, Să dea Domnul să fie băiat, se ruga Iosif de mai multe ori pe zi, iar Mai a își spunea, Să dea

I >oinul să fie băiat, însă motivele nu erau aceleași I "itecele Măriei creștea fără grabă, au trecut săptămă- in ni și luni pînă cînd starea ei a devenit vizibi i, , nefiind ea femeia care să-și viziteze prea des vecinele, atît de modestă și discretă, surpriza a Inel generală în împrejurimi, de parcă s-ar fi procopsit peste noapte cu o sarcină deja înaintată, pi ite că tăcerea Măriei avea și alt motiv, mai I " i nic, dorința ca niciodată, dar chiar niciodată, i nu poată fi stabilită vreo legătură între sarcina ei t; 1 vizita cerșetorului miste^os, precauție care iu trebui să ni se pară pur și simplu absurdă, 'jl "'id cum s au petrecut lucrurile, dacă, în ceasu.^le cînd trupul se abandonează și mintea rătăcește liber, Mana n-ar fi ajuns să se întrebe, oare de ce, I toamne Sfinte, înspăimîntată de îndoiala smintită IM tulburată totodată de un fior intim, cine era, m 1 și adevărat, tatăl copilului care înăuntrul ei |n ndea formă. E știut că femeile, în starea lor interesantă, sînt predispuse la pofte stranii și la intezn, cîteodată mult mai grave decît asta, asupra (ârora vom păstra însă secretul pentru a nu cădea vi eo pată pe buna reputație a viitoarei mame.

Timpul a trecut, o lună lentă urmînd altei a, luna l'ilul, arzătoare ca un cuptor, cu vîntul deșerturilor din sud măturînd și încingînd văzduhul, vremea nd cîrmălele și smochinele se presclumbă-n picături de miere, luna Tișri, cînd primele ploi de li >mnă moaie pămîntul și cheamă plugurile să are pentru semănături, iar luna următoare, Marșevan, II culesului de măsline, răcondu-se în sfișit zuse, Iosif s-a hotărît să meșterească un culcuș destul de ustic, căci știm că pentru a face un pat demn de :est nume nu i ajunge priceperea, unde Maria, după ce a așteptat atît, a putut să-și odihnească petecele greu și incomod. În ultimele zile ale Iun'

(Mrislau și aproape toată luna Ta vet au căzut pioile ;le mari, așa că Iosif a fost neve it să-și întrerupă

munca în curte, profitînd de scurtele înseninări doar pentru piesele de mari dimensiuni, acum lucra de obicei în casă, căutînd să prindă lumina ce intra pe așa, aici fățuia și geluia jugurile pe care le lăsase în

stare brută, umplînd podeaua împrejur cu aşchii şi cu rumeguş, pe care, apoi, Maria le mătura şi le zvîrlea în curte.

În luna Şevat au înflorit migdalii, şi intraseră deja în luna Adar, după sărbătorile Purimului, cînd au apărut în Nazaret cîţiva soldaţi romani, dintre cei care umblau pe atunci prin Galileea, din sat în oraş, din oraş în cătun, în timp ce alţii străbăteau celelalte ţinuturi ale regatului lui Irod, vestind noroadele că, din ordinul lui Cezar August, toate familiile ce-şi aveau domiciliul în provinciile guvernate de consulul Publius Sulpicius Quirinus erau obligate să se înscrie şi că numărătoarea, menită, ca şi altele, să aducă la zi cadastrul platnicilor Romei, va trebui făcută, fără nici o abatere, în locurile de unde aceste familii erau originare. Majorităţii celor ce se adunaseră în piaţă ca să audă anunţul puţin le păsa de avertismentul imperial, căci fiind de obîrşie din Nazaret sau statorniciţi aici de generaţii, chiar aici urmau să se înscrie. Totuşi, unii, care veniseră din diferite regiuni ale regatului, din Gaulanitida sau Samana, din Iudeea, Perea sau Idumeea, de colo sau de dincolo, de aproape sau de departe, prinseră de îndată să-şi pună treburile în ordine şi să se pregătească de drum, mui murind împotriva capriciilor şi cupidităţii Romei, şi plîngîndu-se de pagubele pe care le va aduce lipsa braţelor de muncă, acum cînd se apropia vremea de cules inul şi orzul. Iar cei care aveau familii numeroase, cu copii mici sau părinţi şi bunici bătrîni şi decrepiţi, dacă n-aveau suficiente mijloace proprii de transport, se gîndeau deja cui ar putea cere cu împrumut sau cu chirie pe un preţ cinstit asinul sau asinii necesari, mai ales dacă era vorba de o călătorie lungă şi anevoioasă, cu destule provizii pentru drum. burduri de apă dacă tiebuiiau să traverseze deşertul, r ogojini şi pături pentru dormit, vase pentru mîn- ire, vreun adăpost suplimentar, căci ploile şi frigul încă nu se duseseră de tot şi poate vor fi nevoiţi mi doarmă uneori sub cerul liber.

Iosif a aflat despre edict mai tîrziu, cînd soldaţii plecaseră deja să ducă vestea cea bună pe alte meleaguri, un vecin din casa de alături, pe nume Anania, a venit să-i dea de ştire cu sufletul la ură. El făcea parte dintre cei care nu trebuiau să plece din Nazaret la numărătoare, scăpase ca pi în urechile acului, şi cum se hotărîse că, din pricina desului, anul ăsta nu se va duce la Ierusalim, la ■ rbătoare Paştelui, scăpase de o călătorie, iar pe cealaltă n-avea obligaţia s-o facă. Vine aşadar Anania să-şi încunoştinţeze vecinul, aşa cum e de datoria lui, şi e plin de mulţumire, deşi expresia upului pare a exagera întrucîtva demonstraţia acestui sentiment, să dea Domnul să nu fie purtă- i .it ul vreunei veşti neplăcute, căci pînă şi cei mai uinsecade oameni sînt supuşi celor mai grave contradicţii, şi pe acest Anania nu-l cunoaştem ideajuns pentru a şti dacă în acest caz e vorba de reiterarea unui comportament obişnuit sau e efectul tentaţiei maligne a unui înger al Satanei, iire, în momentul cu pricina, n-avea altceva mai bun de făcut. Veni aşadar Anania şi bătu la poartă, ■ liemîndu-l pe Iosif, care, la început, nu-l auzi pentru că mînuia cu zgomot ciocanul şi cuiele. Maria, în schimb, avea un auz mai fin, dar îl căutau, d fapt, pe soţ, cum ar fi putut ea să-l tragă de mîneca tunicii spunhid, Eşti surd, n-auzi că te Hl.rigă. Strigă mai tare **Anania**, şi atunci bocănitul încetă, Iosif veni să afle ce voia vecinul. Anan .i iitră

și, achitându-se rapid de salutar întrebă, u tonul celui care vrea să se asigure, Tu de unde ești de loc, Iosif, iar Iosif, fără să știe despre ce era vorba, răspunse, Sînt din Betleemul Iudeii, Care e aproape de Ierusalim. Da, foarte aproape, Și te duci la Ierusalim să sărbătorești Pastele, nu-i așa, întrebă Anania, iar Iosif răspunse, Nu, anul acesta m-am hotărît să nu mă duc, că nevasta mea stă să nască, Ah, Dar tu, de ce întrebi. Atunci Anania își ridică brațele la cer, luîndu-și în același timp o expresie de regret inconsolabil, Vai, sărmanul de tine, ce trudă te așteaptă, ce chin, ce osteneală nemeritată, prins de datoriile meseriei, dar acum va trebui să lași totul baltă și s-o pornești la drum, și atît de departe, lăudat fie Domnul care judecă totul și ajută. Iosif nu dori să se lase mai prejos în demonstrația de pietate și, fără a întreba încă ce motiv avea văicăreala vecinului, spuse, Dacă Domnul va vrea, mă va ajuta și pe mine, iar Anania, fără a coborî glasul, Da, Domnului nu-i e nimic imposibil, pe toate le știe și le înțelege, pe pămînt ca și în ceruri, lăudat fie El în vecii vecilor, dar în cazul ăsta, Domnul să mă ierte, nu știu dacă te va putea ajuta, că ești în puterea Cezarului, Ce vrei să spui, Că au venit niște soldați romani dînd de știre că pînă în ultima zi a lunii Nisan toate familiile din Israel vor trebui să meargă să se recenzeze în locurile lor de baștină, iar tu, sărmanul, care vii de atît de departe.

Or, înainte ca Iosif să aibă timp să răspundă, în curte intră nevasta lui Anania, pe numele ei Șua, și, ducîndu-se drept la Maria, care aștepta în prag, se lamentă ca și soțul, Vai, sărmana de tine, sărmana, tu care ești atît de gingașă, ce se va întîmpla cu tine, atît de aproape să naști, și va trebui să mergi nu știu unde, În Betleemul Iudeii, informă soțul, Vai, cît e de departe, exclamă Șua, și n-o zicea ca să se afle-n treabă, căci odată, cînd fusese în pelerinaj la Ierusalim, ajunsese pînă la Betleem, ca să se roage în fața mormîntului Rahelei.

Maria nu răspunse, aștepta să vorbească mai întîi liarlmtul, dar Iosif era supărat, o veste de o ase-

.....nea importanță el ar fi trebuit s-o comunice pintiul femeii, folosind cuvintele adecvate și mai ftli'B tonul just, nu în felul ăsta deșanțat, cu vecinii iliml buzna în casă, vociferînd. Pentru a-și ascunde ndinulțumirea, își luă o expresie de gravitate nmdestă și rosti, E adevărat că Dumnezeu nu vrea întotdeauna să poată ce poate Cezar, dar Cezar nu poate nimic acolo unde doar Dumnezeu poate, l ilcn o pauză, de parcă ar fi vrut să se pătrundă do înțelesul profund al cuvintelor pe care le pronunție, și adăugă, Voi celebra Pastele acasă, așa cum nin liotărît, și voi merge la Betleem, dacă trebuie, ți, dacă Domnul o va îngădui, ne vom întoarce la vreme ca Maria să nască acasă, dar dacă, dimpotrivă, Dumnezeu n-o va îngădui, atunci fiul meu *e va naște pe pămîntul strămoșilor lui, Dacă nu se va naște pe drum, murmură Șua, nu atît de încet

a să n-o audă Iosif, care spuse, Mulți au fost copiii lui Israel care s-au născut pe drum, al meu vii li încă unul. Sentința avea greutate, era incontestabilă, iar Anania și nevasta, rămași deodată irn cuvinte, au primit-o ca atare. Veniseră să-și consoleze vecinii pentru supărările unei călătorii forțate și să se împăuneze cu propria lor bunătate, dar acum li se părea că erau dați afară, fără pic de

cuviință, însă atunci Maria se apropie de Șua fi o rugă să intre în casă, fiindcă voia să-i ceară sfat despre o lână pe care o avea la dăracit, iar Iosif, vrînd să dreagă tonul sec cu care vorbise, îi

ii puse lui Anania, Te rog, ca bun vecin, să veghezi cit voi fi absent asupra casei mele, căci, oricît de în ne ar merge lucrurile, tot nu mă voi întoarce înainte de o lună, punînd la socoteală timpul călătoriei, plus cele șapte zile de izolare ale femeii, și mai multe dacă se va naște o fată, Doamne ferește. Anania acceptă, să fie liniștit, va avea grijă de casă ca și cum ar fi vorba de a lui, și întrebă, ideea 3 veni pe loc, nu se gîndise dinainte, Vrei tu, Iosif, să mă onorezi cu prezența ta la celebrarea Paștelui, alăturîndu-te părinților și prietenilor mei, căci n-ai familie în Nazaret, și nici nevastă-ta nu mai are, după ce i-au murit părinții, atît de înaintați în vîrstă la nașterea ei că și azi oamenii se întrebă cum de-a putut Ioachim să-i facă Anei o fiică. Iosif rosti, zîmbind muștrător, Oh, Anania, amintește-ți cum a bombănit în barbă Abraham, cînd Domnul l-a vestit că-i va da descendență, neîncercător că un bărbat de o sută de ani ar fi în stare să zămislească și o femeie de nouăzeci să dea naștere, or, Ioachim și Ana n-ajuseseră la o vîrstă atît de venerabilă precum Abraham și Sara în zilele acelea, așa că mult mai ușor îi va fi fost lui Dumnezeu, căci pentru el nimic nu e imposibil, să le dea o odraslă socrilor mei. Vecinul spuse, Erau alte timpuri, Domnul se manifesta în fiecare zi ca prezență, și nu doar prin lucrările sale, iar Iosif" răspunse, tare în subtilități de doctrină, Dumnezeu este chiar timpul, vecine Anania, pentru Dumnezeu timpul este unul, iar Anania nu ma știu ce să răspundă, nu era momentul să aducă în discuție controversata și încă nerezolvata polemică pr" rînd puterile, consubstanțiale și delegate, ale lui Dumnezeu și ale Cezarului. În ciuda a ceea ce ne-ar putea face să credem această etalare de teologie practică, Iosif nu uitase neașteptata invitație a lui Anania de a sărbători împreună Pastele, numai că nu voise să arate prea mare grabă, acceptînd imei__at, așa cum se și hotărîse, se știe că e o dovadă de politețe și de bună creștere să primim cu recunoștință favorurile ce ni se fac, însă fără o mulțumire exagerată, să nu cumva să se creadă că ne așteptam la mai mult. Acum, în sfîrșit, îi mulțumea lui Anania, lăudîndu-i sentimentele de generozitate și de bună vecinătate, în

înne ce Șua ieșea din casă, însoțită de Maria, i r.n ia îi spunea, Ce mîini pricepute ai la dăracit, I'iiicie, iar Mar¹ se îmbujora toată, ca o fecioară, mi ru că o lăudau în fața bărbatului ei. Plăcutele amintiri pe care le-a păstrat Maria di .|>re acel Paște atît de plin de făgăduințe s-au lularat faptului că n-a trebuit să participe la pre- Hiitirea mîncării și a fost scutită de a-i servi pe

I i iț A cruțat-o de trudă solidaritatea celorlalte IIMIH Nu te obosi, că abia te ții pe picioare, i-au »I>UH, și știau bine despre ce vorbeau, pentru că ipp ipe toate erau mame. Se mărgini doar să-și Șrrvească soțul, care stătea pe jos ca și ceilalți l'iii'hntt, aplecîndu-se ca să-i umple paharul sau

i schimbe în farfurie rusticele bucate, azima, mușchiul de miel, ierburile amare, ca și niște bis- i uit¹ preparați. n fă.nă de lăcuste uscate, trufanda |ic ' are Anania o prețuia în mod deosebit, fiind

II a<l.' onală în familie, dar care pe unii invitați îi lacra să strîmbe din nas, deși se rușinau de prost niM'iinsa repulsie, căci, în sine lor, se recunoșteau . di mnî da exemplul pilduitor al atîtor profeți, ian', în deșert, făcuseră din necesitate virtute și din lăcustă mană. Spre sfîrșitul cinei, biata Maria M așezase deoparte, cu pîntecele umflat sprijinit di' coapse, scăldată în sudor abia mai auzind

i HI jle, glumele și istorisirile, sau permanentele late din scripturi, simțindu-se gata, din clipă în clipă, să părăsească definitiv această lume, de |iircă ar fi atîrnat de un fir subțire care era ultimul IM tîind, un gînd pur, fără obiect și fără cuvinte, mpla conștiință că gîndești, dar nu poți ști la ce ți in ce scop. Se trezi tresărind, pentru că, în imn, sufrit, venind dintr-o beznă mai adîncă, îi păruse chipul cerșetorului, iar apoi trupul lui

ii re, înveșmîntat în zdrențe, îngerul, dacă înger isese, i se strecurase în vis fără să dea de veste,

mc măcar prmtr-o amintire întîmplătoare, și o privea cu un aer absorbit, poate și cu o foarte vagă expresie de interogativă curiozitate, ori poate că nu, fiindcă timpul de a o remarca venise și trecuse, iar acum inima Măriei palpita ca o pasăre speriată, și nu știa dacă-i fusese teamă ori îi spusese cineva la ureche vreo vorbă neașteptată și stînjenitoare. Bărbații și băieții erau tot acolo, așezați pe pămînt, iar femeile, cu obraji în flăcări, se duceau și veneau, oferind ultimele bucate, însă deja se vedeau semnele sațietății, doar tonul conversațiilor, însuflețite de vin, urcaser.

Maria se ridică și nimeni n-o băgă în seamă. Noaptea se lăsase de tot, lumina stelelor, pe cerul curat și fără lună, părea că produce un soi de rezonanță, un zumzet care scădea pînă la frontiera cu inaudibilul, dar pe care nevasta lui Iosif o putea simți pe piele și în miezul oaselor, într-un mod pe care n-ar fi știut să-l explice, ca pe o suavă și voluptuoasă convulsie care nu se mai termina. Maria traversă curtea și privi afară. Nu văzu pe nimeni. Poarta de la casa ei, alături, era închisă, la fel cum o lăsase, dar aerul se mișca de parcă cineva ar fi trecut pe acolo, în fugă sau în zbor, nelăsînd în urma trecerii sale decît un semn fugar pe care alții n-ar ști să-l înțeleagă.

rrirei zile mai tîrziu, după ce a ajuns la o L înțelegere cu clienții care îi comandaseră lucrări ire acum trebuiau să aștepte pînă se va întoarce, după ce-și luase rămas-bun de la sinagogă și încredințase vecinului Anania casa și bunurile \ zibile ■ in ente în ea, tîmplarul Iosif plecă din Nazaret, ■)țit de nevastă, luînd drumul Betleemului, unde »v vor supune amîndoi numărătorii, așa cum porun- decretele venite de la Roma. Dacă, d'n pricina vi unei întîzieri a comunicați or sau a une: dere- r a traducerii: simultane, în cer n-a ajuns încă vi tea despre aceste ordine, foarte mirat trebuie »4 (ie Domnul Dumnezeu, văzînd peisajul Israelului m .1 mbat în mod atît de radical, cu cete de oameni . i ;ulînd în toate direcțiile, cînd, firesc și normal, in aceste zile venind imediat după Paște, ar **fi** să se deplaseze oamenii, în afara unor justificate excepții, mir un mod cum s-ar zice centrifug, pornind spre

ușă dintr-un singu¹" punct central, soare terestru ui i hune ^minos, de Ierusalim voibim, bineînțeles. I)<■ 'gur, puterea ot ;eiului, deși nu întru totul

i. ulibilă, și perspicacitatea divină, aceasta, în Hi-lr.nb, absolută, vor facil a recunoașterea și iden- iihcarea, chiar de la asemenea înălțime, a lentei i ^veniri a pelerinilor în orașele și satele lor, însă

► uia ce, totuși, induce în eroare privirea este între- • iiii aa acelor rute, cunoscute, cu altele, în aparență iiasate la nimeieală, și care sînt, pur și simplu, il merarele celor care, celebrînd sau nu, la Ierusalim, l'aștele Domnulu se supun acum ordinelor profane nle lui Cezar, deși n-ar trebui să fie prea greu să wuștinem o țeză diferită, și anume că, de fapt, Cezar

August este cel care, fără să aibă habar, se supune voinței Domnului, dacă e adevărat că Dumnezeu a hotărît, din motive știute doar de el, ca lui Iosif și nevestei sale să le fie sortit, în acel moment al vieții lor, să meargă la Betleem. Deși intempestive, la prima vedere, și fără legătură cu subiectul, aceste considerații trebuie socotite totuși foarte pertinente, avînd în vedere că, datorită lor, vom putea dezminți pe baze obiective ceea ce unor spirite le place atît de mult, și anume, să și-i închipuie pe călătorii noștri, singuri, străbătînd ținuturi nepri- mitoare, pustietăți neliniștitoare, fără vreun suflet apropiat și fratern, lăsați numai în seama mizericordiei lui Dumnezeu și a ocrotirii îngerilor. Or, încă de la ieșirea din Nazaret s-a putut vedea că nu așa se vor petrece lucrurile, împreună cu Iosif și Maria vor călători încă două familii, din cele numeroase, care adună laolaltă bătrîni, adulți și copii, cam vreo douăzeci de persoane, aproape un trib. E adevărat că nu se îndreaptă spre Betleem, una va rămîne la jumătatea drumului, într-o așezare din apropiere de Ramala, iar cealaltă își va continua drumul mult mai spre sud, pînă la Beerșeba, și, chiar dacă vor trebui să se despartă înainte, mergînd unii mai repede, alții mai încet, ipoteză cît se poate de probabilă, tot or să apară pe drum noi călători, fără a-i mai socoti pe cei care vor veni din sens opus, poate, mai știi, pentru a se recenza la Nazaret, de unde aceștia pleacă acum. Bărbații merg în frunte, într-un singur grup, și împreună cu ei merg băieții care au împlinit treisprezece ani, în vreme ce femeile, fetele și bătrî- nele, de toate vîrstele, formează un alt grup pestriț în spate, însoțite de băieții mici. În clipa cînd au ieșit în drumul mare, bărbații și-au înălțat glasurile într-un cor solemn pentru a rosti binecuvîntările cuvenite momentului, femeile repetîndu-le discret, aproape în surdina, ca și cum ar fi știut că nimic nu rîștigă strigînd cel ce are puține speranțe de a I¹ auzit, chiar cînd nimic n-a cerut și nici nu va it'ic, mărginindu-se să laude totul.

Printre femei, singura care are o sarcină așa ffc avansată e Maria și dificultățile ei sînt atît de IM ti i i încît, dacă Providența nu i-ar fi înzestrat pe intrării pe care i-a creat cu o răbdare infinită și I II nu mai puțină tărie morală, doar după cîtiva l>m,ii sârmana creatură s-ar fi dat bătută, implo- iiiid să fie lăsată acolo, pe marginea drumului, «n și aștepte ceasul, care știm că va sosi curînd, iflittițe de văzut unde și cînd, aceștia însă nu sînt oameni interesați de rămășaguri, curioși să ghi- i Miiscă unde și cînd se va naște fiul lui

Iosif, înțeleaptă religie e aceasta care a interzis hazardul. I'luă cînd va sosi momentul și cît va mai avea de îndurat așteptarea, grvida se va putea bizui, mai mult decît pe rarele și distratele semne de atenție 11111 partea bărbatului ei, absorbit cum va fi de conversația bărbaților, se va putea bizui, spuneam, po dovedita blîndețe și docila crupă a animalului, care se miră, în măsura în care schimbările de viață și povară pot atinge înțelegerea unui măgar, di lipsa loviturilor de bici și mai ales de faptul ci. i e îngăduit să meargă fără grabă, cu pasul lăsat de natură lui și semenilor lui, căci mai sînt tîi alții ca el în convoi. Din pricina acestei diferențe de ritm, ceata de femei întîrzie uneori, iar atunci, liărbații, în față, se opresc și așteaptă să se apropie, dar nu atît încît să se unească cele două grupuri, lia chiar se prefac că s-au oprit numai pentru odihnă, e neîndoielnic că drumul e pentru toată lumea, însă știm că, acolo unde cîntă cocoșii, găinile n-au voie să cotcodăcescă, cel mult doar dacă au lacut un ou, așa a impus și poruncit buna orînduială a lumii în care ne-a fost dat să trăim. Înaintează așadar Maria, legănată de pasul calm al bidiviului ei, regină între femei, căci numai ea merge călare, ceilalți măgăruși transportă povara obișnuită. Și ca să nu fie totul numai sacrificiu, duce în brațe cînd un copil, cînd pe altul, sau chiar trei deodată, putîndu-se odihni respectivele mame, iar ea obiș- nuindu-se cu povara ce-o așteaptă în viitor.

În această primă zi de călătorie, cum picioarele încă nu se obișnuiseră cu drumul, distanța străbătută n-a fost prea mare, să nu uităm că sînt și bătrîni și copii mici, unii care, avînd viața în urmă, și-au cheltuit toate forțele, iar acum nu se mai pot prefac că le au, alții care, nepricepîndu-se încă să le administreze pe cele pe care încep să le aibă, le irosesc în două ore de alergături zănatice, de parcă lumea ar fi pe sfîrșite și trebuie profitat de ultimele ei clipe. Au poposit într-un sat mare, numit Isreel, unde se afla un caravanserai, pe care, cum zilele erau, așa cum am spus, de trafic intens, l-au găsit într-o dezordine și o hărmălaie de casă de nebuni, deși, pentru a spune adevărul, hărmălaia era mai mare decît dezordinea, fiindcă, după un timp, o dată ce vederea și auzul se obișnuiau, se putea mai întîi presimți, iar apoi recunoaște, în aglomerarea de oameni și animale în permanentă mișcare dintre cei patru pereți, o voință de ordine care nu era organizată, nici conștientă, ca aceea a unui furnicar înspăimîntat care, deși e pe cale să se împrăștie, se străduiește să se recunoască și să se recomună. Chiar în aceste condiții, cele trei familii au avut norocul să se poată adăposti sub o arcadă, instalîndu-se bărbații de o parte, iar femeile de cealaltă, dar asta s-a întîmplat mai tîrziu, cînd a venit noaptea și întreg caravanse- raiul, cu animalele și oamenii lui, s-a lăsat pradă somnului. Mai înainte însă femeile au trebuit să facă de mîncare și să umple burdufurile la fîntînă, în timp ce bărbații descărcau măgarii și îi duceau să se adape, dar așteptînd momentele cînd nu erau cămile la adăpătoare, căci acestea goleau

I^hcahul din două sorbituri și trebuia umplut de nenumărate ori pînă cînd se arătau mulțumite, inl.i un tîrziu, după ce mai întîi au hrănit măgarii, riiMt.orii s-au așezat la masă, începînd cu bărbații, i it< i știm că femeile în toate sînt secundare, ajunge ml mai amintim încă o

dată, și nu va fi ultima, că l vn a fost creată după Adam și dintr-o coastă il< II lui, cînd oare vom pricepe că pentru a începe »n înțelegem anumite lucruri trebuie să ne hotărîm »J\ mergem la surse.

După ce bărbații au terminat de mîncat și în limp ce femeile, în colțul lor, se hrăneau cu ce nimăsese, se întîmplă că un moșneag care, trăind în Ittleem, se ducea să se recenzeze în Ramala, și << numea Simeon, uzînd de autoritatea pe care i-o i nnlerea vîrstă și de înțelepciunea care se zice că i-nr (î sporit efectul, îl interpelă pe Iosif vrînd să nIte cum credea el că va trebui procedat dacă s-ar li întîmplat, ipoteză perfect plauzibilă, ca Maria, il*și nu-i pronunță numele, să nu nască înainte de ultima zi a termenului impus pentru numărătoare. I vnJent, era vorba de o chestiune academică, în ninsura în care un astfel de cuvînt e adecvat timpului și locului, căci numai recenzorii, versați în mlilitățile procedurale ale legii romane, sînt chemați să decidă în cazuri atît de spinoase, precum laptul că, la numărătoare, se poate prezenta o Irmeie în burtă c-un copil, Am venit să ne înscriem, nefiind posibil de verificat, in loco, dacă e un băiat unu o fată, fără a mai pomeni de eventualitatea ileloc neglijabilă că ar fi vorba de gemeni de același MIII de ambele sexe. Ca un desăvîrșit evreu ce se inindrea că este, atît în teorie cît și în practică, niciodată tîmplarului nu i-ar fi trecut prin minte «A răspundă, apelînd la simpla logică occidentală, cit nu e treaba celui care se supune legii să remedieze lacunele ce-n ea vor fi găsite și, dacă Roma n-a fost în stare să prevadă această situație sau altele, atunci înseamnă că stă prost cu legislatorii și cu hermeneuții. Confruntat astfel cu dificila problemă, Iosif reflectă însă îndelung, căutînd în minte modul cel mai subtil de a da un răspuns, care, demonstrînd adunării reunite în jurul focului darurile sale de argumentație, ar avea, în același timp, o formă sclipitoare. Punînd capăt laborioasei reflecții și ridicîndu-și încet ochii pe care, tot timpul, și-i ținuse ațintiți asupra oscilantelor flăcări ale focului, tîmplarul spuse, Dacă, sosind ultima zi a recensămîntului, fiul meu nu se va fi născut încă, este pentru că Domnul nu vrea ca romanii să știe că există și să-l pună pe listele lor. Simeon replică, Mare îți e înfumurarea, pretinzînd astfel că știi ce vrea și ce nu vrea Dumnezeu. Iosif spuse, Domnul îmi cunoaște toate drumurile și îmi numără pașii, iar aceste cuvinte ale tîmplarului, pe care le putem găsi în Cartea lui Iov, însemnau, în contextul discuției, că aici, în fața celor prezenți și fără a-i exclude pe absenți, Iosif recunoștea și își proclama supunerea față de Dumnezeu, ca și umilința, sentimente, amîndouă, opuse pretenției diabolice, insinuate de Simeon, că ar dori să deslușească intențiile enigmatice ale Domnului. Așa trebuie să fi înțeles moșneagul, căci păstră tăcerea aștep- tînd, iar Iosif profită de ocazie pentru a reveni la atac, Ziua nașterii și ziua morții fiecărui om sînt pecetluite și păzite de îngeri de la începutul lumii, iar Domnul este acela care, cînd îi e pe plac, rupe mai întîi o pecete, apoi pe cealaltă, de multe ori pe amîndouă în același timp, cu mîna dreaptă și cu mîna stîngă, și uneori întîrzie atît de mult să sfarme pecetea morții încît pare c-a uitat de muritorul cu pricina. Făcu o pauză, ezită o clipă, dar apoi încheie, cu un zîmbet malițios, Fie ca această conversație să nu-i reamintească Domnului de tine. Riseră cei din jur, dar în barbă,

căci era evident că tâmplarul nu știuse să păstreze, întreg, respectul și să nu îi datezeze unuia veteran, chiar dacă inteligența și înțelepciunea îi erau din pricina vârstei, nu dau pe afară în judecățile acestuia. Bătrînul Simeon făcu un zădărniceș mînios, smucindu-și tunica, și răspunse, Poate și tu nu știi că înmănușul a rupt pecetea nașterii tale înainte de a se născuși și n-ai fi trebuit să fi venit încă pe lume, de vieme ce cu atîta obrăznicie și îngîmfare te porți și tu oamenii bătrîni care au trăit mai mult și despre Unle știu mai multe decît tine. Iosif spuse, Oh, Simeon, m-ai întregbat ce ar trebui făcut dacă fiul meu nu s-ar naște pînă în ultima zi a recensămintului, iar răspunsul eu nu ți-l puteam da pentru că nu cunosc legea romanilor, așa cum nici tu nu cred că o cunoști, N-o cunosc, Și atunci ți-am spus, Știi ce mi-ai spus, nu te obosi să repeți, Tu și cel care ai început să-mi vorbești cu cuvinte necuvenite cînd m-ai întregbat cine mă cred că să pretind a cunoaște voința lui Dumnezeu înainte cum ea să se manifeste, dacă apoi te-am jignit, îți cer Iti tare, dar prima ofensă a venit de la tine, adu-ți înminte că, fiind tu vîrstnic și de acea învățătorul meu, nu se cuvine să dai tu exemplul jignirii. În timpul focului se auzi un murmur discret de aprobare, evident, tâmplarul Iosif ieșise învingător din dezbateri, să vedem însă cum se descurcă Simeon și ce replică va da. Răspunse fără spirit sau imaginație, Dacă mă respectai, trebuia să răspunzi la întregbare, iar Iosif replică, Dacă aș fi răspuns așa cum voiai, s-ar fi văzut pe dată foarte limpede ce Kiiunoasă era întregbarea, așa că ar fi cazul să recunoști, oricît de greu ți-ar fi, că ceea ce am văcut a fost un semn de mai mare respect, dîndu-ți, dar tu n-ai vrut să înțelegi, ocazia de a vorbi despre o temă care interesează pe toată lumea, și anume, dacă Domnul va dori sau va putea vreodată să-și ascundă poporul de ochii vrăjmașilor săi, Acum vorbești de poporul lui Dumnezeu de parcă ar fi totuna cu fiul tău nenăscut, Nu-mi pune în gură,

Simeon, cuvinte pe care nu le-am spus și nu le voi spune, ascultă ceea ce trebuie înțeles într-un fel și ceea ce trebuie înțeles în altul. La această tiradă, Simeon nu mai răspunse, se ridică din cerc și se duse să se așeze în colțul cel mai întunecat, urmat de ceilalți bărbați din familie, obligați să procedeze astfel de solidaritatea de sînge, dar înciudați în sinea lor de foarte proasta figură pe care patriarhul o făcuse în duelul verbal. În clipa aceea, printre cei de față, acoperind tăcerea care urmase zgomotelor și șoaptelor celor ce se pregăteau de odihnă, deveni din nou perceptibilă surda tălăzuire a conversațiilor din caravanserai, întregtăiată de cîte o exclamație mai sonoră, de gîfiiitul și sforăitul animalelor și, din cînd în cînd, de mugetul aspru, grotesc, al unei cămile în rut. Atunci, cu toții într-un glas, armonizîndu-și ritmul recitării, călătorii din Nazaret, fără să se mai gîndească la discordia recentă, au intonat cu voce joasă, dar zgomotoasă, fiind ei atît de mulți, ultima și cea mai lungă dintre multele binecuvîntări adresate lui Dumnezeu în cursul zilei și care spunea așa, Lăudat fii tu, Dumnezeuul nostru, regele universului, care faci să cadă legăturile somnului peste ochii mei și toropeala peste pleoapele mele și care nu iei lumina din pupilele mele. Fie voia ta, Doamne Dumnezeu meu, să mă culc acum în pace și să mă trezesc mîine la o viață fericită și liniștită, îngăduie să mă dedic împlinirii poruncilor tale și nu mă lăsa să mă obișnuiesc să fac răul. Nu îngădui

să cad în puterea păcatului, a ispitei sau a rușinii. Fă să învingă în mine pornirile bune, nu le lăsa pe cele rele să aibă putere asupra mea. Slobozește-mă de înclinațiile rele și de bolile ucigătoare și fă să nu fiu tulburat de vise rele și de gânduri urâte și să nu visez la Moarte. După numai câteva minute, cei mai drepti, dacă nu și cei mai oboșiți, adormiseră, unii sforăind fără strop de spiritualitate, iar ceilalți n au mai avut mult de așteptat, au adormit fără lift protecție, majoritatea, decât propria tunică, îlnar cei bătrâni și cei mai tineri, fragili și unii și ceilalți, beneficiau de confortul unui capăt de cearșaf r osolan sau de o pătură rară. Neîntreținut, focul iiji dădea duhul, doar câteva flăcărui palide mai ilansau deasupra ultimului vreasc adunat de pe • I r 11in cu acest scop util. Sub arcul care îi adăpostea |n> oamenii din Nazaret, dormeau cu toții. Toți, în arară de Maria. Neputându-se întinde din pricina t!in proporției pîntecelui, care dădea impresia că in' lposteste un uriaș, se sprijinea de niște desagi iile grupului, căutînd reazem pentru șalele marti- ii/.ale. Ca și ceilalți, ascultase dezbateră dintre ItiHif și bătrînul Simeon și se bucurase de victoria Iturbatului ei, așa cum este obligația oricărei iifveste, chiar cînd e vorba de încăierări fără văr- "a re de sînge, cum fusese aceasta. Dar ceea ce discutaseră i se ștersese deja din minte, ori poate că amintirea discuției se pierduse printre valurile ijr senzații care îi inundau trupul, semănînd cu marea oceanelor pe care nu le văzuse niciodată, ilar de care auzise vorbindu-se într-o zi, înaintînd IJI ictrăgîndu-se, cu neliniștitoare bătaie a valu- i ilor care erau copilul ei mișcîndu-se, totuși într-un Ici aparte, de parcă, stînd în interiorul ei, ar fi vrut o ridice, cu toată greutatea, pe umerii lui. Doar nt lii Măriei erau deschiși, strălucînd în penumbră, și continuară să strălucească chiar după ce locul se stinsese de tot, dar nu e lucru de mirare, NI ntîmplă tuturor mamelor de la începutul lumii, loluși am știut-o definitiv atunci cînd nevastei lui Iosif i-a apărut îngerul, căci era un înger, după rum el însuși a declarat, deși se înfățișa sub chipul wnuî cerșetor itinerant.

Și în caravanserai începuseră să cînte cocoși în /m ile răcoroase, însă călătorii, negustori, cărauși, conducători de cămile, zoriți de datorie, n-au mai așteptat primul cucurigu și de timpuriu și-au început pregătirile de drum, încărcînd animalele cu avutul propriu sau cu mărfurile negoțului fiecăruia, și făcînd astfel un tărăboi care întrecea de departe vacarmul din așun După plecarea lor, caravanseraiul va mai petrece câteva ore destul de liniștite, ca o șopîrlă cenușie care se lăfăie la soare, căci vor rămîne numai oaspeții care s-au hotărît să se odihnească aici o zi întregă, pînă cînd, la apropierea serii, un nou rînd de drumeti va începe să sosească, unul mai murdar ca altul, dar cu toții frînți de oboseală, păstrîndu-și cu toate acestea intacte și puternice coardele vocale, nici n-au intrat bine și aeja zbiară de parcă ar fi posedați de o mie de diavoli, să ne ferim dm calea lor. Că ceata din Nazaret pleacă de aici mai numeroasă nu trebuie să surprindă pe nimeni, i s-au mai alăturat încă vreo zece persoane, mare greșeală face cine a crezut că acest ținut e un deșert, mai ales într-o epocă atît de festivă, de recensămînt și de Paște, așa cum am mai explicat.

Rămas singur cu sine însuși, Iosif își spusese c-ar fi de datoria lui să cadă la pace cu bătrînul Simeon, nu pentru c-ar fi considerat că, peste noapte, argumentele aduse de el și-ar fi pierdut din forță și adevăr, ci pentru că fusese crescut în respectul față de cei mai vîrstnici și mai ales al celor foarte bătrîni, care, sărmanii, cum trăiseră o viață lungă, care acum își ia revanșa răpinau-le spiritul și înțelegerea, sînt prea adeseori tratați fără respect de tînără generație. Se apropie așadar de bătrîn și îi spuse, cu un ton măsurat, Am venit să-ți cer scuze dacă aseară ți-am părut insolent și încrezut, n-am avut niciodată intenția să te jignesc, dar știi cum sînt lucrurile, un cuvînt cheamă altul, ceie bune le atrag pe cele rele, și sfîrșim întotdeauna spunînd mai mult decît am vrea. Simeon ascultă, cu capul piecat, și, într-un tîrziu

i m punse, Ești iertat. În schimbul generosului său !*ffk, Iosif se aștepta, în mod firesc, la un răspuns MI II i binevoitor d n partea încăpățînatului bătrîn

Hperînd încă să audă cuvintele pe care credea merită, merse alături de el o bună bucata de vi me și de drum. Dar Simeon, cu ochii pironiți în pil iu mt, se prefăcea că nu-i observă prezența, pînă ml tîmplarul, supărat pe bună dreptate, schiță

■ i ' ui de a se îndepărta Atunci bătrînul, de parcă nli'i i fixă care-l preocupa i-a fi dat deodată drumul liti ' lește, făcu un pas rapid și îl apucă de tunică, A i captă, rosti el. Iosif se întoarse surprins. Simeon

¹ oprise și repeta, Așteaptă. Trecură ce alți bār li. iți .ar acum cei doi stăteau în mijlocul drumului, 'ii pe pămîntul nimănuifintre grupul bărbaților iu o se îndepărta și ceata femeilor, în spate, care apropia tot mai mult. Deasupra capetelor se n-a silueta Măriei, legănîndu-se în cadența pasului măgarului.

Ieșiseră din valea Isreelului. Drumul, străjuit de i uici urca anevoios primul povîrniș, după care avea 4 pătrundă în munții Samariei, pr' i partea apu- i nă, traversînd un lanț de piscur aride, c ncolo d< care, prăvălindu se peste Iordan și tîrîndu-si ore sud lama arzătoare, deșertul iudeii pîrjolea și mistuia străvechea ..catr ;e a unui pămînt care, promis mai multora, niciodată nu va ști cui să se ¹ ' uiască. Așteaptă, spusese Simeon, iar tîmplarui

ii dăduse ascultare, neliniștit deodată, speriat fără

știe de ce. Femeile erau aproape. Atunci bătrînul mcepu iar să meargă, agățîndu-se de tun-ea h li if, de parcă îl părăseau puterile, și spuse, Ieri noapte, după ce m-am retras să mă culc, am avut o vedenie, O vedenie, Da, dar nu o vedenie din acelea în care vezi ceva, cum se întîmplă de obicei, a fost mai mult ca și cum aș fi putut vedea ce se udă în dosul cuvintelor, acelea pe care le-ai spus,

■ i, dacă fiul tău nu se va naște pînă în ultima zi a numărătorii, va fi pentru că Domnul nu vrea ca romanii să știe că există și să-l pună pe listele lor. Da, așa am spus, dar tu ce-ai văzut, N-am văzut ceva anume, ci a fost ca și cum, dintr-o dată, aș fi avut certitudinea că ar fi mai bine ca romanii să nu știe de fiul tău, că nimeni n-ar trebui să afle vreodată de existența lui și că, dacă e inevitabil să vină pe lume, cel puțin să trăiască fără durere și fără glorie, precum bărbații care merg în fața noastră și femeile care vin

din urmă, neștiut ca oricare dintre noi pînă în ceasul morții și după aceea, Fiindu-i tată acest nimeni care sînt eu, un tîmplar din Nazaret, viața pe care i-o dorești este tot ce poate fi mai sigur pentru el, Nu ești singurul care poate dispune de viața fiului tău, E adevărat, toată puterea aparține Domnului Dumnezeu, el e cel care știe, Așa a fost întotdeauna și așa credem, Dar vorbește-mi de fiul meu, ce-ai aflat despre fiul meu, Nimic, doar acele cuvinte spuse de tine care, într-o străfulgerare, mi s-au părut că ascund un alt înțeles, ca și cum, privind pentru prima dată un ou, aș avea percepția puiului pe care-l conține, Dumnezeu a vrut ce-a făcut și a făcut ce-a vrut, fiul meu e în mîinile lui, eu nu pot face nimic, într-adevăr, așa este, dar astea sînt încă zilele cînd Dumnezeu împarte cu femeia posesiunea copilului, Care, apoi, dacă va fi băiat, va fi al meu și al lui Dumnezeu, Ori numai al lui Dumnezeu, Cu toții îi aparținem, Nu toți, unii sînt împărțiți între Dumnezeu și Demon, Cum se poate ști, Dacă legea nu le-ar fi silit pe femei să tacă pentru totdeauna, poate că ele, pentru că au inventat primul păcat din care au ieșit toate celelalte, ar ști să ne spună ce încă nu știm, Ce anume. Care sînt părțile, divină și demoniacă, din care sînt compuse, ce soi de umanitate poartă înăuntrul lor, Nu te înțeleg, credeam că vorbești de copilul meu, Nu vorbeam de copilul tău, vorbeam de femei și despre cum "imislesc ele ființele care sîntem, oare nu cumva ilm voința lor, în măsura în care își dau seama, e ficcare dintre noi atît de puțin și atît de mult, bună- i ito și răutate, pace și război, revoltă și blîndețe.

Iosif privi în spate, Maria sosea călare pe măgar, ni un băiețel așezat în fața ei, călărind ca un liărîmt, și pentru o clipă își închipui că era fiul lui, IJI o văzu pe Maria ca și cum ar fi fost prima dată, ninintînd în fruntea cetei de femei care, între timp, 11 scuse. încă îi răsuna în urechi straniile cuvinte tic lui Simeon, totuși îi venea greu să creadă că o lemeie ar fi putut avea atîta importanță, cel puțin M lui nu-i dăduse niciodată vreun semn, cît de mic, că ar fi fost mai brează ca celelalte. In clipa iu cea, dar acum se uita înainte, îi reveni în memorie mlîmplarea cu cerșetorul și cu pămîntul luminos, îi; înfioră din cap pînă în picioare, părul i se făcu măciucă și îi tremură carnea, mai ales că, întorci ndu-se iar spre Maria, văzu lîmpede, cu proprii nrti ochi, mergînd alături de ea, un bărbat înalt, util de înalt, încît umerii i se zăreau peste capetele ftimeilor, și îl recunosc după aceste semne pe cerșetorul pe care nu-l putuse vedea. Se uită încă n dată, era tot acolo, prezență insolită, totală incon- ruență, fără nici o justificare omenească de a se alia acolo, un bărbat printre femei Iosif vru să-i ceară lui Simeon să privească și el în urmă, să-i confirme această imposibilitate, însă bătrînul o luase înainte, spusese ce avea de spus, iar acum ne alătura bărbaților din familie, pentru a-și relua Mimplul rol al celui mai în vîrstă, care întotdeauna ilurează cel mai puțin. Atunci, tîmplarul, fără nici un alt martor, se uită din nou în direcția femeii, liărbatul dispăruse.

raversaseră, în drumul lor spre sud, întreaga regiune a Samariei, în marș forțat, cu un ochi atent la drum, iar cu celălalt scrutînd îngrijorați împrejurimile, temîndu-se de sentimentele de ostilitate, deși mai corect ar fi să spunem aversiune, ale locuitorilor acestor ținuturi, descendenți întru rele și moștenitori

într-ale ereziei ai vechilor coloni asirieni care aici sosiseră în vremea lui Salmanasar, regele Ninivei, după expulzarea și risipirea celor Douăsprezece Triburi, și care, curgându-le prin vine ceva sânge iudeu, dar și mai mult păgîn, nu recunosc drept lege sacră decît cele Cinci Cărți ale lui Moise, susținînd sus și tare că locul ales de Dumnezeu pentru a-și înălța templul n-a fost Ierusalimul, ci, să auzi și să nu crezi, muntele Gerizim de pe pămîntul lor. Au mers cu mare grabă cei din Galileea, dar tot au fost siliți să petreacă două nopți în ținutul vrăjmaș, sub cerul liber, făcînd pe rînd de pază, pentru eventualitatea că hainii s-ar fi gîndit să-i atace în taina nopții, în stare cum sînt de cele mai mîrșave acțiuni, ajun- gînd chiar la extrema cruzime de a-i refuza apa celui care, din trunchi curat evreu, se stinge de sete, neavînd nici un rost să cităm nici o excepție cunoscută, tocmai pentru că nu este altceva decît o simplă excepție. Și atît de intensă a fost neliniștea călătorilor în timpul marșului, încît, împotriva obiceiului, bărbații s-au împărțit în două grupuri, în fața și în urma femeilor și copiilor, pentru a-i ocroti de ocări sau de altă năpastă. Însă samaritenii vor fi fost poate în toane pașnice în zilele acelea, fapt este că, în afara celor întîlniți pe drum, fi «îi călători, și care-și potoleau ranchiuna aruncînd Kulileenilor ocheade disprețuitoare și vorbe răzlețe •lt ocară, nici o bandă organizată și cu dreptul de II purta acest nume nu s-a năpustit să-i atace, coborînd în goană povîrnișurile, nici nu i-a bom- lînrdat cu pietre, surprinzînd într-o ambuscadă detașamentul înspăimîntat și fără apărare.

Puțin înainte de a ajunge în Ramala, unde cre- mcioșii cei mai înfocați sau înzestrați cu nasul cel mai ager jurau că presimt deja preasfînta mireasmă II Ierusalimului, s-au despărțit de grup bătrînul Simeon și ai lui, care, așa cum am spus înainte, merg într-un sat din apropiere să fie recenzați. Aici, în mijloc de drum, cu prisos de binecuvîntări IJI-UU luat rămas-bun călătorii, femeile au podidit-o pt Maria cu o mie și unul de sfaturi, odrasle ale experienței, și au purces cu toții mai departe, unii robotind valea unde curînd își vor găsi tihna după imteneala celor patru zile de umblat, alții spre Itninala, unde, în caravansera, își vor petrece noaptea ce se apropie. Dar, în cele din urmă, se vor despărți în Ierusalim cei care au mai rămas ilm grupul care a pornit din Nazaret, majoritatea mdreptîndu-se spre Beerșeba, la încă două zile de mers, în timp ce tîmplarul și nevasta lui vor rămîne Tn apropiere, în Betleem. In mijlocul tumultului de îmbrățișări și vorbe de rămas-bun, Iosif l-a tras deoparte pe Simeon și, cu multă deferență, a vrut Mă afle dacă acesta își mai amintise între timp ci te ceva despre vedenie, N-a fost vedenie, și-am wpus, Orice-o fi fost, doresc să știu ce soartă va nvea copilul meu, Dacă nici propria soartă nu și-o poți cunoaște, deși te afli aici, în viață, și grăiești, cum vrei a cunoaște lucruri ce încă n-au dobîndit nici măcar existență, Ochii spiritului bat mai departe, de aceea mi-am închipuit că ai tăi, deschiși de Dumnezeu mărturiilor celor aleși, poate nu izbutit să străpungă ceea ce pentru mine e beznă grea, Poate că soarta copilului tău n-o vei afla niciodată, poate că propria ta soartă se va împlini în curînd, nu întreba, omule, nu încerca să afli, trăiește doar propria ta zi. Și, după ce rosti aceste cuvinte, Simeon își puse mîna dreaptă pe capul lui Iosif, murmură o binecuvîntare, pe care nimeni

n-o putu auzi, și se alătură alor săi, care îl așteptau. Pe o cărare șerpuitoare, în șir, porniră spre vale, unde, la poalele altui versant, aproape de nedeslușit printre pietrele care încolțeau din pământ ca niște oase obosite, se afla satul lui Simeon. Vreme îndelungată, Iosif nu va mai auzi de el, pînă cînd, mult mai tîrziu, va afla că murise fără a fi apucat recensămîntul.

După cele două nopți petrecute la lumina stelelor și în răcoarea cîmpiei pustii, căci, de teama unui atac neașteptat, nu aprinseseră focuri, s-au bucurat cei din Nazaret atunci cînd și-au găsit din nou culcuș la adăpostul bolților și zidurilor unui cara- vanserai. Femeile au ajutat-o pe Maria să coboare de pe măgar, spunînd, pline de milă, Femeie, nu mai ai mult, iar sărmana încuviința, așa trebuia să fie, semnul, pentru toți era evident, era subita, sau așa părea, umflare a pîntecelui. Au instalat-o cît au putut de bine într-un ungher ferit și s-au apucat să pregătească cina tîrzie, din care au mîncat cu toții. În noaptea aceea nu s-au auzit conversații, nici recitări sau istorii povestite în jurul focului, de parcă apropierea de Ierusalim ar fi impus tăcerea, fiecare privind înăuntrul său și întrebîndu-se, Cine ești tu, semenii cu mine, dar nu știu să te recunosc, nu c-ar fi spus-o cu adevărat, oamenii nu se apucă să vorbească de unii singuri așa nitam-nisam, ori c-ar fi gîndit-o conștient, dar e neîndoios că o liniște ca aceasta, cînd privim țintă flăcările, fără glas, dacă am dori s-o traducem în cuvînte, n-am găsi altele, sînt doar acestea, și ele spun totul. Din locul unde stătea, Iosif vedea profilul

Măriei aureolat de strălucirea focului, flacăra i ușiatică, reflectată, îi ilumina palid obrazul, dese- imidu-i profilul în lumină și umbră, și își spuse, mirat de propriul gînd, că Maria era o femeie IV umoasă, acum i se putea da acest nume, cu chipul oi «le copilă, desigur trupul ei este acum deformat, însă memoria îi aduce o imagine diferită, agilă și grațioasă, în curînd va fi iar cum a fost, după ce m- va naște copilul. Medita Iosif la toate astea, ilar deodată se petrecu ceva, era ca și cum toate Iu o ne trecute, de castitate forțată, s-ar fi răscurat, «leșteptînd o dorință urgentă care i se răspîndea prin tot sîngele, în valuri succesive iradiind vagi poftă carnale care, la început, îl ameteau, pentru n-l apoi să revină, mai intense, înfierbîntate de imaginație, la locul de obîrșie. O auzi pe Maria Rcmînd, dar nu se apropie. își amintise, iar amintirea, ca un duș de apă rece, îi înghețase brusc în nzațiile voluptuoase pe care le simțea, își amin- I ise de bărbatul pe care-l văzuse cu două zile în urmă, într-o clipă fugară, mergînd alături de femeie, cerșetorul care îi urmărea de la vestirea sarcinii Măriei, căci acum Iosif nu se mai îndoia că, deși nu mai apăruse pînă în ziua cînd el însuși izbutise Ha l vadă, misteriosul personaj fusese mereu, în l ot. timpul celor nouă luni de gestație, în gîndurile Măriei. Nu îndrăznise să-și întrebe femeia cine era bărbatul și dacă știa încotro plecase, într-o clipă se licuse nevăzut, nu voia să audă răspunsul de care îi era teamă, o întrebare uimită, Un bărbat, ce bărbat, 41, dacă ar fi stărui, cu siguranță Maria le-ar fi rliemat ca martore pe celelalte femei, Ați văzut vreun bărbat, s-a aflat vreun bărbat în grupul de teniei, iar ele ar fi negat și ar fi clătinat din cap Hupărate, și poate una dintre ele, cu limba mai «lobodă, ar fi spus, Nu s-a născut încă bărbatul care, fără a simți o nevoie trupească, să

se apropie de lemei și să rămână printre ele. Ce nu ghicește Iosif este că, în aimirea Măriei, n-ar exista nii un strop de viclenie, căci ea într-adevăr nu-l văzuse pe cerșetor, fie el din carne și oase ori vedenie. Dar, cum se poate, era aici, lângă tine, l-am văzut cu ochii mei, ar întreba Iosif, iar Maria oare ce-ar răspunde, sigura pe dreptatea ei. In toate, așa mi s-a spus că e scris în lege, femeia îi datorează bărbatule¹ ei respect și ascultare, deci nu voi repeta că bărbatul acela nu mergea alături de mine, de vreme ce tu susții contrariul, afirm numai că nu l-am văzut, Era cerșetorul, Și cum poți s-o știi, dacă n-ai apucat să-l vezi în :f.Iua când a apărut, El trebuie să fi fost, Poate că era mai degrabă cineva care își vedea de propriul drum, și, pentru că mergea mai încet decît noi, î-am luat-o înainte, mai întîi oăr- bații, apoi femeile, poate că era lângă m ie când te-ai uitat, asta a fost, nimic altceva, Va să zică recunoști, Nu, caut numai o explicație care să te mulțumească, așa cum este de datoria femeilor cumiști. Printre pleoapele întredeschise, aproape adormit, Iosif încă mai încearcă să descifreze adevărul pe chipul Manei, dar chipul ei a devenit negru ca cealaltă față a lunii, profilul nu mai e decît o linie, decupat de lucirea acum palidă a ultimului jărat. Iosif își lăasă bărbia în piept ca și cum ar fi renunțat definitiv să înțeleagă, luînd cu sine, înăuntrul somnului, o idee fără cap și fără coadă, că bărbatul acela ar fi fost o imagine a fiului său ajuns la bărbăție, carp venise din viitor pent.ru a-i spune, Așa voi arăta într-o zi, dar tu nu vei apuca să mă vezi astfel. Iosif dormea, cu un surîs de resemnare pe buze, dar trist așa cum ar fi fost dacă ar fi auzit-o pe Maria spunîndu- i, Să nu dea Dumnezeu, căci știu prea bine că omul ăsta n-are pe ce să-și odihnească fruntea. Adevăr, aaevăr grăiesc vouă că multe lucruri s-ar putea afla pe această lume înainte de a se petrece altele pe care le rodesc, dacă ar exista obiceiul să vorbească unul cu celălalt bărbatul cu femeia ca un bărbat cu femeia lui.

A doua zi, dimineața devreme, au pornit spre Ierusalim mulți dintre călătorii care-și petrecuseră noaptea în caravanserai, dar, din întîmplare, Hi opurile de drumeti s-au orînduit în așa fel încît Iosif, deși nu-i scăpa din ochi pe cei care mergeau Iu lleerșeba, își însoțea de astă dată femeia, mer- fțiml alături de ea, cot la cot, cum s-ar spune, exact cum făcuse cerșetorul, sau cine o fi fost, în ziua dinainte. Dar Iosif, în acest moment, nu mai vrea se gîndească la misteriosul personaj. Are certitudinea, intimă și profundă, că Domnul i-a acordat o lavoare specială, i-a îngăduit să-și vadă propriul Im chiar înainte de a se fi născut, și nu învelit în fufe și scutece, semn de infantilă debilitate, mică ființă neterminată, fetidă și zgomotoasă, ci ca bărbat matur, mai înalt cu peste o palmă decît tatăl său și măsura obișnuită pentru această rasă. Iosif e li-ncit pentru că ocupă locul fiului său, e în același luntp tată și fiu, și atît de puternic este acest senii mont încît deodată își pierde rostul cel care îi < HUÎ adevăratul fiu, pruncul ce merge alături de • 1, încă înăuntrul pîntecelui mamei, pe drumul H|>i e Ierusalim.

Ierusalim, Ierusalim, strigă preacredincioșii călători la vederea orașului ivindu-se deodată ca o vedenie pe culmea dealului de peste vale, oraș cu adevărat ceresc, centru al lumii revărsînd acum o undă de seînteii în toate direcțiile, sub lumina tare a amiezii, coroană de

cristal, care, însă, o știm, se va preschimba în aur curat când lumina apusului o va stinge și va fi albă ca laptele sub clarul de Jună, Ierusalim, o, Ierusalim. Templul își face apa- iția de parcă în clipa aceea Dumnezeu l-ar fi așezat pe pământ, iar adierea subită care străbate vi 'duhul atingând în treacăt obrazul, părul, hainele pelerinilor și călătorilor este poate mișcarea aerului, dislocat de gestul divin, căci, dacă vom privi cu atenție norii de pe cer, vom zări mîna imensă care se retrage, lungile degete murdare de lut, palma unde sînt desenate toate liniile vieții și morții oamenilor și ale tuturor celorlalte fapte din univers și, de asemenea, e timpul să se afle, linia vieții și a morții lui Dumnezeu. Călătorii își ridică în aer brațele care le tremură de emoție, ire 'stihii izbucnesc rugăciunile, dar acum nu se mai împletesc într-un cor, fiecare se lasă pradă propriei răpiri, iar unii, prin natura lor mai sobri în aceste mistice forme de expresie, aproape nu se mișcă, se uită la cer și pronunță cuvintele cu un soi de asprime ca și cum, în acest moment, le e îngăduit să vorbească de la egal la egal cu Dumnezeul lor. Drumul se prăvăleşte în pantă și, pe măsură ce călătorii coboară spre vale, înainte să înceapă noul urcuș care duce la una din porțile orașului, Templul pare că se înalță din ce în ce mai JUS, ascunzînd treptat, printr-un efect de perspectivă, mult urîtul Turn Antonin, pe care, chiar de la această distanță, se deslușesc siluetele soldaților romani, care supraveghează străzile de dedesubt, și fulgurări rapide de arme Aici își iau rămas-bun cei do> im Nazaret, fiindcă Maria e frîntă de oboseală și n-ar mai suporta trapul colțuros al asinului la coborîre, trebuind să urmeze pasul rapid, aproape o prăbușire precipitată, al celor care încep să alerge la vederea zidurilor orașului.

Iosif și Maria au rămas așadar în mijlocul dru- mulu i ea încercînd să-și recapete forțele pierdute, el ușor iritat de întîrziere, acum când sînt atît de aproape de destinație. Soarele bate pieziș în tăcerea ce-i înconjoară pe călători Deodată, un geamăt surd, nestăpînit, scapă de pe buzele Măriei Iosif se sperie, întrebă, încep durerile, iar ea răspunde, Da, însă în aceeași clipă o expresie de incredulitate i se răspîndește pe chip, de parcă tocmai ar fi intîlnit ceva inaccesibil înțelegerii sale, căci nu în propriul trup simțise ea durerea, ci o simțise ca

I o durere a altcuiva, a cui, a fiului ce se află infnmtnil său, cum este cu puțință un trup să pn'ifă resimți o durere străină, știind că nu este a i. și totuși s.mțind-o de parcă i-ar aparține, sau punte nu chiar în acest fel și cu aceste cuvinte, să «punem, m; bine, ca pe un ecou care, din vreo »l' LJi o perversiune a fenomenelor acustice, s-ar mi' cu o mai mare intensitate decît sunetul ce l-a |nnvocat. Cu băgare de seamă, vrînd și nevrînd să ii' Iosif întrebă, Te mai doare, iar ea nu știe ce .ăspundă, ar minți dac-ar zice nu, ar minți ir-ar zice da, de aceea tace, dar durerea e acolo țî o fimte, totușj se pare că doar se uită la ea, l i n s ă poată interveni, înăuntrul pîntecelui o dor ilu erile fiului, iar ea nu-l poate ajuta, atît de iU'IArte se află. N a fost rostită nici o poruncă, IIIHI" n-a folosit biciul, dar asinul se îndeamnă Minijur 1a mers, o ia în sus pe cărarea abruptă ce duci' spre Ierusalim, pășeste vioi de parc-ar fi ftuzit că îl așteaptă o iesle plină și, în sfîrșit, o l'ini-meritată odihnă, dar ce nu știe încă e că mai mi' de bătut o

bucată bună de dium înainte de a nlunga la Betleem, iar cînd va ajunge acolo, va înțelege că lucrurile nu sînt deloc așa de simple piecum par, desigur că ar fi frumos să poată anunța, Venj vidi, viei, așa cum a proclamat Iuliu Cezar în vremea gloriei sale, iar apoi s-a întîmplat ce-am v. ut, de mîna propriului fiu a ajuns să piară, **fftră** ca acesta să fi avut altă scuză decît că era niloptiv. Vine de demult și făgăduiește să nu aibă Irșil război dintre părinți și copii, moștenirea vnovăiiilor, respingerea celui de același sînge, și fa inocenței. Cînd au intrat pe poarta orașului, Maria nu-și putu înăduși un ț >ăt de durere, acum sfîșietor, de P'ircă ar fi străpuns o lance, A auzit-o doar Iosif, ilft de mare era gălăgia pe care-o făceau oamenii, iu .malele mai puțin, toți la un loc producînd o larmă ca de iarmaroc, care de-abia le îngăduia să înțeleagă ce se rostea lîngă urechea lor. Iosif rosti îngrijorat, Nu ești în stare să mergi mai departe, ar fi mai bine să ne căutăm aici un adăpost, iar mîine voi merge eu la Betleem, la recensămînt, și voi spune că stai să naști, vii și tu după aceea dacă va fi nevoie, căci nu știi ce spun legile romanilor, poate ajunge dacă se înfățișează capul familiei, mai ales într-un caz ca acesta, însă Maria răspunse, Mi-a trecut durerea, și era adevărat, junghiul care o făcuse să țipe se preschimbăse într-o împunsătură de spin, continuă, ce-i drept, dar suportabilă, ceva care doar amintea că există, ca un ciliciu. Iosif răsufală ușurat, căci îl neliniștea perspectiva de a trebui să caute un adăpost în labirintul străzilor Ierusalimului în circumstanțe atît de dificile, cu femeia în durerile facerii, iar el, ca orice bărbat, înspăimîntat de responsabilitate, dar nevrînd s-o recunoască. Odată ajunși în Betleem, își spunea, care, ca mărime și importanță, nu se putea deosebi prea mult de Nazaret, lucrurile vor fi cu siguranță mai simple, știut fiind că, în așezările mici, unde toată lumea se cunoaște, solidaritatea nu e de obicei o vorbă goală. Dacă Maria nu se mai plînge, fie că i-au trecut durerile, fie că reușește să le îndure, că-i așa ori altminteri, totuna, s-o luăm din loc spre Betleem. Măgarul primește o palmă zdravănă peste crupă, gest care, dacă am înțeles bine, e mai puțin un imbold pentru a-l hotărî să iuțească pasul, decizie destul de dificilă în indescriptibila confuzie a tranzitului în care au fost prinși, decît expresia afectuoasă a ușurării lui Iosif. Tarabele năpădesc ulițele înguste, se bulucesc oameni de mii de rase și limbi, iar lumea se rărește ca prin minune, permițînd trecerea numai cînd apare la capătul străzii cîte o patrulă de soldați romani sau o caravană de cămile, e ca și cum s-ar despărți apele Mării Roșii. încetul cu încetul, cu îndeminare și răbdare, cei doi din Nazaret și asinul lor au lăsat în urmă acest gesticulant și convulsiv bazar, lume ignorantă și distrată pe care n-ar avea mei un rost s-o informăm, Acesta la care vă uitați rute Iosif, și nevasta lui, femeia cu burta la gură, iln, numele ei este Maria, merg amîndoi la Betleem hi numărare și dacă e adevărat că n-ar fi de nici un folos binevoitoarele noastre identificări, asta HI- întîmplă fiindcă trăim într-o țară atît de bogată în nume predestinate încît cu ușurință se găsesc pe aici Iosifi și Marii de toate vîrstele și condițiile, cum s-ar zice, chiar după colț, și să nu uităm că ici pe care-i cunoaștem nu pot fi singurii purtînd nccet nume care așteaptă un copil, și, de asemenea, pentru a spune toțul, nu ne-ar surprinde din cale ulară dacă, în acest ceas și în preajma acestor

locuri, s-ar naște în același timp, despărțiți doar de o uliță ori de un ogor, doi copii de același sex, bărbătesc, dacă dă Dumnezeu, dar care vor avea neîndoiește destine diferite, chiar dacă, într-o ultimă tentativă de a da substanță primitivelor astrologii ale celui timp îndepărtat, le-am da același nume, Iosua, care e ca și cum am spune IHUS. Să nu se creadă însă că anticipăm evenimentele punându-i nume unui copil care încă nu s-a născut, vina este a tîmplarului care de mult a hotărît în minte că acesta va fi numele primului Hău născut.

Ieșiră drumeții pe poarta de sud, luînd-o pe ilrumul spre Betleem, cu sufletul acum ușor pentru că se aflau atît de aproape de țintă, se vor putea odihni după lunga și anevoioasa călătorie, cu toate că altă mai mare oboseală o așteaptă pe biata Maria, căci ea și numai ea va îndura chinurile aducerii copilului pe lume, Dumnezeu știe unde și cum. Căci, deși Betleem, după scripturi, e locul casei și stirpei lui David din care Iosif afirmă că se trage, cu trecerea timpului i s-au terminat aici rudele, ori, dacă mai există, tîmplarul nu are cunoștință, circumstanță negativă care ne face să întrezărim, deși încă mai sîntem pe drum, nu puține dificultăți în găzduirea cuplului, într-adevăr, Iosif nu poate, sosind, să bată la o poartă oarecare și să spună, Aduc cu mine pe fiul meu care vrea să se nască, și atunci să vină stăpîna casei, rîzînd de bucurie, Intră, intră, Iosif, apa e deja încălzită, rogojina așternută pe pămînt, pînza de in pregătită, simte-te ca la tine acasă. Așa s-ar fi petrecut lucrurile în vîrsta cea de aur, cînd lupul, pentru a nu fi nevoit să omoare mielul, se hrănea cu ierburi sălbatice, dar această vîrstă e dură și de fier, vremea miracolelor ori a trecut ori încă n-a sosit, în plus, miracolul, orice s-ar spune, nu e un lucru bun, dacă trebuie să răsucim logica și rațiunea proprie a lucrurilor pentru a le face mai bune. Lui Iosif mai că-i vine să încetinească pasul pentru a sosi cu întîrziere la problemele care-l așteaptă, dar, amintindu-și că va avea dificultăți și mai mari dacă pruncul i se va naște în mijlocul drumului, își îndeamnă la mers măgarul, resemnat animal care doar el știe cît e de obosit, fiindcă Dumnezeu, dacă știe ceva, e despre oameni, și nu despre toți, căci fără număr sînt cei care trăiesc ca niște animale, sau chiar mai rău, iar Domnului nu i-a păsat și n-a sărit în ajutor. Lui Iosif îi spusese un tovarăș de drum că în Betleem s-ar fi aflat un caravanserai, ajutorare socială care, la prima vedere, ar putea rezolva dificultățile de instalare pe care cu minuție le-am analizat, însă pînă și un rustic tîmplar are dreptul la pudorile sale, închipuiți-vă ce rușine ar însemna pentru acest bărbat să-și vadă propria nevastă supusă curiozităților bolnave, un întreg caravanserai mormăind grosolăniei, mai ales acești cărăuși și conducătorii de cămile care sînt la fel de neciopliți precum animalele cu care umblă, ei meritînd însă mai mult ocară, pentru că au primit

· livinul dar al vorbirii pe cînd ele nu. Se hotărăște
țidar Iosif să ceară sfat și ajutor înțelepților de

Îu Hinagogă și, în sinea lui, se miră că nu i-a venit hli-i-a mai devreme. Cu sufletul mai înseninat, își npușe că s-ar conveni s-o întrebe pe Maria cum o unii duce cu durerea, însă nu rostește cuvintele, să nu u mințim că toate astea sînt murdare și impure,

• I• la fecundare la naștere, înspăimântătorul sex II I femeii, vârtej și abis, sălașul tuturor rețelilor din lume, interiorul labirintic, sîngele și umezeala, «curgerile, ruperea apei, repugnanta placentă, I 'oimne, de ce-ai vrut ca fiii tăi preaiubiți, oamenii, NI) se nască în murdărie, cînd ar fi fost mult mai luni; pentru tine și pentru noi, să ne fi creat din lumină și transparență, ieri, astăzi și mîine, pe I*r imul, pe cel de la mijloc și pe ultimul, aïdoma I" loți, fără deosebire între nobili și plebei, între iigi și tîmplari, ai avea de pus numai un semn de
(inimă pe fruntea celor care, crescînd, ar fi sortiți

i II a scăpare să devină imunzi. Paralizat de atîtea NI i upule, Iosif puse pînă la urmă întrebarea cu un Iun aproape nepăsător, ca și cum, preocupat de chestiuni superioare, ar fi binevoit să se intere- Neze de un fleac, Cum te mai simți, roști, și, de iistă dată, auzi un răspuns nou pentru că, de cîteva clipe, Maria băgase de seamă o întetire a durerilor pe care le încerca, excelent cuvînt, dar folosit pe •Ins, căci mai corect ar fi să spunem că, de fapt, durerile o încercau pe ea.

Făcuseră pînă acum peste o oră de drum, Uetleemul nu mai putea fi departe. Or, fără a se putea înțelege de ce, căci lucrurile nu-și poartă cu mine întotdeauna propria explicație, drumul fusese pustiu de cînd cei doi ieșiseră din Ierusalim, situație vrednică de mirare, pentru că, aflîndu-se Betleemul ntit de aproape de oraș, firesc ar fi să se vadă aici

ii continuă forfotă de oameni și de animale. Din locul unde drumul, la puține stadii de Ierusalim, se bifurca, o ramură spre Beerșeba, aceasta spre Betleem, era ca și cum lumea s-ar fi recules, adîn- cită în sine, dacă lumea ar putea fi reprezentată ca o ființă, am spune că își acoperise ochii cu mantia, ascultînd numai pașii călătorilor, așa cum ascultăm cîntul păsărilor pe care nu le putem vedea, pitite printre ramuri, ele, dar și noi, pentru că așa ne imaginează păsările ascunse în frunziș. Iosif, Maria și asinul traversaseră deșertul, căci deșertul nu e ce se crede de obicei, deșert e orice duce lipsă de oameni, deși nu trebuie să uităm că se întîmplă adesea să dăm peste pustiu și secetă ucigătoare în mijlocul mulțimii. La dreapta se află mormîntul Rahelei, soția după care Iacob a trebuit să aștepte paisprezece ani, după șapte ani de slujire i-au dat-o pe Lia și numai după încă o dată pe atît femeia iubită, care va muri în Betleem dînd naștere copilului căruia Iacob îi va da numele de Benjamin, care vrea să însemne fiul mîinii mele drepte, dar pe care ea, înainte de a muri, l-a numit, cu mai mare îndreptățire, Benoni, adică fiul nefericirii mele, să nu fie asta, Doamne, o prevestire. Acum se zăresc primele case din Betleem, de culoarea pămîntului ca și cele din Nazaret, dar acestea par plămădite din galben și cenușiu, livide sub soare. Maria e aproape fără cunoștință, trupul i se dezechilibrează tot timpul deasupra samarului, Iosif e nevoit s-o susțină, iar ea, pentru a se putea ține mai bine, își petrece un braț peste umărul lui, păcat că sîntem în deșert și nu e nimeni în preajmă să vadă o imagine atît de frumoasă, atît de neobișnuită. Și astfel au intrat cei doi în Betleem.

Iosif se duse totuși să întrebe unde se află cara- vanseraiul pentru că se gîndise că s-ar fi putut odihni acolo cît mai rămăsese din zi și la noapte, căci, în ciuda durerilor de care Maria continua să se plîngă, copilul nu părea că se va naște imediat, însă caravanseraiul, de cealaltă parte a satului, murdar și zgomotos, amestec de bazar și de staul, rid și, fiind devreme, nu era încă pînă, n-avea liber nici un colțișor discret, iar spre sfîrșitul zilei va fi y. mai rău, o dată cu sosirea conducătorilor de cămile și de măgari. Călătorii făcură cale întoarsă, Iosif o lăsă pe Mana într-o piață mică înconjurată di' case, la umbra unui smocliin, și se duse să-i ciute pe cărturari, așa cum se gînd se la început.

el ce se afla în sinagogă, un simplu zelot, nu putu să facă altceva decît să cheme un copilandru v .ne se juca pe acolo și să-i ceară să-l conducă pe nl.răin la unul dintre înțelepții bătrîni, care să np >răm că va lua măsurile convenite. Vru soarta, ocrotitoarea celor inocenți atunci cînd îș* aduce iu.nnte de ei, ca Tosif, pornind în căutare, să treacă r prin piața unae își lăsase femeia, asta a salvat-o pi Maria, căci umbra malefică a smochi .luli" nproape c-o omorîse, o negli'i nță de ne'ertat din partea unuia ca și a celuilalt, pe un pămînt unde cr ^c din belșug acești copaci si ai obligația să știu lucruri bune sau rele poți aștepta de la ei. De ■ci plecară cu toții ca niște osîndiți în căutarea Isitrinului, care, de fapt, era la cîmp nu se va întoarce prea curînd, așa a sunat răspunsul pe v .(re l-a primit Iosif. Atunci tîmplarul își luă lima în dinți și întrebă cu glas sonor dacă în casa aia Hau în cealaltă, Dacă mă auziți, nu vrea nimeni II. numele Domnului care pe toate le vede, să-i lea adăpost femeii lu care e pe cale să nască, I rebuie să existe undeva un colțișor adăpostit, rogojini are el, Și unde aș putea găi, în satul ăsta o moașă s-o ajute la naștere, rușinat striga bietul Iosif aceste lucruri enorme și intime, ruș iindu-se ș. mai tare, simțind că roșește. Sclava care eș se la poartă se întoarse înăuntru cu mesa., al, cererea .. protestul, zăbovi o vreme, apoi reveni cu răspunsul că nu puteau sta acolo, să caute altă casă, dar să nu creadă că vor găsi, și că stăpîna ei spusese că cel mai bine ar fi fost să-și caute un adăpost într-una din multele grote de pe coastă, Dar moașa, întrebă Iosif, la care sclava spuse că, dîndu-i stăpînii ei voie și acceptînd-o el, chiar ea ar putea să dea o mîna de ajutor, în casă nu-i lipsiseră în atîția ani ocaziile de a vedea și ajuta, într-adevăr, nemiloase mai sînt vremurile astea, iar acum s-a dovedit, căci, bătînd la ușa noastră o femeie în durerile facerii, i-am refuzat șopronul din curte și am trimis-o să nască într-o peșteră ca ursoaicele sau lupoaicele. Am simțit totuși o întepătură de conștiință și, sculîndu-ne de unde ședeam, ne-am dus la poartă să vedem cum arată aceia care cer adăpost pentru un motiv atît de grabnic și de neobișnuit, iar, cînd am zărit dureroasa expresie a nefericitei creaturi, ni s-a înmuiat inima noastră de femeie și, cu vorbe măsurate, am justificat refuzul explicînd că ne e casa plină, Atît de mulți sînt fiii și fiicele în casa asta, nepoții și nepoatele, ginerii și nurorile, de aceea voi nu mai încăpeți, dar sclava o să vă conducă la o grotă care ne aparține și a servit ca staul, nu mai sînt vite acolo, vă veți simți în largul vostru, și, după ce am spus acestea și am primit mulțumirile celor doi amărîți, ne-am retras în liniștea căminului

nostru, simțind, în adâncul sufletului, tihna inefabilă pe care ți-o dă pacea conștiinței.

Cu tot acest du-te-vino, umblet și așteptare, cerere și întrebare, începuse să pălească albastrul viu al cerului, și soarele nu va întârzia să se ascundă în dosul dealului. Sclava Zelomi, căci acesta îi e numele, merge înainte, călăuzindu-le pașii, duce un vas cu jăratie pentru foc, o oală de lut pentru încălzitul apei, sare pentru a-l freca pe nou-născut, să nu capete vreo infecție. Și cum pînzeturi are Maria destule, iar cuțitul cu care va fi tăiat cordonul ombilical e la Iosif în traistă, dacă Zelomi nu va prefera cumva să-l reteze cu dinții, copilul p >ate să se nască, în fond un staul e la fel de bun ni o casă, și numai cine n-a avut fericirea să doarmă uil.r-o iesle ignoră că nimic pe lume nu seamănă mai mult cu un leagăn. Măgarul, cel puțin, nu va «si nici o deosebire, paiele sînt la fel în cer și pe liamînt. Au ajuns la peșteră spre seară, cînd amur- K"l, suspendat, încă mai aurea colinele, iar zăbava uu s-a datorat atît distanței, cît Măriei, care, acum ră știa că o așteaptă un loc sigur de odihnă, se l isase cu totul în voia durerii, rugîndu-se de toți thnarii din cer să o poarte cu grijă, fiecare alunecare a copitelor catîrului pe pietre îi ascutea chinul pînă la agonie. În cavernă era întuneric, firava lumină de afară nu trecea pragul, însă curînd, apropiind de jăratie un pumn de paie și suflînd în Hurcelele uscate de pe jos, sclava făcu un foc care părea o auroră. Apoi aprinse opaițul, spînzurîndu-l de un colț de stîncă, și, după ce-o ajută pe Maria nii se întindă, se duse după apă la puțurile lui olomon, aflate în apropiere. Cînd s-a întors, Iosif ne pierduse cu firea, nemaștiind ce să facă, dar mi trebuie să i-o luăm în nume de rău, fiindcă pe **hârb** ați nimeni nu-i învață un comportament util în asemenea situații, nici ei nu vor să învețe, maximul de care ei se arată vreodată în stare va fi s-o țină de mîna pe femeia în suferință și să se aștepte a totul să se rezolve cu bine. Maria însă e singură, M ar sfîrși lumea de uimire dacă vreun evreu de pi vremea aceea s-ar încumeta să facă și acest puțin. Sclava intră, spuse o vorbă de îmbărbătare, Curaj, apoi se așeză în genunchi între picioarele desfăcute ale Măriei, căci așa trebuie să fie femeia, deschisă pentru ce vine și pentru ce pleacă. Zelomi pierduse deja socoteala copiilor pe care-i văzuse nascîndu-se, iar suferința acestei biete femei este la fel ca a tuturor celorlalte, așa cum a hotărît I Himnezeul nostru atunci cînd Eva a păcătuit prin neascultare, Voi mări suferințele sarcinii tale, cu durere îți vei naște copiii, iar astăzi, după atîtea veacuri, cu atîta durere adunată, Dumnezeu tot nu e mulțumit, iar chinul continuă. Iosif nu se mai zărește, s-a îndepărtat de intrarea în peșteră. A fugit ca să nu mai audă țipetele, dar țipetele îl urmăresc, pare că pămîntul însuși țipă, atît de tare, încît trei păstori, care își mîna turmele în preajmă, se apropie de Iosif și îl întrebă, Ce se întîmplă, parcă țipă pămîntul, iar el răspunde, Este nevastai mea, care naște acolo, în peșteră, iar ei îi spun, Nu ești din părțile astea, nu te cunoaștem, Am venit la Nazaretul Galileii la numărătoare, în ceasul în care am sosit s-au întetît durerile, iar acum naște. Apusul umbrea chipul celor patru bărbați, curînd toate trăsăturile li se vor șterge, dar glasurile își urmau spusa, Ai de mîncare, întrebă unul dintre păstori, Puțină, zice Iosif, apoi același glas, Cînd totul se va termina, vino să-mi spui și-ți voi aduce lapte de

la oile mele, pe dată al doilea glas se făcu auzit, Iar eu brînză îți voi da. Se așternu o tăcere adîncă, fără înțeles înainte ca al treilea păstor să vorbească. In sfîrșit, cu un glas ce părea că urcă din adîncul pămîntului, acesta rosti, Iar eu pîine îți voi aduce.

Fiul lui Iosif și al Măriei se născu la fel ca ceilalți fii ai oamenilor, murdar de sîngele mamei, vîscos de mucozitățile ei și suferind în tăcere. A plîns pentru că l-au făcut să plîngă și va mai plînge din acest unic motiv. Înfașurat în cîrpe, se odihnește în iesle, nu prea departe de măgăruș, dar nu e în pericol să fie mușcat, măgarul e legat cu noduri strînse. Zelomi ieși afară ca să îngroape resturile nașterii, în timp ce Iosif se apropie. Îl așteptă să intre și zăbovi puțin, respirînd aerul proaspăt al serii, obosită de parcă ea însăși ar fi dat naștere, așa își închipuia pentru că n-avusese niciodată copii.

(-oborînd povîrnișul se apropie trei bărbați. Sînt Jirtnlorii. Intră împreună în peștera. Maria stă rezemată, cu ochii închiși. Iosif, așezat pe o piatră, își «l' iijină brațul pe marginea ieslei, pîrînd că își pîfUnște fiul. Primul păstor înaintează și spune,

i u aceste mîini ale mele am muls oile și le-am Inns laptele. Maria, deschizînd ochii, zîmbi. Se

Apropie și al doilea păstor și spuse, la rîndul său, o aceste mîini ale mele m-am îngrijit de lapte și

ii tu făcut brînză. Atunci, al treilea păstor făcu și ni un pas înainte, o clipă păru că umple peștera

i o Hl.atura-i înaltă, și spuse, fără să privească nici In Înăl, nici la mama copilului născut, Cu aceste inimi ale mele am frămîntat această pîine pe care

ii o aduc, cu focul ce nu arde decît în adîncul untului am copt-o. Iar Maria știi cine era acela.

a întotdeauna de cînd e lumea lume, pentru fiecare om care se naște, altul agonizează. Cel de acum, vorbim de cel care trage să moară, e regele Irod, care suferă, mai mult decît se poate spune, de o înfiorătoare mîncărime care îl duce pe marginea nebuniei, de parcă o sută de mii de furnici i-ar roade trupul cu mandibulele lor mărunte și feroce, neobosite. După ce-au încercat, fără nici o ameliorare, toate balsamurile folosite vreodată pînă azi, în toată lumea cunoscută, fără a uita Egiptul și India, medicii regali, cu capul pierdut sau, pentru a fi mai exacti, cu spaima de a-l pierde, s-au apucat să pregătească băi și leacuri la voia întîmplării, amestecînd cu apă sau ulei orice ierburi sau prafuri despre care vreodată s-a zis ceva de bine, chiar dacă sînt contrare indicațiilor farmacopeii. Regele, posedat de durere și furie, cu spuma cur- gîndu-i din gură de parcă l-ar fi mușcat un cîine turbat, amenință că-i va urca pe toți pe cruce dacă nu descoperă cît de repede un leac potrivit pentru suferințele sale, care, așa cum am anticipat, nu se mărginesc la fierbințeala insuportabilă a pielii sau la convulsiile care adesea îl doboară la pămînt, transformîndu-l într-un ghem răsucit, agonizant, cu ochii ieșiți din orbite, sfișiindu-și hainele cu mîinile, sub care furnicile, înmulțindu-se, își continuă devas- tatoarea muncă. Cea mai rea, cea mai groaznică este, totuși, cangrena care a apărut în ultimele zile, și oroarea fără explicație și fără nume, despre care se vorbește în taină în palat, și anume, viermii care infestază organele genitale ale

persoanei regale și care, aceștia, într-adevăr, îl devorează ilr viu Zbieretele lui Irod răsună prin sălile și galeriile palatului, eunucii, care îl servesc per- mmal, nu dorm, nici nu se odihnesc, sclavii de rang Inferior fug ca să nu i se nimerească în drum. l ii îndu-și trupul care duhnește a putrefacție, în nuda parfumurilor cu care își îmbibă hainele și-și unge părul vopsit, Irod e ținut în viață doar de In ne Transportat într-o litieră, înconjurat de medici și de gărzi înarmate, străbate palatul de la un capăt la altul în căutare de trădători, de multă vrwine îi vede sau îi ghicește pretutindeni, iar dege- lnl lui se întinde deodată acuzator, poate fi un șef al eunucilor, care începea să câștige prea multă influență, ori un fariseu recalcitrant care tot protestează împotriva celor care nu se supun legii, fie i ei ar trebui, primii, s-o respecte. In asemenea ra/.uri, nici nu e nevoie să pronunțe vreun nume pentru a se ști despre cine e vorba, pot fi chiar propriii lui fii, Alexandru și Aristobul, arestați și condamnați pe loc la moarte de un tribunal de nubili, convocat în grabă pentru a da această sen- 1111ții și nu alta, căci ce altceva ar fi putut face ncest biet rege dacă, în vise halucinante, își vede liii cei răi apropiindu-se cu spada scoasă din teacă fi dacă, în cel mai abominabil coșmar, își privea, ea într-o oglindă, propriul cap retezat. De sfirșitul roaznic a reușit să scape, acum poate contempla liniștit cadavrele celor care, cu un minut mai ilevreme, erau încă moștenitorii unui tron, propriii Măi fii, vinovați de conspirație, abuz și aroganță, uciși prin strangulare.

Dar iată acum că alt coșmar, venind din beznele ciile mai adânci ale creierului, îl smulge, țipând, din ncurtele și frământatele perioade de somn, în care nule din pură epuizare, când spiritul său tulburat Im-e să-i apară profetul Michea, cel care a trăit în lulpul lui Isaia, martor la cumplitele războaie pe i are asirienii le-au purtat în Samaria și Iudeea, și vine să protesteze împotriva celor bogați și puternici, așa cum îi stă bine unui profet și se cuvine cazului. Acoperit de praful bătăliilor, cu tunica pătată de sânge proaspăt vărsat, Michea intră brusc în vis, cu un bubuit ce nu poate fi de pe lumea asta, ca și cum cu mîinile din care țîsnesc fulgere ar împinge niște enorme porți de bronz, și anunță cu voce tunătoare, Căci iată că Domnul iese din locuința lui, se pogoară și umblă pe înălțimile pămîntului, și îndată amenință, Vai de cei ce cugetă nelegiuirea și făuresc rele în așternutul lor, când se crapă de ziuă le înfăptuiesc, dacă le stă în putere, apoi denunță, Dacă poftesc ogoare, pun mîna pe ele, dacă doresc case, le răpesc, asupresc pe om și casa lui, pe om și moștenirea lui. Apoi, în fiecare noapte, imediat după ce spune toate astea, ca la un semnal pe care doar el l-a putut auzi, Michea dispere ca risipit în fum. însă ce-l face pe Irod să se deștepte în spaima și sudori nu e atît groaza inspirată de răcnetul profetic, ci impresia neliniștitoare că vizitatorul nocturn se retrage exact în momentul cînd, pîrînd că mai are ceva de spus, o arată brațul care se ridică, gura care se deschide, își păstrează spusa pentru data viitoare. Acum, oricine știe că acest rege Irod nu e omul care să se sperie cu una, cu două de amenințări, dacă nici o remușcare nu simte pentru atîtea și atîtea morți pe care le poartă în memorie. Să amintim c-a poruncit să fie înecat fratele femeii pe care a iubit-o cel mai mult pe lume, Mariamne, c-a pus să fie strangulat bunicul ei, și, pînă la urmă, a omorît-o și pe ea, după ce-a acuzat-o de

adulter. E adevărat că, după aceea, a căzut într-un soi de delir, în care o chema pe Mariamne de parcă ar fi fost încă vie, dar s-a vindecat de sminteală la timp ca să descopere că soacra, sufletul altor intrigi anterioare, urzea o conspirație pentru a-l da jos de la putere. În mai puțin decît a spune Crezul, îmi miloasa intrigantă s-a alăturat panteonului

I »n)ilii, cu care Irod, în ceas nefast pentru unii și peni i u ceilalți, se înrudise. Au rămas atunci regelui, ui moștenitori ai tronului, cei trei fii, Alexandru

l Ai istobul, de al căror sfîrșit am auzit, și Antipater, -ui' curînd o va apuca pe același drum. Dar, cum în viață nu e totul doar tragedie și oroare, să țnbuim că, pentru desfătarea și mîngierea trucului, Irod a ajuns să aibă zece soții, magnifice în Incuri fizice, chiar dacă, în acest moment, nu-i uluiesc la nimic, iar el lor nici atît. Acum, faptul A mmioasa fantomă a unui profet vine să bîntuie nopțile puternicului rege al Iudeii și al Samariei, nI l'ereii și Idumeii, al Galileii și Gaulanitidei, al

II aconitidei, Auranitidei și Bataniei, formidabilul monarh, care este stăpînul și autorul acestora toate, n ar însemna mare lucru, dacă n-ar fi nedefinita fimcnințare cu care visul se întrerupe de fiecare ilal A, acea clipă care, deși a promis, n-a dezvăluit, >)\ nedezvăluind, păstrează intactă promisiunea unei noi amenințări, care, cum, cînd

în acest răstimp, în Betleem, cum s-ar zice, perete în perete cu palatul lui Irod, Iosif și familia Im trăiesc mai departe în peșteră, căci, fiind atît de scurtă șederea prevăzută, n-avea rost să-și caute o casă, cu atît mai mult cu cît problema locuinței **era** încă de pe atunci o adevărată bătaie de cap, cu circumstanța agravantă că încă nu se inventaseră locuințele sociale și subînchirierea. A opta zi după naștere, Iosif își duce primul născut la sinagogă pentru a fi tăiat împrejur, și sacerdotul tăie cu măiestrie, cu un cuțit de piatră și cu dexteritatea practicianului, prepuțul copilului scaldat în lacrimi, nI cărui destin, de prepuț vorbim, nu de copil, ar da **el** singur un subiect de roman, povestit din momen- lul cînd încă nu era decît un palid inel de piele cure de-abia mai sîngera și pînă la sanctificarea lui glorioasă, pe vremea Papei Pascual Intiul, în veacul al optulea al erei noastre. Cine vrea astăzi să-l vadă n-are decît să meargă în parohia Calcata, care e aproape de Viterbo, oraș italian, unde e arătat, într-un re cvariu, întru edificarea credincioșilor habotnici și distracția necredincioșilor curioși. Iosif spuse că fiul lui se va numi Isus, și astfel a fost recenzat în cadastrele lui Dumnezeu, după ce fusese înscris în registrele lui Cezar. Copilașul nu se resemna cu diminuarea pe care trupul lui o suferi >e, fără compensația vreunei adăugiri evidente a spiritului, și plînse tot sfîntul drum pînă la peșteră, unde îl aștepta îngrijorată mama, și nu e de mirare, fiind primul, Sărăcuțul de el, sărăcuțul, spuse ea, și, îndată, desfăcîndu-și tunica, îi dădu să sugă, începînd cu sînul stîng, fără îndoială pentru că e cel mai aproape de inimă. Isus, însă el încă nu știe că acesta îi e numele, nu e deocamdată decît o mică ființă naturală, ca puișorul unei găiri, cățelușul unei cățele, mieluțul unei oi, Isus, spuneam, suspină cu încîntare, simțînd pe obraz suava greutate a sinului, umezeala pielii

la con-tacul cu o altă piele. Gura i se umplu de gustul dulce al laptelui matern, și supărarea pătită între piciorușe, în nte insuportabilă, se îndepărta, risi- pindu-se într-un soi de plăcere care voia să se nască și nu reușea, ca și cum ar fi reț nut-o un prag, o ușă închisă sau o interdicție. Crescînd, va uita aceste senzații primitive, într-atît încît nici nu-și va putea închipui că le-a simțit vreodată, așa ni se întîmplă tuturor, oriunde ne-am fi născut, dar întotdeauna din femeie, și oricare ar fi destinul care ne așteaptă. Dacă am îndrăzni să-i punem lui Iosif asemenea întrebare, indiscreție de care ne va fei. Dumnezeu, el ne-ai răspunde că preocupările unui șef de familie sînt altele, mult mai serioase, confruntat, de acum înainte, cu problema de a hrăni două guri, exprimare superficială, căreia evidența unui copil sugînd direct de la sînul mamei

im i retrace, totuși, forța și proprietatea. Dar e ¹ vîrât că Iosif are serioase motive de preocupare, un tea sînt cum va trăi fam ia pînă cînd se vor ni i întoarce la Nazaret, căci Maria e slăbită IIII naștere și nu va fi în stare să facă lungă i il orie, fără a uita că va trebui să aștepte să se i mit e timpul în care este impură, treizeci și trei iuil 'iiele cît va trebui să stea în sîngele purificării, ininiirate începînd de astăzi, ziua circumciziei Itniii aduși din Nazaret, care erau oricum puțini, o ni sînt pe sfîrșite, iar lui Iosif îi e cu neputință MI> ; i practice meseria de tîmplar, îi lipșesc instrumentele fi n-are fondurile necesare ca să cumpere. Încă de pe atunci viața săracilor era anevoioasă, Dumnezeu n-avea vreme să se ocupe de inul Un scîncet scurt si nearticulat se auzi înăuntrul peșterii, semn că Maria îl mutase pe >I• 11 de la sînul stîng la cel drept, iar mititelului, liu»trat pentru o clipă» îi reînviase durerea din i ii tea rănită. In curînd, sătul, va adormi în bra- i ■ mamei și nu se va trezi cînd ea, cu mii de I'i -i auții, îl va așeza în poalele ieslei ca în paza uni doici duioase și fidele. Așezat la intrarea în P« teră, Iosif continuă să se frămînte, făcîndu-și «orotelile, știe că în Betleem n-are nici o șansă, nici 111âi ir ca salariat, încercase deja, fără alt rezultat ile it. răspunsul obișnuit, Cînd o să am nevoie de uliilor, trimit să te cheme, sînt promisiuni care nu umplu burta, deși acest popor se hrănește din ele I* cînd s-a născut.

De mii de ori experiența a demonstrat, chiar la inși fără mare aplecare spre reflecție, că modul ■ i mai bun de a ajunge la o idee bună este să lași na curgă gîndul după placul propriilor capricii și i I mații, dar supraveghindu 1 cu o atenție care e Mine să pară distrată, de parcă te-ai gîndi la altceva, deodată te repezi asupra ideii neatente ca tigrul iimipra prăzii. Așa s-a întîmplat că mincinoasele promisiuni ale meșterilor tîmplari din Betleem | l-au împins pe Iosif să se gîndească la Dumnezeu t și la promisiunile lui, acestea adevărate, și, dej aici, la templul din Ierusalim și la lucrările de construcție în curs, pe scurt, ghici ciupercă ce-i, | știm că unde e șantier e nevoie de obicei de muncitori, în primul rînd de pietrari și cioplitori, dar și de dulgheri, barem pentru a fățui grinzile și a gelui scîndurile, operații primare la îndemîna priceperii lui Iosif. Singurul cusur al acestei soluții, presupunînd că-i vor da slujba, este distanța la care se află locul de muncă, un ceas și jumătate de drum, ori chiar mai mult, mergînd cu pas vioi, căci, de aici pînă

acolo, drumul e numai urcușuri, fără nici un sfînt alpinist să dea un bobîrnac, doar dacă va lua măgarul, dar atunci Iosif va avea de rezolvat problema locului unde își va lăsa în siguranță animalul, căci, deși această țară este, mai presus de oricare, preferata lui Dumnezeu, asta nu înseamnă că hoții ar fi dispărut din ea, e de ajuns să ne amintim ce spune în fiecare noapte profetul Michea. Medita Iosif la aceste complexe chestiuni cînd Maria ieși din grotă, terminase să-i dea copilului de supt și îl așezase confortabil în iesle. Ce face Isus, întrebă tatăl, conștient de ridicolul întrebării, dar incapabil să reziste orgoliului | de a avea un fiu și de a-i putea spune pe nume. Copilul e bine, răspuse Maria, pentru care numele era încă lucrul cel mai puțin important dintre) toate, ar fi putut să-l numească toată viața copil, dacă n-ar fi fost sigură că alți copii urmau inevitabil să se nască, a-i numi pe toți copii ar crea o confuzie precum cea a turnului Babei. Rostind I cuvintele de parcă ar fi gîndit cu voce tare, ca nu | cumva femeia să-și ia nasul la purtare, Iosif spuse,] Trebuie să găsec un mod de a ne cîștiga viața cît stăm aici, în Betleem nu se găsește de lucru. Maria nu răspuse, nici nu era cazul, ea trebuia doar să um ilite, și așa era mare favoarea pe care i-o făcuse Mi batul vorbindu-i. Iosif se uită la soare, calculînd iimpui pe care-l avea la dispoziție pentru dus și întors, intră în peșteră ca să-și ia mantaua și ilemiga și, întorcîndu-se, anunță, Mă duc cu Pumnul și Domnului mă încredințez pentru a-mi ¹ de lucru în casa sa, dacă de o asemenea favoare îl vn găsi vrednic pe cel care își pune în el toată runța și e meșteșugar cinstit. își petrecu extremitatea dreaptă a mantiei peste umărul stîng, își lumi! traista pe el și, fără altă vorbă, porni la

III Ulii.

Intr-adevăr, există ceasuri norocoase. Deși lucrările la templu erau foarte avansate, se mai Uilnra încă de lucru pentru noi angajați, mai ales •Im A nu făceau mofturi la plată. Iosif trecu fără Ui cutate probele de aptitudine la care îl supuse

..... neșter dulgher, rezultat neașteptat, care ar

11 i>lnii să ne facă să reflectăm dacă n-am fost cumva imn nedrepti în comentariile peiorative pe care, ilv la începutul acestei evanghelii, le-am tot făcut mmpra competenței profesionale a tatălui lui Isus. Noul lucrător al templului plecă, mulțumindu-i în inutate rînduri Domnului, de cîteva ori opri în <i■ 11 în trecătorii care își încrucișau pașii cu ai lui, pentru a le cere să-i țină isonul în laudele aduse lui Dumnezeu, iar ei, binevoitori, îi făceau pe plac I II un zîmbet larg, căci, pentru acest popor, bucuria unuia a fost aproape totdeauna bucuria tuturor, vorbim, bineînțeles, de oamenii de rînd. Cînd ajunse in dreptul mormîntului Rahelei, lui Iosif îi veni o IcUie, care izvorîse mai cîrînd din adîncul trupului ilerît din creier, și anume că această femeie care ' ți dorise atît de mult să mai aibă un copil a murit, 1 ni se îngăduie expresia, de mîna lui, și nici n-a nvut timp să-l cunoască, barem o vorbă, o privire, un trup ce se separă de alt trup, la fel de nepăsător lui'cum fructul ce se desprinde din copac. îl copleşii apoi un gînd și mai trist, își spuse că întotdeauna copiii mor din pricina taților care i-au zămislit și a mamelor ce i-au adus pe lume, și atunci i

se făcu milă de propriul său fiu, condamnat la moarte fără nici o vină. Neliniștit, tulburat, postat în fața mormîntului celei mai iubite soții a lui Iacob, tîmplarul Iosif își lăsă brațele în jos și își plecă fruntea, tot trupul îi era scaldat într-o sudoare rece, iar pe drum nu mai trecea nimeni căruia să-i poată cere ajutor. Înțelese că, pentru prima dată în viață, se îndoia de sensul lumii și, parcă renun- țînd la ultima speranță, rosti cu voce tare, Voi muri aici. Poate că aceste cuvinte, în alte cazuri, dacă am fi capabili să le pronunțăm cu toată forța și convingerea ce se atribuie îndeobște sinucigașilor, aceste cuvinte ar putea, fără durere sau lacrimi, să ne deschidă ele singure poarta pe unde se iese din lumea celor vii, însă majoritatea oamenilor suferă de instabilitate emoțională, un nor pe cer le distrage atenția, un păianjen țesîndu-și pînza, un cîine care aleargă după un fluture, o găină care scurmă în țărîna și cotcodăcește chemîndu-și puii, sau ceva și mai simplu, care vine din propriul trup, precum o mîncărime pe obraz, pe care-l scarpină, iar apoi se întreabă, La ce mă gîndeam oare. Din acest motiv, de la o clipă la alta, mormîntul Rahelei deveni ce era, o mică zidire văruiată, fără ferestre, precum un zar pierdut, uitat, fiindcă nu i se simțea lipsa în joc, cu piatra, care astupă intrarea, pătată de sudoarea și de murdăria mîinilor de pelerini care vin aici din vremuri străvechi, iar, împrejur, măslinii care poate erau deja bătrîni atunci cînd Iacob a ales acest loc ca ultim sălaș al sărmanei mame, sacrificînd cîți au fost de trebuință pentru a elibera terenul, pe bună dreptate se poate afirma că destinul există, destinul fiecăruia se află în mîinile celorlalți. Atunci Iosif plecă, dar mai întii rosti o binecuvîntare, cea care i se pfnu că se potrivește cel mai bine cu ocazia și Incul, spunînd, Binecuvîntat fii tu, Doamne, I 'imnezeul Nostru și Dumnezeul părinților noștri, Dumnezeul lui Abraham, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacob, măreț, puternic și minunat Dumnezeu, fii binecuvîntat. Cînd intră în peșteră, 1,11 încă înainte de a-și informa femeia că-și găsise de lucru, Iosif se duse la iesle ca să-și vadă fiul i nre dormea. își spuse, Va muri, va trebui să moară, iiii îl duru inima, dar apoi se gîndi că, după ordinea naturală a lucrurilor, el va muri primul și că moartea sa, retrăgîndu-l dintre cei vii, făcînd din ■ -i absență, îi va da fiului un soi de, cum să spună, eternitate limitată, fie-i iertată contradicția, eterni late care constă în a dura încă un timp cînd cei pe care-i cunoaștem și iubim nu mai sînt.

Iosif nu-l prevenise pe șeful de echipă că va sta doar cîteva săptămîni, sigur nu mai mult de cinci, r11. să-și ducă fiul la Templu, să se purifice mama și wl-și facă bagajele. Tăcuse de teamă că nu-l vor primi, detaliu care arată că tîmplarul nazarinean nu prea era la curent cu relațiile de muncă din țara », probabil pentru că se considera și, într-adevăr, era, un meșteșugar pe cont propriu, departe așadar dl realitățile lumii muncitorești, pe atunci compusă, aproape exclusiv, din zilieri. Număra cu atenție lele care mai lipseau, douăzeci și patru, douăzeci fi trei, douăzeci și două, și, pentru a nu se înșela, improvizase un calendar pe unul dintre pereții rotei, nouăsprezece, din cîteva linii pe care le tăia succesiv, șaisprezece, în fața uimirii respectuoase a Măriei, paisprezece, treisprezece, care-i mulțumea lui Dumnezeu pentru a-i fi dat, nouă, opt, șapte, șase, un bărbat atoateștiutor. Iosif îi npusese, Plecăm imediat după ce mergem la

Ifemplu, mi-e dor de Nazaret și mă așteaptă clienții, iar ea, ni blîndește, pentru a nu da impresia că-l corectează, I Josif nu putem pleca fără să-i mulțumim stăpînei peșterii și sclavei care m-a moșit și care vine aproape în fiecare zi să vadă ce face copilul. Iosif nu răspunde, n-ar recunoaște niciodată că nu se gîndise la un gest atît de elementar, dovada era că prima lui intenție fusese să meargă cu măgarul deja încărcat cu toate bagajele, să-l lase în grija cuiva în timpul riturilor, și, vrea, spre Nazaret, fără să mai piardă timp cu mulțumiri și vorbe de rămas-bun. Maria avea dreptate, ar fi o grosolanie să plece de aici fără un cuvînt, iar adevărul, dacă în toate bietul de el ar fi învingător, l-ar obliga pe Iosif să se confeseze că, în materie de bună educație, stătea destul de prost. Timp de o oră, din pricina propriei greșeli, a fost enervat pe femeie, sentiment care îl ajuta de obicei să-și înăbușe muștrările de conștiință. Vor mai rămîne așadar încă două-trei zile, își vor lua rămas-bun așa cum se cuvine, cu afitte mulțumiri și plecaciuni încît n-or să subziste nici dubii și nici datorii, iar apoi, în sfîrșit, vor putea să plece, lăsînd locuitorilor Betleemului amintirea fericită a unei familii de galileeni evlavioși, binecrescuți și care își cunosc datoria, excepție așadar demnă de semnalat, dacă vom ține seama de proasta părere pe care locuitorii din Ierusalim și din împrejurimi o au, în general, despre oamenii din Galileea.

Sosi, în sfîrșit, memorabila zi cînd pruncul Isus a fost dus la Templu în brațele mamei sale, călărind ea pe răbdătorul asin care, de la bun început, însoțește și ajută această familie. Iosif duce măgarul de frîu, se grăbește s-ajungă, nu vrea să piardă toată ziua de muncă, deși e ajunul plecării. De aceea au plecat de acasă atît de devreme, cînd răcoroasa dimineață încă mai împrăștia cu mîini aurorale ultima umbră nocturnă. Mormîntul Rahelei a rămas în urmă, cînd au trecut pe lîngă el, o arzătoare culoare de rodie îi picta fațada, nu mai părea același zid livid căruia luna înaltă îi împrumută,

i noaptea opacă, o amenințătoare albeață de iunune sau îl umple de sînge cînd răsare. La un i onient dat, pruncul Isus se trezi, dar acum de-a lîiniiiea, căc înainte doar își întredeschisese ochii UKI maică-sa îl înfășase pentru călătorie, și ceru dr mîncare cu an glas scîncit, singurul pe care îl »ue deocamdată Intr-o zi, ca oricare dintre noi, vn nvăța și alte glasuri și, datorită lor, va ști să >x|>rime alte soiuri de foame și să cunoască gustul n I l or lacrimi.

In aprop ire de Ierusalim, pe coasta abruptă, I imilia se contopi cu mulțimea de pelerini și de negustori care se îndreptau spre oraș, cu toții l> i înd că vor să o,ungă cei dintii, dar cu prudență nioderîndu-și graba și stăpînindu-și entuziasmul i vederea soldaților romani care, doi cîte doi, Miipravegheau îmbulzelile și a cîte unui pîlc din li ipa mercenară a lui Irod, unde puteai găsi toate ii" imurile, recruți iudei, bineînțeleș, dar și idu- mttni, galateni și traci, germani și gali, ba chiar babilonieni, cu fama lor de nemaipomeniți arcași losit, tîmplar și om al păcii, combătînd cu pașnicele arme ce se numesc rindea și teslă, mai și

i iocan, ori cuic și piroane, are față de acești răcani înfumurați seni imente amestecate, multă teamă, crva di, "preț, care-l împiedică să se poarte firesc,

În ar Și atunc- cînd le aruncă o simplă privire. De aceea, trece cu ochii plecați, dar Maria, care stă l. ot timpul în casă, mai izolată ca de obicei în ultimele săptămîni, retrasă într-o peșteră unde o i/. itează doar o sclavă, Maria este cea care se

ii iuă de jur împrejur, curioasă, plină de o mîndrie de înțeles, căc i, în brace, își poartă primul născut, ea, o neputincioasă feme- 3, dar perfect capabilă,

i cum se vede, să-i dea copii lui Dumnezeu și barbatul eu. Iradiază atîta fericire încît cîtiva mercenari galici, neciopliți și brutali, blonzi, cu mustăți maii, pleoștite, înarmați pînă în dinți, dar cu inima înduioșată, se pare, de această reînnoire a lumii care e o tînără mamă cu primul ei copil, acești războinici aspri au zîrn it la trecerea familiei, ce-i drept, li s-au văzut dinții stricați, însă intenț: a contează.

Iată Templul. Văzut astfel de aproape, de pe planul inferior unde ne aflăm, e o construcție care dă amețeli, un munte de pietre puse peste pietre, unele pe care nici o putere din lume n-ar părea în stare să le cioplească, să le ridije, să le așeze și să le potrivească, și totuși sînt aici, împreunate de propria greutate, fără mortar, la fel de simplu de parcă lumea ar fi în întregime un joc de construcție, pînă la foarte înaltele cornișe care, pr vite de jos, par că ating cerul, ca un alt și diferii turn Babei pe care protecția cerului nu va reuși totuși să-l salveze, căci un destin identic îl așteaptă, ruină, confuzie, sîrge vărsat, glasuri care de m . de ori vor întreba, Pent.ru ce, închip _jiidu-ni că există un răspuns, și care, mai devreme sau mai tîrs-.iu, vor sfîrși în muțenie, căci numai tăcerea e sigură. Iosif se duse să-și lase măgarul într-un caravanserai de animale, care, în timpul Paștelui și altor sărbători, n-ar avea spațiu pici cît s-alunge o căm-lă muștele cu coada, dar care, în aceste zile, trecînd perioada recensămîntului și întorcîndu-se călătorii pe la casele lor, adăpostea un număr obișnuit de animale, de altfel, în acest moment, destul de diminuat în virtutea orei matinale. Totuși, în Curtea Păgînilor, care înconjură, între marele cadrilater al arcadelor, incinta Templului propn.i-zis, se aflau deja o sumedenie de oameni, zarafi, vînzătorii de păsări, neguțatori de miei și de iezi, pelerini care veneau tot timpul tînr-un motiv sau altul, ca și mulți străini aduși ai :i de curios "tatea de a cunoaște templul construit de regele Irod, de care în toată lumea se vorbește. Însă fiind curtea cum era, o imensitate, cineva aflat în partea opusă n-ar li | HI rut mai mare ca o minusculă insectă, de parcă • 11 III Lecții lui Irod, împrumutînd privirea lui I himnezeu, ar fi intenționat să sublinieze nimicnicia inului înaintea Atotputernicului, mai ales fiind VIU Im de străini barbari. Fiindcă evreii, dacă nu în iloar să se plimbe trîndav, își au ținta în mijlo- il curții, centrul lumii, ombilicul ombilicurilor, linia sfintelor. Într-acolo se îndreaptă tîmplarul ■ i nevasta lui, acolo este dus Isus, după ce tatăl a cumpărat două turturele de la un comisar al templului, dacă atare denumire e potrivită pentru unul care slujește monopolul acestui negoț religios. Mielele păsărele n-au habar ce le așteaptă, deși mirosul de carne și de pene arse care plutește în |ii 11-ar trebui să înșele pe nimeni, fără a mai Viu hi de mirosuri mult mai puternice, cel de sînge, lin baligă de boi, tîrîți la sacrificiu și care, din piemonitorie spaimă, se umplu

jalnic de scîrnă. Iiwd'duce turturelele, adăpostite în căușul palmelor mile mari de muncitor, iar ele, păcălite, îi ciugulesc delicat, din pură satisfacție, degetele, îndoite în Îm mă de colivie, ca și cum ar vrea să spună noului nl a pin, Ce bine că ne-ai cumpărat, cu tine vrem să nimenem. Maria nu observă nimic, acum nu mai «re ochi decît pentru copil, iar pielea lui Iosif e pi ea tăbăcită pentru a simți și descifra morsele iliagăstos al perechii de turturele.

Vor intra pe Poarta Lemnului, una dintre cele I unsprezece intrări pe unde se pătrunde în Templu și care, ca toate celelalte, are o placă gravată în r. teacă și latină, care proclamă, Nici unui necredincios nu-i e îngăduit să treacă acest prag și Imriera care înconjoară Templul, cel care va cuteza va plăti cu viața. Iosif și Maria intră, intră și Isus, ilus în brațele lor, și, la timpul convenit, vor ieși întregi și teferi, dar turturelele vor muri, știam nsLa, o cere legea pentru a recunoaște și confirma purificarea Măriei. Un spirit voltairian, ironic și lipsit de respect, deși deloc original, n-ar lăsa să-il scape ocazia să observe că, din cît se vede, condiția pentru a păstra puritatea în lume pare a fi să existe făpturi inocente, fie ele turturele sau miei I Iosif și Maria urcă cele paisprezece trepte carel duc, în sfîrșit, pe platforma unde se înalță Templul Aici e Curtea Femeilor, la stînga se află magazia de ulei și vin, folosite la liturghie, la dreapta camera nazireilor, sacerdoți care nu fac parte din tribul lui Levi și cărora le este interzis să-și taie păru^a să bea vin sau să se apropie de vreun cadavru In partea opusă, la stînga și la dreapta ușii din fașl acesteia, camera unde lenroșii, care se cred vii decați, așteaptă să vină să-i vadă sacerdoții și magazia unde sînt ținute lemnele, inspectată în fiecare zi, pentru că la focul de pe altar nu pot li puse buturugi putrezite sau roase de cari. Maria nu mai are mulți pași de făcut. Va mai urca Inel cele cincisprezece trepte semicirculare care duc la Poarta lui Nicanor, numită și Cea Prețioasă, însă aici se va opri, femeile n-au voie să intre în Curtea Israelitilor, spre care se deschide poarta. La intrare stau leviții în așteptarea celor care vin să ofere sacrificii, însă, în acest loc, atmosfera n-are nimic| pios, doar dacă, pe atunci, pietatea nu va fi fost. înțeleasă altfel, nu e numai mirosul și fumul gr a similar arse, al sîngelui proaspăt, al tămîiei, ci și vociferarea oamenilor, țipetele, behăitul, mugetul animalelor care-și așteaptă rîndul la abator, uit mul cîrîit strident al unei păsări care mai devreme știuse să cînte Maria îi spuse levitului, care îi întîmpină, că vine pentru curățire, iar Iosif îi înm nează turturelele. Pentru o clipă, Maria își așază mîimle pe păsărele, va fi singurul ei gest, și imediat levitul și bărbatul ei se îndepărtează și dispar] dincolo de poartă. Maria nu se va mișca de aici pînă la întoarcerea lui Iosif, se dă doar la o parte ca să nu stea în drum și, cu copilul în brațe, așteaptă.

Înăuntru este o fierărie, un abator și o măcelărie. I' două mese mari de piatră se pregătesc victimele de dimensiuni mai mari, boii și vițeei, mai ' dar și berbecii și oile, caprele și țapii. Lingă P ie sînt cîțiva stîlpi înalți de care sînt atîrnate, In nrlige fixate în piatră, carcasele vitelor, și cloco- înțir frenetica activitate a arsenalului măcelăriei, iuțite, satîre, securi, ferăstraie, atmosfera e încăr- s aia de fumul lemnului și pieilor arse, de aburii ■nnge și de sudoare, un suflet oarecare, fără să li neapărat sfînt, din cele obișnuite, va înțelege

• o mare greutate cum se poate simți Dumnezeu lei u it în mijlocul unui astfel de măcel, fiind el,

• Iosif trebuie să rămână dincolo de balustrada care separă Curtea Israelitilor de Curtea

Macerdoșilor, dar poate privi în voie, de unde se Hă, Marele Altar, de patru ori mai înalt decât mura unui bărbat, iar, în fund, Templul, în sfârșit » wrlnm de cel autentic, căci totul seamănă cu acele utii abisale

care, în vremea aceea, deja se fabricau în China, vîrîte unele într-altele, privim de la imblanță și spunem, Templul, cînd intrăm în

iu tea Păgînilor spunem din nou, Templul, iar m.u m tîmplarul Iosif, rezemat de balustradă, se mîrșă și spune, Templul, și el are dreptate, iată vîntul fațadă cu cele patru coloane contopite cu artele, cu capitulele festonate cu frunze de in unt, după modă grecească, și înaltul gol al porții, Inul intrare materială, totuși, pentru a pătrunde înăuntru, unde locuiește Dumnezeu, în Templul I triplelor, ar trebui să încălcăm toate interdicțiile, -ă trecem prin Locul Sfînt, numit Hereal, și, în fușit, să intrăm în Debir, care este, cea din urmă l uială cutie, Sfînta Sfintelor, înspăimîntătoarea iuuăpere de piatră, goală precum universul, fără l'H'stre, unde lumina zilei n-a pătruns niciodată

ii nu va pătrunde decât atunci cînd va suna ora distrugerii și ruinei și toate pietrele vor semăna una cu cealaltă. Dumnezeu este cu atît mai Dumnezeu cu cît e mai inaccesibil, iar Iosif nu e decât tatăl unui coș .1 evreu printre copii evre^, care va vedea murind două turturele nevinovate, tatăl, nu fiul, căci acesta, și el nevinovat, a rămas la pieptul mamei, închipuindu-și, dac-o fi în stare, că lumea o să fie întotdeauna ca acum.

Lîngă altarul, făcut din enorme pietre brute, pe care nici o unealtă metalică nu l-a atins de cînd au fost smulse din carieră și pînă cînd și au ocupat locul în gigantica construcție, un sacerdot desculț, îmbrăcat cu o tunică de in, așteaptă ca levitul să-i înmîneze turturelele. O primește pe prima, o duce pe un colț al altarului, iar acolo, dintr-o lovitură, îi desparte capul de trup. Sîngele țîșnește. Sacerdotul stropește cu el partea inferioară a altarului, iar apoi se duce să așeze pasărea decapitată într-un jgheab unde se va goli complet de sînge, și de unde o va lua, după ce-și va termina complet serviciul, căci acum îi aparține. Cealaltă turturea va avea parte de demnitatea sacrificiului complet, ceea ce înseamnă că va fi arsă. Sacerdotul urcă rampa care duce în vîrfurile altarului, unde arde focul sacru, și, pe cornișă, la al doilea colț de pe aceeași parte, la sud est acesta, la sud-vest primul, taie gîtul păsării, stropește cu sînge podeaua platformei, în colțurile căreia se înalță ornamente care seamănă cu niște coarne de berbec, și îi smulge viscerele. Nimeni nu dă atenție la ce se petrece, e o moarte neînsemnată. Iosif, cu capul sus, ar vrea să perceapă, să identifice, în fumăraia generală și printre mirosurile generale, fumul și mirosul sacrificiului: ;ău, cînd sacerdotul, după ce-a sărat capul și corpul păsării, o să le arunce în rug. Nu poate avea certitudinea. Arzînd printre flăcările vii, înteteite de grăsime, trupuşorul eviscerat și inert al turturicii n-ar putea umple

nici măcar o gaură ■ lui -un dinte al li , Dumnezeu. Dar jos, unde un i pe rampa, stau acum trei sacerdoți în așteptare. În vițel cade fulminat de satir. Dumnezeule, I "imnezeule, ce fra£ i ne-ai făcut și cât e de ușor ■n mori. Iosif nu mai are ce căuta aici, trebuie să «o t "Iragă, să-și ia nevasta și fiul. Maria e din nou irută, nu vorbim, bineînțeles, de o adevărată puritate, căci la așa ceva nu pot aspira ființele Mînriieșt în general și femeile în particular, dar l impui și izolarea i-au normalizat fluxurile și umo- nli», totul a redevenit ca înainte, deosebirea e că, py lume, sînt două turturele mai puțin și un copil iu plus, care le-a făcut să moară. Au ieșit din Templu pe ușa pe care au intrat, Iosif se duse ilnpă măgar, și, în timp ce Maria, cocoțindu-se pe n p'atră, se instală pe spinarea animalului, tatăl n u în brațe copilul, i se mai întîmplase de cîteva uri, dar acum, poate <ⁿ n pricina turturelei căreia vizuse cum i s-au smuls măruntaiele, întîrzie să-l înapoieze mamei, ca și cum se gîrdea că nici un nI braț nu l-ar putea apăra mai bine ca al său. Iși ci induse familia pînă la poarta orașului, iar apoi m< întoarse la Templu, la muncă. Va mai veni și mine, ca să termine săptămîna, dar apoi, lăudată IM in vecii vecilor puterea lui Dumnezeu, fără să nia piaraă o clipă, se vor întoarce la Nazaret.

În noaptea aceea, profetul Michea pronunță ci a ce pînă atunci trecuse sub tăcere. Cînd regele li 1, în ago nicele, dar deja resemnatele sale vise, aști ita să dispară vedenia după protestele obiș- m te, devenite anodine de atîta repetiție, lăsînd din nou, în ultima clipă, amenințarea nerostită, Inrmidabila siluetă crescuse deodată și cuvînte noi mi auziră, Dar tu, Betleeme, măcar că ești prea m. ; între cetățile de căpetenie ale lui Iuda, totuși din tine mi-a ieșit cel ce va stăpîni peste Israel.

xact în acest moment, regele se trezi. Precum Munetul celei mai lungi corzi a harpei, cuvintele profetului continuau să răsune în odaie. Irod rămase cu ochii deschiși, căutînd să descopere sensul ultim al revelației, dacă acesta exista, atît de absorbit de gînduri încît de-abia mai simțea furnicile care îl rodeau pe sub piele și viermii care își vărsau balele peste ultimele sale fibre intime, făcîndu-le să putrezească. Profeția nu era o noutate, o cunoștea ca orice evreu, dar niciodată nu-și bătuse capul cu prevestirile prorocilor, îi ajungeau conspirațiile din interiorul palatului. Inșă ce-l tulbura acum era o neliniște nedefinită, o senzație de angoasantă stranietate, ca și cum cuvintele auzite ar fi fost, în același timp, ele însele și altele, ascunzînd, într-o scurtă silabă, într-o simplă particulă, într-un sunet rapid, o amenințare urgentă și înspăimîntă- toare. încercă să alunge obsesia și să adoarmă din nou, înșă trupul se opunea și se deschidea iar durerilor, sfișiat pînă în măruntaie, gîndul era o protecție. Cu ochii pironiți pe grinzile tavanului, ale căror ornamente păreau că se agită sub lumina răspîndită de două torțe odorifere, filtrată de apăra- toarele de foc, regele Irod căuta răspunsul și nu-l găsea. Atunci strigă după șeful eunucilor care îi păzeau somnul și veghea și ordonă să i se înfățișeze, Fără întîrziere, spuse, un sacerdot al Templului, și să aducă cu el Cartea lui Michea.

Cu tot acest du-te-vino, de la palat la Ifemplu, de la Templu la palat, a trecut aproape o oră. începea să se lumineze cînd sacerdotul

intră în cameră. Citește, spuse regele, iar el începu, Cuvîntul Domnului, spus lui Michea la Moreșet, pe vremea lui Ionatan, Ahaz, Ezechia, împărații lui Iuda. Continuă să citească, pînă cînd Irod spuse, Mai departe, iar sacerdotul, zăpăcit, neînțelegînd de ce fusese chemat, sări la alt pasaj, Vai de cei ce cugetă nelegiuirea, de cei ce făuresc rele în așternutul lor, dar aici se întrupse, înfricoșat de involuntara imprudență, și, bolborosind cuvintele, de parcă ar fi încercat să facă uitate cele spuse, continuă. Se VII întîmplă la sfîrșitul timpurilor, muntele casei I "mimului va fi întemeiat în vîrfurile munților și se va înălța deasupra dealurilor, Mai departe, mormăi IIIKI, nerăbdător să ajungă mai repede la pasajul • urc îl interesa, iar sacerdotul, în sfîrșit, citi, Dar Iu, lîtleeme, măcar că ești prea mic între cetățile 'I căpetenie ale lui Iuda, totuși din tine îmi va inși cel ce va stăpîni peste Israel. Irod ridică mîna, ((rpetă, iar sacerdotul se supuse, încă o dată, iar micrdotul citi din nou, Ajunge, spuse regele după o lungă tăcere, pleacă. Tbtul se explica acum, cartea luiunța o naștere viitoare, atît, în vreme ce apariția lui Michea venise să-i spună că această naștere nvusese deja loc, Din tine a fost să se nască, cuvinte littrte clare, cum sînt toate cele spuse de profeti, chiar cînd le interpretăm pe dos. Irod reflectă, întoarse povestea pe toate fețele, cu chipul încrun- Imdu-i-se treptat, tot mai înspăimîntător, apoi Înmise după comandantul gărzii și îi dădu un urdin pentru a-l executa imediat. Cînd comandantul reveni, Misiune îndeplinită, îi dădu alt ordin, ilar acesta pentru a doua zi, peste cîteva ore. Nu va fi așadar nevoie să așteptăm prea mult ca să nllăm ce se întîmplă, sacerdotul însă n-a mai apucat Mă trăiască nici acest puțin pentru că l-au omorît niște brute de soldați înainte de-a ajunge la Templu. Sînt destule motive care ne fac să credem că acesta a fost primul dintre cele două ordine, atît de aproape HO află cauza probabilă de efectul necesar. În ce privește Cartea lui Michea, a dispărut, închipuiți-vă ce pierdere ar fi fost dacă era exemplar unic.

ulgher printre dulgheri, Ios·fîși terminase de mîncat merindele, le mai rămînea un răgaz, lui și tovai așilor lui, pînă cînd șeful de șantier le va da semnalul să se apuce d'i nou de treabă, putea să mai stea tolănit, sau chiar să se întindă, să-și închidă ochii și să se lase pradă contemplației desfătătoare a unor gînduri: ' plăcute, să-și închipuie că merge pe drum, pătrunzînd în m ;zul profund ai munților Samariei, sau ș mai bi ie, că privește de pe o colină satul Nazaret, după care tînjea atît de mult. Se bucura în adîncul inimii sale și își spunea că aceasta era, în sfîrșit, ultima zi a lungii separări, căci miine, la pr: ia oră, după ce se vor fi stins ultimele scînteieri ale astrelor ș De cer va străluci numai steaua Ciobanului, va porni la drum, cîntînd laude Domnului care ne păzește casa și ne călăuzește pașii. Deodată își descinse ochii, alarmat, crezînd că adormim e ȘJ n-au: se semnalul, dar ațipise doar cîteva momente, ceilalți muncitori erau tot acolo, unii stînd de vorbă, alții dormitînd, iar meșterul stătea liniștit, de parcă s-ar fi hotărît să dea o vacanță muncitorilor lui și n-ar fi avut de gînd să se căiască pentru generozitate. Soarele era la zenit, un vînt puternic, în rafale scurte, împingea în direcția opusă fumul jertfelor, și, în locul unde se afla Io sif, într-o vă >agă care dă spre șantierul hipodromului, nu i

unge ni ci măcar gălăgia glasurilor negustorilor din Templu, de parcă mașina timpului s-ar fi oprit, așteptând și ea porunca marelui mînuitor al erelor și al spațiilor universale. Subit, Iosif se simți neliniștit, el care, cu un minut mai devreme, era atît de fericit.

Învi împrejur, și era același spectacol familiar al fiintierului, cu care ochii i se obișnuiseră în ultimele săptămîni, piatra și lemnul, praful alb și înțepător al pietrelor cioplite, rumegușul care nici măcar la soare n-ajungea niciodată să se usuce. Hînplet, și, cufundat în tulburarea unei subite și apăsătoare neliniști, vrînd să găsească o explicație pentru o asemenea senzație de prăbușire «ulletească, își zise că era poate vorba de sentimentul firesc al celui care va fi obligat să lase limba făcută doar pe jumătate, chiar nefiind ea a Im și avînd motive atît de întemeiate de plecare.

Se ridică, socotind cît timp mai avea la dispoziție, și-litl de șantier nici măcar nu-și întoarse capul, și se Imlări să facă un tur rapid prin zona de construcție unde lucrase, ca să-și ia, cum s-ar zice, rămas-bun • le la seîndurile pe care le geluise, de la grinzile |ie care le dăduse la rindea, în măsura în care le putea recunoaște, căci ce albină poate spune, Mierea în.la am făcut-o eu.

La sfîrșitul scurtei sale plimbări, cînd se întorcea l,i datorie, se opri o clipă să contemple orașul, rare se înălța pe colina din față, construit în întregime în trepte, cu culoarea lui de piatră rumenită i are semăna cu pîinea, desigur că meșterul trebuia •cum să-l fi chemat, dar Iosif nu se mai grăbea, privea orașul, așteptînd nu știa prea bine ce. Timpul trecu și nu se întîmplă nimic, Iosif murmură pe un ton de renunțare, Bine, trebuie să plec, dar, în acel moment, auzi glasuri care veneau de pe un drum care trecea pe sub locul unde se alia și, apleeîndu-se peste zidul de piatră, văzu că erau trei soldați. Veniseră desigur pe drum, dar •cum se opriseră, doi dintre ei, cu coada lăncii le/emată în pămînt, îl ascultau pe al treilea, care era mai bătrîn și probabil superiorul lor ierarhic, deși a percepe diferența nu era simplu pentru cine uu deținea .nformații asupra desenului, numărului

la dispoziției galoanelor, în forma lor obișnuită, mai întâi încet, pe vîrfuri, apoi luînd-o
te, de bare sau de v răsturnat. Cuvintele, înnebunește la goană, săi înd peste pietre ca o
răror ecou ajunsese confuz la urechile lui Ios căprîță,
useseră probabil o întrebare, de exemplu, și la (« Hufletul la gură, și, în absența
ră va fi, de vreme ce subalternul spunea, măturării lui, să H fie permis să ne îndoim de
parte răspicat și cu tonul unuia care răspundea la întrebarea filo-
nceputul ceasului al treilea, cînd toată lumea se așezase la reflectii, atît în privința fondului cît și a I.R
ntors acasă, iar unul dintre ceilalți doînti bărb, avînd în vedere contradicția mai mult decît
îți vom merge, încă nu știu, dar destul de sigură dintre remarcabilele justete a conceptelor
ncercuim satul, și ordinul e să-1, omorîm pe toți, în condiția socială a celui care cică le-ar fi îm
lu pe toți, numai pe cei care au exact sub trei ani. mulat.
ntre doi și patru ani va fi greu să știm exact cînd acum cu mintea rătăcită, îmbrîncind
îrstă au, și cam cîți înseamnă, Judecîndu-l, o pârnie îi apărea în față, răsturnînd tăvi cu liuct
ecensămînt, șeful a spus că sînt cam douăzeci și cîțiva de păsări și chiar și tezgheaua unui uiif,
inci. Iosif holba ochii, ca și cum înțelegea ce făcuse fără să audă țipetele furioase ale fi
ompletă a celor auzite ar fi putut pătrunde în din Templu, Iosif n-avea în minte di it că
i, mai mult decît prin urechi, tot trupul se dădea să-i omoare copilul și nu știe un măcar
trăbătat de fiori reci, în orice caz, era clar pentru ce, dramatică situație, acest lim bat a dat
ent că soldații plănuiau asasinarea unor oamni, unui copil, altul vrea să i-o ia, și lot atîta
oameni, ce oameni, se întreba pe sine înnoiază o voință ca și cealaltă, făcînd ri
ezorientat, înspăimîntat, nu, nu era vorba de făcînd, legînd și dezlegînd, creînd și
oameni, sau, mai degrabă, erau oameni, darsupîmînd. I irodată se oprește, își dă seama de
lei care au sub trei ani, spusese caporalul, omorîndu-l pe cel care-l pmsLe dacă va continua să alerge
oate sergent ori furier, dar unde, unde se va smintit, o » fi apară gardienii Templului și îl
ntîmpla asta, Iosif nu se putea apleca peste vîntul acesta, pînă m iim a avut un , lexpl al noroc că
ă-ntrebe, Unde are loc acțiunea, măi băuți, observat agitația. Atunci, disimulînd cît
cum era lac de sudoare, îi tremurau pic* pârta, de bine, ca p iduchele ce se adăpostește la
tunci se auzi din nou vocea subalternului după ce apostul cusăturii, M itrecură pe i mijlocul
onul era în același timp serios și de ușurătate, într-o secundă drver i anonim,
Norocul nostru și al copiilor noștri că nu trăiesc. Direa era că mergea ceva mai rupele, dar,
Betleem, și se știe de ce ne trimite să-i omoim pe mijlocul labirintului de oameni, nliia se
opiii din Betleem, întrebă un soldat, Șeful s'arva. Stie că nu trebuie să alerge pînă nu va
ni-a răspuns, cred că nici el nu știe, e o jumte la poarta orașului, dar îl îngrijorează
egelui, nu se discută. Celălalt soldat, scrigînd că soldații poate sînt deja pe drum,
amîntul cu coada lîncii, ca destinul care împarte
i desparte, rosti, Tare nenorociți mai sîntem și lînci fioroase, pumnale, soli ai
oi, nu e destui că facem răul ce ne e dat fiecăruia fără mol', și, dacă, Doamne ferește, se
e la natură, trebuie să fim și brațul rădății
lora să-i mai poată piinde din urmă, cînd voi ajunge,
1 puterii lor. Aceste cuvinte nu le-a mai auzit copilul meu va li mort, bietul copil, Isus al
care se îndepărtase de providențiala sasuului meu, or, în

acest moment de adîncă suferință, un gînd stupid intră ca o ocară în capul lui Iosif, salariul, salariul săptămîinii pe care va fi nevoit să-l piardă, iar puterea acestor josnice considerente materiale e atît de mare încît pasul lui iute, fără să ajungă chiar să se oprească, întîrzie o părere, ca pentru a-i da timp minții să cîntărească probabilitățile de a reuni, cum s-ar zice, ambele profituri, punga și viața. Atît de subtilă a fost meschina idee, ca o lumină fulgurantă, care răsare și dispore fără a lăsa amintirea imperativă a unei imagini precise, încît Iosif nici rușine n-a apucat să simtă, acest sentiment care, atît de des, dar nu îndeajuns, e cel mai eficace dintre îngerii noștri păzitori.

Iosif iese, în sfîrșit, din oraș, cît vede cu ochii drumul ce i se așterne în față e pustiu de soldați și nu se observă semne de agitație populară, cum desigur s-ar fi întîmplat dacă ar fi trecut pe aici parada militară, însă indiciul cel mai sigur i-l dau copiii, jucîndu-și jocurile inocente, fără să arate înflăcărarea războinică ce pune stăpînire pe ei atunci cînd vîd defilînd steaguri, tobe și trompete, și ancestrala lor deprindere de a se ține după trupe, dacă soldații ar fi trecut pe aici, nu s-ar zări nici picior de copil, ar escorta detașamentul cel puțin pînă la prima cotitură, poate că unul, cu o mai puternică vocație militară, s-ar hotărî să-i urmeze pînă la obiectivul misiunii și așa ar ajunge să afle ce îl așteaptă în viitor, să ucidă și să fie ucis. Acum Iosif poate s-o ia la fugă, și aleargă, aleargă, profită de pantă cît îi permite croiala tunicii, a suflecat-o peste genunchi, dar, ca într-un vis, are senzația angoasantă că picioarele nu sînt capabile să urmeze impulsul dat de partea superioară a trupului, inimă, cap și ochi, mîini ce vor să protejeze și atît de mult întîrzie. Unii se opresc pe drum ca să urmărească, scandalizați, halucinanta cursă, într-adevăr șocantă, căci acest popor cultivă, în general, expresia ilrmnă și purtarea reținută, singura justificare pe care o are Iosif nu e că aleargă să-și salveze fiul, ci că este galilean, oameni neciopliți, fără educație, așa cum s-a mai spus de mult ori. Acum trece prin lața mormîntului Rahelei, nicicînd femeia nu s-ar li gîndit că va avea atîtea motive de a-și plînge copiii, umplînd de țipete și vaiete colinele arse ilui jur, zgîriindu-și fața ori oasele ce au rămas uln ea, smulgîndu-și părul ori rînindu-și craniul dezgolit. Iosif părăsește drumul chiar înainte de a zări primele case din Betleem și o ia peste cîmpuri, prin bălării, O apuc pe drumul cel mai scurt, așa ne-ar răspunde dacă am dori să aflăm motivul acestui gest neașteptat, și poate că, într-adevăr, e **cel** mai scurt, însă, cu siguranță, nu și cel mai comod Evitînd întîlnirile cu oamenii care lucrau pe cîmp, lipindu-se de stînci ca să nu-l zărească păstorii, Iosif fu nevoit să facă un larg ocol pentru a ajunge la peștera unde nevasta nu-l așteaptă la această oră, iar pruncul nu-l așteaptă deloc fiindcă iloarme. La jumătatea ultimului povîrniș, avînd 'loja în fața ochilor crăpătura neagră a grotei, Iosif «te asaltat de un gînd îngrozitor, acela că femeia H- dus în sat și a luat copilul, ce poate fi mai liresc, fiind femeile așa cum sînt, decît să profite \ e singură ca să-și ia rămas-bun după plac de la Hc.lava Zelomi și de la cîteva mame pe care le cunoscuse mai bine în aceste ultime săptămîni, **lui** Iosif i-ar rămîne numai să mulțumească, așa cum se cuvine, stăpînilor grotei.

Pentru o clipă, se văzu alergînd pe ulițele satului, bătînd la porți, Nevasta mea e aici, ar fi caraghios să spună, Băiatul meu e aici, și, văzîndu-i neliniștea, cineva l-ar întreba, de exemplu, o femeie cu un copil în brațe, S-a întîmplat ceva, iar el, Nu, nu s-a întîmplat nimic, doar că miine plecăm devreme și trebuie să ne facem bagajele. Văzut de aici, satul, cu casele lui toate la fel, terasele plate, amintește de șantierul

Templului, pietre împrăștiate, așteptînd să vină muncitorii să le așeze unele peste altele și din ele să ridice un turn de veghe, un obelisc triumfal, un zid al plîngerilor. Un cîine lătră în depărtare, alții îi răspunseră, însă tăcerea caldă a ultimului ceas al serii mai plutește încă peste sat ca o binecuvîntare uitată, care aproape că și-a pierdut puterea, an petec de nor care se risipește.

Popasul abia dacă a durat cît timp l-am povestit. Cu un ultim elan, tîmplarul ajunsese la intrarea în peșteră, strigă, Mana, ești aici, iar ea îi răspunse dinăuntru, atunci Iosif își dădu seama că-i tremurau picioarele, din pricina efortului făcut, fără îndoială, dar, acum, și datorită șocului de a-și ști copilul teafăr. Înăuntru, Maria tăia verdețuri pentru cină, pruncul dormea în iesle. Fără putere, Iosif se lăsă să cadă pe pămînt, dar, de îndată, sări în picioare, spunînd, Să plecăm, să plecăm, și Maria îl privi fără să înțeleagă, Plecăm acum, întrebă, iar el, Da, imediat, Dar ai spus, Taci și împachetează lucrurile, cît înham eu măgarul, Nu cinăm mai întîi, O să cinăm pe drum, Se face noapte, o să ne rătăcim, atunci Iosif scoase un țipăt, Taci odată din gură, ți-am spus, și fă ce-ți poruncesc. Fe Mana au podidit-o lacrimile, bărbatul ei ridica pentru prima oară glasul, și fără o vorbă începu să strîngă și să împacheteze puținele lor bunuri, Repede, mai repede, repeta el, în timp ce punea samarul pe măgar și strîngea chinga, umplînd apoi, la întîm- plare, desagile cu tot ce-i cădea în mîna, claie peste grămadă, în fața uimirii Măriei, care nu-și recunoștea soțul. Erau gata de plecare, mai trebuia doar să acopere focul cu țărîna și să iasă, cînd Iosif, după ce-i făcuse femeii un semn să nu-l urmeze, se apropie de intrarea peșterii și aruncă o privire afară. Un crepuscul cenușiu contopea cerul cu pămîntul. Soarele încă n-apusese, dar ceața deasă, plutînd destul de sus pentru a permite vederea cîmpurilor (lin jur, nu mai lăsa totuși să treacă lumina. Iosif își încordă auzul, făcu cîtiva pași, și deodată i se /liîrli părul de spaimă, în sat țipase cineva, un țipăt atît de ascuțit încît nu părea glas omenesc, și îndată după aceea ecourile încă mai păreau că reverberează de la o colină la alta, un cor de noi țipete și vaiete umplu văzduhul, nu erau îngeri plîngînd nenorocirea oamenilor, erau oameni care-și pierdeau mințile sub un cer vid. încet, parcă lemîndu-se c-ar putea fi auzit, Iosif se retrase spre intrarea în peșteră, ciocnindu-se de Maria, care nu-i respectase porunca. Tremura din cap pînă în picioare, Ce țipete sînt astea, întrebă ea, însă bărbatul nu-i răspunse, o împinse înăuntru și, cu mișcări grăbite, începu să arunce pumni de țărîna peste foc. Ce țipete au fost astea, întrebă din nou Maria, invizibilă în întuneric, iar Iosif răspunse, după o tăcere, Sînt omorîți oameni. Făcu o pauză și adăugă, de parcă ar fi făcut o confidență, Copii, ilm ordinul lui Irod,

glasul i se frînse într-un hohot ile lacrimi, De aceea am vrut să plecăm. Se auzi un foșnet de pînză și de paie răvășite, Maria ridica pruncul din iesle și îl strîngea la piept, Isus, vor dă te omoare, lacrimile înăbușiră ultimul cuvînt, Taci, spuse Iosif, să nu faci zgomot, poate că soldații nu vor ajunge aici, ordinul e să omoare copiii din lietelem care au sub trei ani, De unde știi, Am nuzit la Templu, de aceea am venit în goană înapoi, Și acum, ce facem, Sîntem afară din sat, nu e de așteptat să vină soldații să caute prin toate grotele, ordinul trebuie să fi fost să caute iloar în case, dacă nimeni nu ne denunță, scăpăm. Se apropie din nou de intrare, s-arunce o privire, nu-și scoase afară decît capul, țipetele încetaseră, nu se mai auzea decît un cor de plînsese care se ntingea încetul cu încetul, masacrul inocenților se terminase. Cerul era în continuare acoperit, noaptea care se lăsase și ceața înaltă făcuseră să dispară Betleemul din orizontul locuitorilor ca fose suficientă lumină în peștera înfricoșătoare. Iosif spuse, Să nu ieși afară, cobor pînă la drum și să te ascunzi, Maria se duse la iesle căutînd o mină să vadă dacă au plecat soldații, Ai grijă, spuse Iosif, se întoarse călăuzită Maria și nu se gîndi că bărbatul ei nu era în nici o primejdie, moartea era pentru copiii sub trei ani, că nu cumva cineva, care a ieșit în drum pe o cămină, să-l găsească și să-l denunțe, l-a denunțat, spunînd, Acesta este copilul Iosif, tatăl unui băiat care încă nu a împlinit două luni și se numește Isus, poate că este din profetie, căci despre copiii noștri n-am auzit încă și n-am auzit niciodată că ar fi sortiți regalității, cu atît mai puțin acum, cînd sînt morți în ierusalim, In grotă, bezna se putea pipăi Maria se teneaua în întuneric, din copilărie se obișnuise cu prezența permanentă a unei lumini în casa ei, a lumii cului sau a lămpii, ori amîndouă, iar senzația de amenințătoare acum, pentru că se afla în interiorul pămîntului, că niște degete de bezna îi atingeau buzele, o băga în sperietură. Nu voia să se așeze și să asculte bărbatul, nici să-și expună fiul la unele posibile morți, ieșind din peșteră, dar, cu fiecare cîndă, teama creștea în sufletul ei și nu va îndrăznea să sfărîme precara protecție a bunului său cînt, degeaba se gîndea, Dacă, înainte să se stingă focul, nu era nimic în aer, nici acum nu poate să se așeze, în sfîrșit, gîndul cumva a ajutat-o, pe pipăie, să găsească pruncul în iesle, iar apoi, mișcîndu-se cu încredință precauții, căută vatra, cu o așchie îndreptată spre înălțimea care acoperea focul, pînă cînd scoase la lumină cîțiva tăciuni care încă nu se stinseseră și, în clipa aceea, îi dispăru toată teama din suflet, și se amintise aminte de pămîntul luminos, aceeași mină tremurătoare și vibrantă, străbătută de fulgurații ca o tortă alergînd pe creasta unui munte. Imaginea cerșetorului apărură și se dispărură imediat, alungată de urgența ma mare de a găsi un adăpost.

drăzni să-i facă Mu unei femei cu un copil zăgărit, pielea gingașă și le pătrundea în frageda
ate, Maria nu-și iulii.se aminte că ~~doar~~, așasinii fuseseră totuși «oldati, nu niște
ineauri î: amoriseră pe popul din Betleem, ~~binți~~, vagabonzi oarecare, e o dife- M "tă, și nu e
e știe, chiar la pieptul în melor, așa cu ~~de la~~ neînsemnată. Nu era Iosif, nu
eptul mamei sale se află li'us, inocenți mai
geau încă laptele vieții, dar I a lama puma ~~195~~

era un soldat în căutarea unei izbinzi pe care n-ar fi fost silit s-o împartă pe
din două, nu era un vagabond fără adăpost și fără treabă, era, în schimb,
din nou în chip de păstor, cel care în chip de cer șetor i se înfățișase o dată,
apoi alta, cel care vorbind despre sine anunțase că e un înger, însă fără a
spune dacă venea din cer sau din infern Măriei nu-i trecuse prin cap, la
început, că ar fi putut fi el, acum înțelegea că nu putea fi altul.

îngerul spuse, Pacea fie cu tine, femeie a lui Iosif, și pacea fie și cu fiul
tău, amîndoi noroco.ș' pentru că vă aveți casa în această peșteră, căci,
altminteri, unul dintre voi ar fi acum sfirtecat și mort, iar celălalt ar fi viu și
sfirtecat. Maria rosti, Am auzit țipetele. îngerul spuse, Da, doar le-ai auzit,
dar, într-o zi, țipetele pe care nu le-ai scos vor țipa pentru tine, și, înainte
să sosească ziua aceea, vei auzi de mii de ori țipînd lîngă tine. Maria spuse,
Bărbatul meu s-a dus pe drum să vadă dacă au plecat soldații, n-ar fi bine
să te găsească aici. îngerul spuse, Nu-mi purta tu de grijă, voi pleca înainte
să se întoarcă, am venit să-ți spun că nu mă vei mai revedea prea curînd,
tot ce trebuia să se întîmple s-a întîmplat, mai lipseau aceste morți, lipsea,
înaintea lor, crima lui Iosif. Maria spuse, Crima lui Iosif, bărbatul meu n-a
făcut nici o crimă, e un om bun. îngerul spuse, Un om bun care a făcut o
crimă, nu-ți imaginezi cîți alții înainte au făcut și ei crime, căci crimele
oamenilor buni sînt fără număr, și, în pofida a ceea ce se crede, sînt
singurii ce nu pot fi iertați. Maria întrebă, Ce crimă a făcut bărbatul meu.
îngerul spuse, O cunoști, să nu vrei să fii la fel de vinovată ca și el. Maria
spuse, Jur. îngerul spuse, Nu jura, sau atunci jură, dacă vrei, un jurămînt
făcut în fața mea e ca o suflare de vînt care nu știe încotro bate. Maria
spuse, Ce-am făcut. îngerul spuse, Cruzimea lui Irod a scos pumnalele din
(Ulucă, dar egoismul și lașitatea voastră au fost nu zile care au legat
picioarele și mîinile victimelor. Mana spuse, Ce-aș fi putut face. îngerul,
Tu, nimic, liNiitru că ai aflat prea tîrziu, dar tîmplarul ar fi pulut face totul,
să avertizeze satul că veneau imbiații să omoare copiii, mai era încă timp ca
lifir mții să-i ia și să fugă, puteau, de exemplu, să < ascundă în deșert, să
fugă în Egipt, așteptînd moară Irod, că nu mai e mult. Maria spuse, Nu » a
gîndit. îngerul spuse, Nu, nu s-a gîndit, dar ruta nu-l scuză. Maria spuse
plîngînd, Tu, care oiști înger, iartă-1. îngerul spuse, Nu fac parte dintre
lituerii iertării. Maria repetă, Iartă-1. îngerul spuse, Ți am spus că nu există
iertare pentru această • i una, mai degrabă va fi iertat Irod decît bărbatul
Ifiu, mai curînd va fi iertat un trădător decît un i «negat. Maria spuse, Ce
vom face. îngerul spuse, V<'(, i trăi și veți suferi ca toată lumea. Maria
spuse, **Dur** copilul meu. îngerul spuse, Greșeala părinților VII cădea veșnic
pe capul copiilor, umbra greșelii Im Iosif întunecă deja fruntea copilului
tău. Maria mise, Nefericiții de noi. îngerul spuse, Așa este, și nu veți avea
scăpare. Maria își plecă fruntea, ni unse copilul mai tare la sîn ca pentru a-l
apăra J« nenorocirile promise, și, cînd își ridică iar ochii, interul nu mai
era acolo. Dar, de astă dată, nu se mai auziră pași, ca atunci cînd venise. A
plecat în /bor, își spuse Maria. După aceea se ridică, se iluse pînă la
intrarea în peșteră să vadă dacă se % firea cumva vreo urmă aeriană a
îngerului, sau ijfecă se întorcea Iosif. Ceața se risipise, luceau metalic

primele stele, din sat continuau să se audă vaiete. Iar atunci un gând de o nemăsurată trufie, • un orgoliu plin poate de păcat, suprapunându-se licste întunecatele avertismente ale îngerului, făcu ml se învîrtă capul Măriei, care se întreba dacă ulvarea fiului ei n-a fost cumva un gest al lui I lumnezeu, faptul că cineva scapă de cruda moarte are neapărat o semnificație, cînd, la doi pași, alții, care au trebuit să moară, nu mai pot decît să aștepte prilejul pentru a-l întreba pe același Dumnezeu, De ce ne-ai omorît, mulțumindu-se cu răspunsul, oricare ar fi acesta. Doar o clipă ținu delirul Măriei, îndată își imaginează că ar putea acum să legene în brațe un prunc mort, precum mamele din Betleem la această oră, și, spre binele spiritului său și salvarea sufletului ei, o podidiră din nou lacrimile, curgînd ca două izvoare. încă plîngea cînd sosi Iosif, îl auzi că vine, dar nu se mișcă, nu-i păsa dacă ar fi certat-o, Maria plîngea acum împreună cu celelalte femei, toate așezate în cerc, cu copiii în poale, așteptînd învierea. Iosif văzu că plînge, înțelese și tăcu.

În peșteră, Iosif nu băgă de seamă opaițul aprins. Pe sol, tăciunii se acoperiseră de un strat fin de cenușă, dar, în mijlocul vetrei, între ei, mai palpita, căutînd forțe, rădăcina unei flăcări. În timp ce descărca măgarul, Iosif spuse, Nu mai sîntem în primejdie, soldații au plecat, iar noi, cel mai bun lucru pe care-l avem de făcut e să ne petrecem noaptea aici, mîine vom pleca înainte de răsăritul soarelui, o luăm pe o scurtătură, și unde nu e scurtătură, pe unde se nimerește. Maria murmură, Atîția copii uciși, iar Iosif, cu bruschețe, De unde știi, ai fost să-i numeri, întrebă, iar ea, îmi amintesc de ei, de unii, Mai bine mulțumește-i lui Dumnezeu pentru că fiul tău e viu, îi mulțumesc, Și nu te uita la mine de parcă aș fi făcut vreun rău, Nu mă uitam la tine, Și nu-mi vorbi pe tonul ăsta de judecător, Voi tăcea, dacă vrei, Da, mai bine taci,. Iosif legă măgarul de iesle, pe fund mai erau cîteva fire de paie, nu-i putea fi prea foame, în definitiv, măgarul ăsta a dus-o regește, blid plin și huzur la soare, dar să facă bine să se pregătească, nu mai e mult pînă se va întoarce la truda grea și la povară. Maria culcă copilul și spuse, O să mai pun ceva pe

Înc Pentru ce, Cina, Nu vreau nici o lumină care NA ut ragă lumea, poate trece cineva din sat, mîncăm ilui ce-avem și ce-o fi. Așa au făcut. Lampa cu ulei n învăluia într-o lumină spectrală pe cei patru Inciitori ai peșterii, măgarul, imobil ca o statuie, ni botul deasupra paielor, dar fără să le atingă,

înlul care dormea, în timp ce bărbatul și femeia în mșelau foamea cu cîteva smochine uscate. Maria ini inse rogojinile pe solul nisipos, aruncă peste

i- lc învelitoarea și, ca de fiecare dată, așteptă ca liAibatul să se culce mai întîi. Dar înainte, Iosif

ii- HI din nou să arunce o privire în noapte, era |i»c<> pe pămînt și în cer, iar din sat nu se mai nînzeau țipete și lamentații, sleitele forțe ale Rahelei nu mai îngăduiau decît gemete și suspine, înăuntrul i linelor, cu porțile și inimile ferecate. Iosif se întinse |KI rogojină, simțindu-se deodată epuizat, cum nu fimese niciodată în viață, de atîta alergat, de atîta npMimă, și nici măcar nu putea spune că datorită i tortului său fusese salvată viața copilului, soldații îndepliniseră riguros ordinele primite, Să ucidă copiii din Betleem, fără ca, totuși, din proprie inițiativă, să pună un zel suplimentar în acțiunea militară, căutînd în grotlele din împrejurimi fugarii cure ar fi putut să-și afle acolo ascunzișul, sau, omisiune care a reprezentat o foarte gravă eroare

irtică, familiile complete care în ele și-ar fi putut avea sălaşul permanent. Altădată, pe Iosif nu-l deranja obiceiul Măriei de a se culca numai după ce el adormea, dar azi nu poate suporta ideea de a fi cufundat în somn, cu chipul descoperit, știind că A femeia veghea și îl va privi fără milă. Spuse, Nu vreau să stai așa, culcă-te. Maria se supuse, mai întâi se duse să verifice, cum făcea întotdeauna, dacă măgarul era bine legat, iar apoi, oftând, se întinse pe rogojină, închise ochii, să vină somnul și înd o să poată, ea renunțase să mai vadă. La miezul nopții, Iosif avu un vis. Călărea pe un drum care cobora spre un sat din care se zăreau deja primele case, era în uniformă și avea tot armamentul la el, spadă, lance și pumnal, soldat între soldați, iar comandantul îl întreba, Unde te duci, tîmplarule, la care el răspundea, mîndru că-și cunoștea atît de bine misiunea ce-i fusese încredințată, Mă duc la Betleem să-mi omor fiul, și, după ce pronunță aceste cuvinte, se deșteptă cu un geamăt înfiorător, cu trupul crispat, înțepenii, de teroare, Maria întrebîndu-l, Ce ai, ce s-a întîmplat, iar el, tremurînd din cap pînă în picioare, nu reușea decît să repete, Nu, nu, nu, deodată suferința se dezlănțuî într-un plîns convulsiv, în hohote care îi sfîșiau pieptul. Maria se sculă, se duse după opaiț, îi lumină chipul, Ești bolnav, întrebă, dar el își acoperea fața cu mîinile, Ia asta de aici, femeie, și îndată, încă hohotind, se ridică de pe rogojină și alergă la iesle să vadă ce face copilul, E bine, domnule Iosif, nu vă faceți griji, de fapt, e un copil care nu dă nici o bătaie de cap, e un cuminte, un drăguț, un mîncăcios și un somnoros, se odihnește atît de liniștit de parcă n-ar fi scăpat miraculos de oribila moarte, închipuiți-vă, să fi murit chiar de mîna tatălui care i-a dat ființă, știm că asta-i destinul de care nu scapă nimeni, dar sînt chipuri și chipuri. De groază să nu se repete visul, Iosif nu se mai întoarce pe rogojină, se înfășură într-o pătură și se așază la intrarea în peșteră, la adăpostul unui colț care ieșea din stîncă formînd un fel de acoperiș natural, și luna, fiind acuma sus pe cer, arunca asupra intrării o umbră foarte neagră, pe care palida lumină a lămpii dinăuntru nici măcar n-o atingea. Regele Irod însuși, dacă ar trece pe aici, purtat de spinările sclavilor, înconjurat de legiunile lui de barbari însetați de sînge, ar spune liniștit, Nu vă obosiți să căutați, mergeți mai departe, aici nu-i decît piatră și umbră de piatră, noi căutăm carne fragedă și ¹ i uț care abia a început. Iosif se înfioră gîndindu-se la IM vis, se întrebă ce înțeles putea să aibă, dacă mlevărul, strigător la cerul care vede totul, este ni venise alergînd tot drumul ca un nebun, via ilolnrosa numai de el știută, sărînd apoi peste pietre și iduri, ca un tată bun dăduse fuga să-și păzească mii dar iată că somnul îl înfățișase cu chip și porniri de călău, adevăr spune proverbul care previne că în vise nu trebuie să te încrezi, A fost im i irea demonului, își spuse, și făcu un gest de exorcizare. Venind parcă din gîtlejul unei păsări ■•văzute, un fluierat traversă aerul, ar fi putut fi și chemarea unui păstor, dacă n-ar fi fost ceasul HIMI toate vitele dorm și doar cîinii veghează. Cu Iunie acestea, noaptea, calmă și distantă, nepăsă- Inurei față de ființe și de lucruri, cu acea supremă indiferență, care ne imaginăm că e a universului, ni i cealaltă, absolută, a vidului ce va rămîne, dacă |nvn vidul poate să fie, cînd se va împlini sfîrșitul "li un a tot ce este, noaptea ignora sensul și ordinea II-onabilă ce par a governa această lume, în ceasu-

ile cînd încă ne mai închipuim că ea a fost făcută

•nl.ru a ne îmbrățișa, pe noi și nebunia noastră. Iu ninintirea lui Iosif, încetul cu încetul, cumplitul va devenea ireal, absurd, îl dezmințeau această nun pte și acest clar de lună, îl dezmințea copilul doinind în iesle și,

mai ales, îl dezmințea omul III-MZ care era el, stăpîn pe sine, și, în măsura
|n>nilulului, pe gîndurile sale, acum mărinoase și pașnice, însă de
asemenea capabile să zămislească un monstru, precum recunoștința față
de Munmezeu pentru că soldații i-au lăsat în viață (iul iubit, din ignoranță
și neglijență, desigur, ei cure afitia au omorît. Aceeași noapte îl învăluie pe
Iosif ca și pe mamele copiilor din Betleem, de ln^i nu vorbim, nici de
Maria, n-au ce să caute

ii
ici, deși nu ne sînt limpezi motivele unei atari • xduderi.
Ceasurile se scurseră în liniște și cînd mijiră zorii, Iosif se ridică, se duse să
încarce măgarul, și, curînd, profitînd de ultimele pîlpîiri ale clarului de
lună înainte de luminarea cerului, familia completă, Isus, Maria și Iosif,
porni pe drumul de întoarcere în Galileea.

Părăsind timp de o oră casa stăpînilor, unde doi copii fuseseră uciși,
sclava Zelomi se duse dimineața la peșteră, sigură că se întîmplase același
lucru cu copilul pe care-l ajutase să se nască. O găsi părăsită, doar urme de
pași și de copite de asin, sub cenușă, jăraticul aproape stins, nici o urmă de
sînge. Nu mai este aici, rosti, a scăpat de această primă moarte.

f 11 r ecuseră opt luni de la fericita zi cînd Iosif a J sosit în Nazaret cu
familia sa, sănătoși și teferi un menii, în ciuda multelor primejdii, mai
puțin lane măgarul care șchiopăta ușor de piciorul drept ilin față, cînd se
află că regele Irod murise în Irnhon, într-unui dintre palatele sale, unde se
i «trăsese în agonie, o dată cu căderea primelor IjUii pentru a fugi de
asprimea iernii, care, în Ierusalim, nu-i iartă pe oamenii bolnavi și delicați.
Spuneau de asemenea zvonurile că regatul, orfan

.
le un senior atît de mare, fusese împărțit între 11 ei dintre fiii
ce-i mai rămăseseră după raziile Iniiiliale, și anume Irod Filip, care va
guverna teritoriile aflate la răsărit de Galileea, Irod Antipa, i in e va deține
bastonul de comandă în Galileea și I 'i eea, și Arhelau, căruia îi căzuseră la
sorti Iudeea, Snmaria și Idumeea. Intr-una din aceste zile, un ntrăuș în
trecere, dintre aceia înzestrați cu darul

.
li a povesti istorii, reale sau inventate, le va face oamenilor din
Nazaret o relatare despre funeraliile lui Irod, la care fusese, se jura el,
martor, Era diis într-un sarcofag de aur, strălucind tot de pietre prețioase,
carul, pe care-l trăgeau doi boi, era și el aurit, acoperit de stoffe de purpură,
iar din Irod, și el învăluit în purpură, nu se mai deslușea decît wlueta și o
coroană în locul capului, cîntăreții care mergeau în urmă, cîntînd din
fluiere, și bocitoarele rare-, urmau trebuiau să respire mirosul pestilențial
care îi izbea din plin în nări, eu eram pe marginea drumului și îmi venea
să-mi vărs mațele, iar apoi veneau gărzile regelui, călare, în fruntea
trupelor înarmate cu lănci, spade și pumnale, de parcă s-ar fi dus la război,
treceau și nu se mai terminau, precum un șarpe din care nu vedem nici
capul și nici coada și care, mișcîndu-se, parcă n-ar avea sfîrșit, ne intră
spaimă în inimă, așa erau trupele mărșăluind în urma mortului, dar și spre
propria lor moarte, a fiecăruia, că, și atunci cînd pare că întîrzie, sfîrșește
întotdeauna bătîndu-ne la poartă, E timpul, zice ea, punctuală, fără s;\ facă
vreo deosebire între rege și sclavi, între cel care merge în față, carne
moartă și putredă, în fruntea cortegiului, și ceilalți de la coada procesiunii,
înghițind praful ridicat de o oștire întreaga, vii deocamdată, dar deja cu
toții în căutarea locului unde vor rămîne pentru totdeauna. Acestui căraș,
judecînd după mostră, i-ar sta mai bine să se vîn ture peripatetic pe sub
capitelurile corintice ale unei academii decît îmboldind mǎgarii pe drumu-
rile Israelului, dormind în caravanseraiuri împu țite sau depănînd povești
unor țărănoi precum cei din Nazaret.

Printre spectatori, în piața din fața sinagogii, se afla și Iosif, trecuse întâmplător pe acolo și a rămas să asculte, la început n-a dat prea multă atenție detaliilor descriptive ale cortegiului funebru, ori poate le dăduse ceva atenție, dar le-a uitat de îndată ce aedul a trecut fățiș la stilul elegiac, căci, într-adevăr, tîmplarul avea motive temeinice și cotidiene pentru a fi mai sensibil la această coardă a harpei decît la oricare alta. De altfel, era de ajuns să-l privești, acest chip nu poate minți, una era vechea sa ținută, gravitatea și cumpătarea cu care încerca să compenseze tinerii săi ani, și cu totul altceva este această expresie de amărăciune, care îi sapă prematur riduri de o parte și de alta i a gurii, adînci ca niște răni necicatrizate. Dar coi este cu adevărat îngrijorător pe chipul lui Iosif este expresia feței, dacă n-ar fi mai exact să vorbim de lipsa de expresie, căci ochii lui par moi,ți, acoperiți de un praf de cenușă, sub care ni lucește, ca un jărătic de nestins, o fulgurație «prinsă de insomnie. E adevărat, Iosif aproape nu mai doarme. Somnul e dușmanul lui de fiecare noapte, cu el trebuie să se lupte ca pentru propria-i viață, și e un război pe care întotdeauna îl pierde, li iar dacă învinge în anumite bătălii, căci vine inevitabil un moment cînd trupul lui epuizat se predă și adoarme, pentru ca imediat să vadă apărînd pe i n ui un detașament de soldați, în mijlocul cărora vi ni' călare chiar el, uneori învîrtind spada deasupra ilipului, iar atunci cînd groaza începe să se încolțească pe stavilele protectoare ale conștiinței n»fericitului, comandantul expediției întreabă, Tu aude mergi, tîmplarule, sărmanul nu vrea să răspundă, se opune cu puținele forțe care i-au rămas, ide spiritului, căci trupul a cedat, dar visul e mai polemic, îi deschide cu mâini de fier gura îndestulă, iar el, gemînd și pe pragul trezirii, trebuie *ft dea înfiorătorul răspuns, veșnic același, Mă duc In Betleem să-mi omor fiul. Să nu-l întrebăm pe loHîf dacă își amintește cîți boi au tras carul mortului Irod și dacă erau albi sau bălțați, întorcîndu-se ui um acasă nu se gîndește decît la ultimele cuvinte ide povestirii căraușului, cînd a spus că tot acel potop de lume care urma cortegiul funerar, sclavi, nîldați, gărzi regale, bocitoare, cîntăreți din fluier, guvernatori, prinți, viitori regi și noi toți, oriunde iu im afla și oricine am fi, nu facem altceva în viață dorit să căutăm locul unde vom rămîne pentru loldeauna. Nu e întotdeauna așa, medita Iosif, cu o amărăciune atît de adîncă încît în ea nu era loc pentru resemnarea care îndulcește cele mai mari ibireri și care se împacă numai cu spiritul de renun- țnri! al celui care a încetat să mai spere vreun leac, nu e întotdeauna așa, repeta, mulți n-au plecat niciodată din locul unde s-au născut și moartea s-a dus acolo să-i caute, ceea ce dovedește că singurul lucru cu adevărat neîndoielnic, cert și garantat este destinul, e atît de simplu, sfînte Doamne, ajunge să aștepti să se împlinească viața ca să poți spune, Așa a vrut soarta, era destinul lui Irod să moară în Ierihon și să fie dus în car în palatul și fortăreața din Herodium, însă pe copiii din Betleem moartea i-a scutit de toate călătoriile. I Iar cea a lui Iosif, care, la început, văzînd faptele dintr-o perspectivă optimistă, părea a face parte dintr-un plan transcendent pentru a salva inocentele creaturi, n-a slujit pînă la urmă la nimic, căci tîmplarul nostru a auzit și a tăcut, a dat fuga I să-și salveze copilul și i-a lăsat pe ai celorlalți pradă destinului fatal, nîcînd acest cuvînt n-a fost mai potrivit. Iată de ce Iosif nu doarme, sau ațipește și se trezește chinuit, azvîrlit iar într-o realitate ce nu-i permite să-și uite coșmarul, așa încît se poate spune că, treaz fiind, își visează coșmarul din somn, iar în somn, în timp ce caută cu disperare să scape de coșmar, știe că-l va reîntîlni, l din nou și întotdeauna, visul este o prezență

care s-a așezat pe pragul porții dintre somn și veghe, la intrare și la ieșire, Iosif trebuie s-o înfrunte. S-a înțeles deja că termenul ce definește cu exactitate această încâlceală este remușcarea, dar experiența și practica comunicării a demonstrat, de-a lungul timpului, că sinteza nu e decât o iluzie, un soi de infirmitate a limbajului, nu e ca atunci când vreii să-ți spui iubirea și nu-ți ajung cuvintele, e a dispune de cuvinte și a nu fi în stare să ajungi la iubire

Maria este din nou însărcinată Nici un înger I în chip de cerșetor zdrențaros nu i-a mai bătut la poartă pentru a-i vesti venirea acestui copil, nici o pală subită de vânt n-a mai măturat înălțimile Nazaretului, nici o țărână luminoasă n-a mai fost îngropată alături de cealaltă, Maria l-a informat pe Iosif cu cuvintele cele mai simple, Sînt gravidă, I nu i-a spus, de exemplu, Privește în ochii mei și
vc/,1 cum strălucește în ei al doilea copil al nostru, Im el nu i-a răspuns, Să nu crezi că n-am observat, rifteptam doar să mă anunți, a ascultat și a tăcut, nu spus decât, Aha, și a continuat să împingă rindeaua pe scîndură, cu o forță eficace, dar indi- Imnntă, căci gîndul știm noi unde-i este. Și Maria i, l io de cînd, într-o noapte de mai mare suferință, Imi hatul ei a lăsat să-i scape secretul, bine păzit pînă atunci, iar ea, de fapt, n-a fost deloc surprinsă, așa ceva era inevitabil, să ne amintim ce-a •pus îngerul în peșteră, Vei auzi de mii de ori țipînd lîngă tine. O nevastă cumsecade i-ar spune liflrbatului, Lasă, ce-ai făcut e bun făcut, prima ta 91,orie era să-ți salvezi copilul, n-aveai altă obligii ție, dar adevărul este că, din acest punct de vnlere, Maria a încetat să mai fie nevasta cumse- i nle care înainte se arătase a fi, poate pentru că îl nuzise pe înger spunînd acele cuvinte severe cwrfc, după ton, nu păreau să excludă pe nimeni, Nn fac parte dintre îngerii iertării. Dacă Maria ar h nvut voie să discute cu Iosif aceste lucruri foarte tinerețe, poate că el, atît de versat în scripturi, ar li putut medita asupra naturii unui înger care, frpărut nu se știe de unde, vine să ne spună că nu fice parte dintre îngerii iertării, declarație oricum • relevantă, căci se știe că fapaturile angelice nu sînt înzestrate cu puterea de a ierta, care-i revine doar Im Dumnezeu. Cînd un înger spune că nu e înger nI iertării, ori nu înseamnă nimic, ori înseamnă pi ea mult, ipotetic vorbind, că e un înger al osîndei, ile parcă ar fi exclamat, Să iert, eu, ce idee pros- lească, eu nu iert, pedepsesc, Inșă, prin definiție, îngerii, cu excepția acelor heruvimi cu spada arzătoare, puși de Domnul să păzească drumul spre i opacul vieții ca să nu se întoarcă după fructele iui primii noștri părinți sau descendenții lor, adică noi, îngerii, spuneam, nu sînt polițiști, sarcinile ile represiune, murdare, dar socialmente necesare, nu sînt treaba lor, îngerii există pentru a ne face viața mai ușoară, ne prind cînd sîntem gata să cădem în puț, ne călăuzesc pașii în primejdioasa traversare a podului peste abis, ne trag de mîna cînd sîntem pe punctul de a fi călcați de o cvadrigă fără frîie sau de un automobil fără frîne. Un înger demn de acest nume ar fi putut chiar să-l cruțe pe bietul Iosif de toată această agonie, era de ajuns să le apară în vis părinților copiilor din Betleem, spunîndu-i fiecăruia, Scoală-te, ia-ți fiul și pe mama lui, fugi în Egipt și rămii acolo pînă cînd o să te anunț, căci Irod va căuta copilul pentru a-l omorî, și astfel scăpau toți copiii, Isus ascuns în peșteră cu părinții lui, iar ceilalți în drum spre Egipt, de unde s-ar fi întors numai cînd același înger, apă- rîndu-le din nou părinților, le-ar fi spus, Scoală-te, ia-ți fiul și pe mama lui și du-te în Israel, fiindcă au murit cei care atentau împotriva vieții copilului. Evident că, prin acest anunț, ocrotitor și binevoitor în aparență, îngerul n-ar face altceva decât să trimită

copiii în locurile, oricare ar fi ele, unde, la timpul convenit, tot își vor întîlni definitivă moarte, însă îngerii, chiar dacă pot multe, cum s-a văzut, își duc cu ei limitările cu care s-au născut, în asta sînt ca Dumnezeu, nu pot ocoli moartea. Reflectînd și iar reflectînd, Iosif ar ajunge poate la concluzia că îngerul din peșteră era, de fapt, trimisul puterilor infernale, demon travestit de astă dată în păstor, ceea ce va demonstra încă o dată slăbiciunea naturală a femeilor ca și vicioasa ori dobîndita lor pornire de a ceda cînd sînt supuse asaltului unui înger căzut. Dacă Maria ar vorbi, dacă Maria n-ar fi acest sipet închis, dacă Maria n-ar păstra pentru sine peripețiile cele mai extraordinare ale vestirii sale, altele ar fi gîndurile lui Iosif, alte argumente i-ar întări teza, cel mai de seamă fiind, fără îndoială, faptul că prezumtivul înger nu a proclamat, Sînt îngerul Domnului, sau, Vîn în numele lui Dumnezeu, ci s-a mărginit să informeze, Sînt un înger, luîndu-și imediat măsuri de precauție, Dar să nu spui la nimeni, de parcă i ar fi fost teamă să nu se afle. Desigur, unii vor fi început deja să protesteze că asemenea mărunțișuri exegetice nu contribuie cu nimic la înțelegerea unei istorii în fond arhicunoscute, însă naratorului acestei evanghelii nu i se pare că e totuna, atît în ce privește trecutul, cît și în ce va privi viitorul, a fi anunțat de un înger din cer sau de un niger din infern, diferențele nu sînt numai de formă, Hînt de esență, de substanță și de conținut, e adevărat că cine i-a făcut pe unii îngeri i-a făcut și pe ceilalți, dar apoi s-a răzgîndit.

Ca și soțul ei, dar știm că nu din aceleași motive, Maria are, uneori, un aer absorbit, o expresie absentă, îi încremenesc mîinile în mijlocul unei trebi, gest întrerupt, privire distantă, în fond deloc de mirare la o femeie în această stare, dacă n-ar fi landurile care o preocupă, toate putînd fi rezumate, dar cu infinite variații, printr-o singură întrebare, De ce-a venit îngerul să-mi vestească nașterea lui Isus, dar nu și a acestui copil. Maria se uită la primul ei născut, care umblă prin casă de-a bușilea așa cum fac toți puii de om la vîrstă lui, îl privește și caută o marcă distinctivă, un semn, o stea în li unte, un al șaselea deget la mîină, dar nu vede decît un copil ca toți ceilalți, îi curge saliva din fîtură, se murdărește și plînge ca și ei, cu singura diferență că e fiul ei, părul e negru ca al tatălui și al mamei, irisul a început deja să piardă acel ton alburii al ochilor pe care îi numim de lapte, fără să fie, își capătă culoarea naturală, a moștenirii genetice directe, un căprui foarte închis care, pe măsură ce se îndepărtează de pupilă, dobîndește treptat o tonalitate ca de umbră verde, dacă se poate defini astfel o calitate cromatică, totuși aceste caracteristici nu sînt singulare, au într-adevăr importanță numai cînd copilul e al nostru sau, pentru că despre ea vorbim, al Măriei. De azi în cîteva săptămîni acest copil va face primele încercări de a se ridica în picioare și de a merge, va cădea în patru labe de nenumărate ori ai se va uita în față, ridicîndu-și cu greutate capul, cînd va auzi glasul mamei care îi spune, Vîno încoace, vîno încoace, copilașul meu, și, curînd după aceea, va simți prima nevoie de a vorbi cînd cîteva sunete noi vor începe să i se formeze în gît, și, la început, nu va ști ce să facă cu ele, le va confunda cu altele pe care deja le știe și le practică, ale țipătului și ale plînsului, însă va pricepe repede că trebuie să le articuleze într-un mod foarte diferit, cu ma mare convingere, imitînd și învățînd mișcările buzelor tatălui și mamei, pînă cînd va reuși să pronunțe primul cuvînt, care va fi fost acela nu și m, poate papa, poate tata, poate mama, știm, în schimb, că niciodată de acum înainte pruncul Isus nu va mai trebui să facă acel gest cu arătătorul mîiini drepte în palma mîinii stingi cînd mama și vecinele îl vor întreba din nou, Unde face găina oul, este nedemn pentru o ființă omenească să fie tratată ca un cățel, dresat să reacționeze la un stimul

sonor, glas, fluierat sau pocnet de bici. Acum Isus e în măsură să răspundă că găina poate să-și facă oul unde vrea, doar să nu-l facă în palma lui. Maria își privește copilul, oftează, regretă că îngerul nu se va întoarce, Nu mă vei mai vedea prea curînd, a spus, dacă acum ar fi ain nu s-ar mai lăsa intimidată ca în celelalte dăți, l-ar strînge cu ușa pînă s-ar da bătut, o femeie cu un copi¹ născut și cu altul gata să se nască nu mai are nimic dintr-un miel inocent, a învățat pe propria piele ce e durerea, primejdia și angoasa, și cu asemenea greutăți puse pe talgerul ce-i aparține poate face orice limbă de balanță să se încline în favoarea e N-ar mai fi suficient ca îngerul să i spună, Să nu vrea tlrtuul să-ți vezi fiul așa cum mă vezi pe mine noin, că n-am unde să-mi odihnesc capul, mai Iul ii ar trebui să explice cine era Domnul în numele t firuia părea că vorbește, apoi, dacă era adevărul mli'vărat că n-avea unde să se odihnească, lucru , n o de crezut fiind vorba de un înger, ori dacă nu cumva vorbea așa pentru că-și juca rolul de cerșetor, In ul patrulea rînd, ce viitor îi prevesteau copilului ci cuvintele sumbre și amenințătoare pe care le i oștise și, în sfișit, ce mister ascundea pămîntul luminos, îngropat lîngă ușă, de unde răsărise, după întoarcerea din Betleem, o plantă ciudată, numai l alpină și frunze, pe care renunțaseră s-o mai taie, după ce încercaseră zadarnic s-o smulgă din rădăcini, fiindcă, de fiecare dată, creștea din nou, cu și **ntai** multă forță. Doi dintre bătrînii de la sina- >gă, Zahia și Dotaim, veniseră să cerceteze cazul **ți**, în ciuda nepriceperii lor în științele botanice, ■li/.useră de acord că planta provenea probabil ilmtr-o sămînță aflată în pămîntul luminos și care, nosindu-i timpul, încolțise, Așa cum poruncește legea Domnului vieții, spuse Zahia sentențios. Maria se obișnuise cu încăpățînata plantă, i se pîl rea chiar că o înveselea la intrarea în casă, în I imp ce Iosif, care n-o suporta, aducînd noi și palpabile motive pentru a-și întări vechile bănuieli, își mutase masa de dulgher în alt colț al curții, pre- lacîndu-se că nu observă detestata prezență. După io încercase s-o distrugă cu toporul și ferăstrăul, Iuniase peste ea apă fiartă și ajunsese chiar să lege pe tulpină un colier de cărbuni fierbinți, totuși nu îndrăznise, dintr-un soi de respect superstițios, ml înfigă hîrletul în pămînt și să sape pînă acolo unde trebuia să se afle originea râului, strachina cu pămîntul luminos. Atunci li se născu al doilea liu, pe care-l botezară Iacob.

Timp de cîțiva ani nu s-a mai petrecut nimic deosebit în familie, doar că li s-au mai născut alți fii, în afară de două fiice, și că părinții copiilor și-au pierdut și ultima vlagă, rămasă din vremea tinereții. La Maria nu era de mirare, se știe cit sarcinile, cu atît mai mult cînd sînt atît de numeroase, ajung să dea gata o femeie, treptat își pierde, dacă le avea, frumusețea și prospețimea, i se ofilesc obrazii și trupul, e suficient să amintim că după Iacob s-au născut Lisia, după Lisia s-a născut Iosif, după Iosif s-a născut Iuda, după Iuda s-a născut Simon, apoi Lidia, apoi Justus, apoi Samuel, și dacă a mai fost vreun copil, a murit imediat, fără a lăsa vreo urmă prin înscrisuri. Copiii sînt bucuria părinților, se spune, și Maria făcea totul ca să pară mulțumită, însă, trebuind să care luni în șir în trupul ei ostenit atîtea roade lacome să-i sugă forța, uneori sufletul îi era cuprîns de nerăbdare, de o indignare care-și căuta temeiul, dar, fiind vremurile cum erau, nu-i trecu prin minte să-l învinuiască pe Iosif, și cu atît mai puțin pe supremul Dumnezeu care hotărăște viața și moartea fapturilor sale, dovadă că nici un fir de păr nu ne cade din cap dacă asta nu-i este voința. Iosif aproape că n-avea habar de ce și cum se fac copiii, sau, mai bine zis, poseda rudimentele, să le numim empirice, ale practicianului, dar lecția socială, spectacolul lumii, reducea toate enigmele la o singură evidență, aceea că

împreunându-se bărbatul cu femeia, așadar cunoscînd-o el pe ea, era destul de mare probabilitatea ca bărbatul să fi zămislit în femeie un copil, care, după nouă luni, rareori șapte, se naștea întreg și complet. Sămînța bărbatului, lansată înăuntru pîntecelui femeii, transporta cu sine, miniaturală și invizibilă, noua ființă pe care Dumnezeu o alesese pentru a continua popularea lumii pe care o crease, condiția, absolut necesară, nu era totuși suficientă și nu întotdeauna copilul apărea, de nepătruns sînt vrerile Domnului, iar dovada era, dacă ar mai fi nevoie de vreuna, că n ajungea să se verse sămînța bărbatului în mlrriorul natural al femeii pentru a se zămisli un m>l>il. Lăsînd-o să se scurgă pe pămînt, cum făcuse nefericitul Onan, pedepsit cu moartea de Dumnezeu iii'itru că nu voise să aibă copii cu văduva fratelui •nu, era sigur și garantat că femeia nu va rămîne UH'S, dar de atîtea ori se duce izvorul la ulcior, cum ifunea cineva, și rezultatul e că trei ori nouă fac ilnuăzeci și șapte. E dovedit, așadar, că Dumnezeu n fost cel care l-a introdus pe Isaac în subțiratica limfă, pe care Abraham încă mai reușea s-o producă, luopulsîndu-l în pîntecel Sarei, care nici ciclu nu mai avea. Analizînd chestiunea din acest punct de vi ere, să-i spunem, teogenetic, se poate conchide, Iară a abuza de logica ce-n toate trebuie să conducă în lumea asta și în celelalte, că tot Dumnezeu era ni la care îl incita și-l stimula pe Iosif s-o frecven- li'/.e cu atîta asiduitate pe Maria, transformîndu-l într-un instrument pentru a șterge, prin compensație numerică, remușcările pe care le simțea, de i înd îngăduise, sau dorise, fără să-și bată capul indindu-se la consecințe, moartea nevinovaților ipii din Betleem. Dar lucrul cel mai curios, și rare arată în ce măsură vrerile Domnului sînt nu numai evident inscrutable, ci și deconcertante, imle faptul că Iosif, deși într-un mod difuz, care nliia de-i depășea nivelul conștiinței, își închipuia ca acționează de capul lui și, creadă cine poate, cu aceeași intenție ca și Dumnezeu, adică de a restitui lumii, printr-un efort perseverent de procreare, ilacă nu în sens literal copiii morți, așa cum fuseseră, cel puțin numărul lor exact, în așa fel încît na nu se descopere vreo deosebire la viitorul recen- Hămînt. Remușcarea lui Dumnezeu și remușcarea lui Iosif erau aceeași remușcare și, dacă în vremea aceea de demult exista deja vorba că Dumnezeu nu închide ochii, astăzi sîntem în măsură să știm iji pentru ce, Nu închide ochii, pentru că a făcut o greșeală care nici măcar omului nu i se poatis ierta Cu fiecare copil pe care-l făcea Iosif, Dumnezeu mai ridica puțin capul, dar nu-l va ridica niciodată de tot; fiindcă pruncii care au murit în Betleem 1 au fost în număr de douăzeci și cinc iar Iosif nu va trăi destul pentru a zămisli atît de mulți cu o singură femeie, și nici Maria, atît de obosită, cu sufletul și trupul atît de copleșite de durere, n-ai putea îndura. Curtea și casa tîmplarului erau plini» de copii, dar parc-ar fi fost goale.

Cînd a ajuns la cinci ani, fiul lui Iosif a începu să meargă la școală. In fiecare dimineată, de la crăpatul zorilor, mama îl ducea la dascălul 'inagogii, care, fiind studiile de nivel elementar, se descurca, iar acolo, chiar în sinagoga transformată în sală de clasă, Isus și alți băieți din Nazaret, pînă în zece ani, înfăptuiau zicala înțeleptului. Copilul trebuie să crească în Tora așa cum boul crește în bătaură. Lecția se termina pe la ceasul al șaselea al zilei, care era amiaza noastră de acum, Maria își aștepta fiul și, sărmana, nu-l Dutea întreba cum mei ge cu învățătura, nici acest drept simplu nu-l are, căci, spune max'1' na categorică a înțeleptului, mai bine să piară Legea în flăcări decît să ajungă pe mîna femeilor, de asemenea nu trebuie uitată probabilitatea ca fiul, de. « suficient de informat asupra adevăratului loc ce

se cuvine femeilor în această lume. fără a le exclude pe mame, i-ar putea da un răspuns evaz, ' r, din acelea care reduc o ființă omenească la neant, fiecare și-l are pe al său, să luăm bunăoară cazul lui Irod, atîta putere, atîta putere, iar dacă acum ne-am duce să-l vedem, n-am putea nici măcar recita, Zace mort și putrește, totul e mucegai și pulbere, oase sfărîmate și cîrpe murdare. Cînd Isus intra în casă, tatăl îl întreba, Ce-ai învățat azi, iar copilul, care avusese norocul să se nască cu o excelentă memorie, repeta cuvînt cu cuvînt, ffu H greșeală, lecția dascălului, mai întîi au fost Merele alfabetului, apoi cuvintele principale și, n cîrziu, fraze complete din Tora, pasaje întregi, l> care Iosif le acompaña cu mișcări ritmice ale iniinii drepte, dind în același timp încet din cap. li iLă la o parte, în acest chip lua cunoștință Maria <li tot ce n-avea dreptul să întrebe, e vorba de o ni i-ăveche metodă a femeilor, perfecționată în secole t}i milenii de practică, cînd nu li se permite să

■ ceteze ceva pe cont propriu, trag cu urechea și, in scurtă vreme, află totul, ajungînd chiar, ceea ce

■ il.e culmea înțelepciunii, să separe falsul de nili" ăr. Cu toate acestea, ceea ce Maria nu cunoștea <nu cunoștea îsuficient era strania legătură care il unea pe bărbat de acest fiu, deși chiar și un i i ăin ar fi remarcat expresia, un amestec de blîn-

■ li'le și de durere, care apărea pe chipul lui Iosif rînâ vorbea cu primul său născut, ca și cum s-ar fi gmdit, Acest fiu pe care-l iubesc este durerea mea. Maria știa numai că visele lui Iosif, ca o rîie a Hulletului, nu-i dădeau pace, dar aceste suferințe nocturne, de cît se repetaseră, deveniseră deja un obicei, precum cel de a dormi întors pe partea dreaptă sau de a te trezi însetat în mijlocul nopții. Si Iacă Maria, ca o bună și demnă nevastă ce era, nu încetase să-și facă griji pentru bărbat, lucrul cri mai important pentru ea era să-și știe fiul viu și nănătos, semn că vina nu fusese chiar așa de mare, altfel Domnul și-ar fi trimis deja pedeapsa, fără mare tam-tam, așa cum îi stă în obicei, gîndiți-vă la cazul lui Iov, ruinat, lepros, deși fusese întotdeauna Oh bărbat integru . drept, cu frica lui Dumnezeu, tflunionul lu a fost că a devenit involuntarul obiect al unei dispute între Satana și același Dumnezeu, liecare cramponîndu-se de ideile și de prerogativele sale. Și să te mai miri că pe un om îl apucă disperarea și strigă, Să piară ziua în care m-am născut și noaptea cînd m-am zămislit, să se prefacă în beznă, să fie ștearsă din zilele anului și să nu intre în socoteala lunilor, și fie noaptea stearpă și-n ea să nu răsune nici un strigăt de bucurie, e drept că pe Iosif l-a compensat Dumnezeu, resti- tuinau-i de două ori ceea ce-i luase o dată, însă celorlalți oameni, în numele cărora nu s-a scris niciodată o carte, mereu li se ia și nu li se dă, li se promite și nu se ține promisiunea. In casa tîmplarului, viața era, cu toate acestea, liniștită, și de pe masă, deși fără belșug, nu J *ps. eră niciodată pîinea de fiecare zi și restu¹ bucatelor care ajută sufletul să se agațe de trup. Intre avuția lui Iosi" și avuția lui Iov, singura asemănare ce poate fi găsită constă în numărul copiilor, șapte băieți și trei fete a avut Iov, șapte băieți și două fete avea Iosif, avînd tîmplarul meritul de a fi adus pe lume cu o femeie mai puțin. Insa Iov, înainte să-i dubleze Dumnezeu averea, era deja proprietarul a șapte mii de oi, trei mii de cămile, cinci sute de perechi de boi și cinci sute de catîri, fără a-i mai socoti pe sclavi, o sumedenie, în timp ce Iosif are acest măgar pe care-l cunoaștem și atît. 1 realitate, una e să muncești pentru a hrăni numai două persoane, apoi a treia, însă aceasta, în primul an, pe cale indirectă, și alta să te vezi pe cap cu o liotă de copii, care, crescîndu-le

trupul și nevoile, reclamă alimente solide și la timp. Și cum câștigurile lui Iosif nu erau suficiente pentru a-și angaja vreun ajutor, în mod firesc recurgea la copii, cum s-ar spune, doar să întinzi mâna să culeg*, aceasta fiind, de altfel, **oDligația** tatălui, cum bine spune Talmudul, Așa cum e obligatoriu să-ți hrănești copiii, la fel de obligatoriu e să-i înveți o profesiune manuală, căci, nefăcînd-o, îți transformi fiul într-un bandit. Și dacă ne amintim învățatului a rabinilor, Meșteșugarul în meșteșugul său n-are de ce se scuia în fața celui mai mare învățat, ne putem imagina cu ce mîndrie profesională se apuca Iosif să-și instruiască

În!iuții cei mai mari, unul după altul, pe măsură 11! ajungeau la vîrstă potrivită, mai întîi pe Isus, n|)oi pe Iacob, apoi pe Iosif, apoi pe Iuda, în tainele 91 tradițiile artei tîmplărești, atent și la vechea licală populară care zice așa, Truda copilului nu prisosește, dar e nebun cine o disprețuiește, ceea ce mai tîrziu s-a numit exploatarea infantilă. Cînd tatăl Iosif se întorcea de la muncă după masa de urară, era ajutat de propriii săi fii, veritabil exemplu n I unei economii familiale care ar fi putut da roade excelente pînă în ziua de azi, poate chiar o dinastie il« tîmplari, dacă Dumnezeu, care știe ce vrea, a ar fi vrut altceva.

a și cum păgînei truții a lmei ului iu î-ar (i fost de ajuns umilința la care supunea poporul evreu de peste șaptezeci de ani, Roma se hotărî, pretextînd împărțirea vechiului regat al lui Irod, să aducă la zi ultimul recensămnt, fiind totuși bărbații, de asta dată, scutiți de a se m^ înfățișa în așezările lor de obîrșie, fapt care provoaca cunoscutele perturbări ale agriculturii și comerțului, precum și unele efecte laterale, ca în cazul tîmpla- rului Iosif și al familiei lui După noua metodă merg funcționarii din cătun în cătun, din sat în sat, din oraș în oraș, îi cheamă în p.ățā principală sau într-un loc deschis pe toți bărbații din localitate, capi de familie ori nu, și, sub protecț gărzi i înregistrează, cu condeiul în mînă, pe rulourile de finanțe, numele, dările și bunurile imposabile. Or, se cuvine să spunem că atari procedee nu sînt văzute cu ochi buni în această parte a lumii, și asta nu de ieri, de azi, ajunge să amintim ce se povestește în Scripturi despre nefericita idee pe care a avut-o regele David cînd i-a poruncit lui Ioab, căpetenia oștirii, să facă numărătoarea lui Israel și a lui Iuda, cuvintele rostite au sunat astfel, Străbate toate semințiile lui Israel, de la Dan pînă la Beerșeba, să se facă numărătoarea poporului, ca să știu la cît se ridică numărul lor, și cum cuvîntul regelui e regai, Ioab n-a dat glas îndoielilor pe care le avea, și-a chemat oștirea, și și-au pus picioarele la drum și mîni'e la treabă. Cînd s-au întors la Ierusalim, trecuseră nouă luni și douăzeci de zile, dar Ioab aducea numărătoarea terminată și verificată, în Israel erau opt sute de •in de oameni de război, care scoteau sabia, și, în Iuda, cinci sute de mii. Or, e știut că lui Dumnezeu nu i place să numere altcineva în locul lui, mai •ili-H cînd e vorba de acest popor, care, ales să-i pînă, nu va putea avea niciodată alt domn și pîn, cu atît mai puțin Roma, condusă, cum știm, l< falși zei și de falși oameni, mai întîi pentru că ști zei în realitate nu există, iar apoi pentru că, iivind, totuși, un soi de existență ca ținte ale unui uit, fără obiect real, chiar deșertăciunea cultului ijfvtdeste falsitatea oamenilor. Să lăsăm totuși iu¹ uni Roma și să ne întoarcem la regele David ii uia, în vreme ce comandantul oștirii dădea citire numărătorii, îi sări inima în piept, prea tîrziu, la iiniic nu i-a folosit remușcarea, și iată ce rosti, Am săvirșit un mare păcat făcînd lucrul acesta, ilur, Doamne, binevoiește a ierta nelegiuirea robului tău, căci am lucrat în totul ca un nebun, dar se lutimplă că un proroc numit Gad, care era văzătorul lui David și, cum s-ar

spune, intermediarul **unu** spre Preaînaltul, i se înfățișă dinainte a doua i de dimineață, cînd abia se trezise, și-i spuse, I tîmînul te întrebă ce preferi, trei ani de foamete în I un ta, sau să fugi trei luni dinaintea vrăjmașilor lai care te vor urmări, sau să bîntuie ciurma trei zile ui țară. David nu întrebă cîți oameni aveau să moară în flecare caz, calculă că, în trei zile, fie ele și il« ciură, vor muri mai puțini oameni decît în trei luni de război sau în trei ani de foamete, Facă-se vuia ta, Doamne, să vina ciurma. Iar Dumnezeu a «lobozit ciurma și au murit șaptezeci de mii de li.Srbați din popor, fără să punem la socoteală femeile și copiii, care, ca de obicei, nu fuseseră la numă- lătoare. Spre sfîrșit, Dumnezeu consimți să retragă i uima în schimbul unui altar, dar morții erau morți, tiri Dumnezeu nu se gîndise la ei, ori era inoportună învierea, dacă, așa cum e de presupus, multe moșteniri stîrneau vrajba și multe împărțeli dezbinare, căci nu pentru că se crede un popor proprietatea Iu* Dumnezeu va renunța la bunurile lumești, mai ales că sînt bunuri leg. ime, cîștîgal > cu sudoarea muncii sau a războiului, totuna, ceea ce contează, pînă la urmă, e rezultatul.

Trebuie totuși să observăm de asemenea, pentru acuratețea judecăților pe care neconținut le proJ ducem despre acțiunile umane și divine, faptul că Dumnezeu, care cu mare iuțală și asprime ceruse plata pentru greșeala lui David, pare acum cil asistă cu mintea aiurea la rușinea provocată O' Roma fiilor săi celor mai iubiți și, supremă stupe facție, se arată nepăsător față de necuviințele comise împotriva numelui și puter: sale. Or, cînd se întîmplă una ca asta, cînd a devenit așadar limpede că Dumnezeu nu vine și mei nu dă vreun semn că s-ar gîndi să vină p^ea curînd, omul n-ai altă soluție aecît să-i ia locul și să iasă dintre pereții casei sale pentru a pune ordine în lumea terfelită, casa lui șiJ lumea lui Dumnezeu Băteau așadar drumurile cei cu numărătoarea, așa cum ani spus, arătînd înfumurarea celui ce-n toate porui cește, cu soldații țînîndu-le de cald, expres 'ă, deși echivocă metaforă, care nu înseamnă decît că soldații îi protejau de insulte și violențe, cînd s-au înmulțit protestele în Galileea și în Iudeea, mai întîi mocnite, ca ale unora care deocamdată vor să-și ațite propria forță, s-o măsoare, s-o cîntărească, iar apoi, treptat, izbucnînd în gesturi idividuale disperate, un meșteșugar care, adus la masa numărătorului, strigă, cu voce tunătoare, că lu. nid măcar numele nu i-l vor smulge, un negustor care se închide în cort, cu familia, amenințînd că va sparge toate vasele și că va sfîșia toate pînzeturile, un agricultor care își arde holda și aduce un coș plin de cenușă, spunînd, Aceasta e moneda cu care Israel îl plătește pe cel care 1 face de ocară. Cu toții erau pe loc arestați, băgați la carceră, bătuți și umiliți, și cum rezistența umană are limite strimte, In Mvi cum am fost creați, doar nervi și fragilitate, in scurt timp li se spulbera vitejia, meșteșugarul Iți dezvăluia fără rușine secretele cele mai intime, i»merciantul propunea una sau două fiice drept ml.ios la impozit, agricultorul își turna singur cenușă în cap și se oferea ca sclav. Unii, totuși, nu ■dau, puțini, și, de aceea, își găseau moartea, iar |l(.ii, învățînd lecția că ocupantul bun e ocupantul mort, s-au înarmat și au fugit în munți. Vorbim

¹⁰ arme, dar erau pietre, praștii, bîte, măciuci și i înmege, cîteva arcuri și săgeți, doar cît era de nluns pentru a porni o întifadă, iar, mai încolo, i d o va spade și lănci capturate în iuți hărțuieli, ilni care, cînd era momentul, nu le slujeau la mai 111mic, atît erau de obișnuiți, de la David încoace, cu arsenalul rustic, de păstori cumsecade și nu de rfl/boinici convinși. Totuși, un bărbat, fie el sau nu evreu, se obișnuiește cu războiul așa cum anevoie

i uuşeşte să se obişnuiască cu pacea, mai ales dacă
11 mîlnit un şef şi, mai important decît să creadă In el, crede în
ceea ce acesta crede. Acest şef, şeful învoitei împotriva romanilor, pornită
pe cînd fiul n i mai mare al lui Iosif mergea pe unsprezece

ii iu, purta numele de Iuda şi se născuse în Galileea, de aceea îl
numeau, după obiceiul epocii, Iuda • wilileanul sau Iuda din Galileea.
într-adevăr, nu 11 ebuie să ne mirăm de identificări atît de primi- hve, de
altfel foarte obişnuite, e uşor de găsit, de i>xemplu, un Iosif din Arimateea,
un Simon din i'irene sau Cireneul, o Maria Magdalena sau din Magdala, şi,
dacă fiul lui Iosif va trăi şi va prospera, nu ne îndoim că i se va zice, simplu,
Isus din Nazaret, sau Isus Nazarineanul, sau, şi mai simplu încă,
Nazarenul, fiindcă nu se ştie niciodată pînă unde poate ajunge
identificarea unei persoane cu locul unde s-a născut sau, ca în cazul nostru,
unde n devenit bărbat sau femeie. Totuşi, toate acestea

nu sînt decît anticipari, destinul, de cîte oi i va trebui s-o spunem, e o
cutie cum nu există alta. deschisă şi închisă în acelaşi timp. ne uităm
înăuntrul ei putem vedea ce s-a întîmplat deja, viaţa trecută, I devenită
destin îndeplinit, dar din ce va să se întîmple surprindem doar moţe
presentimente, n şir intuiţii, precum în cazul acestei evanghelii, care nu
s-ar scrie dacă n-ar fi fost acele anunţul i extra ordinare, prevestind poate
un destin mai însemnat decît o E mplă viaţă. Reîntorcîndu-ne la firul
diir® mosorul pe care-l depănam, rebeliunea, cum spu- ■ neam, era în
sîngele familiei lui Iuda Galileanul, tatăl lui, bătrînul Ezechia, eşise la
luptă, cu n trupă proprie, cînd cu revoltele populare care aa izbucnit,
după moartea lui Irod, împotriva prezum tivilor moştenitori, înainte ca
Roma să fi confirmat legitimitatea împărţirii regatului şi autoi itatea
noilor tetrarhi. Unele lucruri nu pot fi explicate, > bunăoară, cum se face
că, fiind făcuţi oamenii din aceleaşi foarte omeneşti materii, această
carne^| aceste oase, acest sînge, această piele şi acest rîs,B această
sudoare şi această lacrimă, unu ies laşi -i alţii fără frică, iubind ur i
războiul şi alţii pacea, de pildă, aceeaşi substanţă care a ser\it pentru a
face un Iosif a servit şi pentru a face un Iuda, şi în timp ce unul, fiul
tatălui său şi tatăl fuilor săi. urmînd exemplul unuia şi dînd exemplu
celorlalţ a renunţat la linişte pentru a apăra în luptă drepturile
Domnului, tîmplarul Iosif a rămas acasă, cu cei nouă coj mici şi cu mama
lor, cramponat de masa de lucru s de necesitatea de a cîşt^ .ga p; ;nea zilei
de azi, căc ziua de mîinfc nu se şt: e cuî aparţine, sînt unii care spun că lui
Dumnezeu, o poteză la fel de bună ca oricare alta e că nu aparţine
nimănu şi că totul, ieri, azi şi mîine, nu sînt decît feluritele nume ale
iluziei.

Dar din acest sat ai Nazaretului, cîţiva bărbaţi, mai ales dintre cei mai
1 neri, au plecat să se

nlnlure gherilei lui Iuda Galileanul, în general iii ipăreau fără să prevină, se
făceau nevăzuţi, ca i h punem așa, de la o clipă la alta, secretul rămînea "il i
cei patru pereţ, ai famirei, şi regula secretului, li .tă, era atît de imperativă
încît nimănu nu-i i recea prin minte să întrebe, Unde e Natanael, de »iln
întregi nu l-am văzut, dacă Natanael nu-şi nun făcuse apariţia la sinagogă
sau şirul de sece- i lori, pe cîmp, rămăsese mai scurt cu un om, i'i'il Îţi
procedau ca şi cum Natanael n-ar fi existat

0 ic.odată, nu era întotdeauna așa, uneori se ştia i Natanael
venise în sat, singur în noaptea întu-

n -iță, și că plecase din nou la primul semn al ilor, nu exista alt indiciu al acestei intrări și năstiri decât zîmbetul femeii lui Natanael, dar sînt
1 ..ibete care spun tot, o femeie stă nemișcată, cu în i v rea pi. rduță în gol, fixînd orizontul sau pur și simplu uitîndu-se la peretele din fata ei și deodată îi iip pe să zîmbească, un zîmbet lent, reflexiv, ca o imagine răsărind din apă și oscilînd pe suprafața neliniștită, numai un orb, pentru că nu poate vedea, îi nr închipui că nevasta lui Natanael a mai dormit o noapte fără bărbatul ei. Iar „îmă omenească este nîl de ciudată, încît unele femei, care aveau parte de prezența constantă a bărbaților lor, începeau

ofteze imaginîndu-și acele întîlniri și, tulburate, dădeau tîrcoale femeii lui Natanael așa cum fac allonele cu o floare prea plină de polen. Nu era i/.ul Măriei, cu cei nouă copii ai ei, și cu un soț rare aproape în fiecare noapte gema și țipa de angoasă și spaimă, atît de tare încît îi trezea pe ei, care, la rîndul lor, se puneau pe plîns. Cu mpul, reușiră mai mult sau mai puțin să se obiș- noască, însă cel mai mare, pe care ceva care nu era încă un \is îl sper în mijlocul propriului său somn, ne trezea întotdeauna, la început o mai întreba pe mamă, Ce e cu tata, iar ea răspundea de parcă n-ar fi avut importanță, Visează urît, nu-i putea spune băiatului, Tatăl tău a visat că merge cu soldații lui Irod pe drumul spre Betleem, Care Irod, Tatăl acestuia care ne guvernează, Și de aia gema și țipa, Da, Nu înțeleg de ce, dacă ai fost soldatul unui rege care a murit, ai vise urîte, Tatăl tău n-a fost niciodată soldatul lui Irod, meseria lui a fost întotdeauna de tîmplar, Atunci de ce visează, Oamenii nu-și aleg visele pe care le au, Deci visele îi aleg pe oameni, N-am auzit asta niciodată, dar așa trebuie să fie, Dar de ce țipetele, mamă, de ce gemetele, Pentru că tatăl tău visează în fiecare noapte că te va omori, e de înțeles că Maria nu putea ajunge la asemenea extreme, să dezvăluie cauza coșmarului bărbatului ei tocmai celui care, în acest coșmar, avea, precum Isaac, fiul lui Abraham, rolul de victimă niciodată executată, dar inexorabil condamnată într-o zi, Isus, pe cînd își ajuta tatăl să înădească scîndurile unei uși, își luă curaj și îi puse întrebarea, iar acesta, după o lungă tăcere, fără să-și ridice ochii, îi spuse doar atît, Fiul meu, îți cunoști deja datoriile și obligațiile, îndeplinește-le pe toate și vei afla justificare în ochii lui Dumnezeu, dar ai, de asemenea, grijă să cauți în sufletul tău ce alte datorii și obligații vei mai fi avînd, pe care nu le-ai învățat la școală, Asta e visul tău, tată, Nu, e doar motivul lui, am uitat odată o datorie, ori chiar mai rău, Mai rău, Nu m-am gîndit, Și visul, Visul e gîndul care n-a fost gîndit cînd trebuia, acum îl am cu mine în fiecare noapte, nu-l pot uita, Și ce trebuia să fi gîndit, Nici tu nu-mi poți pune toate întrebările, nici eu nu-ți pot da toate răspunsurile. Lucrau în curte, la umbră, pentru că vremea era de vară și soarele ardea. în apropiere se jucau frații lui Isus, în afară de cel mai mic, care era în casă, sugînd la sînul mamei Și Iacob dăduse o mîna de ajutor, dar obosise, sau se plictisise, nu-i de mirare, la aceste vîrste, o diferență de un an înseamnă foarte mult, în curînd Isus va ajunge la maturitatea cunoașterii religioase, și-a h'rminat instrucția elementară, acum, continuînd Hl.udiul Torei, sau legea scrisă, se inițiază în legea orală, mult mai dificilă și mai complexă. Așa se va înțelege mai bine că, deși atît de tînăr, a putut avea cu tatăl său această conversație serioasă, folosînd cuvintele potrivite și argumentînd cu cumpătare și logică. Isus are aproape doisprezece ani, în curînd va fi bărbat, iar atunci, cine știe, va putea reveni la subiectul lăsat acum în suspensie, dacă Iosif va fi dispus să se recunoască vinovat în fața propriului său fiu, ceea ce

Abraham n-a făcut cu fiul Hău Isaac, în ziua cu pricina nu s-a gândit decât să recunoască și să laude puterea lui Dumnezeu. Dar cît se poate de adevărat că scrisul drept al lui Dumnezeu coincide doar în arare locuri cu strîm- liole linii trasate de oameni, să ne gîndim bunăoară la cazul deja pomenit al lui Abraham, căruia, în ulla clipă, i-a apărut îngerul zicînd, Nu ridică aiina asupra copilului, și să ne gîndim la cazul lui Iosif, căruia aducîndu-i Dumnezeu în cale, în loc de înger, un caporal și trei soldați vorbăreți, n-a profitat de timpul pe care-l avea la dispoziție pentru a-i naiva de la moarte pe copiii din Betleem. Totuși, dacă începuturile promițătoare ale lui Isus nu se vor spulbera înaintînd în vîrstă, el va ajunge poate Hîi vrea să afle de ce l-a salvat Dumnezeu pe Isaac, dar n-a făcut nimic pentru a-i salva pe nefericiții copilași care, neatinși de păcat ca și fiul lui Abraham, n-au aflat mila în fața tronului I >omnului. Și, atunci, Isus îi va putea spune părin- lolui său, Tată, nu trebuie să duci tu singur toată vina, și, în adîncul tainic al inimii sale, poate va îndrăzni să întrebe, Cînd va sosi, Doamne, ziua nnd vei coborî printre noi ca să-ți recunoști greșelile față de oameni.

În timp ce, în spatele porților, ale casei și ale sufletului, tîmplarul Iosif și fiul său Isus dezbăteau, între ceea ce spuneau și ceea ce treceau sub tăcere, aceste însemnate chestiuni, războiul împotriva romanilor continua. Dura de peste doi ini și cîteodată soseau funebre vești în Nazaret, a murit Efraim, a murit Abiezer, a murit Neftali, a murit Eleazar, însă nu se știa sigur unde le erau trupurile, între două pietre de pe munte, pe fundul unui defileu, duse de curentul rîului, la umbra inutilă a unui copac. Cei care au rămas în Nazaret pot să se spele pe mnii și să spună, ch iar dacă nu pot celebra funeraliile celor ce au murit, Manile noastre n-au vărsat acest sînge și ochii noștri nu l-au văzut însă soseau și vești despre mari victori, romanii expulzați din orașul Seforis, la o aruncătură de băț, la numai două ore de mers de Nazaret, întinse părți din Iudeea și Ga alea, unde armata vrăjmașă nu îndrăznea să intre, și, pînă și m satul lui Iosif, de peste un an n-a călcat picior de soldat roman. Cine știe, poate chiar asta a fost cauza pentru care vecinul tîmplai ului, băgărețul și săritorul Anania, despre care n-am mai avut nevoie să vorbim, a intrat, zilele trecute, în curte, spunînd cu un aer misterios, Vino afară cu mine, și cu temei o cere, căci, în casele acestu: norod, fiind atît ae mici, intimitatea nu este posibilă, unde stă unul stau toți, noaptea cînd dorm, ziua md ferent de circumstanțe și de ocazie, este un avanta pentru Domnul Dumnezeu, care astfel cu m 1 multă ușurință îi va putea recunoaște pe c< i care îi aparț: n în ziua Judecării de Apoi. Iosif nu se miră de cerere, nici chiar cînd Anania adăugă în șoaptă, Să mergem în deșert, căci și noi știm că deșertul nu este doar ceea ce mintea noastră s-a obișnuit să ne arate atunci cînd citim sau auzim cuvîntul, o în- dere enormă de nisip, o mare de dune arzătoare, deșerturile, așa cum sînt înțelese ai^c există cl iar **ți** în verdea Galileea, sînt cîmpurile necultivate, Incurile nelocuite de oameni și unde nu se văd MI mne de muncă asiduă, a rosti cuvîntul deșert »»nl.c totuna cu a spune, Nu va mai fi cînd vom ujuuge acolo. Totuși, în acest caz, fiind numai doi bărbații care merg prin bălării, în apropiere de Nn/.aret, spre trei pietroaie înalte care se ridică |n- vîrful colinei, este evident că nu putem vorbi 'I" populare, deșertul va fi iar deșert după ce vor pleca. Se așeză Anania pe jos, Iosif Îngă el, între ei i aceeași diferență de ani care a fost întotdeauna, bineînțeles, fiindcă timpul trece la fel pentru toți, dar nu și efectele lui, de aceea Anania, care se ținea bine pentru vîrstă pe care o avea atunci cînd

I ani cunoscut, acum pare mai degrabă bătrîn, cu leale că timpul nu l-a cruțat nici pe Iosif. Anania iuire ezitant, aerul decis cu care intrase în casa Innplarului a pierit pe drum, iar acum Iosif va fi nevoit să-l încurajeze cu o scurtă frază care nu va

II ebui să pară o întrebare, de pildă, Am făcut ceva drum, este o introducere pentru Anania care-i va permite să spună, Nu era un lucru de care am fi pftut vorbi la tine acasă sau la mine. De acum înainte, conversația va putea urma căile normale, ibiar fiind foarte delicat motivul care i-a adus în ticeste locuri retrase, așa cum de îndată se va vedea. Anania spuse, Cîndva m-ai rugat să am P i jă de casa ta în timpul absenței tale, și așa am l.iciit, Ți-am fost întotdeauna recunoscător pentru această favoare, răspunse Iosif, iar Anania continuă, Acum a sosit momentul să te rog eu să ai grijă de ■AHA mea în timpul absenței mele, Pleci cu nevasta ia. Nu, plec singur, Dar, dacă ea rămîne, Șua pleacă la rudele ei care sînt pescari, Vrei să-mi spui că i ai dat nevastei tale scrisoarea de divorț, Nu, a am divorțat de ea, dacă n-am făcut-o cînd am • llat că n-o să-mi poată da copii, n-o voi face nici acum, dar un timp va trebui să stau departe de casă, pentru Șua e cel mai bine să stea cu ai ei, Vei fi plecat multă vreme, Nu știu, depinde cît vn dura războiul, Ce are războiul de-a face cu absenții ta, spuse Iosif, surprins, Plec să-l caut pe Iuili Galileanul, Și ce vrei de la el, Vreau să-l întrfl dacă mă primește în oastea lui, Dar tu, Ananin, care ai fost de cînd te știu un om al păcii, te bwi acum în războaie împotriva romanilor, amintește-ți ce s-a întîmplat cu Efraim și Abiezer, Și cu Neftali și Eleazar, Ascultă atunci glasul bunului-simț, Ascultă-mă tu, Iosif, oricare ar fi glasul cai' vorbește prin gura mea, am azi vîrsta tatălui meu cînd a murit, și el a făcut mult mai mult în viații decît acest fiu care nici fii nu poate avea, nu sînl înțelept ca tine pentru a ajunge printre bătrînn de la sinagogă, de acum înainte nu-mi rămîft* nimic de făcut decît să aștept moartea în fiecare zi, alături de o femeie pe care n-o mai iubesc Atunci divortează, Nu de ea ar trebui să divorțez, ci de mine însumi, și asta nu se poate, Și ce vei putea tu să faci în război, cu puținele forțe n> ți-au mai rămas, Mă duc la război ca și cum U face un copil, N-am auzit nicicînd așa ceva, Nici eu, dar asta e ideea care mi-a venit, O să am grijn de casa ta pînă te vei întoarce, Dacă nu mă voi întoarce, dacă vei afla c-am murit, promite-mi cil o vei anunța pe Șua să vină să ia în stăpînire cetii ce îi aparține, Promit, Să plecăm, acum mă sinii în pace, în pace, cînd te-ai hotărît să pleci la război, într-adevăr, nu te înțeleg, Vai, Iosife, Iosife, cîti- veacuri va mai trebui să adăugăm științei Talmudului pînă cînd vom ajunge Ia înțelegerea celei mai simple lucruri, De ce am venit aici, nu eru nevoie să ne îndepărtăm atît, Voiai să-ți vorbesc de față cu martori, E de ajuns martorul absolu! care e Dumnezeu, cerul care se boltește deasupra noastră oriunde ne-am duce, Aceste pietre, Pietrele sînt surde și mute, nu pot mărturisi, E adevărat,

II, mîine, dacă tu și cu mine ne vom hotărî să mințim în privința celor spuse aici, ne vor acuza Țl vor continua să ne acuze pînă cînd ele se vor |ni-Hchimba în praf, iar noi în nimic, Să mergem, firt mergem. Pe drum, Anania își întoarse de cîteva HI i capul pentru a se uita la pietre, în cele din urma se făcură nevăzute în spatele unei coline și ■ii unei Iosif întrebă, Șua știe, Da, i-am spus, Și ea, A Wcut, apoi mi-a spus ca ar fi fost mai bine să o mpudiez, acum plînge prin colțuri, Sărmana, Cînd va l i cu familia mă va uita, dacă voi muri, mă va uit II încă o dată, uitarea e legea vieții. Au intrat lu sat, și cînd au ajuns la casa tîmplarului, care m u prima dintre cele două pentru cine venea din iii rastă direcție, Isus, care se juca în drum cu n oi» și

cu Iuda, spuse că mama era la vecin acasă. În timp ce bărbații se îndepărtau, se făcu auzit (Clanul lui Iuda, care spunea autoritar, Eu sînt liula Galileanul, atunci Anania se întoarse pentru ii> I privi și îi spuse, zîmbind, lui Iosif, Uite-l pe i|utanul meu, tîmplarul n-avu timp să răspundă

■ rtn răsună alt glas, al lui Isus, Atunci locul tău iuu i aici. Iosif simți o împunsătură în inimă, de (im că vorbele i s-ar fi adresat lui, ca și cum jocul înlantil ar fi fost instrumentul altui adevăr, își II minți atunci de cele trei pietre și încercă, dar lai li să știe de ce, să-și imagineze propria viață de prrcă, de acum înainte, în fața lor ar fi trebuit să iu anunțe toate cuvintele și să-și săvîrșească toate luptele, totuși, în clipa următoare, inima îi fu cople- tilft de un sentiment de pură teroare pentru că-și

■ liiluse seama că uitase de Dumnezeu. In casa lui Anania o găsiră pe Maria care încerca să-i usuce Im rimile Șuei, dar plînsul secă de cum intrară

libații, nu pentru că Șua n-ar mai fi avut lacrimi, iiiHă femeile au învățat din amara lor experiență «ft le înghită, de aia spunem, Ba rîd, ba plîng, deși nu e adevărat, de obicei plîng în sinea lor. Nu în sinea ei, ci cu toate spaimile sufletului și lacrimile ochilor plânse femeia lui Anania în ziua cînd el pleca. o săptămînă mai tîrziu au venit s-o ia rudele care trăiau pe malul mării. Maria o însoți pînă la ieșirea din sat și aici își luară rămas-bun. Șua nu mai plîngea, dar ochii ei nu vor mai fi niciodată uscați, acesta e plînsul fără leac, nestinsul foc **cu** arde lacrimile înainte să poată izbucni, rostogo- lindu-se pe obraji.

i așa au trecut lunile, continuau să sosească vești despre război, cînd bune, cînd rele, dar **UI** li mp ce veștile bune nu erau niciodată mai mult rlncit niște vagi aluzii la victorii care mereu se i le vedeau neînsemnate, veștile rele, în schimb, începeau să vorbească de grele și sîngeroase înfrîngeri • li armatei de gherilă a lui Iuda Galileanul. într-o /i, s-a aflat că murise Baldad într-o ambuscadă prj(anizată de gherilă, surprinsă însă de romani, vraja întorcîndu-se astfel împotriva vrăjitorului, muriseră mulți, dar numai el din Nazaret. în altă IM, cineva a venit să spună că auzise de la cineva rare, la rîndul său, auzise de la altcineva, că Varo, guvernatorul civil al Siriei, va veni cu două legiuni iii- soldați ca să pună capăt odată pentru totdeauna intolerabilei insurecții, care dura de trei ani. Pînă ^i acest anunț vag, Va veni, prin imprecizia lui, ri pîndea printre oameni o teamă insidioasă, ca ,i cum, în orice clipă, s-ar fi putut ivi la cotitura drumului, înălțate în fruntea coloanei punitive, I nmutele însemne de război și sigla cu care aici KIUI omologate și pecetluite toate acțiunile, SPQR, minatul și poporul Romei, în numele unor lucruri 'lin astea, litere, cărți și steaguri, se omoară oamenii Intre ei, așa cum se petrece și în cazul altei binecunoscute sigle, INRI, Isus Nazarineanul Regele Iudeilor, și a urmașelor ei, dar să nu anticipăm, iui lăsăm să treacă timpul necesar, deocamdată, și i< straniu s-o știi și s-o poți spune, de parcă am vorbi de altă lume, nimeni n-a murit încă din cauza IM Pretutindeni se așteaptă mari bătălii, promițînd mi cu credință mai robustă că nu va trece anul și

romanii vor fi alungați de pe sfîntul pămînt ui Israelului, nelipsind nici cei care, auzînd acest» grozăvii, clatină cu tristețe din cap, gîndindu-se cil de mare va fi dezastrul care se apropie. Și așa 11 fost. Vreme de cîteva săptămîni după ce se răspîndise vestea despre înaintarea legiunilor lui Van», nu s-a întîmplat nimic, lucru de care au profitat luptătorii pentru

a hărțui și mai abitor trupele izolate cu care se confruntau, însă rațiunea strategică a acestei aparente inactivități n-a întârziat srt iasă la iveală, când iscoadele Galileanului au dat de știre că una dintre legiuni se îndreptase spre sud, într-o manevră de învăluire, de-a lungul fluviului Iordan, cotind la dreapta în fața Ierihonului, pentru ca, după aceea, precum un năvod aruncat în apă și tras de o mână expertă, să urce iar spre nord, ca un soi de suveică, prinzând aici un fir, dincolo altul, în timp ce a doua legiune, urmînd o metodă identică, (se deplasa spre sud. Am putea numi această manevră tactica cleștelui, dacă n-ar fi semănat mai curînd cu mișcarea concertată a două ziduri care se apropie și-i izbesc pe cei ce nu pot fugi, păstrînd însă, pentru clipa finală, efectul major, strivirea. Pe drumurile, văile și dealurile din Iudeea și Galileea, înaintarea legiunilor era marcată de crucile pe care mureau, cu picioarele și mîinile străpunse de piroane, luptătorii lui Iuda, cărora, pentru a le veni de hac mai repede, li se sfărîmău tibiile cu lovituri de ciocan. Soldații intrau în sate, percheziționau casă după casă în căutarea suspectilor, căci, pentru a-i urca pe acești oameni pe crucifix, nu era nevoie de mai multe certitudini decît cele pe care le dă, dacă ții neapărat, simpla bănuială. Acești nefericiți, să ni se ierte trista ironie, erau totuși norocoși, căci, fiind răstigniți, cum s-ar spune, la ușa casei, rudele alergau pe dată 1 să-i coboare de pe cruce după ce-și dăduseră sufletul, I ți se rupea inima văzînd și auzînd spectacolul; I lilmsetele mamelor, soțiilor și logodnicelor, țipetele lumilor copii rămași fără tată, în timp ce omul mrtirizat era dat jos cu mii de precauții, căci nimic nu e mai sfâșietor ca prăbușirea unui trup **mori**, nesuținut de brațe, pînă și pe cei vii pare l i doare izbitura. Răstignitul era dus apoi în mormînt, unde avea să aștepte ziua cînd va reînvia. I mu însă alții care, capturați în luptele din munți «im din alte pustietăți, erau abandonați încă în mț.il de soldați și rămîneau atunci, în cel mai iilimilut deșert, al morții solitare, mistuiți lent de «onre, pradă păsărilor carnivore, cu timpul li se l 'Hcompunea carnea și li se sfărîmău oasele, pres- liimbați într-un hoit mizer și fără formă care pînă ți Hiifletului îi repugnă. Inșii curioși, dacă nu chiar «ii'ptici, convocați deja cu alte ocazii pentru a «•mibate sentimentul de resemnare cu care sînt il« obicei primite informațiile furnizate de evanghelii piceum cea de față, ar vrea să știe cum au putut rumânii să răstignească un număr atît de mare il<< evrei, mai ales în enormele întinderi despăturite și deșertice care se găsesc din belșug pe nici, unde, și doar pe alocuri, se vede numai o Blăpîndă și rară vegetație, care, fără îndoială, n-ar putea susține nici măcar un spirit răstignit. Uită necștia că armata romană e o armată modernă, pentru care logistica și intenđența nu sînt cuvinte fonie, aprovizionarea cu cruci, de-a lungul acestei cumpănii, a fost amplu asigurată, să ne uităm numai la șirurile de măgari și cățiri din coada legiunii, transportînd piesele detașate, crux și pati- Imlum, parul vertical și stinghia transversală, așa incit, ajungînd la fața locului, osînditului nu trebuie •Ucît să-i fie pironite brațele desfăcute pe transversă, npoi e ridicat pînă în vîrful parului înfipt în pămînt, **ți**, după ce i-au fost îndoite picioarele într-o parte, li sînt bătute pe crux, cu un singur cui lung de o țchioapă, cele două glezne suprapuse. Orice călău al legiunii va spune că această operație, doar în aparență complexă, este de fapt mai greu de descr decît de înfăptuit.

E timpul dezastrului, pesimiștii aveau dreptate De la nord la sud și de la sud la nord, fug oamenii în panică din calea legiunilor, unii pentru că ar

putea fi bănuți ca i-ar fi ajutat pe luptători, alții împinși de simpla frică, de vreme ce, așa cum știm, nu e nevoie să ai o vină pentru a fi vinovat Or, unul dintre acești fugari, întrerupându-și câteva clipe retragerea, a venit să bată la ușa tâmplarului Iosif pentru a-i spune că vecinul său Anania se afla în Seforis, grav rănit de lovitură de spadă, și că, acesta era mesajul, Războiul e pierdut și eu nu scap, poți să trimiți după nevasta mea să .vină să ia în primire ce-i aparține, Asta e tot, întrebă Iosn, Altceva n-a spus, răspunse mesagerul, Dar tu, de ce nu l-ai luat cu tine, dacă tot trebuia să te duci pe aici, In starea în care se afla m ar fi făcut să întîrz și am și eu o familie pe care trebuie s-o protejez în primul rînd, In primul rînd, desigur, dar nu numai, Ce vrei să spui, vād că ești înconjurat de copii, dacă nu fugi împreună cu ei înseamnă că nu ești în pericol, JSIu mai întîrzia, du-te, și Domnul să te însoțească, primejdia e acolo unde Domnul nu e, Om fără credință, Domnul e peste tot, Da, dar uneori nu se uită spre noi, și tu să nu vorbești de creomță, pentru că a: trădat-o cînd l-ai părăsit pe vecinul meu, Atunci de ce nu te duci tu după el, O să mă duc. Asta s-a întîmplat pe la jumătatea după-amiezii, ziua era frumoasă, însorită, cu cîtiva nori rari, de un alb imaculat, care pluteau pe cer ca niște corăbii care n-aveau nevoie de cîrmă. Iosif se duse să dezlege măgarul, își chemă femeia și-i spuse, fără alte exp] :ați, Plec la Seforis să-l caut pe vecinul Anama, care nu poate veni pe propriile picioare Maria se mărgini să încuviințeze din cap, însă Isus se apropie de tată, Pot să merg ' u 'ne, întrebă. Iosif își privi fiul, îi puse mîna ci ptă pe cap h rosti, Rămii acasă, mă întorc li ;rabă, dacă merg repede poate vin înapoi încă l' lumină, și e foarte posibil; căci, așa cum știm, i it. anța c ntre Nazaret și Seforis nu e mai mare vreo opt kTc>metr', aceeași ca de la Ierusalim ifi la Betleem, într-adevăr, s-o mai repetăm încă u ii ită, lumea e plină de coincidențe. Iosif nu se nu pe măgar, vi a ca animalul să-și păstreze forțele im aspete pentru întoarcere, gui pe picioare și i a crupa docilă, așa cum se ceie de la cel care va li hi. să transporte un bolnav, sau, mai bine zis, nu rănit de război, căci patologia diferă. Trecîna l> la poalele coline unde, acum aproape un an, Ai. .nia îi comunicase hotărîrea de a se alătura icbel.lor lui Iuda din Galileea, tâmplarul își ridică ♦i liii spre cele trei p ;troaie care, acolo sus, lipite i a sîmbur d ntr-un fruct, păreau că așteaptă să vină im cer și de pe pămînt răspunsul la întrebă- i il< pe care le pun toate fapăturile și toate lucrurile, iluar pentru că e: stă, chiar dacă nu le rostesc, De 'i iint aici, Ce rați ane cunoscută sau ignorată mă i'xpiică, Cum va fi lumea în care eu nu voi mai fi, liind asta așa cum e. Lui Anania, dacă ar fi el cel ne întrebă, i-am putea răspunde că pietrele, i'cl puțin, sînt acolo ca și înainte, dacă vîntul, |iln;' a si căldura le-au mușcat și le-au ros aproape ii" se observă, peste douăzeci de veacuri se vor n 11 a probabil tot aici, și încă douăzeci de veacuri "lupă aceste douăzeci, deși lumea în jur s-a schim- it, dar pentru pi imele două întrebări continuă iu existe răspuns. Fe drum veneau grupuri de icfugiați, cu aceeași expresis de teroare pe care o iivusese mesagerul lu Anania, îl priveau surprinși l'" Iosif, iar unul dintre bărbați îl prinse de braț și n spuse, Unde te duci, iar tâmplarul răspunse, La după un pr eten, Dacă îți ești ție prieten, au te duce, De ce, Romai î se apropie, orașul nu are scăpare, Trebuie să mă duc, vecinul meu « fratele meu, nu mai are cine să meargă să-l caute, Gîndește-te bine, iar prudentul sfătuitoar își urmii calea, lăsîndu-l pe Iosif încremenit în mijlocul dru mului, gîndindu-se dacă, de fapt, își era sie.și prieten, sau dacă, și nu fără motiv, se detesta sau se disprețuia, și, după ce reflectă un timp, hotar i că nu simțea nici una, nici alta, se privea pe sine cu un sentiment de

indiferență, așa cum te uiți în gol, în gol nu există aproape sau departe de care să-ți agăți privirea, într-adevăr, este cu neputință să fixezi o absență. Apoi își zise că obligația lui Iu tată era să se întoarcă, în fond, își avea propriu copii care trebuiau protejați, de ce să plece în căutarea cuiva care nu era decât un simplu vecin, iar acum nici măcar atât, căci își părăsise casa și își trimisese femeia în alte ținuturi. Totuși, copiii lui erau la adăpost, romanii nu le vor face nici un rău, îi căutau doar pe rebeli. Când firul gândului R duse la această concluzie, Iosif se pomeni spunîm cu glas tare, ca și cum ar fi răspuns unei preocupări ascunse, Iar eu nu sînt rebel. Imediat, dădu n palmă peste crupa animalului, exclamă, Dii, măgii rușule, și își continuă drumul.

Se lăsa noaptea cînd intră în Seforis. Umbrele prelungi ale caselor și ale copacilor, întinse pe pământ și încă vizibile, se pierdeau încetul cu încetul, ca o apă întunecată prăvălindu-se în cascadă. Pa străzile orașului se vedea puțină lume, nici o femeie, nici un copil, numai bărbați oboșiți care își lepă dau fragilele arme și se întindeau pe jos, răsufliînd greu, nu se știe dacă din pricina luptei de la care veneau sau pentru că fugiseră de ea. Iosif îl întrebă pe unul, Romanii sînt aproape Bărbatul închise ochii, apoi îi deschise lent și spuse, Mîine vor fi aici, și, întorcîndu-și privirea, Pleacă, ia-ți măgarul și du-te, Caut un prieten care a fost rănit, Dacă pți i prieten cu toți cei care au fost răniți, ești uniții cel mai bogat din lume, Unde sînt, Aproape, |.c nte tot, aici, Dar e vreun loc pentru ei în oraș, Mu, dincolo de casele de colo, o magazie, acolo sînt II mulțime de răniți, poate printre ei îți vei găsi |n ictenul, dar grăbește-te, mai mulți sînt cei care ic de acolo morți decât cei care intră viu. Iosif cunoștea orașul, fusese aici de multe ori, atât din |u icina muncii sale, venind să facă lucrări de mari ilunensiuni, foarte obișnuite în bogatul și prosperul Seforis, cît și pentru a asista la anumite nrtrbători religioase mai puțin importante, căci

0 nr fi avut rost să se ducă toată ziua-bună ziua In Ierusalim, atât de departe și atât de greu de iiluns. I-a fost ușor așadar să descopere magazia, «ru, de altfel, suficient să se țină după mirosul de (unge și de trupuri în suferință, care plutea în vfl/.duh, s-ar fi putut chiar imagina un joc precum

1 ftj cu Cald, cald, Rece, rece, după cum se apropia unu se îndepărta cel care căuta, Doare, nu doare, lini erile erau acum insuportabile. Iosif legă măgarul din un țaruș și pătrunse în întunecata sală de spital lu care fusese transformată magazia. Pe jos, printre nitfojini, erau puse cîteva lămpi aprinse care lumi- IIIIU slab, ca niște stelute pe cerul negru, dînd i li iar atîta lumină cît să semnaleze locul, dacă tot le |u ivim de atât de departe. Iosif trecu încet printre șirurile de oameni întinși, în căutarea lui Anania, In aer pluteau și alte mirosuri puternice, de ulei, i de vin, cu care se vindeau rănilor, de sudoare, de excremente și urină, căci unii dintre acești neferi- i > V¹ nu se puteau mișca și chiar în locul unde zăceau ne ușurau de ceea ce trupul, mai puternic decât voința, nu mai voia să păstreze. Nu e aici, își spuse Iosif, cînd ajunse la capătul rîndului. Începu să meargă în sens invers și mai încet, scrutînd chipurile, căutînd asemănări, și, într-adevăr, semănau loți unii cu alții, aceleași bărbi, aceleași chipuri supte, aceiași ochi înfundați în orbite, aceeaș- lucii, mată și lipicioasă a sudorii. Uni dintre răniți îl urmăreau cu o pi -vire nelinișl ;ă, își închipuiseră, i că acest om sănătos venise după ei, însă, cumul scurta flacăra care le însuflețise ochii se stinși așteptarea, cui și pentru ce, continua. In

fața unul bărbat în vîrstă, cu barba și cu părul complet albi Iosif se opri, El e, își spuse, și, totuși, nu arăta a în cînd îl văzuse ultima oară, fire cărunte, da, avea și atunci, și erau multe, dar nu acest soi de zăpad murdară, în mijlocul căreia sprâncenele, ca nișl. tăciuni, erau la fel de negre ca odinioară. Omul stătea cu ochii închiși și respira cu greutate. Iosif îl chemă în șoaptă, Anania, apoi ma tare și mai aproape, Anania, și, treptat, de parcă s-ar fi înălțat din adîncul pămîntului, omul își ridică pleoape și, cînd își deschise ochii, se văzu că era, într-adevăr chiar Anania, vecinul care-și părăsise casa și nevasta pentru a lupta împotriva romanilor, iui acum zace aici, cu răni deschise în pîntece și un miros de carne care începe să putrezească. Lu început, Anania nu-l recunosc pe Iosif, lumina din infirmerie nu ajută, cea a ochilor lui și mai puțin, dar știe definitiv că e el, cînd tîmplarul repetă, acum pe un ton deferit, aproape afectuos, Anania, ochii bătrînului se umplu de lacrimi, spun, o dată, spune de două ori, Tu ești, tu ești, ce cauți aici, ce cauți aici, și încearcă să se ridice într-un cot, să întindă brațul, dar forțele îl părăsesc, trupul cade pe spate, fața i se schimonosește de durere Am venit să te iau, spuse tîmplarul, am lăsat măgarul afară, ajungem în Nazaret cît ai clipi din ochi, Nu trebuia să vii, romanii vor veni curînd, iar eu nu pot pleca de aici, asta e ultimul meu pat de om viu, și, cu mîinile tremurătoare, își desfăcu tunica sfișiată. Sub cîrpe îmbibate în vin și ulei se zăreau ferocele buze a două răni luate; și adînci, în aceeași clipă, un miros dulceag și grețos de

Iosif își reziciune făcu să fremete nările lui Iosif, care i întoarse privirea. Bătrînul se acoperi, își lăsă capetele pe lîngă trup ca și cum efortul l-ar fi stors ultimele puteri, Vezi că nu mă poți lua cu tine, au ar curge mâțele din burtă dacă m-ai ridica, Cu a lăsa strînsă în jurul trupului și mergînd foarte încet, stăruie Iosif, dar acum fără nici o convingere, ■ a evident că bătrînul, presupunînd că ar fi fost în stare să urce pe măgar, s-ar stinge pe drum Anania își închise iar ochii și, fără să-i mai deschidă, rosti, Pleacă, Iosif, du-te acasă, romanii nu întîrzie, Uomanii nu vor ataca noaptea, calmează-te, Pleacă, ilu te acasă, gemu Anania, iar Iosif spuse, Dormi.

Iosif stătu de veghe toată noaptea. De cîteva mîni, cu spiritul plutind în primele cețuri ale unui Kumn de care se temea și căruia i se împotriva, Iosif se întrebă ce căuta aici, niciodată nu existase între el și vecin o adevărată prietenie, din pricina diferenței de vîrstă, în primul rînd, dar și din pricina unei anumite meschinării a lui Anania și a nevastei lui, curioși, indiscreți, desigur săritori, dar dînd imediat impresia că așteptau o răsplată imediată care chiar ei s-ar fi cuvenit s-o fixeze. E vecinul meu, își spuse Iosif, și nu găsea alt răspuns mai bun pentru îndoielile sale, e aproapele meu, e pe moarte, a închis ochii nu pentru că n-ar vrea să mă mai vadă, ci pentru că nu vrea să piardă nici o mișcare a morții ce se apropie, iar eu nu-l pot lăsa singur. Se așezase în spațiul strîmt dintre rogojina unde zăcea Anania și alta unde se afla un tînar, puțin mai mare ca fiul său, Isus, bietul băiat gema încet, murmură cuvinte de neînțeles, avea buzele crăpate de febră. Iosif îi strînsese mîna ca să-l liniștească, tot atunci cînd mîna lui Anania, pipăind oarbă întunericul, părea să caute ceva, o armă de apărare, o mîna de strîns, și astfel au stat foți trei, un om viu între doi muribunzi, o viață între două morți, în timp ce calmul cer nocturn își rotea stelele și planetele, aducînd, din partea cealaltă a lumii, o lună albă, scînteietoare, care plutea în „pațiu, scaldînd în inocență tot ținutul Galileii într-un tîrziu, Iosif ieși din toropeala în care căzut., fără să vrea, se trezi cu un sentiment de ușurare pentru că, de astă dată, nu visase drumul Betleemului, și, cînd

deschise ochii, văzu, Anania era mort, și el cu ochii deschiși, în ultima clipă nu suportase viziunea morții, mâna iui i-o strângea pe a sa cu atîta forță încît îi comprima oasele, atunci pentru a se putea elibera de angoasanta senzație, își eliberă mîna care o ținea pe cea a băiatului, și încă într-o stare de semiconștiență, percepu că febra acestuia scăzuse. Iosif se uită afară, prin ușa deschisă, luna apusese, lumina era acum a dimineții, imprecisă și cenușie. În șopron se mișcau siluete vagi, erau răniții care se puteau ridica, se duceau să vadă primele semne ale zilei, s-ar fi putut întreba unii pe alții sau direct cerul, Ce va vedea acest soare care răsare, vom învăța oare vreodată să nu mai punem întrebări inutile, aar pînă atunci să ne întrebăm și noi, Ce va vedea acest soare care răsare, Iosif își spuse, Plec, aici nu mai pot face nimic, dar cuvintele lui aveau un ton interogativ, așa încît continuă, îl pot duce la Nazaret, iar gîndul i se păru atît de firesc încît crezu că acesta fusese scopul cu care venise, să-l găsească pe Anania viu și să-l transporte mort. Băiatul ceru apă. Iosif îi apropie de buze o cană cu apă, Cum te simți, întrebă, Mai bine, Cel puțin, pare că a scăzut febra, Să vad dacă mă pot ridica, spuse băiatul, A: ți iją, și Iosif îl spi i, ni, îi venise deodată o nouă idee, pentru Anania nu mai putea face nimic altceva decît să -l înmorminteze în Nazaret, dar băiatului, de oriunde ar fi fost, îi mai putea încă salva viața, scoțîndu-l din acest depozit funebru, cum s-ar spune, un vecin lua locul altui vecin. Nu mai simțea milă pentru Anania, Mi um era numai un trup gc Lit, de cîte ori îl privea, nufletul era tot mai departe. Băiatul părea că înțe- li i;e că ceva bun era poate pe cale să i se întîmple, ni li i îi străluciră, însă nu apucă să pună nici o il.rebare fiindcă Iosif deja ieșea, se ducea să aducă m.igarul înăuntru, binecuvîntat fie Domnul pentru < i știe să bage în capul oamenilor idei atît de fi cite. Măgarul însă nu mai era. De pe urma lui nu mai rămăsese decît o bucată de sfoară legată it țaruș, hoțul nu-și pierduse timpul să desfacă nodul simplu, un cuțit ascuțit făcuse treaba mai iupede.

În fața acestui dezastru, pe Iosif îl lăsară deodată loate puterile. Ca un vițel lovit în moalele capului, precum cei pe care î văzuse sacrificați în Templu, ■ izu în genunchi și, cu mîinile pe față, lacrimile îi (isrură brusc din ochi toate lacrimile pe care le nilanase în acești treisprezece ani, în așteptarea Iei cînd se va putea ierta pe sine sau va trebui Hă înfrunte definitivă condamnare. Dumnezeu nu iurtă¹ păcatele pe care te pune să le faci. Iosif nu mei intră în magazie, înțelesese că sensul acțiunii sale se irosise pentru totdeauna, chiar lumea, lumea însăși, nu mai avea sens, soarele voia să răsară, la ce bun, Doamne, pe cer erau mii de norișori, răspîdiți în toate c irecț ile ca pietrele în deșert. Văzîndu-l astfel, ștergîndu și lacrimile cu mîneca tainic i, oricine ar fi crezut că îi murise o rudă pi între răniri adunați în magazie, adevărul fiind că Iosif tocmai își plînsese ultimele lacrimi naturale, lacrimile durerii vieți lui Cînd, după ce rătăcise peste un ceas pim oraș, tot sperînd să-și regăsească animalul furat, Iosif se pregătea să se întoarcă la Nazaret, l-au prins soldași romani care încercuiseră Heforisul. L-au întrebat cine era, Sînt Iosif, fiul lui Eli, de unde venea, Din Nazaret, unde se ducea, La Nazaret, ce căuta azi în Seforis, Cineva mi-a zis că e aici un vecin de-al meu, cine era acest vecin, Anania, dacă l-a găsit, Ua, unde îl găsisese, într-o magazie, cu alții, Alții ce, Răniți, în ce parte a orașului, Acolo. îl duseră într-o piață unde mai erau cîțiva bărbați, doisprezece, cincisprezece, așezați pe pămînt, unii cu rani vizibile, și îi spuseră, Așază-te lîngă ei. Iosif, înțelegînd că ceilalți erau rebeli, protestă, Sînt tîmplar și un om pașnic, iar unul dintre cei care

stăteau pe jos spuse, Nu-l cunoaștem pe omul ăsta, dar sergentul care comanda garda prizonierilor nu vru să știe nimic, îl îmbrânci pe Iosif în mijlocul celorlalți, De aici n-o să mai pleci decât ca să mori. În prima clipă, dublul șoc, al căderii și al condamnării, îl goli pe Iosif de gânduri. Apoi, când își reveni, constată că se simțea foarte liniștit, ca și cum tot ce se întâmpla nu era decât un coșmar din care era sigur că se va trezi, așa că nu merita să se frământa din pricina amenințărilor, fiindcă ele se vor risipi de cum va deschide ochii. Apoi își aduse aminte că și atunci când visa drumul Betleemului avea certitudinea că se va trezi, și totuși, începu deodată să tremure, brutala evidență a destinului său i se arătase în sfârșit cu claritate, Voi muri, și voi muri nevinovat. Simți o mână pe umăr, era vecinul, Când o să vină comandantul cohorței, îi spunem că n-ai nimic de-a face cu noi și o să-ți dea drumul să pleci în pace, Dar voi, Romanii ne-au răstignit pe toți, de câte ori ne-au prins, cu siguranță că acum nu va fi altfel, Dumnezeu vă va salva, Dumnezeu salvează sufletele, nu salvează trupurile. Au mai adus alți bărbați, doi, trei, apoi un grup numeros, vreo douăzeci în jurul pieței se adunaseră locuitori din Seforis, femei și copii, amestecați cu bărbații, se auzea murmurul lor neliniștit, dar nu puteau pleca fără autorizația romanilor, și așa aveau mare noroc că nu erau bănuți c-ar fi complici cu rebelii. După un timp a mai fost adus un bărbat, soldații care veniseră cu el spuseră, Deocamdată nu mai sînt alții, și sergentul strigă, în picioare, cu toții. Prizonierii crezură că m- aproia comandantul cohorței, vecinul lui Iosif imună, Pregătește-te, voia să spună, Pregătește-te «fi fii liber, ca și cum pentru libertate ai nevoie de pregătire, însă, dacă venea cineva, nu era comandantul cohorței, n-au apucat să afle cine va fi fost, <■ Aci sergentul, fără pauză, dăduse în latină un ordin soldaților, am omis să spunem că tot ce-a fost spus pînă acum de romani a fost tot timpul în latină, nu se coboară fiii Lupoacei să învețe limbi Imrbare, pentru asta există interpreții, dar, în acest iaz, militarii vorbind între ei, nu era nevoie de traducere, soldații i-au înconjurat rapid pe prizonieri, înainte, marș, și cortegiul, cu osîndiții în Irunte, urmați de populație, s-a îndreptat spre M'șirea din oraș. Văzîndu-se dus astfel, fără a avea rui cere îndurare, Iosif își ridică brațele și scoase un MI ngăt, Salvați-mă, eu nu sînt dintre ei, salvați-mă, unit nevinovat, dar se apropie un soldat și cu coada lăncii îi dădu o lovitură în spinare care aproape îl l.rinti la pămînt. Era pierdut. Disperat, simți că-l urăște pe Anania, din pricina căruia avea să moară, dar ura, după ce-l mistui complet pe dinăuntru, dispăru așa cum venise, lăsîndu-i ființa un pustiu, < i și cum s-ar fi spus, Nu mai am unde să mă duc, dar se înșală, căci nu mai e mult pînă acolo. Deși Ki'eu de crezut, certitudinea morții apropiate îl ral mă, Se uită în jur la tovarășii săi de supliciu, mergeau la moarte cu seninătate, unii era abătuți, e adevărat, dar alții își țineau capul sus. Erau, în majoritate, farisei. Atunci, pentru prima dată, Iosif își aminti de copiii lui, avu și un gînd fugar pentru femeie, chipurile și numele erau însă atît de multe încît mintea lui golită de nemîncare, de nesomn, le abandonă în drum unul cîte unul, pînă cînd înmase numai Isus, întîiul său născut, ultima sa pedeapsă. își aminti cum vorbiseră despre visul Hau, cum îi spusese, Nici tu nu-mi poți pune toate întrebările, nici eu nu-ți pot da toate răspunsurile, acum se isprăvea timpul de a răspunde și de a întreba.

în afara orașului, pe o mică înălțime care I domina, erau înfipti vertical, în șiruri de cîte opt., patruzeci de pari groși, destul de robuști pentru a suporta greutatea unui om. La picioarele fiecăruia, pe jos, se afla o stinghie

lungă, cât să încap.i pe ea un om cu brațele întinse. La vederea instrumentelor de supliciu, câțiva dintre condamnați încercară să fugă, dar soldații își cunoșteau bine meseria, cu sabia în mână le tăiară fuga, un rebel încercă să se arunce în vârful unei arme, dar fără rezultat, imediat l-au tîrît la prima crux. Începu atunci laborioasa muncă de a bate în cuie fiecare condamnat pe stinghia lui și de a-l ridica pe înaltul trunchi vertical. Pe tot câmpul se auzeau urlete și gemete, oamenii din Seforis plîngeau la vederea tristului spectacol la care erau siliți să asiste, ca avertisment. Încet se formară crucile, fiecare cu omul ei suspendat, cu picioarele îndoite, cum s-n mai spus înainte, ne întrebăm oare de ce, poate din pricina vreunui ordin al Romei vizînd raționalizarea muncii și economia de material, oricine poate observa, chiar neavînd experiența răstigni rilor, că o cruce, destinîndu-se unui om întreg, și nu unuia fără picioare, ar trebui să fie înaltă, de unde un consum mai mare de lemn, o greutate mai mare de cărat, dificultăți mai mari la mînuire, la care se adaugă circumstanța, avantajoasă pentru condamnați, că, rămînîndu-le tălpile chiar la nivelul solului, puteau fi cu ușurință scoși din cuie, fără a fi nevoia de scări, trecînd astfel, cum s-ar spune, direct din brațele crucii în brațele familiei, dacă o aveau, sau ale gospodarilor, care nu-i vor lăsa aici în părăsire. Din întîmplare, Iosif a fost răstignit ultimul, de aceea a trebuit să asiste, unul cîte unul, la tortura celor treizeci și nouă de tovarăși necunoscuți, și,

nd îi veni rîndul, își pierduse orice speranță, n-a nuii avut nici măcar puterea de a repeta că e nevinovat, a ratat poate șansa de a se salva cînd mi] datul care ținea ciocanul îi spuse sergentului, I! **cel** care spunea că e nevinovat, sergentul ezită

o clipă, exact clipa cînd Iosif ar fi trebuit să strige, îlli.t nevinovat, dar nu, tăcu, renunță, atunci ser- H<Mitul privi, gîndindu-se poate că precizia sime-

1 r ică ar fi avut de suferit dacă ultima crux n-ar fi fuHl folosită, căci patruzeci e un număr rotund și perfect, făcu un gest, piroanele au fost înfipite, lipnif a urlat și a continuat să urle, apoi l-au ridi- nil., atîrnat de încheieturile mîinilor străpunse de i mele de fier, noi urlete, cuiul lung care îi traversa nilcîiele, o, Doamne, acesta e omul pe care l-ai 11 cat, fii lăudat, căci n-avem voie să te blestemăm. Mi-odată, ca și cum cineva ar fi dat un semnal, locuitorii din Seforis au izbucnit într-un vaiet îngrozii, dar nu din milă pentru osîndiți, în tot orașul i/.bucneau incendii, flăcările, șuietînd ca fitilul locului grec, devorau casele oamenilor, edificiile publice, copacii din curțile interioare. Nepăsători In pîrjolul pe care alți soldați îl aprindeau, patru noi dați din plutonul de execuție parcurgeau șiru- illi osîndiților, spărgîndu-le sistematic fluierile picioarelor cu rîngi de fier. Seforis a ars în întregime, de la un capăt la altul, în timp ce, unul după unul, răstigniții își dădeau sufletul. Tîmplarul, numit Iosif, fiul lui Eli, era un bărbat tînar, în Urnirea vîrstei, abia împlinise treizeci și trei de mii.

înd acest război se va termina, și nu va mai trece mult, căci asistăm la ultimele și fatalele lui horcăituri, se va face numărătoarea finală a celor care în el și-au pierdut viața, câțiva aici, câțiva dincolo, unii mai aproape, alții mai departe, și, dacă e neîndoios că, o dată cu trecerea timpului, numărul celor care au fost uciși în ambuscade sau în bătălii de câmp a ajuns să-și piardă importanța sau a fost complet uitat, totuși răstigniții, aproape două mii, după statisticile cele mai demne de crezare, se vor întipări în memoria oamenilor din Iudeea și Galileea, așa încît se va mai vorbi despre ei mulți ani după aceea, cînd un nou val de

sînge va fi vărsat într-un nou război. Două mii de răstigniți înseamnă o sumedenie de oameni morți, dar și mai mulți ni s-ar părea dacă ni i-am imagina plantați la un interval de un kilometru de-a lungul unei șosele, sau înconjurînd, e un exemplu, țara ce se va numi Portugalia, a cărei dimensiune, de jur împrejur, cam aceasta ar fi. Intre rîul Iordan și mare, plîng văduve și orfani, este un vechi nărav de-al lor, de aceea sînt văduve și orfani, ca sil plîngă, apoi va trebui doar să aștepte să treacă timpul pentru ca pruncii să crească și să plece la un nou război, alte văduve și alți orfani le vor lua locul, iar dacă, între timp, se va fi schimbat moda, dacă doliul, din alb, a devenit negru, sau viceversa, dacă peste părul, care înainte se smulgea, se pune acum o mantilă brodată, lacrimile, cînd sînt simțite, sînt aceleași.

Maria încă nu plînge, însă, în sufletul ei, poartă deja presentimentul morții, căci soțul nu i s-a întors

icasă, iar în Nazaret se vorbește că Seforis a fost licut scrum și au fost răstigniți oameni. Însoțită îlr fiul cel mare, Maria repetă drumul pe care Iosif I a făcut zilele trecute, și cu destulă probabilitate, într-un loc sau altul, își pune tălpile peste urmele Hndalelor bărbatului ei, nu e anotimp de ploaie, vmtul nu e decît o adiere suavă care abia atinge Holul, însă urmele lui Iosif sînt ca vestigiile unui animal de demult, care a locuit în aceste ținuturi într-o eră de mult apusă, spunem, A fost ieri, și e totuna cu a zice, A fost acum o mie de ani, timpul nu e o sfoară care să poată fi măsurată nod cu nod, timpul e o suprafață oblică și ondulată pe • are numai memoria e în stare s-o facă să se miște și să se apropie. împreună cu Maria și cu Isus merg alți locuitori din Nazaret, cîtiva împinși de milă, alții doar curioși, și sînt, de asemenea, cîtiva înrudiți cu Anania, dar aceștia se vor întoarce la rasele lor cu aceleași îndoieli cu care au plecat, cum nu l-au găsit mort, s-ar putea să fie viu, nu l<>-a trecut prin minte să caute în ruinele magaziei, și, dacă s-ar fi gîndit, cine știe dacă și-ar fi recunoscut mortul lor între ceilalți morți, cu toții același cărbune. Cînd, la jumătatea drumului, acești naza- reni vor întîlni o companie de soldați, trimiși în Hatul lor pentru percheziții, unii se vor întoarce, preocupați de soarta avutului lor, căci niciodată nu poți să prevezi ce vor face soldații dacă, bătînd la poarta unei case, nu le răspunde nimeni dinăuntru. Comandantul forței militare vru să afle ce căuta ceata de săteni Ia Seforis, i-au răspuns, Vrem să vedem focul, explicație care l-a mulțumit pe militar, căci, încă de la aurora lumii, oamenii au fost atrași de incendii, unii chiar spun că e vorba de un soi de chemare interioară, înconștientă, o reminiscență n focului originar, ca și cum cenușa ar putea păstra memoria a ceea ce a ars, astfel justificîndu-se, după această teză, expresia fascinată cu care contemplăm

pînă și simplul foc la care ne încălzim sau licărul întunericul din od e. Dacă am fi la fel de nesocotiți sau cum sînt fluturii, moliile și alte lepidoptere, ne-am cu toții, întreaga specie umană, poate o combustie atît asemenea văpaie, traversînd pleoapele închise ale lui l-ar deștepta din somnul lui letargic, prea tîrziu, tirește, cunoaște, totuși la vreme pentru a vedea începutul nefi: am pierit. Maria, deși cu o casă plină de copii, lăsați fără se întoarce, c merse mai departe, chiar și acum destul de că nu intră în fiecare zi într-un sat soldați puș¹ pe omorît copii, fără a mai spune că romanii noștri, în generai, nu numai că le îngăduie, ba chiar îi încurajează să se înmulțească tot ma nult, și ap< se va vedea, dacă le e docilă inima și sînt cu mîpoz „ele la zi Mama și fiul înaintează acum singuri pe di um, cei din familia lui Anania, pentru că sînt jumătate de duzină și merg conversînd, au rămas în urmă, și cum Maria și Isus n-ar avea să schimbe între e i decît cuvinte de îngrijorare, rezultatul este că fiecare merge în tăcere ca să nu-l amărască pe celălalt, și o stranie liniște pare a învălui totul, nu cîntă nici o pasăre, vîntul s-a oprit complet, se aude doar sunetul pașilor, dar și acesta amuțește, intimidat ca un intrus de bună-credință care a intrat într-o casă pustie. Seforis se ivi, pe neașteptate, după ultimul cot al drumului, ard cîteva case, se vād pe alocuri coloane subții de fum, pereți înnegriți, copaci complet calcinați, dar cu frunz'sul întreg, acum de culoarea ruginii. Iar acolo, pe mîna dreaptă, crucile.

Mana o luă la fugă, dar distanța este prea mare ca s-o străbată dintr-o suflare, în curînd își încetinește fuga, cu atîteu nașteri și atît de dese, inima acestei femei ostenește ușor. Isus, ca un fiu resDectuos ce era, voia să-și însoțească mama, să fie

Îngă ea, acum și mai târziu, pentru a se împărtăși iimîndi din aceeași bucurie sau împreună să sufere aceeași durere, dar ea înaintează atît de încet, îi n atît de greu să-și urnească picioarele, așa nu mai ajungem niciodată, mamă, ea face un gest care înseamnă. Dacă vrei, du-te tu, iar el, luînd-o do- a dreptul peste cîmp, ca să scurteze drumul, se vîntă într-o fugă nebună, Tată, tată, o spune cu nperanța că el nu va fi aici, o spune cu durerea i i 'ui care l-a găsit. Ajunsese la primele rînduri, t iva răstigniți mai sînt încă pe cruce, alții fuse- «nfră dați jos, sînt culcați pe pămînt în așteptare, puțini își au familia lîngă ei, căci acești rebeli, în majoritatea lor. au venit de departe, aparțin unui detașament din alt ținut care aici și-a dat ultima și unica bătălie, în acest moment sînt dispersați definitiv, fiecare singur cu sine, în inexprimabila Holitudine a morții Isus nu-și vede tatăl, mai, mai Hă i se umple inima de bucurie, dar rațiunea îi spune, Așteaptă, încă n-am ajuns la sfîrșit, și, într-adevăr, sfîrșitul e acum, pe pămînt e întins tatăl pe care-l căutam, aproape că n-a sîngerat, doar plăgile căscate ale rănilor de la încheieturile manilor și de la picioare, parc-ai dormi, tată, dar nu, nu dormi, n-ai putea, cu picioarele frînte, bine că s-au milostivit să te dea jos de pe cruce, dar morții sînt așa de mulți încît sufletele bune care s-au îngrij't de tine n-au apucat să-ți îndrepte oasele rupte. Băiețandrul numit Isus este îngenun cheat lîngă cadavru, plîngînd. vrea să-l atingă, dar nu îndrăznește, totuși sosește momentul cînd durerea e mai puternică decît spaima de moarte, atunci îmbrățișează trupul L iert, Tată, tată, spune și un alt țipăt i se alătură, Vai, Iosif, vai, bărbatul meu, e Maria care a ajuns în sfîrșit, istovită, începuse să plîngă de departe pentru că, de departe, văzîndu-și fiul opiîndu-se, știa ce o aștepta. Plînsul Măriei se întetește cînd dă cu ochii de nemiloasa sluițire a picioarelor bărbatului, firește, nu se știe, după ce mori, ce se întimplă cu durerile simțiți in tu.ipul ¹ leții, mai ales cu ultimele, se prea poaU ca, o dată cu moartea, să se termine într-adevar totul, dar nimic nu ne garantează că, cel puțin timp de cîteva ore, o memorie a suferinței nu pe> sistă într-un trup despre care spunem că e mori, nefiind de exclus ipoteza că putrefacția e ultima șansă ce-i rămîne materiei pentru a se elibera, definitiv, de durere. Cu o blîndețe, cu o delicatețe, pe care, cît i-a fost soțul în viață, nu s-ar fi încu metat s-o arate, Mar a încercă să îndrepte picioarele j îlnic mutilate ale lui Iosif, care, ridieîndu-i-sa tunica pe coapse la coborîrea de pe cruce, li dădeau aspectul grotesc al unei marionete cu articulațiile rupte. Isus nu-și at' ise tatăl, o ajută doar pe mamă să-i tragă tunica peste picioare, dar și așa rămaseră la vedere firavele glezne ale omului, poate, în trupul uman, partea care ne dă cea mai sfîșietoare impresii? de fragilitate. Cum fluierile le erau rupte, picioarele se îndoiau lateral, scoțînd la iveală rănilor din călcîie, de unde tot timpul trebuiau alungate muștele atrase de mirosul sîngelui. Sandalele lui Iosif căzuseră alătur' de trunchiul gros al cărui ultim fruct fusese. Uzate, pline de praf, ar fi putut rămîne aici abandonate dacă Isus nu le-ar fi luat, o făcu fără să se gîndească, întinse brațul de parcă ar fi primit un ordin, Maria nici nu observă gestul, și le prinse la briu, poate aceasta ar trebui să fie prin excelență moșteni rea simbolică a primilor născuți, unele lucrur încep în acest mod atît de simplu, de aceea și astăzi se spune, Cu cizmele tatălui meu și PU sînt bărbat, sau, într-o versiune mai radicală, Cu cizmele tatălui meu sînt eu bărbat.

Puțin mai la o parte, soldații romani făceau de gardă, gata să intervină în cazul că ar fi constat atitudini și țipete de revoltă din partea celor care,

plângînd și lamentîndu-se, se îngrijeau de morții ritirizați. Dar acești oameni n-aveau fibră

ifu lioimcă ori cel puțin n-o arătau acum, se măryineau să-și recife rugăcur-le funebre, trecînd din ifistignit în răstignit, ceea ce le-a luat mai mult lfc două ore de-ale noastre, nici unul dintre morți n a rămas fără sînta porție de rugăciuni și haine iate, în partea stîngă dacă erau rude, în partea di aptă dacă nu erau, în liniștea serii se auzeau voci intonînd versete, Doamne, ce este omul să-ți prse de el, ce este fiul omului ca să iei seama la el, S©ol e ca o adiere, zilele lui trec ca umbra, care e inimi care trt__3ște și care nu vede moartea, sau nre-și cruță sufletul scăpînd de mormînt, omul huscut din femeie e sărac in zile și bogat în nea u i, se naște și e tăiat ca o floare, fuge și pierce ca n umbră, ce e omul ca să-ți amintești de el, și fiul omului ca să-l chemi înaintea ta. Totuși, după iu astă recunoaștere a iremediabilei nim.^nicii a omului în fața Dumnezeului său, pronunțată cu un ton atît de profund încît părea că vine mai iirînd din adîncurile conștiinței decît din glasul rare slujește cuvintele, corul urca și atingea un soi do exultare, proclamînd în fața aceluiași Dumnezeu o neașteptată grandoare, Adu-ți, totuși, aminte uț l-ai pus pe om doar cu puțin sub înger și cu onoare și glorie l-ai încoronat. Cînd au ajuns la Io ti/ pe care nu 1 cunoșteau, și pentru că era ultimul dintre cei patruzeci, n-au mai avut tot atîta răbdare, lotuși tîmplarul a dus pe lumea cealaltă tot ce-i ora de trebuință, iar graba era îndreptățită pentru U legea nu îngăduie să rămînă răstigniții fără mormînt pînă a doua zi, și soarele e la scăpătat, irînd va asfinți. Fiind încă atît de tînăr, Isus nu trebuia să-și sfișie tunica, era scutit de această demonstrație de dol-u, dar vocea lui, subțire și vibrantă, se înalță deasupra celorlalte cînd intonă, li necuvîntat fi tu, Doamne, Dumnezeul nostru, regele universului, care cu justiție te-a creat, cu justiție te-a ținut în viață, cu justiție te-a hră cu justiție te-a făcut să cunoști lumea, cu justiți te va face să revii, binecuvîntat fii tu, Doamne, care pe morți îi reînvii. întins pe pămînt, Iosil, dacă încă mai simte durerea cuielor, va auzi poate și aceste cuvinte, doar numai el va fi știind ce li a ocupat cu adevărat dreptatea lui Dumnezeu ia viața sa, acum nu mai are nimic de așteptat ni de la una, nici de la cealaltă. Odată terminate rugăciunile, trebuiau îngropați morții, dar fiind așa de mulți și noaptea atît de apioape, e impo sibil de căutat un loc pentru fiecare, morminte adevărate, care ar putea fi astupate rostogolind d piatră, cît despre a înveli trupurile în feșe mo tuare, sau chiar într-un simplu giulgiu, nici nu poate fi vorba. Chibzuiră așadar să sape o groapă lungă unde să încapă toți, nu era prima dată și nu va fi ultima, trupurile vor coborî în pămînt în hainele de pe ele, îi dădură și lui Isus o lopată, iar el munci voinicește alături de bărbații adulți, de^ tinul, care în toate e mai înțelept vru că tatăl să i fie înmormîntat chiar în terenul săpat de el, astfel împlinindu-se profeția, Fiul omului ¹ îl va îngropa pe om, dar el însuși va rămîne neîngropat. Fie ca aceste cuvinte, la prima vedere enigmatice, să nu vă poarte spre gînduri superioare, ce e sc s aici ține de evidență, înseamnă pur și simplu că ultimului om, fiind ultima ființă, nu va avea cine să-i sape mormîntul. Or, nu va fi acesta cazul băiatul u care tocmai și-a îngropat tatăl, cu el nu se va termina lumea, vom mai rămîne aic mile:iii și milenii într-o constantă naștere și moarte și, dacă omul a fost, cu egală constanță, lup și călău pentru om, cu și mai mult teme și va continua să-i fie gropar.

Soarele a trecut deja dincolo de munte Mari nori întunecați s-au ridicat peste valea Iordanului, mișcîndu-se lent spre apus, chemați de ultima

lumină care le pictează coamele b,ne conturate în IOȘU. A.erul s-a răcorit deodată, s-ar putea să plouă

II noapte, chiar dacă nu e lucru obișnuit pentru
 II st anotimp. Soldații s-au retras, profită de ultima 51 nă de lumină a zilei pentru a se întoarce în Inbără, care e pe undeva, pe aproape, și unde Pl babil au sosit deja camarazii de arme care au In.st la Nazaret ca anchetatori, un război modern ușa se face, cu o coordonare bine pusă la punct, nu cum l-a făcut Galileanul, rezultatul se vede, li izec și nouă de luptători răstigniți al patru-

.ccilea era un biet nevinovat, a venit să facă un Iu e, dar cât de râu a ieșit. Oamenii din Seforis se vor duce să caute în orașul pîrjolit un loc unde Hă-și petreacă noaptea, iar ml Ine dimineată fiecare unilie va trece în revistă ce i-a rămas din casă,

III că ceva bunuri au scăpat de pîrjol, iar apoi vor porni la drum în căutarea unui loc pentru a-și ii'face **Viața**, căci Seforis n-a fost numai mistuit 111 flăcări, ci șters de pe fața pămmtului, și Roma nu va permite prea curînd reconstrucția orașului. Maria și Isus sînt două umbre în mijlocul unei păduri formate numai din trunchiuri, mama își ' age fiul lîngă ea, două spaime în căutarea unui curaj, cerul negru nu le este de nici un ajutor, iar morții sub pămînt par că vor să-i apuce de picioaie pi cei vii. Isus îi spuse mamei, Dormim în oraș, iar Maria răspunse, Nu putem, frații tăi sînt singuri și le e foame. Aproape nu vedeau pe unde călcau. In sfîrșit, după ce s-au împiedicat de multe ori și o dată au căzut, au ieșit la drumul mare, care semăna cu albia secată a unui rîu, croind o ■ lîră palidă în noapte. Cînd deja lăsaseră Seforis în urmă, începu să plouă, mai întii niște picături grele care făceau în praful gros al drumului un zgomot moale, dacă asemenea cuvinte, împerecheate, au sens. După aceea, ploaia se înteti, continuă, insistentă, curînd praful se transformă în noroi, Maria și băiatul au fost nevoiți să se descalțe ca să nu-și piardă sandalele în călătorie. M°rg în tăcere, manm acoperindu-i capul fiului cu mant i, n-au i imn să-și spună, poate chiar se gîndesc confuz că nu o adevărat că Iosif e mort, că, ajungînd acasă, îl voi găsi ocupîndu se de copii cît putea mai b ne și . o va muștra pe nevastă, Ce idee pe voi să mergeai în oraș fără să vă dau voie, totuși ocl i Ma in sînt din nou plini de lacrimi, și nu doar din pricirii suferinței și a doliului, mai este și această nesfu șită oboseală, această nemiloasă osîndă a plo.' această noapte fără speranță, totul prea trist HI prea negru pentru că Iosif să mai poată fi Vii într-o zi, cineva îi va spune văduvei că se petro cuse o minune la porțile orașului Seforis, căpătuți noi rădăcini și frunze trunchiurile care serviset.. supliciului, și a spune minune nu înseamnă a abuzn de cuvînt, în primul rînd pentru că, în pofida obi ceului, romani nu le luaseră cu ei la plecare, iar, în al doilea, pentru că e cu neputință ca trunchiurile astfel tăiate, la vîrf și la bază, să mai aii»⁻¹ încă sevă și muguri capabili să facă arbori vii din parii grosolani și însîngerati. A fost sîngele martirilor, spuneau credulii, a fost ploaia, îi contraziceați scepticii, dar nici sîngele vărsat, nici apa căzută dm cer nu făcuseră să înverzească, înainte, atîtea cruci abanaonate pe piscurile munților sau pe platoul deșertului Cu toate acestea, nimeni n-a îndrăznii, să spună că fusese voința lui Dumnezeu, nu doar pentru că voința lui este, oricare ar fi ea, inscru tabilă, ci și pentru că nu se recunoșteau motive șt merite particulare răstigr "ților din Seforis pentru a fi fost beneficiarii unei atît de singulare manifestări a grației divine, de așteptat mai degrabă de la zeei păgîni. Multă vreme vor rămîne ai acești copaci, și va sosi ziua cînd se va fi

pierdut, memoria a ceea ce s-a întâmplat, și atunci, cum oamenii vor pentru orice cîte o explicație, falsă sau adevărată, se vor inventa cîteva istorii și legende,

Îm începui mai păstrînd încă o oarecare relație cu luptele, apoi din ce în ce mai slabă, pînă cînd totul «r va transforma în pură fabulă. Și va sosi altă zi " d copacii /or muri de bătrînețe și vor fi tăiați, i alta cînd, d 1 pricina unei autostrăzi, sau a unei li] sau a unui case de loci t, sau a unui centru iVimercial, sau a unui fort militar, excavatoarele vor răscoli terenul și vor scoate la lumina zilei, pentru o nouă naștere, scheletele care au zăcut «rolo vreme de două n i de ani. Vor veni atunci nntropologii și un profesor de anatomie va examina leșturile, pentru ca, mai tîrziu, să anunțe lumii «raiidalizate că, de fapt, pe vremea aceea, oamenii u răstigniț¹ cu genunchii îndoiiți. Și cum lumea nu -l putea dezavua în numele științei, l-a detestat "i numele esteticii.

Cînd Maria și Isus au ajuns acasă, fără un fir di veșmînt uscat pe trup, murdari de noroi și li murind de frig, copiii erau mai liniștiți decît era de așteptat, grație agerimii și inițiativei celor ma mari, Iacob și I :sia, care, văzînd că noaptea ne ră ise, se gindiseră să aprindă soba, lîngă care HO cuibăriseră cu toții, încercînd să compenseze ci mpele foamei dinăuntru prin confortul căldurii ilin afară. Auzind scîrțitul porții în curte, Iacob merse să deschidă ușa, ploaia se transformase "itr-un potop d*n care st iviră alergînd mama și ' tele, cînd au intrat, casa a părut deodată inundată. Copiii pmiră, cînd ușa se închise din nou, înțeleseră că tatăl nu va veni, dar păstrară tăce- i . , Iacob a pus întrebarea, Tata. Lutul de pe jos Hugea încet apa care] cura de pe tunicile ude, în l'iiiștea care se lăsase, se auzea pîrîitul lemnului umed care ardea la gura sobei, copiii își priveau mama, Iacob întrebă iar, Tata Maria deschise gura i să răspundă, dar cuvîntul fatal, ca o funie de Hpînzurătoare, i se strînsese în jurul gîtlejului, și Isus fu acela care trebui să spună. Tata a murit, și, fără să știe prea bine de ce-o face, poate pentru că era dovada incontestabilă a definitivei absențe, își desprinse de la brîu sandalele ude și le arătă fraților, Iată-le. Primele lacrimi deja începuseră să curgă din ochii celor mai mari, dar plînsul îi cuprinse și pe ceilalți la vederea sandalelor goale, acum plîngeau cu toții, văduva și cei nouă copii ai ei, iar ea nu mai știa pe care să-l ajute, se lăsă pînă la urmă în genunchi, golită de forțe, și copiii se apropiară și o înconjurară, ciorchine viu ce nu trebuia călcat în picioare ca să verse albul sînge care e lacrima. Numai Isus rămăsese în picioare, strîngînd sandalele la piept, gîndindu-se vag că, într-o zi, le va încălța, chiar acum, dacă ar îndrăzni, încetul cu încetul, copiii se îndepărtară de mamă, cei mari, din pricină pudorii care ne cere să suferim singuri, cei mici, pentru că frații plecaseră, și nefiind ei înșiși în stare să simtă o suferință reală, se mulțumeau numai să plîngă, din acest punct de vedere copiii sînt aidoma bătrînilor, care plîng dintr-o nimică toată chiar cînd au încetat să simtă sau tocmai fiindcă au încetat să simtă. Maria rămase un timp ingenuncheată în mijlocul casei, de parcă ar fi așteptat o hotărîre sau o sentință, se dezmetici cînd simți un lung frison, hainele ude pe trup, atunci se ridică, deschise lada și scoase o tunică veche și peticită care fusese a bărbatului ei, i-o întinse lui Isus, zicînd, Scoate ce ai pe tine, pune-ți asta și așază-te lîngă foc. Apoi le chemă pe cele două fiice, Lisia și Lidia, le porunci să se ridice și să țină o rogojină, în chip de paravan, și în dosul ei se schimbă și ea de haine, după care, cu puținul pe care-l aveau de mîncare, se apucă să pregătească cina. Isus, lîngă sobă, se încălzea în tunica tatălui, care îi era lungă la mîneci și la poale, desigur că,

în alte împrejurări, frații ar fi rîs de el, sperietoare cum trebuia să pară, dar astăzi nu vor îndrăzni, nu numai din pricina marii iluzii pe care o trăiesc, dar și din pricina aceluiași nor de adultă maiestate care emana din băiat, ca și cum de la un ceas la altul și-ar fi atins înălțimea definitivă, iar această impresie deveni și mai puternică atunci cînd el, cu mișcări lente și măsurate, nșeză umilele sandale ale tatălui în așa fel încît îi capete căldura de la gura sobei, gest care nu servește nici unui scop practic, de vreme ce stă- pinul lor nu mai e pe această lume. Iacob, fratele care îi urma ca vîrstă, se așeză lîngă el și întrebă cu glas șoptit, Ce s-a întîmplat cu tatăl nostru, 1,-au răstignit împreună cu luptătorii, răspunse Isus, tot în șoaptă, De ce, Nu știi, acolo erau patruzeci și tata era unul dintre ei, Poate a fost luptător, Cine, Tata, Nu, nu era, stătea mereu aici și muncea, Dar măgarul l-ați găsit, Nici viu, nici mort. Mama terminase de pregătit cina, se așezară cu toții în jurul blidului comun și mîncară din ce era. La sfîrșit, cei mai mici moțăiau de somn, spiritul era încă agitat, dar trupul obosit cerea odihnă. Rogojinile băieților au fost întinse de-a lungul peretelui din fund, Maria le spusese fetelor, Oulcați-vă aici cu mine, s-au culcat de o parte și de alta ca să nu se iște gelozii. Prin crăpătura ușii intra un aer rece, dar casa era în continuare caldă de la soba încă fierbinte, de la trupurile aproape lipite, treptat, în ciuda tristeții și a suspinelor, familia alunecă în somn, Maria dădea exemplu, își reținea lacrimile, voia să-i adoarmă repede copiii, pentru binele lor, dar și pentru a putea să rămînă singură cu suferința ei, contemplînd cu ochii larg deschiși viitoarea ei viață fără bărbat și cu nouă copii de crescut. Dar și pe ea, în mijlocul unui gînd, o părăsi durerea din suflet, trupul indiferent primi somnul fără împotrivire, iar acum dorm cu toții.

La miezul nopții, un geamăt o trezi pe Maria Crezu că gemuse chiar ea, în vis, însă nu visase, iar geamătul se repeta acum mai puternic. Se

că în capul oaselor, cu băgare de seamă pe derisprețuit, li se făcuseră ceremoniile funebre l'c
u-și trezi fetele, se uită în jur, însă lumina graba și locul le-au permis, oricum sufi-
ițului nu ajungea pînă în fundul casei, Care o fi lente ca număr și conținut pentru a
tre ei, se întrebă, dar inima ei știa că cel sar» putea luma că, în mare, ritualul fusese
nea era Isus. Se sculă fără zgomot, se dusămplinit. La
prindă lampa din cuiul bătut în ușașoarcerea acasă, în sfîrșit singură cu fiul cel
cînd-o deasupra capului pentru a luminalmăe, Maria se gîndi că era un bun prilej pentru
e, își trecu în revistă copiii adormiți, Isus, el I întreba de ce-și pusese sandalele
cel care se mișca și murmură, de parcă s-tatăl lui, dar, In ultima clipă, o reținu un scrupul,
tai cu un coșmar, precis că-și visează tatălIsus, cel mai luobabil, nu va ști ce explicație să-i
at, de vîrstă lui să vadă ce-a văzut, moaltă, și se va nunți umilit să-și vadă confundat, în
ge și tortură. Maria se gîndi că trebuia căli mamei, tontul, fără îndoială excesiv, cu
zească, să întreprună această altă formăde seala foarte Imnală a copilului care se scoală
nie, dar n-o făcu, nu voia să-și audă noaptea ca să inanînțe, pe ascuns, o prăjitură,
restindu-i visul, dar își uită motivul cînd luagînd oricînd, ¹ ică e prins, să invoce foamea
seamă că Isus își pusese sandalele tatălucup scuză, ceea ce nu se va putea spune despre
olitul gestului o descumpăni, ce căsohodul sandalelor, (Ucît dacă ar fi vorba de un
stească, fără sens, și, de asemenea, ce lipsăltsoi de foame, pe i are noi n-am ști s-o explicăm.
pect, să încalțe sandalele tatălui chiar în înunminta Măriei MII ivi apoi altă idee, că băiatul
rții lui. Se întoarse pe rogojină, fără să maidevise acum gelul casei și al familiei și, deci,
ă creadă, poate că băiatul repeta în somn, prian fi bine ca ea, mama lui și dependentă de el, să
ermediul sandalelor și tunicii, ucigătoareestrăduiască (iă-i arate respectul și atenția
ntură a tatălui de cînd plecase de acasăvenite, cum ar fi, ile exemplu, să se intereseze
ite că ajunsese astfel în lumea bărbatilorraul spiritual care îi tulburase somnul, L-ai
eia deja îi aparținea prin legea lui Dumnezisat pe tatăl tău, întrebă, Inșă Isus se făcu că
unde se instala acum printr-un nou dreptude, privi în altă parte, își întoarse obrazul, dar
luînd succesiunea tatălui, fie ea doar o tumană, hotărîită, stărui, L-ai visat, nu se aștepta ca
he și niște sandale scîlciate. Și moșteninful-să-i răspundă mai întîi, Da, apoi imediat, Nu,
le, chiar și numai pentru a-i trăi ultimii șiasă se întunece la față atît de tare, de parcă iar
pămînt, Măriei nu-i trecu prin minte că visul ar fi avut pe tatăl mort înaintea ochilor. își
utut fi altul. continuară în tăcere drumul și, ajungînd acasă,
Dimineața era senină, fără nori, soarele rămăia se apucă să dărăcească lină, zicîndu-și că,
d și luminos, nu era de temut o revenire a ppentru a-și întreține familia, ar trebui să lucreze
ria plecă de acasă devreme, însoțită de mai mult pentru alții, profitînd de mîna iscusită
eții care aveau vîrstă de a merge la școală, ca și care o avea și acum pentru această
Isus, care, cum s-a spus la momentul potivoletnicire. La rîndul lui, Isus, care se uitase la
terminase instrucția. Se ducea la sinagogă ca să se convingă de bunăvoința vremii, se
ntu a anunța moartea lui Iosif și circumstanopie de masa de tîmplar, care-i aparținuse
e probabile care o provocaseră, adăugînd cătatălui și care-și avea locul în șopron, începînd să
lui ca și celorlalți nefericiți, lucru care nu I I a

verifice, una câte una, lucrările întrerupte, apu' starea uneltelor, lucru de care Mana se bucurii mult în inima ei, văzînd că fiul își lua atît de în serios, din această primă zi, noile responsabilități Cînd cei mai tineri se întoarseră de la sinagogă se adunară cu toții la masă, doar un observatul foarte atent și-ar fi dat seama că această familie își pierduse numai de cîteva ore șeful natural soțul și tatăl și, cu excepția lui Isus, ale cărri sprîncene negre urmăresc crisplate un gînd ascuns, ceilalți, inclusiv Maria, par liniștiți, de o seninătate calculată, fiindcă e scris, Să plîngi amar și să scoți țipete de durere, să respecti doliul așa cum cern demnitatea mortului, o **ii** sau două, ca să te ț departe de gurile rele, apoi consolează-te de tri teșea ta, și mai e scris, Nu-ți lăsa inima prada tristeții, alung-o și amintește-ți de propriul tău sfîrșit, să nu-l uiți pentru că e fără întoarcere, mortului nu-i va folosi cu niir c și îți v« . face ț rău. Deocamdată e prea devreme pentru rîs, care va veni cînd va fi timpul, așa cum zilele ¹ n duj i zile și anotîmpurile după anotîmpu i, însă cea mai bună lecție este a Ecleziasului, care a spus, Am lăudat dar petrecerea, pentru că nu este altă feri cire pentru om sub soare decît să mănînce și să :.< veselească, iată ce trebuie să-l însoțească în mi locul muncii lui, în zilele vieții pe care i le dă Dumnezeu sub soare. După-amiază, Isus și Iacob s-au urcai pe acoperișul casei ca să astupe cu pa ; amestecate cu lut crăpăturile din acoperiș, prin care, toat noaptea, picurase apă, nu va mira pe nimen: cil n-am vorbit atunci de detalii atît de umile ale vieții noastre cotidiene, moartea unui om, nevinovat sau nu, va trebui întotdeauna să treacă înainte;» celorlalte lucruri.

Altă noapte sosi, altă zi începea, familia cină cum putu și se duseră cu toții la culcare pe rogojini. Spre dimineață, Maria se trezi înfricoșată, în ea visa, ci fiul, acum cu plîsete și gemete nife»ț frîngeau inima, așa de puternice, încît se ieziră și frații mai mari celorlalți le-ar trebui Boit mi- mult pentru a se lăsa smulși din somnul lin profund, dat de inocența vârstei lor. Mana se lepezi să-și aj_te fiul care se zDătea, cu brațele mimate, ca și cum ar fi încercat să se apere de luv.turi de spadă sau de lance, încetul cu încetul ii potoli fie pentru că se retrăseseră atacatorii, fir pentru că i se sfîrșea viața. Isus deschise ochii, ut agăță cu putere de mama sa, de parcă n-ar fi I mărul bărbat care e, șef de famiie, pînă și un nrbat adult, cînd plînge, se transformă într-un liopil, nu vor s-o recunoască, bieții neghiobi, dar mima îndurerată e legănată de lacrimi. Ce e cu Ime, băiatul meu, ce se întîmplă, întrebă Maria, ngr orată, dar Isus nu-i putea răspunde, sau nu vma, o crispare care nu mai avea nimic copilăresc n pecetlulia buzele, Spune-m ce-ai visat, insistă Maria, își, parcă încercînd să-i deschidă drumul, I .-ai văzut pe tatăl tău, băiatul făcu cu bruschețe un gest de negație, apoi i se desprinse din brațe și (c lăsa să cadă pe rogojină, Du-te la culcare, spuse, gi spre frați, Nu e nimic, culcați-vă, mă simt bine. M iria se întoarse lîngă fete, dar rămase, aproape piuă în zori, cu ochii deschiși, atentă, așteptînd în liocare moment ca visul lui Isus să se repete, ce vis va fi fost acela ca să provoace atîta zbucium, tfituși nu se mai întîmplă nimic. Manei nu-i trecu pun minte că băiatul ar fi putut sta treaz doar pe îtru a nu visa din nou, se gîndi, în schimb, la oin<idența, cu adevărat singulară, că Isus, care avusese întotdeauna parte de vise liniștite, începuse «ă ; libă coșmaruri după moai tea tatălui, Doamne, Dumnezeul meu, fă să nu fie același vis, imploră, Imnul-simț 11

spunea, ca s-o liniștească, că visele nu se moștenesc, se înșală foarte tare, oamenii n-au avut nevoie să-și comunice unul altuia visele pe care le visează pentru ca să le viseze la fel din tată în fiu și la aceeași oră. În sfârșit, veni dinu neața, lumina pătrunse prin crăpătura ușii. Când se trezi, Maria văzu că locul fiului celui mare era gol, Unde s-o fi dus, se gândi, se ridică repede, deschise ușa și se uită afară. Isus stătea sub șopron, pe paiele de pe jos, cu capul pe brațe și brațele j>o genunchi, imobil. Înfiorată de frigul dimineții și, de asemenea, deși de-abia își dădea seama, de priveriștea singurătății băiatului, mama se apropie, Ești bolnav, întrebă, băiatul își ridică fruntea, Nu, nu sînt bolnav, Atunci, ce se întîmplă cu tine, Sînt visele mele, Vise, spui, Un singur vis, același noaptea asta și cea dinainte, L-ai visat pe tatăl tău pe cruce, Ți-am spus că nu, îl visez pe tata, dar nu-l văd, Mi-ai spus că nu l-ai visat, Pentru cS nu-l văd, dar sînt sigur că e în vis, Și ce vis u acesta care te chinuie. Isus nu răspunse imediat, se uită la mama sa cu o privire neajutorată, și Maria simți ca și cum un deget i-ar fi atins inima, în fața ei stătea fiul ei, cu acest chip încă de copil, privirea stinsă pentru că nu dormise, și primele tulleie de bărbat, înduioșător de ridicole, era băiatul ei cel mare, lui i se încredința și i se dădea pe mîna pentru tot restul zilelor ei, Spune-mi totul, ceru, iar Isus spuse, în sfârșit, Visez că sînt într-un sat care nu e Nazaret și că tu ești cu mine, dar nu ești tu, pentru că femeia care în vis mi-e mamă arată altfel, și mai sînt și alți băieți de vîrstă mea, nu știu cîți, și femei care le sînt mame, nu știu dacă cele adevărate, cineva ne-a adunat pe toți în piață și așteptăm niște soldați care vin să ne omoare, îi auzim pe drum, se apropie, dar nu-i vedem, în acest moment încă nu simt frica, știu că e un vis urît, nimic altceva, dar deodată am certitudinea că tata vine cu soldații, mă întorc spre tine, ca să mă aperi, deși nu sînt sigur că ești tu, dar tu ai plecat, toate mamele au plecat, am rămas mimai noi, care nu mai sîntem băieți mari, ci copii luarte mici, eu sînt culcat pe pămînt și încep să l>lmg, ceilalți plîng cu toții, dar eu sînt singurul al i ,i rui tată vine cu soldații, ne uităm spre intrarea Iu piață, știm că vor intra pe acolo, și nu intră, așteptăm să intre, dar nu intră, și e și mai rău, pașii se apropie, se va întîmpla acum, și nu se uitîmplă, n-apucă să se întîmple, atunci mă văd pe mine însumi, așa cum sînt acum, înăuntrul copilului care sînt tot eu, și încep să fac un mare efort ca să ies din el, e ca și cum aş avea mîinile u picioarele legate, te chem pe tine care ai plecat, il chem pe tata care vine să mă omoare, și așa iii-am trezit, noaptea asta și cea dinainte. Maria tremura de oroare, de la primele cuvinte, de cum înțelesese sensul visului, își plecase ochii îndurerați, pînă la urmă se întîmpla lucrul de care se lemuse atît de mult, împotriva bunului-simț și al rațiunii, Isus moștenise visul tatălui, nu exact în același fel, dar ca și cum tatăl și fiul, fiecare din locul său, l-ar fi visat în același timp. Se cutremură de teroare cînd își auzi fiul întrebînd, Ce vis era acela pe care tata îl avea în fiecare noapte, l'ai, un vis urît, ca orice om, Dar visul lui, cum era, Nu știu, nu mi-a povestit niciodată, Mamă, nu trebuie să-i ascunzi adevărul fiului tău, N-ar fi liine pentru tine să-l știi. Cum poți tu ști ce e bine sau rău pentru mine, Respectă-ți mama, Sînt fiul tău, ai respectul meu, dar acum îmi ascunzi ce se petrece cu viața mea, Nu mă sili să vorbesc, într-o zi, l-am întrebat pe tata care e motivul visului său, și el mi-a spus că nici eu nu-i puteam pune toate întrebările, nici el nu-mi putea da toate răspunsurile, Așa e, acceptă cuvintele tatălui tău, Le-am acceptat cît timp a trăit, dar acum sînt șeful

familiei, am moștenit de la el o tunică, niște sandale și un vis, cu asta aș putea deja pleca în lume, totuși trebuie să știu ce vis voi lua cu mine, Fiule, poate nu-l vei mai visa. Isus o privi p« mamă drept în ochi, o sili să-l privească și ea și spuse, Voi renunța să aflu dacă noaptea viitoare visul nu se va întoarce, dacă nu se va mai întoarce niciodată, dar, dacă el se va repeta, jură mi c-o să-mi spui totul, Jur, răspuse Maria, care nu m.u știa cum să se apere de insistența și de auto' ritate a fiului. In muțenia inimii ei înspaimîntat.e o rugă subită către Dumnezeu, fără cuvinte, sau, dacă le-ar fi avut, acestea ar fi putut fi, Trece visul asupra mea, Doamne, fie ca, pînă în zn i morții mele, să trebuiască să-l sufăr eu in fiecare clipă, dar fiul meu, nu, fiul meu, nu. Isus spuse. 5ți vei aduce aminte de ceea ce-ai promis, îmi voi aminti, răspuse Maria, dar în sinea ei repeta, Fiul meu, nu, fiul meu, nu.

Fiul meu, da. Se lăsă noaptea, un cocoș negru cîntă în zori și visul se repetă, botul primului cal apăru de după colț. Maria auzi gemetele fiului, dar nu se duse să-I consoleze, [ar Isus, tremurînd, scăldat în sudorile spaimei, na trebui să întrebe pentru a ști că și mama se trezise, Ce-mi va povesti se întreba, în timp ce Maria, la rîndul ei, chibzuia, Cum i, o voi povesti, și căuta moduri de a nu-i spune totul. Cînd s-au sculat de dimineată, Isus . spuse mamei, Merg cu tine să-i ducem pe frații mei la sinagogă, apoi tu vu cu mine în deșert, avem de vorb: . Biata Maria, în timp ce făcea de mîncare pentru cop , îi cădeau lucrurile din mîna, dar vinul agoniei fusese turnat în pahar, acum trebuia băut. După ce i-au lăsat pe cei mai mici la școală, mamă ș fiu ieșiră din sat, și acolo, în pustietate, se așezară amîndoi la ambra unui măslin, nimeni, doar Dumnezeu, dacă ar trece pe aici, n-ar putea auz ce vor spune, pietrele știm că nu vorbesc, chiar dacă le lovim una de alta, cît despre pămîntul profund, el e locul unde toate cuvintele se schimbă în tăcere. Isus spuse, î ideplinește ce-ai jurat, și

[Mnria răspuse fără ocolișuri, Tatăl tău visa că mergea în chip de soldat, împreună cu alți soldați, I (ii să te omoare, Să mă omoare, Da, Acesta este vinul meu, Da, confirmă ea, ușurată, Pînă la urmă n fost simplu, gîndi, și cu voce tare, Acum știi, să ne întoarcem acasă, visele sînt ca norii, vin și Iile; că, pentru că l-ai iubit mult pe tatăl tău i-ai moștenit visul, dar el nu te-a omorît,, nici nu te-ar li omorît vreodată, și chiar dacă ar fi fost porunca I lomnului, în ultima clipă îngerul i-ar fi oprit mîna, i m a făcut cu Abraham cînd era să-l sacrifice pe lini lui, Isaac, Nu vorbi de ce nu știi, i-o tăie sec I îs, și Maria văzu că vinul amar va trebui băut pînă la fund, Ingăauie, fiul meu, ca cel pu> n eu să ijl iu că nimic nu se poate opune voinței Domnului, oricare ar fi ea, și că, dacă Domnul a vrut acum nu lucru și imediat va vrea altul, contrar, nici tu, mei eu nu sîntem parte din contrauicț" • răspuse r iria și, încrucișîndu-și mîinile în poale, rămase iu așteptare. Isus spuse, Vei răspunde la toate întrebările pe care ți le voi pune, Voi răspunde, npuse Maria, De cînd a început tata să aibă visul, I >e mulți ani, Cîți, De cînd te-ai născut, L-a visat in fiecare noapte, Da, cred că în fiecare noapte, în ultima vreme nu mă mai trezeam, te obișnuiești ru orice, M-am născut în Betleemul Iudeii, Așa este, Ce s-a întîmplat la nașterea mea ca tata să viseze că mă va omorî, N-a fost la nașterea ta, Dar ai spus, Visul a apămt după cîteva săptămîni. < s-a întîmplat atunci, Irod a pus să fie omorîți l.oți copiii din Betleem care aveau sub trei ani, De ce, Nu știu, Tata știa, Nu, Dar pe mine nu m-au omorît, Trăiam într-o peșteră în afara satului, Vrei Hă spui că soldații au m-au omorît pentru că n-au

ajuns să mă găsească, Da, Tata era soldat, N-a fost niciodată soldat, Ce făcea atunci, Lucra pe șantierul Templului, Nu înțeleg, Răspund întrebărilor tale, Dacă soldații n-au ajuns să mă vadă,

dacă locuiam în afara satului, dacă tata nu era soldat, dacă n-avea nici o responsabilitate, dacă nici măcar nu știa din ce motiv Irod a poruncit să fie omorâți copiii, Da, tatăl tău n-a aflat din ce motiv Irod a poruncit să fie omorâți copiii, Atunci i Atunci, nimic, dacă nu mai ai alte întrebări să-ți dai, nu mai am alte răspunsuri să-ți dau, În ascunzi ceva, Sau tu nu ești în stare să vezi. Isus tăcu, simțea că piere, ca apa în pământul uscat, autoritatea cu care îi vorbise mamei și, în același timp, într-un ungher al sufletului său, i se părea că începe să se descolăcească o idee oribilă, din linii care încă se mișcau, neclare, dar monstruoasă încă de la apariție. Pe coasta unui deal din fața lor trecea o turmă de oi, atît ele cît și păstorul aveau culoarea pământului, erau țărînă mișcîndu-se peștii țărînă. Chipul încordat al Măriei se deschise într-o expresie de surpriză, păstorul acela înalt, umbletul acela, după atîția ani și tocmai în acest moment, ce-o fi însemnînd, își încordă privirea și începu să aibă îndoieli, căci acum era un vecin oarecare din Nazaret ducîndu-și puținele oi la păscut, la fel de firave ele ca și el. În mintea lui Isus ideea ajunsese să capete un contur definitiv, vru să iasă din trup, dar limba nu-i dădu voie să treacă, în sfîrșit, cu o voce care se temea de ea însăși, rosti, Tata știa că pruncii aveau să fie omorâți. Nu întrebă, de aceea Maria nu trebui să răspundă. Cum a aflat, aceasta, da, era o întrebare, Lucra pe șantierul Templului, în Ierusalim, cînd a auzit niște soldați care vorbeau de ce urma să se facă, Și după aceea, A venit în fugă ca să te salveze, Și apoi, S-a gîndit că nu va fi nevoie să fugim și am rămas în grotă, Și apoi, Atît, soldații au făcut ce li se poruncise și au plecat, Și apoi, Apoi ne-am întors în Nazaret, Și visul a început, Prima dată a fost în peșteră. Isus își puse brusc mîinile pe față de parcă ar fi vrut s-o sfișie, glasul lui slobozi iremediabilul țipăt, Tatăl meu

I II omorît pe copii din Betleem, Ce nebunie poți ipune, i-au omorît soldații lui Irod, Nu, femeie, I MI al meu i-a omorît, i-a omorît Iosif, fiul lui Eli, ..re, știind că pruncii vor fi omorâți, nu le-a averii, at părinții, ar cînd aceste cuvinte au fost toate • use, pierdută a fost speranța consolării. Isus se ni tîncă la pămînt, plîngînd, Nevinovații, nevinovații, itinea el, pare de necrezut că un simplu băiat de licisprezece ani, vîrstă la care egoismul cu ușurință ttc expLcă ș se iartă, a putut suferi o asemenea lovitură din pi na unei vești care, dacă vom ține .una de ceea ce știm despre lumea noastră contem- p nană, i-ar lăsa reci pe majoritatea oamenilor. Mar oameni nu sînt toți la fel, excepții sînt în lune și în rău, ar aceasta este, fără îndoială, dintre i'oleieș ei n comun, un copilandru plîngînd pentru o greșeală comisă demult de tatăl său și care poate plînge ;i pentru sine însuși dacă, așa cum i impresia, îl iubea pe acest tată de două ori vinovat. Maria întinse mîna spre băiat, vru să-l almgă, dar el se feri, Nu mă atinge, sufletul meu are o rană, Isus, fiul meu, Nu mă numi fiul tău, și Iu ești vinovată. Așa sînt judecățile adolescenței, i.tdicale, de fapt, Maria a fost la fel de nevinovată ca și pruncii asasinați, bărbații sînt, sora mea, cei ire iau toate hotărîrile, a venit bărbatul meu și ini-a zis, Să plecăm, apoi s-a răzgîndit, Ba nu mai pl *zăm*, și fără alte explicații, a trebuit să-l întreb cu, Ce țipete se aud. Maria nu-i răspunse fiului, ar fi atît de

simplu să-i demonstreze că nu e vinovată, dar se gînd la bărbatul răstignit, mort și el lot nevinovat, și simți, cu lacrimi și rușine, că îl iubea acum mai mult decît pe vremea cînd era în viață, de aceea tăcu, vina pe care a purtat-o unul poate s-o poarte și celălalt. Maria spuse, Să mergem acasă, aici nu mai avem ce ne spune, iar fiul răspunse, Du-te tu, eu rămîn. Părea că se pierduse urma oilor și păstorului, deșertul era cu adevărat deșert, și chiar casele de colo, împrăștiate în întîmplare pe povîrniș, păreau mari pietre cioplite, rămase de la un șantier lăsat în părăsire, caro treptat se cufundau în pămînt. Cînd Maria dispăru în fundul unei văi cenușii, Isus, în genunchi, țipă, și întreg trupul îl ardea ca și cum ar fi asudat sînge, Tată, tată, de ce m-ai părăsit, asta simțea bietul băiat, abandon, disperare, singurătatea nesfîrșită a unui alt deșert, nici tată, nici mamă, nici frați, începutul unui drum presărat cu morți. De departe, așezat în mijlocul oilor și una cu ele, păstorul îl privea.

după două zile, Isus plecă de acasă. Am amintit cuvintele pe care le-a rostit în acest răstimp și nopțile petrecute fără somn. își zugrăvea în minte îngrozitorul masacu, soldații intrînd în nise și căuțînd leagănele, spadele lovind sau înfiindu-se în fragedele trupușoare dezvelite, mamele lipind înnebunite, tații răcnind ca niște tauri în Innțuri, și se imagina și pe sine, într-o peșteră pe cure n-o văzuse niciodată și, în aceste clipe, simțea, din cînd în cînd, ca un talaz dens și lent care îl acoperea, dorința inexplicabilă de a fi mort sau, cel puțin, de a nu fi viu. Îi obseda o întrebare pe care n-o pusese, cîți copii au fost omorîți, după părerea lui, mulți, cu beregata tăiată ca niște miei tu azvirliți la grămadă, în așteptarea marelui rug cure avea să-i mistuie și să-i poarte la cer preschimbați în fum. Totuși, cum nu întrebuse în momentul revelației, i se părea acum necuviincios, de prost f.ust, dacă pe atunci expresia se va fi folosit, să se apropie de mamă, spunîndu-i, O, mamă, am uitat data trecută să te întreb cîți copii au trecut într-o viață mai bună atunci în Betleem, iar ea i-ar fi răspuns, Vai, fiul meu, nu te gîndi la asta, n-au fost nici măcar treizeci, și dacă au murit a fost pentru că așa a vrut Domnul, căci stătea în puterea lui s-o împiedice dacă i-ar fi fost pe plac. Neconținut, Isus se întrebă, Cîți, își privea frații și întrebă, (■)ți, voia să știe de ce număr de trupuri moarte fusese nevoie pentru a se echilibra talgerul balanței cu viața lui salvată. în dimineața zilei a doua, Isus îi spuse mamei, N-am pace, nici odihnă în această casă, rămii cu frații mei, eu voi pleca.

Ma .a își ridică mîinile spre cer, plîngînd și revoltîndu-se, Ce înseamnă asta, ce înseamnă asta primul născut își părăsește mama văduvă, unde s-a mai văzut așa ceva, oh, lumea asta e pe dos, vi pentru ce, pentru ce, aceasta-i casa și familia ta cum o s-o scoatem la capăt dacă tu nu mai ești Iacob e doar cu un an mai mic decît mine, îți vn purta el de grijă, așa cum ți-aș purta eu în lip(jl bărbatului tău, Bărbatul meu a fost tatăl tău, N,i vreau să vorbesc despre el, nu mai vreau să vorbe.sr despre nimic, dă-mi binecuvîntarea pentru călător dacă vrei, oricum voi pleca, Și unde te vei duc, fiul meu, Nu știi, poate la Ierusalim, poate în Betleem, să văd pămîntul unde m-am născut, Dai acolo nu te cunoaște nimeni, Cu atît mai bin" spune, mamă, ce crezi că mi-ar face dacă ar ști cine sînt, Tacî, că te aud frații

tăi, într-o zi, și ei vor ști adevărul. Dar în astfel de vremuri, pe drumurile astea, unde romanii îi caută pe luptătorii lui Iuda, îți pui viața în pericol: mejdie, Romanii nu sînt mai răi decît soldații celuiilalt Irod, sînt siguri că nu vor ridica spada asupra mea și nu mă voi țintui pe cruce, nu am făcut nimic, sînt nevinovaț și tatăl tău era nevinovaț, Bărbatul tău a murit nevinovaț, dar n-a trăit nevinovaț, Isus, demonul vorbește prin gura ta, Cum poți ști dacă nu cumva Dumnezeu e cel care vorbește prin gura mea, Nu lua numele Domnului în deșert, Nimeni nu poate ști cînd e luat în deșert numele Domnului, n-o ști tu, n-o știu eu, numai Dumnezeu va face deosebirea, iar noi nu-i vom înțelege temeiurile, Fiule, Spune, Nu știu de unde ai luat, atît de tînăr, ase menea ideile, această știință, Nici eu n-aș putea să ți-o spun, poate că oamenii se nasc cu adevărul înăuntrul lor și nu-l spun doar pentru că nu cred că acesta-i adevărul, Chiar vrei să pleci, Da, Dar te vei întoarce, Nu știu, Dacă vrei, dacă asta te frămîntă, du-te la Betleem, du-te la Ierusalim, la

Templu, vorbește cu învățații, întrebă-i, ei . Le vor lumina, iar apoi te vei întoarce la mama și la frații lor care au nevoie de tine, Nu promit că mă voi întoarce, Și din ce vei trăi, tatăl tău n-a apucat, să ți învețe totul despre meseria lui, Voi munci la câmp, ip, voi fi păstor, îi voi ruga pe pescari să mă ia cu ei pe mare, Să nu vrei să fii păstor, De ce, Nu Știu, așa simt eu, Ce va trebui să fiu, voi fi, și acum, mamă, Nu poți pleca așa, trebuie să-ți pregătesc merinde pentru drum, bani sînt puțini, dar ceva tot se va găsi, ia desaga tatălui tău, din locurile a lăsat-o aici, Voi lua merinde, dar desaga nu, E singura pe care-o avem în casă, tatăl tău n-avea lepră, nici răie să te molipsești, Nu pot, Într-o zi vei plînge după tatăl tău și nu-l vei mai găsi, Am plîns destul, Vei plînge mai mult, și atunci n-o să-ți mai pese ce vini o fi avut. La aceste vorbe roșite de mamă Isus n-a mai răspuns, frații mai mari s-au apropiat, întrebă, Chiar pleci, nu știau nimic din secretele conversației (1 între el și mamă, iar Iacob rosti, Mi-ar plăcea să merg cu tine, îi plăceau aventura, călătoria, riscul, un orizont diferit, Tu trebuie să rămîi, răspunse Isus, trebuie să aibă cineva grijă de mama noastră văduvă, vorba ieși fără voie, își mușcă limba ca pentru a o opri, dar lacrimile nu și le putea stăpîni, amintirea vie a tatălui, neașteptată, îl biciuie ca un jet de insuportabilă lumină.

După ce au mîncat, toată familia împreună, Isus a plecat. își luă rămas-bun de la frați, pe rînd, mamei care plîngea îi spusese fără să știe de ce, într-un fel sau altul, pînă la urmă tot mă voi întoarce, și, pot vindu-și desaga pe umăr, traversă curtea și deschise poarta care dădea spre uliță Acolo se opri, reflectînd parcă la ce se pregătea să facă, își părăsea casa, mama, frații, de cîte ori, pe pragul unei porți sau a unei hotărîri, un nou și neașteptat argument, sau căruia tulburarea momentului îi dă această aparență, ne face să ne retragem mîna, să uităm tot ce-am spus. Așa a crezut Maria și o expresie fericită îi lumină chipul, dar raza a pierit pe dată, căci fiul, înainte de a reveni în casă, și-a pus jos desaga, după o lungă pauză în timpul căreia dăduse impresia că întoarce pe toate fețele o problemă greu de rezolvat. Cînd ieși din nou, cîteva clipe mai tîrziu, ținea în mînă sandalele tatălui. Tăcut, cu ochii plecați, de parcă pudoarea sau o ascunsă rușine nu i-ar fi îngăduit să înfrunte altă privire, băgă

sandalele în desagă și, fără altă vorbă sau gest, plecă. Maria alergă spre poartă, toți copiii fugiră după ea, cei mai mari cu aerul că nu dau mare importanță celor întâmplute, însă nici un semn de rămas-bun n-a putut fi văzut, fiindcă Isus nici măcar o dată nu-și întoarse capul. O vecină în trecere, care asistă la această scenă, întrebă, Unde pleacă fiul tău, Maria, iar Maria răspunse, A găsit de lucru în Ierusalim, va sta un timp acolo, e o minciună sfruntată, cum știm, dar între a minți și a spune adevărul nu-i ușor de ales, mai bine ne-am abține de la judecăți morale tranșante, lăsând timpul să curgă, sosește întotdeauna ziua când adevărul se preschimbă în minciună și minciuna în adevăr. În această noapte, când toți ai casei dorm, cu excepția Măriei care încearcă să-și imagineze cum și unde i se află fiul la ceasul acela, dacă la adăpost într-un caravanserai, dacă protejat de umbra unui arbore, dacă printre pietrele unei rișe tenebroase, dacă în puterea romanilor, să n-o îngăduie Dumnezeu, auzi scîrțîind poarta de la uliță, și inima îi tresări în piept, E Isus care se întoarce, își spuse, bucuria o lăsă în primul moment paralizată și confuză, Ce trebuie să fac, nu voia să-i deschidă ușa cu un aer de triumf, Pînă la urmă, atîta cruzime față de mama ta și nici măcar o noapte n-ai suportat afară, ar fi o umilință pentru el, cel mai bine ar fi să rămînă liniștită și tăcută, să se prefacă adormită, wă-l lase să intre, și dacă el va voi să se întindă încetîșor pe rogojină fără să spună, M-am întors, mă voi prefaca mîine uimită de întoarcerea fiului r isipitor, căci nu pentru că-i scurtă absența e bucuria mai mică, la urma urmei și absența e o moarte, sigura deosebire importantă este speranța. Dar el întîrzie atît de mult să ajungă la ușă, cine știe dacă nu cumva la ultimii pași s-a oprit și a șovăit, or acest gînd Maria nu-l putu suporta, acolo e crăpătura din ușă prin care va putea să vadă fără H fi văzută, va avea timp să se întoarcă pe rogojină dacă fiul se va hotărî să intre, va ajunge la timp ca să-l rețină dacă el se răzgîndește și face cale întoarsă. Pe vîrfuri, desculță, Maria se apropie și privi. Era o noapte cu lună, pămîntul curții strălucea ca oglinda apei. O siluetă înaltă și neagră se mișca lent, avansa spre poartă, iar Maria, de cum îl zări, își puse mîinile la gură ca să nu strige. Nu era fiul ei, era, enorm, gigantic, imens, cerșetorul, acoperit de zdrențe ca și prima dată și tot ca și prima dată, acum poate ca un efect al clarului de lună, subit învăluit într-un veșmînt somptuos pe care un suflu puternic îl agita Maria, înspăimîntată, ținea ușa, Ce vrea, ce vrea, îi murmurau buzele tremurătoare, și, deodată, nu mai știu ce să creadă, omul care spusese că e înger se dăduse la o parte, se afla lîngă ușă, dar nu intra, i se auzea doar respirația și imediat un zgomot ca de sfîșiere, ca și cum o rană inițială a pămîntului ar fi fost lărgită cu cruzime pînă cînd devenise o gură abisală. Maria n-avea nevoie să deschidă, nici să întrebe, ca să știe ce se întîmpla dincolo de ușa ei. Silueta masivă a îngerului reapăru, timp de o scurtă clipă astupă cu uriașul său trup tot cîmpul vizual al Măriei, iar apoi, fără o privire spre casă, se îndepărtă spre poartă, ducînd cu sine, întreagă de la rădăcină la ultima frunză, planta enigmatică răsărită, cu treisprezece am în urmă, pe locul unde strachina fusese îngropată. Poarta se deschise și se închise, între un gest și celălalt îngerul se transformă și apăru cerșetorul, apei spăru, oricîmi ar fi fost el, dincolo de zid, lungile frunze tirîndu-s' după el ca

un șarpe cu pene, acum fără zgomot, ca și cum ce se întâmplase n-ar fi fost decît vis și imaginație. Maria deschise încet ușa și, temătoare, ieși în curte. Lumea, de pe pămînt pînă în înaltul și inaccesibilul cer, era făcută toată c n lumină Aproape, chiar lîngă peretele casei, se căsca neagra groapa de unde planta fusese smulsă și, de la marginea ei în direcția porții, o dîră de lumină mai vie seînteia ca o cale lactee, dacă avea acest nume pe atunci, Calea Sfîntului Iacob încă nu poate fi, căci acela care-i va da numele e deocamdată doar un puști din Galileea, mai mult sau mai puțin de vîrsta lui Isus, Dumnezeu ft e unde se vor fi aflînd, unul și celălalt, la aceste ore. Maria se gîndi la fiul ei, dar fără ca de astă dată inima să i se mai strîngă de teamă, nu se putea întîmplă nimic rău sub un cer ca acesta, frumos, senin, insondabil, și sub această lună, ca o pîine frămîntată numai din lumină, alimentînd izvoarele și sevele pămîntului. Cu sufletul liniștit, Maria traversă curtea, călcînd fără teamă stelele de pe sol, și deschise poarta. Privi afară, văzu că urma se termina aproape imediat, ca și cum puterea radiantă a frunzelor s-ar fi stins sau, un nou delir al fanteziei acestei femei care nu mai poate invoca scuza că ar fi gravidă, ca și cum cerșetorul ț. -ar fi reluat forma de înger, folosindu-se, în sfîrșit, de aripi, fiind vorba de o ocazie specială. Mar a cîntări în sinea ei aceste neobișnuite evenimente și le găsi la fel de simple, naturale și ustificate ca faptul că-și vedea propriile mîmi în lumina lum Se întoarse atunci în casă, luă din cîrligul din perete opaițul și se duse să ilumineze largă groapă lăsată de planta smulsă. Pe fund se afla strachina goală. I irigă mîna în gaură și o scoase, era strachina obișnuită de care-și amintea, doar cu puțină țărînă !><• fund, dar cu luminile s nse, o prozaică ustensilă casnici ce revenise la funcțiile ei originare, de n om înainte va reîncepe să servească pentru lapte, im;i sau vin, în funcție de chef și posibilități, e drept i r s-a spus, că fiecare om își are ceasul și fiecare lucru timpul lui.

Isus benefic de adăpostul unui acoperiș în I'i una sa noapte de călător. Crepusculul îi ieși în ile cînd ajunse în apropierea unei mici așezări li iar înainte de orașul Jenin, și soarta, care i-a l>romis și îndeplinit atîtea evenimente nefaste de rind s-a născut, vru, de astă dată, ca locuitorii rasei unde, fără prea multe speranțe, bătuse ca să ceară găzduire, să fie din ce mărinimoși, care ar "vea pe viață remușcări dacă ar lăsa un copilandru .ungur în noapte, mai ales într-o epocă atît de I ulbure, de război și atacuri, cînd pentru o nimica luată sînt răstignite suflete și înjunghiați prunci inocen.i. Isus le declară bunelor sale gazde că venea din Nazaret și mergea la Ierusalim, totuși nu repetă minciuna ruș iată pe care o auzise din i;ura mamei sale, c-ar fi plecat să lucreze, spuse numai că fusese însărcinat să-i interogheze pe învățații Templului asupra unui punct al legii de mare interes pentru familia sa. Se miră stăpînul ras i că o misiune de o asemenea responsabilitate i -a fost încredințată unui băiat atît de tînăr, deși, așa cum se vedea clar, deja ajuns la maturitatea religioasă, iar Isus spuse că așa a fost să fie, fiind el bărbatul cel mai vîrstnic din familie, totuși despre lată nu suflă o vorbă. Luă masa cu familia, apoi ne duse să doarmă în șopronul din curte, casa ueavînd alt loc mai bun pentru oaspeții în trecere. In toiul nopții, visul îl atacă din nou, dar era diferit de ce visase înainte, tatăl și soldații nu s-au mai apropiat atît de mult,

nici măcar botul calului n a mai apărut de după colț, dar să nu ne facem iluzii crezînd că agonia și spaima au fost mai mici, sa ne punem în locul lui Isus, visînd că propriul nostru tată, cel care ne-a dat ființa, vine spre noi cu spada scoasă ca să ne omoare. Nimeni din casa nu băgă de seamă patimile care, la cîțiva pași distanță, erau reprezentate, chiar dormind, ISUM începuse să învețe să-și domine spaima, conștiința încolțită îi puneă, în ultima clipă, mîna pe gură, și strigătele vibrau teribile, însă în liniște, numai în capul lui. A doua zi de dimineață, Isus împărți cu ceilalți prima masă a zilei, mulțumind și lăudîndu-și apoi binefăcătorii cu o gravitate atît de modestă și cuvinte atît de bine alese încît toată familia, fără excepție, simți, timp de o clipă, că participa la inefabila pace a Domnului, deși nu erau decil niște discreditați samariteni. Isus își luă rămas-buu și plecă, îi răsuna în auz ultimele cuvinte rostit o de stăpînul casei, Binecuvîntat fii tu, Domnul Dumnezeu nostru, rege al universului, caic călăuzești pașii omului, la care el răspunsese bine cuvîntîndu-l pe același Domn, Dumnezeu și Rege care se ocupă de toate nevoile noastre, în fiecare zi, experiența vieții o demonstrează în mod convingător, conform preaechitabilei reguli a proporției directe care celui ce are mai mult îi dă și mai mult Restul drumului pînă la Ierusalim n-a mai fost la fel de ușor. în primul rînd, sînt samariteni și samariteni, ceea ce înseamnă că încă de pe atunci o rîndunică nu făcea singură o primăvară, fiiml nevoie de cel puțin două, de rîndnici vorbim, cu condiția să fie un mascul și o femelă, fertili, și si aibă descendență. Porțile la care a mai bătut Isul nu s-au mai deschis și călătorul a trebuit să doarmă pe unde a apucat, singur, o dată, sub un măslin, din cei cu coroana bogată, revărsîndu-se pe pămînt ca o fustă largă, altă dată protejat de o caravană căreia I HI: alăturase și care, fiind plin ochi caravanseraiful M I mai apropiat, fusese nevoită, din fericire pentru I IUS, să-și ridice tabăra în cîmp deschis. Am spus ilm fericire pentru că, între timp, pe cînd traversa militar niște pustietăți muntoase, bietul de el fusese atacat de doi răufăcători, lași și nemernici, care i au furat puținii bani pe care îi avea, acesta fiind nintivul pentru care Isus nu putea beneficia de uncuritatea hanurilor, care, după legile unui sănă- las comerț, nu dau nimic fără să ia, nici acoperiș Iară plată. Dacă acolo s-ar fi aflat cineva cu sufletul milos, i s-ar fi frînt inima, văzînd cît de neajutorat era sârmanul cînd hoții au plecat, încă rîzînd de el, iu tot acel cer boltindu-se deasupra lui și munții de pir împrejur, infinitul univers lipsit de semnificație morală, populat de stele, de hoți și de crucificatori. t,ii să nu ne aduceți, rogu-vă, contraargumentul că un băiețandru de treisprezece ani nu putea avea

i apățina științifică ori vîna filozofică, ori cel puțin «unpla experiență de viață, pe care asemenea n'leccții le-ar presupune, și că acesta în special, ileși cunoscător al învățăturilor sinagogii și pose- ilmd o dovedită agilitate mentală, mai ales în dialogurile la care a participat, n-ar justifica prin iele spuse și făcute pînă acum atenția particulară n I cărei obiect l-am făcut. Copiii de tîmplari nu <int rari prin aceste ținuturi, și cu atît mai puțin citi de răstigniți, însă, presupunînd că altul era

ii leșul, nu trebuie să ne îndoim că, indiferent cine n c fi fost, atîta bogăție de materiale utilizabile ni

I ar fi dat pe acela așa cum ni-l dă pe acesta. In primul rînd pentru că, și nu mai e un secret pentru nimeni, fiecare om este o lume, fie pe căile

II anscendentului, fie pe drumurile imanentului, și,
iii al doilea rînd, pentru că aceste ținuturi au fost ilintotdeauna diferite de celelalte, e suficient să ne amintim sumedenia de inși de înaltă, medie «au joasă condiție, care, prin părțile astea, au tot propovăduit și prorocit, începînd cu Isaia și terminînd cu Maleahi, nobili, sacerdoți, păstori, cîte ceva din fiecare, așa că se cuvine să ne arătăm prudenți în opiniile noastre, începuturile umile aln unui fiu de tîmplar nu ne dau dreptul de a avansa judecări premature, care, pîrînd definitive, pol compromite, de la bun început, o carieră. Băiatul care se îndreaptă spre Ierusalim, atunci cînd majoritatea celor de vîrsta lui încă n-au îndrăznii să-și scoată nasul afară din casă, nu este pofti chiar o acvilă de perspicacitate, un fenomen do inteligență, însă merită respectul nostru, așa cum el însuși a declarat, are o rană în suflet, și, neîngăduindu-i firea să aștepte să i-o vindece simplul obicei de a trăi cu ea, pînă cînd ar închide-o cicatricea benevolă care e refuzul de a gîndi, a pornit în căutarea lumii, cine știe dacă nu pentru a-și înmulți rănile, adunîndu-le într-o unică, defi nitorie, durere. Aceste supoziții s-ar putea să parrt inadecvate, nu numai persoanei, dar și timpului și locului, îndrăznind noi să ne imaginăm senti mente moderne și complexe în capul unui sâtean palestinian născut cu atîția ani înainte de a veni pe lume Freud, Jung, Groddeck și Lacan, îns;"i greșeala noastră, să ni se permită înfumurarea, nu e nici crasă și nici scandaloasă, dacă ne gîndim că, în scrierile unde acești evrei își află hrana spirituală, astfel de exemple sînt atît de abundente încît ne simțim îndreptățiți să credem ca un om, indiferent de epoca în care trăiește sau va fi trăit, este contemporan din punct de vedere mental cu altul din oricare altă epocă. Singureii indubitabile excepții cunoscute au fost Adam și Eva, și nu pentru că au fost primul bărbat și prima femeie, ci pentru că n-au avut copilărie. Și să nu se înființeze aici biologia și psihologia protestînd că, în mentalitatea unui om de Cromagnon, d« neimaginat pentru noi, deja luaseră ființă căile care trebuiau să ducă la capul pe care îl cărăm astăzi pe umeri, e o discuție care nu-și are locul aici, de vreme ce omul de Cromagnon nu e pomenit în cartea Genezei, singura lecție despre începuturile lumii pe care a învățat-o Isus.

Distrați de aceste reflecții, nu întru totul de disprețuit în ce privește esența evangheliei pe care o expunem, am uitat să urmărim, așa cum ne rere datoriam, cît a mai rămas din călătoria fiului lui Iosif la Ierusalim, în fața căruia tocmai a ajuns, Iară bani, dar bine sănătos, cu picioarele zdrobite de atîta mers, însă cu inima la fel de dîrză ca atunci cînd a ieșit pe ușa casei sale, în urmă cu trei /ile. Nu e prima dată că vine aici, de aceea sufletul nu i se exaltă mai mult decît este de așteptat de la un credincios căruia dumnezeul pe care-l are i-a devenit sau e pe cale să-i devină familiar. De pe acest munte, numit Ghetsimani, care e totuna cu a spune al Măslinilor, se zărește, într-o

panoramă magnifică, discursul arhitectonic al Ierusalimului, templu, turnuri, palate, case de locuit, și orașul pare atât de aproape încît avem impresia că-l putem atinge cu degetul, cu condiția ca febra mistică să li urcat atât de mult încît credinciosul care suferă de ea să ajungă să-și confunde slabele forțe ale trupului cu nesecătuita putere a spiritului universal. Se înserează, soarele coboară spre marea îndepărtată. Isus a început să coboare spre vale, întrebîndu-se unde va dormi la noapte, dacă înăuntrul sau în nfara orașului, celelalte dați cînd venise cu tatăl și cu mama, de Paști, familia a rămas în afara /idurilor, în corturi ridicate benevol de autoritățile civile și militare pentru a-i găzdui pe pelerini, separați unii de ceilalți, e inutil s-o mai spunem, bărbații cu bărbații, femeile cu femeile, minorii de asemenea împărțiți după sex. Cînd Isus ajunsese în fața zidurilor, o dată cu prima adiere a nopții, tocmai se închideau porțile, paznicii îl lăsară totuși să intre, în urma lui bubuiră drugii de la zăvoare, dacă Isus ar fi fost apăsător de vreo nefericită vină, din acelea care în toate citesc aluzii indirecte la greșelile înfăptuite, poate s-ar fi gîndit la o capcană în clipa cînd porțile se închideau, dinți de fier înfigîndu-se în glezna prăzii, un cocon de bale împresurînd musca. Totuși, la treisprezece ani, păcatele nu pot fi nici multe, nici groaznice, nu are încă vîrstă la care se ucide sau se fură, sei mărturisește strîmb, se poștește nevasta aproapelui, sau casa lui, sau ogorul lui, sau robul lui sau roaba lui, sau boul lui, sau catîrul lui, sau orice altceva îi aparține și, astfel stînd lucrurile, acest băiat e. vasăzică, pur, nu e pătat de vreo greșeală proprie, chiar dacă și-a pierdut inocența, căci nu e cu puțință să vezi moartea și să rămîi la fel ca înainte. Străzile sînt pustii, e ora cînd familiile cînează, pe afară nu mai umblă decît cerșetorii și vagabonzii, dar și aceștia încep să se retragă, își au ghildele lor, vizuinile lor corporative, în curînd vor începe să străbată orașul patrurile de soldați romani în căutarea răufăcătorilor care, pînă și în capitala regatului lui Irod Antipa, vin să-și făptuiască răutățile și crimele, în ciuda supliciilor care îi așteaptă dacă sînt prinși, cum s-a văzut în Seforis. La capătul străzii, apare unul dintre aceste ronduri de noapte, iluminat de torțe, defilînd în zăngănit de spade și de scuturi, în ritmul picioarelor încălțate cu sandale de război. Ascuns într-o nișă, băiatul așteaptă să dispară trupa, apoi porni în căutarea unui loc de dormit. II găsi, așa cum bănuise, pe eternul șantier al Templului, un spațiu între două mari pietre cioplite, peste care o lespede ținea loc de acoperiș. Aici își mîncă ultima bucată de piine tare și mucegăită care-i mai rămăsese, acompaniind-o cu cîteva smochine uscate pe care le dibui pe fundul desagii. II era sete, dar se resemnă să rabde. În sfîrșit, își întinse rogojina, se acoperi cu micul pled care făcea parte din bagajul său de călător și, ghemuindu-se pentru a se proteja de frigul care intra din toate părțile în precarul său adăpost, reuși să adoarmă, faptul că se afla în Ierusalim nu-l împiedică să viseze, dar avu parte de o indulgență de nu puțină însemnătate, căci, poate din pricina prezenței atât ile apropiate a lui Dumnezeu, visul s-a mărginit un repete scenele cunoscute, confundate cu defilarea patrulei pe care o întîlnise. Se trezi la răsăritul soarelui. Se tîrî afară din gaura rece ca un mormînt și, înfășurat în pled, privi Ierusalimul care i se nșternea la picioare, casele joase, de piatră, mîn- fiate de lumina roșatică.

Atunci, cu o solemnitate cu atît mai mare cu cît cuvintele erau pronunțate • le gura copilului care el încă mai este, rosti bine-ruvîntarea, Îți mulțumesc, Doamne, Dumnezeuul nostru, regele universului, pentru că, prin puterea mizericordiei tale, astfel mi-ai restituit, viu și sta- I ornic, sufletul. În viață există anumite momente care ar trebui fixate, ferite de trecerea timpului, nu doar consemnate, de exemplu, în această evangheliie, sau în pictură, sau, mai nou, în fotografie, cinema sau video, ce ar interesa însă cu adevărat nr fi ca însuși acela care le-a trăit sau le-a dat naștere să rămînă pentru totdeauna accesibil ochilor viitorimii, ducîndu-ne astăzi la Ierusalim ca să-l vedem, cu propriii noștri ochi, pe acest băiețandru, IMUS, fiul lui Iosif, înfășurat în pledul scurt și sărăcăcios, privind casele din Ierusalim și mulțumindu-i I (omnului pentru că nici de astă dată nu-și pierduse Hufletul. Viața lui fiind încă la început, ce înseamnă treisprezece ani, este de prevăzut că viitorul îi va rezerva ceasuri mai vesele sau mai triste ca acesta, mai fericite sau mai nefericite, mai blînde sau mai l ragice, dar aceasta e clipa pe care am alege-o pentru noi, orașul adormit, soarele imobil, lumina intangibilă, un băiețandru privind casele, înfășurat într-un pled și cu o desagă la picioare, și lumea întreagă, aproape și departe, suspendată, în așteptare. Dar nu se poate, băiatul s-a mișcat, clipa a venit și a trecut, timpul ne duce pînă în locul unde se inventează o memorie, a fost așa, n-a fost așa, lucrurile sînt așa cum vom spune c-au fost. Acum Isus merge pe ulițe înguste care treptat se umplu de oameni, e încă devreme pentru a merge la templu, învățații, ca în toate timpurile și locurile vor începe să apară mai tîrziu. Nu-i mai e fri{;, dar simte un gol în stomac, cele două smochine pe care le mai avea n-au făcut decît să-i stimuleze fluxul salivei, fiul lui Iosif e flămînd. Acum simte într-adevăr lipsa banilor pe care i-au furat răufa cătorii, căci viața la oraș nu e ca dulcea hoinăreala pe cîmpuri, cînd cauți fluierînd tot ce vor fi lăsat pe ele țaranii care îndeplinesc legile Domnului, verbi gratia, Cînd vei face seceratul cîmpului tău, și de vei fi uitat vreun braț de spice, să nu te întorci să le iei, cînd vei culege măslinile, să nu te întorci să strîngi restul care a rămas pe crengi, cînd îți vei recolta via, să nu aduni ce-a mai rămas, toate va trebui să le lași pentru a fi culese de străin, de orfan și de văduvă, adu-ți aminte c-ai fost rob în țara Egiptului. Acum, fiind vorba de un oraș mare, și cu toate că în el Dumnezeu a poruncii să i se construiască reședința terestră, aceste umanitare reguli n-au ajuns la Ierusalim, motiv pentru care, pentru cine n-are bani în pungă, nici treizeci, nici trei gologani, soluția va fi întotdeauna cerșitul, cu riscul probabil de a se vedea respins, ca inoportun, ori furatul, cu riscul mai mult decît sigur de a suferi pedeapsa biciuirii și carcerii, dacă nu și mai rău. Să fure, acest băiat nu poate, să ceară, acest băiat nu vrea, se mulțumește să se uite cu ochi umezi la mormanele de pîini, la piramidele de fructe, la străchinile cu mîncare înșirate pe tejghele de-a lungul străzilor, și aproape că leșină, de parcă toate insuficiențele nutritive din ultimele trei zile, decontînd masa dată de samaritean, s-ar fi reunit în această oră dureroasă, e adevărat că destinația lui e Templul, dar trupul, deși partizanii postului mistic vor susține contrariul, va primi mai bine cuvîntul lui Dumnezeu dacă hrana va fi uil.fi rit în el facultățile înțelegerii. Din

fericire, un Inriseu care trecea pe stradă îl zări pe băiatul pe lînetul de a leșina și i se făcu milă, nedreptul vnl.or se va strădui să le creeze o reputație foarte proastă acestor oameni, deși erau, în fond, cumse- i ude, așa cum în acest caz s-a dovedit, Cine ești, Înt rebă el, iar Isus îi răspunse, Sînt din Nazaretul (ialileii, Ți-e foame, băiatul își plecă ochii, nu era nevoie să vorbească, i se citea pe chip, Nu ai familie, Un da, dar am venit singur, Ai fugit de acasă, Nu, ți, într-adevăr, nu fugise, să amintim că mama și Ir ații ieșiseră, cu multă dragoste, să-i ureze drum bun în poarta casei, faptul că nu-și întorsese capul nici măcar o singură dată nu înseamnă c-ar fi iugit, așa sînt cuvintele noastre, a spune un Da iau un Nu e, între toate, lucrul cel mai simplu și, în principiu, cel mai convingător, dar purul adevăr ne-ar cere să începem prin a da un răspuns mai tu rînd dubitativ, Bun, de fugit, ceea ce se cheamă a fugi, n-am fugit, dar, și în acest punct ar trebui să nzm din nou toată povestea, ceea ce, să ne liniștim, nu se va întîmplă, în primul rînd pentru că fariseul, netrebuind să apară din nou, n-are de ce s-o știe, în al doilea rînd pentru că noi o cunoaștem mai bine decît oricine, ajunge să ne gîndim cît de puține ijt.iu unele despre altele personajele cele mai impor- I ante ale acestei evanghelii, Isus nu știe totul despre mama și despre tatăl lui, Maria nu știe totul despre bărbat și despre fiu, iar Iosif, fiind mort, nu mai știe nimic despre nimeni. Noi, dimpotrivă, știm lot ce a fost făcut, spus și gîndit pînă azi, fie de ei, fi) de alții, deși trebuie să ne facem c-o ignorăm, mtr-un anume fel sîntem ca fariseul care a întreat, |'i-e foame, cînd palidul și slăbitul chip al lui Isus vorbea fără cuvinte, Nu mă întreba, dă-mi de mîn- t are. Și asta a făcut, în cele din urmă, omul cel milostiv, a cumpărat două pîini, care atunci ieșiseră calde din cuptor, și o strachină cu lapte, și făr spune o vorbă i le-a întins lui Isus, s-a întîmplai că la trecerea de la unul la altul puțin lichid I f curs pe mîini, atunci, cu un gest identic și s mult a i născut cu siguranță din distanța timpurilor nai u rale, amîndoi își ridicară mîna udă la gură ca ml soarbă laptele, un gest precum cel de a săruli. pîinea cînd a căzut pe pămînt, e păcat că aceșl In doi nu se vor mai întîlni niciodată, de vreme ce un pact atît de frumos și de simbolic pare a si li stabilit între ei. Plecă fariseul la treburile sale, d»i mai întîi scoase din pungă două monede, spunîin Ia acești bani și întoarce-te acasă, lumea e în ni prea mare pentru tine. Fiul tîmplarulu ținea (tj mînă strachina și pîinea, deodată nu-i mai e;i"n foame, sau îi era, dar nu simțea, se uita după fariseul care se îndepărta și doar atunci îi mulțumi, însă cu o voce atît de stinsă încît celălalt n-a putui s-audă, dacă s-ar fi așteptat la mulțum'___, s -ar li putut gîndi că făcuse bine unui puști ingrât și fără educație. Chiar acolo, în mijlocul stră"i, ISUH, al cărui apetit se întorsese dintr-un salt, își mînri pîinea și și bău laptele, apoi merse să înapoieze strachina goală vînzătorului, care însă îi spuse, E plătită, păstreaz-o, E un obicei în Ierusalim si cumperi laptele cu strachina. Nu, dar așa a vrut fariseul, niciodată nu poți ști ce se petrece în capul unui fariseu, Atunci, pot s-o iau, Ți-am spus, « plătită, Isus înveli strachina în pled și o băgă In desagă în timp ce se gîndea că, de acum înainti va trebui să fie atent la felul cum umbla cu e«J aceste vase de lut sînt fragile, sfărîmicioase, nu sînt decît un pumn de țărînă căreia

soarta a dat o consistență precară, ca și omului, la urma urmei Cu trupul sântul, cu spiritul treaz, Isus își îndreptă pașii spre Templu.

În ra deja multă lume pe esplanada care avea la I capăt abrupta scară de acces. De o parte și de n ll 11, de-a lungul zidurilor, se înșirau prăvăliile vin/ătorilor de mărunțișuri, altele unde se vindeau mimatele pentru sacrificiu, din loc în loc, zarafii mi tarabele lor, grupuri care stăteau de vorbă, negustori care gesticulau, gărzi romane, pe jos și: rulare, cu ochii în patru, litiere purtate pe umeri sclavi și, de asemenea, dromaderi, cătări încovoiați sub povară, pretutindeni un vacarm de țipete lirnetice, întretăiate de behăitul fără vlagă al mieilor și iezilor, unii ținuți în brațe sau în spinare, ra niște prunci obosiți, alții, tîrîți, cu funi a la git, ilar toți în drum spre moai te sub cuțit și mistuiți ile foc. Isus trecu prin sala ablațiunilor pentru a purifica, apoi urcă scara și, fără a se mai opri, 11 aversă Curtea Păgînilor. Întră în Curtea Femeilor în n poarta dintre Sala Uleiurilor și Sala Năzarelii¹ >r și găsi ce venise să caute, pe bătri i și scribii ire, după vechiul obicei, țineau cuvîntări despre loge, răspundeau la întrebări și împărțeau sfaturi. Krau mai multe grupuri, băiatul se aDropie de cel mai puțin numeros chiar în momentul cînd un li irbat ridicase mîna pentru a pune o întrebare. Scribul încuviință din cap, iar bărbatul rosti, Kxplică-mi, te rog, dacă trebuie să pricepem, vorbă ni vorbă, înțeles cu înțeles, exact așa cum sînt **Hcrise**, legile pe care Domnul i le-a dat lui Moise **pe** muntele Sinai, atunci cînd a făgăduit că pacea va domni peste pămînturile noastre și că nimeni nu ne va mai tulbura somnul, atunci cînd a vestit că va alunga din preajma noastră lighioanele dăunătoare și că spada nu va mai ajunge în ținuturile noastre și, la fel, că, urmărindu-ne noi vrăjmașii, ei vor cădea secerăți de spada noastră, cinci de-ai voșl 11 vor pune pe fugă o sută, o sută de-ai voștri vm pune pe fugă zece mii, a spus Domnul, iar vrăjmașii voștri vor cădea în fața spadelor voastre. Scriind îl privi bănuitor pe cel care pusese întrebarea, nu fi cumva vreun intrus rebel, trimis aici de Iuda Galileanul pentru a otrăvi spiritele cu răutăcioase aluzii la pasivitatea Templului în fața puterii Romei, și răspunse sec, Aceste vorbe Domnul le-a spus lucînd străbunii noștri se aflau în deșert și erau urmăriți de egipteni. Bărbatul ridică mîna djn nou, semn că voia să pună o nouă întrebare, Trebuii' vasăzică, să înțeleg că vorbele pe care Domnul le a rostit pe Muntele Sinai n-au fost valabile decil pentru vremea aceea, cînd părinții noștri umblau în căutarea pămîntului făgăduit, Dacă așa ai înțeles, nu ești un bun israelit, cuvîntul Domnului a fost. este și va fi valabil în toate vremurile, trecute și viitoare, cuvîntul Domnului era în spiritul Domnului înainte de a vorbi și acolo rămîne chiar după ce n tăcut, Chiar tu ai spus ceea ce îmi interzici s;1 gîndesc, Și ce gîndești, Că Dumnezeu îngăduie ca spadele noastre să nu se ridice împotriva forței CT ne asuprește, că o sută de-ai noștri nu cutează s.t lupte cu cinci de-ai lor, că zece mii de evrei trebuie să-și plece grumazul în fața unei sute de romani, Ești în Templul Domnului și nu pe cîmpul de bătălie, Domnul este dumnezeul oștirilor, Dar adu-ți aminte că Dumnezeu a pus condiții, Care, Dacă îmi res pectați legile și îmi îndepliniți poruncile, a spus Domnul, Ce legi n-am respectat și ce porunci n-aia îndeplinit pentru a fi nevoiți să acceptăm domi nația

Romei ca pe o pedeapsă dreaptă și necesară, pentru care păcate de-ale noastre, Domnul le știe Da, Domnul le știe, de câte ori omul cade în păcat fără să aibă habar, dar explică-mi de ce se folosește Domnul de puterea Romei pentru a ne pedepsi, în loc s-o facă el însuși, față în față cu cei pe care și i-a ales ca popor, Domnul își cunoaște țelurile, I >omnul își alege căile, Vrei să spui așadar că din vrerea Domnului poruncesc romanii în Israel, Da, Dacă e așa cum spui, ar trebui să înțelegem că M'belii care luptă împotriva romanilor luptă și împotriva lui Dumnezeu și a voinței lui, înțelegi greșit, Iar tu te contrazici, scribule, Voința lui I Himnezeu poate fi o nevointă, nevointa îi poate fi vrerea, Numai voința omului este adevărata voință, ilar n-are căutare în fața lui Dumnezeu, E adevărat, Atunci, omul e liber, Da, pentru a putea fi pedepsit. Se auzi un murmur printre cei din jur, (ițiva se uită la cel care pusese întrebările, fără îndoială pertinente în pura lumină a textelor, dar inoportune din punct de vedere politic, îl priviră de parcă el s-ar fi convenit să ia asupra sa toate păcatele l raelului și să plătească pentru ele, ușurați într-un anume fel, ei, temătorii de triumful scribului, care primea complimentele și laudele cu un zîmbet de Natisfacție. Sigur de sine, maestrul privi în jur, Holicitînd o nouă interpelare, precum gladiatorul rare, dînd peste un adversar slab, reclamă altul ru o statură mai impunătoare, în stare să-i ofere

o glorie mai mare. Un alt bărbat ridică mîna, se auzi o nouă întrebare, Domnul a vorbit cu Moise și i-a spus, Străinul care locuiește cu voi va fi

1 ratat ca unul dintre compatrioții voștri și îl vei iubi ca pe tine însuși, pentru că ai fost străin pe pămînturile Egiptului, așa i-a grăit Domnul lui Moise. Nu apucă să sfișească, fiindcă scribul, încă mfierbîntat de victoria dinainte, îi tăie vorba, ironic, Bănuiesc că nu ai de gînd să mă întrebi de ce nu u tratăm pe romani ca pe compatrioții noștri, de vreme ce sînt străini, Ți-aș pune asemenea întrebare doar dacă romanii ne-ar trata pe noi ca pe compatrioții lor, fără a ne păsa, nouă sau lor, de alte legi și de alți zei, Și tu vrei să trezești mînia Domnului cu interpretări diabolice ale cuvîntului iu său, îl întrerupse scribul, Nu, vreau numai să-mi spui dacă într-adevăr crezi că îndeplinim poruncii sfîntă cînd străinii sînt străini nu de țara undi' trăim, ci de religia pe care o profesăm, La cine anume te referi, La unii de azi, la mulți din trecut și poate la și mai mulți în viitor, Vorbește limpede, te rog, n-am timp de pierdut cu enigme și parabole, Cînd am venit din Egipt, alte națiuni cu care a trebuit să ne războim trăiau pe acest pămînt pe care-l numim Israel, pe atunci noi eram străinii și Domnul ne-a poruncit să-i ucidem și să-i facem una cu pămîntul pe cei care se împotriveau voinței sale, Țara ne-a fost făgăduită, dar trebuia cucerită, n-am cumpărat-o și n-am primit-o în dar, Iar acum trăim sub stăpînire străină, pămîntul pe care l-am făcut să fie al nostru nu mai e al nostru, Ideea de Israel trăiește etern în spiritul Domnului, de aceea, oriunde se află poporul său, laolaltă sau împrăștiat, acolo se află Israelul pămîntesc, De unde se poate deduce, presupun, că oriunde ne vom afla noi, evreii, ceilalți oameni vor fi întotdeauna străini, în ochii Domnului, fără nici o îndoială, Dar străinul care trăiește alături de noi ne va fi, după spusele Domnului,

compatriot și va trebui să-l iubim ca pe noi înșine pentru că am fost străini în Egipt, Domnul așa a spus, înțeleg atunci că străinul pe care trebuie să-l iubim e acela care, trăind alături de noi, nu va fi destul de puternic pentru a ne asupri, așa cum fac astăzi românii, înțelegi bine, Răspunde-mi acum la următoarea întrebare așa cum te vor călăuzi luminile tale, dacă, într-o zi, vom deveni puternici, ne va îngădui oare Domnul să-i asuprim pe străinii pe care același Domn ne-a poruncit să-i iubim, Israelul n-o să poată să vrea decât ce vrea Domnul, iar Domnul, pentru că a ales acest popor, o să vrea tot ce e bun pentru Israel, Chiar să nu iubim pe cine ar trebui să iubim, Da, dacă asta îi e voința, A Israelului sau n Domnului, A amîndurora, pentru că sînt unul, Nu vei încălca dreptul străinului, a spus Domnul, Cînd străinul are vreun drept, iar noi i-l recunoaștem, spuse scribul. Din nou se auziră murmure de aprobare care făcuseră să strălucească ochii scribului precum ochii unui luptător, ori discobol, ori gladiator, ori conducător de care. Se ridică acum și mina lui Isus. Nimeni dintre cei de față nu se răstăca că un bărbat de o vîrstă atît de fragea se înfățișa pentru a interoga un scrib sau un cărturar al Templului, căci de la Cain și Abel au existat întotdeauna adolescenți frămîntați de îndoieli, de obicei pun întrebări pe care adulții le ascultă cu un surîs condescendent și cu o palma pe spinare, Să mai crești tu, să mai crești, și ai să vezi că nu contează, cei mai înțelegători vor spune, La vîrstă i și eu gîndeam la fel. Cîțiva se înaepărtară, alții erau gata să facă la fel, în timp ce scribul cu greu reușea să-și ascundă supărarea, văzînd cum îi scapă un public pînă atunci atent, însă întrebarea lui Ius îi întoarse din drum pe cîțiva care o auziseră, Vreau să întreb despre „nă, Vorbești de o greșeală pe care tu a. făptuit-o, Vorbesc de vină în general, dar și de vina pe care o pot avea chiar fără a fi păcătuit chiar eu, Fii mai limpede, Domnul a spus că tații nu vor muri din pricina fiilor, nici fiii din pricina taților, și că fiecare va fi trimis la moarte pentru propria crimă. Așa e, dar trebuie să știi că Ira vorDa de o regulă pentru acele timpuri de demult cînd greșeala unui membru al familiei era plăcintă de toată familia, incluzîndu-i pe nevinovați, Totuș,, fiind cuvîntul Domnului etern și neîntreirindu-se sfîrșitul greșelilor, amintește-ți de ceea ce 3 ch: ai tu a spus adineaori, că omul e liber pentru că putea fi pedepsit, cred că e îndreptățit să credem că delictul tatălui, chiar dacă a fost pedepsit, nu e șters de pedeapsă și face parte din moștenirea lui care o lasă fiului, așa cum cei care trăiesc astăzi au moștenit vina lui Adam și Eva, primii noștri părinți, Sînt uimit că un băiat de vîrsta și condiția ta pare să știe atîtea despre Scripturi și e capabil să vorbească de ele cu atîta fluentă, Știu numni ce-am învățat, De unde vii, Dm Nazaretul Galileii Așa mi s-a părut și mie, după felul cum vorbești, Răspunde-mi, te rog, la ce te-am întrebat, Putem admite că principala vină a lui Adam și a Evei, cînd nu i-au dat ascultare Domnului, n-a fost atît de a se fi înfruptat din fructul arborelui cunoaștem binelui și răului, ci consecința care de aici rezultă în mod fatal, și anume că, prin păcatul lor, l-au împiedicat pe Domnul de a-și îndeplini planul pe care-l avea în minte creînd bărbatul, iar apoi femeia, Vrei tu să spui că orice faptă omenească, nesupunerea din paradis sau oricare alta, interferează întotdeauna cu voința lui

Dumnezeu, și că, pînă la urmă, am putea compara voința lui Dumnezeu cu o insulă pe mare, încercuită și asaltată de apele furtunoase ale voinței oamenilor, această întrebare a pus-o al doilea dintre cei ce întrebaseră, fiul tîmplarului n-ar fi avut nicicînd atîta îndrăzneală, Nu este întru totul așa, răspunse prudent scribul, voința Domnului nu se mulțumește să prevaleze asupra tuturor lucrurilor, ea face ca totul să fie ceea ce este, Dar tu însuți ai spus că nesupunerea lui Adam este cauza pentru care nu cunoaștem proiectul pe care Dumnezeu 1 -a conceput pentru el, Așa e, după rațiune, dar în vrerea lui Dumnezeu, creator și administrator al universului, sînt conținute toate vrerile posibile, a lui, dar și a tuturor oamenilor care s-au născut ori nu s-au născut încă, Dacă ar fi așa cum spui, interveni Isus, într-o subită iluminare, fiecare dintre oameni ar fi o părticică din Dumnezeu, Probabil, dar partea reprezentată de toți oamenii la un loc ar fi ca un fir de in pînă în deșertul infinit care e Dumnezeu. Omul plin de sine care fusese pînă atunci scribul dispăru. Stă pe jos, ca înainte, în fața lui și de jur împrejur asistența îl privește cu un sentiment în care se umestecă tot atîta respect cită teamă, precum înaintea unui magician care, involuntar, ar fi convocat și ar fi făcut să apară forțe care, de acum înainte, îi vor fi stăpîne. Cu umerii căzuți, cu chipul descompus, cu mîinile abandonate pe genunchi, întregul lui trup părea că imploră să fie lăsat pradă angoase >■! din jur începură să se ridice, unii se îndreptară spre Curtea Israelitilor, alții se apropiară de grupurile unde continuau dezbaterile. Isus spuse, N-ai răspuns la întrebarea mea. Scribul ridică capul, îl privi cu expresia celui care se trezea ilnitr-un vis și, după o lungă, aproape insuportabilă, tăcere, spuse, Vina e un lup care mîncă ul după ce l-a devorat pe tată, Acest lup de care vorbești mi a mîncat deja tatăl, Atunci mai lipsește să te mînce pe tine, Dar tu, în viața ta, ai fost mîncat sau devorat, Nu numai mîncat și devorat, și vomitat

Isus se ridică și plecă. în drum spre poarta pe unde intrase se opri și privi în urmă. Coloana turnului jertfelor urca drept spre cer, apoi se rîrîr pe a dispărea în înalturi, ca și cum ar fi supla o giganticele foaie ale plămînelui lui Dumnezeu. Se apropia ora prînzului, mulțimea creștea, iar înăuntru Templului stătea un om zdrobit și sfîșiat de vid. nșteptînd să simtă reconstituindu-i-se osatura obi ceului, pielea deprinderii, pentru a putea răspunde cu calm, peste cîteva minute sau mîine, celui ce va dori, de exemplu, să știe dacă sarea în care se preschimbase femeia lui Lot fusese sare de salină sau de mare, ori dacă Noe s-a îmbătat cu vin alb sau rosu. Ieșind afară din Templu, Isus întrebă care era drumul spre Betleem, a doua sa destinație, se rătăci de două ori în încîlceala de străzi și de oameni, pînă cînd găsi poarta pe unde. transportat în pîntecele mamei, ieșise în urmă cu treisprezece ani, gata să vină pe lume. Să nu se presupună, totuși, că Isus gîndește acest gînd, se știe mult prea bine că plumbul evidenței frîngd aripile păsării neliniștite a imaginației, vom da un exemplu și va fi de ajuns, să se uite cititorul acestei evanghelii la un portret al mamei sale. care o arată însărcinată cu el, și să ne spună dacă e în stare să se închipuie acolo înăuntru. Isus coboară spre Betleem, acum ar putea reflecta la răspunsurile date de scrib, nu numai la întrebarea pusă de el, ci și la celelalte dinainte, însă ce I tulbură este

supărătoarea impresie că toate între bările erau, de fapt, una singură, și că răspunsul dat fiecăreia se potrivea tuturor, în special ultimul, care rezuma totul, foamea eternă a lupului vinovăției, care veșnic mănâncă, devoră și vomită. Da multe ori, din pricina slăbiciunilor memoriei, nu cunoaștem, sau le cunoaștem de parcă am vrea sa le uităm, cauza, motivul, rădăcina vinii, ori, pentru a vorbi figurat, în stilul scribului, vizuina de unde a ieșit lupul ca să ne vâneze. Isus o cunoaște și spre ea se îndreaptă. N-are nici o idee ce va face acolo, dar, mergînd spre Betleem, e ca și cum ar vesti la stînga și la dreapta, Iată-mă, așteptînd să-i iasă cineva în cale, ce vrei, pedeapsă, iertare, uitare. La fel cum făcuseră la vremea lor tatăl și mama lui, se opri în fața mormîntului Rahelei pentru a se ruga. Apoi, simțind că inima îi bate tot mai repede, își continuă drumul Iată primele case din Betleem, pe aici se intră în satul unde, în fiecare noapte, năvăleau, în vis, tatăl asasin și ceilalți soldați, în realitate, locul nu pare croit pentru asemenea orori, nu le neagă numai cerul, acest cer pe care alunecă nori albi și calmi ca niște binevoitoare semne de la Dumnezeu, pămîntul însuși pare a dormi la soare, ar fi poate mai bine un spunem, Hai să lăsăm lucrurile așa cum sînt, ii nu mișcăm din loc osemintele trecutului și, înainte ca o femeie, cu un copil în brațe, să se ivească la una dintre porți, întrebînd, Pe cine cauți, nil facem cale întoarsă, să ștergem urma pașilor ce ne-au purtat pînă aici și să ne rugăm de sita timpului să acopere, în mișcarea ei perpetuă, sub un rapid și insondabil praf, chiar și amintirea cea mai firavă a acestor întîmplări. Prea tîrziu. Există o clipă cînd, aproape atingînd pînza de păianjen, mușca ar mai putea scăpa de capcană, însă, dacă a apucat s-o atingă, dacă lipiciul a înhățat aripa de acum inutilă, orice mișcare va prinde și mai rtt.rîns insecta în fire, paralizînd-o, iremediabil condamnată, chiar dacă păianjenul ar disprețui apoi neînsemnata pradă. Pentru Isus, această clipă a t recut. In centrul unei piețe, unde, într-un colț, se înalță un măslin cu ramuri bogate, se zărește un in ic monument cubic care nu trebuie privit de două ori pentru a ști că este un mormînt. Isus se apropie, îi dădu lent ocol, se opri să citească inscripțiile pe jumătate șterse de pe una din fețe, înțelegînd rit găsisse ce căuta. O femeie care traversa piața, ducînd de mîna un copil de vreo cinci ani, se opri, il privi curioasă pe străin și întrebă, De unde vii, și ca și cum ar fi considerat necesar să-și justifice întrebarea, Nu ești din părțile astea, Sînt din Nazaretul Galileii, Ai rude aici, Nu, am fost la Ierusalim și, cum era aproape, m-am hotărît să vad cum arată Betleemul, Ești în trecere, Da, mă voi întoarce la Ierusalim diseară, cînd se va lăsa răcoarea. Femeia ridică copilul, îl așeză pe brațul ntîng și spuse, Domnul fie cu tine, și dădu să plece, dar Isus o opri întrebînd, Mormîntul de colo, al cui este. Femeia strînse copilul la piept, vrînd parcă să-l protejeze de o amenințare, și răspunse, Sînt douăzeci și cinci de copii care au fost omorîți acum mulți ani, Cîți, Douăzeci și cinci, ți-am spus, Vorbesc de ani, Ah, sînt aproape paisprezece, Mulți, Trebuie să fie, cred, cam cîți ai tu, Așa e, dai vorbeam de copii, Ah, unul dintre ei era fratele meu, Fratele tău e acolo înăuntru, Da, Dar copilul pe care-l ții în brațe, e fiul tău, E primul meu născut, De ce-au fost omorîți copiii, Nu se știe, pe atunci aveam numai șapte ani, Dar cu siguranță i-ai

auzit vorbind despre asta pe părinții tăi sau pe ceilalți adulți, Nu era nevoie, chiar eu i-ani văzut murind pe câțiva, Și pe fratele tău, Și pe fratele meu, Și cine i-a omorât, Au venit niște» soldați ai regelui căutând copiii sub trei ani, de parte bărbătească, și i-au omorât pe toți, Și spui că nu se știe de ce, Nu s-a aflat nici până azi, Dar, după ce-a murit Irod, n-ați încercat să aflați, nu v-ați dus la Templu să-i rugați pe sacerdoți să cerceteze, Asta nu știu, Dacă soldații ar fi fost romani, încă s-ar mai înțelege, dar așa, propriul nostru rege să poruncească să-i fie omorâți supușii, copii de trei ani, un motiv trebuie să fi existat, Voința regilor nu încapă în înțelegerea noastră, Domnul să fie cu tine și să te ocrotească, Nu mai am trei ani, In ceasul morții, bărbații au întol deauna trei ani, spuse femeia și se îndepărtă Rămas singur, Isus îngenunche pe pământ, lângă piatra care închidea intrarea în mormânt, scoase din desagă un rest de pâine care îi rămăsese, deja uscat, îl fărâmiță în palme și împrăstie firimiturile de-a lungul porții, ca o ofrandă pentru nevăzutele guri ale inocenților. Atunci se ivi, de după colțul cel mai apropiat, altă femeie, dar aceasta foarte bătrână, încovoiată, mergînd sprijinită într-un toiatic Confuz, pentru că vederea nu-i mai bătea departe, percepușe gestul băiatului. Se opri, atentă, apoi îl văzu ridicîndu-se, înclinînd capul, ca și cum ar li rostit o rugăciune pentru odihna nefericiților copii, pe care, deși acesta-i obiceiul, nu vom îndrăzni s-u dorim eternă, căci ne-a lăsat imaginația atunnd, o singură dată, am încercat să ne reprezentăm cam ce-ar putea să însemne să te odihnești etern. Isus își termină litania și se uită în jur, ziduri oarbe, porți ferecate, doar la câțiva pași, nemișcată, o femeie foarte bătrână, îmbrăcată într-o tunică de sclavă, o demonstrație vie, așa rezemată iu cirja ei, a părții a treia din faimoasa enigmă a Hfinxului, care e animalul care merge în patru labe dimineata, în două la amiază și în trei la căderea nopții, e omul, a răspuns deșteptul de Oedip, nu i a trecut atunci prin cap că unii nici amiază n-o apucă, numai în Betleem, într-o singură împrejurire, aceștia au fost în număr de douăzeci și cinci, liatrîna se apropie cu pași șovăielnici, iar acum a ajuns în fața lui Isus, își răsucesce gîtul ca să-l poată vedea mai bine și întrebă, Cauți pe cineva. Hăiatul nu răspunse imediat, într-adevăr nu căuta oameni, cei pe care-i găsisese sînt morți, la câțiva pași distanță, și nici nu se putea spune că ar fi lost oameni, câțiva ținci în scutece și cu suzetă, plîngăcioși și plini de muci, venise subit moartea și îi preschimbasese în gigantice prezențe care nu încap în osuare și cavouri, ieșind, noapte de noapte, in lume, dacă există justiție, pentru a-și arăta inile ucigașe, porțile pe unde le ieșise viața, deschise cu ascuțișul spadei, Nu, spuse Isus, nu caut pe nimeni. Bătrîna nu plecă, părea că așteaptă să continue, și această atitudine smulse din gura lui Isus cuvinte pe care n-avusese de gînd să le spună, M-am născut în acest sat, într-o peșteră, și aș fi vrut să văd locul. Femeia făcu anevoie un pas înapoi, își încordă cît putu privirea și, cu o voce I remurătoare, întrebă, Cum te cheamă, de unde vii, cine sînt părinții tăi. Unei slave nu-i răspunde ilecît cine are chef, dar prestigiul vîrste înaintate, chiar la oameni de condiție inferioară, are mare putere, trebuie întotdeauna răspuns bătrînilor, tuturor bătrînilor, căci, fiind atît de scurt timpul ce le-a rămas pentru a pune întrebări, mare cruzime ar fi să-i lăsăm fără răspunsuri, să ne

amintim că vreunul dintre ele ar putea fi chiar cel pe care-l așteptau. Mă numesc Isus și vin din Nazaretul Galileii, roști băiatul, care nu spune altceva de cînd a plecat de acasă. Bătrîna se apropie cu pasul cu care se dăduse înapoi, Și părinții tăi, cum se numesc, Tatăl meu se numea Iosif, mama mea e Maria, Cîți ani ai, Merg pe paisprezece. Femeia se uită în jur, de parcă ar fi căutat un loc să se așeze, dar o piață din Betleemul Iudeii nu e totuna cu grădina dm Săo Pedro de Alcântara, cu bănci și o privesc plăcută spre castel, aici ne așezăm direct în praful de pe jos, cel mult pe pragul unei porți, ori, dacă există vreun mormînt, pe piatra pusă lîngă intrare pentru odihna și repausul celor vii ce vin să-și plîngă ființele iubite, ori chiar, cine știe, pentru strigoi care ies din morminte ca să-și plîngă lacrimile care, în viață, au rămas neplînsse, cum e cazul Rahelei, atît de aproape de aici, e adevărat ce e scris, E Rahela care-și plînge copiii și nu vrea să fie mîngîiată, pentru că nu mai sînt, nu trebuie să ai istețimea lui Oedip pentru a vedea că locul se potrivește cu situația și plînsul cu cauza. Bătrîna se așeză cu greu pe piatră, băiatul facu un gest s-o ajute, dar n-a fost la timp, gesturile care nu sînt pe de-a-ntregul sincere ajung întotdeauna cu întîrziere. Eu te cunosc, spuse bătrîna, Probabil că te înșeli, răspunse Isus, n-am venit niciodată aici, iar pe tine nu te-am văzut niciodată în Nazaret, Primele mîini care te-au atins n-au fost ale mamei tale, ci ale mele, Cum se poate asta, femeie, Numele meu este Zelomi și am fost moașa ta. Sub impulsul momentului, demonstrîndu-se astfel autenticitatea caracteriologică a gesturilor făcute la timp, Isus îngenunche la picioarele sclavei, ezitînd în mod inconstient între curiozitatea care părea pe punctul de a fi satisfăcută și o simplă datorie de politețe socială, datorie de a manifesta recunoștința cuiva care, fără altă responsabilitate decît de a fi fost de față, ne-a smuls dintr-un limb Iară memorie pentru a ne da drumul într-o viață care n-ar fi nimic fără ea. Mama nu mi-a vorbit niciodată de tine, spuse Isus, N-avea de ce să-ți vorbească, părinții tăi au venit la stăpînul meu cerînd ajutor și, cum eu aveam experiență, Asta s-a întîmplat în vremea masacrului inocenților care se află în acest mormînt, Da, însă tu ai avut noroc, nu te-au găsit, Pentru că locuiam în peșteră, Da, sau poate pentru că ați plecat înainte, n-am aflat niciodată, cînd am fost să văd ce se întîmplase cu voi, am găsit peștera goală, Iți amintești de tatăl meu, Da, îmi amintesc, era pe atunci un bărbat tînăr, arătos, și un om cumsecade, A murit, Sărmanul, ce scurtă i-a fost viața, dar tu, cel dinții născut, de ce ai părăsit-o pe mama ta, presupun că e încă în viață, Am vrut să cunosc locul unde in-am născut și să aflu mai multe despre copiii care au fost omorîți, Doar Domnul știe de ce au fost uciși, Îngerul morții, sub chipul unor soldați ai lui Irod, a coborît în Betleem și i-a osîndit, Crezi atunci c-a fost voința lui Dumnezeu, Nu sînt decît o sclavă bătrînă, dar, de cînd m-am născut, aud npunîndu-se că tot ce s-a întîmplat pe lume, chiar Huferința și moartea, nu s-a putut întîmpla decît pentru că, mai întîi, a vrut-o Dumnezeu, Așa e Hcris, înțeleg că Dumnezeu o să-mi vrea, într-o zi, moartea, dar nu și pe cea a copiilor inocenți, Moartea ta o va hotărî Dumnezeu, cînd va veni vremea, moartea copiilor a hotărît-o voința unui om, Foarte puține poate face, pînă la urmă, mîna lui Dumnezeu, dacă nu reușește să se interpună între cuțit și condamnat,

Nu huli, femeie, Cine, ca mine, nu știe nimic, nu poate huli, Astăzi, în Templu, am auzit spunându-se că orice faptă omenească, oricât ar fi de neînsemnată, se pune în calea voinței lui Dumnezeu și că omul e liber doar pentru a putea fi pedepsit, Nu libertatea e pedeapsa mea, ci sclavia, spuse femeia. Isus tăcu. Abia dacă auzise cuvintele lui Zelomi pentru că în minte, ca printr-o subită fisură, îi pătrunsesse orbitoarea evidentă că omul nu e decît o simplă jucărie în mîinile lui Dumnezeu, condamnat pe veci să faea ce-i e pe plac lui Dumnezeu, fie atunci cînd crede că-l ascultă în toate, fie atunci cînd crede că-l contrazice în toate.

Soarele asfințea, umbra malefică a măslinului se apropia. Isus făcu cîtiva pași înapoi și o chema pe femeie, Zelomi, ea își ridică anevoie capul, Ce vrei, întrebă, Du-mă la peștera unde m-am născuI sau spune-mi unde este, dacă tu nu poți merge, Mi-e greu să merg, e adevărat, dar singur n-o vei găsi dacă eu nu te duc, E departe, Nu, dar mai sînt și alte peșteri și toate seamănă între ele, Să mergem, Da, să mergem, spuse femeia. în Betleem, oamenii care, în ziua aceea, au văzut-o trecînd pe Zelomi împreună cu băiatul necunoscut, se întrebau unii pe ceilalți de unde ar fi putut să se cunoască. N-o vor afla niciodată pentru că sclava a păstrat tăcerea în cei doi ani pe care i-a mai avut de trăit, iar Isus nu se va mai întoarce în locurile unde s-a născut. A doua zi, Zelomi s-a dus la peștera unde îl lăsase pe băiat. Nu-l mai găsi. în sinea ei, se așteptase să se întîmple așa. N-ar mai fi avut nimic să-și spună dacă el ar mai fi fost acolo.

ult s-a vorbit despre coincidențele din care viața e croită, țesută și compusă, dar aproape nimic despre întîlnirile care, zi de zi, se întîmplă ni ea, deși pomenitele întîlniri sînt, aproape întotdeauna, cele pe care aceeași viață le orientează și determină, cu toate că, în apărarea percepției parțiale a contingentelor vitale, se poate argumenta ră o întîlnire este, în sensul cel mai riguros, o coincidență, ceea ce nu înseamnă, desigur, că toate coincidențele trebuie să fie întîlniri. n majoritatea întîmplărilor din această evanghelie au fost coincidențe din belșug, iar în ce privește evenimentele particulare ale vieții lui Isus, mai ales de cînd, plecînd el de acasă, am început să-i acordăm o atenție exclusivă, se poate observa că n-au lipsit întîlnirile. Lăsînd la o parte nefericita peripeție i a hoții de pe drum, nefiind deocamdată previzibile efectele pe care le-ar putea avea în viitorul apropiat și în cel îndepărtat, această primă călătorie independentă a lui Isus s-a dovedit destul de bogată în întîlniri, cum a fost apariția providențială a fariseului filantrop, grație căruia nu numai i a pînă la urmă norocosul băiat a reușit să-și scoată Inirta din suferință, dar și, luîndu-i mîncatul atît cit i-a luat, a ajuns la Templu exact la timp ca să nudă întrebările și să asculte răspunsurile care, i să spunem așa, vor deschide calea întrebării cu ire venise din Nazaret, despre responsabilități și vinovății, dacă ne aducem bine aminte. Spun cei care se pricep la regulile de a istorisi bine mtorii că, la fel cum se întîmplă în viață, întîlnirile decisive trebuie să se amestece și să se întretaie cu mii de altele de mai mică sau de nici o importanță, pentru ca eroul poveștii să nu se pomenească transformat într-o ființă de excepție căreia i se VII putea întîmpla orice în viață, în afară de fleacuri și mai spun că acesta este procesul

narativ cari' servește cel mai bine veșnic doritului efect de vero similitate, căci, dacă episodul imaginat și descriu nu este și nu va putea deveni niciodată un fapt, un dat al realității, aflându-și în ea un loc, cel puțin să dea impresia că este, nu cum se întâmplă în relatarea de față, unde în mod atât de evident s-a abuzat de încrederea cititorului, ducându-l pe Isus la Betleem pentru ca, hodoronc-tronc, să dea nas în nas, de cum a sosit, cu femeia care a făcut pe moașa la nașterea lui, ca și cum n-ar fi întrecul deja măsura întâlnirea și reproșurile celei care venea cu copilul în brațe, acolo pusă dinadins pentru primele informații. Totuși, lucrul cel mai greu de crezut nu s-a întâmplat încă, după ce sclava Zelonn îl va însoți pe Isus pînă la peșteră, lăsându-l acoln, așa cum i-a cerut el, fără menajamente, Lăsa-mă singur, între acești pereți întunecați, vreau, în această adîncă tăcere, să-mi ascult primul strigăt, dacă ecourile pot dura atîta, acestea au fost cuvin tele pe care femeia a crezut că le-a auzit și d« aceea le transcriem aici, deși sînt, de la cap la coadă, o ofensă adusă verosimilității, trebuind noi, din prudență logică, să le punem pe seama evi dentei senilității a bătrînei A plecat Zelomi cu șovăielnicul ei mers de bătrînă, pas cu pas pipăind țaria pămîntului cu toiagul ținut cu amîndouă mîinile, or, băiatul ar fi făcut un gest mai frumim dacă ar fi ajutat-o pe sărmana și chinuita făptură să se întoarcă acasă, însă așa e tinerețea, egoistă, înfumurată, iar Isus, după cîte știe, n-are motive să se deosebească de cei de vîrstă lui.

Stă pe o piatră, lîngă el, pe altă piatră, opaițul aprins iluminează slab pereții aspri, pata mm întunecată a cărbunilor acolo unde a fost focul, niînile lăsate, iară vlagă, pe genunchi, chipul serios, M-am născut aici, se gîndea, am dormit în ieslea de colo, pe piatra asta pe care șed s-au așezat tatăl și mama mea, aici am stat ascunși în timp ce, în sat, soldații lui Irod umblau să omoare copiii, erice aș face nu voi reuși să aud strigătul de viață l>e care l-am scos cînd m-am născut, la fel de puțin pot auzi strigătele de moarte ale copiilor și părinților care îi vedeau murind, nimic nu vine să rupă tăcerea acestei peșteri unde s-au unit un început și un sfîrșit, plătesc părinții pentru vinile pe care li- au, fiii pentru cele pe care vor ajunge să le aibă, «șă mi s-a explicat în Templu, dar dacă viața este o condamnare și moartea o pedeapsă, atunci nici- rînd n-au existat fapte mai inocente decît cele din Ietleem, copiii care au murit fără vină și părinții ire această vină n-au avut-o, nici oameni mai vinovați nu vor fi fost ca tatăl meu, care a tăcut cînd trebuia să fi vorbit, iar acum acesta care sînt eu, iruia viața i-a fost salvată pentru ca să cunoască crima care i-a salvat viața, chiar dacă altă vină nu voi ajunge să am, aceasta mă va ucide, In ■lomiobscuritatea cavernei, Isus se ridică, părea rit vrea să fugă, dar nu făcu decît doi pași nesiguri, i se îndoia brusc genunchii, își ridică mîinile la ochi ca să stăvilească lacrimile care țîșneau, bietul li'iiat, încovrigat și zvîrcolindu-se în praf ca și cum nr fi simțit o durere infinită, iată că-l vedem suferind remușcarea pentru ceea ce nu făcuse, dar pentru care va fi, atît cît va trăi, vai, contradicție insolubilă, cel dintîi vinovat. Acest rîu de agonice lacrimi, s-o spunem de pe acum, va lăsa pentru totdeauna în ochii lui Isus o urmă de tristețe, o perpetuă strălucire umedă și dezolată, ca și cum, ui fiecare moment, tocmai s-ar fi oprit din plîns. Timpul trecu, afară

soarele coborî spre asfințit, iar mările pământului se alungiră, prevestind marea umbră care, din înalt, va coborî o dată cu noaptea schimbarea cerului era perceptibilă pînă și în întia riorul peșterii, tenebrele deja încercuiesc și sufoca minuscula migdală luminoasă a lămpii, uleiul r pe terminate, e adevărat, la fel va fi cînd soarele va sta să se stingă, oamenii își vor spune atunci Ne pierdem vederea, și nu vor ști că ochii nu le mai slujesc la nimic. Acum Isus doarme, l-a răzbit mizericordioasa oboseală a ultimelor zile, moartea groaznică a tatălui, moștenirea coșmarului, confit marea resemnată a mamei, iar apoi anevoioasa călătorie pînă la Ierusalim, înfricoșătorul Ttemplu, cuvintele fără speranță pronunțate de scrib, drumul spre Betleem, ținta călătoriei, sclava Zelomi venii i din adîncul timpului pentru a-i aduce cunoașterea finală, nu e de mirare că trupul istovit a luat cu sine spiritul nefericit, amîndouă par că se odihnesc dar deja spiritul se mișcă și, în vis, face să se rida c trupul pentru a merge împreună la Betleem, iai acolo, în mijlocul pieței, își vor mărturisi groaznicii vină, Eu sînt, va spune spiritul prin glasul trupului cel care a adus moartea copiilor voștri, judecați-mă, condamnați acest trup pe care vi-l aduc aici, trupul al cărui duh și suflet sînt, pentru ca să-l puteți chinui și tortura, căci e știut că numai prin pedeapn și jertfa cărnii se poate obține iertarea și recorn pensa spiritului, În vis sînt prezente mamele din Betleem cu fiii morți în brațe, unul singur e m viață și mama lui este femeia care i-a apărut Im Isus cu copilul în brațe, ea e cea care răspunde Taci, dacă nu poți da viața înapoi, în fața morții n-au ce să caute cuvintele. Spiritul, umilindu-și se chirca în sine însuși ca o tunică împăturită în trei, predîndu-și trupul inert justiției mamelor dm Betleem, dar Isus nu va apuca să afle că ar puteu pleca de acolo cu trupul nevătămat, asta se pn- gătea să-l anunțe femeia care mai ținea în braț un copil încă viu, Tu nu ești vinovat, pleacă, cîm l ceea ce i se păru un orbitor fulger de lumină inundă brusc peștera, trezindu-i, Unde mă aflu, a fost primul lui gînd, și, înălțîndu-și cu greu, de pe pământul plin de praf, ochii scăldați în lacrimi, văzu un bărbat înalt, gigantic, cu un cap de văpaie, ilar, îndată, înțelese că ceea ce crezuse că e capul era o torță ridicată în mîna dreaptă aproape pînă la tavanul peșterii, capul adevărat se afla ceva mai jos, după statură, i-ar fi putut aparține unui Cioliat, totuși expresia feței n-avea nici o urmă de furie războinică, era mai degrabă zîmbetul mulțumit al celui care, căutînd, găsisse. Isus se ridică și se dădu înapoi pînă în peretele peșterii, acum vedea mai bine chipul gigantului, care, de fapt, nu era chiar așa de uriaș, doar o palmă mai mult decît bărbatului cei mai înalți din Nazaret, iluziile optice, fără de care nu există minuni, nici miracole, nu Nînt o descoperire a epocii noastre, să ne gîndim, de exemplu, că Goliat n-a ajuns jucător de baschet numai pentru că s-a născut înainte de vreme. Tu cne ești, întrebă bărbatul, dar era clar că întreba doar ca să intre în vorbă. Înfiptse torța într-o crăpătură din stîncă, rezemă de perete două toiege pe care le adusese, unul lucios de cît fusese de folosit, cu noduri groase, altul care părea că tocmai fusese tăiat din copac, încă își păstra coaja, iar apoi se așeză pe piatra cea mai mare, potrivindu-și |i<; umeri larga mantie în care era învăluit. Sînt Isus din Nazaret, răspunse băiatul, Ce cauți aici, dacă ești din Nazaret, Sînt din Nazaret, dar m-am născut în această peșteră și am venit să văd locul

unde m-am născut, Tu te-ai născut, de fapt, în pînte- i i|ie mamei tale și acolo nu te vei putea întoarce. (um nu mai auzise înainte cuvinte atît de brutale, IHUS roși și tăcu. Ai fugit de acasă, întrebă omul. Băiatul ezită, de parcă s-ar fi întrebat dacă plecarea na putea fi numită fugă, și sfirși prin a răspunde, Da, Nu te înțelegeai cu părinții, Tata a murit,

Aha, făcu omul, dar Isus avu impresia stranie că omul deja știa, și nu numai asta, ci tot restul ceea ce fusese spus pînă atunci și ceea ce încă nu fusese spus. N-ai răspuns la întrebare, reveni bār batul, Care, Dacă nu te înțelegeai cu părinții, Asta mă privește numai pe mine, Vorbește-mi cu respec. băiete, sau voi lua locul tatălui tău ca să te pedep sesc, nici Dumnezeu nu te-ar auzi de aici, Dumnezeu e ochi, ureche și limbă, vede tot, aude tot, și numai pentru că nu vrea nu spune totul, Ce știi tu despre Dumnezeu, băiete, Ce-am învățat la sinagogă, La sinagogă n-ai auzit niciodată că Dumnezeu e **un** ochi, o ureche și o limbă, Concluzia a fost a mea, dacă Dumnezeu n-ar fi așa, n-ar fi Dumnezeu, Și de ce crezi tu că Dumnezeu e un ochi și o ureche și nu doi ochi și două urechi, așa cum avem eu și cu tine, Pentru ca un ochi să nu poată înșela celălalt ochi și o ureche cealaltă ureche, cît despre limba nu e nevoie, e una singură, Limba oamenilor e și ea dublă, servește la fel adevărul ca și minciuna, Lui Dumnezeu nu-i este permis să mintă, Cine îl împiedică, Același Dumnezeu, ori atunci s-ar nega pe sine însuși, Deja l-ai văzut, Pe cine, P« Dumnezeu, Unii l-au văzut și l-au vestit. Bărbatul tăcu, privindu-l pe băiat ca și cum ar fi căutat: niște trăsături cunoscute, iar apoi spuse, Da, e adevărat, unii au crezut că l-au văzut. Făcu o pauză, apoi continuă, acum cu un zîmbet malițios, Tot nu mi-ai răspuns, La ce, Dacă te înțelegeai bine cu părinții, Am plecat de acasă pentru că am vrut să cunosc lumea, Limba ta cunoaște arta minciunii, băiete, dar eu știu bine cine ești, te-ai născut ca fiu al unui tîmplar pe nume Iosif și al unei dărăcitoare de lînă numită Maria, De unde știi, Am aflat într-o zi și n-am uitat, Fii mai lămurit, Sînt păstor, de mulți ani umblu pe aici cu oile și cu caprele mele și cu țapul și berbecul de montă, s-a întîmplat să fiu prin părțile astea cînd ai venit pe lume, și tot pe aici umblam cînd au venit să-i omoare pe copiii din Betleem, te cunosc dintot- deauna, așa cum vezi. Isus îl privi pe bărbat cu teamă și întrebă, Ce nume ai, Pentru oile mele n-am nici un nume, Nu sînt una din oile tale, Mai știi, Spune-mi cum te cheamă, Dacă vrei neapărat **Hă**-mi dai un nume, spune-mi Păstor, atît îmi ajunge ca să vin cînd mă chemi, Vrei să mă iei cu tine, ca ajutor, Mă așteptam s-o ceri, Și atunci, Te primesc In turma mea. Omul se ridică, luă torța și ieși afară. Isus îl urmă. Era o noapte neagră, luna **încă** nu răsărise. Lîngă intrarea în peșteră, nefănd alt zgomot decît un ușor clinchet de talangă, oile și caprele păreau că așteptaseră cumiști sfir- șitul conversației dintre păstorul lor și noul lui ajutor. Omul ridică torța pentru a lumina capetele negre ale caprelor, boturile albe ale oilor, spinările nlabе și netede ale unora, crupele rotunde și pufoase ale celorlalte, și spuse, Aceasta este turma mea, ai grijă să nu pierzi nici unul dintre aceste animale. Așezați la gura peșterii, sub lumina instabilă a torței, Isus și păstorul mîncară din brînza și pîinea lare din traistă. După aceea, păstorul intră înăuntru și aduse toiagul cel nou, care încă își mai păstra coaja.

Aprinse un foc și, învîrtind cu abilitate bățul în flăcări, îi arse coaja încetul cu încetul pînă cînd se desprinsese în fișii lungi, apoi îi netezi grosolan nodurile. II lăsă să se răcească puțin și îl băgă din nou în foc, acum rotindu-l mai repede, nedînd timp llăcărilor să-l ardă, astfel înnegrind și întărind epiderma de lemn, ca și cum peste tînărul vlăstar ar fi trecut în goană anii. Cînd își termină treaba, rosti, Iată, puternic și drept, toiagul tău de păstor, e cel de-al treilea braț al tău. Deși n-avea palmele delicate, Isus trebui să dea drumul bățului pe jos, atît era de fierbinte. Cum l-a putut ține, se întrebă, și nu găsea răspunsul. Cînd, în sfîrșit, răsări luna, au intrat în peșteră ca să doarmă. Cîteva oi și capre, puține, au intrat și ele și s-au culcat alături de ei. Dădea prima geană de lumină a dimineții, cînd păstorul îl scutură pe Isus, zicîndu-i, Scoală-te, băiete, gata cu somnul, animalele mele sînt flă- mînde, de acum înainte treaba ta va fi să le duci la păscut, niciodată în viață nu vei face ceva mai important. încet, pentru că ritmul mersului era dictat de pasul mărunt și împiedicat al turmei, cu păstorul în frunte, ajutorul la urmă, s-au pus toți în mișcare, oameni și animale, într-o dimineată proaspătă și transparentă care nu se arăta grăbită să-i îngăduie soarelui să se arate, păstrîndu-și geloasă lumina care era ca a unei lumi nou-născute. Mult mai tîrziu, o femeie bătrînă, care mergea șontic, sprijinindu-se în toiag ca într-un al treilea picior, veni din nevăzutele case din Betleem și intră în peșteră. Nu se miră prea tare nemai-găsindu-l pe Isus, n-ar mai fi avut probabil nimic să-și spună. În semiobscuritatea obișnuită a peșterii strălucea migdala luminoasă a lămpii, în care păstorul turnase ulei.

Peste patru ani, Isus se va întîlni cu Dumnezeu Făcînd această neașteptată revelație, probabil prematură în lumina regulilor buneii istorisirii menționate mai devreme, nu dorim decît să-l bine-dispunem pe cititorul acestei evanghelii să se lase amuzat de cîteva banale episoade de viață pastorală, cu toate că ele, o semnalăm pentru a furniza o scuză celui ce se va simți ispitit să le sară, nu vor adăuga nimic substanțial esenței subiectului. Totuși, patru ani înseamnă patru ani, mulți pentru o vîrstă-care aduce atîtea schimbări fizice și mentale, e trupul care crește dezlănțuit, e glasul care devine profund și grav ca o piatră rostogolindu-se pe coasta muntelui, e aplecarea spre reverie și visul cu ochii deschiși, întotdeauna reprehensibile, și cu atît mai mult cînd sînt de îndeplinit datorii de vîgilență, e cazul santinelelor din cazărmi, castelă și tabere, de exemplu, sau, pentru a nu ieși din povestirea noastră, al acestui tînăr ajutor de păstor i ilruia i s-a spus că nu poate scăpa din ochi caprele și oile patronului. Care, ca s-o spunem pe cea dreaptă, nu se știe cine e. Păstoritul, în timpul și vremurile de care vorbim, e o trudă de rob sau de urlav necioplît, silit, sub amenințarea pedepsei, Miji dea tot timpul minuțioase rapoarte despre lapte, Iu înzeturi și lînă, fără a mai vorbi de numărul de ni pete de vite, totul va trebui să crească fără oprire, pentru ca vecinii să poată spune că ochii Domnului MC uită cu bunăvoință la cucernicul proprietar al nnor bunuri atît de abundente, cel care, dacă vrea HA se conformeze regulilor lumii, va trebui să se încreadă mai mult în dărnicia Domnului decît în licrța geneziacă a vitelor sale de prăsilă. E, totuși, nlraniu, că Păstor, căci așa a vrut el

să-l numim, nu pare să aibă un stăpîn de care ar asculta, căci, III toți acești patru ani, nimeni nu va veni în deșert ia lîna, laptele sau brînză, nici el nu-și va părăsi vreo clipă turma pentru a merge să dea socoteală cuiva de obligațiile sale. N-ar fi nimic de zis dacă pistorul ar fi, în sensul cunoscut și obișnuit al nivîntului, stăpînul acestor capre și oi, dar e foarte "■ou să crezi că le e într-adevăr proprietar cel ire lasă să se piardă cantități de lînă care depă- ți sc orice imaginație, cel care, după cum se vede, m tunde oile numai pentru ca să nu se sufoce de ildură, cel care folosește laptele, în măsura în mre îl folosește, numai pentru a face brînză fiecărei irile și pentru a schimba ce prisosește pe smochine, i urmale și pîine, cel care, în sfîrșit, enigma enigmelor, nu vinde nici un miel sau ied din turma sa, nu i măcar de Paști, cînd, din pricina cererii, ajung In un preț așa de bun. Nu e, de aceea, de mirare i 1 turma crește fără oprire, ca și cum, cu perseverența și entuziasmul celui care-și știe asigurată n pistă durată a vieții, ar îndeplini faimoasa poruncă pe care a dat-o Domnul, care poate n-avea încrederi în eficacitatea blîndelor instincte naturale, Creșteți și înmulțiți-vă. în această turmă insolită și rătăcitoare se moare de bătrînețe, și însuși Păstor, "m persoană, senin își ajută să moară animalele, orna rîndu-le pe cele care, din pricina bolii sau sein lității, nu se mai pot ține după celelalte. Primii dată cînd s-a întîmplat un asemenea lucru, după ce începuse să lucreze pentru Păstor, Isus protest ă împotriva acestei reci cruzimi, dar el îi răspunse simplu, Sau le omor, cum am făcut întotdeauna, sau le las să moară singure în aceste pustietăți, sau opresc turma și aștept să moară, știind că, dacă le vor trebui multe zile pentru a muri, se va termina iarba pentru cele care sînt încă vu, spune-mi tu cum ai proceda dacă ai fi în locul meu și ai fi, ca și mine, stăpîn pe viața și pe moartea turmei tale. Isus nu știu ce să răspundă și, pentru a schimba subiectul, întrebă, Dacă nu vinzi lîna, dacă avem mai mult lapte și mai multă brînz.1 decît ne trebuie pentru a trăi, dacă nu faci comerț cu mieii și cu iezii, la ce-ți mai trebuie turma și **de** ce-o lași să trăiască și să se înmulțească în asemenea măsură, încît, într-o zi, dacă o ții toi. așa, o să acopere toți acești munți și va umple întregul pămînt, la care Păstor răspunse, Turma era aici, cineva trebuia să aibă grijă de ea, s-**o** apere de lăcomie, s-a întîmplat să fiu eu, Aici, unde, Aici, acolo, oriunde, Vrei să spui, dacă nu mă înșel, că turma a existat, există dintotdeauna, Mai mult sau mai puțin, Tu ai cumpărat prima oaie și prima capră, Nu, Atunci cine le-a cumpărat , Le-am găsit, nu știu dacă au fost cumpărate, erau deja o turmă cînd le-am găsit, Ți-au fost date, Nu mi le-a dat nimeni, eu le-am găsit, ele m-au găsit, Atunci ești stăpînul lor, Nu sînt stăpîn, nimic din lumea asta nu-mi aparține, Pentru că totul îi aparține lui Dumnezeu, trebuia s-o știi, Tu o spui, De ii', timp ești păstor, Eram deja cînd te-ai născut, De cînd, Nu știu, poate de cincizeci de ori vîrsta In, Doar patriarhii dinainte de potop au trăit atîția uni sau mai mulți, nici un om de azi nu poate Mpera să aibă o viață atît de lungă, O știu prea In ne, Dacă știi, dar insiști că ai trăit tot acest iimp, îmi vei da voie să cred că nu ești om, îți dau voie. Acum, dacă Isus, care conducea atît de bine ordinea și secvența interogatoriului, de parcă ar li învățat artele maieuticii analitice în abecedarul nocratic, dacă Isus ar fi întrebat, Atunci, ce ești, dacă om

nu ești, e foarte probabil că Păstor ar fi Innevoit să-i răspundă cu aerul că nu dorește să acorde prea multă importanță subiectului, Sînt un înger, dar să nu spui la nimeni. Se întîmplă nula de multe ori, nu punem întrebările, pentru că rrt nu sîntem încă pregătiți să auzim răspunsurile, «au pentru că, pur și simplu, ne e teamă de ele. Și cînd ne adunăm curajul să le punem, nu e rar să nu ni se răspundă, așa cum va face Isus cînd va fi întreat într-o zi, Ce este adevărul. Și atunci o să tncă, pînă astăzi.

Oricum, Isus știe, fără să fi avut nevoie să întrebe, că enigmaticul său însoțitor nu e un înger nl Domnului, căci îngerii Domnului cîntă, în fiecare nlpă din zi și din noapte, slava lui Dumnezeu, nu **Mint** ca oamenii, care n-o fac decît din obligație și la orele regulamentare, e adevărat că îngerii au motive mai apropiate și justificate pentru a cînta toată ziua bună ziua, căci cu numitul Domn își duc ei viața în cer, cum s-ar zice, pe casă și masă. < 'cea ce l-a mirat mai întîi pe Isus a fost că, ieșind în zori din peșteră, Păstor nu procedase ca el, liinecuvîntîndu-l pe Dumnezeu pentru toate lucrurile pe care le știm, pentru că-i dăduse sufletul înapoi, pentru că-i dăduse inteligență cocoșului, și, ducîndu-se după o piatră ca să-și facă nevoile, pentru a-i mulțumi pentru orificiile și vasele existente în organismul uman, providențiale în sensul absolut al cuvîntului, fiindcă fără ele. Păstm s-a uitat la cer și la pămînt așa cum face oriei m după ce se dă jos din pat, a murmurat cîteva cuvinte despre timpul frumos pe care ziua îl promitea și băgîndu-și două degete în gură, a scos un fluierat strident care a ridicat toată turma în picioare ca un singur om. Asta a fost tot. Isus își spuse că poate fusese o clipă de uitare, oricînd posibilă cînd ai mintea ocupată, Păstor se putea gîndi, de exemplu, la cel mai bun mod de a-l instrui în aspra sa meserie pe un băiețandru obișnuit cu confortul unui atelier de tîmplar. Or, noi știm că, într-o situație normală, printre oameni obișnuiți, ISUM n-ar trebui să aștepte prea mult pentru a cunoaște gradul real de religiozitate al baciului său, căci evreii epocii emiteau binecuvîntări cam de vreo treizeci de ori pe zi, pentru orice bagatelă, așa cum cu prisosință s-a văzut de-a lungul acestei evanghelii, fără a fi acum nevoie de o demonstrație mai amănunțită. Trecu ziua și nici pomeneală de binecuvîntări, veni noaptea, pe care o petrecură sub cerul liber, în cîmp, și nici măcar maiestatea cerului lui Dumnezeu nu reuși să smulgă din sufle tul și de pe buzele lui Păstor un singur cuvînt de laudă și grațitudine, în fond ar fi putut să plouă și nu ploua, semn neîndoielnic, din toate punctele de vedere, umane ca și divine, că Domnul veghea asupra creaturilor sale. A doua zi de dimineață, după ce-au mîncat, cînd baciul se pregătea să-și inspecteze turma ca să vadă dacă vreo capră mai vioaie nu se hotărîse cumva să se aventureze prin împrejurimi, Isus anunță cu o voce fermă, Plec. Păstor se opri, îl privi fără să-și schimbe expresia, se mulțumi să spună, Drum bun, nu e nevoie să-ți spun că nu ești sclavul meu și că nu există nici un contract legal între noi, poți să pleci cînd ai chef. Nu vrei să știi de ce plec, Curiozitatea mea nu e ntît de puternică încît să mă oblighe să te întreb, Plec pentru că nu trebuie să trăiesc lîngă un om care nu-și îndeplinește obligațiile față de Domnul, Ce obligații, Cele mai elementare, care se exprimă prin binecuvîntări și mulțumiri. Păstor tăcu, mijindu-i un suris ușor care

se revela mai mult în ochi decât pe buze, apoi spuse, Nu sînt evreu, nu am de ce să îndeplinesc obligații care nu sînt ale mele. Isus se dădu un pas înapoi, scandalizat. Știa prea bine că pămîntul Israelului colcăia de străini și de adoratorii zeilor falși, dar nu i se întîmplase niciodată să doarmă lîngă unul, să mănînce din pîinea lui și să bea din laptele lui. De aceea, ca și cum ar fi ținut în față o lance și un scut protector, exclamă, Numai Domnul e Dumnezeu. Zîmbetul lui Păstor se stinse, gura lui căpătă subit un rid amar, Da, dacă există Dumnezeu va trebui să fie un singur Domn, dar ar fi mai bine să fie doi, așa ar exista un dumnezeu pentru lup și un dumnezeu pentru oaie, unul pentru cel care moare și altul pentru cel care omoară, un dumnezeu pentru condamnat, un dumnezeu pentru călău, Dumnezeu e unul, complet și indivizibil, clamă Isus, aproape plîngînd de cucernică indignare, la care celălalt răspunse, Nu știu cum poate trăi Dumnezeu, fraza nu merse mai departe pentru că Isus, cu autoritatea unui dascăl de la sinagogă, i-o reteză, Dumnezeu nu trăiește, este, Nu mă pricep la aceste diferențe, dar ce-ți pot spune este că nu mi-ar plăcea să fiu în pielea unui dumnezeu care, în același timp, conduce mîna înarmată cu pumnalul asasin și dezvelește gîtul ce va fi tăiat, II insultă pe Dumnezeu cu aceste gînduri sacrilege, Nu sînt așa de însemnat, Dumnezeu nu doarme, într-o zi te va pedepsi, Bine că nu doarme, așa evită coșmarul remușcării, De ce-mi vorbești despre coșmar și remușcare, Pentru că vorbim de dumnezeul tău, Dar al tău, cine e, N-am dumnezeu, sînt ca una din oile mele, Ele cel puțin își dau copiii pentru altarele Domnului, Iar eu îți spun că aceste mame ar urla ca lupii dacă ar ști. Isus pâlî și nu știu ce să răspundă. Acum turma îi înconjură, atentă, într-o adîncă tăcere Soarele răsărise și lumina lui picta cu roșu rubiniu blana oilor și coarnezle caprelor. Isus spuse, Plec, dar nu se mișcă. Rezemat în toiag, calm, ca și cum ar fi știut că avea tot viitorul la dispoziție, Păstor aștepta. În sfîrșit, Isus făcu cîtiva pași, deschi zîndu-și drum printre oi, dar se opri deodată și întrebă, Ce știi tu despre remușcare și coșmar, Că ești moștenitorul tatălui tău. Isus nu putu suporta aceste cuvinte. În clipa aceea i se îndoiră genunchii, îi alunecă desaga de pe umăr, de unde, din întîmplare sau necesitate, se rostogoliră pe pămînt sandalele tatălui său, în timp ce se auzea zgomotul străchinii fariseului spărgîndu-se. Isus începu să plîngă ca un copil părăsit, dar Păstor nu se apropie, se mulțumi să vorbească din locul unde se afla, Adu-ți întotdeauna aminte că știu totul despre tine, de cînd ai fost conceput, iar acum hotărăște-te odată pentru totdeauna, ori pleci, ori rămîi, Spune-mi mai întîi cine ești, Nu e încă momentul s-o știi, Și cînd o voi afla, Dacă vei rămîne, te vei căi că n-ai plecat, dacă vei pleca, te vei căi că n-ai rămas, Dar, dacă aș pleca, n-aș ajunge să aflu cine ești, Te înșeli, ceasul tău va sosi într-o zi și atunci voi fi prezent ca să ți-o spun, dar acum, gata cu vorba, turma nu poate sta aici toată ziua așteptînd să te hotărăști. Isus adună cioburile străchinii, le privea ca și cum i-ar fi fost greu să se despartă de ele, cu toate că n-avea nici un motiv, ieri, pe vremea asta, încă nu-l întîlnise pe fariseu, în plus așa sînt străchinile de lut, se sparg cu mare ușurință. Lăsa să cadă cioburile pe pămînt ca și cum le-ar fi semănat, iar atunci Păstor rosti, Vei avea altă strachină, dar aceea nu se va sparge atît timp cît vei trăi. Isus nu-l asculta, ținea în

O lină sandalele lui Iosif și se gîdea dacă n-ar l.rebui să le încalțe, e adevărat că, într-un timp atît de scurt, picioarele nu puteau să-i fi crescut pe măsură, dar timpul, o știm prea bine, e relativ, lui Isus i se părea că umblase o eternitate cu sandalele tatălui în desagă, i s-ar părea foarte Hurprinzător dacă i-ar mai fi încă largi. Le încalță și, fără să știe de ce, le puse pe ale sale în desagă. I'ăstor spuse, Picioarele care au crescut nu scad la loc, iar tu nu vei avea copii care să moștenească de la tine tunica, pătura și sandalele, însă Isus nu la aruncă, greutatea lor ajuta traista aproape goală să se țină pe umăr. Răspunsul cerut de Păstor n-a tuai fost necesar, Isus își reluă locul în spatele t urmei, cu sentimentele împărțite între o impresie de teroare de nedefinit, ca și cum sufletul i-ar fi fost în pericol, și alta, încă și mai greu de definit, de sumbră fascinație. Voi afla cine ești, șopti Isus, in timp ce, în mijlocul prafului ridicat de turmă, îmboldea o oaie întîrziată, închipuindu-și că astfel își explică motivul pentru care se hotărîse să rămînă pînă la urmă cu enigmaticul păstor.

Aceasta a fost prima zi. Apoi n-au mai adus vorba de probleme de credință și impietate, de viață, moarte și proprietate, însă Isus, care începuse să pîndească chiar și cele mai neînsemnate mișcări și atitudini ale lui Păstor, observă că, aproape întotdeauna cînd el însuși îl binecuvînta pe Domnul, tovarășul său se apleca și își așeza cu delicatețe palmele pe pămînt, plecîndu-și capul și închizînd ochii, fără să rostească o vorbă. Odată, pe cînd ora încă un copil mic, Isus îi auzise pe niște bătrîni călători, în trecere prin Nazaret, povestind că, înăuntrul lumii, existau niște caverne enorme, unde se găseau, la fel ca la suprafață, orașe, cîmpii, rîuri, păduri și deșerturi, și că această lume inferioară, în toate copie și reflecție a acesteia în care Lrăim, fusese creată de Diavol, după ce Dumnezeu îl aruncase din înaltul cerului, ca pedeapsă pentru revolta sa. Și cum Diavolul, cu care Dumnezeu fusese la început prieten, iar el favoritul lui Dumnezeu, comentîndu-se chiar, prin univers, că de infinite timpuri nu se mai văzuse o prietenie atît de strînsă ca aceasta, cum Diavolul, spuneau bătrînii, fusese prezent la nașterea lui Adam și a Evei, putînd să învețe cum se procedează, a repetat atunci, în lumea subterană, creația unui bărbat și a unei femei, cu diferența că, spre deosebire de Dumnezeu, nu le interzisese nimic, motiv pentru care, în lumea Diavolului, n-ar exista păcat originar. Unul dintre bătrîni cuteză chiar să spună, Și curii n-a existat păcat originar, n-a existat nici altul după el. După ce bătrînii au plecat, alungați cu ajutorul cîtorva pietre persuasive, aruncate de naza- reni furioși, care, în sfîrșit, pricepuseră unde băteau necredincioșii cu insidioasa lor poveste, a avut loc o rapidă zguduire seismică, un cutremur ușor, un simplu semn de confirmare, venit din măruntaiele pămîntului, așa gîndise atunci Isus, micuțul dove- dindu-se capabil încă de pe atunci să lege un efect de cauza sa, în ciuda vîrstei fragede. Iar acum, în fața păstorului îngenuncheat, cu capul plecat, cu mîinile încă lipite de pămînt, delicat, ca pentru a face mai sensibil contactul fiecărui fir de nisip, a fiecărei pietricele, a fiecărei rădăcini urcate la suprafață, amintirea vechii povești se deșteptă în memoria lui Isus, iar el crezu, cîteva momente, că acest om era un locuitor al lumii oculte, create de Diavol după chipul și asemănarea lumii vizibile, Ce-o fi căutînd aici, se

întrebă, dar imaginația sa nu avu curajul să meargă mai departe. Și atunci, când Păstor se ridică, îl întrebă, De ce faci asta, Mă asigur că pământul e în continuare sub mine, Picioarele nu-ți sînt de ajuns pentru a avea certitudinea, Picioarele nu percep nimic, cunoașterea e proprie mîinilor, cînd tu-l adori pe Dumnezeuul tău nu-ți ridici picioarele spre el, ci mîinile, și totuși ai putea ridica orice parte a trupului, chiar și ceea ce ai între picioare, dacă nu ești eunuc. Isus roși violent, rușinea și un soi de spaimă îl sufocară, Nu-l jigni pe Dumnezeuul pe care nu-l cunoști, exclamă în cele din urmă, iar Păstor, imediat, Cine ți-a creat trupul, Dumnezeu m-a creat, Așa cum e și cu tot ce are, Da, Există vreo parte din trupul tău care a fost creată de Diavol, Nu, nu, trupul este lucrarea lui Dumnezeu, Atunci toate părțile trupului tău sînt egale în fața lui Dumnezeu, Da, Atunci, ar putea Dumnezeu să respingă ca nefiind lucrarea sa, de exemplu, ceea ce ai între picioare, Presupun că nu, dar Domnul, care l-a creat pe Adam, l-a alungat din paradis, și Adam era lucrarea sa, Răspunde-mi fără ocolișuri, băiete, nu-mi vorbi ca un dascăl de la sinagogă, Vrei să mă silești să-ți dau răspunsurile care îți convin, dar eu, dacă e nevoie, îți voi recita toate cazurile în care omul, pentru că așa a poruncit Dumnezeu, nu va putea, sub pedeapsă de contaminare și moarte, să descopere o goliciune străină sau pe a sa proprie, dovadă că această parte a trupului este, prin ea însăși, blestemată, Nu mai blestemată decît gura, atunci cînd minte și calomniază, iar ea îți servește ca să-l lauzi pe Dumnezeuul tău înainte de minciună și după calomnie, Nu vreau să te ascult, Trebuie să mă ascuți, cel puțin pentru n-mi răspunde la întrebarea pe care ți-am pus-o, <!e întrebare, Dacă Dumnezeu va putea respinge ra și cum nu i-ar aparține ceea ce ai între picioare, răspunde da sau nu, Nu poate, De ce, Pentru că Dumnezeu nu poate să nu vrea ceea ce a vrut înainte. Păstor încuviință lent din cap și spuse, Cu alte cuvinte, Dumnezeuul tău este unicul gardian al unei închisori unde singurul prizonier e Dumnezeuul tău. Ultimul ecou al cumplitei afirmații mai vibra încă în urechile lui Isus, cînd Păstor, acum cu un ton de falsă naturalețe, vorbi din nou, Alege-ți o oaie, Poftim, întrebă Isus, descumpănit, spun să alegi o oaie, dacă nu pieferi cumva o capră, Pentru ce, Vei avea nevoie de ea, dacă, într-adevar, nu ești un eunuc. Semnificația frazei îl izbi pe băiat cu forța unui pumn. Totuși, mai rău ca tot restul a fost vertijul unei oribile voluptăți caro într-o rapidă clipă, țîșni din rușinea și repulsia ce-l sufocau, luîndu-le locul, și ascunse fața în mîini și rosti cu un gias răgușit, Domnul a spui. Dacă vreun om se va împreuna cu un an nai, va fi pedepsit cu moartea, și veți omorî animalul, și a mai spus, Blestemat să fie cel ce păcătuiește cu un animal, A spus toate astea Domnul tău, Da, și eu îți spun să te îndepărtezi de mine, oroare, creatură care nu-i aparții lui Dumnezeu, c¹ Diavolului Păstoi ascultă și nu se mișcă, de parcă le-ar fi dat timp mînioaselor cuvinte, rostite de Isus, să-și producă întregul efect, oricare ar fi fost acela, teroarea fulgerului, corозиunea leprei, moartea suoită a tru pului și a sufletului Nu se întimplă nimic. O pală ae vînt se rostogoli peste pietre, ridică un nor d< praf care traversă deșertul, iar apoi nimic, tăcerea, unîversul mut, contemplînd oamenii și animalele, așteptând, poate, chiar el, să afle ce sens îi ati. buie, sau îi găsec, sau îi recunosc, ei s i

ele, și mistuindu-se în această așteptare, cu focul primordiale deja încercuit de cenușă, în timp ce răspunsul e căutat și întârzie. Deodată, Păstor își ridică brațele și strigă, cu un glas puternic, întorcându-se cu fața spre turmă, Ascultați, ascultați, oițe care vă aflați aici, ascultați ce vine să ne învețe acest flăcău înțelept, n-avem voie să păcătuim cu ve Dumnezeu n-o îngăduie, puteți fi liniștite, dar să vă tundem, da, să vă maltratăm, da, să vă ucidem da, și să vă mîncăm, așijderea, căci în acest scop v-a creat legea lui și vă păstrează providența După aceea, scoase trei șuierături [ungi, învîrli toiașul pe deasupra capului, La drum, la drum, iar turma se puse în mișcare, în direcția unde dispăruse coloana de praf. Isus rămase pe loc, încrămențit, privind, pînă cînd înalta siluetă a lui l'ăstor aproape se pierdu în depărtare și spinările resemnate ale animalelor deveniră una cu pămîntul. Nu merg cu el, spusese, dar s-a dus. Își aruncă t raista pe umăr, legă șireturile sandalelor care îi aparținuseră tatălui său și porni după turmă. O ajunsese din urmă la căderea nopții, ieși din beznă, pășind spre lumina focului, și spuse, lată-mă.

upă timp, timpul vine, este o zicală cunoscută și cu multe aplicații, totuși nu atît de evidentă pe cît i-ar putea părea celui care se mulțumești* cu înțelesul dinții al cuvintelor, fie slobode, luate unul cîte unul, fie laolaltă și articulate, căci totul se trage de la felul cum sînt spuse, iar acesta se schimbă o dată cu sentimentul celui care le dă glas, nu e totuna cînd le rostește cineva care, mei - gîndu-i prost lucrurile, așteaptă zile mai bune, sau cînd un altul le lansează ca pe o amenințare, ca pe o făgăduință de răzbunare, pe care viitorul va trebui s-o ducă la îndeplinire. Cazul extrem ar fi cel al unui ins care, lipsit de puternice și întemeiate motive de a se plînge de sănătatea ori de averea lui, ar suspina melancolic, După timp, timpul vine, numai pentru că are o fire pesimistă și înclinată să se aștepte doar la ce-i mai rău. Nu e de crezut că Isus, la vîrsta lui, ar purta atît cuvinte pe buze, oricare ar fi sensul pe care l-ar alege, însă noi, care, precum Dumnezeu, știm totul despre timpul care a fost, este și va să fie, noi, în schimb, le putem pronunța, șopti sau suspina, în vreme ce-l urmărim cum se ocupă harnic de treburile sale de păstor, de-a lungul și de-a latul acestor munți ai lui Iuda, ori coborînd, atunci cînd este cazul, în valea Iordanului. Și nu atît pentru că e vorba de Isus, ci pentru că oricărei ființe omeneste i se aștern dinainte, în fiecare clipă a vieții, și bune și rele, după unele, celelalte, după timp, timpul. Fiind Isus eroul evident al acestei evanghelii, care niciodată n-a avut scopul ireverențios de a contrazice ce-au scris alții și deci nu va îndrăzni

Hă spună că nu s-a întîmplat ce s-a întîmplat, punînd în locul unui Da un Nu, fiind Isus acest erou și cunoscute pășaniile lui, ne-ar fi mult mai ușor să ne apropiem de el și să-i anunțăm viitorul, lucrurile bune și miraculoase care vor exista în viața lui, miracole care, unele, vor da de mîncare, altele care vor reda sănătatea, unul care va înfrînge moartea, dar n-ar fi înțelept s-o facem, pentru că tînărul, deși înzestrat pentru religie și expert în patriarhi și profeti, are robustul scepticism propriu vîrstei și ne-ar trimite la plîmbare. Își va schimba ideile, bineînțeles, cînd se va întîlni cu Dumnezeu, însă acest eveniment hotărîtor nu va fi mîine, pînă atunci Isus va mai avea de urcat și de coborît mulți munți, va mai trebui să mulgă multe capre și

multe oi, să ajute la făcutul brânzei, să meargă Hă facă schimb de produse prin sate. Va omori și animale bolnave sau schiloade și va plînge pentru ele. Dar ceea ce nu se va întîmpla niciodată, să se calmeze spiritele sensibile, va fi să cadă în oribila tentație de a se folosi, cum i-a propus malițiosul și perversul păstor, de o capră sau de o oaie, sau de amîndouă, pentru ogoirea și satisfacerea infectului trup cu care cristalinul suflet e nevoit să trăiască. Să lăsăm deoparte, nefiind aici locul pentru analize intime, care vor fi posibile numai în timpuri posterioare acestuia, să uităm de cîte mii de ori, pentru a se putea lăuda cu un trup curat, Kufletul a trebuit să se împovăreze pe sine însuși cu tristețe, invidie și murdărie,

Păstor și Isus, odată trecute confruntările etice și teologice din primele zile, deși recidivînd din cînd în cînd, au dus mereu, cît timp au petrecut împreună, o viață plăcută, bărbatul dezvăluind, fără iritari de mai vîrstnic, artele păstoritului, băiatul învățîndu-le ca și cum toată viața lui avea să depîndă de ele. Isus învăță să azvîrle toiagul, făcîndu-l să se învîrtă și să vîjje prin aer pînă cădea pe spinarea oilor care, din neatenție sau curaj, se îndepărtau de turmă, însă ucenicia a fost dureroasă, pentru că, într-o zi, nestăpînînd încă tehnica, a aruncat toiagul prea jos, cu tragicul rezultat că a lovit în plin, din zbor, gîtul delicat al unei ied de cîteva zile, care a murit pe loc. Accidente de acest fel se pot întîmpla oricui, chiar un păstor veteran și diplomat nu e scutit de ghinion, însă bietul Isus, care poartă deja în suflet atîtea dureri, părea o statuie a amărăciunii cînd ridică iedul de pe jos, cald încă. Nu se putea face nimic, pînă și mama capră, după ce-și adulmecă o clipă fiul, se îndepărtă și continuă să pască, smulgînd iarba scurtă și tare, pe care o smulgea cu rapide mișcări ale capului, iar aici trebuie să cităm cunoscutul dicton, Capră hămesită, gură rătăcită, care e o altă manieră de a spune, Plînsetele și mîncatul nu-și fac laolaltă patul. Păstor veni să vadă ce se întîmplase, Ghinionul lui c-a murit, tu n-ai de ce să fii trist, L-am omorît, se văicări Isus, și era atît de mic, Da, dacă era un țap urît și puturos, nu ți-ar fi milă, sau nu atîta, lasă-l jos că mă ocup eu de el, și tu du-te lîngă oaia de colo, care stă să nască, Dar tu ce-o să faci, II jupoi, ce-ți închipuiai, viața nu i-o pot da înapoi, nu sînt competent în miracole, Jur că nu voi mîncă din această carne, A mîncă animalul pe care l-am omorît e singurul mod de a-l respecta, rău e cînd unii mănîncă ceea ce alții au fost nevoiți să omoare, N-am să mănînc, Bine, nu mîncă, rămîne mai mult pentru mine, iar Păstor își scoase cuțitul de la brîu și se uită la Isus, spunînd, Mai devreme sau mai tîrziu, va trebui să înveți și asta, să vezi cum sînt făcuți pe dinăuntru cei care au fost creați pentru a ne sluji și hrăni. Isus își întoarse capul și dădu să plece, dar Păstor, care suspendase mișcarea cuțitului, adăugă, Sclavii trăiesc pentru a ne sluji, poate ai trebui să-i deschidem ca să vedem dacă poarta sclavi înăuntru, iar apoi să despîcăm un rege ca să vedem dacă duce alt rege în burtă, imagineaZă-ți că l-am întîlni pe Diavol și el ne-ar da voie să-l deschidem, am avea poate surpriza să-l vedem ieșind dinăuntru pe Dumnezeu. Am vorbit, adineauri, de recidivarea ciocnirilor de idei și convingeri între Isus și Păstor, acesta fiind un exemplu. Isus învățase însă, cu timpul, că cel mai bun răspuns era tăcerea, prefăcîndu-se că nu bagă de seamă provocările, chiar brutale

ca aceasta, și totuși are noroc, ar fi putut fi mult mai rău, închipuiți-vă scandalul dacă lui Păstor i-ar fi trecut prin minte să-l deschidă pe Dumnezeu ca să vadă dacă înăuntrul lui se ascunde Diavolul. Isus se duse după oaia care se pregătea să nască, cel puțin aici nu-l așteptau surprize, va apărea un miel ca toți ceilalți, negreșit după chipul și asemănarea mamei lui, la rîndul ei, un portret fidel al surorilor sale, există ființe din acestea care nu duc în ele decît atît, certitudinea unei pacifice continuități, lipsite de interogații. Oaia deja născuse, pe pămînt, mielul părea făcut numai din picioare, iar mama încerca să-l ajute să se ridice împingîndu-l ușor cu botul, dar sărmanul, amețit, nu reușea decît să facă mișcări bruște cu capul ca și cum ar fi căutat cel mai bun unghi de vedere pentru a înțelege lumea în care se născuse. Isus îl ajută să se pună pe picioare, i se umeziră niștile de umorile matricei oii, dar nu-i pasă, asta înseamnă să trăiești pe cîmp cu animalele, scuipatul și balele sînt totuna, mielul s-a născut la termen și e atît de frumos, cu blănița cîrlionțată, buzele rozalii caută frenetic laptele acolo unde se nflă, în sfîrcurile pe care nu le-a văzut niciodată pînă acum, într-adevăr nici o creatură nu se poate plînge de Dumnezeu, dacă, de cum deschide ochii, știe atîtea lucruri utile. Ceva mai încolo, Păstor ridică pielea iedului întinsă pe un schelet de bețe în formă de stea, trupul jupuit, băgat în traistă, înfășurat într-o pînză, va fi sărat cînd turma se va opri pentru noapte, mai puțin partea din care Păstor își va face cina, căci Isus a spus că nu va mânca dintr-o carne căreia, fără să vrea, i-a luat viața. Pentru religia pe care o cultivă și obiceiurile cărora li se supune, scrupulele lui Isus sînt subversive, dacă ne gîndim la măcelul celorlalte victime nevinovate, jertfite pe altarele Domnului, mai ales în Ierusalim, unde jertfele se numără cu hecatombele. Cazul lui Isus, la prima vedere de neînțeles, ținînd cont de circumstanțele de timp și de loc, poate nu este, în fond, decît o chestiune de sensibilitate, cum s-ar spune, de om jupuit, să ne amintim cît este încă de recentă tragica moarte a lui Iosif, cît de recente revelațiile insuportabile despre ce s-a întîmplat în Betleem în urmă cu cincisprezece ani, uimitor este că acest băiat își păstrează judecata întregă, că scripetii și roțile creierului nu i-au fost atinse, în ciuda viselor care nu-i dau pace, în ultima vreme n-am mai vorbit despre ele, dar continuă. Cînd suferința depășește limita suportabilului, ajungînd să se transmită chiar turmei care se trezește, în miez de noapte, crezînd că vin s-o omoare, Păstor îl trezește cu delicatețe, Ce se întîmplă, ce se întîmplă, iar Isus se trezește din coșmar în brațele lui, ca și cum ar fi ale nefericitului său tată. Într-o zi, chiar la început, Isus i-a povestit lui Păstor ce visa, încercînd totuși să ascundă rădăcinile și cauzele cotidienei sale agonii nocturne, dar Păstor spuse, Lasă, nu e nevoie să-mi povestești, știu totul, chiar și ce încerci să-mi ascunzi. Asta s-a întîmplat în zilele cînd Isus îi reproșa lui Păstor lipsa de credință, ca și păcatele și metehnele ce se puteau descoperi și recunoaște în comportamentul său, inclusiv, să ni se ierte că ne întoarcem la subiect, în cel sexual. Dar Isus, dacă ne gîndim bine, n-avea pe nimeni pe lume, dacă nu punem la socoteală familia, de care se îndepărtase și pe care aproape o uitase, cu excepția mamei, care rămîne veșnic mama, cea care ne-a dat viața și căreia ne-a venit cîteodată să-i spunem, Mai bine nu ne-ai fi dat-o, în afară de mamă,

își mai amintește numai de sora sa Lisia, nu se știe din ce motiv, memoria are ciudățeni din acestea, motive cunoscute doar de ea pentru a-și aminti și uita. Așa stînd lucrurile, Isus ajunsese să se simtă liine în compania lui Păstor, să ne închipuim ce consolare ar fi pentru noi să nu trăim singuri cu vina noastră, să avem alături pe cineva care o cunoaște și care, nefiind obligat să se prefacă a ierta ceea ce nu poate avea iertare, presupunînd că i-ar sta în putere s-o dea, ar proceda cu noi cu rectitudine, arătîndu-ne bunătate și severitate după dreptatea pe care o merită partea din noi care, asaltată de vini, și-a păstrat inocența. Profitînd de ocazie, am dat acum această explicație, ca mai ușor să fie înțelese și acceptate rațiunile pentru care Isus, în toate atît de diferit și de opus asprei sale gazde, va rămîne totuși împreună cu ea pînă la anunțata întîlnire cu Dumnezeu, de la care sînt atîtea de așteptat, căci Dumnezeu nu i s-ar înfățișa unui simplu muritor fără a avea temeinice motive s-o facă.

Înainte, totuși, vor voi circumstanțele, hazardul și coincidențele de care atît am tot vorbit, ca Isus să-și întîlnească mama și pe cîțiva frați la Ierusalim, cu ocazia primului Paște, pe care credea că-l va petrece departe de familie. Dorința lui Isus de a celebra Pastele la Ierusalim ar fi putut fi, pentru păstor, pricină de mirare și de refuz inițial, aflîndu-se ei în deșert și avînd nevoie de urma de atîta ajutor și îngrijire, fără a mai pomeni, desigur, faptul că, nefiind Păstor iudeu și neavînd alt zeu de onorat, ar fi putut spune, chiar numai dintr-o antipatică țîfnă, Nu te duci nicăieri, aici e Încul tău, eu sînt stăpînul și nu-mi iau vacanță.

Or, trebuie să recunoaștem că n-a fost așa, Păstor s-a mulțumit să întorci, Te întorci, deși, după tonul vocii, părea sigur că Isus se va întoarce, și asta i-a răspuns băiatul, fără ezitare, surprins, în schimb, de promptitudinea cu care îi ieșiseră vorbele din gură, Mă întorc, Alege atunci un miel curat și sănătos și du-l la sacrificiu, dacă tot aveți aceste uzanțe și obiceiuri, însă Păstor o spunea pentru a-l pune la încercare, voia să vadă dacă Isus er; i în stare să ducă la moarte un miel din turma pe care, cu atîta trudă, o păzeau și o protejau. Nimeni nu-l preveni pe Isus, nici un înger nu se apropie ușurel de el, din cei mici și aproape invizibili, cu să-i susure la ureche, Ai grijă, fii atent că-i o capcană, să n-ai încredere, individul ăsta e în stare de orice. Sensibilitatea lui găsi singură răspunsul cel bun, ori o fi fost, cine știe, amintirea iedului mort și a mielului nou-născut, Nu vreau un miel din această turmă, spuse, De ce, Nu voi duce în moarte ce-am ajutat să crească, Foarte frumos, dar te-ai gîndit, cred, că va trebui să-l cauți în altă turmă, E inevitabil, mieii nu cad din cer, Cînd vrei să pleci, Mîine în zori, Și te întorci, Mă întorc. N-au mai schimbat nici un cuvînt despre acest subiect, deși ne întrebăm cum va reuși Isus, care nu e bogat și muncește pe mîncare, să cumpere mielul pascal. Fiind el la adăpost de ispitele care costă bani, e de presupus că mai păstrează încă puținele monede pe care fariseul i le-a dat acum aproape un an, dar acel puțin e chiar puțin, știut fiind, cum s-a mai spus, că, în această epocă a anului, prețurile vitelor în general, și mai ales ale mieilor, o iau razna spre asemenea înălțimi speculative că-ți vine să spui, apără-ne, Doamne. În pofida tuturor necazurilor ce i s-au întîmplat, am fi tentați să spunem că o stea bună îl veghează și îl

apără pe acest băiat, dacă n-ar fi o slăbiciune foarte suspectă, mai ales din partea unui evanghelist, acesta sau oricare altul, să creadă că astre atât de îndepărtate de planeta noastră sînt în stare să producă efecte hotărîtoare asupra existenței unei (înțe omenesți, oricît ar fi fost ele de invocate, studiate și corelate de solemnii magi care, dacă e adevărat ce se povestește, ar fi umblat prin aceste pustietăți acum cîțiva ani, fără alte consecințe decît c-au văzut ce-au văzut și s-au întors la treburile lor. Ceea ce acest lung și laborios discurs a tot încercat, de fapt, să spună e că Isus al nostru va tfăsi, cu siguranță, pînă la urmă o soluție pentru a ne înfățișa cu demnitate în Templu împreună cu mioara lui, îndeplinind tot ce e de așteptat de la Imnul evreu care a dovedit că este, în condiții așa de dificile cum au fost curajoasele controverse pe care le-a susținut cu Păstor.

În această vreme, turma hălăduia pe abundentele pășuni ale văii Aialon, care se află între orașele Ghezer și Emaus. În Emaus încercă Isus să cîștige ceva bani cu care să-și poată cumpăra mielul de care avea nevoie, dar ajunse curînd la concluzia că un an de păstorit îl specializase în asemenea măsură, încît îl făcuse inapt pentru alte meserii, inclusiv pentru cea de tîmplar, în care, de altfel, n-ajunsesese să progreseze prea mult, din lipsă de timp. O luă de aceea pe drumul care urcă de la Emaus la Ierusalim, făcînd bilanțul vieții «ale dificile, să cumpere, știm că nu poate, să fure, știm că nu vrea, și ar fi mai degrabă un miracol decît un noroc să găsească un miel pierdut pe drumul Emausului. Nu lipsesc pe aici inocenții, merg cu o sfoară de gît în urma familiilor, sau în luațe dacă au noroc de un stăpîn milostiv, dar, cum și-au băgat în juvenilele lor capete că au ieșit la plimbare, sînt excitați, nervoși, vor să știe totul și, pentru că nu pot pune întrebări, își folosesc ochii, ca și cum ei ar fi de ajuns pentru a înțelege o lume făcută din cuvinte. Isus se așeză pe o piatră, la marginea drumului, gîndindu-se cum să rezolve problema materială care îl împiedica să-și îndepli nească datoria spirituală, deșartă speranță ar fi, de exemplu, să apară un alt fariseu, sau același, dacă își face din asemenea fapte o practică coti diană, care l-ar întreba, Ai nevoie de un miel, așa cum înainte l-a întrebat, Ți-e foame. Prima dată, Isus n-a avut nevoie să cerșească pentru a i se da, acum, fără certitudinea că va primi, va fi obligat să ceară. întinde mîna, atitudine atît de elocventa încît nu mai are nevoie de explicații, și atît di-expresivă încît, de obicei, ne ferim ochii așa cum îi ferim de o plagă sau de o obscenitate. Cîțiva bănuți au fost lăsați să cadă de drumeți mai puțin distrați în mîinile făcute căuș, însă atît de puțini încît, în ritmul ăsta, drumul Emausului nu v:i duce prea curînd la porțile Ierusalimului. Adunîml banii pe care îi avea dinainte și cei primiți acum, Isus constată că n-ajungeau nici măcar pentru u plăti jumătate de miel, și e bine știut că Domnul nu acceptă pe altarele lui nimic care n-ar fi perfect și complet, de aceea respinge animalele oarbe, schiloadă sau mutilate, rîioase sau buboase, nu va puteți închipui ce scandal ar fi în Templu dacă ne-am prezenta la sacrificiu cu o halcă dintr-uu animal, sau cu unul întreg, dar care ar avea testi culele strivite, zdrobite, rupte sau tăiate, în ambele cazuri, excluderea ar fi sigură. Nimănu-i nu-i treuf prin minte să-l întrebe pe băiat la ce-i trebui" banii, am început să scriem această frază chiar în clipa cînd un

om foarte bătrîn, cu o lungă barbă albă, se apropie de Isus, îndepărtîndu-se de numi' roasa sa familie, care, din deferență față de patriarh i se oprișe în mijlocul drumului, în așteptare. Isus își spuse că va primi altă monedă, dar se înșela Bătrînul îl întrebă, Cine ești, iar băiatul se ridica pentru a răspunde, Sînt Isus din Nazaret, N-ai familie, Ba da, Atunci de ce nu ești cu ea, Am venit să lucrez ca păstor în Iudeea, și asta a fost un subterfugiu mincinos de a spune adevărul sau de a pune adevărul în slujba minciunii Bătrînul îl privi cu o expresie de curiozitate nesatisfăcută și întrebă, în cele din urmă, De ce ceri de pomană, dacă ai de lucru, Lucrez pe mîncare, nu-mi ajung hani ca să cumpăr mielul de Paști, De aia cerșești, Da. Bătrînul îi făcu un semn unuia dintre bărbații din grup, Dă un miel acestui băiat, vom cumpăra altul cînd ajungem la Templu. Erau șase miei, legați cu aceeași funie, bărbatul îl eliberă pe ultimul și i-l aduse bătrînului, care spuse, Iată-ți mielul, astfel Domnul nu va găsi nici o lipsă în jertfele acestui Paște, și, fără a aștepta mulțumiri, se alătură familiei care îl primi cu zîmbete și laude. Isus mulțumi cînd nu mai putea fi auzit, și nu se știe cum, nici din ce pricină, drumul se goli în aceeași clipă de oameni, între o cotitură și altă cotitură nu mai rămăseseră decît două ființe, liăiatul și mielul, reuniți, în sfîrșit, pe drumul Kmausului de bunătatea unui bătrîn iudeu. Isus (ine de capătul sforii cu care mielul fusese prins de funie, animalul se uită la noul stăpîn și behăi, Hcoțînd timidul și tremurătorul me-me-me al mieilor ce vor muri tineri pentru că îi iubesc atîta zeii. Acest sunet, de mii și mii de ori auzit în timpul noii sale activități de păstor, îl mișcă atît de tare pe Isus încît i se păru că i se topeau membrele de milă, era, ca niciodată înainte în mod atît de absolut, M.ăpînul vieții și morții altei ființe, al acestui mielul alb, imaculat, fără voință sau dorințe, care-și ridica «pre el botul interogativ și încrezător, cînd behăia i se vedea limba rozalie, și tot roz era, sub puf, interiorul urechilor, roze și unghiile, cuvînt pe care deocamdată îl împarte cu oamenii, dar care niciodată nu se vor întări, transformîndu-se în i opite. Isus mîngîie capul mielului, care îi răspunde i alicîndu-l și atingîndu-i palma mîinii cu nasul umed, făcîndu-l să tresară. Vraja se risipi așa cum începuse, la capătul drumului, dinspre Emaus, se iveau deja alți pelerini, într-o ceată de tunici filfîitoare, de traiste și toiege, cu alți miei și alte laude spre slava Domnului. Isus își luă mielul în brațe, ca pe un copil, și porni la drum.

Nu se întorsese la Ierusalim din acea zi de demult cînd îl minase nevoia de a ști ce însemnau vina și remușcarea și cum pot fi ele îndurate în viață, împărțite cu alții, precum avutul moștenit, ori ținute în întregime pentru sine, așa cum fiecare își păstrează propria moarte. Mulțimea de pe străzi părea un rîu de nămol cenușiu ce avea să se reverse pe marea esplanadă din fața scării Templului. Cu mielul în brațe, Isus asista la defilarea oamenilor, unii se duceau, alții se întorceau, primii ducînd animalele la sacrificiu, ceilalți fără ele, strigînd, cu chipul vesel, Aleluia, Osana, Amin, sau nespu nînd nimic pentru că nu se cuvenea, cum nu s-ar cuveni să iasă cineva exclamînd Evoie sau răcnind Hip hip ura, cu toate că, în fond, diferențele dintre aceste expresii nu sînt chiar așa de mari precum par, le utilizăm de parcă ar fi chintesența subh mului, dar mai tîrziu, cu timpul și uzura,

tot repetîndu-le, ne întrebăm, La ce servește asta, în fond, și nu știm să răspundem. Deasupra Templului, înalta coloană de fum, răsucindu-se în vâlătuci, arăta împrejurimilor că toți cei care veniseră aici să aducă jertfe erau descendenții direcți și legitimi ai lui Abel, fiul lui Adam și al Evei, care, la vremea lui, îi oferise Domnului pe cei dintîi născuți din turma sa, cu tot cu grăsimea lor, primiți favorabil, în timp ce fratele său Cain, neavînd de oferit decît simplele roade ale pămîntului, a văzut că Domnul, fără să se știe pînă astăzi de ce, și-a întors de la ele ochii, iar la el nu s-a uitat. Dacă acesta a fost motivul pentru care Cain l-a omorît pe Abel, azi putem trăi liniștiți, acești oameni nu se vor omori unii pe alții, căci toți sacrifică, în mod egal, același lucru, e de ajuns să vedem cum sfîrșie grăsimile, cum pîrîie cărnurile, Dumnezeu, în empireicele sale înălțimi, trage pe nări, încîntat, miresmele măcelului. Isus strînge mielul la piept, nu înțelege de ce nu vrea Dumnezeu să i se verse pe altar un polonic cu lapte, sevă a existenței ce trece de la o liință la alta, sau în ele se răspîndește, așa cum Hemănătorul împrăstie un pumn de grăunțe de griu, materie predilectă a pîinii nemuritoare. Mielul, care a fost de curînd admirabilul dar făcut unui băiat de un bătrîn, n-o să vadă apunînd soarele ncestei zile, e momentul să urcăm scara Templului, i-momentul să-l ducem la cuțit și la foc, de parcă n-ar merita să trăiască ori ar fi făptuit, împotriva eternului păzitor al pășunilor și al fabulelor, crima de a fi băut din rîul vieții. Atunci Isus, ca și cum în el ar fi înmugurit o lumină, se hotărî, împotriva respectului și obedienței, împotriva legii sinagogii și a cuvîntului lui Dumnezeu, că acest miel nu va muri, că ceea ce-i fusese dat pentru a fi ucis va rămîne în viață, și că, deși venise la Ierusalim ca HA aducă o jertfa, va ieși din Ierusalim mai păcătos decît atunci cînd a intrat, vechile greșeli nu-i erau de ajuns, acum a făcut-o și pe asta, și va veni o zi, nici Dumnezeu nu uită, cînd va trebui să plătească pentru toate. O clipă, teama de pedeapsă îl făcu Hii ezite, însă mintea, într-o fulgerătoare imagine, îi înfățișă viziunea înfricoșătoare a unei infinite mări de sînge, sîngele nenumăraților miei și al nltor animale sacrificate de la facerea omului, căci Incmăi pentru a adora și a sacrifica a fost adusă pe lume omenirea. Aceste închipuiri îl tulburară Tn asemenea măsură încît i se păru că vede uriașa **Hcară** a Templului inundată de un lichid roșu care HO revărsa ca o cascadă din treaptă în treaptă, în l i mp ce el, cu picioarele în sînge pînă la glezne, ridica spre cer, înjunghiat, mort, mielul. Absent,

Isus era izolat ca într-o sferă de tăcere, dar deodată sfera explodă, se făcu fărîme, iar el se regăsi încon jurat de vacarm, de vorbe, de binecuvîntări, **d**« chemări, de strigăte, de cîntări, de gemete patetice de miei și, timp de o clipă în care totul amuți, răsună mugetul profund, repetat de trei ori, **al** șofarului, lungul corn spiralat de berbec, transfor mat în trompetă. Îndesînd mielul în desagă, ca pentru a-l ocroti de o amenințare acum iminentă, Isus părăsi esplanada în fugă, se pierdu pe ulițele strimte, fără să-i pese încotro. Cînd își reveni, se afla în plină cîmpie, ieșise din oraș pe poarta de nord, cea dinspre Ramala, pe unde intrase odată, venind din Nazaret. Se așeză sub un măslin, în marginea drumului, și scoase mielul din desag.i nimeni nu se va mira să-l vadă aici, oamenii se vor gîndi, Se

odihnește, își adună forțele înainte de a-și duce mielul la Templu, cât e de frumos, iar noi nu vom ști dacă, în capul celui care a gândit t acest gând, mielul este frumos, sau Isus. Noi avem propria noastră părere, și anume că sînt frumoși amîndoi, însă, dacă ar trebui să votăm, așa pe nepusă masă, am da mărul mielului, dar cu o condiție, să nu crească. Isus stă întins pe spate, ține între degete capătul sforii pentru ca mielul să nu fugă, dar această precauție nu este necesară, căci forțele sărmanului nu mai atîrnă decît de un fir, nu numai din pricina vârstei fragede, ci și n agitației, toată această alergătură, acest du-te-virm neîncetat, fără a mai vorbi de hrana puțină ce i i fost dată de dimineață, căci nu se cuvine să mon cu burta plină, orice ai fi, miel sau martir. Isus stă așadar întins, încetul cu încetul respirația i s-a domolit, se uită la cer prin frunzișul măslinului, ușor agitat de vîntul care face să danseze»* în fața ochilor razele de soare ce se strecoară printre frunze, trebuie să fie aproape de ceasul al șaselea, lumina zenitului scurtează umbrele, nimeni n-ni spune că noaptea va veni să stingă cu răsufarea <•1 domoală strălucirea de acum. Isus s-a odihnit, acum vorbește cu mielul, Te voi duce la turmă, «pune, și se ridică. Mai mulți oameni trec pe drum, alții le calcă pe urme, iar cînd îi privește, Isus I resare, primul impuls este s-o ia la fugă, dar n-o va face, bineînțeles, cum ar putea, căci, pe drum, i.și vede mama, cu cîtiva dintre frații și surorile lui, cei mai mari, Iacob, Iosif și Iuda, și, de asemenea, Lisia, dar ea e femeie și e menționată aparte, nu în locul firesc ce i-ar reveni dacă am respecta ordinea nașterii, între Iacob și Iosif. încă nu l-au zărit. Isus coboară spre drum, a luat din nou mielul în brațe, dar acum bănuim că o face pentru a le ține ocupate. Primul care îl vede e Iacob, ridică o mîină, apoi îi vorbește precipitat mamei, Maria privește, acum își grăbesc cu toții pașii, de aceea Isus se simte obligat să-și parcurgă ții el partea sa de drum, totuși, cum ține mielul în brațe, nu poate alerga, toate astea cer atît de mult I nnp de povestit încît s-ar putea crede că nu vrem Hă-i lăsăm să se întîlnească, dar nu acesta este motivul, iubirea maternă, fraternă și filială le-ar îln aripi, dar se simte că există reticențe, o anumită jenă, știm cum s-au despărțit, nu știm, în Ncliimb, ce efecte au avut atîtea luni de despărțire Oi de lipsă de vești. Mergînd fără oprire, ajung pînă la urmă, iată-i acum față în față, Isus spune, li necuvîntează-mă, mamă, iar mama rostește, Domnul să te binecuvînteze, fiul meu. Se îmbrățișară, apoi le veni rîndul fraților, Lisia ultima, după care, așa cum am prevăzut, nimeni nu mai știu ce Krt spună, Maria nu putea să exclame, Dar ce surpriză, tu aici, nici Isus nu-i putea spune mamei, Nici prin cap nu mi-a trecut c-o să te întîlnesc, ce cauți la oraș, mielul unuia și mielul celorlalti, pentru că și ei aveau unul, sînt suficient de elocvenți, e Paștele Domnului, singura diferență este că unul va muri, iar altul a scăpat cu viață. Nn ne-ai dat niciodată de veste, rosti, în cele din urmă, Maria și, în aceeași clipă, o podidiră lacrimile, fiul ei cel mare stătea înaintea ei, atît de înalt, cu un chip acum de bărbat, un început de barbă și pielea arsă de soare a celui care-și duce viața în vîntul .și praful deșertului. Nu plînge, mamă, muncesc, sînl păstor, Păstor, Da, Credeam că faci meseria |>« care ai învățat-o de la tatăl tău, S-a întîmplat să ajung păstor, așa că asta sînt, Cînd te întorci acasă, Ah, asta nu știu, într-o zi, Cel puțin, vino cu mama și cu frații

tăi, să mergem împreună In Templu, Nu merg la Templu, mamă, De ce, ai încă mielul la tine, Acest miel nu va merge la Templu, Are o meteahnă, N-are nici o meteahnă, acest miel va muri doar cînd îi va suna ceasul, Nu te înțeleg. Nu trebuie să înțelegi, dacă salvez acest miel c pentru ca cineva să mă salveze și pe mine, Atunci, nu vii cu familia ta, Eram pe plecare, Unde l.c duci, Mă duc acolo unde mi-e locul, lîngă turmă mea, Și unde se află această turmă, Acum, umblă pe valea Aialonului, Unde e valea Aialonului, Dincolo, Dincolo de ce, De Betleem. Maria făcu un pas îndărăt, se albi la față, se putea vedea cît il < mult îmbătrînise, deși avea numai treizeci de ani De ce vorbești tu de Betleem, întrebă ea, Pentru (A acolo l-am întîlnit pe păstorul la care slujesc, Cim e el, și, înainte ca fiul să-i poată răspunde, le spune celorlalti, Continuați-vă drumul, așteptați-mă In fața porții, apoi îl prinse de mîină pe Isus și il trase la marginea drumului, Cine e el, repetă, Nu știu, răspunse Isus, Are un nume, Dacă are, nu nu l-a spus, îi spun Păstor, atît, Cum arată, E înali Unde l-ai întîlnit, In peștera unde m-am născut Cine te-a dus acolo, O sclavă, numită Zelomi, care n asistat la nașterea mea, Și el, El ce, Ce ți-a spus Nimic ce tu nu știi. Maria se prăbuși la pămînt ib parcă o mîină puternică ar fi împins-o, Acest om < un demon, De unde știi, ți-a spus-o el, Nu, prima dată cînd l-am văzut mi-a spus că e un înger, dar că nu trebuia s-o spun nimănui, Cînd l-ai văzut, In ziua cînd tatăl tău a aflat că eram însărcinată cu tine, a apărut la poarta noastră în chip de cerșetor și a zis că e înger, L-ai mai văzut și altă dată, Pe drum, cînd tatăl tău și cu mine ne-am dus la Betleem pentru numărătoare, în grota unde le-ai născut, iar în noaptea cînd ai plecat a intrat in curte, credeam că ești tu, dar era el, l-am văzut prin crăpătura ușii cum a smuls copacul de lîngă poartă, îți amintești, copacul care a crescut pe locul unde a fost îngropată strachina cu pămîntul care strălucea, Ce strachină, ce pămînt, Nu ți-am (pus niciodată, dar, înainte să plece, cerșetorul mi-a dat niște pămînt care strălucea în strachina de unde mîncase ce-i dădusem, Ca să facă lumină din pămînt, trebuie să fie într-adevăr un înger, La început așa am crezut, dar și Diavolul își are tertipurile lui. Isus se așezase lîngă mama sa și lăsase mielul slobod, Da, am înțeles că atunci cînd amîndoi rad la învoială, nu putem deosebi un înger al I >omnului de un înger al lui Satana, rosti, Rămîi ni noi, nu te întoarce la omul acela, ți-o cere mama ta, Am promis că mă întorc și mă voi ține de i-uvint, Se fac promisiuni Diavolului doar dacă vrei să-l înșeli, Acest om, care nu e om, o știi prea In ne, acest înger sau demon mă însoțește de cînd m-am născut și vreau să aflu de ce, Isus, fiul meu, vino la Templu cu mama ta și cu frații tăi, du ueest miel la altar, așa cum este datoria ta și destinul lui, și cere-i Domnului să te elibereze de posesiuni și gînduri necurate, Acest miel va muri ■ md îi va bate ceasul, Ceasul lui a bătut, azi trebuie nft moară, Mamă, și mieii care s-au născut din tme vor trebui să moară, dar n-o să vrei să moară Înainte de vreme, Mieii nu sînt oameni, mai ales ilucă acești oameni sînt fii, Cînd Domnul i-a poruncit lui Abraham să-și omoare fiul Isaac, încă nu se vedea deosebirea, Nu sînt decît o simplă femeie, nu știi să-ți răspund, tot ce-ți cer este să renunți l;i aceste gînduri necurate, Oh, mamă, gîndurile sînt, ce sînt, umbre care trec, ele nu sînt bune sau reln în sine, doar faptele contează, Lăudat fie Domnul

care mi-a dat un fiu înțelept, mie, care sînt o biata ignorantă, dar tot spun că asta nu e știință de la Dumnezeu, Și de la Diavol ai ce învăța, Iar tu ești în puterea lui, Dacă datorită puterii lui acest miel și-a salvat viața, ceva azi tot se va fi cîștigat în lume. Maria nu răspunse. Venind dinspre poarta orașului, se apropia Iacob. Atunci Maria se ridica Mi-am regăsit fiul și l-am pierdut din nou, im Isus răspunse, Nu l-ai fi pierdut acum, dacă nu era deja pierdut. Isus își băgă mîna în traista, scoase banii pe care îi strînsese, cu toții adunași din pomeni, Este tot ce am, Atîtea luni pentru atît de puțin, Muncesc pe mîncare, Mult trebuie tu să ții la acest om, care te stăpînește, ca să te mulțumești cu atît de puțin, Domnul este păstorul meu, Nu lua în deșert numele Domnului, tu care trăiești cu un demon, Cine știe, mamă, cine știe, s-ar putea să fie un înger care slujește altui dumnezeu care locuiește în alt cer, Domnul a spus Eu sînt Domnul, nu vei avea alt dumnezeu afara de mine, Amin, încheie Isus. își luă mielul în brațe și spuse, Iată-l pe Iacob care vine, rămii cu bine, mamă, iar Maria spuse, S-ar putea crede că iubești mai mult acest miel decît propria ta familie, In această clipă, da, răspunse Isus. înăbușindu-se de durere și de indignare, Maria îl părăsi și alergă în întîmpinarea celuiilalt fiu. Nu-și întoarse capul nici o singură dată.

Prin afara zidurilor, acum pe un alt drum, tra- versînd cîmpurile, Isus începu lungul coboriș spre valea Aialonului. Se opri într-un sat, cu banii p* care mama îi refuzase cumpără ceva de-ale gurii. pîine și smochine, lapte pentru el și pentru miel, era lapte de oaie, dacă exista vreo deosebire, nu se observa, în acest caz cel puțin se poate accepta că o mamă face tot atît cît cealaltă. Celui care s-ar mira să-l vadă la această oră, cheltuind bani pentru un miel care ar trebui acum să fie mort, i-am putea răspunde că acest băiat a avut doi miei, unul care a fost jertfit și care e acum în slava Domnului și că pe acesta chiar Domnul l-a respins pentru că suferea de o meteahnă, o ureche sfîșiată. Priviți, Dar urechea e întregă, au spus, Dacă e întregă, eu însumi o voi sfîșia, ar răspunde Isus, și, luînd mielul în spinare, și-a continuat drumul. Dădu cu ochii de turmă în clipa cînd păleau ultimele lumini ale serii, mai repede ca de obicei, pentru că cerul era acoperit de nori plumburii care se tîrau aproape de pămînt. Se simțea în aer tensiunea care vestește furtunile și, pentru a o confirma, primul fulger sîrtecă văzduhul chiar în clipa cînd turma apăru în fața ochilor lui Isus. N-a plouat, era ceea ce am numi o furtună uscată, mai înfricoșătoare decît celelalte, căci, în fața ei, ne simțim cu adevărat fără apărare, fără cortina, pentru a o numi astfel, și pe care niciodată nu ne-am fi închipuit-o protectoare, a ploii și a vîin- lului, într-adevăr, această bătălie e o înfruntare directă între un cer care se sfîșie și tună și un pămînt care tresaltă și se crispează, neputincios să răspundă loviturilor. La o sută de pași de Isus, o lumină orbitoare, insuportabilă, despică de sus pînă jos un măslin care luă foc, arzînd cu violență, ca o torță de naftă. Șocul și bubuitul tunetului, ca și cum cerul ar fi crăpat deodată, îl azvîrliră pe Isus la pămînt, fără cunoștință. Alte două fulgere căzură, unul aproape, altul departe, ca două cuvinte decisive, apoi, încetul cu încetul, tunetele începură să se stingă, pînă cînd se preschimbară într-un murmur amabil, o conversație prietenească între cer și pămînt. Mielul, care scăpase

nevătămat dm cădere, se apropie, de cum îi trecu spaima, și atinse cu botul buzele lui Isus, nu-l mirosi, nu-l adulmeca, o simplă atingere, și a fost, cine sîntem noi pentru a ne îndoi, de ajuns. Isus deschise ochii, văzu mielul, apoi cerul foarte întunecat, ca o mîna neagră care asfixia ce mai rămăsese din zi. Măslinul înca mai ardea. Cînd se mișcă, Isus își simți trupul dureros, dar își dădu seama că era stăpîn pe mișcările sale, dacă așa ceva se poate spune despre <> ființă care, cu atîta ușurință, poate fi distrusă și prăvălită la pămînt. Reuși anevoie să se scoale și, mai mult prin presentimentul atingerii decît prin înștiințarea ochilor, se asigură că nu era nici ars nici paralizat, că nu i se rupsesse nici un mădular și că, dacă nu punem la socoteală un intens zum zăit în cap care părea că nu se mai termină, ca un vuiet de șofar, era viu și nevătămat. Strînse mielul la piept și, căutînd cuvintele acolo unde nu știa că le are, spuse, Nu-ți fie teamă, a vrut numai să-ți arate că te-ar fi putut omorî dacă voia, iar mie a vrut să-mi spună că nu eu ți-am salvat viața, ci el. Un ultim bubuit se risipi domol în spațiu ca ua suspin, în vale, pata albicioasă a turmei era o oază în așteptare. Încă luptîndu-se cu amorțeala din picioare, Isus începu să coboare povîrnișul. Mielul, legat cu sfoară din simplă precauție, tropăia alături de el ca un cățeluș. În urma lor, măslinul ardea. Și, în lumina proiectată de copac mai mult deci! în cea a crepusculului care se stingea, Isus văzu, înălțîndu-se în fața lui, ca o arătare, statura înaltă a lui Păstor, învăluit în mantia care părea fără sfîrșit, ținînd în mîna toiajul cu care, dacă îl înălța în aer, putea atinge norii. Păstor spuse, Știam că furtuna te pîndea, Și eu ar fi trebuit să știu, spuse Isus, Ce e cu mielul ăsta, Banii pe care îi aveam nu erau de ajuns pentru a cumpăra mielul pascal, m-am așezat la marginea drumului ca să cer de pomană, un bătrîn a trecut și mi l-a dat în dar, De ce nu l-ai jertfit, N-am putut, n-am fost în stare, Păstor zîmbi, înțeleg acum mai bine, te-a așteptat, te-a lăsat să vii în pace pînă în apropierea turmei ca să-și etaleze forța în fața ochilor mei. Isus nu răspunse, îi spusese mielului aproape același lucru, dar nu voia, de-abia sosit, să înceapă o nouă discuție despre motivele și actele lui Dumnezeu. Și ce vei face acum cu acest miel, Nimic, l-am adus ca să trăiască împreună cu turma, Mieii albi seamănă cu toții unul cu celălalt, mîine nu-l vei mai recunoaște printre ceilalți, El mă cunoaște, Va veni o zi cînd va începe să te uite, de altfel, se va plictisi să umble tot timpul după tine, soluția ar fi să-l însemni, să-i scrijelești o ureche, bunăoară, Bietul de el, Nu vād de ce-l plîngi, și tu ești însemnat, ți-a fost tăiat prepuțul pentru a se ști cui aparții, Nu e același lucru, N-ar trebui să fie, dar este. În timp ce vorbeau, Păstor adunase cîteva vreascuri, iar acum încerca să facă focul scăpărînd o bucată de cremene. Isus îi spuse, Ar fi mai ușor să luăm o creangă din măslinul care arde, dar Păstor răspunse, Focul cerului trebuie lăsat să se stingă singur. Trunchiul măslinului era acum o jariște, împurpurînd bezna, vîntul îi smulgea scînteii, bucăți incandescente de scoarță, crenguțe care zburătăceau, arzînd prin aer, și care se stingeau de îndată. Cerul era în continuare apăsător, straniu de prezent. Păstor și Isus mîncară bucatele obișnuite, ceea ce-l făcu pe Păstor să comenteze, ironic, Anul ăsta nu mănînci din mielul pascal. Isus îl ascultă în tăcere, dar în sinea lui nu era mulțumit, de acum înainte se

va ciocni de contradicția insolubilă între a mânca mieii și a nu ucide mieii. Așadar, ce facem cu el, întrebă Păstor, și continuă, Mielul, îl însemni sau nu-l însemni, Nu sînt în stare, spuse Isus, Dă-mi-l mie, mă ocup eu. Cu o mișcare rapidă și fermă a cuțitului, Păstor sectionă vârful unei urechi, apoi, ținînd capătul tăiat, întrebă, Ce vrei să fac cu el, îl îngrop, îl arunc, iar Isus, fără să se gîndească, răspunse, Dă-mi-l, și-l aruncă în foc. Așa cum au făcut cu prepuțul tău, spuse Păstor Din urechea mielului picura încet un sînge palid, curînd se va opri. Din flăcări, o dată cu fumul, se răspîndea mirosul amestecat al fragedei cărnii arse. Astfel, la capătul acestei lungi zile, după atîtea ore pierdute cu puerile și înfumurate demonstrații ale unei voințe opuse, Domnul își primea în sfîrșit ce i se cuvenea, poate grație avertismentului maiestuos și răsunător al tunetelor și fulgerelor, care, pe făgașul irezistibil al cauzalităților profunde, va fi găsit calea de a se face ascultat de acești păstori îndărătnici. Căzu ultimul strop din sîngele mielului, iar pămîntul îl sorbi pe dată, căci nu s-ar cuveni ca, dintr-o jertfă atît de controversată, să se piardă ce era mai de preț.

Or, chiar acest miel, preschimbat deja de trecerea timpului într-o foarte obișnuită mioară, diferită de celelalte numai pentru că îi lipsea vârful unei urechi, se va pierde, trei ani mai tîrziu, într-un sălbatic ținut la sud de Ierihon, vecin cu deșertul. Într-o turmă atît de numeroasă ca aceasta, s-ar putea crede că o oaie în plus sau în minus nu are însemnătate, dar acest șeptel, dacă mai e cazul s-o amintim, nu e ca celelalte, păstorii, nici ei nu seamănă cu cei pe care îi cunoaștem din vedere sau din auzite, așa că nu trebuie să ne mirăm că Păstor, rotindu-și privirea de pe o movilă cart! domina împrejurimile, și-a dat seama de lipsa unui animal fără ca, pentru asta, să fi trebuit să le numere pe toate. Îl chemă pe Isus și îi spuse, Oaia ta nu este cu turma, du-te s-o cauți, și cum Isus, în replică, n-a întrebat, Dar cum se face că știi că e vorba de oaia mea, nici noi nu vom întreba. Ce ne interesează acum, în schimb, e să vedem cum, lăsîndu-se doar pe seama slabei sale cunoașteri a locurilor și a intuiției drumurilor, atît de supusă greșelii acolo unde nimeni nu le-a croit înainte, se va orienta Isus în acest cerc închis care e orizontul. Venind din regiunea fertilă a Ierihonului, unde nu doriseră să zăbovească pentru că preferau liniștea unei rătăcirii perpetue pălăvrăgelii ușuratec a oamenilor, cel mai probabil era ca un om, sau o oaie, mai ales dacă o face dinadins, să caute să se piardă în locuri unde excesiva oboseală a căutării hranei nu va umbri singurătatea căutată. După această logică, era clar că oaia lui Isus, în mod disimulat, ca și cum habar n-ar fi avut de ce se întîmpla, rămăsese în urmă, zburdînd acum probabil prin verdeța de pe înviorătorul țărîm al Iordanului, în apropiere de Ierihon, pentru mai multă siguranță. Totuși, logica nu e totul în viață, și de multe ori se întîmplă ca previzibilul, care e previzibil tocmai pentru că reprezintă concluzia cea mai plauzibilă a unei secvențe, sau pentru că, pur și simplu, a fost anunțat dinainte, adeseori, spuneam, previzibilul, determinat de motive pe care numai el le cunoaște, ajunge să aleagă, pentru a se revela în sfîrșit, o concluzie ca să spunem așa aberantă, atît ca loc cît și ca circumstanță. Dacă așa stau lucrurile, atunci Isus va trebui să-și caute oița rătăcită nu în cîmpiile inverzite din urma lor, ci în uscăciunea aridă a deșertului ars de soare

ce li se întinde înainte, neavînd aici nici un rost facila obiecție că oia nu s-ar fi hotărît să fugă ca să moară de foame și de sete, mai întîi, pentru că nimeni n-are habar ce se petrece cu adevărat în ipul unei mioare, iar apoi, aducîndu-ne aminte de mai sus pomenita imprevizibilitate la care recurge cîteodată previzibilul. Isus va merge așadar în deșert, spre care deja își îndreaptă pașii, fără ca l'ăstor să se fi mirat de hotărîrea lui, mai degrabă, I acut, a aprobat-o, încuviințînd cu o lentă și solemnă mișcare a capului, care, bizară idee, ar putea fi de asemenea luată ca un semn de rămas-bun.

Acest deșert nu este una dintre acele lungi, late și cunoscute întinderi de nisip care poarta acest nume. Acest deșert e mai degrabă o mare de tari și uscate coline nisipoase, cocoțîndu-se una peste alta și formînd un inextricabil labirint de văioage, pe fundul cărora supraviețuiesc cîteva rare plante care par formate numai din spini și țepi ascuțiți, pe care doar solidele gingii ale unei capre ar cuteza poate să-i ronțăie, dar care ar sfișia, de la prima atingere, buzele sensibile ale unei oi. Acest deșert este mai înspăimîntător decii cele formate din nisipuri netede sau din acele dune instabile care neîncetat își schimbă forma și confi gurația, în acest deșert, fiecare colină ascunde și vestește amenințarea care ne așteaptă pe colina următoare, și cînd ajungem pe ea, tremurînd, sini țim pe dată că amenințarea, aceeași, s-a mutat în spatele nostru. Aici, strigătul pe care-l vom scoate nu-i va răspunde în ecou glasului care l-a lansat, în schimb, ecoul ne va aduce ca răspuns chiar strigătul colinelor, sau țipătul necunoscutului sau neștiutului, care se îndărătnește să se ascundă în ele. Iată deci că, înarmat numai cu toiagul și cu desaga sa, Isus pătrunse în deșert. Cîteva pași mai încolo, după ce abia trecuse pragul lumii, își dădu brusc seama că vechile sandale, care îi aparținuseră tatălui, i se fărîmau sub tălpi. Și așa rezistaseră mult timp, grație virtuții cîrpitoare a peticelor pe care le aplicase asiduu, cîteodată în extremis, dar acum meșteșugul pielăresc și cizmii resc al lui Isus nu mai putea face nimic pentru niște sandale care bătuseră atîtea drumuri și atîta sudoare frămîntaseră în coca drumului. Ca și cum ar fi ascultat de o poruncă, li se deșirau ultimele fire, se desfăceau, dezlegate, șireturile, se rupeau iremediabil curelele, și, în mai puțină vreme de cîl am avut nevoie pentru a povesti, picioarele lui ISUM rămaseră desculțe, printre rămășițe. Băiatul își aduse aminte, să-i mai spunem așa pentru că ne-am obișnuit, căci, la optsprezece ani, ca evreu ce se află, e mai curînd un bărbat făcut și răsăcut decît un tinerel adolescent, Isus își aduse aminte de vechile lui sandale, purtate în tot acest timp în desagă ca o relicvă sentimentală a trecutului, și, împins de o zadarnică speranță, încercă să și le pună. Avusese dreptate Păstor spunîndu-i, Picioarele care cresc nu se scurtează la loc, lui Isus nu-i venea să creadă că picioarele lui putuseră vreodată încăpea în aceste sandale minuscule. Era desculț față în față cu deșertul, precum Adam care fusese alungat din paradîs și, ca și el, a șovăit înainte de a face primul pas dureros pe solul torturat, care-l chema. Dar apoi, fără să se întrebe ce-i venise, poate pur și simplu pentru că își amintise de Adam, lăsă să cadă toiagul și desaga, și, apucîndu-și tunica de poale, și-o trase peste cap dintr-o singură mișcare, rămînînd, precum Adam, gol pușcă. De unde se află, Păstor nu-l mai poate vedea, nici un miel

curios nu l-a urmărit, din văzduh îl văd numai rarele păsări care îndrăznesc să traverseze această frontieră și lighioanele pământului, cîteva furnici, o scolopendră și un scorpion, care-și ridică de frică acul veninos, acestea nu-și aduc aminte de vreun uit bărbat gol prin aceste locuri și nu știu ce înseamnă. Dacă l-ar întreba pe Isus, De ce te-ai dezbrăcat în pielea goală, el le-ar răspunde într-un mod de neînțeles pentru mintea himenopterelor, miriapodelor și arahnidelor, În deșert nu poți merge decît gol. Gol, spunem, în ciuda spinilor care sfișie pielea și smulg perii de pe pubis, gol, în ciuda colțurilor care taie și a nisipurilor care jupoaie, gol, în ciuda soarelui care frige, reverberează și orbește, gol, în sfîrșit, pentru a-și căuta mioara pierdută, cea care ne aparține, căci am însemnat-o cu semnul nostru. Deșertul se deschide în fața pașilor lui Isus pentru a se închide de îndată, ca și cum i-ar tăia calea de retragere. Tăcerea răsună în auz precum sunetul scoicilor care vin moarte și goale pe țărături și acolo rămîn, umplîndu-se de vasta rumoare a valurilor, pînă cînd trece cineva, le duce încet la ureche, ascultă și rostește, Deșertul Picioarele lui Isus sînt însîngerate, soarele îndepărtează norii ca să-i rănească umerii cu sabia lui, spini îi sfișie pielea de pe picioare ca niște gheare nesățioase, ciulinii îl biciuiesc, Mioară, unde ești, strigă el, iar colinele poartă vorbele de la una la alta, Unde ești, unde ești, dacă ele s-ar mărgini numai la aceste cuvinte, poate că, în sfîrșit, am afla ce e ecoul perfect, dar lungul și îndepărtatul sunet al scoicii se suprapune, murmurînd, Dumneezeeu, Dumneezeeu, Dumneezeeu. Atunci, ca și cum colinele s-ar fi dat deodată la o parte din drum, Isus ieși din labirintul de văi și se pomeni într-un spațiu circular, neted și nisipos, în mijlocul căruia zări oaia. O luă la fugă, atît cît îi îngăduiau picioarele rănite, dar un glas îl opri, Așteaptă. Un nor înall cît doi oameni, care semăna cu o coloană de fum rotindu-se încet, se ridica înaintea lui, iar glasul venea din nor. Cine îmi vorbește, întrebă Isus, înfricoșat, ghicind însă răspunsul. Glasul rosti, Eu sînt Domnul, iar Isus știu de ce trebuie să sc dezbrace în pragul deșertului. M-ai adus aici, ce vrei de la mine, întrebă, Deocamdată nimic, dar, într-o zi, voi vrea totul, Ce înseamnă totul, Viața ta, Tu ești Domnul, tu ne ieși întotdeauna viețile pe care ni le dai, N-aveam de ales, nu puteam sâ las să se înțepenească lumea, Dar viața mea, la ce-ți trebuie, N-a sosit încă vremea s-o știi, mai ai încă mult de trăit, dar am venit să te anunț, efl să-ți pregătești bine spiritul și trupul, că destinul care te așteaptă e de supremă fericire, Doamne Dumnezeul meu, nu înțeleg nici ce spui, nici ce vrei de la mine, Vei avea puterea și gloria, Ce putere, ce glorie, O vei afla cînd va veni ceasul să te chem din nou, Cînd va fi asta, Nu te grăbi, trăiește-ți viața așa cum vei putea, Doamne, sînt aici, dacă gol m-ai adus în fața ta, nu zăbovi, dă-mi azi ce-mi rezervi pentru mîine, Cine ți-a spus că am de gînd să-ți dau ceva, Ai promis, Un schimb e doar un schimb, Viața mea pentru nu știu ce plată, Puterea, Și gloria, n-am uitat, dar dacă nu-mi spui ce putere și peste ce, ce glorie și în fața cui, va fi o promisiune care a venit prea devreme, Mă vei întîlni din nou cînd vei fi gata, dar semnele mele te vor însoți încă de pe acum, Doamne, spune-mi, Taci, gata cu întrebările, ceasul va sosi nici mai devreme, nici mai tîrziu, și atunci vei ști ce vreau de la tine, Te aud, Doamne, și mă supun, dar

trebuie să-ți mai pun o întrebare, Nu mă bate la cap, Doamne, trebuie, Vorbește, Pot să-mi iau oaia, A, de asta era vorba, Pot, Nu, De ce, Pentru că mi-o vei jertfi ca zălog al alianței pe care am făcut-o cu tine, Această oaie, Da, Ți voi jertfi alta, mă duc la turmă și mă întorc cît ai clipi, Nu mă contrazice, o vreau pe asta, Dar uită-te, Doamne, are un defect, o ureche tăiată, Te înșeli, urechea e întreagă, privește, Cum e cu puțință, Eu sînt Domnul, și Domnului nu-i e nimic imposibil, Dar această oaie e a mea, Din nou te înșeli, mielul era al meu și tu mi l-ai luat, acum oaia plătește datoria, Facă-se voia ta, lumea toată îți aparține, iar eu sînt slujitorul tău, Atunci jertfește-o odată, altfel nu va exista alianță, Dar vezi bine, Doamne, că sînt gol, nu am pumnal, nici cuțit, spuse Isus, plin încă de speranța că va putea totuși salva viața mioarei, iar Dumnezeu îi răspunse, N-aș fi eu Domnul, dacă n-aș putea să rezolv această dificultate, poftim. Nici nu terminase bine de rostit aceste cuvinte că un cuțit nou-nouț apărură la picioarele lui Isus. Hai, grăbește-te, mai am și alte treburi de făcut, spuse Dumnezeu, nu pot rămîne pe veci aici. Isus luă cuțitul în mînă, se apropie de oaia care-și ridicase capul, ezitînd să-l recunoască, căci nu-l văzuse niciodată gol, și, cum prea bine se știe, mirosul acestor animale nu e din cale afară d« bun. Plîngi, întrebă Domnul, Așa sînt ochii moi întotdeauna, spuse Isus. Cuțitul se înalță, căută unghiul potrivit pentru lovitură și căzu cu repeziciune, precum securea execuțiilor sau ghilotina care încă nu se inventase. Oaia nu scoase nici un sunet, se auzi doar un Aaaah, era Dumnezeu care suspina de satisfacție. Isus întrebă, Și acum, pot să plec, Poți, și nu uita, începînd de azi îmi aparții, prin sînge, Cum trebuie să mă îndepărtez de tine, In principiu, e totuna, pentru mine nu există nici față, nici spate, dar obiceiul este să te dai înapoi făcînd plecăciuni, Doamne, Ce pisălog ești, omule, acum ce mai vrei, Păstorul turmei, Ce păstor, Cel care e cu mine, Ce-i cu el, E înger sau demon, Ți-am spus-o deja, pentru Dumnezeu nu există nici față, nici spate, îți urez o zi bună. Coloana de fum era și încetă să mai fie, oaia dispăruse, doar sîngele mai era vizibil, dar căuta să se ascundă în pămînt.

Cînd Isus se întoarse, Păstor îl privi fix și spuse. Oaia, iar el răspunse, L-am întîlnit pe Dumnezeu, Nu te-am întrebat dacă l-ai întîlnit pe Dumnezeu, te-am întrebat dacă ai găsit oaia, Am sacrificat-o, De ce, Dumnezeu era acolo, a trebuit s-o fac. Cu vîrfurile toaiei, Păstor trase o linie pe pămînt, adîncă precum o brazdă de plug, de netrecut precum o prăpastie de foc, apoi spuse, N-ai învățat nîmi< pleacă.

um aș putea pleca acum, cînd am picioarele în starea asta, își spuse Isus, văzîndu-l pe Păstor la celălalt capăt al turmei. Dumnezeu, care făcuse să dispară oaia cît ai clipi din ochi, nu îl blagoslovesc, din mijlocul norului său, cu milostenia divinului său scuipat pentru ca îndureratul Isus să poată, cu el, să-și ungă și să-și vindece rănile din care sîngele continua să țîșnească, lucind pe pietre. Păstor nu-l va ajuta, i-a aruncat cominatoriile cuvinte și s-a îndepărtat, ca unul care aștepta ca sentința să fie dusă la bun sfîrșit, nemaivînd intenția de a asista la pregătirile pentru plecare și, cu atît mai puțin, de a-și lua rămas-bun. Cu mare greutate, tîrîndu-se pe

genunchi și pe mâini, Isus ajunsese în adăpostul unde, la fiecare popas, își punea ustensilele necesare pentru guvernarea I urmei, vase pentru lapte, scînduri de stors brînză și, de asemenea, pieile de oi și de capre pe care le I âbăceau și le schimbau pe mărfurile de care aveau nevoie, tunică, manta, mîncare mai variată. Isus se gîndi că nu i se putea reproșa că-și plătea leafa mîngur, croind cu propriile mâini din pieile de oaie un soi de sandale sau de coturni pentru a-și înveli picioarele, utilizînd apoi pe post de curele fișii de piele de capră, mai ușor de mînuit pentru că aveau lîna scurtă și rară. În timp ce le pregătea, se întrebă dacă trebuia să pună lîna pe dedesubt sau pe deasupra, pînă la urmă o folosi ca pe o dublură, pe dinăuntru, avînd în vedere starea de plîns a picioarelor. Problema e că perii se vor lipi de răni, iar cum deja s-a hotărît că va urma țarmul Iordanului, va fi de ajuns să-și ude picioarele încălțate în apă pentru ca, încetul cu încetul, crusta de sînge uscat să se dizolve. Greutatea acestor bocanci, căci cu asta seamănă încălțările, odată virîți și înmuiți în apă, îi va ajuta picioarele să se desprindă ușor de căptușeala lînoasă, fără să rupă crustele protectoare și benefice, care se foiează încetul cu încetul. Picăturile de sînge, duse de curent, erau semnul, după culoarea lor frumoasă, că plăgile nu se infectaseră, oricît ar fi de greu do crezut. În timpul lungului marș către nord, Isus făcea așadar halte îndelungate, se așeza pe malul rîului, cu picioarele în apă, bucurîndu-se de răcoare și de leac. Era nefericit că fusese astfel alungat după întîlnirea cu Dumnezeu, eveniment nemaiauzit în sensul deplin al cuvîntului, căci, după știința lui nu exista astăzi nici măcar un singur om în întreaga Israel care s-ar fi putut lăuda că-l văzuse pe Dumnezeu și că supraviețuise. E adevărat că de văzut, ceea ce se numește a vedea, nu-l văzuse, totuși, dacă un nor ni se înfățișează în deșert sub forma unei coloane de fum și ne spune, Eu sînt Domnul, angajînd pe urmă o conversație nu numai logică și cu sens, ci și cu un aer de autoritate fără replică, ce nu poate fi decît divină, orice îndoială, oricît de mică, ar fi o ocară. Că Domnul era chiar Dumnezeu fusese demonstrat de răspunsul pe care-l dăduse atunci cînd Isus îl întrebă despre Păstor, cuvinte nepăsătoare, în care era vizibil un strop de dispreț, dar și de intimitate, totul întărit de refuzul de a spune dacă era un înger sau un demon I isă cel mai interesant era faptul că vorbele lui Păstor, aspre și, în aparență, fără nici o legătură cu chestiunea centrală, nu făceau decît să confirme adevărul supranatural al întîlnirii. Nu te-am întăbat dacă l-ai întălnit pe Dumnezeu, cu aerul de-n spune, Tbate astea le știam, de parcă anunțul nu fusese o surpriză pentru el, cunoscîndu-l dinainte, însă era clar că nu-i iertase moartea oiței, cuvintele finale nu puteau să aibă alt sens, N-ai învățat nimic, pleacă, iar apoi a trecut ostentativ de cealaltă parte a turmei și acolo a rămas, întorcîndu-i spatele lui Isus, pînă cînd acesta a plecat. Or, în timp ce Isus încerca să-și imagineze ce va putea Domnul să-i ceară data viitoare cînd se vor întălni, cuvintele lui Păstor îi răsunară deodată în urechi, la fel de clare și de distincte ca și cum s-ar fi aflat lîngă el, N-ai învățat nimic, și, în acel moment, senzația de absență, de lipsă, de solitudine, deveni atît de puternică, încît inima lui gemu, era complet singur, așezat pe malul Iordanului, privindu-și picioarele în apa transparentă și văzînd cum țîșnește dintr-un călcîi un fir subțire de

sînge care curgea apoi printre ape, și, deodată, acest sînge și aceste picioare nu mai erau ale lui, ci ale tatălui care, șchiopătînd din pricina călcîielor străpunse, venise să se bucure de răcoarea Iordanului, spunîndu-i, precum Păstor, Trebuie s-o iei de la început, n-ai învățat nimic. Ca și cum ar fi ridicat de pe sol un lung și greu lanț de fier, Isus își rememora viața, verigă cu verigă, vestirea misterioasă a zămislirii sale, pămîntul luminos, nașterea în peșteră, copiii uciși la Betleem, răstignirea tatălui, moștenirea coșmarurilor, fuga de acasă, dezbateră din templu, dezvăluirea lui Zelomi, apariția păstorului, viața cu turma, mielul salvat, deșertul, oaia moartă, Dumnezeu. Dar cum acest nume era prea vast pentru ca spiritul său să-l poată cuprinde, se fixă obsesiv asupra unui uînd, de ce un miel salvat de la moarte murise cînd devenise oaie, o întrebare stupidă, cum se vede, dar mai ușor de înțeles dacă o vom traduce, Nici o salvare nu e suficientă, orice condamnare e definitivă. Ultima verigă din lanț este prezența sa pe malul Iordanului, unde ascultă cîntecul îndurerat id unei femei pe care, de aici de unde se află, n-o poate vedea, ascunsă de stuf, poate spală rufe, poate ne scaldă, iar Isus se străduiește să priceapă de ce toate astea sînt aidoma, mielul viu transformai, într-o oaie moartă, picioarele lui, sîngerînd de sîngele tatălui, și femeia care cîntă, goală, întinsă în apă, cu sîinii tari ieșind deasupra valurilor, pubisul negru ridicîndu-se în unduirea adierii, nu e adevărat că Isus a văzut azi o femeie goală, dar, dacă de la un simplu stîlp de fum, un om poate profetiza ce va însemna întîlnirea sa cu Dumnezeu, cînd ziua va sosi pentru unul și pentru celălalt, nu s-ai înțelege de ce detaliile trupului unei femei goale, presupunînd că exprimarea este adecvată, n-ai putea fi imaginate și create plecînd de la melodia pe care o îngîna, chiar neștiînd dacă aceste cuvinte ne sînt sau nu adresate. Iosif nu mai e aici, s-a întors în groapa comună din Seforis, din Păstor nu se mai zărește nici măcar vîrfurile toiagului, și dacă Dumnezeu, așa cum umblă vorba, e pretutin» deni, n-a mai ales o coloană de fum ca să se arate, poate se află în apa care curge, aceasta în care se îmbăiază femeia. Trupul lui Isus a emis un semnal, i se umflă ceea ce se află între picioare, așa cum li se întîmplă tuturor bărbaților și tuturor anima lelor, sîngele se precipită, iute, spre același punct, astfel că rănile s-au uscat deodată, Doamne, ce puternic e trupul acesta, dar Isus nu alergă să găsească femeia, iar mîinile lui refuzară tentația violentă a cărnii, Nu ești nimeni, dacă nu te iubești pe tine însuși, nu te vei apropia de Dumnezeu, dacă nu te-ai apropiat mai întîi de trupul tău. Cine o li spus aceste cuvinte nu se știe, însă Dumnezeu nu le-ar fi pronunțat, nu sînt mărgele din mătăniile lui, în schimb, le-ar fi putut rosti Păstor, dacă n-ar fi rămas atît de departe, sau, în sfîrșit, vor fi fost chiar cuvintele cîntecului pe care îl cînta femeia. Isus își spuse atunci cît de plăcut ar fi să-i cearfi să i le explice, dar glasul nu se mai auzea, îl luase poate curentul, sau, pur și simplu, femeia ieșise din apă ca să se șteargă și să se îmbrace, făcîndu-și trupul să tacă. Isus își puse încălțările ude și se sculă în picioare, facînd apa să țîșnească într-o parte și în alta, ca dintr-un burete. Dacă va trece pe aici, femeia va izbucni în rîs, văzînd aceste picioare enorme și grotești, dar rîsul malițios s-ar putea să nu dureze prea mult, cînd ochii ei vor urca pe trupul lui Isus, ghicind forme pe care tunica le disimulează, și cînd se

vor opri pentru a-i privi ochii, îndurerăți din pricini vechi, acum fierbinți dintr-o pricină nouă. Cu câteva cuvinte sau fără cuvinte, femeia se va dezbrăca din nou și, când se va întimpla ceea ce întotdeauna trebuie așteptat de la acest gen de întâlnire, îi va scoate sandalele cu o grijă extremă, îi va vindeca rănilor punând pe fiecare picior câte un sărut și învelindu-le apoi, ca pe un ou sau un cocon, în propriu-i păr ud. Pe drum nu vine nimeni, Isus se uită în jur, suspină, caută un loc ferit și o ia într-acolo, dar se oprește deodată, își amintește la timp că Domnul i-a luat viața lui Onan pentru că și-a răspîndit Hămînța pe pămînt. Or, dacă Isus ar fi răsucit în mod mai analitic clasicul episod în spiritul său, ceea ce, de altfel, ar concorda cu procesele sale mentale, severitatea nemiloasă a Domnului poate că nu l-ar fi oprit, și asta din două motive, primul că nu era vorba de o cumnată cu care să fi fost obligat, după lege, să-i dea urmași fratelui mort, al doilea fiind, poate mai puternic decît primul, acela că Domnul, după tot ce-i vestise în deșert, avea idei foarte clare, deși deocamdată nedezevăluite, asupra viitorului său, și că, în consecință, nu era nici credibil, nici logic că-și va uita promisiunile făcute ca să strice totul, din simplul motiv că o mîna incapabilă să se stăpînească îndrăznise nă se apropie de locul interzis, știind Domnul ce **Hînt** nevoile trupului, căci nu există numai nevoia trivială de a mânca și de a bea, iar noi o numim trivială pentru că există alte posturi care nu sînt mai puțin greu de suportat. Aceste reflecții și altele asemănătoare, care ar trebui să-l ajute pe Isus să-și împingă mai departe foarte umana căutare într-un scop anume, a unui adăpost ferit de vedere, avură pînă la urmă efectul contrar, gîndul se îndepărtă distrat de ceea ce-i umbla prin minte, se afundă în meandrele cugetului, astfel că voința a ceea ce voia dispăru, nici măcar nu vorbim de dorință, căci aceasta fiind păcătoasă, o nimica toată a o face să șovăie și să se risipească. Resemnîndu-so cu propria virtute, Isus își aruncă desaga pe umăr, își luă toiagul în mîna și se așternu la drum.

în prima zi a călătoriei de-a lungul Iordanului, obișnuința celor patru ani de izolare îl făcuse pe Isus să se țină departe de rarele locuri populate peste care dădea. Tbtuși, pe măsură ce se apropia de lacul Ghenizaret, deveni tot mai greu să ocolească satele, mai ales că acestea erau înconjurată de cîmpii cultivate care nu erau întotdeauna ușor de traversat, atît din cauza ocolurilor pe care era nevoit să le facă, cît și din pricina neîncrederii pe care aerul său de vagabond o trezea printre țărani Isus s-a hotărît atunci să meargă spre lume și, ca să spunem adevărul, nu i-a dispăcut ce-a văzul îl supăra doar zgomotul pe care aproape îl uitase în primul sat în care intră, o ceață de ștregari n întîmpină încălțările cu huiduieli, și bine i-au făcut, căci Isus avea bani suficienți ca să-și cumpere sandale noi, amintiți-vă că nu s-a atins de banu pe care-i are, de monedele date de fariseu, con mai mare bogăție a lui e c-a trăit patru ani cu at.il de puțin și că n-a avut nevoie să cheltuiască, nu trebuie să se mai roage de Domnul. După ce cumpără sandalele, comoara lui se reduce la d<u bănuți aproape fără valoare, însă penuria nu I întristează, nu mai are mult pînă la destinație, Nazaret, casa unde are certitudinea că se va întoarce, pentru că, într-o zi, părăsind-o, și părea că pentru

totdeauna, spusese, într-un fel sau altul, tot mă voi întoarce. Merge fără grabă, urmînd miile de meandre ale Iordanului, e adevărat și că starea în care îi sînt picioarele nu-i permite mari viteji pedestre, însă principalul motiv al zăbovei constă chiar în certitudinea că va ajunge, de parcă ar gîndi, E ca și cum deja aș fi acolo, dar mai e un sentiment, mai puțin conștient, care-i întărește pașii și care s-ar putea exprima cam așa, Cu cît mai repede voi ajunge, cu atît mai repede voi pleca din nou. Urca de-a lungul țărmului lacului, spre nord, se află în dreptul Nazaretului, dacă vrea să ajungă repede acasă nu trebuie decît să-și răsucescă spre soare-apune călcîiele, însă apele lacului îl rețin, albastre, vaste, calme. îi place să șadă pe mal uitîndu-se la manevrele pescarilor, odată, cînd era mic, venise în aceste locuri, însoțindu-și părinții, dar niciodată nu se oprise să privească atent munca acestor oameni care lasă în urma lor toate mirosurile peștelui, ca și cum ar fi chiar ei locuitori ai înării. Cît timp a hălăduit pe aici, Isus și-a cîștigat hrana ajutînd așa cum se pricepea, adică deloc, și așa cum putea, adică puțin, să tragă o barcă pe mal sau s-o împingă în apă, să dea o mîna de ajutor la un năvod care căzuse peste bord, pescarii îi vedeau chipul înfometat și îi dădeau doi sau trei pești spinoși, numiți tilapia, ca plată. La început timid, Isus se ducea să-i frigă și să-i mănînce deoparte, dar, după ce stătuse pe acolo trei zile, pescarii l-au chemat să mănînce împreună cu ei. Doar în ultima zi Isus a ieșit pe mare, în barca unor frați care se numeau Simon și Andrei, mai mari ca vîrstă decît el, nici unul n-avea sub treizeci de ani. în mijlocul apelor, Isus, fără experiența meseriei, rîzînd singur de lipsa sa de dibăcie, se încumetă, încurajat de noii săi prieteni, să arunce năvodul, cu acel gest larg care, privit de departe, seamănă cu o binecuvîntare sau cu o provocare, fără alt rezultat decît că, într-una dintre încercări, l-a scăpat în apă. Simon și Andrei au rîs pe săturate, știau că Isus nu se pricepe decît la capre și la oi, și Simon spuse, Mai bună ne-ar fi viața dacă și soiul nostru de vite s-ar lăsa duse și aduse, iar Isus răspunse, Cel puțin nu se pierd, nu se rătăcesc, stau cu toatele aici în cochilia mării, în fiecare zi fugind de năvod, în fiecare zi căzînd în el. Pescuitul nu fusese rodnic, fundul bărcii era aproape gol, dar Andrei spuse, Frate, să mergem acasă, ziua asta a dat tot ce-a avut de dat. Simon încuviință, Ai dreptate, frate, să mergem. Băgă vîslele în furcheți și voia să facă prima mișcare ce-i va duce la țărm, cînd Isus, să nu credem că a avut vreo inspirație sau vreun presentiment major, a fost doar un impuls, deși inexplicabil, de a-și demonstra grațitudinea, le-a propus să mai facă trei ultime încercări, Cine știe dacă nu cumva turma peștilor, condusă de păstorul lor, n-a venii între timp aici, la noi. Simon rîse, ăsta e alt avantaj pe care-l au oile, că pot fi văzute, și spre Andrei, Aruncă năvodul, dacă nu cîștigăm, nici nu pierdem, iar Andrei își aruncă năvodul și năvodul se întoarce plin. S-au holbat de uimire ochii celor doi pescari, dar uimirea se preschimbă în fior și minunare cînd năvodul, lansat încă o dată și încă una, se întoarce plin de două ori. Dintr-o mare care păruse înainte Ia fel de pustie de pește ca apa dintr-un ulcior pus la gura izvorului limpede, ieșeau, cu nemaivăzută abundență, torente strălucitoare de branhi, dorsuri și aripioare, printre care privirea se pierdea. întrebare Simon și Andrei cum de știuse că peștele sosise acolo de la o clipă la alta, ce privire de

linx deslușise mișcarea profundă a apelor, iar Isus le răspunse că nu, nu știa, fusese o simplă idee, să-și încerce norocul o ultimă dată înainte de a se întoarce. Cei doi frați n-aveau motive să se îndoiască, hazardul face multe miracole, însă

Isus, în sine sa, se cutremură și, în tăcerea sufletului său, întrebă, Cine a făcut asta. Simon spuse, Ajută-ne să-i alegem, e un bun prilej ca să explicăm că nu aici, pe marea Ghenizaretului, s-a născut ecumenicul dicton, Tot ce cade în plasă e pește, aici criteriile sînt diferite, o fi pește ce-a adus năvodul, însă legea e foarte clară asupra acestui punct, ca și asupra tuturor celorlalte, Iată ce veți putea mânca din diversele animale acvatice, puteți mânca tot ce în ape, mări sau râuri are aripioare și solzi, dar tot ce nu are aripioare și solzi, în mări și în râuri, fie animalele care se nasc în apă, fie cele care în ea trăiesc, vă sînt interzise și interzise vor fi pe vecie, nu aveți voie să mâncați din carnea lor și să vă atingeți de cadavrele lor, orice, în ape, n-are aripioare și solzi vă este interzis. Peștii puși la index, cu pielea netedă, cei care n-au voie să urce pe masa norodului lui Dumnezeu au fost astfel înapoiți mării, mulți dintre ei chiar se obișnuiseră și nu-și făceau griji cînd îi înhăța plasa, știau că, în curînd, se vor întoarce în apă, fără a risca prea mult să se sufoce. în capul lor de pești credeau că beneficiază de o bunăvoință specială a Creatorului, dacă nu chiar de un amor aparte, ceea ce, în timp, i-a făcut să se considere superiori celorlalți pești care rămîneau în bărci, multe și grave greșeli trebuie să fi comis aceia sub acoperă- mîntul apelor întunecate pentru ca Dumnezeu să-i lase să moară așa, fără milă.

Cînd, în sfîrșit, au ajuns la mal, cu mii de manevre și mare grijă să nu se scufunde, căci apele lacului lingeau bordul bărcii de parcă ar fi vrut 8-o înghită, surpriza celor de pe țarm nu primi explicație. Au vrut să știe cum se putuse întîmpla un asemenea lucru, cînd alți pescari se întorseseră cu barca goală, dar, într-un acord tacit și comun, nici unul dintre cei trei norocoși n-a dat amănunte despre circumstanțele pescuitului miraculos, Simon și Andrei pentru a nu-și vedea compromise public meritele de practicieni, Isus nevrînd ca ceilalți pescari să-l ia ca momeală, în respectivele lor bărci, lucru care, credem, ar fi cît se poate de just, ca s;î se termine odată pentru totdeauna cu deosebire' dintre fiii buni și fiii vitregi, care atîtea rele au adus lumii. Gîndindu-se la toate astea, Isus anunță, în noaptea aceea, că dimineața următoare pleca la Nazaret, unde îl aștepta familia, dupa patru ani de absență și rătăcirii care, cu dreptate, ar fi putut fi asemănate cu cele ale Diavolului, atîl. fuseseră de obositoare. Au regretat mult Simon și Andrei o hotărîre care îi priva de cel mai bun pîndaci de turme acvatice, înregistrat vreodată în analele Ghenizaretului, au regretat-o de asemenea alți pescari, Iacob și Ioan, fiii lui Zebedeu, doi flăcăi cam săraci cu duhul, pe care, în glumii, obișnuiau să-i întrebe, Cine e tatăl fiilor lui Zebedeu sărmanii rămîneau blocați, complet derutați, și nici faptul că știau răspunsul, căci evident îl cunoșteau fiind ei fiii cu pricina, nu-i scutea de un momenl de perplexitate și angoasă. Regretau plecarea lui Isus nu numai pentru că pierdeau ocazia unui pescuit formidabil, ci și pentru că, fiind tineri, Ioan era chiar mai tînăr decît Isus, le-ar fi plăcut sn formeze împreună cu el un echipaj de juniori pentru a se măsura cu

generația mai bătrână. Simplitatea lor de spirit nu era prostie, nici înapoiere mentală, treceau prin viață de parcă tot timpul s-ar fi gândit la altceva, de aia la început șovăiau când erau întrebați cum se numea tatăl fiilor lui Zebedeu și nu pricepeau de ce râdeau ceilalți cu atîta poftă cînd, triumfători, răspundeau, în sfîrșit, Zebedeu Ioan a mai făcut o tentativă, s-a apropiat de ISUH și i-a spus, Rămii cu noi, barca noastră e mai mari' decît a lui Simon, vom prinde mai mult pește, dai Isus, înțelept și înduioșat, îi răspunse, Măsura lin Dumnezeu nu e măsura omului, ci a dreptății lin

Tăcu încurcat Ioan, se îndepărtă cu capul plecat, și seara trecu fără alte intervenții. A doua zi, Isus își luă rămas-bun de la cei dintîi prieteni pe care și-i făcuse în optsprezece ani de viață și, după ce-și puse merindele în desagă, întorcînd spatele înării Ghenizaretului, unde, dacă nu se înșela foarte tare, Dumnezeu îi trimisese un semn, își îndreptă, în sfîrșit, pașii spre munți, pe drumul spre Nazaret. Vru însă destinul ca, în timp ce traversa orașul Magdala, să i se redeschidă rana la picior, care se mcăpățina să nu se vindece, și sîngele curgea atît de îmbelșugat încît părea că nu mai vrea să se oprească. Destinul vru, de asemenea, ca periculo- HUI accident să se întîmple la ieșirea din Magdala, în fața, ca să nu spunem în ușa unei case care se afla acolo, la distanță de celelalte, de parcă n-ar fi vrut să se apropie de ele, sau ele ar fi respins-o. Văzînd că sîngele nu dădea semne c-ar vrea să se oprească, Isus strigă, Hei, e cineva acolo, și imediat

0 femeie apără la poartă, parc-ar fi așteptat s-o
1 lieme, deși, după aerul de ușoară surpriză care i HO citea pe față, am fi putut crede că era mai degrabă obișnuită să-i între lumea în casă fără să bată, ceea ce, dacă ne gîndim bine, e mai puțin justificat decît în orice alt caz, fiindcă această femeie e o prostituată și respectul pe care-l dato- toază profesiei sale îi cere să închidă ușa casei nud primește un client. Isus, care se așezase pe jos, npășîndu-și rana deschisă, privi cu coada ochiului l'umeia care se apropia, Ajută-mă, spuse, și, apucînd mina pe care ea i-o întinsese, reuși să se ridice în picioare și să meargă cîtiva pași, schiopătînd. Nu ații în stare să mergi, spuse femeia, intră, o să aia ocup de rana ta. Isus nu spuse nici da nici nu, mirosul femeii îl amețise atît de tare încît nu mai muțea durerea ce-l lovise cînd i se deschisese rana, un acum, cu un braț petrecut peste umerii ei, și maițîndu-și mijlocul înconjurat de un alt braț care evident nu putea fi al lui, își dădu seama <h tulburarea care puse stăpînire pe întregul său trup, dacă n-ar fi mai exact să spunem pe toal.u simțurile sale, căci în ele se concentra, sau într-unui care poartă acest nume, nefiînd el nici vedere nic auzul, nici mirosul, nici gustul, nici pipăit i' deși din fiecare are cîte ceva, totul se în drepl.« spre un singur punct, of, Doamne. Femeia îl ajula să intre în curte, zăvorî poarta și îl pofti să FIU așeze, Așteaptă, spuse. Se duse în casă și se întoar . cu un lighean de lut și cu un șervet alb. Umplu jgheanul cu apă, muie pînza și, îngenunchind If picioarele lu¹ Isus, susținînd cu palma mîinii stîm" piciorul rănit, îl spălă cu griiu, curățîndu-l de pămînt, înmuind crusta plesnită din care țîșnea, o dată cu sîngele, o materie galbenă, purulentă, cu aspect urît. Femeia spuse, Numai cu apă n-o să te vindeci, iar Isus răspunse, Te rog doar să-mi legi rana ca să pot ajunge la Nazaret, o să mă tratez acolo, era cît pe

aci să spună, Mama o să aibă grija de mine, dar se răzgîndi pentru că nu voia să apară în ochii acestei femei ca un băiețel care, pentru că s-a împiedicat de o piatră, dă fuga plîn gînd, Mămico, mămico, așteptînd o mîngîiere, o răsufare ușoară peste degetul rînit, o atingere înviorătoare a degetelor. Nu e nimic, copilul meu, a trecut. Pînă la Nazaret mai ai mult de mers, dar dacă așa vrei, așteaptă doar să-ți pun niște alifie, spuse femeia și intră în casă, unde, de astă dată, a zăbovit mai mult ca înainte, Isus privi curtea de jur împrejur, sui prins pentru că niciodată în viață nu văzuse ceva atît de curat și de îngriit. Bănuiește că femeia e o prostituată, nu din vreo particulară abilitate de a ghici profesiuni de la prima vedere, pînă de curînd și el nutea fi identificat cu ușurință după mirosul de cireadă caprină de care duhnea, acum toți vor spune, E pescar, celălalt miros a trecut, a venit altul, care nu duhnește mai puțin.

femeia n roase a parfum, însă Isus, în ciuda inocenței sale, care nu e totuși ignorantă, căci nu JIU ipsisit ocaziile să vadă cum procedau țapii și lieroecii, are destul Dun-simț ca să știe că un trup ire miroase frumos nu înseamnă neapărat că l"meia e o prostituată. De fapt, o prostituată ar trebui să aibă mirosul a ceea ce frecventează, al bărbatului, așa cum căprarul miroase a capră și pescarul a pește, dar poate, cine știe, aceste femei se parfumează atît de mult tocmai pentru că vor să ascundă, să acopere, sau chiar să uite mirosul de bărbat. Femeia reapăru cu un borcănel, zimbea de parcă cineva din casă i-ar fi spus o poveste amuzantă. Isus o privea cum se apropie, dar, dacă ochii nu-i jucau feste, ea se apropia foarte încet, așa cum se întîmplă cîteodată în vis, tunica flutura, unduia, modelînd în mers balansarea ritmică a coapselor, și parul negru al femeii, despletit, îi dansa pe umeri ca spicele de seară sub vînt. Nu încăpea nic 3 îndoială, tunica, chiar și pentru un novice, era de prostituată, trupul de dansatoare, risul de femeie ușoară. În suferință, Isus îi ceru memoriei să-i vină în ajutor cu niște maxime adecvate, erru.se de celebrul său omonim, autorul Isus, fiul Șirei, și memoria dădu fuga, șoptindu-i discret, d: ¹ interiorul urechii, Fugi ain calea femeii ușurate, să nu-i cazi în capcană, apoi, Nu te apropia de o dansatoare, poți pieri din pricina farmecelor și, în final, Nu te da niciodată pe mîna prostituatelor, să nu te pierzi tu și avutul tău, să se piardă acum Isus e foarte posibil, fiind bărbat și atît de tînăr, cît despre avuții, știm că nu sînt în Drimejdie fiindcă nu le are, așa că va fi 'a adăpost, cînd va veni vremea, dacă femeia, înainte să facă tîrgul, îl va întreba, Cîți bani ai. Pregătit pentru toate este, vasăzică, Isus, și de aceea nu-l ia prin surprindere întrebarea pe care ea i o puse în timp ce, T.inindu-i piciorul pe genunchi. îi acoperea rana cu unguente, Care ți e numele, Isus, răspunse el, n-a mai spus din Nazaret, pentru că o declarași înainte, așa cum ea, trăind aici, n a spus diri Magdala, cînd, întrebînd-o la rîndul lui cum H<< numea, îi răspunse, Maria. Cu atîtea mișcări de-a lor și observații de-ale noastre, Maria dm Magdnl sfîrși de pansat suferindul picior al lui Isus, ternii nînd cu o solidă și pertinentă legătură, Gata, ro.sl i Cum pot să-ți mulțumesc, întrebă Isus, și, pentru prima dată, ochii lui. întîlniră pe ai ei, strălucitori ca un cărbune mineral, dar unde transpărea, ca o apă curgînd peste apă, un soi de voluptuoasă ateu ție care atinse în inimă trupul secret al lui

Isu Femeia nu răspunse imediat, îl privea la rîndul oi ca și cum ar fi cîntărit omul care el era, că de bani se vedea bine că ducea lipsă, bietul băiat, și, iu cele din urmă, rosti, Păstrează-mă în amintire, atît, iar Isus, Nu voi uita bunătatea ta, iar apoi, luîndu-și curaj, Nu te voi uita, De ce, zîmbi femeia Pentru că ești frumoasă, Nu m-ai cunoscut pe timpul frumuseții mele, Te cunosc în frumusețe: acestui ceas. Zîmbetul ei păli, se stînsse, Știi cine sînt, ce fac, din ce trăiesc, Știu, N-a trebuit decii să mă privești și ai aflat totul, Nu știi nimic, C sînt prostituată, Asta știu, Că mă culc cu bărbai pentru bani, Da, Atunci e cum am spus, știi totul despre mine, Atîta știu. Femeia se așeză lîngă el, îi trecu delicat mîna prin păr, h atinse buzele cu vîrfurile degetelor, Dacă vrei să-mi mulțumești, rănio astăzi cu mine, Nu pot, De ce, N am cu ce să te plătesc, Mare noutate, Nu rîde de mine, Poate nu crezi, dar mi-ar fi mai ușor să rîd de un bărbat cu punga plină, Nu e vorba numai de bani, Atunci ce e Isus tăcu și își întoarse capul. Ea nu-l ajută, l-ar n putut întreba, Ești \ rgin, dar tăcu, așteptând. Se lăsă tăcerea, atît de densă și de adîncă încît părea că numai cele două inimi băteau, mai repede și mai tare inima lui, a ei neliniștită de propria tulburare.

Isus spuse. Părul tău e ca o turmă de capre, poposită pe coama muntelui Galaad. Femeia zîmbi și rămase mută. Apoi Isus spuse, Ochii tăi sînt ca iazurile llesbonului, de lîngă poarta Bat-Rabim. Femeia zîmbi din nou, dar nu deschise gura. Atunci Isus și întoarse încet chipul spre ea și spuse, N-am inoscut femeie. Maria îi luă mîinile. Așa trebuie să începem cu toții, bărbați care nu cunoșteau femeia, femei care nu cunoșteau bărbatul, într-o : cel care știa a arătat, cel care nu știa a învățat. Vrei tu să mă înveți, Ca să-mi mulțumești din nou, Astfel, niciodată nu voi sfîrși să-ți mulțumesc, Iar eu nu voi sfîrși niciodată să te învăț. Maria se ridică, se duse să zăvorască poarta de la iurte, dar, mai întîi, atîrnă ceva afară, semnul pentru clienții care ar fi putut veni, indicînd că ușa trupului se închisese pentru că sosise ora de a .înta, Scoală-te, crivățule, vino, vîntule de miazăzi, suflați peste grădina mea, ca să picure mirosurile dir ea, să intre iubitul meu în grădina lui și să mănînce din roadele ei alese. După aceea, npreună, Isus rezemîndu-se, cum făcuse și înainte, de umărul Măriei, această prostituată din Magdala, care l-a vindecat și-l va primi în culcușul ei. au intrat în casă, în penumbra propice a unei odăi răcoroase și curate. Patul nu e rustica rogojină întinsă pe pămînt, cu o velință cenușie aruncată deasupra ei, pe care Isus întotdeauna a văzut-o în casa părinților săi, în vremea cînd trăise acolo, e un pat adevărat precum cel despre care cineva a spus, Mi-am gătit patul cu așternuturi brodate cu în egiptean, mi-am parfumat culcușul cu smirnă, aloe și scorțișoară Maria din Magdala îl conduse pe Isus lîngă sobă, unde podeaua era căptușită cu bucățele de ceramică, și aici, refuzîndu 1 ajutorul, cu propriile mîini îl dezbracă și îl spală, uneori atingîndu-i trupul, ici și colo, cu vîrfurile degetelor, sărutîndu-l ușor pe piept și pe coapse, de o parte și de alta. Aceste atingeri delicate îl făceau să tremure pe Isus, unghiile femeii îi dădeau fion cînd îi parcurgeau pielea, Nu-ți fie teamă, spuse Maria din Magdala. II șterse și îl conduse de mîna pînă la pat, Culcă-te, mă întorc imediat Trase o draperie pe o sfoară, se auzi un nou susur de

apă, apă o pauză, văzduhul se parfumă deodată și Maria din Magdala apăru goală. Gol era și isus, așa cum ea îl lăsase, tînărul își spusese că așa trebuia să fie, să-și acopere trupul pe care ea îl de*și;bi acase ar fi fost o insultă. Maria se opri lîngă pat, îi privi cu o expresie care era, în același timp, arzătoare și dulce, și rosti, Ești frumos, dar pentru a fi perfect trebuie să deschizi ochii. Ezitînd, Isus îi deschise, imediat îi închise, orbit de uimire, îi deschise din nou și, în clipa aceea, știu ce voiau cu adevărat să spună cuvintele regelui Solomon, Marginile rotunde ale coapsei tale sînt ca niște lăntișoare de pus la gît, lucrate de mîinile unui meșter iscusit, pîntecele tău este un pahar rotund de unde nu lipsește vinul mirositor, trupul tău este un snop de grîu, încins cu cri ., amîndouă țîțele tale sînt ca doi pui de cerb, ca gemenii unei căprioare, însă o știu și mai bine, și definit: , cînd Maria se culcă lîngă el, și, luîndu-i mîinile, tră- gîndu-le spre sine, le călăuzi, lent, ppste întregul ei trup, părul și fața, gîtul, umerii, sîinii, pe care 11 apăsă ușor, pîntecele, buricul, pubisul, unde zăbovi, împletindu-i și despletindu-i degetele, rotunjimea coapselor catifelate, și, în tot acest timp, îi spunea în șoaptă, aproape un susur, învață trupul meu, învață trupul meu. Isus își privea mîiii le, pe care i le ținea Maria, și le dorea slobode pentru a putea căuta, libere, fiecare pîrticică dm trupul ei, însă ea continua, iar și iar, spunîndu-i, în vață trupul meu, învață trupul meu. Isus respira precipitat, dar, la un moment dat, i se păru că se sufocă, iar asta s-a întîmplat atunci cînd mîinile ei, stînga așezată pe frunte, dreapta pe glezne, începură o lentă mîngîiere, una în direcția celeilalte, amîndouă atrase de același punct central, unde, cînd au ajuns, n-au zăbovi' decît o cliră, pentru a se reîntoarce cu aceeași lentoare la punctul de plecare, de unde își reîncepură mișcarea. N-ai învățat nimic, pleacă, spusese Păstor, și poate că voise să-i spună că nu învățase să apere viața Acum Maria din Magdala îl învățase, învață trupul meu, și repeta, dar altfel, schimbînd un cuvînt, învață trupul tău, iar el își simțea trupul, încordat, dur, țeapăn, și peste el stătea, goală și magnifică, Maria din Magdala, care spunea, Linișt.este-te, nu-ți face griji, nu te mișca, lasă-te în voia mea, și atunci simți că o parte din trupul lui, chiar aceea, dispăruse în trupul ei un mei de foc îl înconjura, în du-te-vino, un freamăt îl cutremura pe dinăuntru, ca un pește zbatîndu-se, și, deodată, se eliberă țipînd, imposibil, nu se poate, peștii nu țipă, nu, el era cel care țipa, în imp ce trupul Măriei, gemînd, se prăbușea peste trupul lui, sorbindu-i strigătul de pe buze, într-un nesățios și lacom sărut, care dezJănțui în trupul lui Isus un aJ doilea, interminabil freamăt.

Cît a fost ziua de lungă, nimeni n-a venii să bată la poarta Măriei din Magdala. Cît a fost ziua de lungă, Maria din Magdala l-a slujit și l-a învățat pe băiatul din Nazaret, care, necunoscînd-o nici de bine, mei de rău, venise să ceară să-i aline durerile și să-i vindece rănile, care, dar ea nu știa, se născuseră din altă întîlnire, în deșert, cu Dumnezeu. Dumnezeu îi spusese lui Isus, înce- pînd de azi îmi aparții prin sînge, Demonul, dacă el va fi fost, îl disprețuise, N-ai învățat nimic, pleacă, iar acum Maria din Magdala, cu sudoarea curgîndu-i pe sîni, părul despletit, din care părea ca iese fum, buzele umflate, ochii ca o apă neagră, Nu te ve> atașa de mine pentru ce te am învățat, dar rămii cu mine în noaptea asta. Și Isus, deasupra ei,

răspunse, Ce mă înveți tu nu este închisoare ci libertatea. Au dormit împreună, și nu doar în noaptea aceea. Când s-au trezit, era dintr-o dată, Maria se uită la rana de la piciorul lui Isus, Arată mai bine, dar încă o u trebui să pleci acasă, drumul îți va face rău, cu atîta praf, Nu pot să rămîn, și chiar tu spui (A sînt mai bine, De rămas, poți să rămîi, doai » o vrei, poarta de la curte va rămîne închisă atît < t o să vrem, Viața ta, Viața mea, în această clipă, ești i tu, De ce, Îți răspund cu vorbele regelui Solomon. Iubitul meu a vîrît mîna pe gaura zăvorului și inima mea a tresăltat, Dar cum pot fi eu iubitul tău, dacă na mă cunoști, dacă sînt numai un om care a venit să-ți ceară ajutorul și de care ți-a fost mîna, milă de durerile mele și de neștiința mea De asta te iubesc, pentru că te-am ajutat și te-am învățat, dar tu pe mine n-o să mă poți iubi, pentru că nu m-ai învățat și nu m-ai iubit, N-ai nici » rană, O vei găsi dacă o vei căuta, Ce rană este, Această poartă deschijă pe care intra alții, dar nu și iubitul meu, Ai spus că sînt iubitul tău, De aceea poarta s-a închis după ce-ai intrat, Nu știu nimic ce-aș putea să te învăț, numai ce-am învățat, de la tine, învață-mă și asta, ca să știu cum e s-o învăț de la tine, Nu putem trăi împreună, Vrei să spui că nu poți trăi cu o prostituată, Da, Cît timp vei fi cu mine, nu voi fi prostituată, nu mai sînt prostituată de cînd ai intrat aici de tine depinde să nu mai fiu, îmi ceri prea mult, Nimic ce nu-mi poți da pentru o zi, pentru două zile, cît timp îi va trebui piciorului tău ca să se însănătoșească, pentru ca, apoi, rana mea să se deschidă din nou, Mi-au trebuit optsprezece ani ca să ajung aici, Cîteva zile în plus nu-ți vor schimba viața, ești încă tînăr. Și tu ești tînăr, Mai bătrînă ca tine, mai tînără ca mama ta, O cunoști pe mama mea, Nu, Atunci <le ce-ai spus, Pentru că n-aș putea avea un fiu ire să ; 'bă astăzi vîrsta ta, O, ce prost sînt, Nu ești prost, doar inocent, Nu mai sînt inocent, Pentru că ai cunoscut femeia, Nu mai eram dinainte să mă culc cu tine, Vorbește-mi de viața ta, dar nu acum, acum nu vreau decît ca mîna ta stîngă să se odihnească pe capul meu și dreapta ta să mă înlănțuie.

Isus a rămas o săptămînă în casa Măriei din Magdala,¹ timpul necesar pentru ca suda crusta rănii să se formeze noua piele. Cîteva Dărbați nerăbdători, mușcați de dorință sau de ciudă, au venit să bată la ușă, înfrîmînd în mod deliberat semnul care trebuia să-i țină la distanță Doreau să știe cine era acela care zăbovea atît de mult și unul mai glumeț a aruncat peste zid o zeflemea, O fi pentru că nu poate, o fi pentru că nu știe, deschide-mi ușa, Mai ia, că-i explic eu cum se face, iar Maria din Magdala a ieșit în curte ca să-i răspundă, Oricine i fi, ce-ai putut, n-o să mai poți, ce-ai făcut, n-o să mai faci, Femeie blestemată, Pleacă, și să știi că te înșeli, nu vei găsi în toată lumea o femeie înai binecuvîntată ca mine. Fie din pricina acestei împlîri, fie pentru că așa trebuia să fie, nimeni n-a mai venit să bată la poartă, cel mai probabil este că nici unul dintre bărbații care o căutau, locuitori din Magdala sau trecători bine informați, n-a mai vrut să riște să audă blestemul ce-i condamna la impotență, căci e o convingere generală că prostii uatele, mai ales cele de lux, diplomate sau cu un vast curriculum, știind totul despre artele de a da bucurie sexului unui barbat, sînt, de asemenea, foarte competente în a-l reduce la o mohoreală iremediabilă, cu capul în jos, fără elan sau apetit. Maria și

Isus s-au bucurat așadar de liniște în aceste opt zile, timp în care lecțiile date și primite au ajuns să devină un singui discurs, compus (n gesturi, descoperiri, surprize, murmure, invenții, ca un mozaic de țesere, care nu sînt ni mu una cîte una, dar ajung să fie totul după ce sîni unite și puse la locul lor. De mai multe ori, Mau din Magdala a vrut să revină la prima ei curiozil alo și să afle amănunte despre viața iubitului ei, din Isus schimDa vorba, răspundea, de exemplu, [• u intru în grădina mea, soro, mireaso, îmi culej sm na cu miresmele mele, îmi mănînc fagurul (miere cu mierea mea, îmi beau vinul cu lapt.oh meu, și, spunînd o cu atîta pasiune, trecea de înd il A de la recitarea versetului la actul poetic, Adevăra. îți spun, draga Isus, așa nu se poate sta de vorb i Dar, într-o zi, Isus se hotărî să vorbească de tatăl său, tîmplarul, și de mama sa, dârâcitoarea do lînă, de cei opt frați, și că, după obicei, încemisr să învețe meseria paternă, dar apoi a fost păstor Mmp de patru ani, iar acum se întorcea acasă, stătuse cîteva zile printre Descari, dar n-ajunsese să învețe de la ei tainele meseriei. Cînd Isus a povest¹¹ toate astea, era pe înserat, se aflau în curte și mîncau, și, din cînd în cînd, își ridicau capul ca să vadă rapidul zbor al rîndunelelor, caro treceau scoțîndu-și țipetele stridente, judecînd după tăcerea ce se așternu între cei doi părea că fusese spus totul, bărbatul i se confesase femeii, dar femeia, de Darcă nu s-ar fi întâmplat nimic, întrebă, Asta e tot, el făcu un semn afirmativ, Da, asta e to' Tăcerea deveni completă, cercurile de rîndunelo se roteau deasupra altor locuri, și Isus spuse, Tatăl meu a fost răstignit acum patru ani în Seforis, se numea Iosif, Dacă nu mă înșel, ești primul născut, Da, sînt primul născut, Atunci, nu înțeleg de ce n-ai rămas cu familia ta, asta ți-era datoria, Au existat înște neînțelegeri între noi, și nu mă mai întreba nimic, Nimic despre familia ta, dar acești ani de păstori Jț vorbește-mi de această perioadă, Nu e nimic de spus, e întotdeauna la fel, sînt caprele, sînt oile, sînt iezii, sînt mieii, și lapte, mult lapte, lapte curgînd din toate părțile, Ți-a plăcut să fii păstor, Mi-a plăcut, De ce-ai plecat, M-am plictisit, mi-era dor de familie, Dor, ce îseamnă asta, Durerea de a fi departe, Minți, De e spui că mint, Pentru că am văzut teamă și remușcare în ochii tăi. Isus nu răspunse. Se ridică, făcu un tur prin curte, apoi se opri în fața Măriei, Intr-o zi, dacă ne vom întîlni din nou, poate îți voi povesti și restul, dacă atunci îmi vei promite că nu vei spune nimănui, Am cîștiga timp dacă ai vorbi acum, Voi vorbi, da, dar numai dacă ne întîlnim din nou, Speri ca atunci să nu mai fiu prostituată, deocamdată nu poți avea încredere în femeia care sînt, crezi că e în stare să-ți vîndă secretele pe bani sau să le dea oricui ar trece pe aici, din amuzament, în schimbul unei nupți de dragoste mai glorioasă decît cele pe care eu ți le-am dat și tu mi le-ai dat, Nu acesta este motivul pentru care prefer să tac, Iar eu îți spun că Maria din Magdala va fi lîngă tine, prostituată sau nu, atunci cînd vei avea nevoie de ea, Cine sînt eu ca să merit așa ceva, Tu nu știi cine ești. In noaptea aceea, vechiul coșmar se întoarce, după ce fusese, în ultima vreme, ca o angoasă vagă care se infiltra în interstițiile viselor ol.îșnuite, devenind familiară și suportabilă. Inșă, în noaptea aceea, poate pentru că vorbise de Seforis și de răstigniri, coșmarul, ca un șarpe gigantic care se trez *e din hibernare, începu să-și desfacă lent

inelele, și Isus se trezi urlînd, acoperit de sudori reci. Ce ai, ce se întîmplă, îl întrebă Mana, îngrijorată, Un vis, e doar un vis, se apără el, Povestește, și acest cuvînt simplu a fost rostit cu atîta dragoste, cu atîta duioșie, încît Isus nu-și putu stăpîni lacrimile, iar, după lacrimi, cuvintele pe care voise să le ascundă, Visez că tatăl meu vine să mă omoare, Tatăl tău e mort, tu ești aici, riu, Sînt copil, mă aflu în Betleemul Iudeii și tatăl meu vine să mă omoare, De ce în Betleem, Acolo m-am născut, Poate crezi că tatăl tău nu voia să te naști, asta spune visul, Nu știi nimic, Nu, nu știu, Au fost copii în Betleem care au muiit din cauza tatălui meu, I-a omorît el, I-a omorît pentru că nu i-a salvat, nu mîna lui a înfipt pumnalul, Și, în visul tău, ești unul dintre acești copii, Am murii, de mii de morți, Bietul de tine bietul meu Isus, Din cauza asta am plecat de acasă, înțeleg, în sfîrșit, Crezi că înțelegi, Ce mai lipsește, Ce nu-ți pot încă spune, Ceea ce îmi vei spune dacă ne întîlnim din nou, Da. Isus adorm cu capul pe umărul Manei, respirînd pe sînul ei. Ea rămas, r trează tot restul nopții. O durea inima pentru că dimineața nu va întîrzia să-i despartă, dar sufletul ei era senin Știa că bămatul care se oaihnea lîngă ea era cel pe care-l așteptase toată viața, trupul care îi aparținea i căruia trupul ei îi aparținea, virgin al lui, uzat și murdărit al ei, dar trebuie să înțelegem că lumea a început, ceea ce se cheamă a începe, numai de opt zile, și că a fost confirmata abia în noaptea asta, opt zile nu înseamnă nimic dacă le comparăm cu un viitor, cum s-ar spune, intact, mai ales că este atît de tînăr acest Isus ce mi-a ieșit în cale, iar eu, Maria din Magdala, iată-ma aici, culcată cu un bărbat, ca de atîtea ori, dar acum pierdută de dragoste și fără vîrstă,

i ii petrecură toată dimineața pregătind călătoria, părea că tînărul pleca la capătul lumii, cînd drumul rămas n-are nici două sute de stadii, nu e o distanță pe care un bărbat de constituție normală să n-o poată parcurge între soarele ae la amiază și crepusculul de seară, chiar ținînd cont că de la Magdala la Nazaret nu e totul drum drept, nu lipsesc coastele abrupte și pust țățile plme de pietre. Și fii cu mare grijă, că umblă prin locurile astea bande înarmate care se luptă cu romanii, spunea Maria, Chiar și acum, întrebă Isus, Ai trăit departe, aici e Galileea, Și eu sînt galilean, n-o să-mi faci nici un rău, Nu ești galilean, dacă te-ai născut în Betleem, în Iudeea, Părinții mei m-au conceput în Nazaret, iar eu, de fapt, nici măcar în Betleem nu m-am născut, m-am născut într-o peșteră, în interiorul pămîntului, iar acum am senzația că m-am născut a doua oară, aici, în Magdala, Dintr-o prostituată, Pentru mine nu ești o prostituată, spuse Isus, cu violență, E ceea ce am fost. Se lăsă o adîncă tăcere după aceste cuvinte, Maria așteptînd ca Isus să vorbească, Isus frămîntat de o neliniște pe care nu reușea s-o domine. In cele din urmă întrebă, Semnul, pe care l-ai atîrnat la ușa ca să nu mai intre nici un bărbat, îl vei da jos. Maria din Magdala îl privi cu o expresie gravă, apoi surise cu maliție, N-aș putea avea în casă doi bărbați în același timp, Asta ce vrea să însemne, Că tu pleci, dar rămii în continuare aici. Făcu o pauză și încheie, Semnul care e atîrnat la ușa acolo va rămîne, Vor crede că ești cu un bărbat, Dacă așa vor crede, vor avea dreptate, pentru că voi fi cu tine, Nimeni nu va mai intra aici, Tu ai spus-o, femeia numită Maria din Magdala a încetat să mai fie prostituată cînd

tu ai intrat pe ușă, Din ce vei trăi, Doar lăcrămioarele de pe câmp cresc fără să muncească și fără să toarcă. Isus îi luă mâinile și spuse, Nazaretul nu e departe de Magdala, într-o zi voi veni să te vizitez, Dacă mă vei căuta, mă vei găsi aici, Dorința mea va fi să te găsească întotdeauna, Mă vei găsi chiar după ce vei fi murit, Vrei să spui că voi muri înaintea ta, Sînt mai bătrînă, voi muri cu siguranță prima, dar, dacă se va întîmpla să mori tu înaintea mea, voi continua să trăiesc numai ca tu să mă poți regăsi, Și dacă vei muri tu prima, Binecuvîntat fie cine te-a adus în această lume cînd eu mă mai aflam încă în ea. După aceea, Maria din Magdala îi dădu de mîncare lui Isus, iar el nu trebui să-i spună, Așază-te lîngă mine, pentru că, din prima zi, în casa închisă, acest bărbat și această femeie au împărtășit HI multiplicat între ei sentimentele și gesturile, spaț: e și senzațiile, fără vreun respect excesiv față de reguli, normă și lege. N-ar ști desigur cum răspuns să ne dea, dacă i-am întreba cum s purta dacă nu s-ar ști protejați și în largul Jiu între acești patru pereți între care au putut, timp de citeva zile, puține, să-și croiască o lume du| chipul și asemănarea bărbatului și femeii, în itreaclit fie spus, mult mai mult după asemănarea ei decît a iui, însă, fiind amîndoi atît de categorici în pivnița iitoarelor lor întîlniri, trebuie numai să avem răbdarea de a aștepta locul și ceasul cînd, împreună, vor înfrunta lumea de dincolo de poartă, lumea celor care se întreabă cu neliniște, Ce s-o fi petrecînd înăuntru, nemaigîndindu-se la cunos cutele zbenugiei de dormitor și pat. După ce-au mîncat, Maria îi puse sandalele lui Isus și-i spuse, Trebuie să pleci, dacă vrei să ajungi la Nazaret înainte de cãderea nopții, Adio, spuse Isus, și, luîndu-și desaga și toiagui, ieși în curte. Cerul era acoperi, de nori uniformi, ca o cãptușeală de lînă murdară, Domnului nu-i putea fi ușor să deslușească, de acolo de sus, ce-i taceau oițele. Isus și Mai a se despărțiră cu o îmbrățisare care pãrea fară sfîrșit, s-au și sãrutat, dar mai scurt, nu e de mirare, ol ceul timpului nu era încă acesta.

oarele apusese cînd Isus cãlcã din nou pe pãmîntul Nnaretului, trecuserã patru ani bãtuți pe muchie, cu o sãptãmânã în plus sau în minus, din ziua cînd fugise de acasã, aproape încă un copil, copleșit de o cumplitã disperare, plecînd în lumea largã în cãutarea omului care l-ar fi putut ajuta sã înțeleagã pumul adevãi insuportabil din viața sa Patru ani, chiar dacã se scurg foarte încet, pot sã nu fie îndeii „uns pentru a vindeca o durere, însă, de obicei, o amorteșc. își pusesese întrebãrile în Templu, bătuse cãrãrile muntelui cu turma Diavolului, îl întîlnise pe Dumnezeu, făcuse dragoste cu Mai ia din Magdala, bărbatul care se întoarce nu mai pare cã suferã, cu excepția umezelii din ochi, despre care am mai vorbit, dar care, dacã meditãm la cauzele ei posibile, ar putea fi la fel de bine un efect tardw al fumului sacrificiilor, sau o exaltare a sufletului pricinuitã de orizontul pãșunilor de pe înãlțimi, oi teama unui om care a auzit rostindu- se în sontudiea deșertului, Eu sînt Domnul, ori, poate, explicația probabilã pentru cã e și cea mai la îndemînã, dorința și amintirea unui trup pãrãsit doar de cîteva ceasuri, întãrițimã cu stafide, inviorați-mã cu mere, pentru cã sînt bolnav de dragoste, Isus ar putea mãrturisi dulcele adevãr mamei și fraților sãi, dar își opri pașii în pragul ușii Cine sînt mama și frații mei, întreabã,

nu pentru că n-ar ști, dar oare ei știu cine e el, acest tînăr care și-a pus întrebările în Templu, care a contemplat orizonturile, care l-a întîlnit pe Dumnezeu, care a cunoscut dragostea trunească și în ea s-a recunoscut bărbat. Exact în acel loc, în fața porții, așteptase odinioară un cerșetor care spunea că e înger și care, dacă ar fi fost într-adevăr un înger, ar fi putut năvăli în casă, purtînd furtuna pe aripile lui tumultuoase, însă preferase să bată și să ceară de pomană cu vorbe de ceișetor. Poarta este închisă numai cu îvărul. Isus nu va trebui să strige cum a făcut în Magdala, va intra liniștit în casa care e a lui, rana de la picior s-a vindecat, sînt cel mai ușor de lecu-' rănilor de sînge și puroi. Nu trebuia să bată, dar bătut Auzise voci dincolo de zid, recunosc, dar stins și îndepărtat, glasul mamei, dar nu-i veni să împingă pur și simplu poarta și să anunțe, Am venit, ca cineva care, știindu-se dorii vrea să facă surpriza care îi va bucura pe toți. Ii ieschise o fetiță de opt sau nouă ani, care nu-l recunosc pe vizitator, glasul sîngelui n-a intervenit spunîndu-i, Omul acesta e fratele tău, nu-ți aduci aminte, Isus. primul născut, atunci a făcut el semnul de recunoaștere, în ciuda celor patru ani adăugat la vîrsta unuia și a celuilalt și a întune cului care începuse să coboare Te numești Lid i, iar ea răspunse. Da. gata să se minuneze că un necunoscut îi cunoaște numele, însă el rupse vraja, spunînd. Sînt fratele tău Isus, lasă mă să intru. In curte, lîngă casă și sub șopron, desluși umbre, să fie frații lui, acum se uită spre poartă, doi dintre ti, băieții cei mai mari, Iacob și Iosif, se apropiară, nu auziseră ce spusese Isus, dar nu trebuiau să se ostenească să se apropie pentru a-l identifica, Lidia striga, bucuroasă, E Isus, e fratele nostru, atunci toate umbrele începură să se a£ ite, iar la ușa casei se ivi Maria, cu ea venea Lisia, cealaltă fată, aproape la fel de înaltă ca și mama. amîndouă exclamară într-un glas, Ah, fiul meu, Ah, fratele meu, în clipa următoare cu toții se îmbrățișau în mijlocul curții, asistăm, într-adevăr, la bucur'a familiei reunite, eveniment în general notabil, mai ales, cum e cazul de față, cînd cel care s-a întors la mîngîierile și grijile noastre este chiar primul nostru născut. Isus își salută mama, își salută pe rînd frații, toți îl întîmpinară cu vorbe călduroase de bun venit, Frate Isus, ce bine îmi pare că te văd, Frate Isus, credeam că ne-ai uitat, și un gînd care nu se auzi, Frate Isus, nu pari că te întorci bogat. Intrară în casă și se așezară la masă, familia se pregătea să cîneze cînd el bătuse la ușa, acum s-ar putea spune, cum tot vine Isus de unde vine, de la excese de carne păcătoasă și necuvenită companie, acum s-ar putea spune, cu brutala sinceritate a oamenilor simpli care văd că deodată li se reduce porția, întotdeauna, la ceasul mesei, Diavolul mai aduce pe cineva. N-au spus-o cei de față, și rău le-ar sta dacă ar spune-o, căci la corul de mestecat nu se adăugase decît o gură, deosebirea aproape că nu se observă, unde mîncă nouă, mîncă și zece, iar acesta are toate drepturile, în timpul mesei, frații mai mici au vrut să audă aventurile lui Isus, cei trei mai mari și mama își dăduseră seama că nu-și schimbaseră meseria de la întîlnirea în Ierusalim, mai ales că mirosul peștelui se risipise, iar miremele păcătoase ale Măriei din Magdala fuseseră alungate de vînt, de praf și de lungile ceasuri de mers, le-ar simți doar dacă și-ar lipi nasul de tunica lui Isus, dar, dacă așa ceva nici măcar familia nu se încumetă să facă, ce-am putea face noi. Isus le povesti că fusese

păstor la cea mai mare turmă care s-a pomenit vreodată, că, în ultima vreme, pescuise la mare și ajutase la prinsul unei mulțimi miraculos de mare de pești și, de asemenea, că i se întâmplase cea mai extraordinară aventură pe care un om și-o poate imagina și spera, dar că despre ea va vorbi altă dată, și nu cu toți. Ajunseseră în acest punct, cei mici insistând, Povestește, povestește, când mijlociul, pe nume Iuda, întrebă, dar fără rea intenție, După atît timp, cîtî bani aduci, iar Isus, răspunse, Nici tîvi monede, nici două, nici una, nir, ic, și pentru a șl dovedi spusele, fiindcă tuturora trebi ia să li su pară imposibilă o asemenea penun după patru ani de muncă neîtreruptă, îș goli desaga m faș lor, într-adevăr nu s-a văzut niciodată o sărăcie mai mare de bunuri și de avuții, un cuțit cu lanui tocită și strîmbă, un capăt de sfoară, o bucată 9< pîine tare ca piatra, două perechi de sandaie facul ferfeniță, bucăți dmtr-o tunică veche, E a tatălui tău, spuse Maria, atingînd-o, și atingînd ap< sanda lele mai mari, Erau ale tatălui vostru. Se aplecară frunțile fraților, un fior dureros le aminti de teista moarte a părintelui lor, apoi Isus își puse la loc în desagă mizera avere, cînd deodată observă că un capăt al tunicii se umfla într-un mod voluminos, simți că nodul era greu și i se urcă sîngele în obraj nu putea conține decît bani, cei pe care negase că i-ar fi avut, iar banii fuseseră puși acolo de Mar., din Magdala, cîștigați așadar nu cu sudoarea frunții, cum ar fi demn, ci cu gemete false și cu sudori suspecte Mama și frații priviră denunțătorul capăl al tunicii, apoi, ca și cum s-ar fi înțeles între < \ își întoarseră cu toții privirea spre el. iar Isus, înti a disimula și ascunde dovada m îeiun, sale și a o dezvălui fără a putea da o explicație pe care moralitatea familiei ar consimți s-o accepte, alese calea cea mai dificilă, dezlegă nodul și scoase la iveală tezaurul, douăzeci de monede cum niciodată nu se mai văzuseră în această casă, și spuse. Nu știam că am acești bani. Dezaprobarea tăcută a familie umplu aerul ca un suflu fierbinte ai deșertului, ce rușine, un prim născut mincinos. Isus se uita în inima lui și nu descoperea în ea nici o iritare împotriva Măriei din Magdala, numai o infinită grațitudine pentru generozitatea ei, pentru del ca-tețea cu care știuse să-i dea niște bani, știind că lui i ar fi rușine să-i accepte direct dm mîna ei, căci un lucru e să fi spus, Mîna ta stîngă stă sub capul meu și dreapta mă îmbrățișează, și altceva să nu se gîndească la celelalte mîini stîngi și mîini drepte care te-au îmbrățișat, fără a dori să știe dacă vreodată capul tău a vrut un simplu sprijin. Acum Isus își privește familia, sfidînd-o să-i accepte cuvîntul, Nu știam că am acești bani, fără îndoială, un adevăr, dar care e, în același timp, întreg și incomplet, sfidînd-o de asemenea, în tăcere, să-i pună întrebarea fără replică, Dacă n-ai știut că-i aveai, cum explici că totuși îi ai, la care el nu poate răspunde, I-a pus aici o prostituată cu care am dormit în ultimele opt zile și care i-a cîștigat de la bărbații cu care s-a culcat înainte. Pe tunica murdară și ruptă a omului care a murit răstignit în urmă cu patru ani și ale cărui oseminte au cunoscut ignominia unei gropi comune, strălucesc cele douăzeci de monede, precum pămîntul luminos, care, într-o noapte, a uimit această casă, însă acum nu vor veni bătrînii de la sinagogă să spună, Ingro- pați-i, și nimeni dintre cei de față nu va întreba, De unde provin, pentru că răspunsul să nu-i oblige să-i refuze, împotriva

voinței și nevoii lor. Isus adună banii în căușul palmelor, spuse încă o dată, Nu știam că am acești bani, precum cel care oferă ultima șansă de a i se pune întrebarea, iar apoi, uitându-se la mamă, Nu sînt banii Diavolului. S-au cutremurat de oroare frații, dar Maria răspunse, fără să se tulbure, Nici de la Dumnezeu n-au venit. Isus făcu să salte monedele în palmă, o dată, de două ori, în joacă, și spuse, cu tot atîta simplitate ca și cum ar fi anunțat că de a doua zi se va întoarce la masa de tîmplar, Mamă, despre Dumnezeu vom vorbi mîine, iar către frații săi, Iacob și Iosif, Și cu voi voi vorbi, adăugă, nu trebuie să se creadă că primul născut a spus-o din politețe, cei doi au ajuns deja la majoratul religios, și-au cîștigat dreptul să cunoască subiectele rezervate.

Iacob se gîndi totuși că, avînd în vedere maiou însemnătate a temei, ceva va trebui totuși spv despre motivele promisei conversații, cum adică, n<« întoarce un frate, fie el și cel dintîi născut, și spuno, Trebuie să stăm de vorbă despre Dumnezeu, d aceea, cu un zîmbet insinuant, spuse, Dacă, așa cum ne-ai spus, ai umblat patru ani ca păstor po munji ș; pe văi, nu trebuie să-ți fi prisosit timpul pentru a frecventa sinagogi și a mai învăța cîte ceva în ele, e de mirare așadar că nici n-ai ajuns bin» acasă și ne spui că vrei să ne vorbești de Domnul Isus simți ostilitatea sub blîndețe și răspunse, Vai, Iacob, cît de puține știi tu despre Dumnezeu, «aci ignori că nu trebuie să 1 căutăm dacă el s-a hotă ni, să ne întîlnească, Dacă te înțeleg bine, te referi la tine însuți, Nu-mi pune întrebări pînă mîine dinu neață, mîine voi spune ce am de spus. Iacob murmură cuvinte ce nu se auziră, dar care probabil erau un comentariu acid asupra celor care își închi puie că le știu pe toate Maria se adresă lui Isus, cu un aer obosit, Vei vorbi mîine, sau poimîne, sau cînd vei dori, dar acum spune-mi mie și fraților tai ce intenționezi să faci cu acești bani, că nouă na fac mare trebuință, Nu vrei să știi de unde-i am Ai spus că nu știai că-i ai, E adevărat, dar m-am gîndit și acum știu de ce îi am, Dacă pot sta în mîinile tale, pot sta și în cele ale familiei tale, K tot ce ai de spus despre acești bani, Da, Atunci, îi vom cheltui, cum e drept, în guvernarea casc Se auzi un murmur general de aprobare, pînă și Iacob făcu un semn de mulțumire prietenoasă, iar Maria spuse, Dacă nu te deranjează, am păstra o parte din ei pentru zestrea sorei tale, Nu mi-ai spus că Lisia se va căsători, Da, la primăvară, Să-im spui cît îți trebuie, Nu știu cît valorează aceste monede, Isus zîmbi și spuse, Nii l eu nu știu cît valorează, doar știu valoarea pe care o au. Rîse tare și nestă- pînit, de parcă s-ar fi amuzat de propriile cuvinte, ș' toată familia îl privi, surprinsă. Numai Lisia își lăsase ochii în jos, are cincisprezece ani și pudoarea itactă, cu toate misterioasele intuiții ale vîrstei, ij', dintre toți cei de față, e cea mai tulburată de prezența acestor bani, care nu se știe de unae vin, c u au aparținut și cum au fost cîștigați. Isus îi dădu o monedă mamei și spuse, Mîine o vei schimba, atunci îi vom afla valoarea, Mă vor întreba desigur cum mi-a intrat atîta bogăție în casă, căci cine poate arăta o monedă ca asta, va fi avînd și altele puse deoparte, Spune doar că fiul tău Isus s-a întors din călătorie și că nu e bogăție mai mare decît întoarcerea fiului risipitor.

În noaptea aceea, Isus își visă tatăl. Se dusesse să se culce în curte, sub șopron, pentru că, văzînd că se apropie ora somnului, simți că n-ar suporta promiscuitatea casei, zece ființe cuibărite prin colțuri în căutarea unei reculegeri imposibile, nu mai era ca pe vremea cînd familia nu se deosebea prea mult de o turmă de miei, acum prisosesc picioare, brațe, contacte și incompatibilități. Înainte să adoarmă, Isus se gîndi la Maria din Magoala și la toate lucrurile pe care le făcuseră împreună și, dacă e adevărat că aceste gînuuri îl tulburară într-atît încît de două ori se ridică de pe paie pentru a da un ocol curții ca să-și răcorească sîngele, e de asemenea adevărat că, adormind în sfîrșit, somnul îl învăluie și îl blîndește, precum somnul unui copil nocent, purtîndu-l ca pe un trup ce s-a abandonat curentului lent al rîului, privind cum se perindă crengile și ioni, și o pasăre fără glas care apare și dispare. Visul lui Isus începu cînd el își amintea o scurtă izbitură, de parcă trupul lui, plutind, ar fi trecut pe lîngă un alt trup. Se gîndi că era Mana din Magdala și surise, zîmbind își întoarse capul, dar, alături de el, purtat de aceeași apă, sub același cer și aceleași crengi, sub zborul păsării mute, se afla tatăl său. Vechiul țipăt de groază începuse să-i urce în gît, dar se curmă deodată, visul nu era cel obișnuit, el nu mai stătea copil, într-o piață din Betleem, în așteptarea morali, împreună cu alți copii, nu se auzeau pași și nechezat de cai, nici zornăit și scrișnet de arme, numai mătăsoasa alunecare a apei, cele două trupuri alăturate, de parcă ar fi fost o plută, tatăl, fiul purtați de același rîu. În această clipă, teama din păru din sufletul lui Isus și, în locul ei, explodează, de nestăpînit, ca într-o răpire patetică, un sentiment de exultare, Tată, strigă el, visînd, tată, repeta, trezindu-se, dar acum plîngea pentru că-și dăduse seama că era singur. Vru să se întoarcă în vis, să-l repete începînd cu primul moment, pentru a simți din nou, deja așteptînd-o, surpriza ciocnirii, să-și vadă din nou tatăl și să se lase purtat împreună cu el de curent, pînă la sfîrșitul apelor și al timpurilor. Nu reuși în această noapte, dar vechiul vis nu va mai reveni, de acum înainte, în locul spaimei va veni exultarea, în locul singurătății va avea corn panie, în locul morții amînate viața promisă, să explice acum, dacă sînt în stare, înțelepții Scripturilor ce vis a fost acesta pe care l-a visat Isus, ce înseamnă rîul și curentul, și crengile suspendate și norii plutind, și pasărea mută, și de ce, datorită acestor lucruri, adunate și ordonate, tatăl și fiul s-au putut reuni, deși vina unuia n-are iertare, nici durerea celuilalt vindecare.

A doua zi, Isus vru să-l ajute pe Iacob la munca de tîmplar, dar se vădi de îndată că bunele intenții nu erau de ajuns pentru a suplini știința care lipsea și că, pînă în ultimele momente ale uceniciei sale, în timpul vieții tatălui, n-ajunsesese niciodată să merite o notă de suficient. Pentru necesitățile clientelei, Iacob devenise un tîmplar destul de acceptabil, și chiar Iosif, deși n-avea mai mult de paisprezece ani, cunoștea destul din artele lemnului pentru a-i da lecții fratelui mai mare, dacă atare atentat la respectul precedenței de vîrstă ar fi fost îngăduit de rigida ierarhie familială. Iacob rîdea de lipsa de îndemînare a lui Isus, spunîndu-i, Cine te-a făcut păstor te-a dus la pierzanie, cuvinte simple, de simpatică ironie, care nu se puteau bănui c-ar fi acoperit un gînd secret, sau c-ar fi sugerat un sens secund, dar care pe Isus l-au făcut să se îndepărteze brusc de

masă, iar pe Maria să-i spună fiului mezin, Nu vorbi de pierzanie, nu chema Diavolul și răul în casa noastră. Stupefiat, Iacob spuse, Dar n-am chemat pe nimeni, mamă, am spus, Știm ce-ai spus, i-o reteză Isus, mama noastră și cu mine știm ce-ai spus, cine a unit în minte păstor și pierzanie a fost ea, nu tu, și motivele tu nu le știi, dar ea da, Te-am prevenit, spuse Maria apăsător, M-ai prevenit când răul era făcut, dacă rău o fi fost, că eu mă uit la mine și nu-l găsesc, Nu e orb atât de orb ca acela ce nu vrea să vadă, spuse Mana. Aceste cuvinte l-au supărat peste toate pe Isus, care răspunse, muștrător, Taci din gură, femeie, dacă ochii fiului tău au văzut răul, l-au văzut după ce l-ai văzut tu, dar aceiași ochi, care pentru tine par a fi orbi, au văzut și ceea ce tu n-ai văzut niciodată și niciodată nu vei vedea. Autoritatea de prim născut și asprimea tonului, pe lângă enigmaticele cuvinte finale, o făcură pe Maria să cedeze, dar răspunsul ei avea încă un ton de avertisment, Iartă-mă, n-a fost intenția mea să te jignesc, să vrea Dumnezeu să-ți păstreze veșnic lumina ochilor și lumina sufletului, rosti. Iacob își privea mama, își privea fratele, înțelegea că între ei exista un conflict, dar nu-și imagina ce vechi pricini ar fi putut să-l explice, că pentru pricini noi nu părea să fi existat vreme. Isus se îndreptă spre casă, dar, pe pragul ușii, se întoarse și îi spuse mamei, Poruncește copiilor tăi să iasă și să-și caute de lucru pe afară, trebuie să vorbesc numai cu tine, cu Iacob și cu Iosif. Frații au ieșit, iar casa, cu un minut înainte plină ochi, rănuu deodată goală, numai patru inși așezați pe jon, Maria între Iacob și Iosif, Isus în fața lor. Se așternu o lungă tăcere, ca și cum cu toții, de comun acord, ar fi dat răgaz nedoriților sau nevrednicilor să ne îndepărteze pînă unde nici măcar ecoul unui strig/U n-ar fi putut ajunge, în sfîrșit Isus rosti, lăsînd mi cadă cuvintele ca pe niște pietre, Eu l-am văzut pe Dumnezeu. Primul sentiment care se putu cili pe chipul mamei și al fraților a fost de teamă reverențioasă, al doilea de incredulitate prudentă, apoi, între unul și celălalt, o expresie de neîncredere' răutăcioasă la Iacob, o undă de ațîțare uluită la Iosif, o umbră de amărăciune resemnată la Maria. Nici unul dintre ei nu deschise gura, iar Isus repeta, Eu l-am văzut pe Dumnezeu. Dacă o clipă subită de tăcere este, cum se zice în popor, urmarea faptului că a trecut un înger, îngerii se perindau pe aiei fără încetare, Isus spusese tot ce avea de spus, rudele lui nu știau ce să spună, acuși se vor ridica și se va duce fiecare la treburile lui, întrebîndu-se dacă a fost sau nu un vis, atât era de imposibil de crezut. Tăcerea are, totuși, dacă îi dăm timp, vir tutea, care, în aparență, o neagă, de a te sili să vorbești. De aceea, cînd tensiunea așteptării nu se mai putea suporta, Iacob puse o întrebare, cea mai inofensivă dintre toate, pură retorică gratuită, Ești sigur. Isus nu răspunse, se mărgini să-l privească așa cum probabil Dumnezeu îl privise pe el dinăuntru norului, și, pentru a treia oară, spuse, Eu l-am văzut pe Dumnezeu. Maria nu puse întrebări, spuse numai, Va fi fost o iluzie, Mamă, iluziile există, dar iluziile nu vorbesc, iar Dumnezeu mi-a vorbit, răspunse Isus. Iacob își recăpătase prezența de spirit, întîmplarea i se părea mai curînd o poveste de nebuni, un frate de-al lui să vorbească cu Dumnezeu, închipuiți-vă ce prostie, Cine știe, atunci, dacă n-o fi fost chiar

Dumnezeu cel care ți-a pus banii în desagă, spuse el, cu un zîmbet ironic. Isus roși, dar îi răspunse sec, De la Dumnezeu ne vine totul, mereu găsește .și deschide drumuri pentru a răzbate pînă la noi, iar acești bani, care, în realitate, n-au venit de la <>l, datorită lui au venit, Și ce ți-a spus Dumnezeu, unde erai cînd l-ai văzut, dormeai sau erai treaz, Kram în deșert, căutam o oaie și el m-a chemat, ('e ți-a spus, dacă îți este îngăduit s-o repeți, Că, într-o zi, îmi va cere viața, Toate viețile îi aparțin Domnului, Asta i-am spus și eu, Și el ce ți-a răspuns, Că, în schimbul vieții pe care i-o voi da, voi avea putere și glorie, Vei avea putere și glorie după ce vei muri, întrebă Maria, care credea că n-a auzit bine, Da, mamă, Ce glorie, ce putere îi poate fi dată cuiva care a murit, Nu știi, Visai, Uram treaz și îmi căutam oaia în deșert, Și cînd îți va cere Domnul viața, Nu știi, dar mi-a spus că îl voi întîlni din nou cînd voi fi pregătit. Iacob își privi fratele cu un aer îngrijorat, apoi exprimă o îndoială, Soarele deșertului te-a bătut în cap, asta trebuie să se fi întîmplat, și Maria, pe neașteptate, Dar oaia, ce s-a întîmplat cu oaia, Domnul mi-a poruncit s-o sacrific ca semn al alianței noastre. Aceste cuvinte l-au indignat pe Iacob, care protestă, Iei în deșert numele Domnului, Domnul a făcut alianță cu poporul lui, nu era să facă acuma alta cu un nimeni ca tine, fiu de tîmplar, păstor și mai știi și eu ce. Maria, după expresia de pe chip, părea că urmărise, cu mare asiduitate, un fir al gîndului, ca și cum s-ar fi temut să nu-l vadă rupîndu-se sub ochii ei, dar, la capătul lui, găsi întrebarea pe care trebuia s-o pună, Ce oaie era aceea, Era mielul pe care-l aveam cu mine cînd ne-am întîlnit la Ierusalim, la poarta dinspre Ramala, ce-am vrut să-i refuz lui Dumnezeu, pînă la urmă, Dumnezeu mi-a luat din mîini, Și cum era Dumnezeu cînd l-ai văzut, Un nor, închis sau deschis, întrebă Iacob, O coloană de fum, Ești năbuJJ frățioare, Dacă sînt nebun, Domnul mi-a luat nun țile, Ești în puterea Diavolului, declară Maria, jal vorba ei era un țipăt, Nu pe Diavol l-am întîlnit. în deșert, ci pe Dumnezeu, r dacă e adevărat ca **mi** aflu în puterea Diavolului, Domnul a vrui ■ ■ Diavolul e cu i. ne de cînd te-ai născut, Tu știi trial bine, Da, știu, ai trăit cu el și fără Dumnezeu timp de patru ani, Și, după patru ani cu Diavolul m-am întîlnit cu Dumnezeu, Spui orori și minciuni Sînt fiul pe care tu l-ai adus pe lume, trebuie oî să crezi în mine ori să mă respingi, Nu cred îi tine, Dar tu, Iacob, Nu cred în tme, Dar tu, Iosil care porți numele tatălui nostru, Eu cred în tino dar nu în ce spui. Isus se ridică, îi privi de la înălțime și spuse, Cînd se va îndeplini promisiunea făcută de Dumnezeu, veți fi nevoiți să credeți în ce se va spune atunci despre mine își luă desaga și toiagul, își puse sandalele. în poantă, împărți banii în două și spuse, Asta e zestrea Lisiei, pentru viața ei de femeie măritată, și îi puse pejos, moneda lîngă monedă, pe prag, restul se va întoarce în mîinile de unde au venit, poate și acolo vor deveni o zestre. Se întoarse spre poartă, se pregătea să plece fără să-și ia rămas-bun, dar Maria spuse, Am văzut că nu ai în desagă o strachină pentru mîncare, Am avut, dar s-a spart, Sînt aici patru, alege una și ia-o. Isus ezită un moment, voia să plece cu mîna goală, dar se duse la cuptor, unde, așezate una peste cealaltă, se aflau cele patru străchini. Alege una, repetă Maria. Isus se uită, alese, O iau pe asta, că e cea mai veche, A¹ ales după mim? ta, spuse Maria, De ce, Are culoarea

pământului negru, nu se sparge și nu se uzează. Isus băgă stiach'na în desagă, bătu cu toiagul în pământ, Mai spuneți o dată că nu mă credeți, Nu te credem, spuse mama, acum și mai puțin ca înainte, pentru că ai ales semnul Diavolului, Despre v semn vorbești, Strachina. în clipa aceea, urcînd îl în străfundurile memoriei, lui Isus îi răsunară în auz cuvintele lui Păstor. Vei avea altă strachină, îi u aceea nu se va sparge atîta timp cît vei trăi. O strună părea că fusese întinsă și trasă cît era de lungă și, pînă la urmă, ce avem aici este un cerc, închis cu un nod, care tocmai a fost înnodat. Pentru a doua oară, Isus își părăsea casa, însă nu mai spuse, ntr un fel sau altul, tot mă voi întoarce. Ce se întreba, în timp ce întorcea spatele Nazaretului, coborînd prima coastă de munte, era mult mai simplu și mai melancolic, dacă nici Maria din Magdala nu va crede în el.

Acest om, care poartă în sine o promisiune a Ivi Dumnezeu, n-are alt loc unde să se ducă decît casa unei prostituate Nu se poate întoarce la turmă, Pleacă, i a spus Păstor, nici acasă, Nu te credem, i-a spus familia, iar acum pașii lui șovăie, se teme să se ducă, se teme s-ajungă, parcă s-ar afla din nou în mijlocul desertului, Cine sînt eu, munții și văile nu-i răspund, nici cerul care acoperă totul și totul ar trebui să știe, dacă acum s-ar întoarce acasă și ar repeta întrebarea, mama lui i-ar spune, Ești fiul meu, dar nu te cred, or, așa stînd lucrurile, e vremea ca Isus să se așeze pe această piatră, care-l așteaptă aici de cînd e lumea lume, și să verse lacrimi de abandon și solitudine, cine știe. poate că Domnul se va hotărî să L se înfățișeze din nou. chiar dacă doar sub formă de fum și nor, dar ce bine i-ar face dacă i-ar spune, Omule, nu e un capăt de țară, ce înseamnă asta, lacrimi, suspine, cu tuii avem momentele noastre proaste, dar un punct 'mportant, de care n-am vorbit niciodată, ți-l spun acum, în viață, mă înțelegi, totul e relativ, un lucru rău poate deveni anroape suportabil, dacă îl comparăm cu altul și mai rău, așa că șterge-ți laci mîle și poartă-te ca un bărbat, te-ai împăcat cu tatăl tău, ce mai vrei, și de obsesi, t asta a maică-tii, mă ocup eu de ea cînd va fi vremea, ce nu prea mi-a plăcut a fost povestea cu Maria din Magdala, o tîrfă, dar, în sfîrșit, așa e tinerețea, profită, un lucru nu-l împiedică pe celălalt, e un timp pentru a mînca și un timp pentru a posti, un timp pentru a păcătui și un timp pentru a te teme, un timp pentru a trăi și un timp pentru a muri Isus își șterse lacrimile cu dosul palmei, își suflă nasul Dumnezeu știe în ce, adevărul e că nu me ița să rămîna aici toată ziua, deșertul e cum se vede, ne înconjoară, ne asediază, într-un anume fel ne prot< jează, dar de dat, nu dă nin c, se mulțumește sa privească, și, dacă soarele s-a acopent deodată, și, din acest motiv, spunem, Cerul îmi împartă șeste durerea, sîntem niște neghiobi, căci cerul, din acest, punct de vedere, este de o perfectă împă țialitate, nici nu se bucură de bucuriile noastn- nici nu se întristează de tristețile noastre. Iată pi se apropie oameni, se îndreaptă spre Nazaret, si Isus nu vrea să dea prilej de rîsete, un bărbat în toată firea și cu fața acoperită de barbă, plîngînd ca un copil care cere să fie luat în brațe. Se întîlnesc pe drum rarii călători, uni: care urcă, altn care coboară, se salută cu cunoscuta exuberanță, dar numai după ce se conving de cumsecădema inten țiiilor celuilalt, pentru că, prin locurile astea, cînd se vorbește de bandiți, pot fi la fel de bine de un soi ca și de altul. Sînt unii d_n soiul

prădător și hoțoman, precum răufăcătom, puși ne glume, car» l-au jefuit pe Isus chiar pe acest drum, acum aproape cinci ani, când sârmanul se ducea să caute alinare la Ierusalim pentru suferințele sale, și sînt alții din demna specie luptătoare care, deși drumul mare nu e locul pe unde umblă de obicei, apar uneori pe aici, deghizați, pentru a spiona deplasările contingentelor militare ale romanilor, în vederea viitoarei ambuscade, sau pentru a-i ataca, și atunci își descoperă chipul, lăsîndu-i fără aur și argint, sau orice altă valoare, pe bogătania colaboraționiști, pe care, în general, nici măcar numeroasele escorte care-i însoțesc nu reușesc să-i scape de rușine. N-ar avea Isus optsprezece ani, dacă niscaiva reverii de belică aventură nu i-ar bîntui mintea în fața acestor munți solemnii, în ale căror prăpăstii, grote sau rîpe se ascund continuatorii marilor lupte ale lui Iuda Galileanul și tovarășilor lui, și atunci încercă să-și închipuie ce hotărîre ar lua dacă i-ar ieși în drum un detașament de partizani, provo- cîndu-l să li se alăture, schimbînd tihna păcii, chiar trăită în sărăcie, pe gloria bătăliilor și pe puterea învingătorului, căci este scris că, într-o zi, voința Domnului va făuri un Mesia, un Trimis, pentru ca norodul lui să fie, odată pentru totdeauna, eliberat de opresiunea de acum și oțelit pentru luptele viitorului. Un suflu de speranță nebună și de irezistibil orgoliu atinge, ca un semn al Spiritului, fruntea lui Isus, și fiul tîmplarului se vede, într-o clipă amețitoare, căpitan, general și comandant suprem, cu sabia fluturînd în aer, înfricoșînd, la simpla sa apariție, legiunile romane, azvîrlite în prăpăstii ca niște turme de porci, posedați de toți demonii, senatus populusque romanus, care va să zică. Dar ce păcat, în clipa următoare, Isus își aduse aminte că puterea și gloria îi sînt promise, într-adevăr, dar numai după moarte, drept care cel mai bine ar fi să profite de viață, și, dacă va trebui să meargă la război, va pune o condiție, cînd e armistițiu să poată pleca să-și petreacă două-trei zile cu Maria din Magdala, doar dacă nu cumva în oștirea de patrioți sînt admise vivandiere ale unui singur soldat, căci ale mai multora ar fi prostituție, iar Maria din Magdala a spus că s-a terminat. Să sperăm că așa este, pentru că Isus simți că-i revin puterile la amintirea acelei femei care l-a vindecat de o rană dureroasă, înlocuind-o cu nepieritoarea rană a dorinței, dar acum întrebarea este cum va înfrunta el poarta închisă și marcat. de un semn, fără a avea certa certitudine că m dosul ei, va găsi ce-și imaginează c-a lăsat, o ființă care trăiește o așteptare exclusivă, a trupului și ■> sufletului, fiindcă Maria din Magdala nu 1 acceptă pe unul fără celălalt. Seara se lasă, casele din Magdala încep să se distingă în depărtare, îngra mădite ca o turmă, însă casa Măriei este precum oița care s-a îndepărtat, nu se poate zări de li»i, dintre stîncile înșirate de-o parte și de alta a dri mului, cotitură după cotitură. Cîteva clipe, ISUH își aminti de mioara pe care trebuise s-o omoare pentru a pecetlui cu sînge alianța pe care i-o impu sese Domnul, și sufletul lui, acum detașat de bătălii și triumfuri, se umplu de emoție la gîndul că-și căuta din nou mioara, nu pentru a o omorî, nu pentru a o duce iar la turmă, ci pentru ca împreună să urce spre pășunile virgine, care încă există, dacă vom căuta bine, în vasta și mult cercetata lume, ca și, în mioarele care toți sîntem, trecătorile necunoscute, dacă vom căuta mai bine. Isus se

opri în fața porții, o verifică cu o mână discretă, era închisă pe dinăuntru. Semnul e în continuare atârnat la poartă, Maria din Magdala nu primește. Lui Isus i ar fi suficient să cheme, să spună, Eu sînt, și dinăuntru s-ar auzi cîntul bucuros, Aud glasul preaiubitului meu, iată-l că vine, sărind peste munți, săltînd pe dealuri, iată-l în dosul zidurilor noastre, în dosul porții, însă Isus va prefera să bată în ea cu pumnul, o dată, de două ori, fără a rosti nici o vorbă, așteptînd să vină să-i deschidă. Cine ești și ce vrei, se auzi întrebarea dinăuntru, atunci avu o idee urîță, să-și prefacă vocea și să procedeze ca un client adus de bani și de grabă, spunind, de exemplu, Descide, floare, că n-o să te căiești, nici de plată, nici de treabă, și, într-adevăr, glasul îi ieși mucinos, cuantele au trebuit totuși să fie adevărate, Sînt Isus din Nazaret. Maria din Magdala întîrzie să deschidă, n-avea încredere în vocea care na se potrivea cu anunțul, dar și pentru că i se părea cu nepatîntă să se fi întors după o singură noapte, după o singură zi, bărbatul care îi promisese, Într-o zi voi veri să te văd, Nazaretul nu e depai te de Magdala, de cîte Oi i nu s-au spus lucruri dintr-acestea, numai pentru a fi ne placul celui care ne ascultă, într-o zi poate să însemne peste trei luni, dar niciodată mîine. Maria din Magdala deschide poarta, se aruncă în brațele lui Isus, nu-i vine să creadă în atîta fericire, ar emoția ei e atît de mare încît o face să-și închipuie, absurd, că s-a întors pentru că i s-a deschis din nou rana de la picior, și, gîndindu-se la asta, îl conduce înăuntru, îl pune să stea jos și apropie o lumină, Piciorul tău, arată-mi piciorul, dar Isus îi spune, Piciorul e vindecat, nu vezi. Maria din Magdala i-ar fi putut răspunde. Nu, nu văd, pentru că acesta era adevărul extrem al ochilor ei plini de lacrimi. Trebuie să atingă cu buzele dosul piciorului p in de praf, să dezlege cu grijă șireturile care legau sandaia de gleznă, să mîngîie cu vîrfurile degetelor fina piele reînnoită, pentru a se convinge de speratele virtuți calmante ale unguentului și pentru a admite, în sinea ei, că poate și iubirea contribuisese la vindecare.

În 1 împui cinei, Maria din Magdala nu puse întrebări, vru doar să știe, iar asta, nu e nevoie s-o spunem, nu însemna că întrebă, dacă îi mersese b: ~e în împui călătoriei, dacă întîlnise primejdii pe drum, pe scurt, banalități. Cînd termină de mîncat, tăcu, deschise și păstră un spațiu de tăcere, acum nu mai era rîndul ei să vorbească. Isus o p: ivi fix, de parcă s-ar fi aflat în vîrfurile unei stînci, măsurîndu-și forțele cu marea, nu pentru că s-ar fi temut că, sub suprafața netedă, s-ar fi ascuns animale vorace sau recifuri ascuțite, ci ca și cum și-ar fi chestionat, pur și simplu, propriul curaj de a sări. O cunoaște de o săptămîină pe această femeie, destul timp și destulă viață pentru a șt¹ că, dacii se va duce spre ea, va găsi brațe deschise și trup dăruit, dar se teme să-i dezvăluie, pentru că, fără îndoială, a sosit momentul, lucrul care, num i cu cîteva ore înainte, a fost respins și refuzat de cei care. fiind de același sînge, ar fi trebuit să aibă și același spirit. Isus ezită, căutînd calea pe care va trebui să-și călăuzească vorbele, dar ceea ce îi iese pe gură nu e lungă explicație necesară, c: o frază pentru a cîștiga timp, dacă nu e mai exact s \ spunem pentru a-l pierde Nu te-ai mirat că m-am întors atît de repede, Am început să te aștept di cînd ai plecat, n-am socotit timpul între clipa cînd m-ai părăsit și clipa cînd ai venit înapoi, cum nu l-aș fi socotit dacă ai fi zăbovit zece ani. Isus

zîmbi, dădu din umeri, ar fi trebu t) de i să ştie că, în faţa acestei femei, n-aveau rost prefăcătoriile o-i cuvintele evazive. Erau aşezat pe 'os, faţă în faţă ^ cu o luminare şi ceea ce prisosise d a mincare între ei Isus luă o bucată de pune, o rupse în două şi spuse, dîndu-i o umătate Măriei, Fie ca aceasta să fie pînea adevărului, s-o mîncăm pentru a crede şi a nu ne îndoii, orice am spune şi oiice am auzi aici. Aşa să fie, spuse Maria din Magdala Isus îşi termină de mîncat pînea, aşteptă să termine şi ea, şi, pentru a patra oară, rosti cuv itele. Eu l-am văzut pe Dumnezeu. Maiia d' i Magdala nu se tulbură, doar mîinile, pe care ş le ţinea încrucişate în poală, tresă-iră aproape npercep- tibil, şi întrebă, Asta voi ai să-mi spui dacă ne întîlneam din nou, Da, şi de asemenea tot ce **mi** s-a întîmplat de cînd am plecat de acasă, cu patru ani în urmă, căci mi se pare că toate aceste lucruri sînt legate între ele, chiar neştiind eu să explic de ce, nici pentru ce, Eu sînt gura ta şi urechile tale, răspunse Maria din Magdala, tot ce vei spune îţi vei spune ţie însuţi, eu sînt numai aceea care e în line. Acum Isus poate începe să vorbească, pentru că amîndoi au mîncat din pînea adevărului, şi, într-adevăr, nu sînt multe ceasuri din viaţă ca acesta. Noaptea s-a preschimbat în auroră, de două ori a murit lumina lămpii şi de două ori a reînviat, toată povestea lui Isus, pe care deja o cunoaştem, a fost spusă aici, incluzînd chiar anumite amănunte, care, la momentul respectiv, nu ni s-au părut necesare, şi multe, multe gînduri care ne-au scăpat, nu pentru că Isus ni le-ar fi ascuns, ci pur şi simplu pentru că n-am fi putut, noi, evanghelistul, să fim pretutideni. Cînd, cu un glas deodată obosit, Isus se pregătea să povestească ce se întîmplase după întoarcerea acasă, amărăciunea îl făcu să şovăie, aşa cum, în faţa porţii, un obscur presentiment îl oprise înainte să bată, dar Maria din Magdala, rupînd pentru prima dată tăcerea, întrebă, însă cu tonul celui care ştia dinainte răspunsul, Mama ta n-a crezut în tine, Aşa e, răspunse Isus, Şi din pricina asta te-ai întors aici, Da, Ce n-aş da să te pot minţi, ca să-ţi spun că nici eu nu te cred, De ce, Pentru c-ai face din nou ce-ai făcut, ai pleca din casa mea aşa cum ai plecat din casa ta, iar eu, necre- zîndu-te, n-ar trebui să te urmez, Asta nu răspunde la întrebarea mea, Ai dreptate, nu răspunde, Atunci, Dacă nu te-aş crede, n-ar trebui să trăiesc alături de tine lucrurile cumplite care te aşteaptă, Şi cum poţi tu şti că mă aşteaptă lucruri cumplite, Nu ştiu nimic despre Dumnezeu, în afară de faptul că preferinţele trebuie să-i fie la fel de înspăimîn- tătoare pe cît îi e dispreţul, De unde ţi-a venit o idee atît de ciudată, Ar trebui să fii femeie pentru a şti ce înseamnă să trăieşti cu dispreţul lui Dumnezeu, iar tu va trebui să fii mult mai mult decît un simplu bărbat pentru a trăi şi a muri ca alesul lui, Vrei să mă sperii, O să-ţi povestesc un vis pe care l-am avut, într-o noapte mi-a apărut în somn un copil, a apărut deodată venind de nicăieri, a apărut şi a spus Dumnezeu e îngrozitor, a spus aceste cuvinte şi a dispărut, nu ştiu cine era copilul, nici de unde venea, nici cui aparţinea, Un simplu vis, Nimeni mai puţin ca tine nu poate pronunţa acest cuvînt cu un astfel de ton, g apoi, ce s-a întîmplat, După aceea, am început să mă prostituez, Ai lăsat această viaţă, Dar visul n-a fost dezminţit, nici măcar după ce te-am cunoscut. Spune mi din nou, care au fost cuvintele, Dumnezeu e îngrozitor. Isus revăzu deşertul, oaia moartă, sîngele pe nisip, auzi

coloana de fum oftînd de satisfacție și spuse, Poate că totuși e altceva să auzi un asemenea lucru în vis decît să-l trăiești în viață, Să dea Domnul să n-ajungi să o afli, Fiecare trebuie să-și trăiască destinul, Tu, despre al tău, ai primit deja primul avertisment solemn. Deasupra Magdalei și a lumii, se rotește lent cupola unui cer țintuit de stele. În vreun colț al nesfîrșirii, ori la nesfîrșit umplînd-o, Dumnezeu mută înainte și înapoi pionii altor jocuri- pe care le joacă, e prea devreme ca să-și bată capul cu acesta, deocamdată nu trebuie decît să lase evenimentele să-și urmeze cursul firesc, doar din cînd în cînd va da cu vîrfurile degetului mic cîte un bobîrnac acolo unde trebun pentru ca vreun act sau vreun gînd intempestiv să nu rupă implacabila armonie a destinelor. D<i aceea, nu catădicește să asculte restul conversației care continuă între Isus și Maria din Magdala, Și acum, ce-ai de gînd să faci, întrebă ea, Ai spus că vei merge cu mine oriunde mă voi duce, Am spus că voi fi cu tine oriunde te vei afla, Care e deosebirea, Nici una, dar poți rămîne ;.ici cîtă vreme dorești, dacă nu te deranjează să trăiești cu miu în casa unde am fost prostituată. Isus se gîndi, cumpăni, în cele din urmă spuse, Voi căuta di lucru în Magdala și vom tră ■ împreună ca bărbat și nevestă, Promiți prea mult, îmi ajunge că mă lași să stau în preajma ta.

Isus nu-și găsi de lucru, însă găsi rîsete, zeflemele și insulte, la care ar fi trebuit să se aștepte, și, într-adevăr, era surprinzător, un tînăr, abia ieșit din adolescență, să trăiască cu Maria din Magdala, curva aia, Las' să treacă două-trei zile și o să-l vedem la poarta casei, așteptînd să iasă clientul. Două săptămîni a durat batjocura, dar, la capătul lor, Isus îi spuse Măriei, Plec de aici, Unde, Pe țărmlul mării. Au plecat în zori, iar locuitorii Magdalei n-au ajuns la timp pentru a pune mîna pe ceva din casa care ardea.

upa cîteva luni, pe o ploioasa și rece noap de iarnă, un înger intră în casa Măriei difl Nazaret, dar parcă n-ar fi intrat nimeni, căci fam i ui nu se m ică, doar Maria observă sosirea vizitaio rului, nici nu s-ar fi putut face că n-o bagă de seama, căc îngerul îi adresă direct cuvîntul, In uimăt.u termenî, Trebuie să știi, Maria, că Domnul ; i-a amestecat sămînța cu cea a lui Iosif în dimineal | cînd a :onceput pentru întîia oară și că, în urma și ca o consecință a acestei semințe a Domnului, și nu a bărbatului tău, deși legitim, a fost zămisl fiul tău Isus. Maria rămase nespuse de uimită de această veste, a cărei substanță, din fericire, nu s-a p: srdut în exprimarea confuză a îngerului, și întrebă, Atunci Isus e fiul meu și al Domnului, Femeie, ce lipsă de educație, trebuie să ai grijă !■ respect ieraihiile, precedentele, al Domnului și al meu ar fi trebuit să spui, Al Domnului și al tău, Nu, al Domnului și al tău, Nu mă zăpăci la cap răspunde-mi la ce te-am întreat, dacă Isus e fiul Fiu, ceea ce se cheamă fiu, este numai al Domnului, tu, în povestea asta, n-ai fost decît o simplă mam . purtătoare, Atunci, Domnul nu m-a ales, Asta-i bună, Domnul s-a întîmplat să treacă pe aici, cine s-ar fi uitat afară și-ar fi dat seama după culoarea cerului, dar Domnul a remarcat că tu și Iosif erați robuști și sănătoși, ș^ atunci, dacă îți mai amintești cum se manifestă aceste nevoi, i s-a trezit apetitul, rezultatul a fost Isus, nouă luni mai tîrziu, Dar există certitudinea, ceea ce se cheamă certitudine, că, într-adevăr, sămînța Domnului a fost cea care l-a

zămislui pe primul meu fiu, Bun, chestiunea e spinoasă, ce-mi ceri tu mie este nici mai mult nici mai puțin decît o investigație de paternitate, cînd adevărul este că, în asemenea uniuni mixte, orice analize am face, oricîte teste, oricîte numărători de globule, certitudini absolute nu putem avea niciodată, Biata de mine, care, auzindu-te, era cît pe aci să-mi închipui că, în dimineața aceea, Domnul m-a ales să-i fiu soție și, pînă la urmă, totul a fost rodul întîmplării, și la fel de bine ar fi putut să fie cum ar fi putut să nu fie, așa că îți spun că mai bine n-ai fi coborît în Nazaret ca să semeni în mine această îndoială, de altfel, dacă vre. să-ți vorbesc cu sinceritate, un fiu al Domnului, chiar avîndu-mă pe mine drept mamă, am fi băgat de seamă cine e chiar de la naștere, și mai tîrziu, crescînd, ar fi avut ținuta, chipul și vorba aceluiași Domn, or, deși se spune că dragostea de mamă e oarbă, fiul meu Isus nu îndeplinește acești condiții, Maria, prima ta greșeală e să-ți închipui că am venit aici doar pentru a-ți vorbi de acest vechi episod al vieții sexuale a Domnului, a doua ta mare greșeală este să crezi că frumusețea și slo- cința oamenilor sînt după chipul și asemănarea Domnului, cînd sistemul Domnului, și-o spun eu care sînt de-ai casei, este de a face întotdeauna pe dos față de cum își imaginează oamenii și, de altfel, dar asta rămîne între noi, eu chiar bănuiesc că Domnul n-ar putea să trăiască altminteri, cuvîntul care cel mai des îi iese din gură nu este da, ci nu, întotdeauna mi s-a spus că Diavolul e spiritul care neagă, Nu, fata mea, Diavolul este spiritul care se neagă, dacă în inima ta nu vei surprinde diferența, nu vei ști niciodată cui îi aparține, aparțin lui Dumnezeu, Așa, vasăz că, spui că îi aparții lui Dumnezeu și ai căzut în a treia greșeală, și cea mai gravă, că n-ai crezut în fiul tău, în Isus, Da, în Isus, nici unul dintre ceilalți copii nu l-a văzut pe Dumnezeu și nici nu l-a vădea vreodată, Spune-mi, înger al Domnului, e chiar adevărat că fiul meu l-a văzut pe Dumnezeu, Da, și ca un copil care a descoperit primul său cuibar a venit în fugă să ți-l arate, și tu, sceptică, și tu, neîncrezătoare, i-ai spus că nu putea fi adevărat, că, dacă era un cuib, era gol, dacă avea ouă, erau clocite, și dacă nu avea, le mîncase șarpele, Iartă-mă, îngerul meu, că m-am îndoit, Acum nu știu dacă vorbești cu mine sau cu fiul tău, Cu el, cu tine, cu amîndoi, ce pot să fac ca să îndrept răul pe care l-am făcut, Ce te sfătuiește inima ta de mamă, Să merg să-l caut, să-i spun că cred în el, să-i cer să mă ierte și să se întoarcă acasă, unde Domnul va veni să-l cheme cînd va sosi ceasul, Sincer îți spun, nu știu dacă nu e prea tîrziu, nimeni nu e mai sensibil ca un adolescent, riști să auzi cuvinte dure și să-ți trîntească ușa în nas, Dacă se va întîmpla așa ceva, vinovat e demonul care l-a vrăjii și l-a dus la pierzanie, nu știu, zău, cum de Domnul, ca tată ce se află, i-a îngăduit atîtea libertăți, atîta frîu liber, Despre ce demon vorbești, De păstorul cu care fiul meu a umblat timp de patru ani, înghinându-se de o turmă care nu se știe la ce folosești, Ah, păstorul, Îi cunoști, Am umblat la aceeași școală, Și Domnul permite ca un demon ca el să dureze și să prospere, Așa o cere bunul mers al lumii, dar ultimul cuvînt îl va avea întotdeauna Domnul, numai că nu știm cînd o să-l pronunțe, dar o să vezi că, într-o bună dimineață, ne vom trezi și vom descoperi că nu există rău în lume. dar acum trebuie să plec, dacă mai ai de pus vre*o întrebare, profită, Numai una, Prea

bine, De ce I vrea Dumnezeu pe fiul meu, Fiul tău e un fel de a spune, In ochii lumii, Isus e fiul meu, De ce-l vrea, întrebi tu, iată o bună întrebare, mda, problema * că nu știi răspunsul, chestiunea, în stadiul actual, e numai între ei doi, iar Isus nu cred că știe mai mult decât ți-a spus, Mi-a spus că va avea puteie și glorie după ce va muri, Asupra acestui aspect sînt și eu informat, Dar ce-o să facă el în viață pentru a merita minunile pe care Domnul i le-a promis, Destul, destul, femeie ignorantă, tu crezi că acest cuvînt există în ochii lui Dumnezeu, că ceea ce tu, cu înfumurare, numești merite poate avea valoare și sens, zău că nu știi cine vă credeți, voi, care nu sînteți decît niște sclavi mizerabili ai voinței absolute a lui Dumnezeu, Nu mai spun nimic, eu sînt cu adevărat sclava lui Dumnezeu, facă-se după voia lui, spune-mi doar unde îmi voi găsi fiul, după atîtea luni cîte au trecut, Caută-1, e obligația ta, și el și-a căutat oița pierdută, Ca s-o omoare, Liniștește-te, pe tine nu te va omori, dar tu, în schimb, îl vei omori pe el, nefiind prezentă în ceasul morții lui, Cum știi că n-o să mor eu înainte, Sînt destul de aproape de centrele de decizie ca s-o știu, iar acum, adio, ai pus întrebările pe care ai vrut să le pui, poate că n-ai pus-o pe una pe care ar fi trebuit s-o pui, dar ăsta e un subiect care nu mă privește, Explică-mi, Explică-te tu ție însăși. O dată cu ultimul cuvînt, îngerul se făcu nevăzut, iar Maria deschise ochii. 'Ibți copiii dormeau, băieții în două grupuri de cîte trei, Iacob, Iosif și Iuda, cei mai mari, într-un colț, în celălalt colț, cei mai mici, Simon, Justus și Samuel, și cu ea, cîte una de fiecare parte, ca de obicei, Lisia și Lidia, însă ochii Măriei, încă tulburați de anunțurile îngerului, se căsară deodată, îngroziți, văzînd că Lisia era practic goală, cu veșmintele răvășite, tunica ridicată peste sîni, și dormea adînc, și suspina surîzînd, cu luciul unei ușoare transpirații pe frunte și pe buza de sus, care părea mușcată de săruturi. Dacă Maria n-ar fi fost sigură că, în casă, nu se aflase decît un singur înger vorbăreț, semnele arătate de Lisia ar fi făcut-o să strige și «ă protesteze că un demon incub, unul dintr-aceia care atacă viclean femeile adormite, își făcuse de cap cu inocentul trup al fecioarei, în ti np ce mama se lăsa distrasă de conversație, probabil că întol deauna s-a întîmplat așa, dar noi n-am știu I îngerii ăștia umblă doi cîte doi oriunde se duc, și în vreme ce unul, pentru a devia atenția și a-și acoperi tovarășul, se apucă de poveș⁴ de adorm il, copiii, celălalt, în tăcere, săvîrșește actus nefanduvorba vine, căci pervers de fapt nu este, totul înd cînd că, data viitoare, se vor schimba funcțiile și poziț le pentru ca să nu se piardă, nici în vis⁴tu mei în ceea ce visează, sentimentul benefic al duali tății cărnii și a spiritului. Maria și-a acoperit fain cum a putut mai bine, trăgîndu-i tunica peste locul care este necuvi ic s să stea descoperit, fi cînd a redevenit decentă, a trezit-o și a întreat în șoaptă, cu bruschețe, Ce visai. Luată prin sui prindere, Lisia nu putea minți, răspuse că visase un înger, dar că îngerul nu-i spusese nimic, doai o privise, dar cu o privire atît de blîndă și do duioasă încît mai minunate n-ar putea fi privii de din paradîs. Nu te-a atins, întrebă Maria, iar Lisia răspuse, O, mamă, ochii nu servesc la asta Neștiind prea bine dacă era cazul să se linistea sau să se îngrijoreze de ceea ce se petrecuse lîm, i ea, Maria rosti, cu o voce și mai scăzută, Și eu am visat un înger, Și al tău a vorbit sau a tăcut., întrebă Lisia,

inocentă, A vorbit ca să-mi spună ca fratele tău Isus a spus adevărul când ne-a anunțat că l-a văzut pe Dumnezeu, Vai, mamă, rău am făcut că n-am crezut în cuvîntul lui Isus, iar el a fost atît de bun, ar fi putut să se supere ș: să-m. ia banii de zestre, dar n-a făcut-o. Acum trebuie să vedem cum o dregem, Nu știm unde e, n-a trimis nici o veste, îngerul ne-ar fi putut ajuta, îngerii le știu pe toate, Ei bine, nu ne-a ajutat, mi-a zis numai să-l căutăm pe fratele tău, că ast.i ne e datoria, Dar, mamă, dacă, pînă la urmă, o adevărat că fratele nostru Isus a fost cu Domnul, atunci, ^ ița noastră, de-acum înainte, va fi diferită) I tifei tă poate, dar mai rea, De ce, Dacă noi n-am crezut în Isus, nici în vorbele lui, cum speri ca c"lalți să creadă, desigur nu vrei să batem străzile .ș piețele Nazaretului strigînd Isus l-a văzut pe Domnul, Isus l-a văzut pe Domnul, ne-ar alunga cu pietre, Dar Domnul, dacă l-a ales, o să ne spere) pentru că sîntem familia lui, Nu fi atît de sigură, cînd Domnul și-a făcut alegerea, n-a ținut cont de noi, pentru Domnul nu există nici părinți, nici copii, amintește-ți de Abraham, amintește-ți de Isaac, Vaiț mamă, ce necaz, Cel mai prudent, fata mea, e să păstrăm aceste lucruri în inimile noastre ș să vorbim de ele cît mai puțin cu puțință, Atunci, ce vom face, Mîine îi voi trimite pe Iacob și pe Iosif în căutarea lui Isus, Dar unde, Galileea e i nensă, si Samaria, dacă s-a dus acolo, sau Iudeea, sau Idumeea, care e la capătul lumii, Cel mai probabil e că fratele tău s-a dus la mare, amintește-ț ce ne-a spus cînd a venit, că a petrecut o vreme cu niște pescari, Dar nu s-o fi întors mai degrabă la turmă, Vremea aceea s-a terminat, De unde știi, Dormi, mai e mult pînă dimineată, Poate o să ne vl ;ăm iar îngerii, Poate. Dacă îngerul Lisiei, fugind poate de compania partenerului, a venit d a nou să-i locuiască somnul, aceasta nu s-a putut vedea, însă îngerul cu vestirea, chiar dacă o fi uitat vreun amănunt, nu s-a mai putut întoarce, pentru că Mai ia și-a ținut tot timpul ochii larg deschis* în semiîntunericul din casă, ce știa îi ajungea, ce ghicea o speria.

A. venit z ia, s-au făcut sul rogojinile, iar Maria, în fața fam L i reunite, i-a anunțat că, în ultima vreme, se gîndise mult la felul cum se purtasera cu Isus, Incepînd cu mine, care, fhndu-i mamă, ar fi trebuit să mă arăt mai binevoitoare și mai înțelegătoare, am ajuns la o concluzie foarte clară și ,ustă, și mume că va trebui să-l căutăm și să-i cerem să se întoarcă acasă, căci credem în el și, cu ajutorul Domnului, vom crede și în ce ne-a spus, acestea au fost cuvintele Măriei, care nu-și dădu seama că repeta vorbele rostite de fiul ei Iosif, aici de față, în dramatica oră a respingerii, poate că Isus ar fi azi aici dacă acel murmur, discret, cum a fost, deși, la momentul respectiv, n-am semnalat-o, ar fi devenit vocea tuturor. Maria nu pomeni de înger, nici de vestirea îngerului, ci numai de simpla datorie a tuturor față de cel dintîi născut. Iacob nu îndrăzni să pună la îndoială noul punct d« vedere, deși, în sinea lui, nu se clintea din convin gerea că fratelui său îi lipsea o doagă, ori, în cel mai bun caz, o eventualitate care trebuia totuși luată în considerație, căzuse victimă unei dezgustătoare mistificări a unor nelegiuiți. Ghicind deja răspunsul, întrebă, Și cine, dintre noi, va pleca să-l caute pe fratele Isus, Tu vei merge, că eșl i fratele care urmează, și Iosif, împreună veți fi mai în siguranță, Unde vom începe căutarea, La marea Galileii, sînt sigură că îl veți găsi

acolo, Cînd plecăm, Au trecut luni de zile de cînd Isus a plecai,, nu mai trebuie pierdută nici o zi, Plouă cu găleata, mamă, vremea nu e bună de călătorie, Fiule, ocazia poate oricînd să creeze nevoia, dar, dacă nevoia o puternică, ea va trebui să creeze ocazia. Fiii Măriei o priviră surprinși, nu erau obișnuți să audă din gura mamei maxime atît de reușite, sînt încă prea tineri pentru a ști că frecventarea îngerilor produce acest gen de rezultate și altele chiar mai bune, fără ca ceilalți s-o bănuiască, o dovedește chiar în această clipă Lisia, căci nu altceva înseamnă lentul gest de încuviințare, afirmativ și visător, pe care-l face din cap. Luă sfîrșit consiliul de familie, Iacob și Iosif ieșiră să vadă dacă meteorii văzduhului își îmbunătățiseră dispoziția, căci, trebuind să plece în căutarea fratelui lor pe o vreme atît de mizerabilă, voiau cel puțin să prindă un moment de acalmie, și parcă cerul le auzise ruga, căci chiar spre marea Galileii se deschisese acum un ochi de senin apos, care părea că promite o după-amiază lipsită de ploaie. După ce-și luară rămas-bun înăuntrul casei, discret, socotind Maria că vecinii nu trebuiau să afle mai mult decît era cazul, cei doi frați plecară, nu pe drumul care ducea la Magdala, căci n-aveau motive să creadă că Isus mersese în direcția aceea, ci pe altul, care îi va conduce direct și mai lesne spre noul oraș al Tiberiadei. Mergeau desculți, fiindcă drumul, transformat în mlaștină, le-ar fi distrus cît ai clipi din ochi sandalele, deocamdată puse bine în traiste, în așteptarea unei vremi mai clemente. Două motive întemeiate avu Iacob pentru a alege drumul Tiberiadei, primul fiind propria sa curiozitate de sătean care auzise de palate, temple și alte minunății de acest gen, în curs de construcție, iar al doilea, că orașul era situat, după cum auzise, cam la jumătatea drumului între extremitatea de nord și cea de sud a țărmlui din partea asta. Cum trebuiau să-și cîștige viața cît timp va dura căutarea, Iacob spera că va fi ușor să găsească ceva de lucru pe șantierele orașului, în ciuda a ceea ce spuneau evreii evla- vioși din Nazaret, că locul ar fi fost impur din cauza aerului nesănătos și a apelor sulfuroase, care se aflau în apropiere. Nu reușiră să ajungă în Tiberiada în aceeași zi, pentru că cerul nu se ținu pînă la urmă de cuvînt, nici nu făcuseră bine un ceas de drum că se porni ploaia, și mare noroc au avut găsind o peșteră unde, din fericire, s-au putut strecura amîndoi, adăpostindu-se înainte ca ploaia să apuce să-i prindă în puhoiul ei. Au dormit acolo și, în dimineața următoare, neîncredători din pricina experienței, le trebui ceva timp pînă se convinseseră că vremea se îmbunătățise cu adevărat și că puteau ajunge în Tiberiada cu rufele de corp mai mult sau mai puțin uscate. Slujba, de care au făcut rost pe șantier, a fost de cărăuși de piatră, priceperea unuia și a celuilalt nu ie înf;ă« duia să țintească mai sus, din fericire, după cîteva z: 'le, socotiră că cîși gaseră destul, nu pentru că regele Iroa Anupa ar fi fost din cale-afară de dar "■ ci pentru că, fiindu-le atît de moaeste nevoile și atît de puțin presante, le puteau suporta fără a trebui să le satisfacă complet De cum au ajuns în Tibenada, au întrebat dacă un anume Isus din Nazaret se afla în oraș ori trecuse pe acolo, e fra+c Ir nostru, arată așa, se poartă așa și pe dincolo, dacă e însoțit, nu știm. Le-au răspuns că nu se afla pr acel șantier, iar ei făcură turul tuturor șantiereli r di"! oraș, pînă se convinseseră că Isus nu fuses« muc dată acolo, lucru care

n-avea de ce să-i miro du cale-afară de mult, căci, dacă fratele lor se hotărise să se întoarcă la noua sa meserie de pesca. desigur că n-ar fi zăbovit pe aici, cu marea la o aruncătură de băț, ca să trudească printre pietre aspre și gârzi și mai aspre. Odată ciștigați ceva ban', deși puțin, trebi au acum să se hotărască dacă să-și continue căutarea de-a lungul țărmului sat după sat, echipaj după echipaj, barcă după barcă, mergînd spre nord sau mergînd spre sur' Iacob sfiși prin a alege sudul, pentru că i se părea drumul cel mai ușor, cu malul aproape numai șes, în timp ce, spre nord, orografia devenea tot mai accidentată. Vremea era stabilă, frigul suportabil, se terminaseră ploile, și orice ins, cu o experiența ma mare a naturii decît cei doi băiețandri, ar fi fost în stare să deslușească, în mireasma din aer și în palpiția pămîntului, primele semne timide ale primăverii. Căutarea fratelui de către frați, ordonată din motive superioare, începea să se transforme într-o excursie plăcută și egoistă, o plimbare la țară, o vacanță pe plajă, mai era puțin și iacob ș' fo ;if aveau să uite scopul ce-i aausese în aceste ținuturi, cînd, pe neașteptate, o dată cu p rimii pescari pe care îi întîlniră, aflară vești despre Isus, și, pe deasupra, prezentate în modul cel mai curios cu putință, căci vorbele oamenilor au fost. L-am văzut, da, și îl cunoaștem, și dacă mergeți după el, spuneți-i că-l așteptăm așa cum ne așteptăm pîinea noastră cea de toate zilele. Cei doi frați erau uli :ți și nu le venea să creadă că pescarii vorbeau despre Isus, poate că era altul acel Isus pe care aceștia îl cunoșteau, După semnalmente pe care ni le-aț dat, au răspuns pescaj i e același Isus, dacă a venit am Nazaret nu știm, nu ne-a spus. Dar de ce spuneți că îl așteptați ca pe pîinea voastră cea de toate zilele, întrebă Iacob, Pentru că, atunci cînd el se urcă într-o barcă, peștii se înghesuie în năvod cum niciodată nu s-a mai văzut, Dar fratele nostru nu se pricepe la pescuit, deci nu e același Isus, Nici noi n-am spus că acest Isus se pricepe la pescuit, el nu pescuiește, doar spune, Aruncați mreaja în partea asta, și noi aruncăm și mreaja vine plină, Dacă e așa, de ce nu e cu voi, Pentru că, după cîteva zile, pleacă, spune că trebuie să ajute și alți pescari, și, într-aaevăr, așa este, cu noi a fost de trei ori și de fiecare dată a zis că se întoarce, Si acum, unde e. Nu știm, ultima dată a plecat spre sud, dar e posibil s-o fi luat spre nord fără să observăm, apare și dispare după cum îi e placul. Iacob îi spuse lui Iosif, Să mergem atunci spre sud, cel puțin am aflat că fratele nostru umblă pe undeva, pe acest țărm al măr Părea simplu, dar trebuie să fim conștienți că, în timp ce ei parcurgeau malul, Isus se putea afla în larg într-o Darcă, ocupîndu-se de un pescuit miraculos, în general nu dăm importanță acestor amanunte, însă des^T nul nu este cîtuși de puțin așa cum credem, ne închipuim că totul a fost hotărît dintr-un început oarecare, cînd adevărul e cu totul altul, să ne gîndim că pentru a se putea împlini destinul întîlnirii cîtorva persoane, ca în cazul de față, e nevoie ca ele să reușească să se afle în același loc, la aceeași oră, lucru care cere ceva efort, ajunge să întîrziem, chiar și numai cîteva clipe, uitîndu-nn la un nor de pe cer, ascultînd viersul unei păsări, numărînd intrările și ieșirile dintr-un furnicar, sau, dimpotrivă, cu mintea aiurea, să nu privim, să nu auzim, să nu numărăm, ci să ne continuăm drumul drept înainte, pentru ca să eșueze ceea ce părea atît de bine pornit, destinul e lucrul

cel mai complicat de pe lume, frate Iosif, o să-ți dai seama când ai să ajungi la vîrsta mea. Astfel puși în gardă, cei doi frați priveau cu mii de ochi, se opreau în drum așteptînd să se întoarcă la țarm cîte o barcă întîrziată și, de cîteva ori, au făcut brusc cale întoarsă, pentru a surprinde o posibilă apariție a lui Isus într-un loc neașteptat. Au ajuns astfel la capătul mării. Au traversat Iordanul și pe primii pescari care le-au ieșit în cale i-au întrebă despre Isus. Auziseră, bineînțeles, de el și de magia lui, însă pe aici nu-și făcuse apariția. Iacob și Iosif au făcut stînga împrejur, luînd-o din nou spre nord, numai ochi și urechi, de parcă-ar fi fost și ei niște pescari care țirau după ei năvodul, în speranța că-l vor prinde pe regele peștilor. Într-o noapte, cînd au dormit în drum, au făcut pe rînd de santinelă, ca nu cumva Isus să profite de lumina lunii ca să se ducă pe furiș dintr-un loc într-altul. Tot umblînd și tot întrebînd au ajuns din nou aproape de Tiberiada, unde n-au trebuit să caute de lucru, căci nu-și terminaseră încă banii, și asta datorită ospitalității pescarilor care le dăduseră pește, ceea ce pe dată îl făcu pe Iosif să spună, Frate Iacob, te-ai gîndit că peștele pe care l-am mîncat s-ar putea să fi fost pescuit de fratele nostru, iar Iacob răspunse, Nu e mai gustos din acest motiv, cuvinte răutăcioase, la care nu ne-am aștepta de la o iubire fraternă, dar justificate de iritarea celui care umblă în căutarea acului în carul cu fin, iertată ne fie expresia.

L-au întîlnit pe Isus la o oră de drum de Tiberiada, oră de-a noastră, vrem să spunem. Primul care l-a zărit a fost Iosif, care vedea cu ochi de vultur la distanță, Uite-1, el e, acolo, exclamă, într-adevăr, de ei se apropie două persoane, dar una e femeie, și Iacob spune, Nu e el. Fratele mai mic n-are voie să se arate niciodată îndărătnic în fața fratelui mai mare, însă Iosif, de bucurie, n-are chef să respecte norme sau conveniențe, îți spun că e el, Dar e cu o femeie, Vine o femeie, vine și un bărbat, iar bărbatul e Isus. Pe cărarea care șerpua de-a lungul țarmului, pe terenul neted dintre două coline ale căror poale aproape că atingeau apa, se apropiau Isus și Maria din Magdala. Iacob se opri în așteptare și-i spuse lui Iosif să rămînă lîngă el. Băiatul ascultă în silă, pentru că dorința lui era să alerge spre fratele lui în sfîrșit regăsit, să-l îmbrățișeze, să-i sară de gît. Iacob era tulburat de creatura care îl însoțea pe Isus, oare cine o fi, nu-i venea să creadă că fratele lui deja cunoscuse femeia, și simțea că această posibilitate îl plasa la o infinită distanță de cel dintîi născut, ca și cum Isus, care se lăudase că-l văzuse pe Dumnezeu numai pentru că, de fapt, cunoscuse femeia, ar fi aparținut unei lumi iremediabil diferite. O reflecție duce la următoarea, și, de multe ori, ajungi de la una la alta fără să bagi de seamă drumul care le-a unit, e ca și cum ai trece de pe un țarm al rîului pe celălalt, pe un pod acoperit, mergem și nu vedem pe unde, am traversat un riu de care nu știam că există, așa i s-a întîmplat și lui Iacob, care, fără să știe cum, se pomeni gîndind că nu era frumos că se oprise, de parcă el ar fi fost primul născut, pe care fratele ar fi trebuit să vină să-l salute. Tresărirea lui îl eliberă pe Iosif, care alergă spre Isus cu brațele deschise, cu strigăte de bucurie, făcînd să se înalțe un stol de păsări care, ascunse în ierburile înalte de pe țarm, își căutau hrana în nămol. Iacob grăbi pasul ca să-l împiedice ca Iosif să ia pe socoteala lui mesa,!' pe care numai el se cuvenea să le

comunică, curînd ajunse în fața lui Isus și îi spuse, Mulțumesc Domnului că a vrut să-l găsim pe fratele pe care-l căutam, iar Isus răspunde, Mulțumesc și eu pentr u că vă văd bine sănătoși. Maria din Magdala se opri, cu un pas în urma lui Isus întrebă, Ce căutați pe aceste meleaguri, frații mei, iar Iacobi spuse, Să ne îndepărtăm puțin ca să putem vorbi netulburați! Nu ne tulbură nimeni, răspunde Isus, și, dacă ai spus-o din cauza acestei femei, află ca, tot ce ai a-mi spune și eu voi dori să aud de la tine poate să audă și ea ca și cum aș fi eu însumi. Se lăsă o liniște atât de densă, atât de înaltă, atât de adîncă, încît parea o tăcere pe care marea și munții se înțeleseseră s-o păstreze împreună, și nu muțenia a patru oameni care stau față în față, făcîndu-și cunoscute. Isus parea și mai bărbat decît înainte, cu pielea mai întunecată, însă febra din privire îi dispăruse, iar chipul, sub deasa barba neagră, avea un aer împăcat, liniștit, fără ciuda crispă rîzibile, provocată de întîlnirea neașteptată. Cine e această femeie, întrebă Iacob, Stă numește Maria și e cu mine, răspunde Isus, Te-ai căsătorit, Da, aia nu, nu, adică da, Nu înțeleg. Nici nu mă gînesc c-o să înțelegi, Trebuie să-ți vorbesc, Atunci vorbește, Îți aduc un mesaj de la mama, Te ascult, Aș prefera să-ți-l spun între patru ochi Ai auzit ce-ți-am spus. Maria din Magdala făcu doi pași, Pot să mă îndepărtez ca să nu vă aud, rosti, iar sufletul meu nu există nici un gînd pe care să nu-l cunoști, e așadar drept să știi ce gînduri a avut mama mea pentru mine, astfel mă vei scuti de osteneala de a-ți le povesti după aceea, răspunde Isus. Iritarea făcu să urce sîngele în obrazul lui Iacob, care făcu un pas înapoi ca pentru a pleca, aruncîndu-i, în același timp, Măriei din Magdala o privire minioasă, dar unde, de asemenea, transpărea un sentiment confuz, de dorință și ranchiună. Între cei doi, Iosif întindea mîinile ca să-și rețină, era tot ce putea face, în sfîrșit, Iacob se calmă și, după o pauză de concentrare mentală, pentru a-și aminti mesajul cuvînt cu cuvînt, recită, Ne-a trimis mama să te căutăm, pentru a-ți cere să te întorci acasă, căci acum credem în tine și, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom crede pînă la urmă și în ce ne-ai spus, Asta-i tot, Acestea i-au fost cuvintele, Vrei să spui așadar că voi singuri nu veți face nimic pentru a crede în ce v-am povestit, că veți aștepta pur și simplu să vă schimbe Dumnezeu înțelegerea, A înțelege sau a nu înțelege, totul e în mîinile Domnului, Te înșeli, Domnul ne-a dat picioare ca să mergem și noi mergem, dar, din cîte știu, nimeni n-a așteptat vreodată ca Domnul să-i ordone, Umblă, cu înțelegerea e la fel, Domnul ne-a dat-o ca s-o folosim după dorința și vrerea noastră, Nu discut cu tine, Bine faci, n-ai ieși cîștigător, Ce răspuns va trebui să-i duc mamei noastre, Spune-i că mesajul ei a sosit prea tîrziu, că Iosif a știut să spună exact aceleași cuvinte la momentul potrivit, dar ea nu le-a acceptat, și că, dacă i-ar apărea chiar un înger al Domnului pentru a confirma tot ce v-am povestit, convingînd-o, în sfîrșit, de voința Domnului, acasă tot nu mă voi întoarce. Ai căzut în păcatul orgoliului, Un copac geme dacă e tăiat, un cîine scheună dacă e bătut, un om crește dacă e jignit, E mama ta, sîntem frații tăi, Cine e mama mea, cine sînt frații mei, frații mei și mama mea sînt aceia care au crezut în cuvîntul meu în clipa cînd l-am rostit, frații mei și mama mea sînt aceia care au încredere în mine cînd mergem De mare pentru ca să mînce din ce-au pescuit cu mai

mare belșug decît înainte, mama mea și frații mei sînt aceia care n-au nevoie să aștepte ceasul morții mele pentru a avea milă de viața mea, N ai alt mesaj de transmis, Alt mesaj n-am, dar veți auzi vorbindu-se despre mine, răspunse Isus, și, întorcîndu-se spre Maria din Magdala, rosti, Să mergem, bărcile se pregătesc de pescuit, peștii se adună, e vremea să secerăm această holdă. Deja se îndepărtau, cînd Iacoli strigă, Isus, trebuie să-i spun mamei cine <• această femeie, Spune-i că e cu mine și se numește Maria, iar ecoul răsună între coline și deasupra mării. întins pe pămînt, Iosif plîngea de supărare.

înd Isus pleacă pe mare cu pescarii, Maria din Magdala rămîne să-l aștepte, așezată de obicei pe o piatră de la marginea apei, sau pe un dîmb mai înalt, atunci cînd găsește vreunul, de unde poate vedea mai bine pe unde o iau și cum se desfașoară navigația. Acum pescuitul nu mai ține prea mult, în marea asta nu s-a văzut nicicînd atîta sumedenie de pești, neștiutorii ar spune parcă ai pescui cu mîna dintr-o găleată plină, dar de îndată ar băga de seamă că înlesnirile nu sînt aidoma pentru toată lumea, găleata e ca întotdeauna, aproape goală, dacă Isus umblă prin alte locuri, și atunci mîinile și brațele trudesec aruncînd năvodul și nădejdea se pierde, cînd plasa revine la suprafață cu cîte un pește sau doi agățați din întîmplare în ochiuri. Așa că toată suflarea pescărească de pe țărmul occidental al mării Galileii îl vrea pe Isus, îl cere pe Isus, țipă după Isus, și s-a întîmplat în cîteva sate să fie întîmpinat cu serbări, aplauze și flori, de parcă era duminica Floriilor. Dar pîinea zilnică a oamenilor fiind ce este, o plămădă de invidie și răutate, c-un strop de caritate numai din cînd în cînd, unde dospește o drojdie de teamă care umflă ce-i rău și înăbușă ce-i bun, s-a întîmplat și să se certe echipaje cu echipaje, sate cu alte sate, pentru că fiecare îl voia pe Isus numai pentru sine, ceilalți să se descurce cum or putea. Cînd se întîmplă asemenea bucluc, Isus se retrăgea în deșert, întorcîndu-se numai cînd certăreții pocăiți veneau să-l implore să le ierte excesele, căci totul nu fusese decît urmarea mării iubiri ce i-o purtau. Ceea ce va rămîne pe veci fără explicație este din ce motiv pescarii de pe malul oriental nu si-au trimis niciodată delegații pe malul de dincoace, pentru a discuta și a statornici un pact echitabil ce ar fi fost în avantajul tuturor, cu excepții păgînilor de diverse culori și cred. nțe care nu iipses nici de pe aici. Cei de pe celăialt mal ar fi putut 1 ■ fel de bine, cu o flotilă de bătălie navală, înarmați cu plase și cu pari, și la adăpostul unei nopți fără lună, să vină să-l fure pe Isus occidentului lăsînd din nou apusul să ronțăie te miri :e, el care se obișnuise să aibă burta plină.

Sîntem încă în ziua cînd Iacob și Iosif au vemi să-i ceară lui Isus să se înapo ze la casa care era a lui, întorcînd spatele unei vieți de vagabond, oricît ar fi fost aceasta de profitabilă pentru indus tria de pescuit și de produse derivate. La ora asta, cei doi frați, fiecare însufletit de un alt sentiment, un Iacob clocotind de furie, un Iosif cu ochii plini de lacrimi, străbat munți și văi cu pas accelerat, îndreptîndu-se spre Nazaret, unde mama lor se întreabă pentru a suta oară dacă, văzînd doi copn plecînd de acasă, va vedea întorcîndu-se trei, înșfl se îndoiește. Drumul pe care frații trebuiră să apuce, fiind cel mai apropiat de locul de pe coasta unae-l găsiseră pe

Isus, îi duse prin Magdala, oraș pe care Iacob îl cunoștea puțin, iar Iosif deloc, dar care, judecând după aparențe, nu menta zăbavă și nu făgăduia plăceri. Făcură deci un scurt popas și își văzură de drum. Ieșind din aglomerație, cuvînt pe care îl folosim aici doar pentru că exprimă o opoziție logică și clară față de deșertul care înconjoară totul, dădură cu ochii, în fața lor, pe mîna stîngă, de o casă cu urme de incendiu, înălțîndu-și doar cei patru pereți în văzduh. Poarta curții, far; îndoială, pe jumătate sfărîmată de vreun săpător nu fusese arsă, focul, care făcuse totul scrum, se mărginise la interior. În cazuri dintr-astea, trecă torul, orice ar fi el, își imaginează întotdeauna eu sub dărîmături se ascunde poate o comoară și, dacă crede că nu e în primejdie să se trezească cu o grindă în cap, va intra să-și încerce norocul, înaintează cu prudență, răscolește cenușa cu vârful piciorului, fărîmele de tăciuni, cărbunii care n-au fost mistuiți pînă la capăt, cu speranța că va vedea ivindu-se deodată, strălucind, o monedă de aur, un diamant indestructibil, o diademă de smaralde. Iacob și Iosif intrară numai din curiozitate, nu sînt atît de naivi încît să nu-și închipuie că vecinii lacomi au venit deja să scormonească după ceea ce locuitorii casei n-au apucat să salveze, totuși, cel mai probabil este, fiind casa atît de mică, că a fost luat tot ce era de preț, rămînînd în picioare doar pereții, căci oriunde pot fi înălțați alții noi. Bolta cuptorului, înăuntrul a ceea ce fusese casa, s-a năruit, plăcuțele de pe jos, crăpate, s-au desprins din ciment și trosnesc sub picioare, Nu e nimic aici, să mergem, spuse Iacob, dar Iosif întrebă, Dar acolo ce este. Era un soi de estradă de lemn cu picioarele arse, pe jumătate carbonizată, semă-nînd cu un tron larg și lung, cu cîteva resturi de stufe calcinate care atîrnau, E un pat, spuse Iacob, sînt unii care dorm în așa ceva, bogătașii, domnii, Și mama noastră doarme într-un pat, Da, dar nu se poate compara cu ceea ce a fost aici, Casa nu pare de om bogat, Aparențele sînt foarte înșelătoare, răspuse Iacob sentențios. La ieșire, Iosif văzu agățată de poartă o prăjină ca acelea folosite pentru a culege smochinele din smochini, desigur fusese mai lungă cît timp fusese de folos, dar probabil c-a fost tăiată. Ce caută asta aici, întrebă, și fără să aștepte vreun răspuns, al său sau al fratelui, desprinsese varga acum inutilă și o luă cu sine, amintire a unui incendiu, a unei case arse, a unor oameni necunoscuți. Nimeni nu-i văzuse intrînd, nimeni nu-i văzu ieșind, sînt doar doi frați care se întorc acasă cu tunicile înnegrite de funingine și cu o veste ti istă. Unuia dintre ei, pentru a-l distrași gîndul îi propuse, iar el acceptă, amintirea Măriei din Magdala, gîndul celui alt e mai activ și mai puțin frustrant, speră să-i găsească amputatei prajină un rost în jocurile sale.

Așezată pe o piatră, așteptînd să se întoarcă Isus de la pescuit, Maria din Magdala se gîndește la Mama din Nazaret. Pînă astăzi, mama lui Isus fusese pentru ea doar atît, mama lui Isus, acum știe, pentru că după aceea a întrebă, că numele ei este tot Mana, coincidență în sine de minimă importanță, căci e plină lumea de Marii, și vor fi și mai multe dacă moda va prinde, dar noi ne vom aventura să presupunem că există un sentiment de fraternitate, ate și mai apropiată între cei care poartă același nume, precum ceea ce ne închipuim că trăiește Iosif cînd își aduce aminte de celălalt Iosif care i

În fost tată, nu se simte fiul, ci fratele lui, chiar asta este problema lui Dumnezeu, nimeni n-are numele pe care Domnul îl are. Împinse la atari extreme, asemenea reflecții nu par produsul unui discernământ precum cel al Manei din Magdala, deși nu lipsesc informațiile că ea este capabilă de altele nu mai puțin consistente, care merg în altă direcție ca, de exemplu, în cazul de față, o femeie iubește un bărbat și se gândește la mama acelui bărbat. Maria din Magdala nu cunoaște din proprie experiență iubirea unei mame pentru fiul ei, a cunoscut, în sfârșit, iubirea femeii pentru bărbatul ei, după ce, mai înainte, învățase și făptuise tot ce înseamnă iubirea falsă prin miile de moduri de a nu iubi. Îi iubește pe Isus ca femeie, dar ar dori să-l iubească și ca o mamă, poate pentru că vârsta ei este chiar atât de îndepărtată de vârsta mamei adevărate, cea care i-a trimis fiului mesajul să se întoarcă, dar fiul nu s-a întors, Maria din Magdala își pune o întrebare, câtă durere va simți Maria din Nazaret când o să afle, însă nu e același lucru ca a-și imagina ceea ce ar simți chiar ea dacă i-ar lipsi Isus, i-ar lipsi bărbatul, nu fiul, Doamne, dă-mi cele două dureri împreună, dacă așa va fi să fie, murmură Maria din Magdala în timp ce-l așteaptă pe Isus. Și când barca s-a apropiat și a fost trasă pe pământ, când coșurile încărcate de pește, curgând de apă, au început să fie descărcate, când Isus, cu picioarele în apă, ajută la treabă, râzând ca un copil, Maria din Magdala se văzu pe sine însăși ca și cum ar fi fost Maria din Nazaret și, ridicându-se de unde stătea, coborî pe mal, intră în apă ca să fie alături de el și îi spuse, după ce-l sărută pe umăr, Fiul meu. Nimeni nu-l auzi pe Isus spunând, Mamă, căc se știe că vorbele rostite de inimă nu pot fi articulate de limbă, un nod le oprește în gât și doar în ochi pot fi cunoscute. Din mâinile căpitanului bărcii își primăria Maria și Isus coșul de pește care plătea serciul, și, așa cum făceau întotdeauna, se retraseră amândoi în casa unde aveau să înnopteze, căci aceasta le era viața, să n-aibă casă proprie, să meargă din barcă în barcă și de pe o rogojină pe alta, de câteva ori, la început, Isus îi spusese Măriei, Viața asta nu e pentru tine, să căutăm o casă care să fie a noastră, iar eu voi veni să stau cu tine ori de câte ori se va putea, la care Maria răspunsese, Nu vreau să te aștept, vreau să fiu acolo unde vei fi tu. Într-o zi Isus a întrebat-o dacă n-avea rude care ar fi putut s-o primească, și ea îi spuse că avea un frate și o soră care trăiau în satul Betania din Iudeea, ea Marta, el Lazăr, însă îi părăsise când începuse să se prostitueze și, ca să nu-i facă de rușine, plecase cât mai departe, din sat în sat, pînă când ajunsese în Magdala. Atunci numele tău ar trebui să fie Maria din Betania, dacă acolo te-a născut, spuse Isus. Da, în Betania m-am născut, dar în Magdala m-am întîlnit, de aceea vreau să fiu în continuare Maria din Magdala, Mie nu mi se spune Isus din Betleem, deși m-am născut în Betleem, din Nazaret nu sînt, pentru că nici ei nu mă vor pe mine nici eu nu-i vreau pe ei, poate ar trebui să mă numesc Isus din Magdala ca și tine, din același motiv, Adu-ți aminte că am ars casa, Dar nu și memoria, spuse Isus. Despre întoarcerea Măriei în Betania nu s-a mai vorbit, pentru ei țărmul mării e întreaga lume, oriunde e omul acolo e și datoria lui.

Spune poporul, o spunem noi, probabil că o spun toate popoarele, fiind atât de generală și de universală experiența relelor, că necazurile

se ivesc din pământ. O astfel de vorbă, dacă nu greșim, putea fi inventată doar de un popor al pământului, pe seama poticnelilor și a căzăturilor, a piedicilor, loviturilor și spinilor asasini. După aceea, datorită generalității și universalității deja semnalate, se va fi răspândit pe tot globul, căpătînd forță de lege după ce va fi întîmpinat, e o presupunere, o anumită rezistență din partea obștii maritime și pescărești care știe că există adîncuri nespuse de adînci între tălpi și pământ și deseori abisale abisuri. Pentru poporul mării necazurile nu se ivesc din pământ, pentru poporul mării necazurile cad din cer, se numesc vînt și vîntoasă și din pricina lor se ridică valurile și talazurile, se dezlănțuie furtunile, se sfîșie pînzele, se rupe catargul, se scufundă barca fragilă, iar acești oameni ai pescuitului și navigației mor, de fapt, între cer și pământ, cerul pe care mîinile lor nu-l ating, pământul pe care picioarele nu-l ating. Marea Galileii este aproape întotdeauna un lac liniștit, blînd și cumpăt, dar vine o zi cînd furiile oceanice se abat asupra ei și atunci să scape cine poate, uneori, din nefericire, nu pot toți. Despre o întîmplare de acest fel va trebui să vorbim, dar, mai întîi, sîntem nevoiți să ne întoarcem la Isus din Nazaret și la cîteva griji recente care-l preocupă, care arată în ce măsură inima omului este veșnic nemulțumită și că simpla datorie îndeplinită nu dă, pînă la urmă, atîta satisfacție cum susțin cei care se mulțumesc cu puțin. Fără îndoială, se poate spune că, datorită permanentului du-te-v .10 al lui Isus, între Iordanul de sus și Iordanul de jos, nu mai există penurie, nici cel puțin lipsuri ocazionale pe întreg malul occidental, chiar cei care nu erau pescari au ajuns să profite de abundență, căci belșugul de pește a făcut să scadă prețurile, ceea ce, evident, a avut ca efect faptul că mi., multă lume a mîncat ma "fault și mu jft. n. Au existat, e adevărat, una sau două tentative de a menține prețurile ridicate prin cunoscuta metodă corporativă de a arunca în mare o parte a produsului pescuitului, însă Isus, de care depindea în cele din urmă succesul mai mare sau mai mic - al lansării năvodului, a amenințat că se va duce în altă parte și atunci contravenienții noii legi au venit să-i ceară iertare, pînă o vor încălca din nou. Toată lumea, așadar, pare că are motive de mulțumire, însă nu și Isus. Se gîndește că asta nu e viață, să umble tot timpul în amonte și în aval, îmbar- cîndu-se și debarcînd, veșnic aceleași gesturi, veșnic aceleași cuvinte, și dacă e adevărat că puterea de a face să apară peștele *i»e de la Dumnezeu, nu există nici un motiv pentru care același Dumnezeu să vrea să-i irosească viața în atare monotonie pînă cînd va sosi ziua cînd o să aibă chef să-l cheme, așa cum a făgăduit. Isus nu se îndoiește că Domnul este cu el, căci peștele vine întotdeauna cînd îl cheamă, iar această circumstanță, printr-un inevitabil proces deduciv, pe care aici nu credem că e cazul să-l demonstrăm și să-i prezentăm secvența, a ajuns, cu timpul, să-l facă să se întrebe dacă n-o fi existînd oare și alte puteri pe care Domnul ar fi dispus să i le cedeze, nu prin delegație sau donație, bineînțeles, doar cu titlu de împrumut, și cu condiția să le utilizeze corect, ceea ce, așa cum am văzut, Isus era în măsură să garanteze, avînd în vedere munca la care s-a înhămat, fără alt ajutor decît intuiția. Era ușor de verificat, la fel de ușor ca a spune vai, era suficient să faci o experiență, dacă reușea, însemna că Dumnezeu era pentru, dacă nu,

Dumnezeu arăta că era contra. Totuși, trebuia rezolvată o problemă prealabilă, problema alegerii. Cum nu-l putea consulta direct pe Dumnezeu, Isus trebuia să riște, selecționând dintre puterile posibile pe cea care i s-ar fi părut că opune mai puțină rezistență și care n-ar bătea prea mult la ochi, dar care să nu fie nici atât de discretă încât să treacă neobservată celui care lir fi beneficiat de ea și întregului univers, căci așa ceva ar aduce atingere gloriei lui Dumnezeu, care în toate trebuie să prevaleze. Isus, însă, nu se putea decide, se temea că Dumnezeu o să rîdă di* el, că o să-l umilească, așa cum făcuse în deșert și ar fi putut să facă și după aceea, și azi se cutremura gîndindu-se la rușinea pe care ar fi pățit-o atunci cînd, spunînd pentru prima dată, Aruncați într-acolo năvodul, l-ar fi văzut urcînd gol. Era atât de preocupat de aceste gînduri încît, într-o noapte, visă că cineva îi șoptea la ureche, Nu te teme, adu-ți aminte că Domnul are nevoie de tine, dar, la trezire, începu să se îndoiască de identitatea consilierului, putea fi un înger, din cei mulți care îi fac comisioane Domnului, putea fi un demon, din ceilalți, la fel de numeroși, care fac toate treburile Satanei, lîngă el Maria din Magdala părea că doarme adînc, deci n-ar fi putut să fie ea, și nici Isus nu se gîndise c-ar fi fost. Așa stăteau deci lucrurile, cînd, într-o zi, care, după toate aparențele, nu părea că se va deosebi de celelalte, Isus porni pe mare pentru miracolul obișnuit. Vremea era încărcată, cu nori joși, amenințînd a ploaie, însă un pescar nu rămîne acasă pentru atîta lucru, unde am ajunge dacă în viață totul n-ar fi decît daruri și bunăstare. Barca se nimeri să fie a lui Simon și Andrei, cei doi frați pescari care fuseseră martori la prima minune, și, împreună cu ea, merge și cea a fiilor lui Zebedeu, Iacob și Ioan, căci, deși efectul miraculos nu este identic, totuși barca ce se ține aproape profită întotdeauna de o parte din peștele ce va veni. Vîntul puternic îi împinge cu repeziciune spre mijlocul mării, iar acolo, după ce coboară pînzele, pescarii încep să întindă plasele într-o barcă și în cealaltă, așteptînd să le spună Isus în ce direcție să le arunce. Se ocupau de asta, cînd deodată s-au ivit necazurile sub forma unei furtuni care a căzut din cer fără să dea de veste, căci un simplu cer acoperit nu putea fi luat drept avertisment, și era atât de violentă încît valurile erau ca ale mării adevărate, înalte cît casa, mînate de un vînt zănatic, cînd aici, cînd dincolo, iar în mijlocul lor aceste coji de nucă, legănîndu-se fără cîrmă, fiindcă manevra era neputincioasă împotriva furiei elementelor dezlănțuite. Oamenii de pe țarm, văzînd primejdia în care se aflau bietele făpturi lipsite de apărare, începură să scoată țipete deznădăjduite, se aflau acolo soții și mame, și surori, și copii mititei, cîte o soacră bună la suflet, și era un asemenea vaiet că nu se înțelege cum de n-a ajuns pînă la cer, Vai, scumpul meu bărbat, Vai, scumpul meu băiat, Vai, scumpul meu frate, Vai, ginerele meu, Fii blestemată, mare, Fecioara Năpăstuiților, ajută-ne, Fecioara Drumului Sigur, salvează-i, copiii nu se pricepeau decît la plîns, dar totul era zadarnic. Maria din Magdala era și ea acolo și murmura, Isuse, Isuse, însă nu pentru el o spunea, știa că Domnul îl păstra pentru altceva, nu pentru o banală furtună pe mare, fără alte consecințe decît moartea cîtorva înecați, spunea Isuse, Isuse, ca și cum, pronunțîndu-i numele, le-ar fi putut fi de ajutor pescarilor, cărora părea că le sunase ceasul. Or, în barca lui, Isus,

văzînd descurajarea și panica ce pusese stăpînire pe echipajele din jur, și că talazurile săltau pești margur inundînd bîr de ș: _;ă se rupeau catarge! zburînd prin aer, purtate de pînzele desfăcute, și că ploaia cădea în torente, care ar fi putut ull singure să scufunde o navă a împăratului, văzînd toate astea, Isus își spuse, Nu e drept să moai.i acești oameni și eu să rămîn în viață, fără să mai pun la socoteală că, desigur, Domnul mă va cert Puteai să-i salvezi pe cei care erau cu tine, dar nu i-ai salvat, nu ți-a fost de ajuns tatăl tău, durerea acestei amintiri îl făcu să sară în picioare, și atunci, ferm și sigur, de parcă ar fi stat pe un pămînl. solid, Isus strigă, Taci din gură, și asta era pentru vînt, Potolește-te, și asta era pentru mare, abin pronunțase aceste cuvînte și îndată marea și vîntul s-au domolit, norii s-au spart pe cer și soarele a apărut ca o strălucire de glorie, ceea ce este și întotdeauna va fi, cel puțin pentru oricine trăiește mai puțin decît el Nu se poate încbipu ce bucurie a fost în bărci, sărutările, îmbrățișările, plîsetele de bucurie pe pămînt, cei de aici nu știau de ce se terminase așa de brusc furtuna, ce de dincolo, ca niște înviați din morți, nu se gîndeau decît că scăpaseră cu viață, și dacă unii au exclamat Miracol, miracol, în primele clipe nu și-au dat seama că cineva trebuie să-i fi fost autorul. însă deodată se lăsă tăcerea pe mare, celelalte bărci o înconjurau pe cea a lui Simon și Andrei, și toți pescari. îl priveau pe Isus, mu de uimire, în ciuda vuietului furtunii, auziseră stri Tătele, Taci, Potolește-te, și iată-l pe Isus, bărbatul care strigase, cel care le poruncea peștilor să însă din mare pentru oameni, cel care poruncea apelor să nu-i ducă pe oameni peștilor. Isus se așezase pe banca vîslașilor, cu capul plecat, pradă unei confuze și contradictorii impresii de triumf și de dezastru, ca și cum, ajun- gînd pe piscul cel mai înalt al unui munte, ar fi început, în aceeași c^pă, melancolica și inevitabila coborîre. însă acum, strînși în cerc, oamenii așteptau un cuvînt de la el, nu era suficient că dominase vîntul și îmblînzise apele, trebuia să le explice cum de un simplu galilean, fiu de tîmplar, fusese în stare s-o facă, atunci cînd Dumnezeu însuși părea să-i fi abandonat în recea îmbrățișare a mori ii. Atunci Isus se ridică și spuse, Ceea ce tocmai s\A văzut nu eu am făcut-o, vorbele care au îndepărtat furtuna nu de mine au fost rostite, Domnul a vorbit prin gura mea, eu sînt numai 'imba de care Dumnezeu s-a folosit pentru a grăi, amintiți-vă de profeți. Simon, care se afla în aceeași barcă, spuse Așa cum a făcut să vină furtuna, Domnul ar fi putut s-o alunge, și noi n-am spune decît că Domnul a adus-o, Domnul a luat-o, numai că voi ița ta și cuvîntul tău sînt acelea care ne-au redat viața cînd, sub ochii lu Dumnezeu, o credeam pierdută, Dumnezeu a făcut-o, vă repet, nu eu. Ioan, fiul mai mic al lui Zebedeu, spuse atunci, dovedind că nu era chiar atît de sărac cu duhul, Fără îndoială, Dumnezeu a făcut-o, căci în el adastă toată forța ș toată puterea, dar a facut-o prin mijlocirea ta, de unde eu trag concluz i că Dumnezeu vrea să te cunoaștem, Deja mă cunoșteati, Că ai apărut aici, venind nu știm de unde. că ne umpli bărcile cu pește nu știm cum, Sînt Isus din Nazaret, fiul unu: tîmplar care a murii răs gr't de romani, o vreme păstor la cea mai mare turmă de oi și de capre ce s-a văzut vreodată, ir acum pescar, alături de vc Și oate pînă în ceasul morții mele. Andrei, fratele lui Simon, spuse, Noi sîntem cei care trebuie să fim alături de tine, pentru că, dacă i-au fost

date asemenea puteri și puterea de a ne folosi unui om obișnuit, cum spui tu că ești, vai de tine, căci singurătatea ta va fi mai apăsătoare decât o piatră legată de gât. Isus spuse, Rămîneți cu mine, dacă huma v-o cere, dar să nu spuneți nimănui nimic din ce s-a întîmplat aici, căci vremea n-a sosit încă să confirme Domnul voința pe care vrea s-o execute prin mine, dacă, așa cum spune Ioan, Dumnezeu vrea să mă cunoașteți. Atunci Iacob, fiul cel mare a lui Zebedeu, pînă la urmă la fel de puțin sărac cu duhul ca și fratele său, spuse, Să nu crezi cii mulțimea o să tacă, uite-i pe țarm, privește cum așteaptă pentru a te aclama, și cîțiva împing bărci în apă ca să ni se alăture, atît sînt de nerăbdători, și chiar dacă am reuși să le moderăm entuziasmul, chiar dacă i-am convinge să păstreze cît pot de bine secretul, ai tu certitudinea că Dumnezeu nu se va manifesta în orice moment, chiar fără să vrei, și mai mult prin intermediul tău decât în prezența ta. Isus își lăsă capul în jos, era o imagine vie a tristeții și abandonului, și spuse, Cu toții sîntem în mîinile Domnului, Tu mai mult decât noi, spuse Simon, pentru că pe tine te-a ales, noi vom fi totuși alături de tine, Pînă la capăt, spuse Ioan, Pînă cînd o să ne vrei, spuse Andrei, Pînă unde vom putea, spuse Iacob. Se apropiau bărcile care se desprinseseră de mal, gesticulau cei care se găseau în ele, se înmulțeau binecuvîntările și laudele, iar Isus, resemnat, rosti, Să mergem, vinul e în pahar, trebuie băut. N-o căută pe Maria din Magdala, știa că-l așteaptă pe țarm, ca întotdeauna, nici un miracol n-ar fi putut tulbura statornicia acelei așteptări, și o mulțumire recunoscătoare și umilă îi liniști inima. Cînd debarcă, mai mult decât s-o strîngă în brațe, se strînse lîngă ea, ascultă, fără a fi surprins, ceea ce Maria din Magdala îi spuse într-un murmur, la ureche, cu fața lipită de barba lui udă, Vei pierde războiul, n-ai de ales, însă vei cîștiga toate bătăliile, iar apoi, împreună, el salutînd de-o parte și de alta pe cei care, adunați în jur, îl sărbătoreau, ca pe un general care se întorcea învingător din prima sa bătălie, au urcat, urmați de prietenii lor, abruptul drum care ducea la Capernaum, satul care domina marea de pe o colină, unde trăiau Simon și Andrei, în casa cărora locuiau la momentul respectiv.

Iacot avusese dreptate cînd prevestise că nu se va împlini speranța lui Isus de a rămîne circumscrisă cunoașterea publică a miracolului și furtun domolite numai la cei care fuseseră de față. Peste cîteva zile, nu se vorbea de altceva în împrejurimi, deși, ciudat lucru, nefiind această mare, așa cum s-a mai spus, o imensitate, dacă văzduhul era limpede putea fi văzută în întregime de pe o rîi- cătură, de la un țarm la altul și de la un capăt la celălalt, s-a întîmplat că, în Tibenada, de exemplu, nimeni n-a observat furtuna, și cînd cineva ajunsese acolo cu și rea că unul care umbla cu pescari din Capernaum făcuse să înceteze furtuna cu glasul său, răspunsul a fost, Furtună, ce furtună, lucru care l-a amuțit pe informator. Că totuși fusese o furtună, nu încăpea nici o îndoială, drept mărturie stătea spaima prin care trecuseră protagoniștii episodului, cei direcți și cei indirecti, printre aceștia numărîndu-se și cîțiva cărauși din Safed și Cana care se aflau în ținut cu afaceri. Aceștia au dus vestea spre interior, nuanțată de fiecare după elanurile proprii imaginații, dar, mă rog, n-au putut să ajungă peste tot, și veșale, știm cum se întîmplă, își pierd din puterea

de convingere o dată cu timpul și cu distanța, și când nouitatea, care acum nu mai era atât de nouă, a ajuns în Nazaret, nu se mai știa dacă miracolul avusese cu adevărat loc sau fusese numai o fericită coincidență între un cuvânt slobozit în vînt și un vînt care se săturase să mai bată O inimă de mamă totuși nu se înșală, și Manei 1 au fost de ajuns ecourile aproape stinse ale unei minuni care era deja pusă la îndoială, pentru ca, în sufletul ei, să fie sigură că o făptuise fiul absent. își plînsese pe ascuns orgoliul minusculei ei autorități materne, care o împinsese să-i ascundă lui Isus apariția îngerului și revelațiile cărora 1« fusese purtător, imaginîndu-și că un simplu mesaj de o jumătate de duzină de cuvinte reticente îl vor face să se întoarcă acasă pe cel care o părăsise cu inima sîngerînd. Maria n-o avea lîngă ea ca s-o aline de tristeți atît de amare și de dureroase pe fiica sa Lisia, care, între timp, se căsătorise și se mutase în satul Cana. Cu Iacob nu îndrăznea să vorbească, acesta se întorsese spumegînd de furii' împotriva fratelui, neținîndu-și gura nici desprts femeia care era cu el, Vai, mamă, ar fi putut fi mama lui, și aerul acela de femeie cu mare experiență de viață și alte lucruri pe care nu le mai pomenesc, cu toate că, adevărul ne cere s-o spunem, experiența lui Iacob, în acest fund de lume care e satul lui, este mult prea mică pentru a-și permite comparații. Maria își deschise așadar sufletul în fața lui Iosif, care, după nume și înfățișare, îi amintea cel mai mult de bărbatul ei, dar el nu reuși s-o consoleze, Mamă, plătim pentru ce am făcut, și teama mea, care l-am văzut și l-am auzit pe Isus, e că așa va rămîne pentru totdeauna, că niciodată n-o să se întoarcă, Știi ce se spune despre el, c-a vorbit cu o furtună și ea s-a potolit la auzul glasului lui, Știam și că puterea lui umplea cu pește barca pescarilor, chiar ei ne-au spus-o, Avea dreptate îngerul, Ce înger, întrebă Iosif, și Maria îi povesti tot ce se întîmplase de la apariția cerșetorului care presărase în strachină țărîna miraculoasă pînă la îngerul din visul ei. Această conversație n-a avut loc în casă, acolo nu se putea, familia fiind încă atît de numeroasă, acești oameni, ori de cîte ori vor să vorbească de subiecte secrete, se duc în deșert, unde, dacă se întîmplă, îl pot întîlni chiar pe Dumnezeu. Stăteau astfel de vorbă cînd, la un moment dat, Iosif văzu în depărtare, trecînd pe colinele cărora mama le întorcea spatele, o turmă de oi și de capre cu păstorul lor. I se păru că turma nu era prea mare, nici păstorul prea înalt, ae aceea o urmări cu privirea, dar tăcu. Și cînd mama rosti, N-o să i mai văd niciodată pe Isus, răspunse, gînoi tor, Cine șt e,

Iosif avea dreptate. După o vreme, aproape un an mai tîrziu, mama prim' un mesa de la Lisia, care o invita, în numele socrilor ei, să vină la Cana, la nunta unei cumnate, sora soțului e> și să ia pe cine dorește, cu toții vor fi bineveni i. Ca invitată, avea dreptul să aleagă pe cine urma s-o însoțească, dar cum, din respect, nu voia să dev ia împovărătoare, puține lucruri sînt imii depri.nante ca o văduvă cu mulți copii, se hotărî să 'a numai doi, pe Iosif, acum preferatul ei, și pe L'dia, care, fiind deja o fată mănșoară, nu se mai sătura de sărbători și de distracții. Cana nu e departe de Nazaret, mai puțin de o oră de drum de-ale noastre, și, pe această vreme blindă de toamnă, chi ir dacă ținta n-ar fi o nuntă, plimbarea tot ar fi dintre cele mai plăcute. Au ieșit din casă la răsăritul soarelui, ca să ajungă la Cana destul de

devreme, pentru ca Maria să poată da o mină de ajutor la ultimele pregătiri ale unui act ceremonial și festiv, în care munca este direct proporțională cu plăcerea și veselia invitaților. Lisia își întâmpină cu afecțiune mama și frații, s-au cerut informații ie o parte și de alta despre bunăstare și sănătate, sau despre sănătate și fericire, dar, cum erau multe de făcut, ea și Mana au plecat imediat la casa mirelui unde, după obicei, va fi celebrată sărbătoarea, vor avea și o cratiță împreună cu celelalte femei din familie. Iosif și Lidia au rămas în curte, jucându-se cu cei de vîrstă lor, băieții amuzîndu-se cu biete și fetele dansînd cu fetele, pînă în momentul cînd și-au dat seama că începea ceremonia. Atunci au dat fuga cu toții, uiund de stricta discriminare a sexelor, pe cei mei bărbaților care îl însoțeau pe mire, prietenii acestuia, care purtau tradiționalele torțe, și asta pe o dimineață ca aceasta, atît <l" strălucitor de luminoasă, ceea ce va putea cel puțin folosi pentru a demonstra că o luminiță în piu*, fie ea și de torță, nu e nicicînd de disprețuit, oricînd de mult ar străluci soarele. Vecinii, cu o față veselă! se arătau la porți salutînd, păstrîndu-și binecuvîntările pentru mai tîrziu, cînd cortegiul se vit întoarce, aducînd-o pe mireasă. Iosif și Lidia n-au apucat totuși să vadă și restul, oricum nu era o noutate absolută, avuseseră și ei o nuntă în familie mirele bătînd la poartă și cerînd s-o vadă pe mireasă, ea apărînd înconjurată de prietenele ei și ele cu lumini, deși modeste, niște simple lămpi, cum se cade să ducă femeile, prin flacăra și dimensiune, torța este o treabă de bărbat, apoi mirele ridică vîlul miresei și scoate un strigăt de bucurie în fața comorii pe care a descoperit-o, ca și cum, în ultimele douăsprezece luni, cît durează logodna, n-ar fi văzut-o de mii de ori și nu s-ar fi culcat cu ea de cîte ori a pofțit. Lidia și Iosif n-au văzut aceste episoade pentru că, uitîndu-se el, din întâmplare, în susul străzii, zări deodată apărînd la capătul ei doi bărbați și o femeie, și cu senzația că trăia momentul pentru a doua oară, îl recunosc pe fratele său Isus și pe femeia care-l însoțea. Ii strigă sorei sale, Privește, e Isus, și amîndoi o luară la fugă să-i iasă în cale, însă Iosif se opri pe neașteptate, își aminti de mamă, își aminti asprimea cu care îl întâmpinase fratele pe malul mării, desigur nu pe el, ci mesajul pe care l-a avut de comunicat împreună cu Iacob, și, gîndindu-se că mai tîrziu va trebui să-i explice lui Isus de ce se purta astfel, făcu stînga împrejur. Dînd colțul străzii, aruncă o privire în urmă și, ros de gelozie, își văzu fratele ridicînd-o pe Lidia în brațe ca pe o pană în zbor și pe ea acoperindu-i chipul de sărutări, în timp ce femeia și celălalt bărbat zîmbeau. Cu ochii absorbiți de lacrimi de ciudă, Iosif alergă, alergă, pătrunse în casă, traversă curtea, sărînd ca să nu calce pe șervetele și pe merindele așezate direct pe dușumea sau pe mesele j >ase, strigă, Mamă, mama, noroc că avem propriul nostru glas, altfel unele mame s-ar uita după cîte un fiu care nu e al lor, Maria doar l-a privit și i-a fost de ajuns ca să înțeleagă, tar cînd Iosif rosti, Vine Isus, ea deja o știa. Se albi la față, rosi, zîmbi, redeveni serioasă, fără culoare în obraji, și, ca rezultat al tuturor acestor schimbări, și-a dus o mîna la piept de parcă ar fi lăsat-o inima și s-a dat doi pași înapoi ca și cum s-ar fi lovit de un zid. Cine e cu el, întrebă, pentru că era sigură că îl însoțea cineva, Un bărbat și o femeie și Lidia, care a rămas cu ei, Femeia e cea pe care ai văzut-o,

Da, mamă, dar pe bărbat nu-l cunosc. Lisia se apropie, curioasă, de-al a bănu[^]d, Ce se întâmplă. mamă, Fratele tău e aici și vine la nuntă, Isus e în Cana, L-a văzut Iosif. Emoția Lisiei n-a fost atât de evidentă, dar pe chi) u înflo i un zîmbet care părea că nu se va sfîrși niciodată și murmură, Fratele meu, să atragem atenția celor care nu știu că și așa se manifestă fericirea, printr-un zîmbet ca al Lisiei și printr-o șoaptă care face cît foarte multe vorbe, Să-i ieșim în întâmpinare, spuse. Du-te tu, eu rămîn aici, se apără mama, și, spre Iosif, Du-te cu sora ta, Dar Iosif n-a vrut să fie al doilea la îmbrățișările de care Lidia avusese parte prima și, rum Lisia nu îndrăznea să meargă singură, toți trei rămăseră pe loc, ca niște vinovați în așteptarea sentinței, neștiind dacă își pot pune speranța în mizericordia judecătorului, dacă aceste cuvinte judecător, și mizericord: , își au cumva rostul aici.

Isus apără în poartă, dueînd-o pe Lidia în brațe, îl urma Maria din Magdala, dar, mai întii, intrase Andrei, el era celălalt bărbat, rudă cu mi "ele, cum s-a putut vedea mediat, spunîndu-le celor care, zîmbitori, dăduseră fuga să-l primească, Nu, Simon n-a putut să \ înă, și, în timp ce întîlnirea de fam.iie pe un îi făcea fericiți, ceilalți se priveau ca pes i un ams, întrebîndu-se care dintre ei va face primul pas pe puntea îngustă și fragilă care încă mai leagă cele două marg ii. Nu vom spune, asa cum a zis un poet, că cel ma bun lucru din lume copni sînt, totuși datorită lor reușesc uneori adulții |,, facă, fără a li se știrbi orgoliul, anumiți pași dificili chiar dacă mai tîrz i se constată că drumul era înfundat. L.dia alunecă din brațele lui Isus și alergă spre mamă, și se întâmplă ca într-un teatru de marionete, o mișcare declanșă alta, cele două treia, Isus făcu un pas spre mamă și o salută, ca și pe fraț , cu cuvintele celor ce se întîlnesc iu fiecare zi, sobre și lipsite de emoție. Apoi trecu mai departe, lăsînd-o pe Maria încremenită ca n statuie de sare, iar pe frați complet zăpăciți. Mar din Magdala îl urmă, trecu pe lîngă Maria dm Nazaret, și cele două femei, cea cinstită și cea impură, se prr . ă o clipă fără ostilitate, nici dispreț, ci mai degrabă cu o expresie de recunoaștere reci procă și complice, pe care doar celor inițiați m labii intlcile meandre ale inimii feminine le este dat s-o înțeleagă. Cortegiul era deja aproape, se auzeau strigăte și aplauze, sunetul tremurător și vibrant al tambur îelor, acordurile rare și firave ale harpelor, ritmul dansurilor, vocile oamenilor vorbind în același timp, imediat curtea se umplu de lume, mirii intrară ca și cum li s-ar fi dat un brînc' printre urale și aplauze, apropiindu-se pentru a p* mi binecuvîntarea părinților și socrilor, care i așteptau. Mar , care rămăsese pe loc, îi binecuvîntă și ea, așa cum o binecuvîntase cu un timp în urma pe fiica sa Lisia, acum, ca și atunci, neavînd alătur' nici un soț sau un fiu prim născut care să- ia locul prin putere și autoritate. S-au așezat cu toyii, lui Isus fiindu-i imediat oferit un loc de seamă, pentru că Andrei, discret, își informase rudele că acesta era omul care chema peștele în năvod și îmblînzea furtunile, însă Isus refuză onoarea și se așeză alături de ceilalți, la capătul unuia dintre șirurile de invitați. Maria din Magdala îl servea pe Isus, nimeni n-a întrebat cine era, de cîteva ori se apropie Lisia, iar el se purtă la fel cu amîndouă. Maria servea la celălalt capăt și adesea își încrucia pașii cu Maria din Magdala, schimbau aceeași privire, fără să-și vorbească, pînă cînd mama lui Isus îi făcu celeilalte un semn să vină

Într-un colț al curții și îi spuse, fără nici un preambul, Ai grijă de fiul meu, căci un înger mi-a spus că-l așteaptă multă suferințe, iar eu nu pot face nimic pentru el, Voi avea grijă, l-aș apăra cu viața mea dacă ea ar fi vrednică de asta, Cum te cheamă, Sînt Maria din Magdala și am fost prostituată pînă l-am cunoscut pe fiul tău. Maria tăcu, în mintea ei se ordonau, una cîte una, anumite fapte din trecut, banii și ceea ce cuvintele ambigue ale lui Isus voiseră să insinueze, povestirea iritată a fiului ei, Iacob, și părerile lui despre femeia care-i însoțea fratele, iar acum, știind totul, rosti, Te binecuvîntez, Maria din Magdala, pentru binele pe care l-ai făcut fiului meu Isus, astăzi și pentru totdeauna, te binecuvîntez. Maria din Magdala se apropie ca să-i sărute umărul în semn de respect, însă cealaltă Mărie își desfăcu brațele, o strînse la piept și amîndouă rămaseră îmbrățișate, în tăcere, apoi se despărțiră și se întoarseră la treaba care nu aștepta.

Sărbătoarea continua, de la bucătăria venea, fără întrerupere, mîncarea, vinul curgea din amfore, veselie se dezlănțuia în cîntece și dansuri, cînd, deodată, nunul trimise în taină un semnal de alarmă părinților mirilor, Se termină vinul, anunța. Consternarea și confuzia se abătura asupra lor de parcă le-ar fi căzut tavanul în cap, Și acum ce-o să facem, cum le vom spune invitaților noștri că ni s-a terminat vinul, mîine toată Cana nu va vorlo de altceva, Vai, fata mea, se văita mama miresei, de acum înainte vor rîde cu toții de ea, că la nunta ei a lipsit pînă și vinul, nu meritam rușinea asta, ce prost își începe viața. La mese se dădeau pe gît ultimele pahare, cîțiva invitați se uitau deja înjur, așteptînd să li se mai toarne, și iată că Maria, acum că-i transmisesese celeilalte femei responsabilitățile, datoriile și obligațiile, pe care fiul refuza să le accepte din mîinile ei, vru, într-o străfulgerare de înțelepciune, să-și aibă propria dovadă a anunțatelor puteri ale lui Isus, după care se va putea întoarce acasă, retrăgîndu-se în tăcere, pentru că își terminase misiunea în lume și nu mai aștepta decît să fie luată din ea. O căută cu privirea pe Maria din Magdala, o văzu închizînd lent pleoapele și făcînd un gest de încuviințare și, fără să mai aștepte, se apropie de fiul său și îi zise, cu tonul celui care e sigur că nu trebuie să spună totul pentru a fi înțeles, Nu mai e vin. Isus își întoarse încet chipul spre mamă, o privi ca și cum i-ar fi vorbit de la mare depărtare și întrebă, Femeie, ce e între mine și tine, cuvinte cumplite, pe care cei care se aflau în apropiere le-au auzit, iar mirarea, stupefacția, neîncrederea, Un fiu nu se poartă așa cu mama care l-a adus pe lume, vor face ca timpul, distanțele și voințele să caute pentru ele traduceri, interpretări, versiuni, nuanțe care să le atenueze brutalitatea și, dacă e posibil, să dea spusa ca nespuse, sau s-o pună să afirme contrariul, așa că, în viitor, se va scrie că Isus ar fi vrut să spună, De ce mă deranjezi cu asemenea fleacuri, sau, Ce am a face eu cu tine, sau, Cine te-a pus să te amesteci, femeie, sau, Nu e treaba noastră, femeie, sau, Lasă c-am văzut și singur, nu era nevoie să-mi spui, sau, De ce nu mi-o ceri deschis, sînt același fiu docil dintotdeauna, sau, Voi face cum vrei, între noi nu e nici o neînțelegere. Maria primi lovitura în plin obraz, suportă privirea care o respingea și, punîndu-și astfel fiul între ciocan și nicovală, își termină provocarea, spunînd servitorilor, Faceți așa cum vă spune. Isus își văzu mama îndepărtîndu-se, nu rosti nici o vorbă, nu făcu nici

un gest pentru a o reține, înțelesese că Domnul se folosise de ea așa cum înainte se folosise de furtună sau de nevoile pescarilor. Își ridică paharul, unde mai rămăsese puțin vin și le spuse servitorilor, Umpleți cu apă vasele de colo, erau șase chiupuri de piatră puse pentru abluțiuni, iar ei le umplură ochi, în fiecare încăpînd cîte două sau trei vedre, Aduceți-le aici, spuse, și ei așa făcură. Atunci Isus vărsă în fiecare vas o parte din vinul pe care îl avea în pahar și spuse, Duceți-le nunului. Or nunul, care nu știa de unde veneau vasele, după ce gustă din apa pe care cei cîteva stropi de vin nici nu reușiseră s-o coloreze, îl chemă pe mire și îi spuse, Orice om pune la masă mai întîi vinul cel bun și, după ce musafirii au băut bine, atunci îl pune pe cel mai puțin bun, dar tu ai ținut vinul cel bun pînă acum. Mirele, care în viața lui nu văzuse vin în vasele cu pricina, știind, de altfel, că vinul se terminase, gustă și el și luă expresia celui care se mărginește să confirme cu falsă modestie un lucru de care era sigur, excelența calitate a nectarului, cum s-ar zice, un soi de case mari. Dacă n-ar fi fost glasul poporului, reprezentat, în acest caz, de cîteva servitori, care a doua zi își dezlegară limba, ar fi fost un miracol ratat, fiindcă nunul, dacă ignora transmutația, va continua s-o ignore, mirelui evident îi convenea să se împăuneze cu fapta altcuiva, Isus nefiind omul care să se laude în stînga și în dreapta, Am făcut miracolul cutare și cutare, Maria din Magdala, care de la început participase la complot, n-avea să se apuce să facă publicitate, A făcut un miracol, a făcut un miracol, iar Maria, mama, cu atît mai puțin, pentru că chest nea fundamentală era între ea și fiul ei, ce se întîmplase în plus fusese un adaos, în toată sensul e cuvîntului, să spună invitații dacă nu «i așa, (i, care și-au avut din nou cupa plină.

Ma .a "Im Nazaret și fiul ei nu și au mai vorbi Pe la ri ijoaual după-amiezii, fără să-și ia rămas-bun de la familie, Isus plecă împreună cu Maria din Magdala pe drumul spre Tiberiada. Ferindu-se s-JI nu-i vadă, Iosif și 1 idia l-au urmărit pînă la ieșirea dii. sat și au rămas acolo, uitîndu-se după el, pîna cînd a dispărut după o cotitură a drumului.

început atunci timpul mării așteptări.

Semnalele cu care pînă acum Domnul se manifestase în persoana lui Isus nu treceau de simple minuni casnice, abile prestidigitatu, scamatorii de tipul mai-iute-ca-ochiul, în fond puț*n dife ite de trucurile pe care anumiți magi din Orient le manipulau cu o artă mult mai puțin rustică, cum ar fi a arunca o sfoai ă în aer și a urca pe ea, fără să se observe dacă vîrful, sus, era prins de un cîrlig solid sau îl ținea mîna invizibilă a unui geniu auxili ir. Fenru a faptei acele lucrur lui Isus îi era suficient s-o vrea, dar, dacă cineva l-ar fi întrebat pentru ce le făcuse, n-ar fi știut să dea un răspuns, ori ar fi zis numi că așa trebuia, niște pescari fără pește, o furtună fără scăpare, o nuntă fără vin, într-adevăr încă nu sosise ceasul ca Domnul să înceapă să vorbească prin gura lui. Ce se spunea prin așezările din Calileea era că un bărbat din Nazaret străbătea regiunea folosind puteri care numai de la Dumnezeu i-ar fi putut veni, și nu o nega, și că, prezentîndu-se el, fără cauze, motive și contraargumente, trebu'a profitat de chilipir, fiind ma bine să se abțină de la întrebări. Desigur că Simon și Andrei nu gînaeau astfel, nici fiii lui Zebedeu, dar ei îi erau prieteni și se

temeau pentru el. In fiecare dimineată, cînd se trezea, Isus se întreba în tăcere, Va fi azi, o spunea uneori și cu glas tare, ca să audă Mana din Magdala, însă ea tăcea, suspinînd, apoi îl lua în brațe, îl săruta pe frunte și pe ochi, în timp ce el resp. -a mirosul dulce și cald care îi urca din sîni, uneori adormea la loc, altă dată uita întrebarea și neliniștea și se refugia în trupul Măriei din Magdala de panii s-ar fi cuibărit într-un cocon de unde n-ar putea renaște decît transformat. Apoi se ducea pe țărm la pescarii care-l așteptau, mulți dintre ei nu voi înțelege niciodată și i-au spus-o, de ce nu-și cumpăni chiar el o barcă, pe seama profiturilor viitoare, începînd să lucreze pe cont propriu. In anumite ocazii, cînd, în mijlocul mării, se prelungeau în tei valele între manevrele pescuitului, manevre caro rămîneau necesare chiar devenind pescuitul ușoi și destins ca un căscat, Isus avea un presentiment subit și inima îi tresărea, totuși ochii nu i se ridicau spre cer, unde se știe că locuiește Dumnezeu, își ațîntea, în schimb, privirea, cu o obsesivă aviditate, asupra suprafeței calme a lacului, apele netede străluceau ca o piele lustruită, ceea ce aștepta el, cu dorința și teamă, părea că din adîncuri trebuie să apară, pește nostru, ar spune pescarii, glasul care întîrzie, își spunea poate Isus. Pescuitul ajungea la sfîrșit, barca se întorcea încercată, iar Isus, cu capul plecat, continua să umble de-a lungul țărmului, cu Maria din Magdala după el, în căutarea cui avea nevoie de serviciile lui de pîndaci gratuit. Astfel au trecut săptămînile și lunile, au trecut și anii, schimbările ce puteau fi zărite cu ochii erau numai cele din Tiberiada, unde se înmulțeau edificiile și triumfurile, restul erau repetițiile obișnuite și bine știute ale unui pămînt care iarna pare că ne moare în brațe și primăvara reînvie, observație falsă, eroare grosolană a simțurilor, căci forța primăverii n-ar fi nimic fără somnul iernii.

Și iată că, în sfîrșit, Isus mergea pe douăzeci și cinci de ani, păru că întreg universul începe subit să se miște, noi semne se succedară, unele după altele, ca și cum cineva, cu o subită grabă, ar fi vrut să recupereze un timp irosit. Adevărul este că primul dintre aceste semne n-a fost, la drept vorbind, un miracol miracol, în fond nu e nimic extraordinar în faptul că soacra lui Simon era cuprinsă de niște friguri i fără cauză precisă și că Isus s-a apropiat de căpătiul patului, i-a pus mîna pe frunte, oricare dintre noi a făcut deja acest gest, doar dintr-un impuls al inimii, tară speranța de a vedea vindecate în acest mod rudimentar și cam magic suferințele bolnavului, însă ce n-am pățit niciodată este să simțim febra 1 erind, asa cum a pierit sub degetul lui Isus, ca o apă malignă pe care pămîntul a supt-o și a făcut-o să dispară, după care femeia s-a sculat zicînd, desigur fără legătură cu situația, (Jîne e prietenul ginerelui meu e prietenul meu, și s-a dus la treburile casei ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat Acesta a fost primul semn, casnic, de interior, dar al doilea a fost mult mai revelator, pentru că a reprezentat o sfidare fățișă lansată de Isus legii scrise și respectate, poate scuzabilă dacă luăm în considerație comportamentele amâne normale, căci Isus trăia cu Maria din Magdala fără a fi căsătorit cu ea, în plus fostă prosti¹ uată, așa că nu trebuie să ne mire că, fiind o femeie adulteră condamnată la moarte și lovită cu pietre, după cum cere legea lui Moise, Isus a intervenit spunînd, Opriți-vă, cine dintre voi este fără păcat să arunce cel dintîi

cu piatra în ea, ca și cum ar fi declarat, Pînă (eu, dacă n-aș trăi, cum trăiesc, în concubinaj, dacă aș fi curat ca lacrima de fapte și gînduri murdare, aș fi alături de voi în executarea aceste ustiții. Isus al nostru și-a asumat un mare risc, pentru că unul sau mai mulți dintre cei care aruncau cu pietre, avînd inimile împietrite sau fund mai îndărătnici în săvîrșirea păcatului în general, ar fi putut să facă pe surzii, continuînd lapidarea, fără a avea a se teme ei înșiși de legea pe caie o aplicau, pentru că aceasta era destinată numai femeilor. Isus nu pare a se fi gîndit, poate din liusă de expei iență, că, dacă nu vom face nimic și vom aștepta să apară p« pămînt acești judecători fără păcat, singurii după părerea lui, care ar avea dreptul să condamne și să pedepsească, tare mi-e teamă că, între tinip, crima va crește peste măsură și păcatul va prospoi a femeile adultere făcîndu-și de cap ba cu unul Îm cu altul, și cine spune adultere va înțelege restul, inclusiv miile de vicii abominabile care l-au făcui pe Domnul să trimită o ploaie de pucioasă și foc peste orașele Sodoma și Gomora, preschimbîndu le în cenușă. Inșă răul care s-a născut o dată cu lumea, și de la ea a învățat tot ce știe, iubii nici frați, răul e ca faimoasa pasăre Fenix, pe cari' nimeni niciodată n-a văzut-o și care, pârînd că moare pe rug, renaște încă o dată dintr-un ou creat din propria cenușă. Binele e fragil, delicat, u suficient ca răul să-i arunce în obraz răsufllarea caldă a unui simplu păcat pentru ca pe veci să i se afume puritatea, să se frîngă tulpina crinului și să se veștejească floarea de portocal. Isus îi spusese adulterei, Du-te, și de acum înainte să nu mai păcătuiești, inșă în sinea lui avea îndoieli.

O altă întîmplare remarcabilă s-a petrecut pe malul celălalt al mării, unde Isus socotise că e bine să meargă de cîteva ori, să nu se spună că afecțiunea și atenția lui se îndreptau exclusiv spre cei de pe țarmul occidental. I-a chemat așadar pe Iacob și pe Ioan și le-a spus, Să trecem pe celălalt mal, unde trăiesc gadarenii, să vedem dacă dăm peste vreo aventură, și la întoarcere vom pescui, așa că nu va fi o călătorie inutilă, Fiii lui Zebedeu au fost de acord că ideea era oportună și, schimbînd direcția bărcii, s-au pus pe vîslit, sperînd că, mai încolo, vor da peste o briză care-i va duce la destinație cu un efort mai mic. Așa s-a și întîmplat, dar, mai întii, au tras o spaimă soră cu moartea pentru că li s-a părut că, de la o clipă la alta, avea să se dezlănțuie o furtună, rivalizînd cu cea din urmă cu cîțiva ani, inșă Isus le spusese apelor și văzduhului, Ușurel, ușurel, de parcă ar fi vorbit cu niște copii zvăpăiați, și, pe dată, marea se liniști, iar vîntul începu să sufle doar cît era nevoie și în direcția dorită. Au debarcat cei trei, Isus mergea înainte, în spate, Iacob și Ioan, nu veniseră niciodată în aceste locuri și totul li se părea o surpriză și o noutate, inșă cea mai mare, mai-mai să le sară inima din piept, a fost apariția subită pe drum a unui om, dacă numele de om putea fi dat unei creaturi pline de murdărie, cu o claie de păr și o barbă îngrozitoare, care răspîndea mirosul de putreziciune al mormintelor unde, așa cum au aflat după aceea, obișnuia să se ascundă ori de cîte ori reușea să sfărîme cătușele și lanțurile cu care încercau să-l supună în carceră, pentru că era posedat. Dacă ar fi fost un simplu nebun, deși știm că acestora li se dublează forțele cînd sînt furioși, pentru a-l ține în frîu ar fi fost suficient să-l lege cu un număr dublu de obezi și de lanțuri. Zadarnic

încercaseră o dată, fără nici un rezultat au repetat încercarea de mai multe ori, duhul imund, care trăia înăuntrul omului și care-l governa, își bătea joc de orice încarcerare. Zi și noapte, îndrăcitul străbătea munții topăind, fugind de sine însuși și de umbra sa, întorcându-se însă întotdeauna ca să se ascundă printre morminte și de multe ori înăuntrul lor, de unde era scos cu forța, îngrozindu-i pe toți cei care-l zăreau. În această stare îl întâlni Isus, paznicii care-l urmăreau îi faceau semne să se pună la adăpost de pericol, dar Isus venise în căutarea aventurii și n-avea s-o rateze pentru nimic în lume. În ciuda spaimii inspirate de arătare, Ioan și Iacob nu-și abandonară prietenul, astfel că ei au fost primii martori ai cuvintelor la care nimeni nu se gândise vreodată c-ar putea fi spuse și auzite într-o zi, pentru că erau împotriva lui Dumnezeu și a legilor sale, așa cum vom vedea imediat. Bestia feroce se apropia, întinzându-și ghearele și arătându-și colții, de care atârnavă resturi de carne putrezită, iar lui Isus i se făcu pielea du găină, când, la doi pași de el, îndrăcitul se prosternă la pământ, strigând cu glas sonor, Ce vrei de la mine, Isus, Fiul Dumnezeului Celui Prea înalt, (<• conjur în numele Domnului să nu mă chinuiești Or, acum a fost prima dată când în public, și nu în vise private, de care prudența și scepticismul l-au sfătuit mereu să se îndoiască, un glas s-a ridicat, și era un glas diabolic, pentru a anunța că acest ISUH din Nazaret era fiul lui Dumnezeu, ceea ce el însuși ignorase până atunci, căci, în timpul conversației pe care o avusese cu Domnul în deșert, chestiunea paternității nu fusese abordată, Voi avea nevoie de tine mai târziu, atît i-a spus Dumnezeu, și nici măcar nu era posibil să te iei după asemănări, avînd în vedere că tatăl i se arătase în chip de nor și coloaună de fum. Posedatul se zvîrcolea la picioarele lui Isus, glasul dinăuntrul lui pronunțase ceea ce pînă azi nu fusese încă rostit și tăcuse, și, în clipa ceea, Isus, ca și cum tocmai s-ar fi recunoscut în altcineva, se simți și el, ca un posedat, posedat de puteri care aveau să-l ducă nu știa unde sau spre ce, însă, fără îndoială, când totul se va sfîrși, spre moarte și mormînt. îl întrebă pe duh, Care ți-e numele, și duhul răspunse, Legiune, pentru că sîntem mulți. Isus spuse imperativ, Ieși afară din omul ăsta, duh necurat. Nici nu pronunțase bine aceste cuvinte că se înalță corul vocilor diabolice, unele subțiri și ascuțite, altele groase și răgușite, unele suave ca de femeie, altele care păreau ferăstrăie tăind piatra, unele cu un ton de sarcasm provocator, altele cu prefăcute umilințe de cerșetor, unele trufașe, altele plîngărețe, unele ca de copilăș care învață să vorbească, altele doar urlet de strigoi și geamăt de durere, însă toate îl implorau pe Isus să nu le alunge din aceste locuri pe care le cunoșteau, va fi de ajuns să dea ordinul de expulzare și vor ieși din trupul omului, dar, te rugăm, nu ne alunga din aceste ținuturi. Isus întrebă, Și unde vreți să vă duceți. Or, în apropierea muntelui, păștea o turmă mare de porci, și dînzii e necurate l-au implorat pe Isus, Trimite-ne în porci și vom intra în ei. Isus reflectă și i se păru că era o soluție bună, căci animalele erau cu siguranță ale unor păgîni, de vreme ce carnea porcului este mpură pentru evrei. Ideea că, mincîndu-și porcii, păgîinii i-ar putea înghiți și pe demonii care se ascunseseră în ei, devenind posedăți, nu-i tîcu în mîntele lui Isus, așa cum nu se gândi la ceea ce, ma apoi din nefericire s-a întîmplat, însă

adevărul este că n: ci măcar un fiu al lui Dumnezeu, care, de altfel, nu era încă oDișnuit cu o înrudire atât de înaltă, n-ai fi fost în stare să prevadă, ca la șah, toate consecințele unei simple mutări, ale unei deci' i simple. Duhurile necurate, foarte nerăbdătoare, așteptau răspunsul lui Isus, făceau pariuri, iar când răspunsul a venit, Da, puteți să treceți în porci, au scos la unison un strigăt de nerușinată bucurie și au intrat violent în animale. Fie pentru că șocul fusese neașteptat, fie pentru că porcii nu erau obișnuiți să găzduiască demoni, oricum rezultatul a fost că porcii au înnebunit toți odată, aruncându-se în prăpastie toți cei aouă mii de rîmători ș> :ăzînd în mare, unde au murit înecați. Nu se poate descrie mînia stăpînilor nevinovatele animale care, cu un minut mai devreme, se plimbau pașnice, scoimo- nind prin lutul moale, cînd îl găseau, în căutarea rădăcinilor și rimelor, smulgînd iarba rară și aspră de pe suprafețele uscate, iar acum, văzuț de sus, porcii îi făceau milă, unii plutind fără viață, alții, aproape leșinați, făceau un ultim efort titanic să-și țină urechile deasupra apei, căci se știe că porcii nu-și pot închide conductele auc it /e, apa le intră în șuvoaie prin urechi și, în ma puțin tirap de cît îi trebuie să spui amin, sînt inundaț pe dinăuntru. Porcarii, furioși, aruncau de la distanța cu pietre în Isus și in însoțitorii lui și alergau spre el cu scopul, cît se poate de justificat, de a cere despăgubir: autorului prejudiciului, o sumă x pe cap, de înmulțit de două mii de ori, socotelile sini ușor de făcut. Dar nu și de plătit. Pescarii sîi l oameni cu bani puțini, trăiesc din solzi, iar Isuf nu era nici măcar pescar. Nazarineanul vru totuș să-i aștepte pe reclamantî, să le explice că cel mai rău lucru pe lume este Diavolul, că față de el doua mii de porci nu înseamnă nimic și că sîntem cu toții condamnați să suferim pierderi în viață, materiale și de alte soiuri, Aveți răbdare, fraților, le-ar fi spus Isus, cînd ar fi ajuns față în față. Dar Iacob și Ioan n-au fost de acord să aștepte o întîlnire care, aupă cum promitea, n-avea să fie cîtuș de puțîn pașnică, buna creștere și excelentele intenț: ale unora neservind la nimic împotriva brutalității și dreptății celorlaltî. Isus rezistă, dar, în cele din urmă, trebui să se dea bătut în fața unor argumente care cîștigau tot mai multă forță persuasivă cu fiecare piatră care cădea tot mai aproape. Coborîră în goană coasta spre mare, dintr-un salt au ajuns în barcă și, vîs nd cu putere, s-au pus curînd la adăpost, următorii lor nu păreau a avea înclinaț pentru v*ăța ae pescar, căci, dacă aveau bărci, acestea nu se zăreau. S-au pierdut niște porci, s-a salvat un suflet, cîștigul e al lui Dumnezeu, spuse Iacob. Isus îl privi ca și cum se gindea la altceva, la un lucru pe care cei doi frați, care se uitau la el, ar fi vrut să-l știe și despre care erau nerăbdători să vorbească, insolita revelație, făcută de demoni, că Isus era fiul lui Dumnezeu, însă Isus își întorsese privirea spre țarmul de unde fugiseră, vedea marea, porcii plutind și legănîndu-se în valuri, două mii de animale nevinovate, în el germina o neliniște, își căuta ieșirea, și deodată, Demor , unde sînt demoni strigă, iar apoi scoase un hohot de rîs, uitîndu-se spre cer, Ascultă-mă, Doamne, or tu ți-ai ales prost fiul care au zis că sînt și care trebuia să-ți îndeplinească scopurile, ori printre miile tale de puteri lipsește cea a unei inteligențe capabile s-o învingă pe a Diavolului, Ce vrei să spui, întreba Ioan, îngrozit de cutezanța

interpelării. Vreau să spun că demonii care locuiau în posedat acum sînt liberi, doar știm că demonii nu mor, prieteni, nici măcar Dumnezeu nu-i poate omori, ce am făcut eu a fost totuna cu a tăia marea cu sabia. Pe celălalt mal coborau acum mulți oameni, unii se aruncau în apă ca să recupereze porcii care pluteau mai aproape de țarm, alții săreau în barei și porneau la vînătoare.

În noaptea aceea, în casa lui Simon și Andrei, situată lângă sinagogă, cei cinci prieteni se adunară în taină. Dintre ei se dezbateau revelațiile a demonilor, după care Isus ar fi fost fiul lui Dumnezeu. Cei care participaseră la aventură se puseseră de acord, după straniul incident, să lase inevitabilă discuția pentru la noapte, dar acum sosise momentul să se lămurească totul. Isus începu să spună: "Nu te poți încrede în vorbele părintelui minciunii, referindu-se firește la Diavol. Andrei spuse, Adevărul și minciuna trec prin aceeași gură și nu lasă urme, 1) Diavolul nu e mai puțin Diavol dacă a zis uneori adevărul. Simon spuse, Că tu nu ești un om ca noi, o știam, dovada e peștele pe care nu l-am pescuit fără tine. Furtuna care era să ne omoare, apa pe care ai dreschimbato în vin, adultera pe care ai salvat-o de la lapidare, iar acum demonii alungați dintr-un înderăcit. Isus spuse, Nu sînt singurul care am alungat demonii din oameni, și dreptate, spuse Iacob, dar ai fost primul în fața cărora ei s-au umilit, numindu-te fiul lui Dumnezeu. Prea înaltul, Această umilire nu mi-a servit la mare lucru, tot eu am fost pînă la urmă cel umilit, Nu asta contează, eu am fost acolo și am auzit, interveni Ioan, de ce nu ne-ai spus că ești fiul lui Dumnezeu, Nu știu dacă sînt fiul lui Dumnezeu, Cum se poate să-ți știe Diavolul și tu să n-o știi, E o întrebare bună, dai numai «tăi pot răspunde, Ei, care ei, Dumnezeu, al cărui fiu susține Diavolul că sînt, Diavolul, care numai de la Dumnezeu poate să-ți știe. Se lăsă o tăcere, și cum tot cei prezenți ar fi vrut să le dea timp personajelor avocate să se pronunțe, și, în cele din urmă, Simon puse întrebarea decisivă, Ce e între tine și Dumnezeu. Isus suspină, Iată între barea pe care așteptam să mi-o puneți de cînd am venit aici, Nu ne-am fi închipuit niciodată că un fiu al lui Dumnezeu ar vrea să se facă pescar, V-am mai spus că nu știu dacă sînt fiul lui Dumnezeu, Ce ești atunci. Isus își acoperi fața cu mîinile, căuta printre amintirile trecutului un punct de unde să-și înceapă confesiunea pe care i-o cereau, deodată își văzu viața ca și cum ar fi fost a altcuiva, dacă diavolii au spus adevărul, atunci tot ce i se întîmplase trebuia să aibă un sens diferit de cel pe care părea să-l aibă și, într-adevăr, anumite evenimente doar în lumina revelației pot fi înțelese. Isus își luă mîinile de pe față, își privi prietenii unul cîte unul, cu o expresie rugătoare, parcă recunoscînd că încrederea, pe care le-o cerea, depășea ceea ce un om îi poate da altui om, și, după o lungă tăcere, spuse, Eu l-am văzut pe Dumnezeu. Într-unul nu pronunță vreun cuvînt, așteptau El conștient, cu ochii în pămînt, L-am întîlnit în deșert și el m-a anunțat că atunci cînd va sosi momentul îmi va da gloria și puterea în schimbul vieții mele, dar nu mi-a spus că sînt fiul lui. Altă tăcere și cum s-a arătat Dumnezeu ochilor tăi, întrebă Iacob, Ca un nor, o coloană de fum, Nu de foc, Nu, nu de foc, de fum, Și altceva nu ai mai spus, Că se va întoarce cînd va veni momentul, Momentul pentru ce, Nu știu, poate cel cînd îmi va lua viața, Dar

gloria, puterea, cînd ți le va da, Nu știi. O nouă tăcere, în casă era o căldură înăbușitoare, dar toți tremurau. Apoi Simon îl întrebă rar, Să fii tu oare Mesia, pe care va trebui să-l numim fiul lui Dumnezeu pentru că vei veni să eliberezi poporul lui Dumnezeu din robia în care se află, Eu, Mesia, N-ar fi mai de mirare decît că ești fiul natural al Domnului, zîmbi nervos Andrei. Iacob spuse, Mesia sau fiul lui Dumnezeu, ce nu pricep eu e cum de-o știe Diavolul, dacă Dumnezeu nici ție nu ți-a spus-o. Ioan spuse gînditor, Ce lucruri pe care nu le știm există oare între Diavol și Dumnezeu. Se uitară înfricoșați unii la ceilalți, pentru că le era teamă să știe, iar Simon îl întrebă pe Isus, Ce-o să faci, și Isus răspunse, Singurul lucru pe care-l pot face, să aștept ora.

Era tot mai aproape această oră, dar înaintea sosirii ei Isus a mai avut de două ori ocazia de a-și manifesta puterile miraculoase, deși ar fi mai bine să lăsăm să cadă un vâl de tăcere asupra celui de-al doilea miracol, fiindcă a fost o greșeală, care a pricinuit moartea unui smochin la fel de nevinovat ca și porcii pe care demonii i-au făcut să se arunce în mare. Cu toate acestea, prima faptă ar fi meritat cu adevărat să fie adusă la cunoștința sacerdoților din Ierusalim pentru a fi apoi gravată cu litere de aur pe frontonul Templului, căci așa ceva nu se văzuse niciodată înainte, nici nu s-a mai văzut după aceea, pînă în zilele noastre. Istoricii se contrazic în ce privește motivele care i-au făcut pe atîția oameni foarte diferiți între ei să se adune în același loc, a cărui amplasare, s-o spunem în treacăt, dar cu rost, suscită și ea îndoieli, afirmînd unii, în privința motivelor, că era vorba de un simplu pelerinaj tradițional, a cărui origine se va fi pierdut în noaptea timpurilor, alții că nu, nici vorbă, se răspîndise zvonul, care mai apoi s-a dovedit neîntemeiat, c-ar fi sosit un plenipotențiar de la

Koma ca să anunțe o scădere de impozite, în timp ce ultimii, fără a propune nici o ipoteză sau soluție pentru această problemă, protestează că naivii pot crea într-o scădere a poverilor fiscale și într-u revizie a bazei de impozitare, favorabile contri buabuului, susținînd, în ceea ce privește presupusa origine necunoscută a sărbătorii, c-ar fi oricînd posibil să se descopere un indiciu pentru cauza pe care o vor să primească totul pe tavă și ar bate capul să studieze imaginarul colectiv. Ce se știe cu siguranță este că, în locul cu pricina, se aflau între patru și cinci mii de bărbați, fără a număra femeile și copiii, și că toată această mulțime s-a pomenit la un moment dat că nu mai are de mîncare. Cum se face că un popor atît de prevăzător, atît de depins să călătorească și să-și ia proviziile chiar cînd e vorba de un drum scurt, s-a trezit deodată fără o coajă de pîine și fără o fărîmă de carne, e un lucru pe care, astăzi, nimeni nu reușește și nici nu încearcă să-l explice. Dar faptele sînt fapte, și faptele ne spun că acolo se aflau între douăsprezece și cincisprezece mii de oameni, dacă de astă dată nu mai uita femeile și copiii, toți cu stomacul gol de nu se știe cîte ore, trebuind, mai devreme sau mai tîrziu, să se întoarcă acasă, în primejii de a muri de foame pe drum sau de a se lăsa în seama carității și avutului trecătorilor. Copiii, care, în asemenea cazuri, sînt întotdeauna primii care dau semnalul, cereau deja, nerăbdători, unii scîncînd, Mamă, mi-e foame, situația amenințînd să devină, cum se spunea pe atunci, mcontrol-lab life Isus

se afla în mijlocul mulțimii împreună cu Maria din Magdala, prietenii lui erau și ei acolo, Simon, Andrei, Iacob și Ioan, care, după episodul cu porci: fi tot ce aflaseră după aceea, îl însoțeau aproape întotdeauna și care, spre deosebire de ceilalți, își luaseră provizii, câțiva pești și câteva pâini. Puteau, cum s-ar spune, să poftescă la masă.

Dar, dacă s-ar fi apucat să mănânce în fața atîtor oameni, ar fi fost nu numai dovada unui dezgustător egoism, ci asta ar fi implicat și anumite riscuri, de vreme ce de la necesitate la lege nu e decît un pas, foarte scurt, și cea mai expeditivă justiție, o știm de la Cain, e aceea pe care ne-o facem cu propriile noastre mâini. Lui Isus nici prin cap nu-i trecea că ar fi fost capabil să ajute atîta sumedenie de oameni aflați în necaz, însă Iacob și Ioan, cu siguranța caracteristică martorilor oculari, se apropiară, spunînd, Dacă ai fost în stare să faci să iasă din trupul unui om demonii care-l măcinau, vei putea și să faci să intre în trupul acestor oameni mîncarea de care au nevoie pentru a trăi, Dar cum aș putea să fac asta, n-avem decît puținele merinde pe care le-am adus, Ești fiul lui Dumnezeu, poți s-o faci. Isus o privi pe Maria din Magdala, Ai ajuns într-un punct de unde nu mai poți da înapoi, și pe chipul ei se citea mila, Isus nu-și dădea seama dacă îi era milă de el sau de oamenii înfometați. Atunci, luînd cele șase pâini pe care le aduseseră, o rupse pe fiecare în două jumătăți, pe care le dădu celor ce-l însoțeau, făcînd același lucru cu cele șase pești, păstrînd o pâine și un pește. Apoi spuse, Veniți cu mine și faceți ce voi face eu. Știm ce-a făcut, dar nu vom ști niciodată cum a făcut-o. Mergea din om în om, rupînd și împărțind pâinea și peștele, totuși, fiecare primea, cu fiecare bucată, un pește și o pâine întreagă. La fel procedau Maria din Magdala și ceilalți patru, iar pe unde treceau era ca și cum un vînt binevoitor ar fi suflat holde, ridicînd spicele căzute, unul după altul, cu un foșnet de frunze care aici erau gurile meșterind și mulțumind, Este Mesia, spuneau unii, E un vrăjitor, spuneau alții însă nimănui nu i-a trecut prin minte să **întreDe**, Ești fiul lui Dumnezeu. Iar Isus le spunea tuturor, Cine are urechi de auzit să audă, dacă nu **veți** împărți, nu veți înmulți.

E bine că Isus a dat această povață, ocazia era cît se poate de nimerită. Dar nu e bine că el însuși și-a interpretat literal învățătura cînd nu era cazul, lucru care s-a întîmplat cu smochinul pomenit mai devreme. Mergea așadar Isus pe un drum de cîmpie, cînd i se făcu foame, și, văzînd în depărtare un smochin înfrunzit, se apropie să caute niscaiva fructe, dar, ajungînd lîngă el, nu găsi decît frunze, pentru că nu venise încă vremea smochinului. Atunci a spus. De acum încolo în veac să nu mai dea rod din tine, și pe dată smochinul s-a uscat. Maria din Magdala, care-l însoțea, rosti, Vei du cui are nevoie, nu vei cere cui n-are. Cuprins de remușcări, Isus îi porunci smochinului să învie, însă acesta murise.

dimineață cețoasă. Pescarul se scoală de pe rogojină, privește spațiul alb prin usa casei și îi spune nevastei, Azi n-o să merg pe mare, cu o ceață ca asta pînă și peștii se rătăcesc sub apă. A spus-o acesta, și cu aceleași cuvinte sau cu altele asemănătoare au spus-o toți ceilalți pescari, de pe malul de aici și de dincolo, nedumeriți de extraordinara apariție a ceții cînd nu e anotimpul ei. Numai unul, care nu e pescar de meserie, ci iar dacă alături de pescari

își duce «așa și își desfășoară munca, se ivește în ușa casei ca pentru a se convinge că aceasta e ziua și, u tîndu-se la cerul opac, spune, întorcîndu-se spre interiorul casei, Mă duc pe mare. Din spate, Maria din Magdala întrebă, Trebuie într-adevăr să mergi, iar Isus răspunse, E timpul, Nu mâncînc , Ochii i anează cînd se deschid de dimineată. O îmbrățișă și spuse, i sfîrșit, voi ști cine sînt și la ce servesc, apoi, cu o incredibilă siguranță, căci ceața nu-l lăsa să-și vadă nici propriile t noare, coborî povîrnișul care ducea spre apă, sui într-una din bărcile legate la țărm și începu să vîslească spre invizibilul care era mijlocul mării. Sunetul vîslelor atingînd și lovînd bordul bărcii, clipocitul apei dislocate și împroșcate de vîsle răsuna pe toată suprafața mării și îi obligau pe pescari să- si tji ă ochii descb"; deși nevestele cumsecade le spusese, Dacă nu te poți duce la pescuit, profită și dormi Neliniștiți, tulburați, sătenii fixau pîcla imnenetral :lă în direcția unde trebuia să se găsească marea și așteptau, fără să știe, să se întreprună brusc zgomotul vîslelor și al apei, ca să se întoarcă la casele lor și, cu chei, zăvoare și lacăte, să ferece toate ușile, chiar știind că o simplă răsufare le va scoate din țîtîni, dară cel care se ascundea în ceață era cine credeau ei și se va hotărî să sufle în direcția lor. Negura se i' la o parte ca să treacă Isus, dar ochii lui nu , id dincolo de vîrfurile vîslelor și de pupă, cu scîndura .u simplă care slujește drept banchetă. Restul e un zia, mai întîi nat și cenușiu, apoi, pe măsură CH barca se apropie de destinație, o luminozitate d.iuză începe să înălbească și să facă să scînteie/.c ceața, care vibrează ue parcă ar căuta, fără a reuși, un sunet în tăcere. într-un cerc larg de lumina, barca se oprește, e n.ijlocul mării. Așezat pe bani a de la pupă stă Dumnezeu.

Nu e, ca prima dată, un nor, o coloană de fum, căci astăzi, pe o vreme ca asta, s-ar fi putut pierde «i confunda cu ceața. E un bătrîn înalt, cu o barbă fluvială care i se revarsă pe piept, are capul descoperit, părul lăsat liber, fața lată și puternică, gura cu buze cărnoase, din care va vorbi fără ca buzele să pară că se mișcă. E înveșmîniat ca un iudeu bogat, cu o tunică lungă, purpurie, o mantie albastră, cu mînci, tivită cu o țesătură de aur, dar poartă în picioare niște sandale grosolane, rustice, um cele care se spune că sînt făcute pentru drum, ceea ce dovedește că nu poate fi o persoană cu obi :eiuri sedentare După ce va pleca, ne vom întreba, Cum era părul, și nu ne vom aminti dacă era alb, negru sau castaniu, după vîrstă, ar trebui să fie alb, dar există persoane care încărunțesc tîrziu, poate e cazul lui. Isus puse vîslele în barcă, de parcă s-ar fi gîndit că vor avea multe să-și spună, și zise, simplu, Iată-mă. Fără grabă, metodic , Dumnezeu își aranjă faldurile mantiei peste genunch și spuse și el, Iată-ne. După tonul vocii, s-ar crede că a zîmbit, însă buzele nu i s-au mișcat, doar lungile fire din mustață și barbă au tresărit, ca un clopot vibrînd. Isus rosti, Am venit ca să aflu cine sînt și ce va trebui să fac de acum înainte ca să-m îndeplinesc față de tine partea mea de contract. Dumnezeu spuse, Sînt două chestiuni, deci trebuie să le luăm pe rînd, cu care vrei să începem, Cu prima, cine sînt, întrebă Isus, No sl , întrebă, la rîndul său, Dumnezeu, Credeam că știu, credeam că sînt fiul tatălui meu, La ce tată te referi, La tatăl meu, la tîmplarul Iosif, fiul lui EH, sau al IUJ David, nu știu prea bine, C' I care a murit pe cruce, Nu

credeam că mai e vreunul, A fost o tragică eroare a romanilor, tatăl acela a murit inocent și fără vină, Ai spus tatăl acela, asta înseamnă că mai am unul, Te admir, ești un băiat isteț, i iteligent, In acest caz nu inteligența m-a ajutat, am auzit-o din gura Diavolului, Umbli cu Diavolul, Nu umblu cu Diavolul, el mi a ieșit în cale, Și ce-ai auz t tu dir gura Diavolului, Că sînt fiul tău. Dumnezeu făcu încet un gest afirmativ din cap și rosti, Da, ești fiul meu, Cum poate fi un om fiul lui Dumnezeu, Dacă ești fiul lui Dumnezeu, nu ești om, Sînt om, trăiesc, mănînc, dorm, iubesc ca un om și ca om voi muri, In locul tău n-aș fi așa de Jigur, Ce vrei să spui, Asta e a doua întrebare, dar avem rimp, ce i-a> răspuns tu Diavolului cînd ți-a 7""s că eş^i fiul meu, Despre asta, nimic, am așteptat z ua cînd te voi întîlni, iar pe el l-am alungat din posedatul pe care-l chinuia, se chema Legiune și erau mulți Unde sînt acum, Nu știi, A' spus că î-ai alungat, Fără îndoială, ști mai frne decît mine, cînd alungi diavolii dintr-un trup, nu știi unde se duc, Ș de ce ar trebui eu să fiu la curent cu trebui e Diavolului, Fiind Dumnezeu, trebuie să știi totul, Pîna la ur punct, doar pîna la un punct, Care punct, Punctul de unde începe să de\ 'nă nteresant să mă prefac că ignor, Cel puțin VPI fi știind cum și de ce sînt fiul tău, și în ce scop, Observ că ești mult mai iute la minte, ba chiar ușor impertinent, avînd în vedere situația, decît atunci cînd te-am văzut prima dată, Eram un băiat speriat, acum sînt bărbat, Nu ți-e teamă, Nu, îți va fi, n-ai nici o grijă, teama vine întotdeauna, chiar și la un fiu al lui Dumnezeu, Mai ai și altn, Alții ce, Fii, N-aveam nevoie decît de unul, Și eu, cum de-am ajuns să fiu fiul tău, Mama ta nu ți-a spus, Mama mea știe, I-am trimis un înger să i explice cum s-au petrecut lucrurile, am crezut ci ți-a povestit, Și cînd a fost îngerul asta la mama mea, Stai să văd, dacă nu greșesc mult la socoteală, asta s-a întîmplat după ce ai plecat a doua oară d« acasă și înainte să faci figura cu vinul din Cana, Va să zică, mama știa și nu mi-a spus, i-am povestii că te-am văzut în deșert și n-a crezut, dar trebuia să creadă după ce i-a apărut îngerul, dar n-a vrui să recunoască în fața mea, Ar trebui să știi cum sînt femeile, doar trăiești cu una, după știința mea, au toate niște sensibilități, niște scrupule, ca nimeni altcineva, Ce sensibilități, ce scrupule, Vezi tu, eu am amestecat sămînța mea cu sămînța tatălui tău înainte de a te fi conceput, era metoda cea mai simplă, care bătea cel mai puțin la ochi, Și fiind sămînța amestecată, cum poți fi sigur că sînt fiul tău, E adevărat că, în aceste subiecte, în general, nu e prudent să arăți prea multă siguranță, și cu atît mai puțin una absolută, dar eu o am, la ceva tot îmi folosește că sînt Dumnezeu, Și de ce-ai vrut să ai un fiu, Cum nu aveam nici unul în cer, a trebuit să fac rost de el pe pămînt, nu e nimic original, pîna și în religii cu zei și zeite care ar putea face copii unii cu ceilalți, s-a văzut cîte unul coborînd pe pămînt, pentru variație, presupun, și ameliorînd întrucîtva o fracțiune din genul uman prin crearea eroilor și a altor fenomene, Și acest fiu, care sînt, de ce l-ai vrut, Nu din dorința de varietate, nu e nevoie să ți-o spun, Atunci de ce, Pentru că aveam nevoie de cineva ca să mă ajute aici pe pămînt, Ca Dumnezeu ce te afli, n-ar trebui să ai nevoie de ajutoare, Aceasta e a doua întrebare.

În tăcerea care a urmat, a început să se audă dinăuntru pîclei, totuși din nici o direcție precisă care s-ar fi putut determina,

zgomotul făcut de cineva care se apropia înot și care, judecând după gîfîitul pe care-l scotea, ori nu aparținea corporației maestrilor înotători, ori ajunsesse la capătul puterilor. Lui Isus i se păru că Dumnezeu zîmbește și că dinadins prelungește pauza pentru a-i da timp înotătorului să se arate în cercul fără ceață în mijlocul căruia se afla barca. Apăru pe la tribord, pe neașteptate, cînd s-ar fi crezut că va sosi din partea opusă, o pată întunecată cu contururi nedefinite în care, în prima clipă, imaginația lui Isus crezu că vede un porc cu urechile ițite deasupra apei, dar care, după încă vreo cîteva brațe, se văzu că era un om sau ceva foarte asemănător. Dumnezeu își întoarse capul spre înotător, nu numai curios, ci și interesat, de parcă ar fi vrut să-l încurajeze în acest ultim efort, iar gestul, poate pentru că venea de la cine venea, avu un rezultat imediat, mișcările finale fură rapide și armonioase, nici n-ai fi crezut că proaspătul sosit venea de atît de departe, de pe țarm, vrem să spunem. Mîinile se încleștară de bordul bărcii în timp ce capul îi era încă pe jumătate cufundat în apă, și erau niște mîini mari și puternice, cu unghii tari, mîinile unui trup, care, ca și cel al lui Dumnezeu, trebuia să fie mare, înalt și bătrîn. Barca se înclină din cauza impulsului, capul ieși din apă, trunchiul îl urmă, cu apa revărsîndu-se de pe el ca o cataractă, picioarele după aceea, era leviatanul ivindu-se din adîncul adîncurilor, era, cum se văzu, după toți acești ani, păstorul care zicea, Iată-mă și pe mine, în timp ce se instala pe marginea bărcii, exact la jumătatea distanței dintre Isus și Dumnezeu, totuși, ciudat lucru, de astă dată ambarcațiunea nu se înclină spre partea unde stătea, de parcă Păstor s-ar fi hotărît să-și elimine propria greutate sau ar fi levitat, dînd impresia că șade, lată-mă, repetă, sper să fi ajuns la timp ca să asist la discuț ie, Este destul de avansată, dar n-am intrat încă în mîzul ei, spuse Dumnezeu, și, adresîndu-i-se lut Isus, Acesta e Diavolul, despre care am vorbit admeauri. Isus se uită la unul, se uită la celălalt și văzu că, exceptînd barba lui Dumnezeu, erau ce doi gemeni, e adevărat că Diavolul părea mai tînăi ma puțin zbîrcit, dar putea fi o iluzie a ochilor sau o păcăleală indusă chiar de el. Isus spuse. Știta ci. ie e, am trăit patru ani în compania ta cînd se numea Păstor, iar Dumnezeu răspunse, Trebuie să stai cu cineva, cu mine nu era posibil, cu familia ta nu voiai, nu rămînea decît Diavolul, El m-a căutat ori tu m-ai trimis la el, La drept vorbind, liici una nici alta, să spunem că am fost de acord că era cea mai bună soluție pentru cazul tău, De aceea știa el ce spune cînd, prin gura posedatului gadaren, m-a numit fiul tău, Exact, Va să zică, am fost înșelat de amîndoi, Așa cum I se întîmplă întotdeauna oamenilor, Ai spus că nu sînt om, Și o confirm, am putea spune, stai, care a termenul tehnic, am putea spune că te ai încarnat, Ș. acum, ce vreți de la mine, Cine vrea sînt eu, nu el, Sînteți aici amîndoi, am văzut foarte bine că apariția lui n-a fost pentru tine o surpriză, va să zică îl așteptai, Nu chiar, deși, în principiu, oricînd trebuie să te aștepti la Diavol, Dar dacă chestiunea pe care trebuie s-o discutăm, tu și cu mine, o privește numai pe noi doi, el de ce a venit, de ce nu-l trimiți la plimbare, Poți trimite la plimbare plevușcă din slujba Diavolului, dacă devine necuviincioasă în vorbe și fapte, dar niciodată pe Diavol, Va să zică a verut pentru că această conversație îl privește și pe el, Fiule, nu uita ce-ți voi spune, tot ce-l interesează pe

Dumnezeu îl interesează și pe Diavol Păstor, pe care din când în când îl vom numi astfel ca să nu menționăm în fiecare clipă numele Dușmanului, ascultă dialogul fără să dea semne de atenție, ca și cum nu despre el ar fi fost vorba, negînd astfel, în aparență, ultima și fundamentală afirmație a Lui Dumnezeu Dar pe dată se văzu că nădiferența era o simplă prefăcătorie, a fost destul ca Isus să spună, Să trecem acum la a doua chestiune, ca să fie numai ochi și urechi. Totuși, din gura lui nu ieși nici o singură vorbă,

Dumnezeu nspiră adînc, privi negura dimprejur și murmură, cu tonul celui care tocmai a făcut o descoperire neașteptată și cui ioasă, Nu m-am gîndit pînă acum, aici e ca în deșert. își întoarse ochii spre Isus, făcu o pauză lungă, iar apui, ca și cum s-ar fi resemnat cu inevitabilul, început, Insatisfacția, fiul meu, a fost pusă în inima oamenilor de Dumnezeu care i-a creat, vorbesc de mine, bineînțeles, dar această insatisfacție, ca și tot restul care i-a modelat după chipul și asemănarea mea, am luat-o de unde ea se afla, iun propria mea inimă, iar timpul care a trecut de atunci n-a făcut-o să pnară, ci, dimpotrivă, a făcut-o mai intensă, mai irgentă, mai exigentă. Dumnezeu se întrerupse cîteva clipe ca pentru a aprecia efectul introducerii, apoi continuă, De patru mii patru ani sînt dumnezeul evreilor, norod du: fire certăreț și complicat, dar cu care, făcînd bilanțul relațiilor noastre, nu m am înțeles rău, fiindcă mă iau în serios și așa vor rămîne cît de departe poate ajunge viziunea mea asupra viitorului, Ești, așadar, mulțumit, spuse Isus, Sînt și nu sînt, sau, mai bine zis, aș fi dacă n-aș avea această inimă neliniștită, care, în fiecare zi, îmi zice ei, bine, frumos destin ți-ai aranjat, după patru mii de ani de muncă și bătaie de cap, pe care sacrificiile de pe altare, oricît de abundente și de variate ar fi, nu-i vor compensa niciodată, te încapățînezi să nu fii decît zeul unui popor minuscul care ocupă o pai te neînsemnată din lumea pe care tu creat-o cu tot ce are pe ea, spune-mi tu, fiul meu, dacă pot trăi mulțumit avînd în fața ochilor, în fiecare zi, această, ca să zic așa, vexantă evidență, Eu n-am creat nici o lume, nu pot să judec, Așa e, nu poți judeca, dar poți ajuta, Ajuta la ce, Să-mi lărgesc influența, să devin dumnezeul unui număr mult mai mare de oameni, Nu înțeleg, Dacă îți vei juca bine rolul, cel pe care, în planul meu, l-am prevăzut pentru tine, sînt absolut sigur că, în puțin mai mult de o jumătate de duzină de secole, deși vom avea de luptat, tu și cu mine, cu multe adversități, voi deveni din dumnezeul evreilor dumnezeul celor pe care îi vom numi catolici, pe stil grecesc, Și care este rolul pe care mi l-ai destinat în planul tău, Cel de martir, fiul meu, cel de victimă, nimic nu e mai bun pentru a răspîndi o religie și a înflăcări o credință. Cele două cuvinte, martir, victimă, ieșiseră din gura lui Dumnezeu de parcă limba dinăuntru ar fi fost numai din lapte și miere, însă un frig subit îngheță membrele lui Isus, ca și cum ceața s-ar fi închis asupra lui, în timp ce Diavolul îl privea cu o expresie enigmatică, un amestec de interes științific și de milă involuntară. Mi-ai spus că îmi vei da putere și glorie, bîigui Isus, tremu- rînd încă de frig, Și îți voi da, îți voi da, însă amintește-ți de acordul nostru, le vei avea, însă după moarte, Dar la ce-mi folosesc puterea și gloria dacă voi fi mort, Ei, bine, nu vei fi chiar mort, în sensul absolut al cuvîntului, căci, fiind tu fiul meu, vei fi cu mine sau

în mine, încă nu m-am hotărît definitiv, În acest sens de care vorbești, ce înseamnă să nu fii mort, înseamnă, de exemplu, să vezi cum, pentru totdeauna, vei fi venerat în temple și altare, și, în asemenea măsură, pot deja să ți-o spun, încît în viitor oamenii îl vor uita întrucîtva pe Dumnezeuul inițial care sînt eu, dar asta n-are importanță, ce e mult se poate împărți, ce e puțin nu e cazul. Isus îl privi pe Păstor, îl văzu zîmbind și înțelese, Pricep acum ce caută aici Diavolul, dacă autoritatea ta se va întinde peste mai multe popoare și mai multe țări, atunci și puterea lui asupra lor se va întinde, căci limitele tale sînt limitele lui, nici un pas în plus nici un pas în minus, Ai pe de-a-ntregul dreptate, fiul meu, sînt bucuros de perspicacitatea ta, și dovada o ai în faptul, care nu e niciodată remarcat, că demonii unei religii nu pot avea nici o înrîurire în altă religie, tot așa cum un dumnezeu, închipuindu-ne că s-ar angaja într-o confruntare directă cu alt dumnezeu, nu îl poate învinge și nici de el nu poate fi învins, Și cum va fi moartea mea, Unui martir i se potrivește o moarte dureroasă și, dacă se poate, infamă, pentru ca atitudinea credincioșilor să devină cu mai mare ușurință receptivă, pasionată, emotivă. Lasă-te de ocolișuri, spune-mi pe șleau ce moarte voi avea, Dureroasă, infamă, pe cruce, Ca tatăl meu, Tatăl tău sînt eu, nu uita, Dacă mai pot încă să-mi aleg tatăl, îl aleg pe el, chiar dacă a fost, așa cum s-a întîmplat, infam un ceas din viața lui, Ai fost ales, nu poți alege, Rup contractul, mă dezleg de tine, vreau să trăiesc ca un om obișnuit, Vorbe zadarnice, fiul meu, încă n-ai înțeles că te afli în puterea mea și că toate documentele sigilate pe care le numim acord, pact, tratat, contract, alianță, figurînd eu ca una dintre părți, ar putea conține o singură clauză, cu mai puțină risipă de cerneală și hîrtie, o clauză care ar prescrie fără atîtea înflorituri Tot ce vrea legea lui Dumnezeu e obligatoriu, excepțiile de asemenea, or, fiul meu, fiind tu, într-o certă și remarcabilă manieră, o excepție, ajungi să fii la fel de obligatoriu ca legea, și cum sînt eu, care am făcut-o, Dar cu puterea pe care o ai, n-ar fi mult mai ușor, și mai curat din punct de vedere etic, să te duci tu însuși să cucerești aceste țări și aceste popoare, Nu se poate, o interzice pactul care există între zei, acesta, într-adevăr, imuabil, niciodată să nu ne băgăm direct în conflicte, mă vezi pe mine într-o piață publică, înconjurat, de necredincioși și de păgîni, încercînd să-i conving că dumnezeul lor este o gogoriță și că adevăratul dumnezeu sînt eu, nu sînt lucruri pe care un dumnezeu le-ar face altuia, ca să nu mai spun că nici unui zeu nu-i place să faci la el în casă ceea ce ar fi incorect să facă el în casa ta, Și atunci, vă folosiți de oameni, Da, fiul meu, omul este un lemn bun pentru orice lingură, de cînd se naște și pînă moare e întotdeauna dispus să se supună, îl trimiți încolo, și el se duce, îi spui să stea, și el stă, îi poruncești să se întoarcă înapoi, și el face cale întoarsă, omul, atît pentru pace cît și pentru război, vorbind în termeni generali, e lucrul cel mai bun ce li se putea întîmplă zeilor, Dar lemnul din care am fost eu făcut, fiind om, pentru ce lingură va folosi, fiind fiul tău, Va fi lingura pe care o voi cufunda în omenire ca s-o scot plină de oamenii ce vor crede în noul zeu care voi deveni, Plină de oameni, ca să-i devorezi, N-am nevoie să devorez pe cel ce singur se va devora.

Isus băgă vîslele în apă și spuse, Rămîneți cu bine, mă întorc acasă, vă veți întoarce pe drumul pe care ați venit, tu, înot, și tu, care nitam-nisam ai apărut, nitam-nisam poți să dispari. Nici Dumnezeu, nici Diavolul nu se mișcă de pe locurile lor, și Isus adăugă ironic, Aha, preferați să mergeți cu barca, sigur, e mai bine așa, domnilor, vă duc pînă la mal ca toți să-i poată, în sfîrșit, vedea pe Dumnezeu și pe Diavol așa cum sînt, ce bine se înțeleg, cît de mult seamănă. Isus întoarse barca, îndreptînd-o spre țarmul de unde venise, și, cu mișcări puternice și largi, pătrunse în ceața atît de deasă încît Dumnezeu încetă să se mai vadă, iar din Diavol nici măcar conturul. Se simți sprinten și vesel, cu o vigoare ieșită din comun, din locul unde stătea nu putea desluși prora bărcii, dar o simțea săltînd la fiecare impuls al vîslelor precum capul unui cal alergînd în galop, care în orice clipă pare că se va desprinde de trupul împovărat, dar trebuie să se resemneze să tragă de el pînă la capăt. Isus vîsli, vîsli, țarmul trebuia deja să fie aproape, care va fi, se întrebă el, at u^'nea oamenilor cînd le voi spune, Bărbosul e Dumnezeu, celălalt e Diavolul. Isus aruncă o privire rapidă peste umăr, acolo unde ar fi trebuit să fie malul, zări o luminozitate diferită și anunță, Am ajuns, și vîsli cu și mai multă putere. Aștepta să audă dm clipă în clipă alunecarea moale a fundului bărcii peste nămolul gros al malului, atingerea veselă a pietricelelor plutind slobode, însă prora bărcii, pe care n-o vedea, era îndreptată spre mi o- cul mării, iar luminozitatea, pe care o percepușe, redevenise cea a strălucitorului cerc magic, a cap canei fulgurante din care Isus crezuse că a scăpat. Istovît, își lăsă capul în piept, își încrucișă mîinile pe genunchi, punîndu-și palmele una peste alta, de parcă ar fi așteptat să vină cineva să le lege și nici nu se gîndi să pună vîslele în barcă, atît de imperioasă și de exclusivă devenise conș. ința futilității oricărui gest pe care l-ar fi făcut Nu va vorbi primul, nu-și va recunoaște cu voce tare înfrîngerea, nu-și va cere iertare pentru că încălcase voința și decretul lui Dumnezeu, atentînd, indirect, și la interesele Diavolului, naturalul beneficiar al efectelor secunde, dar nu secundare, ale voinței și realizării efective a proiectelor Domnului. Tăcerea, după evadarea ratată, a fost scurtă, Dumnezeu, așezat pe bancă, după ce-și potrivise din nou faldu rile tunicii și gulerul de la mantie cu falsa solemnitate rituală a judecătorului pe cale să pronunțe o sentință, spuse, S-o luăm de la capăt, să reîncepem din momentul cînd ți-am spus că ești în puterea mea, pentru că tot ce nu e o acceptare de către tine, umilă și pașnică, a acestui adevăr, e un t^mp pe care n-ar trebui să-l pierzi și nic. să mă obligi pe mine să-l pierd, Să reîncepem atunci, spuse Isus, dar ia notă că refuz să fac miracolele nentru care apare ocazia, și, fără miracole, proiectul tău nu e nimic, o aversă căzută din cer, care n-a potolit, nici o sete adevărată. Ai avea dreptate, dacă ar sta în mîinile tale puterea de a face miracole sau nu, Și nu este, Ce idee, miracolele, cele mici ca și cele mari, cel care le face sînt întotdeauna eu, în prezenta ta, bineînțeles, pentru a primi prin tine beneficiile ce-mi convin, în fond, ești un superstițios, crezi că e nevoie ca făcătorul de miracole să stea la căpătâiul bolnavului pentru a se întîmpla mmu nea, ori, dacă eu vreau, un om agomzînd fără un suflet lîngă el, singur în cea mai adîncă solitudine, fără medic, fără infmiera, fără o rudă dragă ală-

turi, dacă eu vreau, repet, acest om ar scăpa și ar trăi în continuare, ca și cum nimic nu i s-ar fi întâmplat, Și atunci de ce n-o faci, Pentiu că și-ar închipui că a primit vindecarea ca răsplătă pentru meritele sale personale și s-ar apuca să spună prostii de genul Un om ca mine nu putea muri, or, e deja prea multă îngîmfare în lumea pe care am creat-o, n-o să îngădui acum asemenea sminteli, Așadar, toate miracolele îți aparțin, Cele pe care le-ai făcut și cele pe care le vei face, și chiar admi-țînd, dar e vorba de o simplă ipoteză, utilă numai pentru clarificarea chestiunii care ne-a adus aici, admițînd că te-ai încapățîna să-mi ignor voința, dac-ai umbla prin lume proclamînd, dau un exemplu, că nu ești fiul lui Dumnezeu, eu aș isca pe unde treci atît de multe și atît de formidabile miracole, încît n-ai mai avea ce face decît să te dai bătut înaintea celor ce-ți vor mulțumi pentru ele și, prin urmare, înaintea mea, Deci n-am scăpare, Nici una, și să nu faci ca mielul speriat care nu vrea să meargă la sacrificiu, se zbate, geme de ți se rupe inima, dar destinul lui e deja scris, saci i- ficatorul îl așieaptă cu satîrul, Eu sînt acest miel

Ce ești tu, fiul meu, ești mielul lui Dumnezeu, pe care însuși Dumnezeu îl duce la altar, cel pe care-l pregătîm noi aici.

Isus îl privi pe Păstor ca și cum ar fi așteptat de La el nu un ajutor, ci, fiind negreșit diferită înțelegerea pe care trebuia s-o aibă asupra lucrurilor lumii, căci om nu e și n-a fost, nici dumnezeu nu e și nu va fi, poate o privire, un semn dm sprîncene, i ar putea cel puțin sugera un răspuns abil, de păsuire, care l-ar putea elibera, fie și pentru scurtă vreme, din starea de animal încolțit în care se află. isă ceea ce citește Isus în ochii lui Păstor sînt cuvîntele pe care i le a spus cînd l-a alungat de lîngă turmîl, N-ai învățat nimic., pleacă, acum Isus înțelege că nu ajunge să nu i te supui o dată lu Dumnezeu, că cel care nu i-a jertfit mielul nu trebuie să-i jertfească oaia, că nu-i poți spune Da lui Dumnezeu pentru ca apoi să-i spui Nu, ca și cum Da și Nu ar fi mîna stîngă și mîna dreaptă, și Lună numai treaba pe care împreună o fac. Dumnezeu, în ciuda obișnuitelor sale demonstrații de forță, el e universul și stelele, el e fulgerele și trăsnetele, el e glasurile și focul din vîrful muntelui, nu avea puterea să te silească să omori mioara, dar, tu, din ambiție, ai omorît-o, sîngele vărsat de ea n-a fost absorbit pe de-a-ntregul de pămîntul desertului, privește cum a ajuns pînă la noi, e firul roșu curgînd la suprafața apei, care, atunci cînd vom pleca, ne va urmări oriunde ne vom duce, pe tine, pe Dumnezeu și pe mine. Isus îi spuse lui Dumnezeu, li voi vesti pe oameni că sînt fiul tău, unicul fiu pe care-l are Dumnezeu, dar cred că, nici măcar în aceste ținuturi care-ți aparțin, atît nu va fi de ajuns pentru a-ți crește imperiul atît de mult cît vrei, Te recunosc, în sfi/șit, fiul meu, ai renunțat, în fine, la obositoarele veleități de rezistență cu care aproape ai reușit să mă scoți din sărite și intri, din proprie inițiativă, în modus faciendi, or, printre nenumăratele lucruri ce pot. li spuse oamenilor, oricare le-ar fi rasa, culoarea, crezul sau filozofia, unul singur este valabil pentru toți, unul singur, în sensul că nici unul dintre acești oameni, înțelept sau ignorant, tînăr sau bătrîn, puternic sau mizerabil, n-ar îndrăzni să-ți răspundă Asta n-are nici o legătură cu mine, Despr e ce este vorba, întrebă Isus, acum fără să-și ascundă interesul, Orice om, răspunse Dumnezeu cu tonul celui care ține o

lecție, oricine ar fi el, oriunde s-ar afla, orice ar face, e un păcătos, păcatul e, ca să spunem așa, la fel de inseparabil de om pe cât a devenit omul de inseparabil de păcat, omul e o monedă, întoarce-o și vezi păcatul, Nu mi-ai răspuns la întrebare, Ba da, îți răspund, și astfel singurul cuvânt pe care nici un om nu-l poate respinge este, Pocăiește-te, pentru că toți oamenii au căzut în păcat, chiar și numai o singură dată, au avut un gând rău, au încălcat un obicei, au comis o crimă mai mică sau mai mare, l-au disprețuit pe cel care a avut nevoie de ei, nu și-au îndeplinit datoriile, au insultat religia și pe preoții ei, l-au renegat pe Dumnezeu, lor nu va trebui să le spui decât Pocăiți-vă Pocăiți-vă Pocăiți-vă, Pentru atât de puțin n-ar fi nevoie să sacrifici viața celui căruia zici că-i ești tată, ajungea să faci să apară un profet, Vremea în care îi dădeau ascultare a trecut, astăzi ne trebuie un revulsiv puternic, ceva care să poată șoca sensibilitățile și dezlănțui sentimentele, Un fiu al lui Dumnezeu pe cruce, De exemplu, Și ce va trebui să le mai spun acestor oameni, în afară de a le pretinde o dubioasă pocăință, dacă, plictisiți de mesajul tău, îmi vor întoarce spatele, într-adevăr, să le ceri să se pocăiască nu cred că va fi suficient, va trebui să faci apel la imaginație, să nu spui că n-ai, și azi admir modul cum ai reușit să nu-mi jertfești mielul, A fost ușor, animalul n-avea de ce să se căiască, Isteț răspuns, însă fără rost, dar și asta e bine, trebuie să semeni în oameni neliniști, îndoieli, să-i faci să creadă că, dacă nu reușesc să înțeleagă, vina e a lor, Trebuie deci să le spun povești, Da, povești, parabole, exemple morale, chiar dacă trebuie să deformezi puțin legea, nu-ți face probleme, e o cutezanță pe care oamenii timorați o apreciază întotdeauna la alții, pînă și mie, dar nu pentru că aș fi timorat, mi-a plăcut modul cum ai scăpat-o de la moarte pe femeia adulteră, și uite că, din partea mea, înseamnă mult c-o spun, căci această pedeapsă eu am pus-o în regulamentul pe care vi l-am dat, îngădui să-ți fie deformat legile, semn rău, O îngădui cînd îmi e de folos, și o vreau cînd îmi e util, amintește-ți ce ți-am explicat despre lege și excepții, ceea ce vrea voința mea devine obligatoriu în aceeași clipă, Voi muri pe cruce, ai spus, Aceasta e voința mea. Isus îi aruncă o privire păstorului, dar chipul lui părea absent, ca și cum ar fi contemplat un moment din viitor și nu l-ar fi venit să creadă în ceea ce îi vedeau ochii. Isus își lăsă în jos brațele și rosti, Facă-se voia ta.

Mulțumit, Dumnezeu dădu să se ridice ca să-și îmbrățișeze fiul iubit, cînd un gest al lui Isus îl opri, Cu o condiție, Știi bine că nu poți pune condiții, răspunse Dumnezeu cu o expresie de nemulțumire, Să nu-i spunem condiție, să-i spunem rugămintă, o simplă rugămintă a condamnatului la moarte, Bine, spune, Tu ești Dumnezeu, și, Dumnezeu trebuie să răspundă cu adevărul la orice întrebare îi e pusă, și fiind tu Dumnezeu, cunoști tot timpul trecut, viața de azi, care se află la mijloc, și tot timpul viitor, Așa e, eu sînt timpul, adevărul și viața, Atunci, spune-mi, în numele a tot ce zici că ești, cum va fi viitorul după moartea mea, ce se va afla în el care nu s-ar afla dacă n-aș fi acceptat să mă dau jertfă nemulțumirii tale, dorinței tale de a domni peste mai mulți oameni și mai multe țări.

Dumnezeu făcu un gest de lehamite, dîndu-și seama că s-a încurcat în plasa întinsă de propriile salo cuvinte, și căută, fără convingere, un

refugiu, un subterfugiu, O, fiule, viitorul e enorm, viitorul cere o groază de timp să-l povestești, De când stăm noi aici în mijlocul mării, învăluți de ceață, întreba Isus, de o zi, de o lună, de un an, prea bine, conți nuăm încă un an, încă o lună și încă o zi, Diavolul se poate duce, dacă vrea, oricum își are asigurată partea, iar dacă beneficiile vor fi proporționale, așa cum pare drept, cu cât va crește Dumnezeu, cu atât va crește și Diavolul, Rămîn, spuse Păstorul, era primul cuvînt pe care îl rostea de cînd își făcuse apariția, Rămîn, repetă, iar apoi, Și eu pot vedea cîte ceva din viitor, dar nu deslușesc întotdeauna dacă e adevăr sau minciună ceea ce îmi închipui că văd, adică îmi văd minciunile drept ceea ce sînt, adevărurile mele, totuși nu știu niciodată în ce măsură adevărurile celorlalți sînt minciunile lor. Labirintica tiradă ar fi avut nevoie, pentru a se încheia cum se cuvine, ca Păstor să dezvăluie ceea ce el vedea în viitor, însă glasul i se curmă brusc ca și cum ar fi înțeles că spusese deja prea multe. Isus, care nu-și dezlipise ochii de Dumnezeu, rosti, cu un soi de ironie tristă, La ce bun te prefaci că nu știi ce știi, știai că-ți voi pune această întrebare, știi că-mi vei spune ce doresc să știu, nu mai amîna prin urmare clipa cînd voi începe să mor, Ai început să mori de cînd te-ai născut, Așa e, dar acum am început să mă zoresc. Dumnezeu îl privi pe Isus cu o expresie care, dacă ar fi fost om, am spune că arăta un respect subit, gesturi și ființă s-au umanizat, și, aparent fără legătură, deși niciodată nu vom cunoaște înlănțuirile profunde care există între toate lucrurile și faptele, ceața se adună în jurul bărcii, o împrejmuie ca un zid de netrecut, pentru ca din strînsoarea ei să nu răzbată și să nu se împrăstie în lume vorbele lui Dumnezeu despre efectele, rezultatele și consecințele jertfei acestui Isus, fiul său, după cum suzține, și al Măriei, însă al cărui tată adevărat este Iosif, după acea lege nescrisă care cere să te încrezi numai în cea ce vezi, cu toate că, se știe, noi, oamenii, nu vedem întotdeauna aceleași lucruri în același fel, ceea ce, de altfel, s-a dovedit excelent pentru supraviețuirea și relativa sanitate mentală a speciei.

Dumnezeu rosti, Va exista o Biserică, așa cum știi, înseamnă adunare, o societate religioasă pe care tu o vei întemeia, sau va fi întemeiată în numele tău, e aproape același lucru dacă ne mărginim la ce contează, iar această biserică se va întinde în lume pînă pe tărîmuri încă necunoscute, se va numi catolică pentru că va fi universală, lucru care, din păcate, nu-i va scuti de certuri și disensiuni pe cei ce te vor lua drept referință spirituală, mai mult, cum ți-am mai spus, decît pe mine însumi, dar numai pentru o vreme, cîteva mii de ani, fiindcă eu eram înainte ca tu să fii și voi fi veșnic după ce vei înceta să fii ceea ce ești și ceea ce vei fi, Vorbește limpede, îl întrerupse Isus, Nu e cu puțință, spuse Dumnezeu, vorbele oamenilor sînt precum umbrele, iar umbrele niciodată nu vor ști să explice lumina, între ele și lumină stă și se interpune corpul opac ce le-a dat naștere, Te-am întrebat de viitor, De viitor vorbesc, Vreau să-mi spui cum vor trăi oamenii ce vor veni după mine, Te referi la cei ce-ți vor urma învățătura, Dacă vor fi mai fericiți, Mai fericiți, ceea ce se înțelege prin fericire, n-aș spune, dar vor avea speranța fericirii în cerurile unde eu veșnic viețuiesc, vor avea așadar speranța de a trăi veșnic în preajma mea, Doar atât, Ți se pare puțin, să trăiești în

preajma lui Dumnezeu, Puțin, mult sau totul, se va afla doar după Judecata de Apoi, cînd îi vei judeca pe oameni pentru binele și răul pe care-l vor fi făcut, deocamdată trăiești în cer de unul singur, îi am pe îngerii și arhanghelii mei, îți lipsesc oamenii, Da, îmi lipsesc, și pentru ca ei să vină la mine vei fi tu răstignit, Vreau să știu mai multe, rosti Isus, aproape cu violență, de parcă ar fi vrut să alunge imaginea în care se văzuse, atîrnînd pe o cruce, scaldat în sînge, mort, Vreau să știu cum vor ajunge oamenii să creadă în mine și să mă urmeze, nu-mi spune că va fi de ajuns ce le voi spune, nu-mi spune că va fi de ajuns ceea ce în numele meu vor spune aceia care cred în mine, îți dau un exemplu, păglnii și romanii, care au alți zei, îmi vei spune că așa deodată, cît ai bate din palme, îi vor schimba cu mine, Nu cu tine, cu mine, Cu tine sau cu mine, tu însuți spui că este același lucru, să nu ne jucăm cu vorbele, răspunde la întrebarea mea, Acela care va avea credință va veni la noi, Așa, cît ai bate din palme, la fel de ușor pe cît e s-o spui, Ceilalți zei se vor împotrivi, Iar tu vei lupta împotriva lor, desigur, Nici vorbă, tot ce se petrece pe pămînt se petrece, cerul este etern și pașnic, destinul oamenilor îl împlinesc oamenii, acolo unde sînt, Vorbînd acum pe șleau, chiar dacă vorbele sînt umbre, vor muri oameni pentru tine și pentru mine, Oamenii au murit întotdeauna pentru zei, chiar pentru zeii falși și mincinoși, Zeii pot minți, Pot, Iar tu ești, între toți, unicul și adevăratul, Da, unicul și adevăratul, Și, fiind adevărat și unic, nici așa nu poți evita să moară oamenii pentru tine, ei care ar trebui să trăiască prin tine, vreau să spun, aici pe pămînt, nu în cer, unde nu vrei să le dai nici una dintre bucuriile vieții, Bucurii false, toate, pentru că au fost zămislite din păcatul originar, întrebă-l pe Păstor, el îți va povesti cum a fost, Dacă între tine și Diavol există taine neștiute, sper ca una să fie aceea pe care am învățat-o de la el, chiar dacă îți va spune că n-am învățat nimic. Se lasă tăcerea,

Dumnezeu și Diavolul se priviră în ochi pentru prima dată, amîndoi păreau că vor vorbi, dar nu se întîmplă nimic. Isus spuse, Aștept, Ce anume, întrebă Dumnezeu, ca și cum mintea i-ar fi rătăcit departe, Să-mi spui cîtă moarte și cîtă suferință va costa victoria ta asupra celorlalți zei, cu cîtă suferință și moarte vor fi plătite luptele pe care, în numele tău și al meu, le vor purta unii împotriva celorlalți oameni ce vor crede în noi, Te încă- păținezi să vrei s-o știi, Da, Bineînțeles că se va clădi adunarea de care ți-am vorbit, dar temeliiile ei, pentru a fi puternice, vor trebui săpate în carne și turnate într-un ciment de renunțare, lacrimi, durere, tortură, alcătuit din toate morțile ce se pot azi închipui și din cele care numai în viitor vor fi cunoscute, Vorbești, în sfîrșit, clar și direct, continuă, Pentru a începe cu cei pe care îi cunoști și îi iubești, pescarul Simon, pe care îl vei numi Petru, va fi, ca și tine, răstignit, dar cu capul în jos, răstignit de asemenea va fi Andrei, pe o cruce în formă de X, fiului lui Zebedeu, numit Iacob, îi vor tăia capul, Dar Ioan, Dar Maria din Magdala, Aceștia vor muri de moartea lor naturală, atunci cînd li se vor sfîrși zilele naturale, dar alți prieteni vei avea, discipoli și apostoli ca și ceilalți, care nu vor scăpa de suplicii, este cazul unui Filip, legat de cruce și bătut cu pietre pînă cînd i se va termina viața, unui Bartolomeu, care va fi jupuit de viu, unui Toma, care va fi ucis cu lăncile, unui Matei, despre care nu-mi

amintesc acum cum va muri, unui alt Simon, tăiat în două cu ferăstrăul, unui Iuda, cu lovituri de buzdugan, unui alt Iacob, lapidat, unui Matia, decapitat cu securea, și, de asemenea, lui Iuda Iscarioteanul, dar despre acesta tu vei ști mai multe decât mine, de propria mână spânzurat de un măslin, Ei toți vor trebui să moară din cauza ta, întrebă Isus, Dacă pui problema în termenii ăștia, da, toți vor muri din cauza mea, Și după aceea, După aceea, fiul meu, ți-am mai spus, va urma o istorie interminabilă de fier și de sânge, do foc și cenușă, o mare nesfârșită de suferință și lacrimi, Povestește-mi. vreau să știu tot. Dumnezeu suspină și, cu tonul monocord al celui care a preferat să-și amuțească mila și mizericordia, își începu litania, în ordine alfabetică pentru a evita să nedreptățească pe cineva, Adalbert din Praga, ucis de o suliță, Adrian, ucis cu lovituri de ciocan pe nicovală, Afra din Augsburg, moartă pe rug, Agapit dm Preneste, mort pe rug, spânzurat de picioare, Agata din Sicilia, moartă cu sînii tăiați, Agnesa d.,i Roma, eviscerată, Agricola din Bologna, mort răstignit și ciuruit de cuie, Alfegiu din Canteibury, împuns de coarne de bou, Anastasia din Siimium moartă pe rug și cu sînii tăiați, Anastasie din Salona, mort spânzurat, cu gîtul tăiat, Ansan din Siena, ucis prin smulgerea viscerelor, Anton din Rivoli, ucis cu pietrele și ars, Antonin de Pamiers, ucis cu sârtecă, Apolinarie din Ravenna, ucis cu lovitul de măciucă, Apolonia din Alexandria, ucisă pe rug după ce i s-au smuls dinții, Augusta din Treviso, ucisă prin decapitare și arsă, Aurea din Ostia, ucisă prin înecare cu o piatră de moară legată de gît, Aurea din Siria, care a sîngerat pînă la moarte, așezată pe un scaun înțesat de cuie, Auta, străpunsă de săgeți, Babilas din Antiohia, decapitat, Barbara din Nicomedia, decapitată, Barnaba din Cipru, lapidat și ars, Beatrice din Roma, strangulată, Benignus din Dijon, ucis cu lăncile, Blandma din Lyon, aruncată în coarnele unui taur sălbatic, Blaziu de Sebasta, străpuns de cuie de fier, Calixt, mort cu o piatră de moară la gît, Casian din mola, ucis cu un stilet de elevii săi, Castul, îngropat de viu, Cecilia din Roma, i-au tăiat beregata, Ciprian din Cartagina, decapitat, Cyrus din Tars, omorît, cînd era încă un copil, de un judecător care l-a bătut cu capul pe scările tribunalului, Clarus din Nantes, decapitat, Clarus din Viena, decapitat, Clement, mort prin înecare, cu o ancoră de gît, Crispin și Crispinian din Soissons, decapitați, Cristina dm Bolzano, omorîtă de tot ce pot face piatra, roata, cleștii, săgețile și șerpii, Cucufat din Barcelona, mort cu mațele smulse, ajungînd la finalul literei C, Dumnezeu spuse, mai departe totul e la fel, cu excepția unor amănunte, care, prin rafinament, ar cere prea mult timp pentru a le explica, să ne oprim aici, Continuă spuse Isus, și Dumnezeu continuă, abrevînd pe unde putea, Donat din Arezzo, decapitat, Ecaterina din Alexandria, decapitată, Elifiu din Rampillon, i-au tăiat calota craniană, Emerita, arsă, Emil din Trevi, decapitat, Engratia dm Saragoza, decapitată, Erasmus din Gaeta, numit de asemenea Elmo, tras pe un cabestan, Ermenegild, ciocan, Eschil din Suedia, lapidat, Escubiculus, decapitat, Esmeran din Ratisbona, legat de o scară și masacrat, Eufemia din Calcedonia, cu o spadă înfiptă în trup, Eulalia din Merida, decapitată, Eutropiu de Saintes, cu capul tăiat de secure, Fabian, spadă și cuie de fier, Felicitas și cei șapte fii, capetele tăiate de spadă, Felix și fratele său

Adactus, idem, Ferreol de Besançon, decapitat, Fidel de Sigmaringen, buzdugan cu țepi, Filomena, săgeți și ancoră, Firmin din Famplona, decapitat, Flavia Domitiela, idem, Foi d'n Agen, cu gîtul tăiat, Fortunat din Evora, poate că idem, Fructuoso din Tarragona, ars, Gaudențiu din Franța, decapitat, Gelasie, idem, plus cuie de fier, Gengulf din Burgundia, încornorat, asasinat de amantul nevestei, Gerard Sagredo din Budapesta, lance, Gereon din Koln, decapitat, Gervasie și Protasie, gemeni, idem, Godeliva de Ghistel, strangulată, Goretti Maria, idem, Gratus din Aosta, decapitat, Hieron, spadă, Hipolit, tîrît de un cal, Ianuarius din Neapole, decapitat, după ce a fost aruncat fiarelor sălbatice și zvîrlit într un cuptor, Ignățiu de Azevedo, ucis de calviniști, ăștia nu sînt catolici, Ioan de Brito, decapitat, Ioan de Prado, înjunghiat în ceafă, Ioan Fischer, decapitat,, Ioan Nepomuk din Praga, înecat, Ioana d'Arc, arsă de vie, Iulia din Corsica, i-au tăiat sinii și apoi au răstignit-o, Iuliana din Nicomedia, decapitată, Iustina din Antiohia, arsă cu smoală topită și decapitată, Justa și Rufina din Sevilla, una pe roată, alta strangulată, Justus și Pastor, nu acesta care e cu noi, ci din Alcalá de Henares, decapitați, Killian de Wiirzburg, decapitat, Laurențiu, ars pe un grătar, Leucadia din Toledo, aruncată din vîrfurile unei stînci, Lievin din Gand, i-au smuls limba și l-au decapitat, Longin, decapitat, Lucia din Siracusa, decapitată după ce i-au scos ochii, Ludgeriu din Autun, idem, după ce i-au scos ochii și i-au tăiat limba, Ludmila din Praga, strangulată, Magin din Tarragona, decapitat cu o seceră dințată, Mamed din Capadocia, cu mațele smulse, Manuel, Sabel și Ismael, Manuel cu un cui înfipt în fiecare parte a pieptului și un piron traversîndu-i capul de la o ureche la alta, toți decapitați, Margareta din Antiohia, torță și pieptene de fier, Marius din Persia, spadă, mîinile amputate, Martina din Roma, decapitată, martirii din Maroc, Berard de Cobio, Petru de Geminiano, Otto, Adjutus și Acursius, decapitați, cei din Japonia, douăzeci și șase de răstigniți, străpunși de sulite și arși, Mauriciu din Agaune, spadă, Meinrad din Einsiedeln, măciucă, Menas din Alexandria, spadă, Mercuriu din Capadocia, decapitat, Thomas Morus, idem, Nicasius din Reims, idem, Odile de Huy, săgeți, Pafnutie, răstignit, Paius, sfirtecat, Pancrațiu, decapitat, Pantelimon din Nicomedia, idem, Patroclu din Troyes și Soest, idem, Pavel din Tars, căruia îi vei datora prima ta biserică, idem, Perpetua și Felicitas din Cartagina, Felicitas era sclava Perpetuei, împunse cu coarnele de o vacă furioasă,

Petru de Rates, spadă, Petru de Verona, cu+ț în ceafă și pumnal în piept, Piat de Tournai, i-au tăiat craniul, Polriarp, înjunghiat și ars, Prisca din Roma, devorată de lei, Procesus și Martmian, aceeași moaite, cred, Quintian, piroane înfipite în cap și în alte părți, Quirinus din Rouen, vîrfurile craniului tăiat, Quiteria din Coimbra, decapitată dt propriul ei tată, o oroare, Regina din Alesia, sabie. Renaud din Dortmund, mai de zidar, Restituta din Neapoie, rug, Roland, spadă, Roman din Antiolna, hmbâ smulsă, strangulare, încă nu te-ai săturat, îl întrebă Dumnezeu pe Isus, și Isus răspunse, Această întrebare ar trebui să ți-o pui ție însuți, convnuă, SJ Dumnezeu continuă, Sabin din Assisi, lapidat, Sabinian din Sens, cu beregata tăiată, Saturniu dm Toulouse, tîrît de un taur, Sebastian, săget' Secund din Asti,

decapitat, Servațiu de Tongres și Maastricht, ucis cu lovituri de galenți, oncît de incredibil ar părea, Sever din Barcelona, piron înfipt în cap, Sidwell de Exeter, decapitat, Sigismund, regele burgunzilor, aruncat într-o fîntînă, Sinforian de Autun, idem, Sixt, idem, Ștefan, lapidat, Tare is, lapidat, Tecla din Iconion, amputată și arsă, Ibodor, rug, Thomas Becket din Canterbury, spadă înfiptă în craniu, Tihurțiu, decapitat, Timotei din Efes, lapidat, Tirs, tăiat cu ferăstrăul, Torcat și cei douăzeci și șapte, omorîți de generalul Musa la porțile orașului Guimarães, Tropez din Pisa, decapitat, Urban, idem, Valeria din Limoges, idem, Valerian, idem, Venanțiu de Camerino, cu beregata tăiată, Victor din Marsilia, idem, Victor, decapitat, Victoria din Roma, omorîță după ce i s-a smuls limba, Vincențiu din Saragoza, piatră de moară și grătar cu țepi, Virgil din Trento, altul omorît cu lovitui de galenți, Vitalie din Ravenna, lance, Wilgeforte, sau Liberata sau Eutropia, fecioară, răstignită, și alții, alții, alții, idem, idem, idem, ajunge, Nu ajunge, spuse Isus, la care alții te referi. Crez că e chiar indispensabil, Cred, Mă refer la cei care, nefiind martirizați și murind de moarte firească, au suferit martiriul tentațiilor cărnii, lumii și demonului și care, pentru a le învinge, au trebuit să-și mortifice trupul prin post și rugăciune, este c' ar un caz interesant, un anume Jonn Scorn, care și-a petrecut atît „mp în genunchi, încît a ajuns să facă bătăături, unde crezi, la genunchi, bineînțeles, și, de asemenea, se spune, asta te privește pe tine, că a închis Diavolul într-o cizmă, ha, ha, ha, Eu, într-o cizmă, se îndoi Păstor, astea sînt legende, ca să fiu închis într-o cizmă ar trebui ca ea să aibă mărimea lumii, și, chiar și așa, aș vrea să văd cine era în stare s-o încalțe și s-o descâlțe, Doar prin post și rugăciune, întrebă Isus, și Dumnezeu răspunse, Și de asemenea își ror ci nui trupul cu dureri, sînge și murdărie și multe alte penitențe, folosind cilich și practicînd flagelări, vor exista chiar unu care nu se vor spăla întreaga viață, sau aproape, alții se vor arunca în spini sau se vor rostogoli în zăpadă ca să potolească zbu ciumul cărnii suscitată de Diavol, căruia i se dato rează aceste ispite, căci scopul lui este să abată sufletele de la drumul cel drept care le va duce la cer, femei goale și monștri înspăimîntători, creaturile i: nașinației bolnave, luxuria și spaima, sînt armele cu care Diavolul chinuie bieteale vieții ale oamenilor, Toate astea le vei face, îl întrebă Isus pe Păstor M> mult sau mai puțin, răspunse el, m-am mărginit să iau pentru mine ceea ce Dumnezeu n-a vrut, carnea, cu bucuria și tristețea ei, tinerețea și bătrînețea, prospețimea și putreziciunea, dar nu e adevărat că frica ar fi arma mea, nu-mi amintesc să fi fost eu acela care a inventat păcatul și pedeapsa lui, și spaima care se ascunde în ele întotdeauna, Taci, îl întrerupse Dumnezeu, nerăbăător, păcatul și Diavolul sînt două nume ale aceluiași lucru, Ce lucru, întrebă Isus, Absența mea, Și absența ta ce cauză are, te-ai retras tu sau ei te-au părăsit, Eu nu mă retrag niciodată, Dar îngădui să te părăsească, Cine mă părăsește, mă caută, Și dacă nu te găsește, vina, bineînțeles, e a Diavolului, Nu, el nu e vinovat de asta, vina e a mea, că nu reușesc să ajung unde mă caută, aceste cuvinte le rosti Dumnezeu cu o sfîșietoare și neașteptată tristețe, ca și cum deodată ar fi descoperit limitele puterii sale. Isus spuse, Continuă, Sînt alții, reîncepu rar Dumnezeu, care se retrag în pustietăți agreste și duc o

viață solitară, în grote și caverne, în compania fiarelor, alții care se lasă zidiți în pereți, alții care se urcă pe stâlpi înalți și trăiesc acolo ani și ani în șir, alții, glasul scăzut, se stinse, Dumnezeu contempla acum o defilare interminabilă de oameni, mii și mii de bărbați și femei, în întreaga lume, intrând în minăstiri, unele, rustice construcții, multe, palate superbe, Aici vor rămâne ca să ne slujească pe mine și pe tine, de dimineața pînă seara, cu veghe și rugăciuni, și, avînd ei toți același scop și același destin, să ne adore și să moară cu numele noastre pe buze, vor folosi nume diferite, vor fi benedictini, bernarzi, augustinieni, gilbertini, trinitarieni, franciscani, dominicani, capucini, carmeliți, iezuiți și vor fi mulți, mulți, mulți, ah, cît mi-ar plăcea să pot exclama Doamne, pentru că sînt atît de mulți. În acest moment, Diavolul îi spuse lui Isus, Observă cum există, în ceea ce el a povestit, două moduri de a-ți pierde viața, unul prin martiriu, altul prin renunțare, nu era de ajuns că trebuie să moară cînd le bate ceasul, e nevoie, pe deasupra, să alege într-un fel sau altul în întîmpinarea morții, răstigniți, eviscerați, decapitați, arși, lapidați, înecați, sfirtecați, strangulați, jupuiți, străpunși în lance, sfîșiți de coarne, îngropați, tăiați, găuriți de săgeți, amputați, înfiți în piroane, ori dacă nu, înăuntrul și în afara chiliei, capitulului și claustrului, pedepsindu-se că s-au născut cu trupul pe care Domnul l-a dat și fără de care n-ar avea unde-și pune sufletul, asemenea torturi nu le-ai inventat acest Diavol care-ți vorbește, Asta e tot, îl întrebă Isus pe Dumnezeu, Nu, mai lipsesc războie, Vor fi și războaie, Și masacre, De masacre și u, aș fi putut chiar să mor într-unui, dacă mă gîndesc bine, a fost păcat, nu m-ar aștepta acum un crucifix, L-ai dus pe celălalt tată al tău acolo unde trebui,, să se afle ca să poată auzi ceea ce am vrut să spună soldații, în fine, și-am cruțat viața, IVI ai cruțat viața ca să mă faci să mor cînd o să ai chef și o să-ți fie de folos, e ca și cum m-ai omorî de două ori, Scopurile justifică mijloacele, fiule, După cele auzite din gura ta de cînd sîntem aici, cred că da, renunțare, reclusiune, suferințe, moarte, și acum războaiele și măcelurile ce războaie sînt astea, Multe, un șir nesfîrșit, dar mai ales cele care vor fi făcute împotriva ta și a mea în numele unui Dumnezeu care încă n-a apărut, Cum poate apărea un Dumnezeu, dacă, într-adevăr, este așa ceva, el nu poate decît să existe dintotdeauna și pentru totdeauna, Recunosc că e greu de înțeles, ai la fel de greu de explicat, dar se va întîmplă cum îți spun, un Dumnezeu va veni și se va lansa împotriva noastră, și atunci cei care ne vor urma, popoare întregi, nu, nu am destule cuvinte pentru a-ți povesti despre morțile, masacrele, măcelurile, închipi ieștea- i altarul meu din Ierusalim înmulțit de o mie de ori, pune oameni în locul animalelor, și nici așa nu ve reuși să știi cu siguranță ce-au fost crucele iadele, Cruciade, ce înseamnă asta, și de ce spui c-au fost, cînd încă n-au avut loc, Aminteste-ți că eu sînt timpul și că, așadar, pentru mine, tot ce trebuie să se întîmple s-a întîmplat deja, tot ce s-a întîmplat se întîmplă în fiecare zi, Povestește-mi despre cruciade, Bun, fiul meu, aceste locuri unde acum ne aflăm, incizînd Ierusalimul și alte ținuturi la nord și la occiaent, vor fi cucerite de adepții dumnezeului tîrziu de care și-am vorbit, iar ai noștri, cei care sînt de partea noastră, vor face totul ca să-i expulzeze din locurile pe care tu le-ai călcat cu piciorul și pe care

eu cu atîta as duitate le frecventez. Pentru a-i alunga de a: i pe romani, astăzi, n-ai făcut prea multe, Îți vorbesc despre viitor, nu mă zăpăci, Continuă, atunci, Adaugă că tu te-ai născut aici, aici ai trăit și aici ai murit, Deocamdată, încă nu am murit, Pentru ceea ce vorbim, e tot aia, chiar acum ți-am explicat ce înseamnă, din punctul meu de vedere, a se întîmpla și a se fi întîmplat, și, te rog, nu mă întrerupe tot timpul dacă nu vrei să tac de-a t îlelea, Gata, tac, Bine, acestor ținuturi oamenii viitorului le vor da numele de Locurile Sfinte, pentru că tu te-ai născut, ai trăit și ai murit aici și, prin urmare, nu i-ar sta deloc bine religiei care vei fi tu, să i se afle leagănul în mîinile nedemne ale necredincioșilor, motiv, cum vezi, mai mult decît suficient pentru a justifica faptul că, timp ae vreo două sute de ani, mari armate, venite din Occident, vor încerca să cucerească și să păstreze pentru religia noastră grota unde te-ai născut și muntele pe care vei muri, pentru a nu vorbi decît de loc urile prin cipale, Aceste armate sînt cruciadele, întocmai, Și au cucerit ce voiau Nu, dar au omorît multă lume, Și cei care au participat, Au murit tot atîția, dacă nu mai mulți, Și toate astea, în numele nostru, Se vor duce la război strigînd Domnul o vrea, Și trebuie să fi murit zicînd Domnul a vrut-o, Va fi un sfîrșit frumos, Din nou sacrificiul a fost inutil, Sufletul, fiul meu, pentru a se mîntui, are nevoie de sacrificiul trupului, Cu aceste cuvinte sau cu altele, te-am mai auzit spunînd același lucru și înainte, dar tu, Păstor, ce ne spui despre aceste uimitoare întîmplări viitoare, Spun că nimeni cu mîntea întregă n-ar putea afirma că Diavolul a fost, este sau va fi vinovat de asemenea măcel și de asemenea cimitire, doar dacă vreunui răuvoitoi i-ar veni ideea calomnioasă să-mi atribuie mie ideea de a fi făcut să se nască Dumnezeu care va fi dușmanul acestuia, Mi se pare clar și evident că tu n-ai nici o vină, iar cît despre teamă? că ți-ar putea fi atribuite responsabilități, vei răspunai că Diavolul, fiind minciună, nu va putea crea niciodată adevărul care e Dumnezeu, Dar atunci, întrebă Păstor, cine-l va crea pe Dumnezeu duș man. Isus nu știa ce să răspundă, Dumnezeu, dacă tăcea, continua să tacă, însă, din ceață, coborî o voce care spuse, Poate că acest Dumnezeu și cel care va veni nu sînt decît niște heteronimi, Ai cui, a ce. întrebă, curioasă, altă voce, Ai lui Pessoa, a fost ce s-a perceput, dar, de asemenea, ar fi putut fi, Ai Persoanei. Isus, Dumnezeu și Diavolul s-au prefăcut la început că n-au auzit, dar imediat se priviră cu spaimă, așa e teama comună, unește cu ușurință diferențele.

Trecu un timp, ceața nu mai cuvîntă, iar Isus întrebă, acum cu tonul celui care nu mai așteaptă decît un răspuns afirmativ, Asta-i tot. Dumnezeu ezită, iar apoi, cu o voce obosită, spuse, Mai e sJ Inchiziția, dar despre ea, dacă nu te super: am putea vorbi altă dată, Ce este Inchiziția, Inchiziția este altă istorie interminabilă, Vreau să știu, A.r fi mai bine să nu știi, Insist, Vei suferi în viața ta de azi remușcări care aparțin viitorului, Dar tu, nu, Dumnezeu e Dumnezeu, nu are remușcări, Atunci eu, dacă tot port povara de a muri pentru tine, pot suporta și remușcări ce ar trebui să fie ale tale, Aș prefera să te cruț, In fond, ce altceva ai făcut de cînd m-am născut, Ești ingrat cum sînt toți copiii, Să ne lăsăm de prefăcătorii, spune-mi ce va fi Inchiziția, Inchiziția, numită de asemenea tribunalul Sfîntului Oficiu, este răul

necesar, instrumentul extrem de crud cu care vom combate infecția care, într-o zi, și pentru multă vreme, se va instala în corpul Bisericii tale prin intermediul unor erezii funeste în general, ca și al derivatelor și corolarelor lor minore, la care se adaugă câteva perversiuni fizice și morale, ceea ce, totul adunat și băgat în același sac de orori, fără preocupări de prioritate și ordine, va include luterani și calvinști, moliniști și udaizanți, sodomiti și vrăjitori, unii, flageluri ale viitorului, alții, ale tuturor timpurilor, Și, fiind, cum spui, un rău necesar, ce va face Inchiziția pentru a elimina astfel de grozăvii, Inchiziția este o poliție și un tribunal, de aceea va trebui să aresteze, să mdece și să condamne așa cum fac tribunalele și polițiile, Va condamna la ce, La carceră, la surghiun, la rug, La rug, spui. Da, vor muri arși, în viitor, mii și mii și mii de băi bați și femei Despre unii mi-ai vorbit deja, Aceia au fost aruncați în flăcări deoarece credeau în tine, ceilalți vor fi pentru că se îndoiesc, Nu e voie să se îndoiască de m .ie, Nu, Dar noi ne putem îndoii că Jupiter al romanilor ar fi un dumnezeu, Singurul Dumnezeu sînt eu, eu sînt Domnul, și tu ești Fiul meu, vor muri mi Sute de mii, Vor muri sute ae mii de bărDați și de femei, pămîntul se va umple de țipete de durere, de gemete și de horcăit de agonie, fumul rugurilor va acoperi soarele, grăsimea lor va sfîrîi pe jăratec, mirosul va îngreșoșa, și toate astea se vor întîmpla dm vina mea, Nu din vina ta, din cauza ta, Tată, îndepărtează de mine paharul acesta, Să-l bei este condiția puterii mele și a glo: ei tale, Nu vreau această glorie, Dar eu vreau această putere. Ceața se îndepărtă pînă unde se aflase ma devreme, se zărea puțină apă în jurul bărcii, o apă netedă și mată, fără nici o încrețitură făcută de vînt sau vreun freamăt de înotătoare trecînd. Atunci Diavolul spuse, Trebuie să fii Dumnezeu ca să ți placă atît de mult sîngele.

Ceața reîncepu să înainteze, se va mai întîmpla ceva, altă revelație, altă durere, altă remușcare.

Vorbi însă Păstor, Am să-ți fac o propunere, spuse, adresîndu-i-se lui Dumnezeu, iar Dumnezeu, surprins, O propunere, tu, și ce propunere mai e și asta, tonul era ironic, superior, capabil să reducă la tăcere pe oricine n-ar fi fost Diavolul, cunoscut și de-al casei de multă vreme. Păstor tăcu un moment, ca și cum ar fi căutat cuvintele cele mai potrivite, și explică, Am ascultat cu mare atenție tot ce a fost spus în această barcă și, deși eu însumi ani întrevăzută câteva străfulgerări și umbre ale viitorului, nu m-am gîndit că lumi ai le erau de la ruguii, iar umbrele de la atîția morți, Și asta te deranjează, N-ar trebui să mă deranjeze, de vreme ce sînt Diavolul, iar Diavolul profită întotdeauna de pe urma morții, și chiar mai mult decît tine, nu e nevoie să demonstrez că infernul va fi veșnic mai populat decît cerul, Atunci de ce te plîngi, Nu mă plîng, propun, Propune, dar grăbește-te, nu pot rămîne a ci pe vecie, Tu știi, și îi meni n-o știe mai bine decît tine, că și Diavolul are inimă, Da, dar o folosești prost, Vreau astăzi să-mi folosesc bine inima pe care o am, accept și vreau ca toată puterea ta să se întindă pînă la marginile pămîntului, dar fără să moară atîta lume, și cum tu spui că tot ce nu ți se supune și te neagă e rodul Răului care sînt eu, care-l administrez în lume, îți propun să mă primești din nou în cerul tău, iertîndu-mi răul d i trecut în schimbul răului pe care în

viitor nu va trebui să-l comit, și să-mi accepti și să-mi păstrezi supunerea, ca în timpurile fericite când am fost unul dintre îngerii tăi preferați, mă numea Lucifer, cel ce purta lumina, înainte ca ambiția de a fi egal cu tine să-mi devoreze sufletul și să mă facă să mă revolt împotriva autorității tale, Și de ce-ar trebui eu să te accept și să te iert, îmi poți spune, Pentru că, dacă o vei face, dacă acum îmi vei da mie iertarea, pe care, în viitor, o vei promite cu atîta ușurință în stînga și în dreapta, atunci

Răul se va termina chiar astăzi, fiul tău nu va mai trebui să moară, împărăția ta nu va mai fi doar această țară a iudeilor, ci întreaga lume, cunoscută și necunoscută încă, și mai mult decît lumea, universul, pretutindeni Binele va governa, iar eu voi cînta, în ultimul și cel mai um .1 rînd de îngeri care ți-au rămas fideli, mai fidel decît toți, pentru că m-am pocăit, îți voi cînta laude, totul se va sfîrși ca și cum nu s-ar fi întîmplat niciodată, totul va începe ca și cum așa va fi întotdeauna, Știam că ai talent să îmbrobodești sufletele și să le duci la pierzanie, dar un discurs ca ăsta n-am mai auzit niciodată de la tine, ce talent oratoric, cîta elocvență, mai-mai să mă convingi, Nu mă accepti, nu mă ierți, Nu te accept, nu te iert, te vreau așa cum ești și, dacă se poate, și mai rău decît ești acum, De ce, Pentru că Binele care sînt eu n-ar exista fără Răul care ești tu, un Bine care ar trebui să existe fără tine ar fi de neconceput, într-o asemenea măsură încît nici măcar eu nu mi 1 pot imagina, în sfîrșit, dacă tu te term m, și eu mă termin, pentru ca eu să fiu Binele e necesar ca tu să fii în continuare Răul, dacă Diavolul nu trăiește ca Diavol, Dumnezeu nu trăiește ca Dumnezeu, moartea unuia ar fi moartea celuilalt, E ultimul tău cuvînt, Primul și ultimul, primul pentru că a fost prima dată cînd am spus-o, și ultimul pentru că n o voi repeta. Păstor ridică dm umeri și îi spuse lui Isus, Să nu se spună că Diavolul n-a încercat oată să-l ducă pe Dumnezeu în ispită, și, sculîndu-se, se pregătea să-și treacă un picior peste bordul bărcii, dar brusc își suspendă mișcarea și spuse, Ai în traistă un lucru care-mi aparține. Isus nu-și amintea să fi venit cu desaga în barcă, dar adevărul e că se afla acolo, făcută ghemotoc la picioarele lui, Ce lucru, întrebă el, și deschizînd-o, văzu că înăuntru nu se afla decît vechea strachină neagră, pe care o adusese din Nazaret, Asta, Asta, răspunse Diavolul, și i-o luă din mîini, într-o zi se va întoarce în posesia ta, dar nu vei apuca să șt i că o ai. Puse strachina în veșmintul grosolan de păstor, în care era îmbrăcat, și coborî în apa Nu se u: ,ă la Dumnezeu, se mulțumi să spună, de parcă s-ar fi adresat unui auditoriu invizibil, Adio, pentru totdeauna, dacă el așa a vrut. Isus îl armări cu p] idrea, Păstor se îndepărta încetul cu încetul în direcția cetii, nu se gîndise să-l întrebe din ce capriciu venise și se retrăgea înot, la distanță semăna din nou cu un porc cu urechile ciulite, se auzea răsuflarea bestială, dar un auz mai fin ar fi perceput fără greutate și un gîfuit de teama, nu de a se îneca, ce idee, Diavolul nu moare, am aflat adineauri, ci de a trebui să existe pentru totdeauna. Păstor se pierdea deja printre primele fuioare de ceață cînd glasul lui Dumnezeu răsună deodată, grăbit, ca al celui care e pe punctul să plece, Voi trimite un bămat, pe nume Ioan, pentru a te ajuta, dar va trebui să-l convingi că ești cel ce vei spune că eșă. Isus privi, dar Dumnezeu nu mai era. în aceeaș clipă, ceața se ridică și se

risipi în văzduh, lăsînd marea curată și netedă de la un țărm la altul, printre munți, în apă nici urmă ae Diavol, în aer nici urmă de Dumnezeu.

Pe țăimul de unde venise, Isus zări, în ciuda distanței, o mare mulțime de oameni și multe corturi ridicate în spatele lor, ca și cum locul s-ar fi transformat în tabăra unor inși care, nefiind din partea locului și neavînd unde să doarmă, fuseseră nevoiți să se organizeze pe cont propriu. Lucrul i se păru ciudat, dar nu-i dădu prea multă atenție și-și băga vîslele în apă, îndreptîndu-și barca într-acolo. Aruncînd o privire peste umăr, observă că erau împinse niște bărci în apă și, încor- dîndu-și mai mult plivirea, îi recunoscu pe Simon și pe Andrei, și pe Iacob și pe Ioan, amestecați cu alți pe care nu și-i amintea să-i mai fi văzut pe aici, cu excepția cîtorva. Curînd se apropiară, atît de mare era zelul cu care mînuiau vîslele, și, ajungînd la distanța de unde puteau fi auziți, Simon strigă, Unde ai fost, evident nu asta voia să știe, însă trebuia să înceapă într-un fel, Aici, pe mare, răspunse Isus, cuvinte la fel de fără rost unele ca și celelalte, într-adevăr comunicarea nu pare să înceapă prea bine în noua epocă a vieții fiului lui Dumnezeu, al Măriei și al lui Iosif. Peste cîteva clipe, Simon sări, în sfîrșit, în barca lui Isus, și incomprehensibilul, imposibilul, absurdul a fost dezvăluit, Știi cît timp ai stat pe mare, în mijlocul ceții, fără să ne putem lansa bărcile în apă, pentru că, de fiecare dată, o forță de neînvins ne împingea înapoi, întrebă Simon, Toată ziua, răspunse Isus, o zi și o noapte, adăugă pentru a răspunde agitației lui Simon cu o expectativă similară", Patruzeci de zile, strigă Simon, și cu o voce mai scăzută, Ai stat patruzeci de zile pe mare, patruzec ie zile în care ceața nu s-a ridicat nici o singură clipă, vrînd parcă să ascundă ochilor noștri ce se întîmpla înăuntru] ei, ce-ai făcut acolo, căci în patruzeci de zile nu ne-a fost îngăduit să scoatem nici măcar un pește din apele astea. Isus îi lăsase o vîslă lui Simon, iar acum vîsleau și vorbeau, umăr la umăr, fără grabă, așa se fac cel mai bine confidențele, de aceea, înainte să se apropie celelalte bărci, Isus spuse, Am fost cu Dumnezeu și știu care-mi va fi viitorul, timpul pe care-l voi trăi și viața de după viața mea, Cum e el, cum e Dumnezeu, vreau să spun, Dumnezeu nu se arată într-o singură formă, poate să ne apară ca un nor, ca o coloană de fum, sau poate să vină îmbrăcat ca un iudeu bogat, îl recunoaștem mai mult după glas, după ce l-am auzit odată, Ce ți-a zis, Că sînt fiul lui, A confirmat, Da, a confirmat, Atunci, Diavolul a avut dreptate cînd cu povestea cu porcii, Diavolul a fost și el în barcă, a asistat la tot ce s-a întîmplat, pare a ști la fel de multe despre mine ca și Dumnezeu, deși, în anumite momente, am impresia că știe mai mult decît Dumnezeu, Și unde, Unde, ce, Undi' stăteau ei, Diavolul pe bordul bărcii, chiar Iuti, între tine și Dumnezeu, care a stat pe banca de l.i pupă, Ce ți-a spus Dumnezeu, Că sînt fiul lui și c.'i v , fi răstignit, Dacă mergi în munți să lupți alături i de bandiți, vom merge cu tine, Veți merge cu mine, dar nu în munți, ce contează nu e să-l învingem pe Cezar cu armele, ci să-l facem pe Dumnezeu să triumfe prin cuvînt, Atît, Prin exemplu, de asemenea, a prin sacrificiul vieților noastre, cînd va fi neve^o, Sînt cuvintele Tatălui tău, De azi înainte toate cuvintele mele vor fi cuvintele lui, și cei care vor creae în el vor crede în mine, pentru că nu e posibil să

crezi în Tată și să nu crezi în Fiul, căci noul drum pe care Tatăl și l-a ales pentru sine doar pe Fiul, care sînt eu, va putea să înceapă, A spus că vom merge cu tine, la cine te referi, La tine, în primul rînd, la Andrei, fratele tău, la cei doi fii ai lui Zebedeu, Iacob și Ioan, în plus, Dumnezeu mi-a spus că îmi va trimite un bărbat pe nume Ioan ca să mă ajute, dar nu poate fi acesta, N-avem nevoie de ma mulți, nu sîntem un cortegiu al lui Irod, Vor veni și alții, și cine știe dacă unii nu vor fi deja aici așteptînd un semn, un semn pe care Dumnezeu îl va face prin mine, pentru ca să mă creadă și să mă urmeze cei de care el nu se lasă văzut, Ce le vei spune oamenilor, Să se căiască de păcatele lor, să se pregătească pentru noile vremuri ale lui Dumnezeu, care se apropie, timpul cînd spada lui învăpi ată îi va sili să-și îndoiaie grumazul pe cei care i-au respins cuvîntul și peste el au scuipat, Le vei spune că ești Fiul lui Dumnezeu, vei fi nevoit s-o spui, Voi spune că Tatăl meu m-a numit Fiul său și că port aceste cuvinte în inimă de cînd m-am născut și că acum a venit și Dumnezeu și mi-a spus Fiul meu. un tată nu te face să-l uiți pe celălalt, însă azi poruncește Tatăl Dumnezeu, să ne supunem lui, Lasă atunci lucrurile pe seama mea, spuse Simon, și imediat lăsă vîsla din mînă, se duse la prora ambarcațiunii, și cum glasul său putea fi deja auzit de pe țarm, strigă, Osana, iată că sosește Fiul lui Dumnezeu, el care a stat pe mare patruzeci de zile vorbind cu Tatăl, iar acum se întoarce la noi ca să ne căim și să ne pregătim, Să nu spui că era și Diavolul acolo, se grăbi să-i spună Isus, temîndu-se că va fi făcută publică o situație, pe care i-ar fi foarte greu s-o explice. Simon scoase din nou un strigăt, mai vibrant, care provocă agitație printre oamenii care așteptau pe țarm, iar apoi reveni iute la locul lui, spunîndu-i lui Isus, Dă-mi mie vîsla și du-te să stai la prora, în picioare, dar nu spune nimic, pînă n-ajungem pe uscat să nu scoți o vorbă. Așa au făcut, Isus în picioare, la prora bărcii, cu tunica lui veche, desaga goală pe umăr, brațele pe jumătate ridicate, ca și cum ar fi vrut să salute sau să binecuvînteze și l-ar fi reținut timiditatea ori lipsa de încredere în propriile sale merite. Dintre cei care îi așteptau, trei, mai nerăbdători, se băgară în apă pînă la brîu și, ajunși lîngă barcă, o prinseră și începură s-o împingă și s-o tragă, în timp ce, din exterior, cu mîna rămasă liberă, unul dintre ei încerca să atingă tunica lui Isus, nu pentru că ar fi fost convins de adevărul proclamației lui Simon, ci pentru că i se părea un lucru ieșit din comun faptul că un om lipsise timp de patruzeci de zile în mijlocul mării, de parcă ar fi fost în deșert în căutarea lui Dumnezeu, întorcîndu-se acum din rărunchii reci ai unui munte de ceață, fie că îl văzuse ori nu pe Dumnezeu. N-ar trebui să fie nevoie să adăugăm că nu s-a vorbit de altceva în satele din împrejurimi, mulți dintre cei care se află aici au venit din pricina fenomenului meteorologic, auziseră numai că înăuntru era prins un om și spuseseră, Bietul de el. Barca acostă fără nici o smucitură, ca și cum ar fi fost așezată pe țarm de aripi de îngeri. Simon îl ajută pe Isus să coboare, îndepărtîndu-i cu o nerăbdare abia stăpînită pe cei care intraseră în apă și de aceea se credeau îndreptățiți la o plată diferită, Lasă-i, spuse Isus, într-o zi vor auzi c-am murit și vor regreta că nu mi-au putut purta trupul mort, lasă-i să mă ajute cît sînt viu. Isus se urcă pe un dîmb și-și întrebă prietenii, Unde e Maria, în aceeași clipă o văzu, ca și cum,

pronunțându-i numele, ar fi făcut-o să iasă din neant sau din ceață, aveai impresia că nu e prezentă, dar era de ajuns să-i pronunți numele și ea se iveaua, Sînt aici, iubitul meu Isus, Vino lângă mine, să vină și Simon și Andrei, să vină și Iacob și Ioan, fiii lui Zebedeu, ei sînt cei care mă cunosc și cred în mine, cei care mă cunoșteau și mă credeau cînd încă nu le puteam spune nici lor, nici vouă, că sînt Fiul născut din Dumnezeu, Fiul care a fost chemat de Tată și patruzeci de zile a petrecut cu el în mijlocul mării și care s-a întors pentru a vă spune că a sosit vremea Domnului și că trebuie să vă căiți înainte să vină Diavolul să culeagă spicele putrede, care au căzut din holda pe care Dumnezeu o duce în brațe, spicele care sînteți voi, dacă, spre raul vostru, vreți să fugiți din îmbrățișarea iubitoare a lui Dumnezeu. Un murmur străbătu mulțimea, ridî- cîndu-se deasupra capetelor ca valurile mici care din nou se văd pe mare, de fapt, mulți dintre cei prezenți auziseră de miracolele făptuite în diverse locuri de cel din fața lor, unii fuseseră chiar martori oculari și beneficiari, Eu am mîncat din piinea și peștele acela, spunea unul, Eu am băut din vin, spunea altul, Eram vecin cu femeia adulteră, adăugă al treilea, dar, între asemenea isprăvi, oricît de neobișnuite au fost sau au părut a fi, și această supremă minune, proclamată aici, că Isus e Fiul lui Dumnezeu și, în consecință, Dumnezeu însuși, distanța e ca de la cer la pămînt, iar aceasta, din cîte se știe, n-a fost pînă azi măsurată. Atunci, din mijlocul mulțimii, se ridică un glas, Dă-ne o dovadă că ești fiul lui Dumnezeu și eu te voi urma, Tu m-ai urma oricum dacă inima te-ar împinge spre mine, însă inima ta e prizonieră într-un piept ferecat, de aceea îmi ceri o dovadă pe care simțurile tale ar putea s-o înțeleagă, prea bine, îți voi da o dovadă care îți va convinge simțurile, dar pe care mintea ta o va refuza, astfel că, pînă la urmă, nedumerit și sfișiat între minte și simțuri, singura soluție va fi să te lași călăuzit spre mine de inima ta, Cine poate să înțeleagă va înțelege, eu nu înțeleg, spuse omul, Cum te numești, Toma, Vino aici, Toma, vino cu mine la marginea apei, vino să mă vezi cum fac niște păsări din acest noroi pe care-l adun cu mîinile, observă cît e de ușor, fră- mînt și modelez trupul și aripile, dau formă capului și ciocului, încrustez aceste pietricele care vor fi ochii, potrivesc penele lungi din coadă, îi echilibrez picioarele și ghearele și, după ce am terminat-o pe asta, mai fac încă unsprezece, iată-le, una, două, trei, patru, cinci, șase, șapte, opt, nouă, zece, unsprezece, douăsprezece păsări de noroi, închipuiește-ți, le putem da chiar un nume, aceasta e Simon, aceasta Iacob, aceasta Andrei, aceasta Ioan, și aceasta, dacă nu te deranjează, se va numi Toma, cît despre celelalte vom aștepta ca numele lor să apară, de multe ori numele întîrzie pe drum, ajung mai tîrziu, și acum privește ce fac, arunc această plasă peste păsările ca să nu poată fugi, dacă nu sîntem atenți, Vrei să spui că, dacă ridicăm plasa, păsările fug, întrebă, neîncrezător, Toma, Da, dacă ridicăm plasa, păsările fug, Asta e dovada cu care voi ai să mă convingi, Da și nu, Cum adică, da și nu, Cea mai bună dovadă, dar ea nu depinde de mine, ar fi ca tu să nu ridici plasa și să crezi că păsările vor fugi dacă o vei ridica, Sînt din lut, nu pot să fugă, încearcă, și Adam, primul nostru tată, a fost din lut și tu te tragi din el, Lui Adam i a dat, viață Dumnezeu, Nu te mai îndoii, Toma, ridică plasa, eu sînt Fiul lui Dumnezeu, Tu ai vrut-o,

aceste păsări nu vor zbura, și cu o mișcare rapidă, Toma ridică plasa, și păsările, libere, își luară zborul, se ro iră de două ori, cirpind, deasupra mulțimii uluite, și dispărură în văzduh. Isus spuse, Vezi, Toma, pasărea ta a zburat, iar Toma îi răspunse, Nu Doamne, e aici în genunchi la picioarele tale, pasărea aceea sînt eu.

Cîțiva bărbați se desprinseră din mulțime, iar în urma lor, dar nu depinzînd de ei, apărură și cîteva femei. Se apropiară și își spuseră numele, Sînt Filip, și Isus văzu în el pietrele și crucea, Sînt Bartolomeu, și Isus văzu în el un trup jupuit, Sînt Matei, și Isus îl văzu mort, înconjurat de barbă, Sînt Simon, și Isus văzu în el ferăstrăul care-l hăcuia, Sînt Iacob, fiul lui Alfeu, și Isus văzu cum îl omorau cu pietre, Sînt Iuda Tadeul, și Isus văzu măciuca ridicîndu-i-se deasupra capului, Eu sînt Iuda Iscarioteanul, și lui Isus i se făcu milă de el pentru că îl văzu spînzurîndu-se cu proprii i mîini de smochin. Atunci Isus îi chemă pe ce'lalți și le spuse, Acum sîntem toți, ceasul a sosit. Și spre Simon, fratele lui Andrei, Cum mai avem un alt Simon printre noi, tu, Simon, de acum înainte te vei numi Petru. Întoarseră spatele mării și porr „ă la drum, în urmă mergeau femeile, celor ma: multe n am reușit să le aflăm numele, dar, de fapt, nu contează, aproape toate sînt Maria, și chiar dacă nu sînt, vor răspunde la acest nume, spunem femeie, spunem Maria, iar ele își ridică ochii și vin să ne slujească.

sus și ai lui umblau pe di umuri și prin sate, și Dumnezeu vorbea prin gura lui Isus și iață ce spunea, S-au împlinit timpurile și împărăția lui Dumnezeu se apropie, căiți-vă și credeți în vestea cea bună Auzind asemenea cuvinte, norodul de rînd se gîndea că între a se împlini și a se știrbi timpurile nu putea fi vreo deosebire și că, prin urmare, se apropie sfîrșitul lumii, care e pragul unde timpul e măsurat și se consumă. Cu toții îi mulțumeau lui Dumnezeu pentru mizericord: a de a fi trimis înainte, pentru a anunța solemn evenimentul iminent, un bărbat care spunea că-i este Fiu, ceea ce chiar ar fi putut să fie adevărat, că 4 din senin săvîrșea cîte un miracol pe oriunde trecea, singura condiție, dacă poate fi numită condiție, însă imperativă, fiind credința sinceră a celui ce-l cerea, așa cum a fost cazul leprosului care l-a implorat, Dacă vrei, poți să mă cureți, iar Isus, cuprins de o adîncă milă față de nenorocitul acoperit de plăgi, îl atinse și porunci, O vreau, fii curat, și. în aceeași clipă, carnea putredă s-a însănătoșit, pielea care dispăi use s-a refăcut, și cel care fusese pînă atunci un lepros hidos și murdar, de care fugea toată lumea, redeveni un om curat și perfect, apt de orice. Un alt caz, demn de asemenea de a fi relatat, a fost cel al unu paralytic care, pentru că la poartă era mare înghesuială, a trebuit să fie ridicat, iar apoi coborît, pe targa lui, printr-o gaură din acoperișul casei unde se afla Isus, care trebuie să fi fost a lui Simon, numit Petru, și meritînd recompensă atîta credință, Isus spuse, Fiul meu, iți sînt iertate păcatele, dar s-a întîmplat să fie de față cîțiva scribi bănuitori, din aceia care văd în orice un motiv de recriminare, care invocă fără încetare legea și care, auzind aceste cuvinte, rostite de Isus, nu s-au putut stăpîni să nu protesteze, De ce vorbești așa, spui blasfemii, numai Dumnezeu poate ierta păcatele, la care Isus răspunse printr-o întrebare. Ce este mai ușor, să 1 spun paralyticului, i sînt iertate păcatele, sau să-i spun

Ridică-te, ia-ți targa și umblă, și, fără să aștepte răspunsul celorlalți, încheie, Ei bine, ca să știți că am pe pământ puterea de a ierta păcatele, îți poiuncesc, asta i-o spunea paralticului, să te ridici, să-ți iei taiga și să te duci acasă, cuvinte care imediat îl făcură pe infirm să se scoale în picioare, întreg și, pe deasupra, cu forțele refăcute, în ciuda inactivității provocate de paralizie, căci își luă targa și și-o puse în spinare, apoi plecă la treburile lui, mulțumindu-i Domnului de mii și mii de ori.

Bineînțeles că nu toată lumea cere rn'racole. fiecare dintre noi ne obișnuim cu timpul cu micile sau mediile noastre mizerii și ne învățăm să trăim cu ele, fără să ne treacă prin minte să inoportunăm cu ele puterile prea înalte, însă păcatele sînt altceva, păcatele macină pe sub ce se vede, nu sînt un picior mai scurt sau un braț strîmb, nu sînt lepra din afară, ci lepra dinăuntru De aceea, Dumnezeu avusese mare dreptate cînd îi spusese lui Isus că orice om are cel puțin un păcat de care să se pocăiască, și cel mai obișnuit și firesc e că are o mulțime. Or, lumea pămîntescă fiind aproape de sfîrșit și apropiindu-se împărăția lui Dumnezeu, decît să intrăm în ea cu un trup refăcut pe seama miracolelor, mai important este să fim călăuziți de un suflet, al nostru, purificat de căință și vindecat prin iertare. De altfel, dacă paralticului din Capernaum își petrecuse o parte din viață pe o targă era pentru că păcătuisese, căci se știe că o: ce beteșug este consecința păcatului, de aceea, concluzie de o imbatabilă logică, adevărata condiție a unei bune sănătăți, care este și a nemuririi sufletului, dacă nu cumva și a trupului, nu poate fi decît o puritate integrală, o absență absolută a păcatului, printr-o pasivă și eficientă ignorare sau printr-o respingere activă, atît în faptă cît și în gînduri. Totuși, să nu credeți că Isus străbătea ținuturile Domnului irosind puterea de a vindeca și autoritatea de a ierta, care de același Domn îi fuseseră conferite. Na că n-ar fi vrut, bineînțeles, căci mima lui bună îl făcea să dorească mai degrabă să devină un panaceu universal decît să vestească tuturora sfîrșitul timpurilor și să pretindă de la fiecare să se căiască, așa cum era obligat de porunca lui Dumnezeu, și pentru ca păcătoșii să nu piardă prea mult timp cu reflecții care nu făceau decît să amîne dificila decizie de a spune Am păcătuit, Domnul punea în gura lui Isus vorbe care făgăduiau și amenințau, precum, Adevăr vă spun vouă că unu dintre cei care sînt aici de față nu vor muTM înainte de a vedea sos'ud împărăția lui Dumnezeu, cu toată puterea sa, închipuiți-vă acum efectele devastatoare pe care o asemenea proclamație o producea în conștiința noroadelor, din toate părțile se înghesuiau mulyim¹ e neliniștite și începeau să se țină după Isus ca și cum el ar fi fost acela care trebuia să le călăuzească de-a dreptul în noul paradis pe care Dumnezeu avea să-l instaureze pe pământ, deosebindu-se de primul prin aceea că, de astă dată, mulți se vor bucura de el, după ce vor fi răscumparat prin rugăciune, penitență și căință păcatul lui Adam, numit și păcat originar. Și cum, în majoritatea lor, acești inși încrezători proveneau din straturi sociale umile, meșteșugari și lucrători cu sapa, pescari și femei fără căpătîi, într-o zi, cînd Dumnezeu l-a lăsat mai în voie, Isus se încumetă să improvizeze un discurs care i-a entuziasmat pe toți cei care l-au auzit, vîrsînd lacrimi de bucurie așa cum numai cei fără speranță pot vărsa

cînd își văd salvarea cu ochii, Ferice de voi, spuse Isus, ferice de voi, care sînteți săraci, pentru că a voastră este împărăția lui Dumnezeu, ferice de voi, care sînteți acum flămînzi, pentru că voi veți fi săturați, ferice de voi, care acum plîngeți, pentru că voi veți rîde, dar, în acest moment, Dumnezeu băgă de seamă ce se petrecea, și, nepu- tînd suprima ceea ce spusese Isus, îi sili limba să pronunțe alte cuvinte, care au transformat lacrimile de bucurie în negre lamentații în fața unui negru viitor, Ferice de voi, cînd oamenii vă vor urî, vă vor izgoni dintre ei, vă vor ocări și se vor lepăda de numele vostru infam, din pricina Fiului Omului. Cînd Isus sfîrși de rostit această frază, simți că i se frînge inima de durere căci, în aceeași clipă, i se zugrăvi în minte tragica viziune a chinurilor și morților pe care Dumnezeu i le prevestise pe mare. De aceea, în fața mulțimii care-l privea încremenită de groază, Isus căzu în genunchi și, prosternat, se rugă în tăcere, nimeni din cei care se aflau acolo nu-și putea imagina că le cerea tuturor iertare, el care se mîndrea, ca Fiu al lui Dumnezeu, că are puterea să-i ierte pe ceilalți. În noaptea aceea, în intimitatea cortului unde dormea cu Maria din Magdala, Isus spuse, Eu sînt păstorul care, cu același toiag, îi mîna la sacrificiu pe cei inocenți și pe cei vinovați, pe cei care s-au mîntuit și pe cei care s-au pierdut, pe cei care s-au născut și pe cei care se vor naște, cine mă va elibera de această remușcare, pe mine care mă văd astăzi în aceeași situație precum odinioară tatăl meu, dar el este responsabil pentru douăzeci de vieți, iar eu pentru douăzeci de milioane. Maria din Magdala plînsese împreună cu Isus și-i spuse, Tu n-ai vrut-o, A.sta e cel mai rău, îi răspunse el, iar ea, ca și :um, de la bun început, ar fi știut tot ceea ce noi, încetul cu încetul, am văzut și am auzit, Dumnezeu este cel care croiește drumurile și le poruncește celor care trebuie să pășească pe ele, pe tine te-a ales ca să deschizi, în slujba lui, o cale între căi. Însă tu nu vei merge pe ea și nu vei construi un templu, alții îl vor construi peste sîngele și rărunchii tăi, de aceea ar fi mai bine să accepți cu resemnare destinul pe care Dumnezeu l-a orînduit și l-a sens pentru tine, căci toate gesturile tale sînt prevăzute, cuvintele pe care le vei pronunța te așteaptă în locurile unde va trebui să mergi, acolo te vor aștepta șchiopii cărora le vei da pic jare, orbii cărora le vei da vedere, surzii cărora le ve da auz, muții cărora le vei da glas, morții cărora le-ai putea da viață, Nu am putere împotriva morții, N-ai încercat niciodată, Ba da, dar măslinul n-a înv:at, Timpurile sînt acum altele, ești obligat să vrei ce vrea Dumnezeu, dar Dumnezeu nu-ți poate refuza ceea ce tu vei vrea, Să mă elibereze de această povară, nu vreau altceva, Vrei imposibilul, dragă Isus, singurul lucru pe care Dumnezeu într-adevăr nu-l poate este să nu se vrea pe sine însuși, De unde știi, Femeile au alt fel de a gîndi, poate pentru că trupul nostru este diferit, asta trebuie să fie, da, asta trebuie să fie.

Intr-o zi, pentru că pămîntul este mereu prea vast pentru efortul unui singur om, chiar cînd e vorba de o porțiune minusculă, cum e, în cazul nostru, Palestina, Isus se hotărî să-și trimită prietenii, cîte doi, să vestească prin orașe, cetăți: și sate sosirea apropiată a împărăției li Dumnezeu, povă- tuind și propovăduind pretutindeni, așa cum făcea el. Și cum rămase singur cu Maria din Magdala, căci celelalte femei îi însoțeau pe bărbați, în funcțid de gustul și de preferi ața fiecărui și

fiecăreia, se gîndi să facă împreună o călătorie la Betania, care-i aproape de Ierusalim, omînd astfel, dacă expresia nu e necuviincioasă, doi iepuri dintr-o lovitură, vizitînd adică familia Manei, căci era t mpul să se împace frații  i cumna ii, să se cunoască grupul mergînd apoi, din nou reunit, la Ierusalim, căci Isus le fixase întilnire tuturor prietenilor lui peste trei luni, în Betania. Despre ce au făcut cei doisprezece în  ara Israelului nu sînt multe de spus, mi întii, pentru că, except nd c teva momente ale 'de ii  i circumstanțe ale morții, nu istoria lor am fost chema i noi s-o povestim, iar, în al doilea rând, pentru că nu li se dăruise dec t puterea de a repeta, totuși, după firea fiecăruia, lec  le  i faptele  nv  torului, ceea ce vrea să însemne că au dat pove e ca  i el, dar au t m duit cum s-au priceput Păcat că Isus le-a ordonat categoric să nu umble pe drumurile p g nilor  i să nu intre în ni :i un ora  al samaritenilor, căci, din pricina acestei surpi n- z toare manifestări de intoleran  , la care n-ar fi trebuit să ne așteptăm din partea unei persoane at t de bine pregătite, s-a ratat ocazia de a se abrevia eforturi viitoare, fiindcă, avînd Dumnezeu inten ia, destul de clar exprimată, de a-  largi teritoriile  i influen a, mai devreme sau mai t rziu va veni  i rîndul, nu numai al sam ai stenilor, ci, mai ales, al p g nilor, de aici  i de a^irea. Isus le spusese să vindece bolnavi, să învie mort, să cure e lepro i, să alunge demoni, însă, în real 'ate, în afara unor aluzii vagi  i foarte generale, nu se constata că ar fi rămas vreo urmă ser:   sau vreo amintire a unor astfel de acțiuni, în măsura în care, într-adevăr, le vor fi s v r it, ceea ce, până la urmă, servește pentru a arăta că Dumnezeu nu se încrede în oricine, oric t de bune i-ar fi recoman-dările. C nd se vor  ntilni din nou cu Isus, c^i doisprezece vor avea desigur c te ceva de povestit cu privire la rezultatul îndemnurilor la poc in   pe care le-au  mp rtit în stînga  i în dreapta, însă vor avea foarte puține de spus la capitolul 'vindec i', cu excepția alungării c torva demoni subalterni, din cei care n-au nevoie de exorcisme din cale afara de imperioase pentru a sari de la un om la altul. Vor povesti, în schimb, că ei  n i i au fost adesea alunga ori prost primi i pe drumuri care nu erau ale p g nilor sau în ora e care nu erau ale samaritenilor, fără altă consolare dec t că- i scuturau la plecare praful de pe sandale, ca  i cum vina ar fi fost a bietului colb, pe care toți îl f-alc  în picioare  i care de nimeni nu se plînge însă Isus le spusese că a a trebuiau să ac ioneze în astfel de cazuri, ca mărturie împotriva celor ce refuzau să-i asculte, un răspuns deplorabil, un răspuns, în fond, resemnat, căci era vorba chiar de cuv ntul lui Dumnezeu, care astfel era respins, cu toate că Isus fusese foarte explicit, Nu vă bate i capul cu ce va trebui să spuneți, în acel moment vi se va sufla ce ve i avea de spus. Or, poate că lucrurile nu sînt chiar at t de simple, poate că, în acest caz ca  i în altele, soliditatea doctrinei, care e deasupra, depinae de factorul personal, care e dedesubt, lec ia, dacă nu e temerar s-o afirmăm, pare bună, să profităm de ea.

S-a  nt mplat să fie o vreme precum a trandafirilor proaspăt cuie i, fragedă  i parfumată ca  i ei, iar arumurile curate  i primitive de parcă, în fa a lor, ar fi p  it îngeri, stropind u-le cu rouă  i m tu-r ndu-le apoi cu mături de laur  i de mirt. Isus  i Maria din Magdala călătoreau incognito, noaptea nu dormeau niciodată în

caravanseraiuri, ferinau-se și să se alătore vreunei caravane, unde riscul să-l recunoască ca cineva pe Isus era mai mare. Nu pentru că Isus și-ai fi negat obligațiile, oricum nu i-ar fi îngăduit-o supravegnerea minuțioasă a lui Dumnezeu, dar părea că Dumnezeu însuși se hotărîse să-i acorde cîteva zile nelucrătoare, căci, pe drum, nu se iveau leproși cerînd tămăduire, nici posedatăi respingînd-o, iar satele pe care le traversau se răsfațau bucolic în pacea Domnului, ca și cum, prin propria lor virtute, o luaseră înainte pe calea pocăinței. Dormeau pe unde se nimerea, fără să-și dorească alt confort decît brațele celui alt, uneori cu firmamentul drept unic acoperiș, imensul ochi negru al lui Dumnezeu, țintuit de luminițele care sînt reflecția lăsată de privirile oamenilor care au contemplat cerul, generație după generație, interogînd tăcerea și ascultînd singurul răspuns pe care ea îl dă. Mai tîrziu, cînd va rămîne singură pe lume, Maria din Magdala va încerca să-și amintească aceste zile și aceste nopți și, de fiecare dată, va trebui să lupte din greu ca să-și apere memoria de asalturile durerii și amărăciunii, ca și cum s-ar strădui să protejeze o insulă a iubirii de atacurile unei mări zbuciumate și de monștrii ei. Această vreme nu mai e departe, însă, privind pămîntul și cerul, semnele apropierei ei nu se deslușesc, tot așa zboară o pasăre în nemărginitul văzduh, și nu zărește uliul care, cu ghearele întinse, fulgerător coboară asupra ei precum o piatră. Pe drum, Isus și Maria din Magdala pășesc cîntînd, ceilalți călători, care nu-i cunosc, spun, Iată niște oameni fericiți, și nu există deocamdată alt adevăr mai adevărat. Așa au ajuns la Ierihon, iar de acolo, fără grabă, mergînd agale vreme de două zile, căci era mare căldura și umbrele absente, s-au îndreptat spre Betania. După mulții ani care trecuseră, Maria din Magdala nu știa cum va fi primită de frați, cu atît mai mult cu cît își părăsise casa pentru a duce o viață de desfriu, Poate chiar își închipuie că am murit, zicea, poate chiar își doresc să fi murit, dar Isus încerca să-i alunge din minte negrele presimțiri, Timpul le vindecă pe toate, o asigura el sentențios, uitînd că rana care era pentru el propria sa familie era în continuare deschisă și dureroasă, sîngerînd fără încetare. Au intrat în Betania, Maria acoperindu-și chipul pe jumătate, de rușine c-ar fi putut s-o recunoască vecinii, iar

Isus o muștra cu blîndețe, De cine te ascunzi nu mai ești femeia care a trăit cealaltă viață, aceea nu mai există, Nu mai sînt cea care am fost, e adevărat, dar sînt cine eram, și cea care sînt și cea care eram sînt încă legate una de alta pri rușinea celei care am fost, Acum ești cine ești și eu sînt cu tine, Domnul fie lăudat pentru asta, el care într-o zi mi te va lua,¹ r Mar¹a lăsă să-l cadă mantia, descoperindu-și chipul, însă nimeni nu spuse, Iat-o pe sora lui Lazăr, cea care a plecat să ducă o viață de prostituată.

Aceasta e casa, spuse Maria din Magdala, dar nu găsi curaj să bată, nici glas să se anunțe. Isus împinse ușor poarta, care nu era încă ită, și întrebă, E cineva acasă, dinăuntru o femeie spuse, Cine e, ieși în poartă, adusă parcă de propriile cuvinte, era Marta, sora Măriei, gemene, dar nu identice, pentru că asupra acesteia vîrsta făcuse mari stricăciuni, ori poate munca, sau caracterul și felul de a fi Dădu mai întii cu ochii de Isus, iar chipul ei, ca și cum s-ar fi ridicat norul care-l umbrea, deveni deodată luminos și senin p dar, imediat, văzîndu-și

sora, avu îndoieli, o expresie de nemulțumire . se desenă pe față, El cine e, dacă sînt împreună, e cu puțință să fi gîndit, ori mai știi. Cum poate să fie cu ea, dacă este ceea ce pare, însa Marta n-ar fi în stare să spună, dacă i s-ar da acest ordin, ce i se părea că este Isus. Și, fără îndoială, acesta a fost motivul pentru care, în loc să-și întrebe sora, Ce mai faci, sau, Ce cauți aici, cuvintele rostite au fost, Cine este bărbatul care te însoțește. Isus zîmbi, și zîmbetul îi merse Martei drept la inimă, cu iuțea și șocul unui zbor de săgeată, iar acolo începu să doară, să doară, ca o necunoscută și stranie plăcere, Mă numesc Isus din Nazaret, roști, și sînt cu sora ta, cuvinte echivalente, mutatis mutandis, cum ar ști să spună romanii în latineasca lor, cu cele pe care i le strigase fratele său

Iacob atunci cînd se despărțiseră pe malul mării, Se numește Maria din Magdala și e cu mine. Marta deschise larg poarta și spuse, Intrați, ești la tine acasă, dar nu se putu ști la care dintre cei doi se gîndise. În curte, Maria din Magdala își apucă sora de braț și-i spuse, Aparțin acestei case așa cum tu îi aparții, aparțin acestui bărbat care ție nu-ți aparține, sînt cu tine și cu el, așa că să nu faci din virtutea ta predică și din imperfecțiunea mea sentință, în pace am venit și în pace vreau să rămîn. Marta spuse, Te primesc ca pe sora mea de sînge și sper să vină ziua cînd te voi primi din iubire, dar nu astăzi, era cît pe aci să spună, totuși o reținu un gînd, căci nu știa dacă bărbatul care a venit împreună cu sora ei era sau nu la curent cu viața pe care aceasta o dusesse, dacă nu cumva o ducea în continuare, iar atunci, în acest punct al raționamentului, roși, încurcată, o clipă îi uri pe amîndoi și pe sine însăși, dar Isus vorbi în sfîrșit, pentru ca Marta să priceapă ce era de priceput, nu era așa de greu să ghicești ce le umblă oamenilor prin minte, Dumnezeu ne judecă pe toți și, în fiecare zi, ne va judeca altfel, în funcție de ceea ce sîntem în fiecare zi, or, dacă Dumnezeu ar trebui azi să te judece, Marta, să nu crezi că în ochii lui ai fi diferită de Maria, Explică-te mai bine, nu înțeleg, Nu-ți voi spune mai mult, păstrează în inimă cuvintele mele și repetă-ți-le cînd te vei uita la sora ta, Maria acum nu mai, Vrei să știi dacă nu mai sînt curvă, întrebă brutal Maria din Magdala, retezînd reticențele surorii sale. Marta făcu un pas înapoi, își acoperi fața cu mîinile, Nu, nu vreau să-mi spui, îmi ajung cuvintele lui Isus, și, nemai-putîndu-se stăpîni, începu să plîngă. Maria se apropie, o luă în brațe de parcă ar fi vrut s-o legene, Marta spunea printre suspine, Ce viață, ce viață, dar nu era limpede dacă se referea la ea sau la sora ei. Unde e Lazăr, întrebă Maria, La sinagogă, Și cum merge cu sănătatea, Continuă să sufere de vechile lui sufocări, în afară de asta, e bine. Martei îi veni să adauge, într-un nou acces de amărăciune, că interesul venise foarte tîrziu, căci, în toți acești ani de vinovată absență, sora risipitoare, risipitoare cu timpul și cu trupul ei, gîndi Marta cu o ironie înciudată, nu-și amintise niciodată să ceară vești despre familie, mai ales despre un frate a cărui sănătate fragilă părea în fiecare clipă gata să se frîngă. Intorcîndu-se spre Isus, care, doi pași mai încolo, urmărea cu atenție conflictul abia ascuns, Marta spuse, Fratele nostru copiază cărți la sinagogă, sănătatea nu-i îngăduie mai mult, iar tonul, deși, cu siguranță, nu aceasta îi fu intenția, dezvăluia nedumerirea celui care nu va pricepe niciodată cum se poate trăi fără această forță diligentă,

fară această muncă neîntreruptă, căci cât e ziua de lungă nu am nici o clipă de odihnă. De ce suferă Lazăr, întrebă Isus, De niște sufocări, de parcă inima ar vrea să se oprească, apoi se face palid, palid, pare că-și dă sufletul. Marta făcu o pauză și adaugă, E mai tânăr decât noi, a spus-o fără să gândească, poate fiindcă își dăduse seama cât era de tânăr Isus, din nou spiritul îi fu cuprins de tulburare, un sentiment de gelozie îi mușcă inima, iar rezultatul a fost o frază care a sunat straniu fiind de față Maria din Magdala, căci numai ea avea datoria și dreptul s-o pronunțe, Ești obosit, așază-te, și lasă-mă să te spăl pe picioare. Puțin mai târziu, singură cu Isus, Maria spuse, pe jumătate în serios, pe jumătate în glumă, După cât am văzut și am auzit, aceste două surori par a se fi născut ca să se înamoreze de tine, iar Isus răspunse, Inima Martei e plină de tristețe pentru că n-a trăit, Tristețea ei nu e asta, e tristă pentru că își spune că nu mai e dreptate în cer dacă femeia impură primește răsplata, iar cea virtuoașă are sufletul gol, Dumnezeu o să aibă pentru ea alte compensații, Tot ce se poate, însă Dumnezeu, care a făcut lumea, n-ar trebui să lipsească de nici un rod al lucrării sale pe femeile pe care tot el le-a creat, Să cunoască bărbatul, de exemplu, Da, așa cum tu ai cunoscut femeia, neavînd de fapt nevoie s-o cunoști, fiind, cum ești, fiul lui Dumnezeu, Cine se culcă cu tine nu e fiul lui Dumnezeu, ci fiul lui Iosif, Adevărul este că niciodată, de cînd ai apărut, n-am simțit că mă culc cu fiul unui zeu, Lui Dumnezeu, vrei să spui, Ce n-aș da să nu fii.

Printr-un băiețel, fiul unor vecini, Marta își anunță fratele că Maria se întorsese, dar nu fără a fi ezitat mult înainte, căci astfel avea să se răspîndească mai repede inevitabila și picanta știre că sora prostituată a lui Lazăr se întorsese acasă, iar familia va ajunge din nou în gura lumii, după ce timpul, de bine de rău, o făcuse să tacă. Se întrebă cu ce față va putea ieși a doua zi în lume, și, mai grav, dacă va avea curajul să-și ia sora, fiind obligată s-o prezinte vecinilor și prietenelor, spunînd, e un exemplu, Îți amintești de sora mea Maria, iat-o, s-a întors acasă, iar cealaltă, cu un aer complice, îmi amintesc, cum să nu-mi amintesc, cine nu-și amintește, aceste detalii prozaice nu trebuie să scandalizeze pe cei care trebuie să-și piardă timpul cu ele, istoria lui Dumnezeu nu e toată divină. Marta își reproșă gîndurile meschine cînd, sosînd, Lazăr o luă în brațe pe Maria, spunîndu-i simplu, Fii binevenită, sora mea, de parcă nu l-ar fi durut atîția ani de absență și de mută suferință, și cum Marta se cuvenea să dea și ea acum un semn de bună dispoziție, îl arătă pe Isus și îi spuse fratelui ei, Iată-l pe Isus, cumnatul nostru. Cei doi bărbați se priviră cu simpatie și îndată se așezară să stea de vorbă, în timp ce femeile, repetînd gesturi și mișcări care odinioară fuseseră comune, se apucară să pregătească masa. Or, după ce au luat cina, Lazăr și Isus au ieșit în curte la răcoare, surorile au rămas în casă pentru a rezolva importanta chestiune a așezării rogojinilor, avînd în vedere că familia își modificase compoziția, și, după o tăcere, Isus, privind primele stele care se r'eau pe cerul încă luminos, întrebă, Suferi, Lazăr, iar Lazăr răspunse, cu un glas ciudat de liniștit, Da, sufăr, Ve: înceta să suferi, spuse Isus, Desigur, cînd o să fii mort, Vei înceta să suferi acum, Nu mi-ai spus că ești medic, Frate, dacă aș fi medic, n-aș ști cum să te vindec, Chiar nefiind medic, nu mă poți vindeca, Ești

vindecat, murmură blînd Isus, luîndu-l de mînă. În aceeași clipă, Lazăr nunți că boala îi se scurgea din trup precum o apă neagră, devorată de soare, lăsuflarea îi căpăta ampludine, iar ma îi reîntinerea, și, neputînd înțelege ce se petrece, sufletul îi se umplu de teamă. Ce se întîmplă, întrebă, cu glasul răgușit de neliniște, Cine ești tu, Medic nu sînt, zîmbi Isus, în numele Domnului, spune-mi cine ești, Nu invoca în van numele Domnului, Ce trebuie să înțeleg, Cheam-o pe Mari, ", ea îi va spune. N-a fost nevoie, atrase de subita îndicare a vocilor, Marta și Maria apărură în ușă, bărbații oare se certau, dar își dădură seama pe dată că nu, toată curtea era albastră, mai bine zis văzduhul, iar Lazăr, tremurînd, îl arăta cu degetul pe Isus, Cine e acest om, întreba, care, ai îngîndu-mă cu mîna și spunîndu-mi Ești "indecat, m-a vindecat, Marta se apropie de fratele său, vrînd să-l liniștească, cum ar fi putut fi vindecat cînd tremura în asemenea hal, dar Lazăr o dădu la o parte și spuse, Vorbește, Maria, tu care l-ai adus, cine e el. Fără să se miște din prag, Maria spuse cu simplitate, E Isus din Nazaret, fiul lui Dumnezeu. Or, ci ar fiind aceste locuri și timpul scurs pe ele, de la începutul lumii, blagoslovite adesea cu revelații profetice și povestiri apocaliptice, lucrul cel mai firesc din viață ar fi fost totuși ca Lazăr și Marta să manifeste o neîncredere fățișă, pentru că una e să te vezi dintr-o dată vindecat ca efect evident al unui miracol, și alta e să îți se spună că omul care +i-a atins mîna și te-a eliberat de boală e însuși fiul lui Dumnezeu. Cu toate acestea, credința și iubirea sînt în stare de multe, unii chiar afirmă că n-au nevoie să fie împreună ca să poată totul, în oi ice caz, Marta se aruncă plîngînd în brațele lui Isus, apoi, speriată de proprii îndrăzneală, se lăsă să alunece la pămînt, unde rămase, murmurînd în neștire, cu chipul transfigurat, Te-am spălat pe picioare, te-am spălat pe picioare. Lazăr nu se mișcase, paralizat de uimire, am putea chiar să presupunem că subita revelație nu-l fulgerase numai pentru că un oportun gest de iuuire îi pusese, cu o clipă mai devreme, o inimă nouă în locul inimii vechi. Zîmbind, Isus îl îmbrățișă și-i spuse, Să nu te surprindă că fiul lui Dumnezeu e fiul unui om, de bună seamă, Dumnezeu n-a mai avut de unde alege, așa cum bărbații își aleg femeile și femeile își aleg bărbații. Ultimele cuvinte erau destinate Manei din Magdala, căreia îi vor face plăcere, însă Isus nu se gîndi vor crește suferința Martei și disperarea singurătății¹ (îi, aceasta este deosebirea dintre Dumnezeu și un fiu de-al său, Dumnezeu le-ar rosti dinadins, fiul le-a scăpat dintr-o pi ea omenească stîngăcie. În sfîrșit, e mare azi bucuria în această casă, miine Marta va reîncepe să sufere și să suspine, însă de un lucru poate fi sigură de pe acum, nimeni nu va îndrăzni să bîrfească pe străzile și în piețele Betaniei¹ ața desfrînată a surorii ei, atunc cînd se va afla, chiar Marta va avea grijă de asta, că bărbatul pe care l-a adus l-a vindecat de boală pe Lazăr fără potiuini nici ceaiuri. Se aflau în casă, bucurîndu-se în miște de ceasul binecuvîntat, cînd Lazăr spuse, Am auzit din cînd în cînd zvonul că un bărbat din Galileea ar face miracole, dar nu ști că ar fi fiul lui Dumnezeu, Unele vești aleargă mai iute decît altele, spuse Isus, Tu ești bărbatul acela, Tu ai spus-o. Atunci Isus îi povesti viața de la început, dar nu în întregime, nu suflă o vorbă despre Păstor, iar despre Dumnezeu

spuse doar că-i apăruse ca să-i zică, Ești fiul meu. Fără acel prim zvon despre miracole îndepărtate, devenite purul adevăr prin evidența palpabilă a celui de acum, fără puterea credinței, fără iubire și puterile ei, lui Isus i-ar fi fost fără îndoială foarte greu, numai cu o frază laconică, chiar pusă în gura lui Dumnezeu, să-i convingă pe Lazăr și pe Marta că bărbatul care, în curînd, se va culca cu sora lor, era plămădit din duh divin, deși cu omeneasca lui carne se apropiase de ea, care cunoscuse atîția bărbați fără a se teme de Dumnezeu. Să-i iertăm Marte. orgoliul care o făcuse să spună, în șoaptă, cu capul acoperit de cearșaf ca să nu vadă și să n-audă, Eu aș fi mai demnă.

A doua zi de dimineață, noutatea se răspîndi ca fulgerul, toată Betan răsuna de laude și mulțu- n ri aduse Domnului, pînă și cei care, modești, se îndoiseră la început de adevărul întîmplării, considerîndu-și așezarea prea neînsemnată pentru ca, în ea, să se petreacă lucruri mărețe, au fost nevoiți să se dea pînă la urmă bătuiți la vederea lui Lazăr, vindecat în chip miraculos, despre care ni< rodată n-ar trebui să se spună că are sănătate de vînzare, pentru că avea un suflet atît de bun încît, dacă ar fi putut, ar fi dat-o gratis pe toată. La poarta casei se adunau curioșii care voiau să-l vadă cu ochii lor, care nu-i mint, pe autorul mult lăudatei isprăvi, și, dacă era cu puțință, ca finală și definitivă certitudine, să-l atingă cu mîna. Au venit și bolnavii în căutarea vodecării, unii pe propriile picioare, alții pe targă, sau aduși în cîrcă de rude, astfel că nu se mai putea pătrunde pe ulița îngustă unde locuia Lazăr cu surorile sale. Cînd Isus află de înghesuială, le trimise veste că va vorbi cu toți în piața mare a satului, să se ducă acolo, căci el li se va alătura. Dar cine a prins o pasăre în mînă nu va fi atît de neghiob încît să-i dea drumul să zboare, dimpotrivă, își va strînge degetele într-o colivie mai sigură. Din pricina acestei prudențe sau neîncrederi, nimeni nu se dădu dus, iar Isus fu nevoit să se arate și să iasă ca un om obișnuit, făcîndu-și apariția în pragul porții ca oricare dintre noi, fără muzică ori aureolă, fără să se cutremure pămîntul și să se clatine cerurile. Iată-mă, spuse el, străduindu-se să vorbească pe un ton firesc, însă, presupunînd c-a reușit, aceste simple cuvinte, venind de la cine veneau, erau în stare să îngenuncheze un sat întreg, implorînd milă, Mîntuiește-ne, strigau unii, Tămă- duiește-mă, se rugau alții. Isus îl vindecă pe unul, care fiind mut nu putea să i-o ceară, iar pe ceilalți îi trimise acasă pentru că n-aveau destulă credință, să se întoarcă altă dată, dar, mai întîi, trebuiau să se pocăiască de păcatele lor, căci împărăția lui Dumnezeu e aproape, iar vremurile gata să se împlinescă, doctrină pe care o cunoaștem deja. Ești fiul lui Dumnezeu, l-au întrebat, iar Isus răspunse în modul enigmatic cu care îi obișnuise pe cei care-l ascultau, Dacă n-aș fi, Dumnezeu mai curînd te-ar amuți, decît să-ți îngăduie să-mi pui această întrebare.

Cu aceste răsunătoare fapte începu șederea lui Isus în Betania, în așteptarea zilei cînd se va întîlni, așa cum stabilise, cu discipolii care umblau prin ținuturi îndepărtate. Bineînțeles că, fără întîr- ziere, au început să vină oameni din orașele și satele din împrejurimi de îndată ce s-a răspîndit vestea că omul care făcea miracole în nord se afla acum în Betania. N-ar avea nevoie Isus să iasă din casa lui Lazăr, căci toți dădeau năvală spre ea ca spre un loc de pelerinaj, Isus totuși nu-i

primea, le poruncea să se adune pe un deal din afara satului, iar acolo le propovăduia căința și făcea câteva vindecări. Atîta s-a vorbit și atît de multe s-au spus, încît veștile au ajuns și la Ierusalim, drept, care mulțimile se îngroșau, începînd Isus să se întrebe dacă făcea bine să mai rămînă aici, căc în aglomerațiile excesive, există întotdeauna riscul de răzvrătire. Din Ierusalim venise mai întîi norodul de jos, atras de zvonul unei speranțe de mîntuire și de vindecare, dar, foarte curînd, au început să anară și inși din clasele de sus. ba ciicir și cîțiva farisei și scribi, care refuzaseră să creadă că un ins întreg la mîntuire ar fi putut să aibă îndrăzneala, s-o numim sinucigașă, de a se intitula nici m.n mult nici mai puțin decît Fiul lui Dumnezeu. Se întorceau la Ierusalim iritați și nedumeeți și pentru că Isus nu dădea niciodată un răspuns afirmativ cînd îi puneau această întrebare, dacă venea vorba de filiații se numea pe sine Fiul Omului și dacă, vorbind de Dumnezeu, îi se întîmpla să spună Tatăl, dădea a înțelege că Dumnezeu era tatăl tuturor și nu numai al său. Mai rămînea, și era o chestiune care nu suferea controverse, puterea curativă pentru care prezenta succesive dovezi, exercitată fără artificiale pase magice, în modul cel mai simplu, un cuvînt sau două, Umblă. Ridică-te, Grăiește, Vezi, Fii curățat, un subtil contact al mîinii, o suavă atingere cu vîrfurile degetelor, și, de îndată, pielea leproșilor strălucea ca roua atîtîsă de primele raze de soare, mușii și bîlbîții se îmbătau cu șuvoiul torențial al cuvîntului eliberat, parai: icii săreau de pe targă și dansau pînă îi lăseau puterea, orbilor nu le venea să-și creadă ochilor, șchiopii alergau și iar alergau, apoi, de bucurie, se prefăceau șchiopi ca să poată din nou să rupă la fugă, Pocăți-vă, spunea Isus, pocăți-vă, și nu le cerea altceva. Dar sacerdoții superiori ai Templului, cunoscînd mu bine ca oricine dezordinile și alte perturbări stăteau, cărora le dăduseră naștere, la vremea lor, profeții și alți vestitori de diferite soiuri, au decis, după ce-au cîntărit și cumpănit toate cuvintele auzite din gura lui Isus, că, de astă dată, nu se vor mai vedea convulsii religioase, sociale și politice, ca cele din trecut, și că, de azi înainte, vor urmări cu atenție tot ce va face și va spune galileanul, pentru ca răul ce se prefigurează să fie tăiat și smuls din rădăcină, dacă va fi necesar, și totul pare să indice că vom ajunge acolo, căci, spunea supremul sacerdot, Nu mă păcălește el pe mine, Fiul Omului este Fiul lui Dumnezeu. Isus nu se dusese să-și semene grăunțele în Ierusalim, însă, în Betania, își făurea, călea și ascutea coasa cu care acolo va fi într-o zi secerat.

Între timp, azi doi, mîine doi, de fiecare dată cîte doi, sau patru, dacă s-au întîlnit pe drum, discipolii au început să sosească în Betania. Aduceau cu toții aceeași veste, deosebindu-se doar prin amănunte și circumstanțe fără importanță, și anume că, din deșert, se ivise un om care profetiza în stil vechi, ca și cum ar fi rostogolit pietroaie cu glasul și ar fi mutat munții cu brațele, anunțînd pedepse pentru popor și venirea iminentă a lui Mesia. Nu reușiseră să-l vadă, căci se deplasa fără încetare dintr-un loc într-altul, motiv pentru care informațiile pe care le aduceau, deși coincizînd în mare măsură, erau toate la mîna a doua, și, spuneau ei, nu porniseră în căutarea lui numai pentru că se împlinea termenul stabilit, de trei luni, și nu voiau să lipsească la întîlnire. Isus îi întrebă atunci dacă știau ce nume avea

profetul, iar ei răspunseră că se numea Ioan, or, acesta era numele omului care trebuia să vină să-l ajute, așa cum spusese, la despărțire, Dumnezeu. A venit, spuse Isus, iar prietenii n-au înțeles ce însemnau aceste cuvinte, le-a înțeles numai Maria din Magdala, însă ea știa tot. Isus voia să plece imediat să-l caute pe Ioan, care, fără îndoială, umbla în căutarea lui, dar, dintre cei doisprezece, mai lipseau încă Toma și Iuda Iscarioteanul, și cum aceștia s-ar fi putut să aducă știri mai directe și complete, întârzierea lor îl contraria. A meritat însă așteptarea, întârziată îl văzuseră pe Ioan și îi vorbiseră. Au venit și ceilalți din corturile unde locuiau, în afara Bretaniei, pentru a auzi relatarea lui Toma și a lui Iuda Iscarioteanul, așezați cu toții în cerc, în casa lui Lazăr, în vreme ce Marta și Maria și celelalte femei îi serveau. Atunci Toma și Iuda Iscarioteanul au luat cuvântul pe rînd și au spus că Ioan se afla în deșert cînd Dumnezeu i-a vorbit, după care a plecat pe malurile Iordanului să propovăduiască botezul pocăinței pentru iertarea păcatelor, însă venind mulțimile să fie botezate, le-a primit cu următoarele vorbe, pe care le-am auzit și ne-au înspăimîntat, Pui de năpîrci, cine v-a învățat să fugiți de mînia viitoare, faceți dar roduri vrednice de pocăința voastră și nu vă apucați să ziceți voi înșivă că îl aveți pe Abraham ca tată, căci vă spun că Dumnezeu din pietrele acestea poate să ridice noi fii lui Abraham, lăsîndu-vă pe voi pradă disprețului, priviți, securea a și fost înfiptă la rădăcina pomilor, și, de aceea, orice pom care nu face roade bune va fi tăiat și aruncat în foc, și noroadele, pline de teamă, l-au întrebat, Atunci ce trebuie să facem, și Ioan le-a răspuns, Cine are două haine să împartă cu cine n-are nici una, și cine are de mîncare să facă la fel, celor ce strîng dările le-a spus, Să nu cereți nimic mai mult peste ce vă poruncește legea să luați, dar să nu credeți că legea e dreaptă doar pentru c-o numiți lege, iar soldaților care l-au întrebat, Dar noi ce trebuie să facem, el le-a răspuns, Să nu stoarceți nimic de la nimeni prin amenințări, nici să nu învinuiți pe nimeni pe nedrept, ci să vă mulțumiți cu lefurile voastre. Tăcu atunci Toma, cel care începuse, iar Iuda Iscarioteanul luă cuvântul, continuînd, L-au întrebat atunci dacă

el era Mesia, și el a răspuns, Cît despre mine, eu vă botez cu apă ca să vă împing la pocăință, dar vine acela care este mai puternic decît mine și căruia eu nu sînt vrednic să-i dezleg cureaua încălță- mintelor, el vă va boteza cu Duhul Sfînt și cu foc, căci el are lopata în mîna, își va curăți aria cu desăvîrșire și își va strînge griul în grînar, iar pleava o va arde într-un foc care nu se stinge. Iuda Iscarioteanul tăcu și cu toți așteptară să vorbească Isus, însă el făcea cu un deget desene enigmatice pe pămînt și părea că așteaptă să ia cuvântul alt discipol. Atunci Petru spuse, Tu ești Mesia, pe care Ioan a venit să-l vestească, iar Isus, desenînd în continuare în praf, răspunse, Tu o spui, nu eu, mie Dumnezeu nu mi-a spus decît că sînt fiul lui, făcu o pauză, și încheie, Voi pleca să-l caut pe Ioan, Mergem cu tine, spuse cel care se numea și el Ioan, fiul lui Zebedeu, însă Isus clătină încet din cap, Voi merge singur, numai cu Toma și cu Iuda Iscarioteanul, și spre Iuda, Cum arată, E mai înalt ca tine, și mult mai puternic, are o barbă lungă, care pare făcută din țepi, umblă îmbrăcat cu o piele de cămilă și împrejurul mijlocului e încins cu un brîu de curea, și, în deșert, se

spune că se hrănea cu lăcuste și miere sălbatică, Seamănă mult mai mult cu Mesia decît mine, spuse Isus, și părăsi cercul.

Cei trei au plecat a doua zi, în zori, și, știind că Ioan nu rămînea niciodată mai multe zile în același loc și că cel mai probabil l-ar fi putut găsi botezînd pe malul Iordanului, au coborît de pe înălțimile Betaniei pînă la Betabara, care se află pe țărmul Mării Moarte, plănuiind s-o ia de-a lungul rîului pînă la Marea Galileii, și chiar mai spre septentrion, pînă la izvoare, dacă va fi nevoie. Dar cînd au plecat din Betania, nu-și închipuiau cît de repede li se va încheia călătoria, căci, în Betabara, l-au și întîlnit pe Ioan, singur, de parcă i-ar fi așteptat.

L-au zărit de departe, silueta minusculă a unui bărbat stînd pe malul rîului, înconjurat de munți livizi, care aminteau de cranii omenesti și de văi care păreau cicatrici încă dureroase, și, întin- zîndu-se spre dreapta, sclipînd sinistru sub soare și cerul alb, suprafața cumplitei Mări Moarte, ca de cositor topit. Cînd s-au apropiat ca la o aruncătură de praștie, Isus întrebă, El e, cei doi își încordară privirea, apărîndu-și ochii cu mîna făcută streășină, și răspunseră, Ar trebui să fie geamănul lui dacă n-ar fi el, Așteptați-mă aici, spuse Isus, nu vă apropiați orice s-ar întîmpla, și, fără a mai adăuga nici o vorbă, începu să coboare spre rîu. Toma și Iuda Iscarioteanul se așezară pe pămîntul calcinat, îl văzură pe Isus îndepărtîndu-se, apărînd și dispărînd în funcție de accidentele terenului, iar apoi, pe terenul neted al țărmului, îndrep- tîndu-se spre locul unde se afla Ioan, care nu se mișcase în tot acest timp. Numai să nu ne fi înșelat, spuse Toma, Ar fi trebuit să ne apropiem mai mult, spuse Iuda Iscarioteanul, dar Isus a fost sigur că-i el de cum l-a văzut, a pus întrebarea numai de formă. In vale, Ioan se ridicase și se uita la Isus, care se apropia. Oare ce vor să-și spună, întrebă Iuda Iscarioteanul, Poate că Isus ne-o va spune, poate că va tăcea, spuse Toma. Acum cei doi bărbați, atît de departe, se aflau față în față și vorbeau cu însufletire, îți puteai da seama după gesturi, după mișcările pe care le făceau cu toiegele, apoi coborîră spre apă, de aici nu pot fi văzuți pentru că relieful țărmului i-a ascuns, totuși Ioan și Toma știau ce se petrece acolo pentru că și ei se lăsaseră botezați de Ioan, intrînd cei doi în valuri pînă la brîu, iar Ioan luînd apă în căușul palmelor, ridicînd-o apoi spre cer și lăsînd-o să curgă deasupra capului lui Isus, în timp ce rostea, Botezat ești cu apă, fie ca ea să îți hrănească focul. Deja a făcut-o, deja a spus-o, Ioan și [sus au își din apă și urcă pe țărm, și-au ridicat de îos toiegele, fără îndoială își iau rămas-bun, și-au luat și s-au îmbrățișat, apoi Ioan pornește de-a lungul țărmului, spre nord, iar Isus se îndreaptă spre noi Toma și Iuda Iscarioteanul îl așteptau în pit.oare, el ajunge în fața lor, și, din nou fără a le adresa niL un cuvînt, îi depășește și trece mai departe, luînd-o pe diurnul spre Betania Discipolii merg în urma lui, înciudați, roși de o curiozitate nesatisfăcută, și, la un moment dat, Toma nu se putu stăpîn și, ignorînd gestul cu care Iuda încerca să-l rețină, întrebă, Nu vrei să ne vorbești despre ce ți-a spus Ioan, N-a venit încă ora, răspunse Isus, Ți-a spus cel puțin dacă tu ești Mesia, N-a vei t încă ora, repetă Isus, iar ucenicii n-au înțeles dacă se mîrginea să repete ce spusese mai devreme, sau îi informa că încă nu bătuse ceasul venii-

lui Mesia. Spre această ipoteză înclina Iuda Iscai ioteanul când, descurajați, rămăseră în urmă, în timp ce Toma, sceptic dintr-o decizie și îndărătnică predispoziție a spiritului, era de părere că fusese vorba de o simplă repetiție, care, adăuga el, i îndica, pe deasupra, și un soi de nerăbdare.

Numai Maria din Magdala a aflat, în noaptea aceea, ce se petrecuse, nimeni altcineva. N-am vorbit multe, îmi spuse Isus, nici nu ne-am salutat bre că el a vrut să știe dacă eu sînt cel care e menit să vină, ori dacă trebuie să așteptăm pe altcineva, Și tu ce i-ai răspuns, I-am spus că orcii își capătă vederea și șchiopii umblă, leproșii sînt purificat și surzii aud. iar vestea cea bună este propăvăduită sârmanilor, Și el, Mi-a spus că Mesia nu e nevoie să facă atît de multe, dacă face ce trebuie, Așa a spus, Da, sînt exact cuvintele lui, Și ce trebuie să facă Mesia, Asta l-am întrebat și eu, f; el, M -a răspuns că va trebui să descopăr singur, Și apoi, Atît, m-a dus la rîu, m-a botezat și a plecat, Ce cuvinte a rostit cînd te-a botezat, Fii botezat cu apă și fie ca ea să îți hrănească focul. După această discuție cu Maria din Magdala, Isus n-a mai vorbit timp de o săptămînă. A plecat din casa lui Lazăr și s-a dus să trăiască afară din Betania, acolo unde i se aflau discipolii, dar se retrase într-un cort, la distanță de ceilalți stătea închis înăuntru toată ziua, singur, nici măcar Mana din Magdala n-avea voie să intre, și ieșea noaptea ducîndu-se pe munții pustii. Discipolii l-au urmărit de cîteva ori pe furiș, invocînd pretextul că voiau să-l apere de atacurile fiarelor sălbatice, de care, în realitate, nimeni n-auzise c-ar fi exmat în aceste ținuturi, și l-au văzut căutînd cîte o p'că ană cu vegetație rară unde se așeza privind, nu spre cer, ci drept înainte, ca și cum, din umbra neliniștitoare a vălurilor sau de pe creasta unei coline, ar fi așteptat să se ivească cineva. Era lună plină, cine s-ar fi apropiat ar fi putut fi zărit, de denarte, însă n-a venit nimeni. Cînd aurora călca pe primul prag al luminii, Isus se retrăgea și se întorcea în tabără. Mîncă numai o mică parte din hrana pe care Ioan și Iuda Iscarioteanul, cînd unul, cînd altul, i-o aduceau, însă nu le răspundea la salut, și o dată s-a întîmplat chiar să-l alunge cu aspr-me pe Petru, care nu voia decît să știe cum se simte și dacă are vreo poruncă de dat. Petru nu se înșelase întru totul făcînd ce făcuse, fusese însă prea devreme, pentru că, opt zile mai tîrziu, Isus eși din cort în plină zi, li se alătură discipolilor și mîncă împreună cu ei, iar cînd termină spuse, Mîine mergem la Ierusalim, la Templu, acolo veți face ceea ce voi face și eu, penti u că a veuit mpul ca Fiul lui Dumnezeu să afle scopul pentru care servește în casa Tatălui său și Mesia să se apuce să facă ce trebuie. L-au întrebat ucenicii la ce se referea, însă el se mărgini să le spună, Nu va trebui să mai trăiți mult ca s-o aflați Dar disc'polii nu erau obișnuiți să-l audă vorbindu-le pe acest ton, nici să-i vadă pe chip această expresie de asprime, chiar că nu mai seamănă cu acel Isus pe care-l cunoșteau, blînd și liniștit, pe care Dumnezeu îl mîna unde îi era vrerea și care abia dacă știa să se plîngă. Nu era nici o îndoială că schimbarea se datora motivelor, deocamdată necunoscute, care-l făcuseră să se rupă de comunitatea prietenilor și să rătăcească, posedat parcă de demonii nopții, prin munți și prin rîpe în căutarea unui cuvînt, e ceea ce se caută

întotdeauna I se păru totuși lui Petru, cel mai vîrstnic dintre cei prezenți, că nu era drept ca, fără nici o explicație, Isus să le poruncească, Plecăm la Ierusalim, de parcă ei n-ar fi fost decît niște vite, bune numai de mînat încolo și încoace, fără dreptul de a cunoaște motivele pentru care porneau la drum. Așa că spuse, întotdeauna ți-am recunoscut și ți-am respectat puterea și autoritatea, atît din pricina lucrurilor pe care le spui ca și a celor pe care le-ai făcut, atît pentru că ești fiul lui Dumnezeu cît și pentru omul care ești, dar nu e drept să te porți cu noi de parcă am fi niște copii fără minte sau niște bătrîni senili, neîmpărtășindu-ne intențiile tale și spu- nîndu-ne numai că trebuie să facem ceea ce tu vei face, fără ca judecata cu care sîntem înzestrați să poată judeca ce vrei de la noi, Iertați-mă cu toții, spuse Isus, eu însumi nu știu ce mă împinge să merg la Ierusalim, mi s-a spus numai că trebuie s-o fac, atît, dar voi nu sînteți obligați să mă însoțiți, Cine ți-a spus că trebuie să mergi la Ierusalim, Cineva care a intrat în mintea mea pentru a hotărî ce trebuie și ce nu trebuie să fac, Te-ai schimbat mult de cînd te-ai întîlnit cu Ioan, Am înțeles că n-ajungea să aduc pacea, trebuie s-aduc și sabia, Dacă împărăția lui Dumnezeu e aproape, ce rost are sabia, întrebă Andrei, Dumnezeu nu mi-a spus în ce fel va ajunge la voi împărăția sa, am încercat cu pacea, să încercăm acum cu sabia, și Dumnezeu va alege, dar, o spun încă o dată, nu sînteți obligați să mă însoțiți, Știi foarte bine că vom merge cu tine oriunde te vei duce, spuse Ioan, iar Isus răspunse, Să nu jurați, o veți ști cei care veți ajunge acolo.

A doua zi de dimineață, cînd Isus s-a dus acasă la Lazăr, nu atît pentru a-și lua rămas-bun, cît pentru a da un semn binevoitor că se întorsese printre oameni, Marta i-a spus că fratele plecase deja la sinagogă. Atunci Isus și ai lui au pornit pe drumul Ierusalimului, Maria din Magdala și celelalte femei i-au însoțit pînă la ultimele case din Betania, unde s-au oprit făcînd semne de rămas-bun, au fost nevoite să se mulțumească numai cu atît pentru că bărbații nu și-au întors capul nici măcar o singură dată. Cerul este înnorat, ploaia amenință, poate de aceea sînt puțini oameni pe drum, cei care n-au motive de forță majoră pentru a merge la Ierusalim au rămas acasă, aștep- tînd ce vor hotărî astrele. Înaintează, așadar, cei treisprezece, pe un drum de multe ori pustiu, în timp ce norii groși și cenușii se rostogolesc peste vîrfurile munților, ca și cum, în sfîrșit, și pentru totdeauna, se vor încastra cerul și pămîntul, tiparul și mulajul, masculinul și femininul, concavul și convexul Totuși, cînd au ajuns la porțile orașului, și-au dat seama îndată că mulțimea nu prezenta mari deosebiri de varietate și de număr față de ce-și aminteau și că va fi nevoie, ca de obicei, de mult timp și de multă răbdare pentru a-și croi un drum spre Templu. N-a fost totuși așa. Înfațișarea celor treisprezece bărbați, aproape desculți, cu toiegele lor mari, bărbile hirsute, grelele și întunecatele mantii peste tunicile care păreau că văzuseră începutul lumii, făcea să se îndepărteze mulțimea înspăimîntată, întrebîndu-se, Cine sînt acești oameni, cine e acela care merge în frunte, și nu afla răspuns, pînă cînd un ins care venise din Galileea spuse, Este Isus din Nazaret, cel care spune că e fiul lui

Dumnezeu și face minuni, Dar unde merg, se auzea întrebarea, și cum singurul mod de a afla era să se le calce pe urme, mulți s-au luat după ei, astfel că, atunci cînd au ajuns la intrarea în Templu, nu mai erau treisprezece, ci o mie, care s-au postat afară, așteptînd să-și astîmpere curiozitatea. Isus se îndreaptă spre locul unde stăteau zarafii și le spuse discipolilor, Iată ce-am venit să facem, și, de îndată, se apucă să răstoarne mesele, îmbrîncind și lovind fără oprire pe cei care cumpărau și pe cei care vindeau, pro-voacă un asemenea tîmbălău încît nu i s-ar fi putut auzi cuvintele dacă, în mod straniu, glasul dat de natură nu i-ar fi bubuit deodată cu un dangăt de bronz, precum urmează, Din această casă, care ar fi trebuit să fie o casă de rugăciuni pentru toate noroadele, voi ați făcut o viziună de bandiți, și continua să răstoarne mesele, împrăștiind monedele care se rostogoleau, spre enorma bucurie a cîtorva dintre cei o mie care se țînuseră după ei și care au dat năvală să culeagă toată această mană risipită pe jos. Discipolii făceau același lucru, tețghelele vînzătorilor de porumbei erau și ele răsturnate și porumbeii sloboziți zburau pe deasupra Templului, rotindu-se în cercuri nebune, sus, în jurul fumului altarului, unde nu vor mai fi arși căci le sosise salvatorul. Și-au făcut apariția gărzile Templului, înarmate cu bastoane, ca să-i pedepsească și să-i prindă ori să-i alunge pe scandalagii, dar, spre ghinionul lor, au dat peste treisprezece sălbatici galileeni care, cu toiagul în mîna, măturau pe oricine îndrăznea să le stea împotriva, strigînd, Să mai vină și alții, să vină cu toții, Dumnezeu ajunge pentru toată lumea, și-i atacau pe soldați și distrugeau tarabele, deodată apărură o torță aprinsă, curînd prelatele erau cuprinse de flăcări, o nouă coloană de fum se înălța în aer, cineva ții ă, Chemați-i pe soldații romani, dar nimeni nu-l luă în seamă, orice s-ar fi întîmplat, romanii, așa spunea legea, nu vor intra în templu. Apărură alte gări i acestea înarmate cu sabie și lance, cărora li se alăturară și cîte un zaraf și cîte un vînzător de porumbei, hotărîți să nu lase doar în mîini stră.ne apărarea intereselor lor, iar soarta bătăii 1 începu treptat să se schimbe, căci, dacă Dumnezeu dorea această luptă, așa cum va dori cruciadele, nu dădea semne că s-ar fi străduit din cale-afară să învingă ai lui. Atunci se ivi în capul scărilor supremul sacerdot, însoțit de alți preoți, ca și de bătrînii și de scribii pe care reușise să-i adune în mare grabă, și, cu un glas care nu era mai prejos decît glasul lui Isus, strigă, Lasăți-l de astă dată să plece și dacă se va întoarce, atunci îl vom secera și-l vom zvîrli afară, așa cum facem cu neghina cînd s-a înmulțit prea mult în holdă și amenință să înăbușe griul Andrei îi spuse lui Isus, care se bătea lîngă el, Bine ai spus că ai venit să aduc sat i și nu pacea, acum am ¹ ăzut că toiiegele nu sînt săi i, și Isus răspunse, în brațul care învîrte toiagul și mînuiește spada se vede diferența, Ce facem acum, întrebă Andrei, Ne întoarcem la Betania, răspunse Isus, nu sabia ne lipsește, ci brațul. Se retraseră în ordine, cu toiiegele întinse spre huiduielile și ocările mulțimii, care la gesturi mai curajoase nu se încumeta, și curînd reușiră să iasă din Ierusalim, după care, istoviți cu toții, iar un L răm'ti, o luară pe drumul de întoarcere

Cînd au intrat în Betania, au observat că vecir i care ieșeau la poartă îi priveau cu o expresie de milă și tristețe, însă li se păru firesc avînd în vedere stai ea de plîns în care ajunseseră după încăierare.

Curînd au înțeles însă că altul era motivul, cînd au pătruns pe ulița unde locuia Lazăr și-au dat seama că se întîmplase o nenorocire. Isus o luă la fugă înaintea celorlalți, intră în curte, oameni cu chipuri îndurerate îi făcură loc, dinăuntru se auzeau plîsete și lamentații, Vai, iubitul meu frate, era glasul Martei, Vai, iubitul meu frate, era glasul Manei. întins pe jos, pe o rogojină, îl văzu pe Lazăr, liniștit de parcă ar fi dormit, cu trupul și mîinile nemișcate, dar nu dormea, nu, era mort, aproape toată viața inima amenințase că-l va părăsi, apoi se vindecase, martoră era întreaga Betar,,a, iar acum era mort, deocamdată semn de parcă ar fi fost din marmură, intact de parcă ar fi intrat în eternitate, însă, dinăuntru morții lui, curînd va urca la suprafață primul semn de putreziciune pentru a face și mai insuportabilă angoasa și spaima celor vii. Isus, ca și cum i s-ar fi tăiat dintr-o lovitură tendoanele gleznelor, căzu în genunch și plîns, gemd, Cum s-a întîmplat, cum s-a întîmplat, e o ide care ne vine întotdeauna în fața iremediabilului, să-i întrebăm pe ceilalți cum s-a întîmplat, într-o disperată și zadarnică încercare de a amîna momentul cînd va trebui să acceptăm adevărul, vrem să știm cum s-a întîmplat, de parcă am mai putea pune în locul morții viața, înlocuind ce s-a întîmplat cu ce s-ar fi putut întîmpla. Printre hohote convulsive și amare, Marta 11 spuse lui Isus, Dacă erai aici, fratele meu nu murea, dar știu că orice-i vei cere lui Dumnezeu, el îți va face pe plac și-ți va da, așa cum ți-a dat vederea orb ar, curățen a leproșilor, glasul muților și toate celelalte minuni care stau în voința ta și-ți așteaptă rostirea. Isus spuse, Fratele tău va învia, ir Marta răspunse, Știi că va învia la înv erea c ti ultima zi. Isus se ridică, simți că o forță nfnită îi exalta spiritul, putea, în această oră supremă, să făptu^ască orice, să împlinescă orice, să expulzeze moartea din acest trup, să facă să se întoarcă la el existența deplină și ființa deplină, cuvîntul, gestul, risul, chiar și lacrima, dar nu de durere, putea să spună, Eu sînt învierea și viața, cine crede în mine, chiar dacă e mort, va trăi, și o va întreba pe Marta, Crezi, iar ea răspunde, Da, cred că ești fiul lui Dumnezeu care trebuia să vină pe lume, or, așa stînd lucrurile, toate cele necesare fiind împărțite și orînduite, forța și puterea și voința de a le folosi, Isus nu mai are decît să-și întindă brațele spre trupul abandonat de suflet, ca pentru a-i arăta drumul de întoarcere, spunînd, Lazăr, scoală-te, iar Lazăr se va scula pentru că așa a vrut Dumnezeu, dar, în această clipă, într-adevăr ultima și cea mai de pe urmă, Maria din Magdala pune mîna pe umărul lui Isus și rostește, Nimeni n-a păcătuit atîta în viață ca să merite să moară de două ori, atunci Isus își lasă brațele în jos și ieși să plîngă.

a o răsuflare înghețată, ca o răceală împietrită, moartea lui Lazăr stinse dintr-o dată ardoarea combativă pe care Ioan o făcuse să se nască în sufletul lui Isus, unde, în timpul unei îndelungate săptămîni de reflecție și al cîtorva fulgurante clipe de acțiune, se confundaseră, într-un sentiment unic, slujirea lui Dumnezeu și slujirea oamenilor. După ce-au trecut primele zile de doliu, cînd, încetul cu încetul, obligațiile și obiceiurile vieții cotidiene au început să-și recupereze spațiul pierdut, oferind în schimb vremelnice momente de ațipire unei dureri care nu ceda, Petru și Andrei veniră să-i vorbească lui Isus, să-l întrebe ce planuri mai are,

dacă vor merge din nou să propăvăduiască în orașe sau se vor întoarce la Ierusalim pentru un nou atac, căci discipolii se plîngeau de inactivitatea prelungită, așa nu mai merge, nu de asta ne-am părăsit avutul, meseria și familia. Isus îi privi de parcă nu i-ar fi deosebit de propriile sale gânduri, îi ascultă de parcă ar fi trebuit să le identifice vocile în mijlocul unui cor de țipete discordante și, după o lungă tăcere, le spuse să mai aștepte puțin, mai trebuia să reflecteze și simțea că, în curind, se va întâmpla ceva care le va hotărî definitiv viețile și morțile. Le-a mai spus că nu va întârzia să li se alăture în tabără, iar Petru și Andrei n-au înțeles, adică cele două surori vor rămîne singure cînd încă nu se hotărîse ce vor face bărbații, Nu e nevoie să te întorci printre noi, rămîi mai bine aici, spuse Petru, care nu putea bănuși că Isus se zbătea între două griji, obligațiile față de bărbații și femeile care lăsaseră și părăsiseră totul pentru a-l urma, iar aici, în această rnsrt, datoria față de cele două surori, egale și vrăjmașe precum chipul și oglinda, o permanentă, minuțioasă, chinuitoare sfișiere morală. Lazăr era prezent și nu se dădea dus. Era prezent în cuvintele mușcatoare ale Martei, care nu-i ierta Măriei că împiedicase învierea propriului frate, care nu-i ierta lui Isus că renunțase să se folosească de o putere pe care o primise de la Dumnezeu. Era prezent în lacrimile inconsolabile ale Măriei care, pentru a nu-și supune fratele la o a doua moarte, va trebui să trăiască, pentru totdeauna, cu remușcarea de a nu-l fi eliberat de prima. Era prezent, în sfîrșit, trup imens umplînd toate spațiile și ungherele, în mintea tulburată a lui Isus, în cvadrupla contradicție în care s-a prins, să fie de acord cu ceea ce spusese Maria și să-i reproșeze c-a spus-o, să înțeleagă cererea Martei și s-o blameze pentru că i-o făcuse. Isus se uita la bietul său suflet și îl vedea că și cum ar fi fost tras și smucit în patru direcții diferite de patru cai furioși, ca și cum patru cabluri înfășurate pe cabestane i-ar fi rupt cu încetul fiecare fibră a spiritului, ca și cum mîinile lui Dumnezeu și ale Diavolului s-ar fi jucat divin și diabolic cu ceea ce mai rămăsese din el. Nefericiți și bolnavi plini de plăgi veneau la poarta casei care fusese a lui Lazăr, implorînd vindecarea trupurilor lor chinuite, dar, uneori, Marta îi alunga, ca și cum ar fi protestat, N-a existat salvare pentru fratele meu, nu va exista vindecare nici pentru voi, dar ei se întorceau mai tîrziu, se întorceau mereu, pînă cînd reușeau să-l găsească pe Isus, care îi vindeca și îi trimitea acasă, fără să le mai spună, Căiți-vă, căci însănătoșirea era precum o nouă naștere fără ca mai întîi să fi murit, cel care se naște nu are păcate, nu trebuie să se căiască pentru ce n-a făcut. Totuși, aceste isprăvi de regenerare fizică, dacă nu e o necuviință s-o spunem, deși erau fapte de maximă mizericordie, lăsau o arsură în sufletul lui Isus, un soi de gust amar, pentru că nu erau, de fapt, decît o amînare a inevitabilei decadente, cel care azi a plecat sănătos și mulțumit, mîine se va întoarce plîngîndu-și noile dureri care vor fi fără leac. Tristețea lui Isus se adînci în asemenea măsură încît, într-o zi, Marta îi spuse, Să nu-mi mori și tu acum, căci atunci aș afla ce-ar fi însemnat să-mi moară din nou Lazăr, iar Maria din Magdala, în taina nopții întunecate, suspinînd sub înveli- toarea comună, vaiet și geamăt de animal care s-a ascuns ca să sufere, Azi ai nevoie de mine mai mult ca niciodată, dar eu nu pot ajunge acolo

unde te afli, te-ai ascuns în dosul unei porți care nu e pe măsura forțelor omenești, și Isus, care Martei îi răspunsese, în moartea mea vor fi prezente toate morțile lui Lazăr, el va fi cel care va muri mereu și nu poate fi înviat, îi ceru Măriei, cu un glas rugător, Chiar dacă nu poți intra, nu te îndepărta de mine, întinde-mi întotdeauna mâna, chiar dacă nu mă poți vedea, dacă n-o vei face, voi uita viața, sau ea mă va uita. După câteva zile, Isus li se alătură ucenicilor, și Maria din Magdala îl însoți, Mă voi uita la umbra ta, dacă nu vrei să mă uit la tine, îi spuse, iar el replică, Vreau să fiu unde va fi umbra mea, dacă într-acolo vor privi ochii tăi. Se iubeau și își spuneau cuvinte din acestea, nu numai pentru că erau frumoase și adevărate, dacă e cu putință să fie amîndouă lucrurile în același timp, ci pentru că presimțeau că timpul umbrelor se apropia, și trebuiau să înceapă să se deprindă, cît mai erau încă împreună, cu bezna absenței definitive.

În tabără sosi atunci vestea despre prinderea lui Ioan Botezătorul. Nu se știa decît atît, că fusese prins, și că însuși Irod poruncise să fie închis, drept care, neputîndu-și imagina alte motive, Isus și ai lui crezură că pricina celor întîmplate nu putea fi decît vestirea necurmată a venirii lui Mesia, care reprezenta substanța ultimă a ceea ce Ioan proclama pretutindeni, între un botez și alt botez, Altul va veni care vă va boteza cu foc, între o imprecăție și altă imprecăție, Pui de năpîrci, cine v-a învățat să fugiți de mînia viitoare. Atunci Isus le spuse ucenicilor că trebuiau să fie pregătiți pentru tot soiul de batjocuri și persecuții, căci era de crezut că, răspîndindu-se în țară, și nu de puțină vreme, vestea despre ceea ce ei înșiși făceau și spuneau în același sens, Irod va ajunge la concluzia că doi și cu doi fac patru și va căuta într-un fiu de timpelar, care se lăuda că este fiul lui Dumnezeu, și adepții lui, al doilea și cel mai puternic cap al balaurului care amenința să-l dea jos de pe tron. Fără îndoială, o veste proastă nu e mai bună decît lipsa de vești, dar e de înțeles că e primită cu sufletul senin de cei care, după ce așteptaseră și speraseră totul, s-au văzut, în ultima vreme, confrunțați cu nimicul. Ucenicii se întrebau unii pe alții și toți îl întrebau pe Isus ce-ar trebui să facă, să rămîna împreună și împreună să înfrunte răutatea lui Irod, sau să se împrăștie prin orașe, ori, poate, să se retragă în deșert, hrănindu-se cu miere sălbatică și cu lăcuste, așa cum făcuse Ioan înainte de a ieși în lume, spre slava lui Isus și, după cît se pare, spre nenorocul lui. Dar, cum nu exista nici un semn că soldații lui Irod ar veni în Betania pentru a-i omorî pe acești alți inocenți, Isus și ai lui au avut timp să cîntărească diferitele alternative, lucru de care se ocupau cînd a sosit a doua și a treia veste în același timp, și anume că Ioan fusese decapitat și că motivul încarcerării și al execuției nu avea nimic de-a face cu prevestirile despre Mesia sau împărățiile lui Dumnezeu, fiind, de fapt, că Ioan protestase și se indignase împotriva adulterului pe care Irod îl făptuia, căsătorindu-se cu Irodiada, nepoata și cumnata lui, în timp ce bărbatul ei era încă în riață. Moartea lui Ioan a făcut să curgă multe lacrimi în tabără, unde se auzeau numeroase lamentații, neputîndu-se observa nici o deoselr-e între expresia durerii bărbaților și cea a femeilor, însă faptul că fusese ucis din mo+ivul invocat era un lucru care scăpa înțelegerii celor prezenți, căci un alt motiv, acesta de ordin suprem, ar fi trebuit să prevaleze în sentința lui Irod, dar, pînă

la urmă, era ca și cum azi n-ar e ista, iar mâine nu va avea importanță, spunea mînios Iuda Iscarioteanul, care, așa cum se cuvine să ne anunt n- fusese botezat de Ioan, Ce înseamnă asta, întreba tot grupul adunat laolaltă, inclusiv femeile, Ioan anunță că vine Mesia să mîntuie poporul și îl omoară pentru acuzații de concubinaj și adulter, povești de alcov și de căsătorie între unchi și cumnată, ca și cum n-am ști că acesta a fost întotdeauna modul de viață curent și comun al familiei, de 1a primul Irod pînă în ziua de azi, Ce înseamnă asta, repeta Iuda, dacă Dumnezeu l-a trimis pe Ioan să-l vestească pe Mesia, și eu nu pun la îndoială, din simplul motiv că nimic nu se poate întîmpla fără s-o fi vrut Dumnezeu, dacă Dumnezeu l-a trimis, explicați-mi atunci, cei care știți mai multe despre el, de ce vrea Domnul ca intențiile sale să fie astfel tîrîte în noroi, și, vă rog, nu veniți cu argumentul că Dumnezeu știe și noi nu putem ști, pentru că vă voi răspunde că ceea ce vreau eu să știu este exact ce știe Dumnezeu. Dn fior de spaimă străbătu întreaga adunare, de parcă mînia Domnului se pusese deja în mișcare ca să-l trăsnească pe îndrăzneț și pe toți ceilalți, care nu-l făcuseră să plătească pe loc blasfemia. Or, nefiind de față Dumnezeu pentru a-i da satisfacție lui Iuda Iscarioteanul, provocării nu-i putea răspunde decît Isus, care era aici persoana cea mai apropiată de supremul interpelat. Dacă alta ar fi fost re *ia și alta situația, poate că lucrurile s-ar fi oprit aici, mîrginindu-se la surîsul enigmatic al lui Isus, în care, deși atît de ușor și de fugar, s-au putut recunoaște trei părți, una de surpriză, alta de bunăvoință, alta de curiozitate, ceea ce, pîrînd mult, nu era, de fapt, nimic, surpriza fiind instantanee, bunăvoința condescendentă, obosită curiozitatea. Inșă zîmbetul dispăru la fel de repede cum venise, iar în locul lui rămase o paloare mortală, chipul supt al celui care tocmai își văzuse soarta cu propriii ochi. Cu o voce lentă, aproape inexpressivă, Isus rosti, în sîrșit, Să plece femeile, iar Maria din Magdala se ridică cea dintîi. Apoi, cînd tăcerea, încetul cu încetul, se transformă în zid și în acoperiș pentru a-i închide în caverna cea mai adîncă a pămîntului, Isus spuse, Să-l întrebe Ioan pe Dumnezeu de ce a făcut să moară astfel, dintr-un motiv atît de meschin, pe omul care venise să vestească lucruri atît de mărețe, o spuse și tăcu pentru o clipă, și cum Iuda Iscarioteanul părea că vrea să vorbească, îi făcu un semn cu mîna să aibă răbdare și încheie, Datoria mea, am înțeles adineauri, este să vă spun ce știu eu din ce știe Dumnezeu, dacă Dumnezeu însuși nu mă va împiedica. Intre ucenici începu să crească o rumoare de vorbe, rostite de voci tulburate, o frămîntare, o agitație neliniștită, se temeau să afle ceea ce jînduiau să știe, doar Iuda Iscarioteanul își păstra expresia de sfidare cu care provocase dezbateră. Isus spuse, Știu soarta mea și pe a voastră, știu soarta multora dintre cei ce se vor naște, cunosc motivele lui Dumnezeu și intențiile lui, și despre asta trebuie să vă vorbesc, pentru că vă privește pe toți și vă va privi și mai mult în viitor, Pentru ce, întrebă Petru, pentru ce trebuie noi să știm ce ți-a comunicat Dumnezeu, ar fi mai bine să taci, Dumnezeu ar putea să-mi închidă gura chiar în această clipă, Atunci, dacă taci sau nu are aceeași importanță pentru Dumnezeu, adică nici una, și dacă Dumnezeu a vorbit prin gura ta, prin gura ta va continua să vorbească, chiar atunci cînd, ca acum, vei

crede că te ridici împotriva voinței sale, Tu știi, Petru, că voi fi răstignit, Mi-ai spus-o, Dar nu ți-am spus că și tu însuși, și Andrei, și Filip, veți fi răstigniți, că Bartolomeu va fi jupuit, că pe Matei îl vor omorî barbarii, că lui Iacob, fiul lui Zebedeu, i se va tăia capul, că al doilea Iacob, fiul lui Alfeu, va fi lapidat, că Toma va fi străpuns de sulițe, că lui Iuda Tadeul îi va fi zdrobit capul, că Simon va fi tăiat cu ferăstrăul, asta n-o știai, dar o știi acum și o știți cu toții. Revelația a fost primită în tăcere, n-avea rost să se mai teamă de un viitor ce se dezvăluise ca și cum Isus le-ar fi spus pur și simplu, Veți muri, iar ei i-ar fi răspuns în cor, Mare noutate, o știm prea bine. Inșă Ioan și Iuda Iscarioteanul n-auzică nimic despre ei înșiși și, de aceea, întrebară, Dar eu, și Isus spuse, Tu, Ioan, vei ajunge la bătrînețe și vei muri de bătrînețe, cât despre tine, Iuda Iscarioteanul, ferește-te de măslini, căci, în curînd, te vei spînzura de unul cu propria ta mîină, Vom muri, așadar, din cauza ta, roști un glas, nu se știe al cui, Din cauza lui Dumnezeu, nu din cauza mea, răspunse Isus, Ce vrea Dumnezeu, la urma urmelor, întrebă Ioan, Vrea o adunare mai mare decît cea pe care o are acum, vrea să stăpînească întreaga lume, Dar dacă Dumnezeu este stăpînul universului, cum poate lumea să nu fie a lui, și nu de azi sau de mîine, ci dintotdeauna, întrebă Toma, Asta nu știu, spuse Isus, Dar tu, care ai trăit atîta timp cu aceste lucruri în suflet, de ce ni le spui acum, Lazăr, pe care l-am vindecat, e mort, Ioan Botezătorul, care ne-a vestit venirea, a murit, moartea e printre noi, Toate ființele trebuie să moară, spuse Petru, oamenii ca și celelalte, Vor muri mulți în viitor din voința lui Dumnezeu și din cauza lui, Dacă e voința lui Dumnezeu, e o cauză sfîntă, Vor muri pentru că nu s-au născut nici înainte nici după, Vor fi primiți în viața veșnică, spuse Matei, Da, inșă condiția pentru a intra în viața veșnică n-ar trebui să fie atît de dureroasă, Dacă fiul lui Dumnezeu a spus ceea ce-a spus, s-a negat pe sine însuși, protestă Petru, Te înșeli, numai fiului lui Dumnezeu îi este îngăduit să vorbească astfel, ceea ce în gura ta ar fi o blasfemie, într-a mea este celălalt cuvînt al lui Dumnezeu, răspunse Isus, Vorbești de parcă ar trebui să alegem între tine și Dumnezeu, spuse Petru, întotdeauna alegerea voastră va trebui să fie între Dumnezeu și Dumnezeu, eu mă aflu, la fel ca voi și ca ceilalți oameni, la mijloc, Ce ne poruncești atunci să facem, Să ajutați ca moartea mea să cruțe viețile celor ce vor veni, Nu poți merge împotriva voinței lui Dumnezeu, Nu, dar e de datoria mea să încerc, Tu vei fi mîntuit pentru că ești fiul lui Dumnezeu, dar noi ne vom pierde sufletele, Nu, dacă veți hotărî să-mi dați ascultat e vă veți supune tot lui Dumnezeu. La orizont, la capătul deșertului, se ivi marginea roșie a lunii Vorbește, spuse Andrei, dar Isus așteptă să se ridice cu totul luna de pe pămînt, enormă și însîngerată, și numai după aceea spuse, Fiul lui Dumnezeu va trebui să moară pe cruce pentru ca astfel să se împlinească voința Tatălui, dar, dacă în locul Iul vom pune un simplu om, Dumnezeu nu va mai putea să-și sacrifice Fiul, Vrei să pui un om în locul tău, pe unul dintre noi, întrebă Petru, Nu, chiar eu voi ocupa locul Fiului, Explică-te, pentru numele lui Dumnezeu, Un simplu om, desigur, dai un om care s-a proclamat pe sine însuși regelo iudeilor, care vrea să răscolească poporul pentru a l răsturna pe Irod de pe tron și pentru a-i alunga pe romani din țară,

iată ce vă cer, unul dintre voi să alerge la Templu spunînd că eu sînt acel om, și poate că, dacă justiția va fi rapidă, justiția lui Dumnezeu nu va avea vreme s-o corecteze, așa cum n-a putut retrage mîna călăului care l-a decapitat pe Ioan. De uluire toți rămaseră fără glas, însă pentru puțină vreme, căci, de îndată, din toate gurile s-au auzit vorbe de indignare, de protest, de stupefacție, Dacă ești fiul lui Dumnezeu, ca fiu al lui Dumnezeu trebuie să mori, striga unul, Am mîncat din pîinea pe care ai împărțit-o, cum aş putea acum să te denunț, gema altul, Să nu vrea să fie regele iudeilor cel care va fi regele lumii, spunea un al treilea, Să moară pe loc cel care va pleca de aici pentru a te acuza, amenința ultimul. Atunci se auzi, clar, distinctă, vocea lui Iuda Iscarioteanul, Mă duc eu, dacă asta vrei. Ceilalți s-au aruncat asupra lui, deja ieșeau cuțite dintre faldurile tunicilor, cînd Isus porunci, Dați-i drumul, nimeni să nu-i facă nici un rău. Apoi se ridică, îl îmbrățișă și-l sărută pe amîndoi obrazii, Du-te, ceasul meu e ceasul tău. Fără o vorbă, Iuda Iscarioteanul își petrecu capătul tunicii peste umăr și, de parcă l-ar fi înghițit noaptea, dispăru în întuneric.

Gărzile Tsmplului și soldații lui Irod veniră să-l aresteze pe Isus cînd dădu prima geană de lumină. După ce-au încercuit în tăcere tabăra, cîțiva atacară, înarmați cu spadă și lance, iar cel care-i comanda strigă, Unde e cel care zice că e regele iudeilor, și din nou, Să vină cel care zice că e regele iudeilor, atunci Isus ieși din cort, cu el era Maria din Magdala care plîngea, și spuse, Eu sînt regele iudeilor. Atunci se apropie de el un soldat care îi legă mîinile, spunîndu-i în șoaptă, Dacă, deși azi ești arestat, vei fi într-o zi regele meu, amintește-ți că te-am prins din ordinul altui rege, vei porunci atunci să-l prind pe el, și eu te voi asculta așa cum am ascultat acum, dar Isus spuse, Un rege nu arestează alt rege, un dumnezeu nu ucide alt dumnezeu, oamenii de rînd au fost făcuți pentru a aresta și ucide. Lui Isus i-au pus și un laț în jurul picioarelor ca să nu poată fugi, iar el își spuse, pentru că așa credea, S-a întîmplat tîrziu, deja am fugit. Atunci Maria din Magdala scoase un țipăt de parcă i se rupea sufletul în două, și Isus spuse, Vei plînge pentru mine, și voi, femeilor, veți plînge toate, cînd va sosi o clipă asemănătoare pentru voi și pentru cei care se află aici, dar să știți că, pentru fiecare dintre lacrimile voastre, o mie se vor vărsa în timpurile ce vor veni, dacă eu nu voi sfîrși așa cum mi-e voința. Și, întorcîndu-se spre cel care comanda, îi spuse, Lasă-i să plece pe acești oameni care erau cu mine, eu sînt regele iudeilor, nu ei, și, fără să mai adauge o vorbă, avansă spre soldații care îl înconjurară. Soarele răsărise și urca pe cer deasupra caselor din Betania, cînd mulțimea de oameni, cu Isus în frunte, între doi soldați care țineau capetele frîn- ghiei care îi lega mîinile, începu să urce pe drumul care ducea la Ierusalim. În spate mergeau discipolii și femeile, ei mînioși, ele plîngînd, dar suspinele unora erau la fel de neputincioase ca și mînia celorlalți, Ce trebuie să facem, se întrebau în taină, să ne năpustim asupra soldaților și să încercăm să-l eliberăm pe Isus, murînd poate în luptă, sau să ne împrăștiem pînă nu vine alt ordin să ne aresteze și pe noi, și cum nu erau în stare să aleagă o alternativă sau alta, n-au făcut nimic, continuînd să urmeze, de departe, detașamentul de soldați. La un moment dat, au văzut că

grupul din față se oprise și nu înțelegeau de ce, doar dacă nu cumva venise un contraordin și acum îi desfăceau nodurile lui Isus, dar pentru a gândi așa ceva trebuia să ai o imaginație bezmetică, și unii o aveau, dar nu prea mulți. Se defăcuse, într-adevăr, un nod, însă era nodul vieții lui Iuda Iscarioteanul, acolo, pe marginea drumului pe unde trebuia să treacă Isus, spânzurat de gît, se afla discipolul care se prezentase voluntar pentru a se putea împlini ultima dorință a învățătorului. Cel care comanda escorta făcu un semn soldaților să taie frînghia și să dea jos cadavrul, încă e cald, spuse unul dintre ei, era foarte posibil ca Iuda Iscarioteanul, așezat pe creanga de măsline, cu lațul la gît să fi așteptat răbdător să-l vadă apărînd pe Isus departe, la cotitura drumului, pentru a-și da drumul de pe creangă, împăcat cu sine însuși pentru că-și făcuse datoria. Isus se apropie, soldații nu l-au împiedicat, și privi îndelung chipul lui Iuda crispat de rapida agonie, încă e cald, spuse din nou soldatul, atunci Isus se gândi că i-ar fi putut face acestui om ce nu-i făcuse lui Lazăr, l-ar fi putut învia, pentru a avea, altcîndva, altundeva, propria sa moarte, inevitabilă, distantă și obscură, și nu viața și amintirea interminabilă a trădării. Dar a știut că numai fiul lui Dumnezeu are puterea de a reînvia, nu și regele iudeilor care merge pe drum, cu spiritul amuțit și cu mâinile și picioarele legate. Cel care comanda spuse, Lăsați-l aici ca să-l îngroape oamenii din Betania sau să-l mănînce corbii, dar uitați-vă mai întîi dacă are ceva de valoare, iar soldații căutară și nu găsiră, Nici măcar o monedă, spuse unul, nu era de mirare, cel care se ocupa de fondurile comunității era Matei, care cunoștea meseria pentru că fusese strîngător de dări pe vremea cînd se numea Levi. Nu i-au plătit denunțul, murmură Isus, iar altul, care-l auzise, răspunse, Au vrut, dar el a spus că avea obiceiul să-și plătească datoriile, dar iată, n-o să și le mai plătească. Cortegiul merse mai departe, cîtiva discipoli rămăseră pe loc, privind cu milă cadavrul, dar Ioan spuse, Să-l lăsăm, nu era de-al nostru, iar celălalt Iuda, care era și Tadeu, se grăbi să corecteze, Ne place sau nu, va fi întotdeauna de-al nostru, nu vom ști ce să facem cu el, și totuși va continua să fie de-al nostru. Să mergem mai departe, spuse Petru, locul nostru nu e lîngă Iuda Iscarioteanul, Ai dreptate, spuse

Toma, locul nostru ar trebui să fie lîngă Isus, dar acest loc este gol.

Au intrat, în sfîrșit, în Ierusalim, și Isus a fost dus în fața sinedriului format din bătrîni, sacerdoții principali și scribi. Acolo se afla marele preot, care se bucură văzîndu-l și îi spuse, Te-am prevenit, dar n-ai vrut să mă ascuți, acum orgoliul tău n-o să te mai poată apăra și minciunile tale îți vor aduce osînda, Ce minciuni, întrebă Isus, Prima, că ești regele iudeilor, Sînt regele iudeilor, Alta, că ești fiul lui Dumnezeu, Cine ți-a spus că sînt fiul lui Dumnezeu, Tbată lumea, Nu-i asculta, eu sînt regele iudeilor, Atunci, mărturisești că nu ești fiul lui Dumnezeu, Îți repet că sînt regele iudeilor, Ai grijă, doar această minciună și este de ajuns ca să fii condamnat, Ce-am spus, am spus, Foarte bine, te voi trimite la procuratorul romanilor, care este dornic să-l cunoască pe omul care vrea să-l alunge și să sustragă aceste teritorii puterii lui Cezar. Soldații l-au luat pe Isus și l-au dus la palatul lui Pilat și, cum se aflase deja că acela care spunea că e regele iudeilor, care-i păruise pe zarafi și dăduse foc tarabelor, fusese prins, oamenii dădeau fuga să vadă

cum arată un rege care e tîrît pe străzi sub ochii tuturor, cu mîinile legate ca un criminal de rînd, fiind indiferent, în acest caz, dacă era un rege autentic sau un impostor. Și, cum se întîmplă întotdeauna, pentru că oamenii nu sînt toți la fel, unora le era milă, altora nu, unii spuneau, Lăsați-l să plece, e nebun, alții, dimpotrivă, considerau că a pedepsi o crimă înseamnă a da un exemplu și dacă crimele sînt multe nici exemplele nu trebuie să fie mai puține. În mijlocul mulțimii, confundîndu-se cu ea, umblau, rătăciți, discipolii, ca și femeile care veniseră cu ei, ele se recunoșteau imediat după lacrimile care le curgeau pe obraji, numai una dintre ele nu plîngea, era Maria din Magdala, pentru că plînsul o mistuia pe dinăuntru.

Nu era mare distanța între casa supremului sacerdot și palatul procuratorului, dar lui Isus i se părea că nu va ajunge acolo niciodată, și nu atît pentru c-ar fi fost insuportabile huiduielile și fluierăturile mulțimii, dezamăgită, în cele din urmă, de jalnica apariție a acestui rege, ci pentru că era nerăbdător să se înfățișeze la întîlnirea pe care singur și-o stabilise cu moartea, să n-apece Dumnezeu s-arunce o privire în această direcție, spunînd, Ce se întîmplă, nu faci ce-am convenit. La poarta palatului se aflau soldații Romei cărora soldații lui Irod și gărzile Templului l-au predat pe prizonier, rămînînd aceștia afară, în așteptarea rezultatului, în timp ce, împreună cu el, au intrat cîțiva sacerdoți care aveau autorizație. Așezat în jilțul său de procurator, Pilat, căci acesta îi era numele, văzu intrînd un soi de vagabond, zdrențaros, bărbos și desculț, cu tunica plină de pete vechi și recente, acestea din urmă de la fructele coapte, pe care zeii le-au creat cu alte scopuri, nu pentru răbufniri de ură, nici pentru a fi un semn de infamie. În picioare, în fața lui, prizonierul aștepta, capul și-l ținea drept, dar privirea i se pierdea în spațiu, ațintită asupra unui punct apropiat, totuși de nedefinit, dintre ochii unuia și ochii celuilalt. Pilat nu cunoștea decît două soiuri de acuzați, cei care-și plecau ochii și cei care-i foloseau ca pentru a-și proclama sfidarea, pe primii îi disprețuia, de ceilalți se temea întotdeauna puțin și, de aceea, îi condamnă mai repede. Dar acesta de acum stătea în fața lui ca și cum n-ar fi fost prezent, atît de sigur de el de parcă ar fi fost, de fapt și de drept, un cap încoronat, căruia, nefiind tot ce se întîmplă decît o deplorabilă neînțelegere, i se va restitui neîntîrziat coroana, scepтрul și mantia. Pilat ajunsese la concluzia că cel mai potrivit ar fi totuși să-l includă pe acest prizonier în a doua categorie și să-l judece în consecință, drept care începu interogatoriul, Cum te numești, omule, Isus, fiul lui Iosif, m-am născut în Betleemul Iudeii, dar sînt cunoscut ca Isus Nazarineanul pentru că în Nazaretul Galileii am trăit, Tatăl tău, cine era, Ți-am spus-o, numele lui era Iosif, Ce meserie avea, Țîmplar, Explică-mi atunci cum de-a ieșit un rege Isus dintr-un țîmplar Iosif, Dacă un rege poate avea fii țîmplari, un țîmplar poate avea fii regi. În acest moment interveni un sacerdot din cei importanți, spunînd, Iți amintesc, Pilat, că acest om a afirmat și că este fiul lui Dumnezeu, Nu e adevărat, spun numai că sînt fiul Omului, răspunse Isus, iar sacerdotul, Pilat, nu te lăsa înșelat, în religia noastră, e totuna să spui că ești fiul Omului sau fiul lui Dumnezeu. Pilat făcu un gest de indiferență cu mîna, Dacă ar umbla pe aici proclamînd că e fiul lui Jupiter, cazul, avînd în vedere că au

mai fost precedente, m-ar interesa, dar c-ar fi, sau că n-ar fi, fiul zeului nostru, e o chestiune fără importanță, Judecă-l atunci pentru că-și zice regele iudeilor, nouă ne este de ajuns, Rămîne de știut dacă va fi și pentru mine, răspunse acru Pilat. Isus aștepta liniștit sfîrșitul dialogului și reluarea interogatoriului. Ce spui că ești, întrebă procuratorul, Spun ce sînt, regele iudeilor, Și ce dorește regele iudeilor care spui că ești, Tot ce se cuvine unui rege, De exemplu, Să-și guverneze poporul și să-l protejeze, Să-l protejeze de cine, De toți cei care sînt împotriva lui, Dacă înțeleg bine, l-ai proteja de Roma, Ai înțeles bine, Și pentru a-l proteja i-ai ataca pe romani, Nu există alt mod, Și ne-ai alunga de pe aceste pămînturi, Un lucru duce la altul, evident, Așadar, ești dușmanul lui Cezar, Sînt regele iudeilor și gura mea nu se va deschide pentru a rosti altceva. Exultînd, sacerdotul își ridică mîinile la cer, Vezi, Pilat, a mărturisit și tu nu-l poți lăsa slobod și nevătămat pe unul care, de față cu martori, s-a declarat împotriva ta și împotriva lui Cezar. Pilat oftă, îi spuse sacerdotului, Tacî din gură, și, întorcîndu-se spre Isus, întrebă, Ce mai ai de spus, Nimic, răspunse Isus, Mă obligi să te condamni, Fă-ți datoria, Vrei să-ți alegi moartea, Am ales-o, Care, Crucea, Atunci vei muri pe cruce. Ochii lui Isus, în sfîrșit, căutară și priviră țintă în ochii lui Pilat, Pot să-ți cer o favoare, întrebă, Dacă nu va fi împotriva sentinței pe care ai auzit-o, Te rog să pui deasupra capului meu o inscripție unde să fie scris, ca să se știe, cine sînt și ce sînt, Asta e tot, Asta e tot. Pilat îi făcu semn unui secretar, care îi aduse instrumentele de scris, și, cu propria mîină, scrise Isus Nazarineanul Regele Iudeilor. Sacerdotul, care se lăsase pradă mulțumirii, își dădu seama ce se întîmplă și protestă, Nu poți să scrii Regele Iudeilor, ci Cel Care Se Pretindea Regele Iudeilor, dar Pilat era supărat pe el însuși, i se părea c-ar fi trebuit să-i dea drumul omului să-și vadă de ale sale, căci și cel mai bănuitor judecător și-ar fi putut da seama că nici un rău n-avea cum să-i vină lui Cezar de la un dușman ca acesta, așa că îi răspunse sec, Nu mă bate la cap, ce-am scris, am scris. Făcu un semn spre soldați să-l ia pe condamnat și ceru apă ca să se spele pe mîini, cum făcea de obicei după o judecată.

L-au adus pe Isus pe o înălțime numită Golgota, și, cum i se frîngeau picioarele sub povara crucii, în ciuda constituției lui robuste, centurionul comandant porunci unui trecător, care se oprise o clipă ca să vadă cortegiul, să-l ajute pe osîndit. Despre fluierături și huiduieli am vorbit mai devreme, ca și despre mulțimea care le lansa. Am vorbit de asemenea despre rarele semne de milă. Cît despre discipoli, sînt și ei aici, chiar acum o femeie l-a interpelat pe Petru, Nu ești tu unul dintre cei care umblau cu el, iar Petru răspunse, Eu, nu, și, după ce-o spuse, se ascunse în mulțime, dar acolo se întîlni din nou cu aceeași femeie și din nou îi spuse, Eu, nu, și pentru că nu există doi fără trei, căci Dumnezeu a numărat de trei ori, Petru a mai fost întrebat același lucru a treia oară, și a treia oară a răspuns, Eu, nu. Femeile urcă alături de Isus, unele de-o parte, altele de cealaltă, iar Maria din Magdala merge cel mai aproape, dar nu se poate apropia mai mult pentru că n-o lasă soldații, așa cum nu vor lăsa să ajungă nici bărbații nici femeile în apropierea locului unde sînt ridicate trei cruci, două deja ocupate de doi bărbați care urlă și țipă și plîng, iar a

treia, în mijloc, aștep- tîndu-și omul, dreaptă și verticală ca o coloană ce susține cerul. Soldații i-au spus lui Isus să se întindă, și el s-a întins, i-au pus brațele desfăcute pe cruce, și cînd primul cui, sub brutală lovitură a ciocanului, îi străpunse încheietura prin intervalul dintre două oase, timpul se prăvăli înapoi într-un vertij instantaneu, iar Isus simți durerea așa cum o simțise tatăl său, se văzu pe sine însuși așa cum îl văzuse pe el, răstignit în Seforis, apoi cealaltă încheietură, și imediat prima sfișiere a cărnii, ruptă cu violență cînd începu să fie tras și ridicat cu smucituri pe cruce, toată greutatea lui suspendată de oasele fragile, simțind aproape o ușurare cînd îi împinseră picioarele în sus și un al treilea cui îi traversă călcîiele, acum nu mai este nimic de făcut, nu-i rămîne decît să aștepte moartea.

Isus moare, moare, și viața îl părăsește, cînd, deodată, cerul deasupra capului său se deschide larg și apare Dumnezeu, îmbrăcat așa cum fusese în barcă, iar vocea lui răsună peste întreg pămîntul, spunînd, Tu ești Fiul meu preaiubit, în tine mi-am găsit toată plăcerea mea. Atunci, Isus înțelese că fusese ademenit în capcană aidoma unui miel dus la sacrificiu, că viața lui fusese urzită ca să moară astfel de la începutul începuturilor, și, reamintindu-și de rîul de sînge și de suferință care din trupul lui avea să izvorască și să inunde întreg pămîntul, strigă spre cerul deschis, unde Dumnezeu zîmbea, Oameni, iertați-1, pentru că nu știe ce-a făcut. Apoi muri în mijlocul unui vis, era în Nazaret și își auzea tatăl vorbind, ridi- cînd din umeri și zîmbind și el, Nici eu nu-ți pot pune toate întrebările, nici tu nu-mi poți da toate răspunsurile. În el mai pîlpîia un rest de viață cînd simți că un burete îmbibat în apă și oțet îi atinge buzele, și, privind în jos, văzu un om care se îndepărta cu o găleată și o trestie pe umăr. Dar nu mai apucă să vadă, așezată pe pămînt, strachina neagră unde sîngele lui picura.

Evanghelia eretică a lui Jose Saramago

Cel mai controversat roman al lui Jose Saramago, publicat în 1991, s-a născut, după cum declară scriitorul, dintr-o iluzie optică: aflîndu-se la Sevilla, în 1987, în timp ce încă mai lucra la *Istoria așediului Lisabonei*, scriitorului i s-a părut că vede într-un chioșc de cărți o carte cu un titlu în portugheză: *O Evangelho Segundo Jesus Cristo*, care l-a nedumerit și l-a făcut apoi să viseze. Ideea prinde viață doi ani mai tîrziu, în timpul unei vizite la Pinacoteca din Bologna, unde, înconjurat de opere de artă sacră, Saramago vizualizează scena nașterii lui Isus într-o peșteră, înțelegînd de asemenea că punctul nodal al romanului va fi constituit de întîlnirea cu Iehova, care îi va revela fiului său nu numai propriul viitor, ci și pe cel al religiei căreia jertfa sa îi va da naștere: „Isus refuză acest rol și fuge. Miracolele vor fi operate de Iehova în fața lui Isus pentru a-l forța să accepte propunerea”.¹

Evanghelia după Isus Cristos va reconstrui astfel o apocrifa viață a lui Isus, dintr-o perspectivă pur umană - ce poate fi considerată a

1 Clara Ferreira Alves, „No meu caso, o alvo e Deus”, *Expresso*, 2.11.1991, p. 82.

omului Isus, care se vede mînat de-a lungul unei întregi existențe spre sacrificiul final, o mișcare esențială în „partida de șah”, jucată de un Dumnezeu machiavelic cu creaturile sale, și în care, după cîteva mișcări, divinitatea „dă șah mat, adică moartea pe cruce”² Scopul jocului este de a extinde dominația lui Dumnezeu de la o țară mică la întreaga lume. Manipulînd emoțiile colective, ca orice exponent al unei puteri totalitare, Dumnezeu a creat un scenariu, care prevede un adevărat holocaust - martiri, oameni care refuză să trăiască alegînd mortificarea trupului pentru o ipotetică salvare spirituală, cruciade, Inchiziția, războaie religioase de tot soiul -, compunîndu-și o istorie care va da consistență unei religii universale, fondată pe credința într-un Dumnezeu al iubirii, capabil, din milă pentru omenire, să-și sacrifice fiul mult iubit, căci, afirmă Dumnezeu, nimic nu este mai bun ca o victimă „pentru a răspîndi o religie și a inflăcări o credință”: „Unui martir i se potrivește o moarte dureroasă, și, dacă se poate, infamă, pentru ca atitudinea credincioșilor să devină cu mai mare ușurință receptivă, pasionată, emotivă”. În realitate, noua religie, departe de a fi o religie a iubirii, va fi o „religie de orori”, „întemeiată pe sînge, suferință, sacrificiu și martiriu”.³ Dumnezeu ei va fi tot ce poate fi mai contrar ideii de iubire: „Ori este un nemernic, spune Saramago, ori este ființa cea mai ironică din Univers, care se distrează pe socoteala noastră într-un mod aproape sadic”.⁴ „Politician” fătarnic și întruchipare a puterii discreționare, Dumnezeu își sacrifică voluntar fiul, iar după el, generații de oameni, care și ei sînt, în ultimă instanță, tot creaturile sale, fără ca vreo remușcare sau vreun fior de compasiune să-i zdruncine proiectul imperial unde singurul rol al omului este de simplă marionetă, pe care Dumnezeu se complăce s-o manipuleze. „Omul, spune Dumnezeu în romanul lui Saramago, e un lemn bun pentru orice lingură, de cînd se naște și pînă moare este întotdeauna dispus să se supună, îl trimiți încolo, și el se duce, îi spui să stea, și el stă, îi poruncești să se întoarcă, și el face cale întoarsă, omul, atît pentru pace cît și pentru război, vorbind în termeni generali, e lucrul cel mai bun ce li se putea întîmplă zeilor”. Iar Diavolul comentează: „e nevoie să fii Dumnezeu ca să-ți placă atît de mult singele”. Dumnezeu și Diavolul sînt cele două fețe ale aceleiași monede, „căci Binele și Răul nu există în sine, fiecare este numai absența celuilalt”, însă Diavolul este creatura lui Dumnezeu și subordonat lui, „Răul” există așadar din voința „Binelui”. Deși însărcinat să îndeplinească răul, pînă și Diavolul se simte zguduit de milă și de oroare în fața viitorului pe care și-l va construi creștinismul și va încerca să-l „ducă în ispită” pe Dumnezeu, ofe- rindu-se să se retragă din rolul său malefic și să revină în preajma sa ca înger poșait. Răspunsul lui Dumnezeu este semnificativ: „Nu te accept, nu te iert, te vreau așa cum ești, și dacă se poate, și mai rău decît ești acum, De ce, Pentru că Binele care sînt eu n-ar exista fără Răul care ești tu, un Bine care ar trebui să existe fără tine ar fi de neconceput, într-o asemenea măsură încît nici măcar eu nu mi-l pot imagina, în sfîrșit, dacă tu te termini, și eu mă termin, pentru ca eu să fiu Binele e necesar ca tu să fii în continuare Răul, dacă Diavolul nu trăiește ca

2 Jose Carlos de Vasconcelos, „Deus e o mau da fita”, *Jornal de Letras*, 5.11.1991, p. 8.

3 Mário Pontes, „A tentativa de Saramago”, *Jornal do Brasil*, 2.11.1991, p. 7.

4 Roberto Pompeu de Toledo, „Cristo e o Deus cruel”, *Veja*, 6.11.1991, p. 94.

Diavol, Dumnezeu nu trăiește ca Dumnezeu, moartea unuia ar fi moartea celuilalt".

În discursul ținut în decembrie 1998 în fața Academiei Regale Suedeze, cu ocazia decernării Premiului Nobel, Jose Saramago și-a descris evoluția literară ca pe o călătorie care l-a dus de la carte la carte, autorul fiind, de fiecare dată, „învățăcelul” personajelor sale. Când a ajuns în universul *Evangeliei după Isus Cristos*, învățăcelul a constatat că nu mai era vorba, ca în cărțile anterioare, „de a privi dincolo de paginile *Noului Testament* în căutarea contrariilor, ci de a le ilumina razant suprafața, așa cum se face cu o pictură, pentru a-i scoate în evidență reliefurile, semnele de trecere, obscuritatea adânciturilor. Astfel, învățăcelul, acum înconjurat de personaje evanghelice, a citit, ca și cum ar fi fost pentru prima dată, descrierea masacrului inocenților, și, terminând de citit, n-a înțeles. N-a înțeles că puteau deja exista martiri ai unei religii care va mai avea de așteptat încă treizeci de ani pentru ca întemeietorul ei să rostească primul cuvânt, n-a înțeles că n-a salvat viața copiilor din Betleem singurul om care putea s-o facă, n-a înțeles absența, din sufletul lui Iosif, a unui minim sentiment de responsabilitate, de remușcare, de vină, sau măcar de curiozitate, după ce s-a întors din Egipt cu familia. Nu se poate argumenta, în apărarea cauzei, că a fost necesar ca pruncii din Betleem să moară pentru a putea fi salvată viața lui Isus: simplul bun-simț, care ar trebui să guverneze toate lucrurile, atît pe cele umane cît și pe cele divine, ne amintește că Dumnezeu nu și-ar putea trimite fiul pe pămînt, cu atît mai mult cu însărcinarea de a răscumpăra păcatele omenirii, pentru ca el să moară la vîrsta de doi ani, înjunghiat de un soldat al lui Irod. În această Evanghelie, scrisă de învățăcel cu respectul pe care-l merită marile drame, Iosif va fi conștient de vina sa, va accepta remușcarea ca pe o pedeapsă pentru greșeala pe care a săvîrșit-o și se va lăsa dus la moarte aproape fără împotrivire, ca și cum acesta ar fi ultimul lucru pe care-l mai avea de făcut pentru a-și încheia socotelile cu lumea. Evanghelia învățăcelului nu este, așadar, încă o legendă edificatoare despre preafERICIȚI ȘI dumnezei, ci povestea cîtorva ființe umane supuse unei puteri împotriva căreia luptă, dar pe care n-o pot învinge. Isus, care va moșteni sandalele cu care tatăl său pășise prin colbul drumurilor pămîntului, va moșteni de la el și sentimentul tragic al responsabilității și al vinei care nu-l va mai părăsi niciodată, nici măcar atunci cînd își va ridica glasul din înaltul crucii: „Oameni, iertați-l pentru că nu știe ce face”, desigur referindu-se la Dumnezeu care îl trimisese acolo, dar, cine știe, și la cel care, în carne și sînge, omeneste îl zămislise. Așa cum se poate vedea, învățăcelul străbătuse deja un drum lung atunci cînd, în eretica sa Evanghelie, a scris ultimele cuvinte ale dialogului dintre Isus și scrib: «Vina este un lup care-și mîncă fiul după ce l-a devorat pe tată, spuse scribul. Acest lup de care vorbești l-a mîncat deja pe tatăl meu, spuse Isus, Atunci, cîrînd te va devora și pe tine, Dar tu, în viața ta, ai fost mîncat, sau devorat, Nu doar mîncat și devorat, ci și vomitat, răspunse scribul»” Nucleul tematic în jurul căruia se construiește romanul este constituit de păcatul omisiunii - sau, în termeni moderni, de non-asistență a unei persoane aflate în pericol - o crimă în ochii civilizației contemporane, care privilegiază valoarea civică a solidarității. A fi putut ajuta, dar a nu fi făcut-o — din egoism, oportunism sau pur și simplu din neglijență - constituie o culpă mai gravă, în ochii lui Saramago,

decît chiar gestul criminal, pentru că victimele prin omisiune sînt mult mai numeroase decît cele ale crimelor propriu-zise. Cum îi spune îngerul Măriei, după ce masacrul inocenților a fost consumat: „crimele oamenilor buni sînt fără număr, și, în pofida a ceea ce se crede, sînt singurii ce nu pot fi iertați”. Adevăratul păcat, consideră Saramago, este păcatul împotriva celui alt și nu cel împotriva lui Dumnezeu: „interlocutorul omului trebuie să fie omul, nu trebuie să ajung la celălalt prin intermediul unui Dumnezeu care îmi impune o obligație de fraternitate, trebuie să ajung la celălalt direct, printr-o fraternitate firească și evidentă”.⁵

În cazul lui Iosif, este vorba de o cursă pe care i-a întins-o Dumnezeu. Avertizat de aparițiile nocturne ale profetului Michea, Irod ordonă ca toți copiii sub trei ani din Betleem să fie asasinați, și, dintr-o simplă întîmplare, care conține însă toate indiciile c-a fost pusă la cale de o entitate supranaturală, Iosif află de planul criminal și aleargă înnebunit să-și salveze fiul, adăpostit împreună cu mama într-o peșteră din apropierea Betleemului. Panica și graba pot justifica îndeajuns faptul că Iosif nu se abate din drum pentru a-i anunța pe părinții copiilor din Betleem de moartea ce-i așteaptă. Lui Iosif pur și simplu nu-i trece prin minte să-i avertizeze pe ceilalți, iar circumstanțele inventate de Saramago îi dau, într-o oarecare măsură, dreptate: ajunge în peșteră aproape în același moment cînd soldații regelui sosesc în Betleem, și, la numai cîteva clipe după ce descoperă că fiul său este viu și nevătămat, aude țipetele disperate ale părinților pruncilor asasinați. Crima este mai mult simbolică decît reală și constituie un element al planului pus la cale de Dumnezeu pentru condiționarea lui Isus: „tot ce trebuia să se întîmple s-a întîmplat, - îi spune îngerul Măriei, - mai lipseau aceste morți, lipsea, înaintea lor, crima lui Iosif”. Această crimă va deveni un vis obsesiv și terorizant pentru tîmplarul din Nazaret, care, noapte de noapte, va visa că merge la Betleem, soldat între soldați, că să-și ucidă propriul fiu. Pentru a-și plăti vina, Iosif se va îndrepta din proprie voință spre moarte, încercînd, într-un gest excesiv, să-și salveze un vecin, participant la răscoala lui Iuda Galileanul împotriva romanilor. Răstignirea lui Iosif la treizeci și trei de ani, prins de romani și confundat, în graba execuțiilor sumare, cu un însurgent, prefigurează moartea primului său născut, cel care, meditănd asupra destinului tatălui său, va spune că acesta „a murit nevinovat, dar nu a trăit nevinovat”. Vina și visul tatălui vor trece asupra fiului, care, la rîndul său, se va visa în fiecare noapte sub chipul unuia dintre inocenții din Betleem care retrăiește scena asasinatului, știind, în plus, că cel care vine să-l ucidă este propriul său tată. Cei doi - tatăl și fiul - trăiesc, în fapt, dusă pînă la ultimele consecințe, vina pe care Dumnezeu ar trebui s-o simtă, pentru că El este, în fond, cel care a plănuit asasinatul, interzicîndu-le oamenilor liberul arbitru. Scenariul culpei în care Isus este prins încă din adolescență îi va modela și acestuia întreaga viață, transfor- mîndu-l într-o victimă pasivă în mîinile marelui manipulator. În conversația de patruzeci de zile de pe mare, Dumnezeu dezvăluie resortul pe care își va construi puterea: „singurul cuvînt pe care nici un om nu-l poate respinge este, Pocăiește-te, pentru că toți oamenii au căzut în păcat, chiar și numai o singură dată au avut un gînd rău, au încălcat un obicei, au comis o

5 R.P. de Toledo, loc. cit.

crimă mai mică sau mai mare, I au disprețuit pe cel care a avut nevoie de ei, nu și-au îndeplinit datoriile, au insultat religia și pe preoții ei, l-au renegat pe Dumnezeu, lor nu va trebui să le spui decât Pocăiți-vă Pocăiți-vă Pocăiți-vă". Remușcarea pentru un păcat, pe care nu l-a înfăptuit, prezența obsedantă a culpei constituie mecanismul pe care l-a montat Dumnezeu pentru a îngădi libertatea fiului său. Saramago sugerează că Isus ar fi putut avea o opțiune și că a existat un moment când ar fi putut alege o cale diferită. Isus își petrece patru ani în deșert, slujind ca păstor al turmei Diavolului, iar aici „spiritul care se neagă” va încerca discret să-l învețe libertatea, arătându-i fața ascunsă, crudă și nemiloasă a Domnului: „dacă există Dumnezeu va trebui să fie un singur Domn, dar ar fi mai bine să fie doi, așa ar exista un Dumnezeu pentru lup și un Dumnezeu pentru oaie, unul pentru cel care moare, și altul pentru cel care omoară, un Dumnezeu pentru condamnat, un Dumnezeu pentru călău”. Poate sub influența Diavolului, dar mai probabil mînat de inima sa bună, Isus va face primul gest de revoltă împotriva poruncilor lui Dumnezeu, refuzînd să sacrifice o ființă vie pe altarele însîngerate ale Ierusalimului. Gestul este însă anulat chiar de el însuși atunci când, după ce a salvat mielul, va sacrifica oaia, înțelegînd prea tîrziu că „nici o salvare nu e suficientă, orice condamnare e definitivă” Diavolul subliniază această ratare și îl alungă pe Isus în lume, rostind: „N-ai învățat nimic, pleacă”, cuvinte enigmatice, care sugerează eșecul proiectului de eliberare. Ca și Iosif, Isus va face un ultim gest disperat pentru a-și răscumpăra păcatul: își va încena singur execuția, vrînd să moară ca fiu al omului și nu ca Fiu al lui Dumnezeu și crezînd că moartea infamă va anula valoarea sacrificiului care, astfel, nu va mai ajunge să constituie sursa unei religii, cu toate consecințele nefaste pe care le între- văzuse. Moartea pe cruce, „trădat”, la propria sa rugăminte, de Iuda, nu „va cruța” însă „viețile celor ce vor veni”, pentru că scenariul divin prevăzuse pînă și această mișcare minusculă de revoltă Isus „fusesse ademenit în capcană a idoma unui miel dus la sacrificiu”, înțelegînd abia în momentul morții „că viața lui fusese urzită ca să moară astfel de la începutul începuturilor”, și că, de acum înainte, nu va mai exista nici o stavilă în calea „riului de sînge și de suferință care din trupul lui avea să izvorască și să inunde întreg pămîntul”.

întrebat înainte de publicarea *Evangheliei* dacă crede că va deveni un nou „caz Rushdie”, Saramago a refuzat să ia în considerare o asemenea ipoteză, fără a-și putea imagina proporțiile scandalului pe care cartea sa avea să-l genereze. La apariție, romanul a stîrnit manifestări de protest în mediile catolice și o uriașă polemică ce a depășit granițele Portugaliei. Imediat, dioceza din Braga s-a exprimat împotriva cărții, declarînd-o o blasfemie. Diversi recenzenti cucernici au criticat cartea, iar Saramago a fost invitat la dezbateri publice cu teologi dominicani și iezuiți pentru a-și Justifica” și „explica” viziunea asupra vieții lui Cristos. Punctul culminant al polemicii a fost atins când secretarul de stat pentru cultură, invocînd motive religioase, a eliminat romanul lui Saramago de pe lista candidaților portughezi la Premiul Literar al Comunității Europene. Excluderea a avut loc într-un moment ales parcă ironic, pe 25 aprilie 1992, data aniversării revoluției din 1974, simbol al eliberării de statul totalitar de sorginte salazaristă și al desființării poliției politice și a cenzurii. Într-un gest de promptă solidaritate, ceilalți candidați portughezi s-au retras și ei de pe lista întocmită de guvern, protestînd față de ceea ce considerau o reinstaurare a cenzurii și reafirmînd dreptul inalienabil al unui

scriitor de a trata cu deplină libertate un subiect, fie el și extraordinar de sensibil pentru o mare parte a publicului său. La interdicția cărții lui Saramago va reacționa și Biroul Permanent al Parlamentului European, inițiind, pe 8 mai al aceluiași an, procedura de dezbatere a cazului. Gestul incalificabil, prin care un personaj oficial și-a utilizat prerogativele delegate de stat pentru a-și manifesta o repulsie personală, a stîrnit o amplă dezbatere în mediile jurnalistice și culturale portugheze și internaționale. Trebuie spus însă că nu toți reprezentanții Bisericii au avut reacții „fundamentaliste”. Un prelat dominican a declarat, de exemplu, că *Evangelhia* lui Saramago va contribui la trezirea portughezilor din : „letargia teologică” în care au căzut, dioceza orașului Porto a salutat public apariția cărții din aceleași motive, iar profesorul Freitas do Amaral, un important om politic și exponent al dreptei catolice conservatoare, a afirmat chiar că Biserica ar trebui să-i mulțumească lui Saramago pentru că a scris o astfel de carte.

Discuțiile, care au dovedit o dată în plus că libertatea cuvîntului este un drept care trebuie mereu recucerit, s-au purtat la diverse niveluri - de la cel teologic și erudit la cel al dreptului unui scriitor comunist și ateu de a se juca cu „mitul” sau „adevărul” care stă chiar în inima culturilor de construcție creștină, unde toate marile valori morale, îmbrățișate de credincioși și de agnostici deopotrivă, își au obîrșia în cuvintele lui Cristos. Așa cum Saramago, de altfel, recunoaște: „în fond, cu toții am supt din același lapte al creștinismului, chiar și cei care nu cred datorează ceea ce sînt creștinismului”.⁶ Însă tot el spune, „Nu cred în Dumnezeu ! Dar dacă Dumnezeu există pentru alții, există și pentru mine”⁷, adăugînd în altă intervenție : „chiar dacă sînt ateu, chiar dacă sînt comunist, nimic nu-mi poate retrage dreptul de a chestiona sau studia o figură care este decisivă, este figura fundamentală a civilizației în care trăiesc”.⁸ Conștient că el însuși este produsul civilizației creștine și că trăiește într-o lume modelată de imaginarul creștin, Saramago consideră, totuși, că creștinismul „n-a meritat osteneala” - cele douăzeci de secole de frămîntări religioase au fost complet inutile, neîmbunătățind în mod substanțial viața omenească în raport cu vechile religii: „dacă am fi continuat cu vechii zei, n-am fi foarte diferiți de ceea ce sîntem”.⁹

Ca și celelalte romane ale scriitorului, *Evangelhia* reprezintă „o meditație asupra erorii”, nefiind vorba, ca, de exemplu, în *Istoria asediului Lisabonei*, de o simplă eroare de interpretare a unui fapt istoric, ci de o eroare totală și absolută. „Dacă Dumnezeu nu există, spune Saramago, Isus nu poate fi fiul său și atunci întreaga civilizație căreia i-a dat naștere, numită iudeo-creștină, e zidită pe neant”.¹⁰ „Falsitatea” creștinismului rezultă, după Saramago, din incapacitatea logică și doctrinară de a-și integra variantele interne - ereziile, și externe - religiile concurente, derivate din aceeași revelație originară: „Dacă există Dumnezeu, ar trebui să existe unul singur. De la acest Dumnezeu au provenit revelațiile care au dus la iudaism, la

6 J.C de Vasconcelos, loc. cit.

7 R.P. de Toledo, loc. cit.

8 J.C. de Vasconcelos, loc. cit.

9 C. Ferreira Alves, loc. cit.

10 J.C de Vasconcelos, loc. cit.

creștinism și la islamism. Or, cum aceste revelații, fie în spirit, fie în formă, nu sînt identice (și ar trebui să fie, de vreme ce s-au născut din aceeași sursă), se poate deduce că Dumnezeu e istoric, Dumnezeu e simplă istorie. Cu alte cuvinte : cînd istoria are nevoie de un Dumnezeu, îl fabrică".¹¹ Și ca orice creație umană, la un moment dat, „ia friul în dinți" și începe să condiționeze ființele care au creat-o.

Dezbaterile, avînd în centru relația *Evangheliei după Isus Cristos* cu textele canonice și cu doctrina oficială, au scos în evidență înrudirea sau diferența narațiunii lui Saramago în raport cu diferitele erezii care au marcat istoria creștinismului - de la doctismul pe care autorul l-ar fi adoptat prin expresia ironică, folosită de înger, care o descrie pe Maria, cu un termen actual, ca „mamă purtătoare", pînă la cainism, gnosticism sau maniheism. Romanul a fost calificat drept o tentativă laică de „a crea o nouă erezie", iar unii dintre combatanți - teologi catolici - au ajuns să exalte vechi vrăjmași ai catolicismului, ereziile antice, din dorința de a combate „demonul din casă", căzînd astfel într-unui din acele paradoxuri ironice atît de dragi lui Saramago. Într-adevăr, cartea presupune o serie de încălcări „scandaloase" ale dogmelor creștine : este contrazisă teza virginității Măriei *ante partum, in partum și post partum* ; Iosif este un bărbat tînăr și foarte activ din punct de vedere sexual, care va avea împreună cu Maria nouă copii; Isus se naște în urma împreunării carnale a părinților săi pămînt- tești, și este Fiul lui Dumnezeu pentru că acestuia, aflat în trecere, „i se trezește apetitul" și își amestecă „sămînța" cu cea a tatălui: anunțul magilor este înlocuit de un vis profetic; în loc de patruzeci de zile în pustie, Isus petrece patruzeci de zile pe mare, după ce a trăit patru ani în deșert în compania unui Păstor ambiguu, îngerul care i-a adus Măriei bună-vestirea, în realitate, Diavolul; departe de a duce o viață castă, Isus va trăi o relație pasională și carnală cu Maria Magdalena; Lazăr nu va învia pentru că, așa cum spune Maria Magdalena: „Nimeni n-a păcătuit atîta în viață ca să merite să moară de două ori", iar învierea va fi absentă.

Deși romanul poate fi citit, în mod evident, ca o expresie a materialismului ateu al autorului, Saramago preferă o interpretare chiar mai radicală a impulsului care a motivat crearea *Evangheliei*. În jurnalul său anual, citează - și aprobă - o frază dintr-o recenzie publicată în Olanda: „poate că această *Evanghelie* deziluzionată este mai puțin animată de un spirit comunist și mult mai mult de o anarhie radicală și disperată",¹² deși nu este, probabil, întîmplătoare apariția romanului cîrînd după căderea comunismului, moment de criză pentru orice intelectual occidental de stînga. Cu toate că a criticat întotdeauna totalitarismul comunist - una dintre țintele sale predilecte fiind, înainte de 1990, regimul de la București Saramago continuă să creadă în posibilitatea unui comunism viabil, lipsit de perversitățile secolului XX.

Stăruința sa de a crede într-o soluție universală pentru problemele omenirii poate fi interpretată ca o traducere laică a unei speranțe mesianice, transferată din sfera religioasă în spațiul secular. În mod paradoxal, deși scriitorul ar respinge o asemenea interpretare, uni-

11 Jose Saramago, *Cadernos de Lançarote - 11*, Lisabona, Ed. Caminho, 1995, pp. 251-252.

12 *Idem*, p. 38.

versus construit de cărțile sale are o intensă dimensiune mistică, toate romanele sau piesele de teatru reprezentând, într-o măsură mai mare sau mai mică, o tentativă de a conferi sacralitate unei lumi lipsite de Dumnezeu: numai că sacrul nu mai aparține sferei propriu-zis divine, ci omului sanctificat. Omul, prin suferința, truda și creația Lui, dar mai ales prin dragostea completă și absolută pe care este capabil să o dăruiască unei alte ființe umane, ia locul lui Dumnezeu și este chemat, de aceea, să recreeze sacrul prin fiecare nouă prezentă a sa în lume. Acest misticism laic constituie și resortul *Evangeliei după Isus Cristos* — sacralitatea istoriei povestite este integral păstrată, numai că focarul ei se află chiar în ființele omenești - fără ca „sfîntenia”, care, în concepția lui Saramago, se traduce prin intensitatea și autenticitatea trăirii, să fie mediată și caucionată de Dumnezeu.

De la un scriitor ateu ar fi fost de așteptat, așa cum au remarcat numeroși comentatori, o reinterpretare „pozitivistă” a datelor Evangheliilor, eventual o res-criere sociologică și psihologizantă, care, prin alternative raționalizate, ar fi eliminat miraculoșul sau l-ar fi anulat prin explicații „științifice”, ajungînd în ultimă instanță la negarea existenței lui Dumnezeu. Nu asta face însă Saramago - ficțiunea sa nu demistifică miracolele și nu-l elimină pe Dumnezeu. Dimpotrivă, în urzeala sa ficțională, Saramago ia în serios infailibilitatea lui Iehova, condiția sa de Dumnezeu - cunoașterea întregului viitor și al întregului trecut, posibilitatea de a-și judeca gesturile după efectele pe care le vor produce și, în consecință, libertatea pe care ar avea-o Dumnezeu de a opta între diverse cursuri ale evenimentelor în funcție de caracterul lor benefic pentru un număr cît mai mare de oameni.

Ca orice reflecție etică, *Evangelia* se concentrează pe valorile morale creștine, constitutive civilizației europene, cu singura dierență - esențială - că din decizia etică este eliminat Dumnezeu, prea adesea utilizat ca alibi pentru crime monstruoase și ca „n. tijlB» de deresponsaDilizare. Saramago nu crede în remuș- care, cu toate surogatele de răscumpărare a vinii. mediate de figura lui Dumnezeu, crede, în schimb, în responsabilitate și într-o inteivenție promptă în favoarea propriilor semeni.

Probabil că n-ar fi nevoie să spunem, dacă n-am trăi într-un spațiu marcat de fundamentalism, că *Evangelia după Isus Cristos* n-a fost scrisă pentru a întemeia o nouă erezie sau pentru a-i îndepărta pe credincioși de la ortodoxie: o credință autentică și sinceră nu are a se teme de o ficțiune literară. Isus este o ficțiune printre altele, cum arată chiar Saramago, avînd tot atîta existență ca și celelalte creaturi de hîrtie și cerneală, născocite de autor: „Acest Isus este unul dintr-o mie posibili, este Isusul meu, pe care eu l-am inventat, pe care eu l am creat pornind de la anumite date cărora le-am dat viață. Nu am nici un motiv particular pentru a crede mai mult în acest Isus pentru că este al meu decît în oricare altul care s-ar putea să apaiă în altă carte, scrisă de alt autor. Am deci conștiința clară că Isusul meu este o creatură fictivă, și el are, pentru mine, același statut, din acest punct de vedere, pe care l au Blimunda, Ricardo Reis sau Raimundo Silva”¹³

„Datele” de la care a pornit Saramago au fost, ca și în *Istoria asediului Lisabonei*, lacunele și nevoia de a complementa istoria

13 J.C. de Vasconcelos, loc. cit.

prinți-o intrigă alternativă, verosimilă și coerentă: „Evangheliile vorbesc numai de câteva episoade ale copilăriei, foarte puține, iar apoi de partea finală a vieții lui Isus, când încep miracolele. Între aceste două momente există un mare gol; trebuia așadar *ocupat* sau *umplut* tot timpul rămas; în plus, trebuia să-i dau o coerență” La aceste lapsusuri se adaugă „uitarea” lui Iosif după întoarcerea din Egipt, incoerențele și nepotrivirile care apar între *Sinoptice*, absența unor explicații verosimile privind ostilitatea manifestă dintre Isus și membrii familiei sale, incorectitudinea unor informații istorice, care, în tradiția creștină, fundamentează anumite credințe esențiale - cum ar fi, de exemplu, virginitatea Măriei într-o lume în care anul de logodnă care preceda căsătoria permitea relațiile sexuale între viitorii soți sau reprezentarea iconografică a răstignirii, care ignoră faptul, dovedit de istorici, că celor executați li se frângeau oasele picioarelor pentru a încăpea pe cruce etc. Corectarea „erorilor” și completarea omisiunilor, prezentate în relatările canonice, nu sînt nici singulare, nici noi - ne sugerează Saramago, deschizîndu-și cartea cu un capitol care descrie în amănunt o gravură a lui Durer, reprezentînd răstignirea. Opera de artă, pe care nimeni n-ar îndrăzni să o conteste, ca element consacrat și prestigios al unei tradiții iconografice, conține metaforic „programul” romanului: o fuziune între fantezie și exegeză, o tentativă de a aduce în planul prezentului, pentru a și-o apropia și a o înțelege, o istorie situată în timpuri și vremuri aproape inaccesibile.

Pentru a-și construi ficțiunea, Saramago a împrumutat cu mare libertate date și episoade din Evangheliile apocrife, pe care le-a interpretat dezinvolt, situîndu-le în alte contexte temporale și de semnificație, așa cum se întîmplă, de exemplu, cu scena din Pseudo-Toma, unde copilul Isus plămăiește douăsprezece păsări de lut, cărora le dă drumul să zboare. La Saramago, episodul este plasat spre sfîrșitul vieții lui Isus și servește, metaforă a viitoarei autonomii a apostolilor, ca instrument de convingere a neîncrezătorului Toma. Sclava Zelomi, care o moșește pe Maria, este împrumutată din aceeași apocrifă, dar nu are rolul de a servi ca martoră a virginității Maicii Domnului, ci pur și simplu de a face posibilă nașterea copilului în condițiile foarte precare din peștera din Betleem, primind abia mai tîrziu funcția de martor, atunci cînd îi va relata tînarului Isus, pornit în căutare a adevărului, circumstanțele venirii sale pe lume Saramago utilizează liber și numeroase episoade din Evanghelii, schimbîndu-le ordinea cronologică, sau persoane reevaluate, precum Iuda Iscarioteanul, aici singurul dintre apostoli care înțelege dorința lui Isus de a nu fi, împotriva voinței sale, întemeietorul unei religii aducătoare de moarte și care, într-un gest de o excepțională noblețe, își sacrifică onoarea, acceptînd să rămînă veșnic în memoria oamenilor sub figura odioasă a trădătorului. Maria din Magdala este, la rîndul său, un personaj croit din mai multe figuri biblice: femeia păcătoasă care, în casa fariseului, îi unge lui Isus picioarele cu mîr, Magdalena din care Isus a alungat șapte demoni, Maria din Betania, sora lui Lazăr, femeia căreia Isus i-a apărut după înviere, reprezentînd, ca toate protagoniste feminine ale lui Saramago, „o continuă sursă de expansiune a conștiinței” pentru bărbatul pe care-l acompaniază, și fiind probabil, alături de Blimunda din *Memorialul minăstirii*, unul dintre cele mai fascinante personaje create de romancier. O serie de citate biblice, atît din *Noul*, cît și din *Vechiul Testament*, mai ales din *Cartea lui Iov*, *Ecleziastul* sau *Cîntarea Cîntărilor*, sînt inserate în text, pe tot parcursul romanului, într-un

joc intertextual cu valențe parodice sau, în mod alternativ, de o mare intensitate poetică, așa cum se întâmplă în scena de iubire dintre Isus și Maria din Magdala, unde gesturile senzuale ale celor doi amanți sînt susținute de o conversație formată în mare parte din citate din *Cîntarea Cîntărilor*. În plus, Saramago recurge la inserturi sau la aluzii la opere literare portugheze, care dau o dimensiune ironică textului, uneori greu de surprins de către un cititor neavizat. Gîndul și meandrele lui sînt descrise la un moment dat „așa cum alții au zis-o sau poate n-a fost decît unul singur, precum un mare ghem făcut dintr-un singur fir răsucit, slăbit pe alocuri, ori strîns pînă la sufocare și gîtuire”, descriere care parafrazează o celebră frază prin care heteronimul Ricardo Reis, personaj al altui roman al lui Saramago, l-a caracterizat pe

Fernando Pessoa, *um novelo enrolado para dentro*. În convorbirea pe care Isus o poartă cu Dumnezeu și cu Diavolul în barca învăluită în ceață, o voce venită de nicăieri sugerează statutul de heteronim al Dumnezeului creștin și al viitorului Dumnezeu al Islamului: „Poate că acest Dumnezeu și cel care va veni nu sînt decît niște heteronimi, Ai cui, a ce, întrebă curioasă altă voce, Ai lui Pessoa, a fost ce s-a priceput, dar, de asemenea, ar fi putut fi Ai Perșoanei”. Mai mult decît o simplă glumă literară, jucînd pe omonimia dintre numele poetului portughez și substantivul comun *pessoa* (persoană), aluzia la multiplicarea heteronimică persoană se constituie ca un rapel la caracterul ficțional și ludic al textului romanesc și ca un semnal complice al unui narator ce se situează deasupra lui Dumnezeu ca stăpîn al discursului, unde ființa supremă este prizonieră în aceeași măsură ca și creaturile pe care le domină.

Poate mai mult decît în celelalte romane, ironia de sursă voltairiană, sub forma ei extremă de sarcasm, joacă în *Evanghelie* un rol predominant: ea demontează și relativizează întâmplări, discursuri și credințe, amintind prin varii anacronisme - de la referințe la psihanaliști la rupturi de registru lingvistic și la comentarea evenimentelor în funcție de sisteme de referință inadecvate epocii - caracterul construit al discursului ficțional, o variantă ludică a unei narațiuni consensuale, pe care nu dorște, subversiv, s-o substituie, ci numai s-o problematizeze. „Ceea ce îmi doresc, spunea Saramago într-un interviu, este ca această carte să nu fie citită numai din perspectiva aspectelor polemice - pe care, desigur, le are - ci să fie privită ca operă literară, ceea ce, în fond, și este.”¹⁴

Tensiunea dintre o lectură a *Evangheliei după Isus Cristos* ca operă literară autonomă și o lectură prin grilă creștină se va reinnoi însă probabil cu fiecare nou cititor. Romanul lui Saramago va produce la nesfîrșit lecturi conflictuale, care creează un spațiu de controversă între cititor și autor și, mai mult, între cititor și propriile sale credințe, convingeri sau simple deferențe. La acuzația de erezie, Saramago a dat deja un răspuns: „ereticii e cel care alege și actul de a alege este un act liber, iar Isus Cristos, alegînd o cale, separîndu-se de iudaism, a fost eretic”¹⁵

În ultimă instanță, marea lecție pe care o dă această carte privește relația pe care o avem cu numele, independent de modul cum ne

14 *Idem*, p. 10.

15 Afonso Praça, „O Evangelho de Saramago na capela do Rato”, *Jornal de Letras*, 3.12.1991, p. 5.

situăm în raport cu religia. Dacă personajele și locurile menționate în *Evanghelia după Isus Cristos* ar fi purtat alt nume, observa undeva Saramago, romanul ar fi fost citit ca o parabolă și, chiar stîrnind polemici, n-ar fi iscat totuși atîtea pasiuni „Realismul” culturii noastre, eficacitatea simbolică pe care o au „numele” - o temă esențială a reflecției lui Saramago, căreia autorul i-a dedicat romanul *Toate numele*, apărut în 1997 - reprezintă una dintre cele mai productive surse de conflict și de moarte din istoria oamenilor, prezentul nefăcînd excepție.

Mioara Caragea

1. *Publico*, 7.12.1998, p. 7.

2. *Idem*, p. 8.